Successit philippus Hubertus D 5

IACOBI GRETSERI SOCIETATIS IESV THEOLOGI, LIBRI QVINQVE APOlogetici,

PRO VITA IGNATII LOIOLAE, FVNDATORIS SOCIETATIS IESV, edita à PETRO RIBADENEIRA:

CONTRA CALVMNIAS CVIVSDAM CHRISTIANI SIMONIS LITHI Miseni Caluinistæ.

Cum gratia & priuilegio Cæsareæ Maiestatis.

INGOLSTADII

Ex Typographia ADAMI SARTORII.

Anno Domini M. D. XCIX.

IHS

SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO MAXIMILIANO, COMITI PALATINO RHENI, vtriusque BAVARIAE Duci,&c.

IACOBVS GRETSERVS SOCIETATIS IESV, GRATIAM & felicitatem à Deo precatur.

APOLOGIAS ſcribere, Sereniſſime Princeps, res tam trita iam olim fuit, & hac etiam eſt ætate, vt omnia apologiis redundēt. Cauſſam aliam non reperio, quàm multitudinem calumniatorum, qui omnibus ſeculis fœcundo prouentu exſtiterunt, & vel veram doctrinam, vel hac relicta, veræ doctrinæ profeſſores & propugnatores falſis criminationibus oppreſſum ierunt. Nam, vt prçclarè ait S. Cyrillus Alexandrinus:

S.Cyril. Apolog.ad Theodos. *Quando iniquitatis pater Satanas, Ecclesiis, & iis, qui rectam fidem habent, laqueum substruere conatur, & Apostolicæ & Euangelicæ fidei traditionem per suos satellites adulterare audet: Vbi qui seruantes sunt rectæ fidei; veritatem illi opponunt, & iis resistunt, qui quæ recta sunt peruertunt, Christum habentes belli socium & auxiliatorem, qui ipsa veritas est, tum scilicet omnis mendacij pater multos, qui mentiantur, excitat; tum ferox illa sycophantarum copia illis, qui piè viuere volunt, aduersatur:* quibus proinde prætèr fas iusque furentibus, & ad veritatis euersionem grassantibus necessarium est apologias opponere, vt earum obiectu, quasi clypeo, repellantur & disiiciãtur accusationes & sycophantiæ. Hoc consilio pro Christianis generatim apologias ediderunt Tertullianus, Iustinus Martyr, & Athenagoras. Pro se nominisque sui fama & existimatione, tres apologias contra Arianorum perpetuas obtrectationes publicauit S. Athanasius, quarum primam ad Imperatorem Constantium misit. Totidem scripsit S. Hieronymus, vt se à Ruffini ma-

maledictis purgaret. Eodem ſcribendi genere ſe nomenque ſuum defendere coactus eſt apud Theodoſium iuniorem S. Cyrillus Alexandrinus, cùm à Neſtorio & Neſtorianis grauiſsimis calumniis paſſim traduceretur, vt prætercam duas alias, quas pro ſua, vel potius Catholicæ fidei doctrina aduerſus procaces hæreticorum linguas idem euulgauit. Eadem cauſſa, quæ veteribus illis ad apologias ſcribendas occaſionem dedit, impulit itidem Societatis noſtræ homines, vt varias apologias in lucem darent, quibus partim Orthodoxa dogmata, partim ipſum Societatis noſtræ inſtitutum à maledicis hæreticorum vocibus vindicarent. Hactenus enim rectæ fidei aduerſarij vel ſcripta noſtrorum, vel totum Ordinem variis mendaciis exagitarunt, & infamare conati ſunt, impulſu eius à quo originem ducunt. *Vnaquaque enim hæreſis*, ait ſanctus Athanaſius, *commenti ſui parentem habet eum, qui ab initio peruerſus, & homicida, & mendax fuit.* At verò nuper tertiam rationem contra nos pugnandi excogita-

S.Athan. orat. 1. cōtra Arianos.

cogita-

cogitarunt. Exſtitit enim de numero Caluiniſtarum quidam Simon Lithus, qui relicta doctrina & Societate, vitam beatæ memoriæ Patris noſtri Ignatij calumniis proſcindendam ſibi delegit: ratus fortaſſis, fore, vt ſi baſin & quaſi fundamentum inſtituti noſtri ſubrueret, cætera ſponte ſua corruerent. Nec admodum miratus ſum hominis huius impudentiam. *Si namque Chriſto contradixerunt*, inquit ſanctus Cyrillus, *quæ noſtri habenda erit ratio? Et ſi contra quemuis Sanctum ſtructæ ſunt calumniæ, quomodo minimi nos effugeremus? Nihil non audent*, ait idem Cyrillus, *qui hæretici ſunt. Conſuetam enim malitiam habent, nec alicuius faciunt, etiamſi calumniæ arguantur; ac ſæpenumero contra quoſuis mentiti deprehendantur; licet ſit præclarus quiſquam inter eos, quos accuſant.* Expertus hæc ſcripſit ſanctus Cyrillus. Experiuntur idem quotidie, qui cum hæreticis agunt. Quod ſi vllus eſt, à quo nihil candoris & ruboris expectandum ſit, ſi mendacij redarguatur, & conuincatur, is iſte Lithus eſt. Cuius criminationes

S. Cyrill. loc. cit.

non

non propter ipſum, ſed propter alios refellendas ſuſcepi hac apologia: quam cur ad Serenitatem veſtram, Sereniſsime Princeps, mittam, longa oratione non eget. Plures cauſſæ ſuppetunt, ſiue Academiam, in qua doceo, ſiue Societatem, in qua viuo, ſpectem. Academia Serenitati veſtræ, tanquam ei, à qua, cùm hic litteris operam daret, plurimum ornamenti & ſplendoris accepit, nunc verò vt Principi & Mæcenati ſuo benigniſsimo, omnes ingenij & laborum fructus iure offert & conſecrat. At noſtra hæc Societas eidem vt patrono eximio, meritò omnia in acceptis refert, & quibuſcunque modis poteſt, grati animi ſignificationem edit, ob tot in noſtram familiam Serenitatis veſtræ merita; quæ cum ampliſſimo Principatu hanc etiam prouinciam ſibi demandatam credit, vt exemplo Sereniſsimorum Maiorum proaui, aui, & parentis Ordinem noſtrum ornet ac tueatur. Et quamuis munus, quod Serenitati veſtræ offero, impar ſit

tantis beneficiis à Serenitate vestra in nos plena manu collatis, non dubito tamen gratum fore, cùm aliis nominibus, tum quia eius defensionem continet, à quo proauus & auus Serenitatis vestræ, pro Academia Ingolstadiensi Professores datis literis postularunt. Exstant adhuc literæ Serenissimi aui ALBERTI ad IGNATIVM, & vicissim IGNATII ad Principem ALBERTVM, paucis hebdomadibus ante obitum IGNATII datæ. Ex quibus liquidò apparet, quodnam fuerit maximi Principis de IGNATIO iudiciũ, & quæ reuerentia & obseruantia IGNATII erga ALBERTVM, totamque stirpem Bauaricam. Mihi quidem Ignatius suis illis literis tam exiguo tempore ante decessum ex hac vita scriptis, curam Societatis, præsertim Collegij Ingolstadiensis, de quo instituendo in epistolis illis vltro citroque missis agebatur, serenissimo ALBERTO eiusq; posteris, quasi testamento, reliquisse videtur; nec vana spe, vt euentus huc-

uſque docuit, & futuris itidem docebit temporibus, veſtra quoque Serenitate adnitente, & vt vltima IGNATII voluntas perficiatur, elaborante, ita viuat & floreat S. V. ditioneſque ſuas veteri religione illuſtres,& pace publica quietas multos annos feliciter gubernet.

Ingolſtadij, Calendis Februarij, ipſo ſancti & Magni martyris IGNATII feſto. Anno Domini 1599.

AD CHRISTIANVM LECTOREM.

Theodor. præfat in suos Dialogos.

SVNT nonnulli, *inquit Theodoretus*, qui cum nec ex genere, nec ex eruditione, nec ex rebus præclarè gestis vlla laude dignam claritatem habeant, improbis studiis insignes euadere contendunt. Talis erat ille Alexander ærarius, qui cum nihil in se egregium & suspiciendum haberet, non generis nobilitatem, non dicendi facultatem, non regendi populi artem, non ducendi exercitus scientiam, non rerum in bello fortiter

2.Tim. 4. gestarum commendationem, sed solummodo sordidam & illiberalem exerceret artem, ex sola sua aduersus diuinissimum Paulum insania notus extitit. Semei quoque homo planè ob-

2.Reg. 16. scurus, & omnino illiberalis, ex sua aduersus diuinum Dauidem insolentia,

cele-

celeberrimus euasit. *His si annumerem, amice Lector, Christianum quendam Simonem Lithum Misenum Caluinistam; nemo, vt opinor, aequus rerum aestimator factum meum mihi vitio vertet: Cum enim antehac ne fando quidem mundus audiisset; quisnam esset iste multorum nominum sine Christo Christianus Misenus: Ecce tibi derepente ex tenebris & contemptibus in lucem exiit: aduersariumque non aliquem de triuio, sed Iesuitarum parentem Ignatium Loiolam sibi depoposcit, in quem mendaciis, calumniis & criminationibus armatus incurreret; famamqúe quam benefactis non posset; maledictis sibi compararet. Edidit ergo Scholia in vitam Ignatij, scriptam aliquot abhinc annis à Petro Ribadeneira societatis nostrae Presbytero; & vt omnibus constaret, non Scholiasten, sed calumniatorem esse, nec nomen urbis, nec typographi, nec officinae typographicae apposuit, vt prudens lector ex ipso libri aspectu statim colligere queat, quidnam sibi de ipsis notis & Scholiis polliceri debeat; in quibus refellendis num temporis & otij aliquid collocarem, diu multumque haesitaui: Occurrebat exemplum Seruatoris nostri,*

Orig. lib. 1 contra Celsum.

ſtri, qui, *vt ait Origenes*, falſis grauatus teſtimoniis obticuit, & ad crimina obiecta nihil reſpondit, ſciens tota ſua vita & actis inter Iudæos ſpectatis, melius falſitatem delationis coargui, quàm vllis verbis, aut defenſionibus. Et cum ex Pilato audiiſſet illud: Non audis, quàm multa aduerſum te dicant teſtimonia; non reſpondit ei ad vllum verbum; ita vt miraretur Præſes vehementer. Erat enim reuera dignum, *inquit Origenes*, quod quiuis vel mediocriter prudens miraretur, eum, qui criminibus & falſis teſtimoniis argueretur, cum poſſet ſe defendere, & approbare ſuam innocentiam, atque etiam totius vitæ facta, & diuinas virtutes denarrare, quò Iudici viam ad mitiorem ſententiam faceret; adeò nihil horum curaſſe, vt ſtrenuè accuſatores contempſerit.

Occurrebat deinde, animoqúe obuerſabatur ipſe Miſenus, homo ad conuicia factus, nihilqúe credere ſolitus, præterquam, quod lubet, & quoad lubet; qui vitæ religioſæ prima elementa è medio tollit, & ſannis exci-

excipit, & ad ea, quæ ſpiritus ſunt, pecudis inſtar ſeſe habet, vt meo quidem iudicio Parmenides & Meliſſus rerũ naturalium principia inficiantes, non videantur tantum deſipuiſſe, quantum deſipit iſte, qui Ribadeneiræ de Ignatio hiſtorias aliter non refutat, quam his vel ſimilibus verbis: Fabella eſt, mendacium eſt. O impudens mendacium. O nebulones, O Thraſones: O Impoſtores: Credat, qui volet. Hoc ex lugendis petitum eſt *(ita enim Hæreticus hiſtorias Sanctorum nominat)* quomodo hoc fieri poſſet? Ethnici idem fecerunt. Hoc nullo teſte firmatur: *Si teſtis proferatur; ſtatim exclamat*: neſcimus quis fuerit, mendax eſt, Hiſpanus eſt. Adducatur Italus. *Si Italus veniat, Germanum poſcit. Si Germanus compareat, in promptu eſt illud*: Ieſuita eſt, *aut* fautor Ieſuitarum; *aures obturat, teſtimonium repudiat. Quid cum hoc homine agas?* Certè & labor irritus, & nullus effectus eſt, *inquit præclarè S. Cyprianus*, offerre lumen cæco; ſermonem ſurdo; ſapientiam bruto: cum nec ſentire brutus poſſit, nec cæcus lumen admittere, nec

S.Cypria. ad Demetrianum.

ſurdus

ſurdus audire. *Quid cum hoc homine agas, cui ſeu canas, ſeu lamenteris: ſemper parata eſt calumnia, quæ ſublatis Ignatij, & Ribadeneiræ nominibus, & pauculis quibuſdam circumſtantiis, quæ ad nos propriè ſpectant, in quoſuis alios ab impudente quopiam Sycophanta coniici poſſit. Quis enim vnquam ſcriptor tam probatæ fidei fuit, quis Sanctus tanta ſanctitatis laude claruit, in cuius monumenta & vitam nequeat maledicus quiſpiam, virtutiſque oſor talia edere Scholia, qualia euomuit Miſenus in vitam Ignatij? Scripſit ſanctus Hieronymus vitam ſancti Pauli Eremitæ, ſancti Hilarionis, ſanctæ Paulæ Romanæ; ſanctus Athanaſius vitam ſancti Antonij, Theodoretus vitam Iacobi, Iuliani, Simeonis, pluriumque miraculis & virtutibus clariſſimorum Anachoretarum. Quid expeditius, quàm vt prodeat vel ipſe Miſenus; vel Miſeno ſimilis calumniator, arguatque Auctores iſtos mendacij*, impoſtores & ſeductores *appellet tam eos, qui ſcribunt, quàm qui ſcribuntur; quid factu procliuius, quàm vt rideat miracula*, fabellas *vocet*, ſuperſtitiones *ingeminet*, Idololatriam

triam *crepet. Exiguus sanè labor iste erit homini perfrictæ frontis & impudentis oris; cui totus cordis thesaurus in lingua situs est; quique in animum nihil induxit credere, nisi quod velit. Quo fit, vt ne ipse Sanctus Sanctorum Christus, Saluator noster, horum maledicas linguas vitare potuerit, nec Apostoli; nec vetustiores illi Moyses & reliqui Prophetæ: quorum res gestas, quantis conuiciis prosciderint, contumeliisque affecerint Celsus, Porphyrius, Iulianus, Hierocles, & id genus alij, non ignorant illi, qui antiquorum patrum lucubrationes non ignorant.*

Verumenimuero licet hæc me ambiguum redderent; num pro veritatis defensione cũ isto Miseno manus conserendæ essent, aliæ tamen non paucæ rationes omnem dubitationem mihi exemerunt, & vt aduersarij petulantiam & vanitatem quamprimum detegerẽ, penitus perpulerũt. quarũ prima antiquorum exemplũ, qui nullum aduersariũ responso sunt dedignati, qui quoquo modo detrimẽti aliquid orthodoxis procreare posset. Hac caussa permotus Origenes refutauit Commẽtarios Celsi, refutatione alioqui indignos. Quia fieri potest, *inquit ille*, vt in vulgo

fidelium reperiantur aliquot, quibus periculum immineat à ſcriptis Celſi, niſi in veritate fulciantur, apologia petulantiæ eius confutatoria, decreui tua iuſſa capeſſere, tranſmiſſoque ad nos commentario reſpondere. *Altera, pietas & obſeruantia in parentem optimum Ignatium, cuius in diſciplina, cum Dei beneficio verſer, omnino putaui hoc ei à me præſtandum, quale quale, reuerentiæ & amoris argumentum. Quis enim eſt incircumciſus iſte Philiſtæus, qui tanto ſupercilio, nulla probabili ratione inſtructus, euertere contendit totam illam Ignatij vitam tot annis ſanctiſſimè actam, tot rebus ſupra naturæ curſum & ordinem nobilitatam, nec ab hominum memoria remotam, ſed hoc noſtro ſæculo ante quadraginta tres annos felice fine terminatam? cuius teſtes non pauci hodieque ſuperſunt in Italia & alibi: qui Ignatium familiariter nouerunt, & multos annos cum eo vixerunt; ex quibus & ego nonnullos vidi, & in his P. Paulum Hoffæum, & eum, qui non ita pridem ex hac vita migrauit, P. Petrum Caniſium. Tertia, quia ipſemet Miſenus refelli optat, imò & Thraſonicis vocibus*

bus efflagitat. Prouocat enim omnes Bellarminos, Fonſecas, Poſſeuinos, Buſæos, Gregorios de Valentia; vt reſpondeant, notationesq́; in vitam Ignatij falſitatis redarguant. *At opus non eſt, vt magni illi viri in arenam cum tam vili antagoniſta deſcendant, obſcurior eſt Miſenus, quàm vt congreſſu ſuo eum illuſtrare debeant. Mecum igitur contentus ſit, faciam vt Dares iſte Entellum non deſideret, adiutus cũprimis diuina ope, ipſiusque apud Deum precibus Ignatij.*

Quia verò ex Sanctorum Hiſtoriis; quas ipſe lugendas *vocat, nihil aduerſus ſe adferri cupit, quamuis hoſtimos gerendus non ſit, ſi præſcribat, quibus armis vinci, aut interfici velit; Parebimus tamen cupienti; & ex inferioris æui ſcriptoribus nihil promemus, ſed tantum ex antiquioribus, vt ex S. Gregorio Nyſſeno, ex S. Athanaſio, S. Hieronymo, S. Ambroſio, Poſſidonio, S. Gregorio Magno & Theodoreto: quorũ hiſtorias ſi itidem Lugendas vocare voluerit, tum quod de ſe & Heluidio dixit Hieronymus, dicam ego de Miſeno & Ignatio.* Miſeni conuicia gloriæ fore Ignatio; cum eodem ore, quo S. Hier. in fine libri cõtra Heluid.

ſanctiſſimis illis viris detrahit, Ignatium laceret, & caninam facundiam recẽtior ſeruus Domini patiatur; quàm antiquiores illi patiuntur. *Extra hiſtoriam potiſsimùm vſi ſumus teſtimoniis Origenis & Tertulliani, vt oſtenderemus, nouum iſtum calumniatorem ſimillimum eſſe vetuſtis illis Chriſtianæ religionis criminatoribus; Celſo videlicet Epicureo, quem Origenes doctiſsimè refutat; & aliis Ethnicis; quorum criminationes generatim in ſuo Apologetico refellit Tertullianus, à quibus iſte noſter bonam partem ſuarum calumniarum ſeu ſciens ſeu ignorãs accepit, vt proinde in priſcis illis impoſtoribus nouellus iſte iam dudum non modo ſit depictus, ſed & egregie refutatus.*

EPIGRAMMATA MISENI NON-
NIHIL PER PARODIAM IMMVTATA,
& ad Auctorem remissa.

I.
In vrbem Romam.

Roma caput mundi fuit olim fortibus armis.
Nunc populos vera religione regit.
Non hoc signauit veterum successio Regum
Marticola primi sacricolaque Numa.
Sed Superûm nutu, quidquid non possidet armis
Roma noua, id totum Religione tenet.

II.
Ordo Caluinistarum loquitur.

Me fundat & firmat perustus stigmatis
Caluus, Cinadus ornat. ex his astuma, Beza.
Quantum boni sperare de me debeas.
Si forsan ambigis, licet Gallos roges.

Auctor in sectam Caluinisticam.

Errorum foueat quantum chaos impia secta hac
Demonstrent alij. mi docuisse sat est:
Quod nihil in terris existat vanius isto,
Nec magis insulsi pectoris Haretico.

Ad Lithum.

Hoc Lapidis nomen tibi si imposuere parentes
Pra tibi saga fuit mater & ipse pater.
Et metamorphosin pracognouere futuram
Vt lapidem indueres Gorgonis ore λίθος.
Qui nullo prodis mendacia mille rubore,
Hic riges infami Gorgonis ore Lapis.

APPRO-

APPROBATIO D. VICEDECANI FACVLTATIS THEOLOGICÆ Ingolstadij.

HI quinque libri Apologetici B. m. P. IGNATII LOIOLAE Societatis IESV parentis vitam, à R. P. PETRO RIBADENEIRA editam, non minus grauiter & eruditè defendunt, quàm à mendacibus Simonis Lithi Sacramentarij Caluinistæ calumniis vindicant. Cùm itaque præter historiæ veritatem, quam solidis argumentis asserunt ac probant, variam eruditionem luculentamq; orthodoxorum dogmatum doctrinam contineant, magno Reipublicæ Christianæ commodo in lucem prodibunt.

PETRVS STEVARTIVS Leodius, Theol. D. & Professor Ordin. Collegij Theologici Ingolstadij hoc tempore Prodecanus.

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS SOCIETATIS IESV PER superiorem Germaniam.

HANC Apologiam pro vita P. N. b. m. IGNATII, Authore P. IACOBO GRETSERO, Societatis nostræ Theologo, à tribus Patribus item Theologis visam & probatam, ego OTHO EYSENREICH, eiusdem Societatis per superiorem Germaniam Præpositus Prouincialis, potestate mihi ab admodum R. P. N. Præposito Generali P. CLAVDIO AQVAVIVA facta, typis mandari permitto. In quorum fidem hoc ei testimonium manu nostra subscriptum, & sigillo munitum dare volui. Monachij: 4. Ianuarij, Anno Salutis 1599.

OTHO EYSENREICH.

APOLO-

APOLOGIÆ PRO VITA IGNATII LOIOLÆ

LIBER PRIMVS.

CAPVT PRIMVM.

Quæ fuerit caussa scribendi Miseno.

CVM viri prudentis, imò hominis, sit, nihil temerè & sine ratione aggredi; prudenter admodum Misenus facit, quòd Lectori caussam explicat, cur ad has in vitam Ignatij nostri notas scribendas accesserit. *Ante annos quatuor*, inquit, *cùm verba fierent de atrocissimo facinore, in ipsum Galliarum Regem admisso, ab adolescentulo quodam Gallo, Iesuiticæ scholæ discipulo, non potui non dubitare, quod suspicarer conflandæ inuidiæ caussa eiusmodi confingi in Sodalitium illud.* Meritò dubitasti, si dubitasti, assensumq; cohibuisti, cum quotidiana experientia discamus, famam non tam veri, quàm falsi

esse nunciam; *Natura fama omnibus nota est: Vestrũ est*, inquit Tertullianus, alloquens Ethnicos; *Fama malum, quo non aliud velocius vllum. Cur fama malum? Quia velox? quia index? an quia plurimum mendax? quæ ne tum quidem, cùm aliquid veri adfert, sine mendacij vitio est, detrahens, adiiciens, demutans de veritate*, vt proinde leui ingenio eum esse oporteat; qui quosuis rumusculos pronis auribus captat, & proniore adhuc animo approbat. Ignosces tamen, si vt tu de Gallicana illa fama dubitasti; ita ego de dubitationis tuæ caussa dubitem. Ais, *te dubitasse, quod suspicareris hæc confingi inuidiæ sodalitio huic cõflandæ caussa*. Suspicor te non caussam, vt caussam assignasse, Sophistarum more; nolo enim dicere, more mendacium: norunt omnes, quàm secundos & faciles auditores habeant inter Caluinistas & Lutheranos omnes illæ fabellæ; quæ Iesuitas, Iesuitarũque Ordinem traducunt, &, vt nullam penitus verisimilitudinis speciem habeant; verisimillimæ tamen, imò verissimæ vobis videntur vel hoc nomine; quod ad infamiam Iesuitis, vestro iudicio, conciliandam faciant. Dabis ergo veniam: si hoc loco improbabilia & vestræ naturæ aduersa narranti, vel fidem derogem: vel inter vtrumque compresso assensu, vel dissensu pendeam; præsertim cùm videam te, te ipso teste, ita dubitasse, vt ad dubitationem eximendam, non multis argumentis, sed eadem fama duntaxat iterata opus fuerit: *Vix*, inquis, *Musæum ingressus fueram, cum ex amicis quidam ad me venit cum chartulis nonnullis continentibus promulgationem sententia*

Tertul. Apolog. c. 8.

tiæ à ſupremo Regio iudicio, quod Pariſiis eſt, latæ, tum de Sicarij illius vltimo ſupplicio, tum de Ieſuitis toto regno exterminandis, propter grauiſſimas cauſſas in acerrima accuſatione, quæ addita erat, expreſſas. Magnas certè gratias debes illi tuo amico, qui te eiuſcemodi dubitatione liberauit, quæ fortaſsis te non minus exercuiſſet, quàm Ariſtotelẽ exercuit dubitatio de reciprocis Euripi fluctibus; vel Homerũ cura illa de grypho à piſcatoribus propoſito. Annon Pythagoram imitatus Hecatomben immolaſti, ob tam abditam veritatem tàm feliciter exploratam? Sed cedo Miſene; an credis omnia, quæ quoquo modo chartis illinuntur? An nulla figmenta & mendacia ſcriptis, vel iam prodita fuiſſe, vel in dies ſingulos prodi exiſtimas? An pro certo veritatis argumẽto hanc collectionem habes: *Scriptum eſt, typis expreſſum; ergo verũ eſt, ergo credendum ſine vlteriore diſquiſitione.* Vtinam id ita eſſet; quàm multa figmentorum millia, imò hęc tua in vitam P. Ignatij commenta, apud inferos, vnde exſtiterunt, ſepulta remãſiſſent.

Sed eſto, te non eſſe deceptum, poſtquam decretum illud Curiæ Pariſienſis legiſti; illud ex te ſcire cupio; quænam ſint illæ grauiſsimæ cauſſæ in acerrima accuſatione, quæ addita erat, expreſſæ? Si *Philippicã* Antonij Arnaldi intelligis, quaſi decretum Pariſienſe mentionem eius fecerit; & propter illam nos eiecerit, parum bona fide agis: Non enim propter Arnaldi inuectiuam Pariſienſis Curia noſtros emigrare iuſsit; ſed propter factum Schatelij: Prouoco ad illud decretum; ne verbũ quidem de Arnaldi criminatio-

nibus in eo reperies; notumque eſt Arnaldum
1594. in Iulio in noſtros debacchatum, tanquam calumniatorem repulſum,& à dementiſsima actione iuſſum deſiſtere. Si per acerrimam accuſationem non ipſum decretum Pariſienſe; ſed Arnaldi inuectiuam, ſimul cum illo decreto ab hęreticis excuſam ſignificare velis; fateor, Inuectiuam illam Arnaldi eſſe acerrimam; non ſolidis & veris argumentis, ſed mendaciis, calumniis & criminationibus; in quo vno acrimoniæ genere vos cumprimis excellitis. Sed de Arnaldi Philippica nunc non eſt dicendi locus: Et vt eſſet; actum agere nollem. Qualis ſit Arnaldus cum ſua declamatione, ſatis demonſtrauit iam dudum Franciſcus Montanus, Gallicè editus Toloſæ, latinè Ingolſtadij. Refuta ſi potes, & tũ demùm tuum Machiauellicum Arnaldum laudibus extolle. Fortaſsis per acerrimam accuſationem ipſum *decretum Pariſiẽſe* indicare voluiſti: At decretum & ſententia iudicis, etiam vehementiſſima & acerbiſsima, non eſt accuſatio; niſi fortè apud te ſententia lata & accuſatio nihil differũt; Deinde, vt ſententiam cum accuſatione te confundere ſinamus; Quænam, oro, eſt illa acerrima in illo decreto accuſatio? Ait decretum: *Quendam ex Ieſuitarum diſcipulis Regi necem machinatum eſſe.* Hæc accuſatio, ſi accuſatio eſt, quomodo magis ad nos pertineat, quàm ad te pertineret, ſi verè dicerem; quod fortaſsis verè diceretur, quendam ex Miſeni diſcipulis ob latrocinia in rotam, vel ob furta in crucem actum eſſe; equidem non intelligo. Quod ſi vlterius cõtenderem; te ob diſcipulum furem, latronem, incendiarium, aut ſicarium; totius iuuentutis cor-

ruptorem,

ruptorem, quietisq; publicæ perturbatorem esse, tum tu verò grandem iniuriam tibi fieri conquerereris; professorem bonarum liberalium artium te esse dictitans, non magistrum improbitatis & scelerum. Patiaris ergo eadem nos vti defensione: qua tu, vel tua conscientia teste, vtereris, si huiusmodi calumnia in te coniiceretur.

Et quæ tandem tua impudentia est, tuique similis Caluinistæ, qui Arnaldicæ inuectiuæ in Germania excusæ, appendicem ad Principes Germaniæ appendit, hoc vnico argumento de nobis quasi prostratis & deuictis trophæum erigere & triumphare velle? *Iesuitarum discipulus Regem occidere voluit: Iesuitæ igitur tanqum corruptores iuuentutis, perturbatores quietis publicæ, inimici Regis eiusque Imperij, ex Gallia eiiciendi sunt.* Bone DEVS, quis securus erit, & extra teli iactum, si hoc genus argumentandi semel introducatur in orbem? Iisdem enim verbis tibi respondebo; quibus olim alteri Caluinistæ ad omnia tibi gemello quidã respondit. Primũm enim quo iure Magistri & Doctores luere cogũtur malefacta suorum auditorũ? Difficilẽ sanè sustinent prouinciam, ne dicam omnino intolerandam, si crimina discipulorum in ipsos expetant. Deinde cur præceptores Iesuitæ soli in crimine? An non aliis præceptoribus vsus est Schatelius proximè, antequam facinus aggrederetur, & quidem per semestre & amplius: quid, quæso, incõmodi subierunt propter discipuli delictum? *Cursum Philosophicum,* inquiunt isti, *confecit in collegio Parisiensi.* At apud alios iurisprudentiæ

ſtudium iam inchoarat: & quid in hoc vel in illo piaculi? aut ſi quid in illo, cur non etiam in hoc? cum æquè aliis Profeſſoribus ac Ieſuitis operam dederit? In curſu Philoſophico nuſquam docetur, ius fasq; eſſe trucidare Reges: multò minus Reges Chriſtianiſsimos: ſi Ioannes Gueretus præceptor Schatelij alicubi in curſu hoc aſſeruiſſet, vtique laqueum & rogum non effugiſſet, cùm Ioannes Guinardus Profeſſor Theologiæ ſanguine ſuo quæſtionē illam ſoluere debuerit; *Vtrum priuato liceat interficere tyrannum*; quā hactenus impunè Theologicæ & Iuridicæ ſcholæ omnes, variis argumentis in vtramque partem propoſitis, poſuerūt & diſcuſſerūt, & in poſterū quoq; ponēt & diſcutient ſine cuiuſquā iniuria, cùm quæſtio verſetur in theſi, nō in hypotheſi.

At prodiit Schatelius ex Ieſuitarum diſciplina. Quid tum poſtea? Dummodo facinus meditatum in Ieſuitarum diſciplina non didicerit, vel dicant iſti, in qua ſchola, in qua parte Philoſophiæ à ſuo Magiſtro audierit, licere violentas manus adferre Galliarum Regi Chriſtianiſsimo? Dum diſtinctè & partitè loca & nomina Profeſſorum, qui iſthæc tradiderint, non edunt, ſatis oſtendunt iſti, ſe veritati non lucem, ſed mendacio & calumniæ latebram quærere. Prodiit Iudas ex diſciplina Chriſti; ſed in diſciplina Chriſti non didicit prodere Chriſtum. Hæretici prodeunt ex diſciplina Eccleſiæ; ſed in diſciplina Eccleſiæ impietatem & perfidiam non diſcunt. Vt igitur diſciplina Chriſti ſcelerata non fuit propter proditorem Iudam; nec diſciplina Eccleſiæ propter tot transfugas & deſertores; ita nec diſciplina Ieſuitarū execran-

exercranda & obominanda eſt, quod vnus diſciplinæ illius alumnus extiterit, qui tam audax facinus tentarit. Nulluſne vnquam latro, homicida, parricida, ſicarius, Aſſaſinus ex diſciplina Academiæ Pariſienſis prodiit; ex diſciplina, inquam, illius ſcholæ, quæ tot millium iuuenum ab aliquot annorum centuriis mater & inſtitutrix fuit? An non ipſe Schatelius ex diſciplina Pariſienſis Academiæ exſtitit, eo ipſo tempore, quo Regem deſignauit ad cædem? Num propterea diſciplina & inſtitutio Vniuerſitatis illius latrones, homicidas, parricidas, ſicarios, Aſſaſinos format & parit? Num propterea exterminantur & proſcribuntur, & equuleis & cataſtis diſtenduntur & diſcruciantur Profeſſores, & horum talium Magiſtri? ne fando quidem tale quid anteactis temporibus auditum eſt: Cur ergo ſolis Ieſuitis crimini datur, de quo alij ne appellantur quidem? Quid enim ad profeſſorem publicum & Academicum, ſi diſcipulus ſceleratus aut in rotam, aut in rogum, aut in crucem agatur? Quos clamores ſuſtuliſſent hæretici Germani & alij, ſi aliquis ex Ieſuitarum ſocietate inſidias Regi ſtruxiſſet, cùm propter diſcipulum Ieſuitis adeò inſultent.

Ob factum fratris Clementis pulſi non ſunt ex Gallia, Ordinis D. Dominici patres, nec violatæ Maieſtatis rei proclamati. Si Ieſuitarũ quiſpiam tale quid deſignaſſet, non ſibi tantùm, ſed vniuerſis, quotquot in Gallia degebant, periculum creaſſet. Certè aduerſarij ſolo exilio contenti & ſatiati non fuiſſent. Cur igitur Ieſuitarum conditio deterior eſt ob diſcipuli culpam, quàm aliorum ob factum non ab externo, ſed à

domestico;non ab auditore,sed ab ordinis consorte susceptum?Aut si iure omnes puniri neque possunt,neque debent vnius ob noxam,vt certè non possunt: cur Iesuitis idem ius, maiore iure non obtingat?

At Iesuitæ conscij fuerunt futuri facinoris, inquit iste hæreticus:*imò à cõfessario iussus est scelus hoc aggredi:* Sed mentiri more suo istum hæreticum, testatur inprimis ipse Schatelius, qui ad extremum vsque spiritum, inter grauissima tormenta, constantissimè semper confessus est, se à nemine ad hoc inductum, sed sponte sua, nemine conscio, solo Deo teste, hoc consilium suscepisse, in qua confessione vitam quóque per acerbissima supplicia finiit: vt quiuis legere poterit in historica narratione, quæ hac de re Augustæ Vindelicorum Anno M.D.XCV. edita est, excerpta ex scriptis & sermonibus eorum,qui hæc omnia coram spectarunt. Secundò, calumniam hanc & mendacium redarguunt ipsi quæsitores, & rerum capitalium vindices,qui præceptorem Schattelij,& Rectorem Parisien. & alios liberos abire permiserunt: quod certè non fecissent, si vel leuiter facti huius Iesuitæ fuissent conscij, pręsertim cùm Ioannem Gueretum,Magistrum Schattelij, ita excarnificarint, vt ex tormentorum immanitate mortuo similis videretur. Itaque non clementia Iudicum, sed innocentia eos absoluit,& ex vinculis dirisque quæstionibus eripuit. Tertiò, mendacium hoc refellit ipsum Senatusconsultum seu *Arrestum*, supremæ Curię contra Schattelium recitatum ab isto hæretico: Vbi enim in eo arguuntur Iesuitæ, tanquam cõscij

ſcij vel auctores & ſuaſores facinoris? Quis verò credat Iudices in ſuo decreto non expreſſuros fuiſſe ſpeciatim,& quidem litteris maiuſculis, ſi Ieſuitæ vel conſcij vel ſuaſores fuiſſent? Nam quod initio *Arreſti* dicitur, Schattelium damnatum, auditis etiam interrogationibus & cõfeſsionibus Ioannis Guereti, Præceptoris dicti Schatteliij; id non obſtat: quia ex Guereto nihil aliud, quantumuis ſummis cruciatibus adhibitis, extundere potuerunt, quàm ſe fuiſſe in Philoſophia Magiſtrum Schattelij, & omnium illius machinationum penitùs ignarum; id quod verum erat: ſi quod volebant & quærebant, quæſitores exſculpſiſſent; Gueretus vtiq; crudeliore ſupplicio, quàm Guinardus, vitam terminaſſet.

Hæc ille biennium abhinc & eo amplius,cuidam Caluiniſtæ. Eadem tibi nunc dicta exiſtimes licet. Quod autem ſub finem libri, irriſus cauſſa ais, *te Chriſtianiſsimo Galliarum Regi ſupplicem libellum oblaturum, vt nos reuocet*; agimus inprimis gratias pro beneuolentia: Deinde, quo minus tuo beneficio vtamur, obſtat nominis tui obſcuritas. Quis enim tu; qui tanto Regi pro aliis ſupplices? Qui à Rege quopiam aliquid pro aliis in re graui impetrare ſtudet,eum auctoritate cumprimis oportet eſſe conſpicuum? At tu, terræ filius, tam ignotus es, vt albus an ater ſis, vix familiaribus tuis conſtet: Verè *lithus*, hoc eſt, *lapis*; & Miſenus Aeolides, non tam mente & ratione, quàm oris inconditi tuba pollens. Quid, quod forte ſub iſto *Chriſtiano Simone Litho Miſeno*: tanquam ſub larua,alius alterius no-

In appendice addita ad Apologiã Mõtani.

minis latitat: Nihil affeuero, quid fufpicer, memoro. Nam qui libro fuo nec nomen Ciuitatis; nec typographi; nec officinæ typographicæ adfcripfit; eum haud temere credimus, fuppofititium itidem auctoris nomen præpofuiffe; tanta claritudine fulget ille, qui fefe per fuas litteras, Societatem Iefu in Galliam reducturum iactat. Interim noueris nos & reditum in Galliam, & exitum ex Gallia, deo commendare; cui focietatem curæ cordique femper fore credimus; *qui cor Regis in fua manu habet*, illudque cum diuinæ fuæ maieftati placuerit, fine tuis litteris, ad id, quod è re Chriftianifsimi regni erit, inflectet. Si vitam Ignatij difcendi & non calumniandi libidine euoluiffes, cognouiffes vtique, focietati noftræ perfecutiones neque nouas, neq; infuetas effe; cognouiffes & illud, eam, vt & alios Catholicos Ordines, more nimirum Catholicæ Ecclefiæ; premi quidem huiufmodi exagitationibus, fed non opprimi, probari non pefsumdari, mergi, fed non fubmergi: Quod Tertullianus olim Ethnicis, id ego Caluiniftis & Lutheranis: *Cruciate, torquete, damnate, atterite nos: probatio eft enim innocentiæ noftra, iniquitas veftra.*

Tertul. Apolog. cap. 49.

nec quidquam tamen proficit exquifitior quæque crudelitas veftra; illecebra eft magis fecta, plures efficimur, quoties metimur à vobis, femen eft fanguis (& perfecutio) *Chriftianorum; cum damnamur à vobis* (Caluinianis & Lutheranis) *à Deo abfoluimur.* Et cum hoc finio negotium iftud Gallicanum: quod nifi hic importunè ingefsiffes, periculum erat, ne non fatis multas criminationes & calumnias afferres.

Ais,

Ais, te facto illo Schattelij excitatum, vt accuratius cogitares de tota nostra sodalitate; & diligentius inquireres in auctorem ordinis huius nouelli, qui à despicatissimo progressus initio eas vires adquisiuit eundo, vt in immensum auctus omnes propemodum totius orbis terrarum angulos compleuerit; Videlicet, eo animo excitatus es, vt inquireres in auctorem huius societatis; quo olim Celsus Epicureus Philosophus, & Porphyrius, & Iulianus Apostata, vt inquirerent in Christum, Christianæ religionis auctorem: vt enim isti vitam Christi, resq; ab eo gestas tantùm consilio calumniandi & criminandi excusserunt, ita & tu vitam resq; gestas Ignatij; & vt illi ex Euangeliis tantum credebant, quantum volebant, eaq; duntaxat excerpebant, quæ calumniis obnoxia videbantur; ita & tu agis, vt nec lac lacti sit tam simile, quàm tu tribus illis calumniatoribus; vt in progressu huius Apologetici operis sæpius demonstrabitur. Quid quod Celsus de initiis Christianorum loquens, iisdem fermè, quibus tu verbis, vsus est. Vocauit enim *institutum è nullius momenti initiis coalitum*: Sed tamen, vt olim Ethnicis, hæc à tam exiguis initiis, in immensum Christianæ religionis multiplicatio, latentis diuinitatis, cuius vi gubernabatur, argumentum esse poterat; ita & Miseno tam longè latéque diffusa societatis propagatio, altiores quosdam sensus ingenerare poterat; si non *Lithus*, vel *Lithinus* esset; nisi forte putat, à tali & tãta propagatione, quã tam ipse agnoscit, intra tam paucos annos, non satis perspicuè ostendi, rem aliquam à Deo esse, & à Deo prouehi; Atqui, vt concedam, non o- Orig. lib. 3. contra Celsum.

mnem

mnem multiplicationem indicem diuini præsidij & approbationis esse; hanc tamen talem ac tantam, toto terrarum orbe diffusam, ordinis, non ad blanditias voluptatum, vt hæreses faciunt, sed ad virtutum disciplinam & seueritatem inuitantis & incitantis, quantumuis licet grauissimis & potentissimis aduersariis obsistentibus, millenisque non vniusmodi perruptis difficultatibus, pro argumento certissimo diuini fauoris habeo, & iuxta mecum habet, quicunq; rem attentius considerat; agnoscit enim in germine Ecclesiæ Catholicæ eundem propagationis modum, quem olim Ecclesia (quæ & ipsa non pro carne, sed aduersus carnem pugnat) in sua per omnes orbis terrarum fines diffusione tenuit, qui sanè modus nulli hæresi competit; quæ facilè augescit; tum quia prauis cupiditatibus nō aduersatur, tum quia ei proprium, non orbem terrarum, sed orbis terræ certas partes, & comparatione totius mundi quasi angulos, occupare, & in illis delitescere, sensimque euanescere; Ecclesia ordinesq; Ecclesiæ solem imitati, totum orbem lustrant & circumeunt, certisq; terræ limitibus circumscribi nequeunt.

Sed penitiùs introspicere libet, cur tandem iste à *despicatissimo initio* societatem ortam dicat: Si conuicium nobis hoc loquendi modo facere vis, vt certè vis, poteris sanè, tanquam alter Celsus, conuicium hoc in totam Christianam religionem iacere, quæ reuera *à despicatissimo principio* originem trahit. Quid despicabilius & contemptius cruce & crucifixo, quippe cum illa, & 1. Cor. 1. hic, Iudæis quidem fit *scandalum* gentibus autem *stulti-*

stultitia? Atqui in cruce & crucifixo Christiana religio ortum habet. Quid contemptius Apostolis, quos ipse Apostolus, *infirma* & *contemptibilia mundi* appellat, Atqui ab his tanquam à *fundamentis*, totius Christianismi ædificium exsurgit. At fortasse peculiares caussæ Miseno suppetunt, cur societatem à *despicatissimo initio* exortã affirmet. Sed quæ illæ? An quia prodiit ab vno? Atqui & Religio Christiana vnum seruatorem nostrum auctorem habet: tota hæc rerum moles & vniuersitas vnum conditorem agnoscit. Quid multa? Omnis numerus, omnisq́ multiplicatio ab vno procedit, nisi forte vnitas apud istum Misenum non sit *principium numeri*. An à despicatissimo initio societas procedit, Quia caruit institutore nobili, copioso, opulento, & qui in aliquo pretio esset? Atqui si hæc caussa despicatissimi ortus est; multò magis tribuetur Religioni Christianæ, quæ à Christo & Apostolis fundata & instituta. Quisquis enim Christus fuerit à maioribus remotioribus; certè si proximos spectare velimus, inueniemus D. Virginem, veram Dei matrem, & Iosephum putatitium patrem, hic fabrilem artem factitauit, & cum desponsata sibi coniuge vitam planè inopem duxit; vt ipsi etiam Iudæi; & postea Celsus, Porphyrius, & Iulianus, Christum, ludibrij gratia, *filium fabri* nominarent, & D. Virginem *puellam vix suæ viciniæ notam: exosam & eiectam à fabro lignario, fœminam pauperculam; operis manuariis victum parantem.* Apostolos præcipuos, fuisse piscatores nemo Christianus ignorat. Si igitur egestas & tenuitas fundatorum non redundat in Chri-

1. Cor. 1. Ephes. 2.

Matth. 13. Orig. lib. 1. contra Celsum.

Christianæ religionis dedecus, sed potius in laudem & commendationem cedit, cur ignobilitas nostri parentis in ordinem nostrum redundaret, & non potius laudis materiam præberet; quod homo nullis vel generis vel fortunæ vel ingenij dotibus præ ceteris eximius, potuerit eum ordinem in mundum introducere, quem hæretici vel ideo potissimum oderunt, quia nimis prudenter, & ad hæresin oppugnandam nimis sapienter institutum cernunt.

Deinde memineris, Misene, quæ paulò infrà scribas: Ais, *te vera credere, quæ de familia & stirpe Ignatij Ribadéneira in primo capite tradit, exceptis pauculis*, de quibus suo loco. Fateris ergo fuisse Ignatium nobilem, & ex Hispaniæ Dynastis. Fateris fuisse sagi togæq́ artibus clarum; fateris manu & consilio fuisse promptum; Quî ergo à *despicatissimo initio* societas hæc exstitit? Sed mittamus generis claritudinem. Fuerit *despicatissimum* societatis *initium*; An nescis ex despicatissimis initiis maxima quæque nasci? Ex tenui fonte oriuntur ingentia flumina; ex grano sinapis omnium minimo exiftit ingens arbor, ita vt & *volucres cœli* in ea nidos suos constituant. An non, ipso Domino docente, Regnum cœlorũ, hoc est, *Ecclesia* ad grani huius similitudinem accedit? An tenuitas ortus quidquam de magnitudine & præstantia Ecclesiæ detrahit? Fuerit granum Sinapis nostri Ordinis principiũ, quid tum? Vt de Angelorum corporumq́ cœlestium excellẽtia nihil decerpit, quod ex principio despicatissimo, nempe *ex nihilo*, quo nihil ignobilius, condita sunt; ita de Religionis præstantia, aucto-

Marci 4.
Lucæ 13.

auctoris ignobilitas nihil imminuit, sed potentiam & maiestatem Dei potius ob oculos ponit. Eleganter Tertullianus: *Eius est nihilum ipsum, cuius & totum.* Tertul. Apolog. cap. 48.

Ais; *te olim quasi per nebulam audisse de nescio quo Hispano milite, vnde societas ista primordium suum duceret.* Rectè addis, *per nebulam*; Quia quidquid de nostra societate, rebusque nostris auditis vel scribitis, in non nisi per nebulam mendaciorum & calumniarum auditis vel scribitis, additis, demitis, fingitis, refingitis, arbitratu vestro, & quidquid capitale odium suggerit, id creditis, & vt alij vobiscum credant, elaboratis. Mirum verò, te, vt & alios tui similes, Ignatio semper obiectare *militiam*, anne ignominiosum est esse militem: an non militaris ars tam ingenua & liberalis est, vt ne ipsos quidem Imperatores, Reges & Principes dedeceat? Quid autem dedeceat? imò adeò deceat, vt vel in prima Principis laude numerari soleat rei militaris peritia. Dic, Misene, vtrum honestius est, esse *piscatorem* an *militem*. Publicanum an militem, persecutorem Ecclesiæ, an militem? Atqui Petrus Apostolus piscator fuit; Ignatius miles. Matthæus publicanus fuit, Ignatius miles: Paulus persecutor Ecclesiæ fuit, Ignatius miles: nō dico hæc, quod Ignatium vel comparem, vel præferam Apostolis; sed vt ostendam, te iniuria Ignatio militiam obiicere, quasi ex militia illa cruenta Martis, arma sua quis transferre nequeat ad militiam spiritualem; aut si Ignatio militiam pergis obtrudere, obtrude etiam Petro artem piscatoriã; teloniũ, Matthæo; persecutionem Paulo.

Ad-

Addis, *desiderium tuum cognoscendi auctorem Iesuitarum, tum demùm expletum esse, cum in librum de vita & moribus Ignatij à Petro Ribadeneira scriptum, & Ingolstadij editum incidisti.* Poterat certè Auctor iste desiderium tuum explere, sitímque restinguere, tam copiosè vitam Ignatij litteris consignauit. Sed exitus docet, te non tam discendi, quàm criminandi sitim ad libri huius lectionem attulisse, præsertim cum eius perlegendi aptius tempus non repereris; quàm *Bacchanalia*, vt ais. parum cautè Bacchanalium mentionem fecisti: Cùm enim extra Bacchanalia parum sapias, cerebrumqúe potius *in calcaneo*, quàm *in capite* feras, ęgrè profectò nobis persuademus, te eo, quo par erat, iudicio, volumen hoc euoluisse in Bacchanalibus, quo tempore apud te tuósque fratres, Orgiis Bacchi impeditos, maior solito, recti & integri iudicij inopia esse solet. Deinde minus iam miramur, tuum notarum fœtum tam informem, fœdum & inconditum in lucis oras exiisse, quippe conceptum sub infelici Bacchi sidere. Minus denique miramur, tantum furoris, vesaniæ & insaniæ, in tuis notis passim apparere: Afflatæ sunt enim & instinctæ à Baccho, furoris præside; cuius rei testimoniũ en vel ipsa, quæ proximè subiungis, verba. *Non solum*, inquis, *mendaciorum vanitas mihi risum; sed etiam impudentia assertionis indignationem, superstitionis cæcitas commiserationem mouit.* Mutuatus videris hęc verba à Celso Epicureo, qui cùm Euangelia, resq́ue à Christo gestas perlegisset, tuo more, in *Bacchanalibus* (ita loquor, Quia quid

aliud

aliud est Epicurei vita, quàm perpetuum Bacchanal) simile quiddam effutiit, vt auctor est Origenes, Cur verò tibi mendacia vel vera, vel quæ vera credis, risum mouent? Bonis viris peccata non mouent risum; sed dolorem & gemitum. Atqui mendacia esse peccata, non inficiabitur, opinor, Caluinistica Schola. Et quænam sunt illa mendacia, quæ tibi tam suauiter ridendi materiam præbuerunt? Videlicet quidquid in libro Ribadeneiræ ad tuum gustum non facit, id, tuo iudicio, mendacium est: sed nosse debes, mendacium non fieri ab opinione legentis vel audientis, sed à mente & proposito scribentis vel loquentis; nisi forte suspicio & opinio tua tum efficax est, vt, velut Circe quædã, quidquid tangit ex vero in falsum trãsformet. Quocirca quidquid tu opineris, quidquid suspiceris, nunquam efficies, vt verum desinat esse verum: alioquin veritas omnis non modò ab hac Ribadeneiræ historiæ, sed & ab omnibus illis monumentis, quæ Diuorum vitas continent, iam dudum recessisset, pulsa opinionb⁹ vestris, quibus solemne, lucem, tenebras; & tenebras, lucem reputare, & quidquid non lubet credere, mendaciis annumerare, ea solum de caussa; quia non lubet credere.

Idem tibi de impudentia & superstitione responsum esto, vtramque non rebus ipsis, sed vestris persuasionibus æstimatis, vt proinde vobis impudentem & superstitiosum esse oporteat omnem illum, cui vestræ sectæ placita non arrident. Sed de his suo loco, cum planum faciemus, quisnam sit mendacior & impudentior, Tu, an Ribadeneira: Nam vt quæram, quis sit

ſuperſtitioſior,tu an Ribadeneira,non eſt, quod exſpectes; Quia ab illo ſuperſtitionem excludit ſumma religio,à te ſumma impietas,omnis religionis expers. Nullus Epicureus ſuperſtitioſus eſt. Ais, *te nonnulla in vitam Ignatij annotare voluiſſe: tum ne videreris obiter tantum perlegiſſe libellum iſtum, tum vt ea cum adoleſcentibus, præſertim Germaniæ, communicares.* Non nego, ſatis bonum ſpecimen tuæ diligentiæ edidiſti: Sed quam laudem meretur diligētia poſita in ſolis calumniis excogitandis, qualis eſt tua iſta, quam nobis hic prædicas. Itaq; non video, quas tibi grates perſoluturi ſint, ſiue iuuenes, ſiue ſenes, qui hæc tua legent. Quid enim emolumenti capient, ſi, te Doctore, mētiri, conuiciari & ſaluberrima quæque dicta, facta & inſtituta criminari, & Luciani co ritu irridere diſcant; niſi quod deſperandum non eſt, multos itidem repertum iri, quibus hæc tua petulantia, & quiduis effutiendi tam próiecta libido, incitamento ſit ad contraria ſtudia, ad veritatis, modeſtiæ & candoris Chriſtiani amorem.

Hactenus de ſcriptionis tuæ conſilio; proximè iam notationes tuas examinare volebam; ſed alia, vel inuito, materia tractanda eſt, quando tu aliam immiſces. Ais enim; *antequam ad notationes illas perueniamus, paucula præmittenda ſunt de ordinibus illis Monaſticis, quo primum tempore, & à quibus, & quibus de cauſſis putentur inſtituti:* Si præteriſſes hāc diſputationē, ignorauiſſemus; magno ſanè diſpendio, te bonas horas legendis Peuceri commentis & Polydori Vergilij ſeu Pſeudopolydori, à tui ſimilib⁹ ſuppoſiti, inuentis,

tis, malè consumpsisse. Si verè de his scribere instituеras; non isti nudiustertius nati; sed veterum patrum libri tibi peruolutandi erant; qui longè melius religiosorum Ordinum primordia te docuissent quàm Peucerus, capitalis omnium religiosorum Ordinum hostis, & Polydorus seu Pseudopolydorus maledicentia in Monachos non ignotus.

CAPVT II.

Refellitur ignorantia Miseni circa Religiosorum ordinum ortum.

A *Vero*, inquis, *non multum aberrauerit, qui putet introductos Ordines Religiosos partim Iudaica Essæorum, partim Ethnica Philosophorum, quos sponte bonis cessisse legimus*, κακοζηλία, *cum neutris studio virtutis, tolerantia paupertatis, obseruatione castitatis cedere vellent, imò ab vtrisque vinci turpe ducerent.* Qui non multum à vero aberrat; is tamen aberrat. Si ergo ille, qui eadem, qua tu, de Religiosorum ordinum initiis opinione imbutus est, à vero non multum aberrat; aberrat tamen; si aberrat, ergo falsa persuasione tenetur, & si quod persuasum habet, scripto vel voce proferat, non nisi falsitatem & errorem proferet. Deinde quid si demonstrem, ordines religiosos non à Iessæis (seu Essæis, seu Essenis, tot enim nomina habent) vel ab Ethnicis Philosophis originem ducere; an non fateberis magno errore labi, quisquis ad hos fontes religiosa instituta tecum reuocare volet? Dicis, *Christianos, infelici Iudæorum Iessæorum æmulatio-*

Cent. 1. li. 1. cap. 5. Cent. 1. li. 2. cap. 2. Polyd. lib. 7. cap. 7.

ne, hos ordines excogitasse. Nego, quod tu sine probatione cum tuis Centuriatoribus, & Polydoro sumis, Iessæos fuisse Iudæos; si non fuerunt Iudæi, falsum est ergo Christianos in introducendis religiosis Ordinibus Iudæos imitatos esse, etiamsi Iessæos imitati fuissent. Non fuisse Iudæos, sed Christianos, probo inprimis auctoritate S. Epiphanij, cuius testimonium si tu contemnas, leuius non efficies, sed grauius. Ita ergo ille: *Omnes Christiani Nazaræi similiter vocabantur, Contigit autem vt modico tempore appellati sint Iessæi, priusquam Antiochiæ initium sumerent, discipuli vt appellarentur Christiani. Vocabantur autem Iessæi propter Iesse, opinor, quandoquidem Dauid ex Iesse, ex Dauid autem per successionem seminis Maria, ita impleta diuina scriptura in veteri testamento, dicente Domino ad Dauid: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Et post pluscula in eandem sententiam, addit S. Epiphanius: *Veruntamen quando ad locum deueni, vt dicerem, ob quam caussam Iessæi appellabantur, priusquam vocarentur Christiani, qui in Christum crediderunt, ea de caussa diximus, quod Iesse Pater fuit Dauid. Et siue ex Iesse, siue ex nomine Iesu Domini nostri appellati sunt Iessæi, propterea quod ex Iesu procederent, cum discipuli eius essent, aut propter nominis Domini Etymologiam; nihilominus hoc nomen habuerũt, priusquam ipsi Christiani vocarentur. Ab Antiochia autem, velut suprà meminimus, & sicut veritatis ratio habet, discipuli & vniuersa Ecclesia Dei Christiani vocari cœperunt.*

Epiphan. hæres. 29.

runt. Reperies autem etiam hoc argumentum in commentariis Philonis, in libro de Iessæis ab ipso inscripto, Qui horum conuersationem & laudes horum exequẽs, & Monasteria eorum in vicinia circa Mariam paludem recensens; non de aliis quibusdam narrauit; quã de Christianis. Hic enim cum esset in regione (Mareotin locum appellant) & deductus esset ab ipsis ad Monasteria eius loci, magnam vtilitatem assecutus est. In diebus enim Paschatis illic versatus, & vitam ipsorum vidit, & quomodo quidam per sanctam Paschatis hebdomadem omni esu dilato degebant, alij verò interpositis duobus diebus edebãt, alij etiam in vesperam. Fuerunt autem hæc omnia à viro peracta ad tractationem argumenti de fide & conuersatione Christianorum. Tunc igitur vocabantur Iessæi per modicũ tempus post assumptionem Saluatoris, & Marco in Ægyptiorum regione Euangelium prædicante. Hæc S. Epiphanius, ex cuius verbis habes, non modo illos ex Christianis, qui sanctiorem, & ab hominum societate remotiorem vitam agebant, Iessæos appellatos esse; sed omnes communiter Christianos.

Quod etiam S. Hieronymus docet, dum de Philone ista: *Philo Iudæus Alexandrinus de genere Sacerdotum, idcirco à nobis inter scriptores Ecclesiasticos ponitur, quia librum de prima Marci Euangelistæ apud Alexandriam scribens Ecclesia, in nostrorum laude versatus est, non solum eos ibi, sed in multis quoque prouinciis esse commemorans, & habitacula eorum dicens Monasteria. Ex quo apparet talem primùm* Hier. in Philone.

mùm Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse nituntur & cupiunt, vt nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues, nullus pauper, patrimonia egentibus diuidantur, orationi vacetur & Psalmis, doctrinæ quoque & continentiæ, quales & Lucas refert primum Hierosolymis fuisse credentes. Hæc S. Hieronymus, quem similiter vides Iessæos, seu Essæos nō inter Iudæos, sed inter Christianos posuisse.

Duobus prædictis testem addo antiquiorem Eusebium, quem & tu hic adducis, sed ex Polydoro, vt in ore trium testium stet omnis hæc de Iessæis assertio. Eusebius ergo post nonnulla de Philone commemorata, ista subdit. *Iam verò cum eorum viuendi rationem, qui apud nos ἀσκηταὶ,* id est, *Monachi, religiosiq́; virtutis studio & exercitationi maximè dediti, appellati sunt; quàm accuratissimè percenseat Philo, cumq́; eos viros, qui eius ætate tam piam, tamque Apostolicam vitam agerent, quique ab Hebræis, vt videtur, originem ducerent, & propterea permulta vetera instituta, propius ad Iudæorum consuetudinem accedentia obseruarent, diuina laude & prædicatione efferat; satis constare poterit, illum eandem non oculis vidisse solùm, sed sententia & opinione vehementer approbasse.* Hactenus Eusebius: cuius iudicio sub Essæorum nomine, Philo Christianos Monachos descripsit: Non fuêre igitur Iudæi, vt tu hallucinaris, cum tuo Polydoro, sed Christiani; quamuis multi eorum à Iudaicis sacris ad Christiana sese transtulissent. Eiusdem sententiæ fuit Sozomenus, Cedrenus, Nice-

Euseb. lib. 2. Hist. Eccles. ca. 16.

Nicephorus, Beda, alij. Idem liquet ex ipsis verbis Philonis, qui Essæorũ sæpius meminit, quin & iisdem proprium librum dicauit, librum videlicet *de vita nostrorum*; vt inquit, S. Hieronymus, id est, *de Apostolicis viris, quem & inscripsit,* περὶ βίου θεωρητικοῦ ἱκετῶν, *quod nimirum cælestia semper contemplentur, & semper Deum orent*; additq; duo eorum fuisse genera; & alterũ in vita actiua; alterum in contemplatiua sese exercuisse. *Nec deest,* inquit, *Palæstinæ, Syriæq; hoc genus hominum, qui cum naturali philosophia moralem coniungunt, honestatis, probitatisq; amorem tota vita præseferendo; in his quidam nominantur Iessæi, circiter quatuor millia, pietatis erga Deum argumenta præseferunt plurima, castitatem in tota vita perpetuam seruant, &c. pecunias, honores, voluptates contemnunt fortiter, &c. mira dictu æquabilitas, omnium rerum societas, &c. patent eorum collegia hominibus etiam aduenis idem institutum seruantibus: omnibus vnum est promptuarium, vt de vestitu & mensa communis sumitur, &c. Quidquid lucrantur è quotidianis operæ mercedibus, non sibi quisq; seruat, sed in medium conferens cuique volenti, potestatem fruendi faciunt, &c. Tales virtutis athletas reddit Philosophia absq; omnibus curiosis et ambitiosis Græcorũ vocabulis.*

Sozom. li. 1. cap. 12. Cedr. compend. Hist. Niceph. li. 2. cap. 15. Beda præfat. in Marcum.

Philo lib. Quod omnis probus sit liber.

De aliis alio in libro hæc Philo. *Huic vitæ instituto, qui se addicunt, non ex more, aut rogati id faciunt, sed amore correpti rerum cælestium & quasi furore diuino perciti præ immortalis beatæq; vitæ cupidine, quasi iam hac mortali defuncti, facultates suas*

Philo lib. de vita cõtempl.

relinquunt. Singuli habent sacras ædiculas, quæ Semnea vocant siue monasteria, vbi solitarij, sanctæ vitæ mysteriis dant operam, &c.

De Iessæorum conuiuiis hæc habet: *Vbi conuenêre, læti cum summa grauitate ad signum datum à quopiam Ephemereuta (sic huiusmodi ministros nominant) priusquam discumbant, stantes vna serie decentes, sublatisque ad cœlum manibus & oculis precantur, vt Deo placeat id conuiuium, at solutis precibus seniores discumbunt. Vinum per illos dies non præbetur, sed aqua limpidissima, ceteris frigida, calida verò his, qui inter Seniores tractantur delicatius, mensa pura est à cruentis dapibus: pro cibo panis apponitur: Sal pro obsonio, pro condimento hyssopus in delicatorum gratiam. Cœnam sequitur sacrum peruigilium his ritibus. Vbi omnes consurrexêre, duo chori fiunt in medio, &c. cantant hymnos in laudem Dei, &c. nunc ore vno, nunc alternis, non sine decoris & religiosis gestibus atque accentibus, modò stantes, modò prorsum retrorsumúe gradum mouentes, vtcunque res postulat, &c. Postquam vterque chorus seorsim expleuit se his delitiis, velut amore diuino ebrij, vnum chorum faciunt promiscuum, &c. concentu suauissimo, vereq́; musico, &c. Itaq; producta vsque ad auroram hac comessatione honestissima, neque grauati crapula, neque nutantes, sed excitatiores, quàm cùm venirent ad conuiuium, verso ad auroram vultu, toloque corpore, quàm primùm solem orientem aspiciunt, felicem perspicacemq́; diem sibi comprecantur, atque ita precationibus*

nibus absolutis ad suum quisque Semneum succedit, & ad negociationem culturamque consueta philosophiæ. Hæc de Iessæis Philo, & plurima alia, ex cuius verbis cõuincam fuisse Christianos descriptos. I. Cùm ait Iessæos conuersos ad Orientem orasse; Demonstratio est fuisse Christianos. Nam Iudæi Hierosolymis conuersi ad occidentem orabant, teste S. Hieronymo, & patet ex templi situ; quem describit Aristeas. Si verò alibi erant, cõuersi ad Hierosolymam & situm templi orabãt, vt ibidem testatur Aristeas, & sic etiam Daniel orauit. Et apud Ezechielem vitio datur illis viginti quinque viris, *qui dorsa habebant contra templum Domini, & facies ad orientem, & adorabant ad ortum solis.* Elxai hæreticus, Traiani temporibus, persuadere voluit Christianis, vt ad Hierosolymitani templi situm conuersi, vbicũq; essent, orarent, more Iudæorũ. Christiani verò ab Apostolis docti ad orientem respicientes orabant, quia Christus facie in occidẽtem versa fuit crucifixus, eoque *nomine adoramus*, inquit S. Damascenus, *ad orientem versi*, quasi Christum obtueremur in cruce pendentem. Et hinc fluxit ille mos, qui & hodie seruatur, vt altaria sollemnium templorum Orientem spectent. II. Agapas Christianorum examussim describit Philo. III. Peruigilia item Christianorum, quibus solemne fuit olim noctes, quas festum, maximè eam, quã Dominica dies excepit, peruigiles in Ecclesia ducere, vnde & hodie nomen vigiliæ in Ecclesiis, de quo more Tertullianus, Hieronymus, alij, vt taceam Philonem non quæuis peruigilia descripsisse videri, sed Monachorum; quibus

Hier. in 8. ca. Ezech.
Arist. li. de 72. Interp.
Daniel. 6.
Ezech. 8.
S. Epipha. hær. 19.
Damasc. lib. 4. c. 13.
Vide lib. 1. de S. Cruce, cap. 25.
Clemens Alex. li. 2. pædagog. cap. 4.
Tertul. Apol. c. 39.
Tertul. lib. 2. ad vxor.
Hier. cõt. Vigilant.

semper in more, vel totam vel potissimam noctis partem diuinis laudibus decantandis insumere, IV. Obserua, Essęos tā viros, quāfœminas perpetuò castitatem coluisse; & si matrimonio prius iuncti fuissent, ab omni eius vsu abstinuisse; item nullas victimas immolasse. Neutrū certè ex Iudaica consuetudine, quia apud illā gentem rara virginitas, frequentissima apud Christianos, & inter Ascetas & Asçetrias, seu vt Philo vocat, Therapeutas, & Therapeutidas, etiam votiua; & Religionis Sacramento firmata. Porrò victimæ ab ipsa lege imperatæ erant; Quomodo igitur contra expressum legis interdictum nullas hostias immolassent? V. Dicit Philo fuisse dictos *Sanctos* & *Fratres*. At hæc duo nomina olim propria Christianorum; Ethnici ob hoc infamabant Christianos, quasi fratris nomen ex Platonis Republica sumpsissent, de quo turpi fratrum nomine, & contra quam calumniam Clemens Alexan. & Lactant. Vnde etiam Tertullianus. *Quod fratres nos vocamus, infamant nos Ethnici, &c.* Vbi copiosè reddit rationem huius nominis, sicut & Athenagoras, Iustinus, Minutius. Porrò *Sanctos* fuisse olim appellatos, communi nomine omnes Christianos, notissimum est vel ex eo, quod S. Paulus ad Romanos ita scribit: *Omnib. qui sunt Romæ, vocatis Sanctis.* Imò Philo in Græcorum Ethnicorum scriptis doctissimus, sciens à Græcis omnes Sacerdotes, *Hosios*, id est, *Sanctos*, appellari, inflexit nomen Essæi ad Græcum etymon, vocans Essæos, quasi Hosios. VI. Dicit Philo Iessæos nec blanditiis delinitos; nec honoribus inuitatos, nec minis aut periculis territos potuisse

Clem. li. 5. Stromat. Lactan. li. 3. cap. 21. Tertul. Apolo. c. 39. Athenag. orat pro Christ. Iustin. ora. ad Ant. Pium. Minut. in Octau. Roman. 1. Plutarch. de defectu Oracul.

potuisse à tyrannis eò adigi, vt propositum desererent, & aliquid contra ius fasque admitterent, concluditque his verbis: *Nemo vel è crudelibus illis, vel ex alteris fucatis ac subdolis valuit cœtus Iessæorum in culpam inducere: Sed omnes discesserunt, victi virtute horum virorum, laudantes eos, vt liberos ciues, prædicantes eorum sodalitia, societatemque inenarrabilem, in qua exemplum felicis, & perfectæ vitæ videre liceat.* Hæc Philo, quibus verbis describit Christianos Martyres. VII. ait, Iessæos in multis orbis regionibus, meritò, tamquam absolutæ probitatis sectatores, receptos à Græcis & barbaris. Hæc de Iudæis ne per somnium quidem fingi posse, vt vera fuerint tempore Philonis, patet legenti Iudæorum legationem ad Caium Imp. quam ipse Philo obiuit, qui testatur, ita miserè imminutos vbique, vt dici nequeat; exosi enim toti orbi tũ erant, vt tum vulgò *fœtentes* appellarentur, & ita illos Marcus Imp. vocauit, teste Marcellino. Imò postea nec aduenarum iure Hierosolymæ euersæ rudera vestigio salutare poterant, vt inquit Tertullianus, quod eleganter S. Hieronymus & fusè explicat. *Vsque in præsentem diem,* inquit S. Hieron. in 1. cap. Sophon. *excepto planctu prohibentur ingredi Hierusalem, & vt ruinam suæ iis flere liceat ciuitatis, pretio redimunt: vt qui quondam emerant sanguinem Christi, emant lachrymas suas, & ne fletus quidem eis gratuitus sit. Videas in die quo capta est à Romanis & diruta Hierusalem, venire populum lugubrem: confluere decrepitas mulierculas, & senes pannis annisque obsitos*

Marcel. lib. 2.

tos, & in corporibus, & in habitu suo iram Domini demonstrantes. Congregatur turba miserorum, plangere ruinas templi sui, &c. Adhuc fletus in genis, & liuida brachia, & sparsi crines & ecce miles mercedem postulat, vt illis flere plus liceat.

Occurres fortè Plinium & Solinum Essæos appellare Iudæos. At scire debes; solemne fuisse Ethnicis, vt Christianos *Iudæorum* nomine appellarent. Exstant Iuliani Imp. blasphemiæ in Christum apud Cyrillum Alexandrinum. In his Christiani vix semel atque iterum *Christiani*, sed semper Iudæi vel Galilæi appellantur, & inter alia sic ait Impiissimus Imperator: *Quis non odio habeat Iudæos hos, qui spretis Diis Deabusq; omnium gentium ad mortuum Iudæum transeũt, per mortuum Iudæum* blasphemè Christũ intelligit, Flaui⁹ Clemens & Flauia Domitilla vxor eius, propinqua Domitiani Imperatoris, Christiani fuerunt. Dio tamen Iudæorum nomine afficit: *Multi,* inquit Dio, *qui in mores Iudæorum transierãt, damnati sunt, quorum pars occisa est, pars spoliata facultatibus: Domitilla in Pandatariam relegata.* Forsan te decepit, quod etiã Philo Essæos vocat *Iudæos.* At nec hoc sententiæ veræ officit: fecit enim id multas iustasquè ob caussas. Primò, cùm Philo Alexandriæ in patria, & alibi in Ægypto tam laudatam vitam Iessæorum vidisset, quos conuerterat S. Marcus discipulus S. Petri, cum quo Romæ quoq; Philo familiariter collocutus fuerat, teste Eusebio & Hieronymo, vocauit eos Iudæos, quod à Iudæis hominibus essent conuersi, &

Plin. lib. 5. cap. 17. Solin. c. 36.

Dio in Domitiano.

Euseb. li. 2. cap. 15. Hieron. in Philone.

ſi, & Chriſtum in Iudæa natum, paſſumq́ue colerent. II. Sciebat Philo à Græcis omnibusque Ethnicis Iudæos vocari: quare ipſe quoque iis libris, quos ad Græcos græcè ſcripſit, Ieſſæos Chriſtianos voluit vocare in laudem gentis ſuæ Iudæos. III. Quia illi ipſi Chriſtiani in Iudæa adhuc, etiam Apoſtolis permittentibus, in multis iudaizabant, teſte S. Luca in Actis cap. 21. Vbi S. Iacobus ita S. Paulum alloquitur. *Vides frater, quot millia ſunt in Iudæis, qui crediderunt, & omnes æmulatores ſunt legis.* Hanc cauſſam vltimam tangit S. Hieronymus his verbis: *Philo diſertiſſimus Iudæorum videns Alexandriæ primã Chriſtianorum Eccleſiam adhuc Iudaizantem, quaſi in laudem gentis ſuæ librum ſuper eorum conuerſatione ſcripſit: & quomodo Lucas narrat Hieroſolymæ credentes omnia habuiſſe communia, Sic ille, quod Alexandriæ ſub Marco fieri doctore cernebat, memoriæ tradidit.* Quocirca nihil etiam mirum, quod Philo afferat, Eſſæos ſeptimum diem præ cæteris habuiſſe feſtum: id enim licebat & fiebat, donec ſynagoga cum honore ſepeliretur. Hier. in Marco.

Sed hîc fortaſsis te defendes auctoritate Ioſephi, qui Eſſenos Iudæis annumerat. Addes & quidam, qui ex ſtirpe Rechabitarum prognatos arbitratur. Poſſum, quod ad Ioſephum attinet, reſpondere, quod multi non improbabiliter reſpondent; alios eſſe Ioſephi Eſſenos, alios Philonis, cui reſponſo probabilitatem non deeſſe, facile cognoſcet; quiſquis Ioſephi verba cum verbis Philonis conferre volet. Sed quia S. Hieronymus & Euſebius, & alij, Philonis & Ioſephi Eſſenos Ioſeph. lib. 18. Antiq. cap. 2. & li. 2. Belli. c. 7 Hier. li. 2. cont. Ioui. Euſeb. l. 8. de præpar. cap. 5.

Essenos seu Essæos eosdem fuisse sentiunt, respondeři potest secundò; Iosephum Christianis non satis æquum; id quod Christianorum erat, parum bona fide transtulisse ad Iudæos, idque nec tempore nec loco opportuno, vtpotè sub Herode maiore, eisque errores quosdam affinxisse; vt Iudæum, non satis omnia Christianorum mysteria assecutum. Si enim hæc professio Essenorum apud Iudæos ante Christum tam celebris erat, quî fit, quod nulla eius mentio in Euangeliis, vel in Actis & scriptis Apostolicis, quæ alias Iudæorum sectas, illa ætate notas, silentio non præterierunt? Cur tam altum de illa silentium apud Iosephum calumnias Apionis refellentem, & vndequaque arma contra petulantem aduersarium accersentem; præsertim, cùm tam graue, tam sanctum Essenorum institutum vel solum, Apionis criminationes dissipare potuerit? nam quod Plinius antiquissimos facit, id neminẽ mouere debet; quia non nescitur, qua fide Ethnici scriptores res Iudaicas & Christianas tractarint. Nec valet illa responsio; Essæos non in vrbibus, sed in solitudine versatos esse, ac proinde non habuisse cum Christo & discipulis agendi occasionem, eaque de caussa nullam illorum mentionem in sacris literis fieri; nam nec Christus: nec discipuli in vrbibus tantùm versati sunt, sed & extra vrbes, & in solitudine. Tertiò, vt maximè verum esset Essæos Christo antiquiores fuisse, attamẽ ad Christum postea conuersos esse, necessario affirmare cogimur, si vera sunt, quæ Philo de Essæis narrat; cum Iudæis Iudaicisque institutis nullo pacto competere possint, sed Christianis.

Quod

Quod verò de Rechabitis additur, id facile refellitur; Rechabitæ enim, vt sacræ literæ tradunt, ab omni agrorum cultura abstinebant, contenti iis,quę terra inarata & inculta ferebat: At Essęi serebāt & metebant,vt Philo docet;Testatur item S. Hieronymus Rechabitas, temporibus Sedechiæ, cum Chaldæi Hierosolymam obsiderēt,coactos fuisse vrbem ingredi,& à cœpta viuendi norma desistere, nec vlla deinceps illorum in diuina Scriptura mentio habetur. Fuerunt ergo Essæi Christiani; Et si posteriores Monachi & Religiosi Essæos imitati sunt; non Iudæos, sed Christianos imitati sunt, & tam hi, quàm illi Apostolos, duces & quasi religiosæ vitæ antecessores habuerūt,& adhuc habent. nam Apostolorum exemplo cœpisse religiones, testantur veterum non pauci; vt Eusebius, Hieronymus, Augustinus, Posidius, Isidorus & Cassianus, cuius hæc verba: *Cœnobitarum disciplina à tempore prædicationis Apostolicæ, sumpsit exordium.* Nec immeritò dixeris primos Christianæ religionis Religiosos fuisse Apostolos. Quod enim vitam Religiosam instituerint, vbi omnia erent communia, planum fit ex Actuum Apostolicorum historia. Quod autem ea viuendi ratio non fuerit omnibus Christianis communis d illis tantùm, quibus maior perfectio in votis at; id ex eadem historia liquet, vbi cùm Anaas fraudasset de pretio agri, & decipere voluet Apostolos, audiuit à S. Petro: *Nonne manens manebat, & venundatum in tua erat potestate?* uod Apostoli etiam voto se ad eam perfectionem obligarint, docet S. Augustinus. Habes igitur

Philo. lib. quod probus sit lib.
Hier. epist. 13.
Euseb. l. 2. Hist. ca. 16.
Hier. in Philone.
Aug. serm. 2. de vita com. Cler.
Posid. in vita S. August.
Isid. lib. 2. de off. c. 15.
Cass. collat. 18. c. 5.
Act. 5.
Aug. li. 17. de ciu. c. 4.

tur quorumnam vestigiis Monachi & Religiosi Christiani insistant. Quare si neque multum, neque non multum à vero aberrare velis, Polydorum tuum deseres præsertim quod ad Philosophos Ethnicos attinet; Nam hos Monachos & Religiosos fuisse; nemini vnquam, cui mēs mota loco non esset, in mentem venit. At pauperes erant, opibus & fortunis sese abdicabant, & obseruatione castitatis, vitæq; asperitate aliquando egregiè excellebant: Tantùm hinc colliges, Philosophos istos nō fuisse Lutheranos aut Caluinistas; non autem; fuisse Monachos aut Monachorum Patres: plus enim ad Monachum requiritur. Quod si posteriores religiosi, professione durioris vitæ, per malam æmulationem Iudæos & Ethnicos Philosophos perperam imitati sunt, vt tu dicis; non video; quomodo in idē crimen cacozeliæ non inciderint Apostoli; & primi Christiani, qui studio virtutis, tolerantia paupertatis, & obseruatione castitatis, nec Iudæis, nec Philosophis cedebant, imò ab vtrisque vinci turpe ducebant. Sed animaduerto hæreticorum proprium esse, veteres calumnias repetendo facere nouas. Quod olim Ethnici de tota Christiana religione, hoc vos hodie de vita religiosa & Monastica. Christiana Professio, aiebant criminatores prisci, *non vtique diuinum negotium est; sed Philosophiæ genus: Eadem & Philosophi monent, & profitentur innocentiam, iustitiam, patientiam, sobrietatem.* Eadē vos de Monachis, Sed quod illis respondit Tertullianus; hoc & vos à me accipite: *Mimicè Philosophi affectant veritatem, & affectando corrumpunt, vt qui gloriam captant;*

Tertul. Apolo. c. 46

captant; Christiani (& Christianorum Religiosi) *eam necessariò appetunt, & integrè præstant, vt qui saluti suæ curant. Adeò neque de conscientia, neque de disciplina, vt putatis, æquamur. Quid adeò simile, Philosophus & Christianus* (Religiosus) *Græciæ discipulus & cœli, famæ negotiator & vitæ: verborum & factorum operator: rerum ædificator & destructor, amicus & inimicus erroris; veritatis interpolator & integrator; furator eius & custos.*

Verum enimuerò faciamus, quod tu fingis, verum esse, Monachos & Religiosos Christianos imitatos esse Iudæos & Philosophos virtutis studio, & perfectioris vitæ desiderio; An non virtus amanda est in quocunque demùm insit? Si amanda, ergo & imitanda, vt enim solis radius non desinit esse purissimi astri, vt ita dicam, propago & germen; licet locum cœno oblitum attingat; ita virtus splendorem suum non amittit, licet in obscuro Iudæi aut Ethnici pectoris latibulo luceat. An Cacozeliam & prauum imitandi studium obiicies ei; qui fidem Abrahæ & mansuetudinem Dauidis imitabitur: quia vterque Iudæus fuit: An patientiam improbabis in eo, qui patiendo sese ad patientissimi illius Iobi exemplum componet? Imitationis caussa mittit nos sapientissimus Rex ad formicam: Seruator noster ad volucres cœli, & lilia agri, vt ab illis diligentiam, ab his superfluæ solicitudinis neglectum discamus, Cur si ad bruta & sensus expertia exemplaria meritò nos conformamus; melioresque eorum imitatione efficimur; non item meliores efficeremur imitatione illarum

Prouer. 6.
Matth. 6.
Luc. 12.

virtutum, quæ in viuis & ſpirantibus exemplaribus relucent.

Sed ad te Miſene redeo: qui poſtquam pleraque Eſſæorum inſtituta & facta ex Euſebio recitaſti; hæc ex tuo Virgilio adiungis: *Si quiſpiam ex noſtris Monachis, qui regifico menſarum apparatu viuunt, qui voluptates peritè libare norunt, qui honores nauiter ambiunt, qui pecuniæ ſtudium immodicum habent, hoc aliquando legerit, nonne eos pudebit, quod Iuſtitia ſua non modò plus quàm Eſſæorum nõ abundet, ſed lõgè magis flacceſcat, & langueat. verba*, inquis, *Catholici hæc ſunt, non hæretici.* Quis Polydorus iſte, ſeu potius is, qui Polydorum deprauauit, fuerit, Deus nouit; hoc noui; Monachis & Religioſis Ordinibus non valde æquum fuiſſe; quo minus mirum, ſi à conuiciis in ordines religioſos ſibi non temperarit. Quod ſi ipſe Catholicus fuit, vt tu dicis; vtique te, vel tuo teſtimonio, oportet eſſe hæreticum, quia non es, quod Polydor⁹ tuo iudicio fuit: Addo & hoc; ſi qui tales ſunt, quales Polydorus deſcribit, verbo Monachos eſſe; non re: ſicut verbo Chriſtiani ſunt, qui Chriſti nomine inſigniti, vitam à Chriſti legibus abhorrentem ducunt. Præclarè

Tertul. Apolo. c. 46. Tertullianus: *Dicet aliquis, etiam de noſtris excedere quoſdam à regula diſciplinæ, deſinunt tum Chriſtiani haberi penes nos.* Idem per me accommodare tibi licet ad Monachos. Cùm Celſus Epicureus quorundam hæreticorum ſcelera Chriſtianis

Orig. li. 2. cont. Celſ. obieciſſet, Reſpondit Origenes; *Crimen hoc non eſt Euangelij, ſed eorum, qui id auſi ſunt deprauare temerè: Et quemadmodum nihil ad Philoſophiam crimen*

men Sophistarum, Epicureorum, Peripateticorum aut quorumcunque falsa dogmata profitentium, ita in verum Christianismum non cadit crimen deprauantis Euangelia. Transfer hæc Origenis verba à doctrina ad mores, à tota Christiana professione ad professionem religiosam & monasticam, responsumque ad tuam tuique Vergilij calumniam non desiderabis. Interim noueris non modò plurimos in religiosis ordinibus degere, qui Essæos ab Epiphanio, Hieronymo, Eusebio, & ante hos omnes à Philone tantis laudibus prædicatos, strenuè imitentur, sed & ad eos proximè accedant; vt non dubitem, Philonem Iudæum, si reuiuisceret; hos, quos vos Caluiniani & Lutherani conuiciis proscinditis, æquè illustribus præconiis prosecuturum, ac priscos illos virtutis sectatores Essæos.

Addis, *verisimile est Essæorum imitatores extitisse Ægyptios Paulum Thebanum & Antonium, & in Syria Hilarionem.* Libenter tibi assentior, si quod iam probaui, Essæos fatearis fuisse Christianos. Solent enim posteriores Christiani priorum imitatores esse; & vtrique Christi, dum agunt quod vel Christus egit; vel agendum præcepit aut suasit. *Vixit*, inquis, *Antonius in solitudine Thebaica, sanctitate adeò celebris, vt Helena Constantini mater se & filium per litteras illi commendarit.* Gaudeo te Antonij sanctitatem non modò agnoscere; sed & publico testimonio celebrare. Sed cur nullus Caluinistarum aut Lutheranorum in tam sancti viri vestigiis vestigia sua ponit? Cur nemo ex grege vestro solitudinem

petit, procul negotiis consortioque mortalium? Cum Tertulliano dicam: *Laudatis antiquitatem & nouè de die viuitis.* Laudatis Antonium, de cuius fide nec volam nec vestigium, nec guttam, nec micam habetis, *per quod ostenditur,* quod idẽ Tertullianus ait; *dum à bonis maiorum institutis deceditis, ea vos retinere & custodire, quæ non debuistis, cùm quæ debuistis, non custodistis.* An fortè Caluinianum aut Lutheranum Antonium fuisse censes? Ipse Caluinianus aut Lutheranus sim, si Antonius Caluinianus aut Lutheranus.

Tertul. Apolog. c. 6.

Exemplum Antonij secutus est, inquis, *Basilius, doctrina & pietate excellens.* Hîc etiam laudatis veteres, sed vestris vtimini annis. Basilius Monachus fuit, cur ergo Monasticen, vt infructuosam & impiam, exterminandam esse clamatis, quæ Basilium, virum, vestro iudicio, pietate & doctrina præstantem ad duplex hoc decus cultura sua formauit? Basilius Monachus sanctitate & eruditione floruit, mirum ergo neminem ex Caluinistis, ab ortu Caluiniani Euangelij, extitisse, qui Basilium sibi imitandum proponeret, & cum Basilio Monasticam vitam amplecteretur. *Vbi religio?* Loquar enim & hic cum Tertulliano: *Vbi veneratio maioribus debita à vobis? habitu, victu, instructu, sensu, ipso denique sermone proauis renunciastis.* *Basilius,* inquis, *primus omnium votis illis tribus paupertatis, castitatis, obedientiæ Monachos obligauit.* Falsum est. Monachos & Religiosos mundus habuit, & coluit aliquot seculis ante Basilium; vt supra ostendimus. Verò

rè enim Chrysostomus: *Apostoli huius philosophia* (vitæ religiosæ) *documenta dederunt.* Atqui nullus verè & propriè religiosus est sine voto paupertatis, castitatis & obedientiæ. Oportet igitur, vt ante Basilij ætatem tria hæc Deo per voti obligationem à Religiosis fuerint oblata. Deinde, licet S. Basilius his votis Monachos primus obligasset; cur non potius sequimini Basilium his tribus vinculis Deo homines obligantem, quàm Lutherum eosdem iisdem vinculis exsoluere conantem; cum prior ille, tua itidem sententia, pietate & doctrina vnicè claruerit; quod encomium Luthero non tribues: aut si tribues, verè non tribues. Ais; *de his votis breuiter aliquid addendum est, quod Iesuitica secta iisdē teneatur.* Audiamus ergo, quid ex commentariis recentium Iouinianorum & Vigilantiorum sis allaturus.

S. Chrysostom. lib. 3. contra vitup. vitæ Monast. 5. Vide Gregor. de Valent. tom. 3 d. 10. q. 4. p. 2.

CAPVT III.

De voto Castitatis.

VOtum, inquis, *castitatis seu virginitatis ex precepto concipi non potest; sed ex consilio.* Rectè omnino. Perge, qua cępisti via; nec te abripi sine à recto tramite: *At hic*, inquis, *magna cautione opus; in vouendo inquam.* Neque hoc malè. Nemo enim in votis concipiendis, Deoque nuncupandis temeritatem probat. Sed iam paulatim in Iouinianum, vt ille in Euphorbū, transformaris. Addis; *consultum non erit, vt si per vnum atque alterum annum continentiæ periculum factum*

sit, perpetuæ castitatis votum, inde extruatur. Metuebas, opinor, ne Iouem Gamelium aut Genethlium violares, si hoc consultũ esse scripsisses: Atqui, meo iudicio, consultum est, vt quis Paulo similis fiat. Nihil enim inconsultum voluit, cùm

1. Cor. 7. hæc verba protulit: *Volo autem omnes homines esse, sicut meipsum. Quia vtique ipse ab omni cõcubitu cõtinebat*, inquit S. Augustinus. *Beatus qui Pauli similis erit*, ait S. Hieronymus, *Felix qui audit Apostolum, volentem, non ignoscentem. Hoc, inquit volo, hoc desidero, vt imitatores mei sitis, sicut et ego Christi; ille virgo de virgine, de incorrupta incorruptus; nos quia homines sumus, & natiuitatẽ Saluatoris nõ possumus imitari, imitemur saltem conuersationem. Illud diuinitatis est, & beatitudinis, hoc humanæ conditionis est & laboris. Volo omnes homines similes mei esse, vt dum mei similes sunt, similes fiant & Christi, cuius ego similis sum.* Hæc S. Hieronymus.

S. Aug. li. de gratia & lib. arb. cap. 4.

S. Hieron. lib. 1. cont. Iouin.

Aliud ergo tu vis, aliud Apostolus: quod tu inconsultum arbitraris, id arbitratur ille omnibus consultum, testibus S. Augustino & S. Hieronymo. Dices fortasis, Apostolum voto castitatis non fuisse obstrictum; sed dices tantùm, nõ probabis, Quia omni probatione destitueris. Patres tradunt, Apostolos primos fuisse apud Christianos Religiosos, si hoc, ergo & votis fuerũt obstricti, sine quibus nullus verè et propriè Religiosus. De voto paupertatis supra testem laudaui S. Augustinum: cuius hæc verba: *Dixerant potentes illi* (Apostoli) *ecce nos dimisimus omnia, et secuti sumus te, Hoc votum potẽtissimi vouerãt.* Quod attinet ad votũ castitatis, cõmẽdat Christ⁹ *Eunuchos, qui se castra-*

S. August. lib. 17. de ciuit. Dei, cap. 4.

Matth. 19.

castrauerunt propter regnum cœlorũ, hoc est, eos, qui sibi ex priuata lege, seu ex voto continẽtiæ castitatẽ indixerunt: hinc ait S. Fulgent. *illos qui corde suo continentiam Deo vouent*, sese castrare propter regnum Dei. Inter hos etiam fuisse Apostolos, testatur inprimis S. Epiphanius: *Quinam*, inquit, *hi fuerunt*, *qui se castrauerunt propter regnũ cœlorum, quã generosi Apostoli ac monasticã vitã degentes, & deinceps virgines?* Secundò votũ castitatis habuisse Apostolos, asserit S. Aug. verbis paulò antè citatis: *Hoc votũ*, inquit, *potentissimi vouerãt*. Quodnã votũ? dimittere omnia, inter quę nõ modò agri & dom⁹, & alię opes; sed & vxores vel iam olim ductæ, vel ducendæ: nam inter res relictas ab Apostolis, & relinquẽdas ab aliis numerat Dominus etiã vxores; *hoc votũ* dimittendi tam opes, quã vxores, *potentissimi vouerãt*. Votũ obediẽtiæ satis colligitur ex illis itidem verbis: *Et secuti sumus te. Hoc votum potentissimi vouerant*, inquit S. Aug. Quod? *Et secuti sumus te*; seu perfectã sequelam Christi; quæ nihil aliud est, quàm obedientia. Habes ergo, Misene, Apostolos votis obligatos fuisse ex sententia SS. Patrum; Sed ne inconsulto tibi excidisse videatur, cùm ais, consultum non esse vouere; caussam hanc reddis; *quod multos noueris, qui castè vixerint; nec tamẽ perpetuæ castitatis votũ edere vel voluerint, vel ausi fuerint*: Bene fecerunt, quod castè vixerunt; sed melius fecissent, si castitatem voto firmassent, præsertim in Religione. *Sed id*, inquis, *non fecerunt, ne sibi ad remedium, quod Dominus omnibus paratũ esse voluit, aditum præcluderent, si fortè aliquas libidinis*

Fulgent. li. de fide ad Petrum cap. 3.

S. Epiph. hær. 58.

flammas sensissent: Fallis nos. Vera caussa est; Quia Caluinistæ aut Lutherani erãt, quibus non modò vouere, sed & vouisse ludus est & iocus. Et quodnam est illud remedium omnibus paratũ? Matrimonium, dicis. Non nego, coniugiũ remedium esse libidini restinguẽdæ: & omnibus quidem concessum, quibus voti religio non obstat.
S. Aug. in Psalm. 75. At his, qui sese Deo cõsecrarũt, voto castitatis nũcupato, Apostolus, interprete S. Aug. matrimoniũ illicitum, & perpetuæ damnationis caussam esse pronũciat. *Nescio quæ castimonialis nubere voluit,* inquit S. August. *Quid voluit? Quod & virgo quælibet. Quid voluit? Quod & mater ipsius. Aliquid mali voluit? mali planè. Quare? iam vouerat Domino*
1. Cor. 7. *Deo suo. Quid enim dixit de talibus Apostolus Paulus, cũ dicat, viduas adolescẽtulas nubere, si velint? Sed ta-*
1. Tim. 5. *men ait quodam loco: Beatior aũt erit, si sic permanserit secundum meum consilium: ostẽdit beatiorem si sic permanserit, nõ tamen damnandã, si nubere voluerit. Quid autem ait, de quibusdam, quæ vouerunt, & non reddiderunt? habẽtes, inquit, dãnationem, quia primã fidem irritam fecerunt. Quid est, primam fidem irritã fecerunt? Vouerunt & non reddiderunt.* Ita August. Transfer, Misene, hæc S. Apostoli & August. verba à fœdifraga fœmina; ad virũ votifragũ: est .n. vtriusque eadem ratio & conditio. Sed quia fortè
S. August. in Psal. 83. transferre noles, audi eundem August. idem asserẽtem de viro: *Alius ex munere Dei maius aliquid vouit; statuit nec nuptias pati, qui non damnaretur, si duxisset vxorẽ; post votũ, quod Deo promisit, si duxerit, dãnabitur; cũ hoc faciat, quod ille, qui nõ promiserat, ta-*

men

mē ille nō dānatur. Quare? nisi quia ipse respexit retrò.

Sed hic obiicies illud apud veteres & nouos hæreticos, omnium vocibus decantatum: *Qui se non continent, nubant: Melius est nubere, quàm vri.* Respondet S. Ambrosius: *Hoc dictum ad non pollicitam pertinet, ad nondum velatam. ceterum, quæ se spopondit Christo, & sanctum velamen accepit, iam nupsit, iam immortali iuncta est viro. Etiamsi voluerit nubere, communi lege connubij, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur.* Et S. Augustinus; *illis, qui se non continent, vtique expedit nubere, & quod licet, expedit, quæ autem vouerint continentiam, nec licet, nec expedit.* Ergo, inquies, istis nullum comprimendæ cupiditatis remediū suppetet? Imò verò non vnum: attamen nec Lutheranum, nec Caluinianum: Sed Apostolicum; istud videlicet; *Castigo corpus meum*; Et illud, quod nobis idem Apostolus præscribit; qui cum ab *Angelo Satanæ colaphizaretur, ter Dominum rogauit*, vt abs se recederet, cui Dominus respondit: *Sufficit tibi gratia mea.* Idoneum igitur huic morbo medicamentū est oratio cum gratia Dei, quæ nemini deest; vt & illud S. Hilarionis supra à te laudati; sanctisq; Antonio & Paulo eremitis annumerati, de quo hæc S. Hieronymus: *Titillabat* (Diabolus) *sensus eius, & pubescenti corpori solita voluptatum incendia suggerebat. Cogebatur tirunculus Christi cogitare, quod nesciebat, & eius rei animo pompam voluere, cuius experimenta non nouerat. Iratus itaque sibi & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes cæde manus*

1.Cor. 7.

S. Ambr. ad virg. lapsam ca. 5.

S. Aug. lib. de adulterin. cōiug. cap. 15.

1. Cor. 9.
2. Cor. 12.

S. Hieron. vit. Hilarionis.

posset excludere: ego, inquit, aselle, faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis; fame te conficiam & siti, graui onerabo pondere, per æstus indagabo & frigora, vt cibum potius, quàm lasciuiã cogites. Similibus pharmacis alij hunc morbum depulerunt, & depellẽdum esse verbo & exemplo suaserunt omnibus illis, quos iam voti religio obstrictos tenebat: non autem coniugio. *Non suasit hoc Apostolus*, inquit S, Hieronymus; *non electionis vas: Virgilianum consilium est; coniugium vocat, hoc prætexit nomine culpam.*

Sed priora illa medicamenta nimis aspera sunt *nuptiatoribus* nostris, vt à S. Hieron. appellantur, *qui* vt idem Hieronymus loquitur, *non habent Regem nisi Cæsarem*, id est, *vitia sequuntur non virtutes, Epicurum non Christum, Iouinianum non Apostolum Paulum.* Subiungit. *Quod Iesuitæ aiunt continentiam cuique volenti & petenti dari, id pro axiomate Ecclesiastico nequaquam admittitur*, nimirum à Caluinistis non admittitur, at certè ab omnibus illis admittitur, qui illud Christi vt verum admittunt. *Petite & dabitur vobis.* Et illud: *Petite & accipietis*: Et illud Apostoli de Deo: *qui dat omnibus affluenter.* At, inquies, *non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.* Ita est; *quibus enim non est datum; aut nolunt*, inquit S. Augustinus, *aut non implent, quod volunt; quibus autem datum est; sic volunt, vt impleant, quod volunt. Itaque, vt hoc verbum, quod non ab omnibus capitur, ab aliquibus capiatur, & Dei donum est, & liberum*

S. Hier. li. 2. contra Iouin.

Lucæ 11. Ioan. 16. Iacobi. 1.

S. Augusť. de gratia & lib. arb. cap. 4.

berum arbitrium. *Elige*, inquit Tertullianus, *quod bonum est, si non potes, est quia non vis, posse enim si velis, ostendit, quia tuo arbitrio vtrumque reliquit.* Tertul. lib. de Monogam.
Et Hieronymus: *His datum est, qui petierunt, qui voluerunt, qui vt acciperent, laborauerunt, omni enim petenti dabitur, & quaerens inueniet, & pulsanti aperietur.* Hier. in ca. 19. Matth.

Maris & foeminae coniunctio, inquis, *tantum abest, vt legi Dei aduersetur, vt etiam à Deo ipso et instituta & praecepta sit.* Matrimonium institutum fuisse à Deo, nemo inficiatur, vt & illud, praeceptum esse; at non singulis, sed generatim toti hominum societati: multo minus illis, qui iam, sanctioris vitae desiderio, voluptatibus omnibus sese sponte per votum abdicarunt; aut si omnibus nuptiae praeceptae sunt; cur tui illi praestantes viri, qui à primis pubertatis annis, ad senectutem vsque, castissimè vixerunt, & adhuc viuunt, hanc legem à Deo latam violant? Cur à nuptiis abstinent non absque praeuaricatione diuini mandati? *Qui vri se sentiunt, à Paulo*, inquis, *discant, quid sibi faciendum sit.* Vtinam id à Paulo, non à Caluino & Luthero discerent: non ad nuptias volitarent, sed ad preces, ad corporis castigationem, ad ieiunia, cilicia & flagella sese reciperent. *At periculosa est lucta carnis & spiritus.* Sed fidelis itidem Deus, qui neminem patitur tentari supra id quod potest, sed *facit cum tentatione prouentum.* Periculosa lucta, sed gloriosa victoria, *qua*, vt Tertulli. verbis vtar, *habet & gloriam placendi Deo, & praedam viuendi in aeternum.* 1. Cor. 10. Tertul. Apolog. ca. 50.

Ten-

Tendit in ardua virtus, præsertim castitas. Memineris triti illius: Difficilia quæ pulchra. At
Lucæ 6. Misenus oblitus moniti illius: *nolite iudicare, & non iudicabimini*, etiam conscientias nostras temerè iudicat, quas tamen perspectas non habet: neque enim aut Deus, aut Confessarius noster est. *Bonis*, inquit, *Iesuitis interdum humanitus aliquid accidere, ex ipsorum confessionibus, si cui audire*
Suet. Ner. cap. 31. *liceat, fortasse intelligi possit.* Testatur Suetonius, Neronem Imperatorem existimasse, neminem posse esse pudicum, neminem castum; quia ipse impudicissimus & libidinosissimus omnes ex suo ingenio æstimabat. Neronem imitantur hæretici, qui de omnibus hac in re malè suspi-
S. Hieron. contra Vigilant. cantur. Quo ipso ostendunt, *quàm sanctè ipsi viuant*, vt de horum similibus suspicatoribus verissimè scripsit S. Hieronymus. Sed bene habet: Ego cum eodem Hieronymo elata voce clamo: *Nos carpe, hæretice, disiice nos, obiice crimina, quæ*
Hier. lib. 2. contra Iouinian. *volueris, argue luxuriæ & delitiarum, magis nos amabis, si tales fuerimus. Erimus enim de armento tuo.*

Axiomati Iesuitico, inquis, *apertè responsat filius Dei, cum ait: Non omnes capiunt verbum istud, sed ij quibus datum est, qui potest capere, capiat:* Dictum hoc Domini non contra nos, sed pro nobis facere, iam supra audiuimus ex Hieronymo & Augustino, quibus nunc addo Gregorium
Naz. orat. 31. Nazianzenum, cuius hæc verba: *cum audis, Quibus datum est, adde, datum esse iis, qui volunt & assentiuntur.* Malè ergo tu *datum* hoc seu *donum extraordinarium* appellas: Extraordinarium non est,

eſt, quod omnibus volentibus & petentibus quotidie donatur: quamquam fateor, donum hoc apud vos planè extraordinarium eſſe, apud quos nihil aut ordinatum aut ordinarium reperitur. Malè & illud; *donum hoc liberrima Dei voluntate diſpenſari*: Si velis donum hoc dari, aut non dari, nulla voluntatis noſtræ habita ratione; nam cui non datur; ideo non datur, quia nō vult: & cui datur, ideo datur, quia vult, quamuis ipſa etiam voluntas caſtè viuendi donum ſit, ſed tamen omnibus parabile. *Vtique dares continentiam* (inquit S. Auguſtinus Deum alloquens) *ſi gemitu interno pulſarem aures tuas, & fide ſolida in te iactarem curam meam.* Auguſt. li. 6. confeſſ. cap. 11.

Mirabile eſt quod ſequitur, ais. *Ne fides quidem omnibus datur, nedum caſtitas*: Si fides non datur alicui volenti & petenti, Ergo falſum eſt, Deum lucem illam veram & inacceſſam, *illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum*; Ioan. 1. vtique volentem; Si fides alicui volenti denegatur à Deo, vt tu aſſeris, quo iure imputat Deus tali homini infidelitatem ad culpam? an tu vitio verteres alicui ignorantiam; Si nullo ſtudio, nulla induſtriâ & opera ſcientiam ſibi comparare poſſet? An tu tali ignorantiæ pœnas, & quidem æternas decerneres? Si fides non datur omnibus, ergo non dantur à Deo omnibus omnia neceſſaria ad ſalutē, niſi fortè apud vos Caluiniſtas fides non ſit ad ſalutem neceſſaria.

Sed iam definis nobis virginitatem, valde ſcilicet accommodatè Dialecticorum præceptionibus. *Vera virginitas*, inquis, *non eſt ea, qua corpus*

pus solum à scortationis impuritate immune est, sed qua mens etiam ita impolluta seruatur, vt flammis illicitis numquam exardescat. Paucis verbis, non pauca vitia. Nam primùm, virginitas non modo est immunitas & ἀπειρία, Et vt ita dicam, *inexperientia* fornicationis, sed cuiuscunq; alterius actus venerei voluntarij seu liciti seu illiciti. Deinde ad virginitatis integritatē non pertinet; vt mens nullis illicitis flammis inardescat: id enim in hoc mortali statu nulli conceditur, sed vt ad ardores illos nullus voluntatis consensus accedat, cum firmo proposito conseruandi illibatam corporis puritatem & integritatem, vel semper continuato, vel si interruptum sit, denuò instaurato. Hanc virginitatem, quod Iesuitis *non inuides*, sed potius gratularis, est quod grates tibi agant. Mallent tamen te tuósq; tanti boni etiā participes esse, nullo suo damno, magno tuo, tuorumq; emolumento: Bonum enim virtutis, diffusione non imminuitur, sed crescit: Rogas Iesuitas, *ne castitatis Deo per votum consecratæ singularem aliquam prærogatiuam esse statuāt. Chrysostomum reueriti, qui vtere*, inquit, *cum moderatione nuptiis, & primus eris in regno, & bonis frueris omnibus.* Quid? an tu nos Iouiniani, damnati iam olim ab omnibus orthodoxis hæretici, discipulos fieri cupis? *Iste enim virginitatem sanctimonialium*, verba sunt Augustini, *& continentiam sexus virilis in sanctis eligētibus cœlibem vitam, coniugiorum castorum atque fidelium meritis adæqua-*

S. Aug. lib. de Hæres. cap. 82.

quabat. Cui monstro, ait alibi D. Augustinus, *sancta Ecclesia fidelissimè & fortissime restitit.* Abi igitur cum tuo postulato, nunquam impetrabis à Iesuitis, vt votiuam castitatem & nuptias æquent, ne monstra fiant. Nam si grauissimo Augustini iudicio, Iouinianus monstrum est, quia ita sensit, necesse est, vt & tu & tui similes eiusdem Augustini iudicio, monstra sitis, Quia eiusdem ac Iouinianus Hæreseos estis. Chrysostomi locum si notasses, dubitare non cogerer de tua fide; Ex antecedentibus vel consequentibus vel vtrisque simul, vel ex scopo disputationis Chrysostomi demõstrassem, Chrysostomum nihil minus velle, quam nuptias castitati vel pares esse, vel præstare. Nunc nolo laborare in hoc dicto interpretando, quamuis possem, ne fortè tuum mendacium, non dictum S. Chrysostomi interpretari coner. Quomodo enim hoc voluisset; qui integro libro virginitatis supra matrimonium, præstantiam decantauit? qui tribus libris de vita Monastica aduersus eius vituperatores; nihil aliud totis eloquentiæ viribus, egit; quàm vt ad decus & palmam castitatis quàm plurimos euocaret; qui in suis commentariis in Matthæum, & in epistolas sancti Pauli, toties luculentissimè virginitatis & castitatis præconia commemorat. Dicis: *Virginitatem non tantopere extollendam censemus, vt in illa sitam salutem ac beatitudinem contendamus, quam nequeant habere ij, qui in coniugio degunt.*

S. Aug. li. 2. Retract. cap. 22.

Quis Catholicorum docet castos beatitudinem consecuturos, quam coniuges non posſint adipiſci? Vna eſt vita æterna, vna beatitudo omnibus propoſita, tam virginibus & cœlibem vitam profeſsis, quàm coniugibus & viduis: Sed hæc beatitudo gradus habet; & vt Chriſtus appel-
Ioan. 14. lat, varias *manſiones*, quæ ad feliciſsimam illam vitam euectis, aſsignantur ſecundum fructum, quem hic tulerunt, vel *triceſimum*, vel *ſexageſi-*
Matth. 13. *mum*, vel *centeſimum*. Porro num verum ſit, quod ſequitur, prudentis lectoris arbitrio permittam. Ais, *voto caſtitatis obſtringi poſſe aliquos, vnico dicto Paulino probant, quod extat 1. Tim. 5. Adoleſcentiores viduas deuita, cum enim luxuriatæ fuerint in Chriſto, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* At id non ita eſſe, teſtabitur vel vnus ex noſtris ſcriptori-
Bell. lib. 2. de Monac. cap. 22. 23. bus Bellarminus; qui votum hoc ex pluribus ſacrarum litterarum locis rectè contra hæreticorum leuitatem aſtruit. *Primam fidem*; inquis, *plerique ex noſtris eam interpretantur, quæ in Baptiſmo data ſit: Pontificij votum caſtitatis eſſe aſſerunt:*
Conc. Carthag. 4. cā. 104. Aug. lib. de virg. c. 23. & lib. de bono viduit. cā. 8. & 9. Hier. lib. 1. cont. Iouin. Baſ. lib. de virginit. Multum debeo tibi ob hæc paucula verba, mecumqūe debent omnes Pontificij. *Pontificij*, inquis, *votum caſtitatis eſſe aſſerunt*, Pontificij ergo ſunt ducēti illi & tredecim patres Concilij Carthaginenſis quarti; Inter quos & Auguſtinus: Pontifici⁹ erit ipſe Auguſt. in aliis ſcriptis extra hoc Conciliū. Pōtificius erit Hieron. & Baſilius, & alij plurimi; qui hunc locum in hunc ſenſum interpretantur; vt intelliges, ſi loca à me notata ipſe digneris inſpicere, ſepoſitis nonnihil Inſtitutio-

tutionibus Caluini aut Locis Philippi. Tuorum interpretationem non refello; tum quia iam refellit Bellarminus, tum quia tu ipse, doctior tuis magistris, eam non probas, nouam ergo affers, eamque ineptiarum plenam; *Viduæ illæ,* inquis, *non vouerant Deo castitatem, sed presbyterio promiserant, fide data, se perpetuo viduas mansuras, & pauperibus ministraturas. Hanc fidem non rarò fallebant, & ad nouas nuptias respectabant, cuius leuitatis graues pœnas dabant damnata ab omnibus.* Egregia profectò loci Apostolici expositio, cui præter veritatem nihil deesse video: nam quod noua sit & antiquitati ignota, id tibi laudi, non vitio dandum arbitraberis. Affirmat Apostolus, tales *viduas habere damnationem*; & *conuerti retro post Satanam.* At hoc non est infamem apud homines fieri, aut in omnium factum nostrum improbantium & reprehendentium ora incurrere; alioqui eidem locutioni apud eundem Apostolum idem sensus subiectus erit: vt cum ait de impiis quibusdam calumniatoribus suis; *Quorum damnatio manifesta est,* & alibi. *Qui autem resistunt Dei ordinationi, ipsi sibi damnationem adquirunt.* Si in his locis damnationis vocabulum accipitur pro pœna coram Deo; non coram hominibus, cur in supradicto loco eodem sensu non acciperetur vox eadem tam græca quam latina, præsertim cum paulo post sui ipsius explanator sit Apostolus, quo sensu pronunciarit tales viduas damnationem habere, cum dixit: *eas conuerti*

Bell. lib. 2. de Monac. cap. 24.

Rom. 3.
Rom. 13.

uerti retro post Satanam. Quid enim hoc aliud est, quam, relicto Christo, suam operam Diabolo addicere; eumqúe vt ducem sequi, & quod hinc est consequens, pœnis æterni supplicij obnoxium reddi?

Sed tu ad extremum inauditam tuam interpretationem grauissimo scilicet argumento confirmas: *propter coniugij repetitionem*, inquis, *pro condemnatis habitas fuisse, ne Apostolus quidē mihi persuaserit, nisi à se ipse dissentire velit.* Ergo si Apostolus à se dissentiat, sibique contradicat, tum demum fidem apud te merebitur? Nollem tibi excidisse hæc verba, ferrei & inflexibibilis tui cerebri perspicua argumēta: Quis tecum de continentiæ voto differet, si tam peruicax & cerebrosus es, vt ne ab Apostolo quidem persuaderi velis; nisi Apostolus velit, ꝙ tu velis. Par esse videbatur; vt tu te Apostolo, nō Apostolus tibi sese conformaret. Ais, *Iesuitas non debere adeò effusè gloriari castitate; cum etiam Idololatræ abstineant à certis cibis & rebus venereis*, Idque probas testimonio Clementis Alexādrini. Cum olim Iouinianus castitatem oppugnaret, præter cetera argumenta, etiam isto est vsus, teste S. Hieronymo; quod *nunquam hoc genus* (cœlibem vitam ducentium) *in seculo sit probatum: & nouum dogma contra naturam religio Christiana prodiderit.* Hac calumnia excitatus Hieronymus, contexuit ex omni antiquitatis memoria longissimum catalogum, tam mulierum, quàm virorum, qui in tantis illis ethnicæ superstitionis tenebris cœlibem vitam vel coluuerint; vel summis laudibus celebrarint. At ho-

Hier. lib. 1. contra Iouinian.

hodierni hæretici contraria via incedunt, vt castitatis decus eleuent, & extenuent. Iouinianus ita argumentabatur. Nulli ex Ethnicis hoc viuendi institutum amplexi sunt: ergo repudiandum est; tanquam id, quod à natura prorsus abhorreat. At isti ita ratiocinantur. Ethnici itidem castè vixerunt, nihil ergo præ ceteris eximium præstant Christiani, cum vitam nuptiarum expertem ducunt. Notaui suprà veterem hanc Ethnicorum calumniam. Addo nunc, perinde esse, quasi ita argumentarentur, constãtię Christianorum Martyrum & tolerantiæ deprimendæ gratia. *Mutius dextram suam in ara reliquit. Empedocles totum se Catanensium Ætneis incendiis donauit. Regulus, ne vnus pro multis hostibus viueret, toto corpore cruces patitur; Anaxarchus cum in exitium ptissanæ pilo contunderetur, tunde, tunde, aiebat, Anaxarchi follem; Anaxarchum enim non tundis. Attica meretrix, carnifice iam fatigato, postremò linguam suam comestam in faciem tyranni sauičtis expuit, vt expueret & vocem, ne cõiuratos confiteri posset, si etiam victa voluisset. Zeno Eleates consultus à Dionysio, quidnam Philosophia præstaret, cum respõdisset, contemptum mortis, impassibilis flagellis tyranni obiectus, sententiam suam vsque ad mortem signabat. Laconum flagella sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui conferunt, quantum sanguinis fuderint.* Similia constantiæ, patientiæ & inuicti animi exempla, non pauci Ethnicorum edidêre. Quid magni ergo præstiterunt Machabæi cum suis illis sup- Tertul. Apolog. cap. 50.

D 2 pliciis,

pliciis, quid Apostoli, quid alij, qui vt ait sanctus Paulus, *ludibria & verbera experti sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt*; omnium enim horum cruciatuum paradigmata, magnanimitatis & imperterritæ mentis plenißima, suppeditabunt tibi Ethnici, veri numinis ignari Si hoc argumento vti non audes, ne pleraque Apostolorum, Martyrum, imò & ipsius CHRISTI præclarè facta & decora alta funditus è medio tollas, quæ dementia est, collectione planè simili, castitatis laudem imminutum & depressum ire, cum si saperes, potius inde concluderes, mirabilem castitatis pulchritudinem esse, quæ ad sui amorem etiam Idololatras pellicere potuerit: Deinde mirandam vel potius miserandam esse improbitatem & peruersitatem vestram; qui neque exemplo Ethnicorum; neque Christi & Christianorum, ad huius virtutis studium excitari potestis, vt proinde contra hanc generationem prauam & adulteram, Ethnici in iudicio sint surrecturi & vos condemnaturi. Quo enim ardore castitatem coluissent, si Christi & Christianorum, tot præclarißima exempla ad imitationem proposita habuissent, & diuina illa præmia castis decreta cognouissent, cum solo rationis lumine ducti, voluptates corporis fortißimo animo repudiarint; vosque nondum ex stygia palude exortos; cum vestris Epicureis de castitate placitis confutarint. Itaque desine quærere; *quid magni præstant Iesuitæ castitatem professi, idem facientes quod Magi*: aliàs ego vicißim quæram; Quid magni

2. Mach. 7. Hebr. 11.

magni præstiterit Christus & Apostoli, castam vitam amplexi; idem facientes quod Magi, quorum aliqui castam vitam degerunt. Quid magni præstant Christiani, vnum Deum conoscendo; idem facientes, quod & aliqui Magi, quibus vnus Deus non fuit ignotus? Dixi iam suprà, virtutem non desinere esse virtutem in quocunque demùm insit. Quare si castitas inueniatur in Mago, laudanda & imitanda est, nam castitas non facit Magum, sed Magia, nec fugiendus & execrandus est Magus; quà castus; quà vnius Dei gnarus, quà temperans, & abstinens, sed quà veneficus. Finis hic disputationem tuam contra castitatem; finio & ego defensionem pro castitate, simulqúe adiungo, Luthero & Caluino magnas gratias deberi ab omnibus Apostatis, & Ordinum suorum desertoribus: Nisi enim isti duo venissent, fœdifragi scortatores *Paradisum intrare non poterant*, vt de Iouiniano scitè dixit S. Hieronymus. S. Hier. li. 2. contra Iouin.

CAPVT IV.

De voto paupertatis & obedientiæ.

VOtum *paupertatis*, ais, *à Iesuitis elici ex speciali illo vel personali præcepto; quod dabatur homini propriæ iustitiæ persuasione inflato, & opinione singularis cuiusdam perfectionis. Si vis*, inquit Christus; *esse perfectus, vade, vende omnia*

mnia quæ poßides, & de pauperibus. Solent ex hoc loco orthodoxi paupertatis votum elicere, vt dicis, sed non ex hoc solo; vt te Bellarminus docebit, si docenti patientem aurem accommodes. Cur tu verò istum, qui perfectionis adipiscendæ consilium à CHRISTO exquisiuit, tot conuiciis oneras? Non enim tibi satis est; eum à te appellatum *hominem propria iustitiæ opinione inflatum*, sed ne parum intemperantis linguæ esse videreris, nominasti & *hypocritam. Quo audito*, inquis, *hypocrita ille tristis abibat.* Atqui à tuis criminationibus eum absoluit ipse CHRISTVS; melior, nisi fallor, cordium inspector & cognitor, quàm tu: cum enim dixisset ille princeps, vt à sancto Luca nominatur, se ab ineunte ætate mandata DEI custodiisse, IESVS *intuitus eum, dilexit eum*, vt ait sanctus Marcus: Nec hoc tantum: Sed & addidit. *Adhuc vnum tibi deest.* Si ergo Dominus Principem hunc amauit; alterum, si tibi constare velis, fatearis necesse est; aut CHRISTVM hypocritam amasse: aut hypocritam esse ignorasse: Si vtrumque plenum absurditatis est & impietatis; tute cogita; quomodo non etiam, quod tu asseueras, ab omni ratione sit alienum. Quod si hypocrita erat; non verè à Christo audiit: *adhuc vnū tibi deest.* Hypocritæ profectò non vnum, sed omnia desunt. Quod autem *contristatus in verbo hoc, mœrens abiit*, id non est hypocriseos indicium, sed argumentum

Bell. lib. 2. de Monac. cap. 20.

Lucæ 18.

Marci 10.

tum eius difficultatis, qua via ad perfectionem Euangelicorum consiliorum obsepta est. Nec verum est, quod addis, *hanc recusationem facile indicasse, falsò eum de legis obseruatione gloriatum esse*: Potest enim quis mandata Dei verè & integrè seruare; & tamen nolle ad hunc perfectionis gradum pertingere, quocirca non dixit Christus; *Si vis ad vitam ingredi, vende omnia, quæ possides*; Sed; *serua mandata*; venditioni autem & distributioni facultatum in egenos præposuit perfectionem. *Si vis*, inquit, *perfectus esse, vade & vende omnia quæ possides, & da pauperibus. Ne graue onus nolenti videretur imponere*, inquit Hieronymus, *in propria audientis voluntate dimisit, dicens: si vis perfectus esse.* Hier. li. 2. contra Iouinian.

Tu duplicem paupertatem statuis; alteram, *spiritualem*, communem omnibus Christianis, non tam in rerum penuria, quàm in animo rebus caducis non affixo sitam; ex Prophetæ monito: *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere*; Psal. 61. hanc non consilij, sed præcepti esse, nesciuissemus scilicet, nisi tu ea de re nos monuisses. Alteram paupertatem statuis ad corpus pertinentem, positam in penuria rerum ad vitæ sustentationem necessariarum. *Hanc*, inquis, *cupidè vouisse nouimus Monachos.* Monachi non hanc præcisè paupertatẽ vouent, q̃ etiã nolenti obtingere potest; sed illã, qua quis sese spõte omnium

rerum dominio & poſſeſsione priuat, ita vt in particulari, vel etiam in communi, pro varietate religionum, nec velit, nec licitè poſsit quidquam poſsidere, abdicato à ſe, per paupertatis votum, omni illo iure, quod alioquin ad rem ſuam faciendam vel conſeruandam vel amplificandam habebat. Hanc paupertatem Monachi cupidè vouerunt; & verò adhuc vouent. *Sed quæ eſt illa paupertas*, inquis, *nihil habere proprij, & interim frui lautitiis omnibus? Quis pauperes dicat opulentorum hominum liberos, qui vt nihil proprij poßideant, omnibus tamen neceſſariis abundant; quod haud ſcio, an Ieſuitis etiam contingat.* Talis videlicet paupertas eſt, qualis primæuæ illius & Apoſtolicæ Eccleſiæ, de qua

Act.2.&4. S. Lucas. *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quiſquam eorum, quæ poßidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, quotquot enim poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorũ. Diuidebatur aũt ſingulis, prout cuiq; opus erat:* Quęre & hic, quænam hæc paupertas, vbi ſingulis diuidebatur prout cuiq; opus erat? imò, quod mirabilius; in qua paupertate nullus egẽs erat. Ita enim S. Lucas: *Neque enim quiſquam egens erat inter illos*; ſi tam facilis & ſuauis hæc paupertas eſt, quî fit, quod apud Caluiniſtas & Lutheranos adeò nullus eius vſus eſt: nihil enim dicam de illa, quæ nec in particulari nec in communi aliquid poſsidet: hanc enim citius apud

Ethni-

Ethnicos, quàm apud Hæreticos repereris. Sed quàm ſuauis ſit hæc religioſa paupertas docui iam olim Haſenmüllerum, vel potius Polycarpum Leiſerum. Tu, Miſene, inde pete, & ſimul ad alteram, de liberis opulentorum parentum calumniam, hoc habe reſponſum: Diſcrimē eſſe inter hos & religioſos, quia filij ius habent ad bona paterna, vtpote parentis hæredes. At religioſi nihil in bona communia particularis Iuris habent; nō enim ſunt ſingulorum; ſed communitatis. Quod ſi copioſorum hominum liberi ſplendidè habentur & tractātur, id non mirum, nulla enim in tali domo paupertatis profeſsio. At religioſi habentes victum & veſtitum, Apoſtoli exemplo, his contenti viuunt, *citò expletur natura neceſſitas: frigus & fames ſimplici veſtitu & cibo expelli poteſt.* Hoc S. Hieronymi dictum omnes Religioſi, qui inſtituto ſuo conuenienter ſeſe gerunt, & verbo & facto verum eſſe docēt: ne tu victum & veſtitum lautum & magnificum ſomnies.

In Refut. hiſt. Ord. Ieſuit. fol. 96.

1. Tim. 6. S. Hieron. lib. 2. con. Iouinian.

Nugas tuas de paupertate Religioſorum concludis fabella digna nugis coronide. *Nuper in celebri quodā Germaniæ oppido,* inquis, *hoſpes quidā tenuitatē apparatus apud peregrinos excuſans, nō mea, inquit, culpa parum lautè tractamini, ſed Ieſuitarum, qui emūt quidquid auicularum, perdicum & gallinarū affertur.* Annō pudet te facere; quod toties criminis loco Ribadeneiræ obiicis? Si ille dicat: *quadā die: quadam vice hoc vel illud accidit:* tu ſtatim aduolās, *et cur nō nominas diē,* inquis, *cur non deſignas certū tēpus?* Cur? *Quia mendacio latebrā quæris,*

 Me-

Meliore iure hęc ego tibi. Cur nō nominas diē? Quid sibi vult illud *nuper?* Cur nō nominas celebre illud oppidū? cur nō hospitē? cur nō peregrinos illos culpa Iesuitarum tā miserè acceptos? cur nō collegium ipsū? Cur? nisi quia metuis ne hoc tuū, vel tui illius hospitis mēdacium in luminis oras extrahatur. Mirū dictu, hunc Caluinistam cum suis gregalibus, melius nosse, quid esitemus, quā nos, qui quotidie mēsæ nostræ assidemus. perdices profectò & aues tricliniū nostrū nullas nouit, nisi tu boues & oues & vitulos pro ficedulis & perdicib. habeas, quia, vt alicubi scitè ratiocinaris, si boues alas haberent, volare possent, quo ipso aues essent. Sed fortasis ne harum quidem pecudū carne nos vesci æquo animo pateris. Quid ergo? An vis vt cum *Arabibus et Saracenis, et cū omni eremi Barbaria camelorū lacte et carnib. viuamus, aut vt cum Ponticis vermes, aut cum Afris locustas comedamus, ignarus, vnāquanq; gentem;* vt rectè ait S. Hieron. *non cōmuni lege naturæ, sed iis quorū apud se copia est, vesci solitā.* Sed siue hoc siue illud manducemus & bibamus, nunquam Caluinistis, & Lutheranis satisfaciemus. Ioann. Baptista comedit locustas, & mel siluestre; Christus quidquid apponebatur, nec hic nec ille calumniatorum morsus effugit. *Venit Ioannes*, inquit Christus, *neque manducans, neque bibens, & dicunt; Dæmonium habet: Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax & potator vini.*

S. Hieron. lib. 2. cont. Iouin.

Matth. 11.

Illud obseruatione dignum est, calumniam hanc de sumptuosis dapibus, quam nobis & aliis religiosis Ordinibus hæretici toties obiiciunt

unt, ſumptam eſſe, vt & alias ab Ethnicis, qui inter cætera Chriſtianis lautitias & menſarum exquiſitas cupedias obiectare ſolebant. Ita enim Tertullianus ad Ethnicos: *Cœnulas noſtras vt prodigas quoque ſugillatis. De nobis ſcilicet Diogenis dictum eſt; Megarenſes obſonant, quaſi craſtina die morituri.* Tertul. Apol. c. 38.
Ad hanc calumniam reſpondens Tertullianus oſtendit; quāta frugalitate & temperantia Chriſtiani cœnare conſueuerint: *Non prius*, inquit, *diſcumbitur, quàm oratio ad Deum prægustetur: Editur quantum eſurientes capiunt: Bibitur quantum pudicis eſt vtile: ita ſaturantur, vt qui meminerint, etiam per noctem adorandum Deum ſibi eſſe: Æquè oratio conuiuium dirimit, inde diſceditur nō in cateruas cæſionum, neque in claſſes diſcurſationum, nec in eruptiones laſciuiarum, ſed ad eandem curam modeſtiæ & pudicitiæ, vt qui non tam cœnam cœnauerint; quàm diſciplinam*: Quæ de cœnis Tertullianus, ea & ad prandia, Miſene, accommoda: & ad tuas de noſtris lautitiis reſponſum, non meū, ſed antiquiſſimi Tertulliani habebis: nam in lautitiis non eſt diſciplina, ſed diſciplinæ ſolutio: *Sapiētiæ operam dare non poſſumus*, inquit S. Hieron. *ſi menſæ abundantiam cogitemus.* Hæc de paupertate.

Ab obedientia paucis, te expedis, homo, vt apparet, non admodum amans obedientiæ. *Obedientiam*, inquis, *ſi eam intelligant, quæ ſit præceptis Dei ſeruandis cōſecrata, nemo hanc piorum improbabit.* Hanc non intelligimus, cùm de tribus Religioſorū votis diſſerimus: nam hæc ad omnes Chriſtianos pertinet. *Si de alia*, inquis, *loquūtur*

tur, qua serui non Dei, sed hominis redduntur mancipia; illam sibi retineant, quam nos scimus Apostolico precepto vetitam. Obedientiam Religiosam, etiam sine tuo admonitu, retinere parati sumus, qua tamen non mancipia hominum, sed serui Dei, & hominum propter Deum efficimur: aut si mancipia hominum; certè & mancipia Dei; nisi fortè tu ne mancipium quidem Dei esse velis.

Psal. 72. Quî igitur cum Propheta iumentum Dei fies? nisi fortè vilior sit apud te conditio mancipij, quàm iumenti. At prohibuit Apostolus, ne quis

1. Cor. 7. seruus hominum fiat: *Pretio*, inquit, *empti estis, nolite fieri serui hominum.* In promptu est responsio. Prohibuit, ne quis seruiat hominibus potissimùm propter ipsos homines, vel etiam in malis perpetrandis, sed non prohibuit, ne quis seruiat hominibus propter Deum, & in rebus honestis & laudabilibus exequendis, quod obedientia facit: alioqui alio in loco secum ipse Apostolus pugnaret: cũ his verbis seruos alloquitur:

Coloss. 3. *Serui obedite per omnia Dominis carnalibus; non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes Dominum, quodcunque facitis, ex animo operamini sicut Domino, & non hominibus. Scientes quod à Domino recipietis retributionem hereditatis. Domino Christo seruite.*

CAPVT

CAPVT V.

Mendacia & calumniæ Miseni in varios religiosorum ordines.

ABsolutis votis redit Misenus noster cum sua tuba ad Religiosos Ordines; quorum ort⁹ & incremẽta fusè nobis denarrat ex Pseudopolydoro & Peucero, fidelissimis scilicet historicis, qui tanto veritatis studio, animiq́ candore posteris Religiosorum Ordinum initia prodiderunt; quanto Apion ille Alexandrinus Grammaticus, primordia Iudæorum: & Celsus Epicureus incunabula Christianorum. Ait; *Benedictinos à Benedicto sic appellatos tria vouere, morum conuersionem, obedientiam & stabilitatem.* Suspicari quis posset te fuisse aliquando Benedictinum, cùm tam probè teneas, quæ sint Benedictinorũ vota, quæ tamen tuam quoque censuram subire debent; cùm dicis, *hæc ineptè ad peculiarem quendam Ordinem trahi, cùm ad omnes pertineant Christianos.* Si conuersio morum secundum regulam S. Benedicti, quã vouent in sua professione Benedictini, vt ex S. Thoma liquet, ad omnes omnino Christianos pertinet, sequitur omnes omnino Christianos esse Benedictinos. Pari modo, si obedientiam præstare ex præscripto regulæ S. Benedicti, & ad extremum vsque spiritum in Religione S. Benedicti, & in loco vbi professionem feceris, perseuerare (quæ duo tu à Benedictinis voueri tradis) omnes Christianos concernunt: oẽs Christiani Benedictini erunt: quod si verum esset; nulli Caluiniani, nulli Lutherani, nulli alterius vel nominis vel opinionis Sectarij essent;

S.Thom. Quodli.1. q.9. ar.20.

essent; quàm verum igitur est Caluinianos, Lutheranos, & aliarum classium nouatores esse; tam verum est, tria hæc ad omnes Christianos non pertinere; quamuis morum emendatio, obedientia, & in bene cœptis constantia & perseuerantia ab omnibus exigatur: at non ad normam illam, quam D. Benedictus suis seu filiis, seu fratribus præscripsit.

Ceterum vt tuam nobis in Monasticis votis interpretandis solertiã declares, ingeniosè profecto explanas; quisnam his tribus Benedictinorum votis subiiciatur sensus. *Morum conuersio,* inquis, *est abdicatio vitæ ciuilis. Obedientia refertur non ad Deum; sed ad Abbates & Priores: Stabilitas intelligitur de perseuerantia vsq; ad mortẽ in exequendis iis, quæ à superioribus mãdantur.* Meritò tibi hîc acclamatur vetus illud; *Non potest melius: pulchrè, benè, rectè.* Acu mentẽ & sententiam S. Benedicti attigisti. Nimirum tot regulis & statutis, tot sanctissimæ & laudatissimæ vitæ exemplis; nihil aliud voluit S. Benedictus, quàm vt sui posteri nõ sint politici; vt superioribus, non Deo obtemperent, vt superiorum non Dei iussa constanter, dũ spirant, faciant. Confirmabit tuam explicationẽ mirum in modum sanctus Gregorius Magnus, & ipse Benedictinus libro secundo Dialogorum, quem totum vitæ sancti Benedicti consecrauit. Cui euoluendo, vt diligentem operam naues, oro, haud te pœnitebit operæ, præsertim, si adiungas epistolam septimam sancti Bernardi, vbi de his Benedictinorum votis accuratè disserit. Libenter monerem, vt & sancti Thomæ Quodlibeti primi, quæstionis no-

næ,

articulum vigesimum consuleres. At vereor non modò ne ego molestus sim; sed ne ipsa *Quodlibeti, quæstionis, & articuli* nomina tibi bilem moueant. Es enim, vt Pan ille apud poëtam, *acer; Et in summis naribus tibi semper bilis recubat acris.*

Post tuã operam tam feliciter exponẽdis Benedictinorum votis impẽsam, resumis cum tuo Polydoro & Peucero narrationem de ortu Ordinum, tandemque ad Franciscanos delaberis, quos Peucerus ait, credo non sine gemitu, non *multorum annorum spatio, prouentu penè incredibili, in omnes occidentis partes sese disseminasse, atq; in aulis, gynæceis & vrbibus ferè solos dominatos esse.* Tu vtrobiq; apponis hanc notam: *Notent hoc Iesuitæ.* Idẽ salutis humanæ hostis, qui olim Ethnicorũ ore conquerebatur de multiplicatione Christianorum; is etiam hac ætate lamentatur ore & calamo hæreticorum felices & celeres religiosorũ Ordinum progressus. *Obsessam vociferantur ciuitatem,* inquit de Ethnicis Tertullianus, *in agris, in castellis, in insulis Christianos, omnem sexum, ætatem, conditionem, etiam dignitatem transgredi ad hoc nomen, quasi detrimento mærent. Nec tamen hoc ipso* (Ethnici & Hæretici) *ad æstimationem alicuius latentis boni promouent animos, non licet rectius suspicari, non licet propius experiri, hic tantùm humana curiositas torpescit, amant ignorare, cùm alij gaudeãt cognouisse.* Quare non est, quod Iesuitas moneat Misenus, vt notent celerem illum, & tam longè lateque sese diffundentem Ordinis sancti

Tertul. Apolog. c. 1.

ſancti Frãciſci progreſſum: Agnoſcimus libenter & prædicamus in propagatione huius Ordinis diuinam potentiam: Fatemur non niſi cœleſti virtute tot millenos, vnum in cœtum, ſeuerisſimis legibus aſtrictum colligi, collectosq́ in omnes Chriſtiani orbis partes diffundi potuiſſe. Illud de gynæceis ad prædicantes pertinet, *quibus fauent*, vt de Iouiniano veteri prædicante dixit S. Hieronymus, *craßi, nitidi, dealbati, adde, ſi vis, iuxta Socraticam irriſionem, omnes ſues & canes, & quia carnem amant, vultures quoque, aquilæ, accipitres & bubones, quoſcunque formoſos, quoſcunque calamiſtratos, quos crine compoſito, quos rubentibus buccis viderimus*: de prædicantium *armento ſunt*: de grege Monachorum, *triſtes, pallidi, ſordidati, & quaſi peregrini huius ſeculi; licet ſermone taceant, habitu loquuntur & geſtu: Hei mihi quia peregrinatio mea prolongata eſt: Hirci*, quales prædicantes; non Agni; quales Monachi, *plurimas poſt ſe capras trahunt*. Alterum de dominatione in vrbibus ſimiliter prædicãtium, non Franciſcanorum eſt; qui, vt & alij Religioſi, probè ſciunt; neminem, qui militet Deo, implicare ſe negotiis ſecularibus. Addis ex Polydoro: *ob hanc tam ſubitã Franciſcani inſtituti multiplicationem vulgus iam olim ſtupefactum, ſuſpicari cœpiſſe, non tam pietatem, quàm otium & ignauiam interdum multis cordi eſſe*. Vbi tu iterum cum illa tua gloſſa accurris: *Notent hoc Ieſuitæ*. Idem quod Polydorus de Franciſcano; & tu de Ieſuitico inſtituto, ſuſpicamini, ſuſpicatus eſt iã olim Celſus Epicure-

S. Hier. li. 2. contra Iouin.

Epicureus de Christianæ Religionis instituto; ad hoc enim aiebat solos *fatuos, ignauos, stupidos & mancipia, mulierculas & pueros aduolare*, spe videlicet otij & desidiæ; cuius calumniam quomodo refellat Origenes; intelliges, si relicto Polydoro & Peucero, percurrere velis tertium Origenis librum, quem in eundem Celsum edidit. Ego vel hoc vnico argumento vanitatis vos arguam. Si Ordo Franciscanus, vel noster, otij & ignauiæ caussa institutus esset; vtique Caluiniani & Lutherani fuci, Ordines istos amplecterentur & fouerent, & nomina sua eis darent. At tantum abest, vt hoc faciant, vt & Franciscanos & Iesuitas, vbicunque possunt, exterminent, & ex finibus suis eiiciant: Signum ergo est, ordines hos non otio & desidiæ, sed labori & operæ indesinenti consecratos esse; quod & Apostatæ testatum faciunt, qui ad Lutheranos & Caluinianos transfugiunt: non otium pertæsi, sed laborem religiosum; non vt otiari desinant, sed vt otiari incipiant.

Orig. li. 3. cont. Cels.

Ab Ordine Minorum venis ad Ordinem Minimorum: quem describis ex Polydoro: *Nouissimè*, inquis cum suppositio Polydoro, *quando ignauissimo cuique* (*notent hoc Iesuitæ*) *iam nouæ religionis introducendæ libido incessit; Franciscus quidam, homo Siculus, D. Francisci summissionem æmulatus Minimorum sectam instituit:* Hæc verba Polydori, quisquis Polydorus fuerit; non Catholico, sed Hæretico spiritu effusa sunt. Nam primum tantum abest, vt ignauissimo cuique liceat nouam Religionem instituere, vt ne strenuissimo cuique id sine summi Pontificis pote-

ſtate liceat; Deinde quis iſte Polydorus, qui Frãciſcum de Paula, virum ſanctiſsimum plurimiſque miraculis clariſsimum, Regibus & Principibus Galliæ gratiſsimum,& ab iiſdem, dum viueret, ſummo honore cultum (quem Siculum nominat, cũ Calaber fuerit) *ignauiſsimi* probroſo cognomento afficiat, cum cuius induſtria & tam patiendo, quàm faciendo pro Chriſti nomine indefeſſa opera; ſi Polydori vel Miſeni ſupinam negligentiam conferam, ſumma profectò iniuria ſummum æui noſtri ornamentum onerem: Itaque quod tu Miſene nos Ieſuitas hæc Polydori conuicia notare iubes, bene quidem facis; ſed ea iam ante ſine tuo monitu notaueramus;& non niſi conuicia eſſe videramus, vt proinde mihi aliquando ſubeat ſuſpicari, Polydorum hunc, vt olim illum Troianum, matre aliqua Hecuba (quam Poëtæ ob maledicentiam in canem conuerſam aiunt) eſſe progeneratum, à qua tantam conuiciandi libidinem cum vita acceperit. Sed quid mirum Franciſcũ de Paula maledicam linguam iſtorum non effugere; ob nouum ordinem abs ſe inſtitutum; cùm ne ipſe quidem Auguſtinus virulentum Petiliani Donatiſtæ Epiſcopi dentem vitare potuerit; eo quod parens fundatorque Monaſtici cuiuſdam ordinis eſſet? *Deinceps perrexit*, ait de Petiliano S. Auguſtinus, *ore maledico in vituperationem Monaſteriorum & Monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ à me fuerit inſtitutum.* Petilianum ſtrenuè imitantur Miſenus & Polydorus, cui Iacobus Homo Cremonenſis, *tam eſt laboris fugiens, quàm ignauiæ amator*; non alia de

S. Aug. li. 3. cont. lit. Petilian. cap. 40.

caussa; quàm quia ordinem quendam instituit, tempore Polydori, inconsulto Polydoro. Quare vt in istum pro sua modestia Polydorus, vel Hęreticus sub Polydori nomine latitās, amara cōuitia iecit, ita eadem iecisset in S. Augustinum, & in S. Basiliū; si illis vixisset temporibus, quibus duo ista Ecclesiæ lumina, certos ordines instituerunt, institutosque certis legibus temperarunt. Addis ex Polydoro; *Hinc cognoscere licet, quàm conducibile esset (latare Gallia) hasce hominum feces tanquam membra Christianæ Religionis agnata conterere, abscindere, cremare, ne suis sordibus (notent hoc Iesuitæ) cultus diuini nitorem, & mundiciem diutius conspurcarent.* Si Polydorus hęc Propheticè & per præsensionem scripsit de Caluinistis & Lutheranis, omnino assentior; & è re Christianæ Reipublicæ vel maximè fore confiteor; si fiat, quod Polydorus faciendum monet. Quod si hæc de Monachis & Religiosis scripsit; agnosco veterem Donatistam & circumcellionem in nouo Polydoro, ac proinde non pluris æstimo has & tuas & Polydori in Religiosos Ordines criminationes; quàm olim Orthodoxi easdē æstimarūt proiectas à circumcellionibus in Monachos: vnus & idem Diabolus, & per apertos hæreticos, & per fictitios, politicosque Christianos Religiosam vitam insectatur & infestat. Quod Galliam ob exilium nostris decretum ad lætitiam cohortaris; nescio num tibi sit obtemperatura. Sed de hoc iam suprà. Hic verba sancti Hieronymi accipe, quæ scripsit cum impulsu hæreticorum,

quorum ipse domitor & inuictissimus triumphator erat, proscriptus esset cum suo monasterio: *Fundendo sanguinem, & patiendo magis, quàm faciendo contumelias fundata est Ecclesia, persecutionibus creuit, Martyriis coronata est; aut si isti soli iuxta quod legimus, amant rigorem, & non nouerunt persecutionem sustinere, sed facere; sunt & hic Iudæi: sunt variorum dogmatum Hæretici, & maximè impurissimi Manichæi, cur eorum, ne verbo quidem quempiam audent lædere, nos solos expellere cupiunt; Nos soli, qui Ecclesiæ communicamus, Ecclesiam scindere dicimur*: *Oro te, nonne æqua est ista postulatio; vt aut illos nobiscum expellant, aut nos cum illis teneant; nisi quod in eo nos magis honorant, quos saltem exilio ab hæreticis separant.* Hæc pro se & suis Hieronymus. Hactenus de Pseudopolydoro, homine, qui, vt de Hermogene dixit Tertullianus; & de Heluidio S. Hieronymus, *Loquacitatem facundiam existimat, & impudentiam, constantiam deputat; & maledicere singulis officium bonæ conscientiæ iudicat.*

Hieron. epist. 62. ad Theoph. Alex.

Tertul. lib. cont. Hermog.

Hier. libr. cont. Heluid.

Nunc te denuò audiamus Misene, *Iam tandem*, inquis, *temporum series nos ad societatem illam augustam deduxit; quæ vt ritibus quibusdam & regulis discrepet à superioribus ordinibus, in idololatria tamen, & superstitione reliquos omnes post se reliquit*. Quod Societas proprias quasdam regulas & consuetudines habeat: id omnino necessarium est, aliâs non diuersa ab aliis; sed eadem cum

aliis religio esset.' Idololatriam, quam ceteris feruentius defendamus, nos nullam penitus nouimus. Hoc scimus; Iesuitas in India & Iaponia multa millia idololatrarum ad Christianam fidem traduxisse, destructis idolis, idolorumque delubris funditùs euersis: Vetus est & hæc Vigilantij & Iconoclastarum in Orthodoxos calumnia, quos ob id pia antiquitas χριστιανοκατήγορες, *Christianorum accusatores* nominauit. At vobis videtur id quod nos propugnamus, Idololatria esse. Etiam Vigilantio videbatur Idololatria esse id, quod faciebat & defendebat S. Hieronymus, & cum illo totus Catholicus orbis. Et tamen ob hanc hæretici opinionem, Hieronymus, & cum illo totus Catholicus orbis idololatricus non erat. Quia verò in libro vitæ P. Ignatij, sæpe fit mentio Catholicæ fidei, non abs re fore censuisti, si contra speciosum Catholicæ fidei titulum & vocabulum, antidotum parares, ostenderesque quidnam Iesuitæ fidei Catholicæ nomine significent, ne quis ex simplicioribus seducatur. At cùm medicamẽtorum, vt apparet, valdè sis inops; ea depromis ex pharmacopolio Peuceri; longumque catalogum verbis Peuceri texis; quidnam mente & cogitatione concipiendum sit, cùm Iesuitæ Catholicam fidem nominant, in quo catalogo tot fermè sunt mendacia Peuceri, & tua; quot verba: Tua voco; quia tua fecisti transcriptione & recitatione. Dicit, *Monasticos ordines introductos ea occasione; quod in collegiis opulentioribus Sacerdotum & Monachorum, iam regnarent luxus & helluationes, studia verò doctrinæ iam exoleuissent.* Mendacium hoc

Hier. cont. Vigilant. Vide Concilium II. Nicæn.

redarguunt ea, quæ de Iessæis Monachis ex Epiphanio, Philone, & aliis, & de totius Monasticæ vitæ initiis attulimus. Quid, quod hoc mendacium sibi non constat. Ex helluationibus opulentiorum Monachorum, Monasticos ordines exortos fingit: Ergo Monachi erant, antequam erant? Et Monastici ordines erant, antequam instituerentur, cùm instituti sint occasione Monachorum helluantiũ. Ab his Ordinibus ex hoc commentitio ortu prognatis comminiscitur Peucerus excogitata, & mundo obtrusa esse omnia illa, quæ nobis hodie cum Sectariis controuersa sunt: Quidquid fides Catholica de peccato originis, quidquid de sacrificio Missæ, quidquid de bonis operib⁹, quidquid de Christi persona, quidquid de nostra iustificatione, quidquid de discrimine nouæ legis, & veteris, quidquid de votis, quidquid denique tradit, quod Caluinianis & Lutheranis non placeat; id totum ab istis Monachis inuentum est; & contra expressum Dei verbum in orbẽ Christianum, sub Catholicæ fidei velo, inuectum; *Quoties igitur adolescentes*, inquit Misenus, *audient fidem Catholicam nominari, toties ad ea, quæ modo commemorata sunt* ex Peucero, tanquam ad gnomonem, vel si mauis, tanquam ad acum nauticam respicient; ne fortè à mendaciorum portu aberrent; *Atque ita*, inquis, *splendor nominis aciem mẽtis parum hebetabit*; quo enim pacto sol veritatis penetraret ad mentes, tanta mendaciorum & criminationum caligine obseptas? Quia tamen Vincentius Lirinensis melius nouit, quid sit Catholicum, quàm Peucerus & Misenus, vi

cissim

cisſim rogo & ego adoleſcentes, vt quoties audierint fidem Catholicam nominari, toties ad hæc veriſsima Vincentij verba reſpiciant: *In ipſa item Catholica Eccleſia magnoperè curandum eſt, vt id teneamus, quod ab omnibus creditum eſt; hoc eſt etenim verè proprieque Catholicum (quod ipſa vis nominis ratioque declarat, quæ omnia verè vniuerſaliter comprehendit) ſed hoc ita demùm fit, ſi ſequamur vniuerſitatem, antiquitatem, conſenſionem: Sequemur autem vniuerſitatem hoc modo, ſi hanc vnam fidem veram eſſe fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Eccleſia: Antiquitatem verò ita, ſi ab his nullatenus ſenſibus recedamus, quos ſanctos Maiores ac Patres noſtros celebraſſe manifeſtum eſt: Conſenſionem quoque itidem, ſi in ipſa vetuſtate omnium Sacerdotum pariter & Magiſtrorum definitiones ſententiaſque ſectemur.* Hæc ille. Sed iam, quod bene vertat, ad *Hiſpanum militem, patrem Ieſuitarum Ignatiũ* accedis, eo ſupercilio, quo olim Goliath ad Bethlehemiticum militem, vel potius paſtorem Dauidem: Vtinam pari etiam euentu.

CAPVT VI.

Refutatio calumniarum, quas Misenus in præfationem Ribadeneiræ effudit.

PRimum, inquis, *percurremus præfationem*. Metuebam, ne primùm percurreres perorationem seu Epilogum. *Quia*, vt rectè ait
Orig.lib.1. con. Cels. Origenes, contra Celsum, *nihil ordinatum habet furor & odium, sed his affectibus occupati, conuiciis appetunt, quos prosequuntur odio, non permissi considerate atque ordine accusationem texere. In præfatione*, inquis, *non pudet Auctorem Societatis infelicis Generalem præpositum parem Christo facere, & ipsius vocem, vocem Christi putare, quasi miser ille Borgia vnus ex Apostolis fuerit, quos, qui audiunt, Christum*
Lucæ 10. *audiũt*: Verba Christi hæc sunt: *Qui vos audit, me audiuit; qui vos spernit, me spernit.* Hæc verba non modò ad Apostolos & septuaginta duos Christi
S.Basilius constitut. Monastic. cap. 22. discipulos, sed ad omnes omnino superiores pertinere, docet S. Basilius; & alij Patres; & ex Apostolo item liquet, eum, cuius est iussa exequi, in imperantis persona considerare debere,
Coloss.3. non hominem sed Deum; ita enim Apostolus; *Quodcunque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus*: Si igitur mandatum illud Christi ad omnes pertinet, qui præsunt; Et similiter mandatum Apostoli ad omnes, qui subsunt, non video, quid culpæ admiserit Ribadeneira, qui suberat, si Borgiæ, qui legitimè præerat, iubenti, vt vitam Ignatij literis mandaret, parendum

parendum putauit, vt Deo, non vt homini; *At hoc est hominem parem Deo facere*; sed eò vsque tantum hominē parem Christo facimus, quatenus ipse Christus voluit hominē sibi parē fieri. Certè discipuli Christi homines erant; & tamen sine scelere eos sibi pares, cōstituit Christ⁹, pares inquā, eo modo, quo vicarij pares sunt iis; quorū vices gerunt: pares sunt: sed lōgo interuallo pares. Sine scelere itidē; vt pares Christo agnoscebātur & honorabātur ab aliis: ꝓpter illa verba: *qui vos audit, me audit*: quibus Christus suam personam in Apostolorum personā quasi transtulerat: sicut Rex transfert personam suam in personam vicarij; vt vicarius non quidem sit Rex, sed Vicerex. Si ergo in omnem illum, qui legitima potestate præditus est, Christus suam personā transfert, necesse est, vt quisquis præest, honoretur & colatur tanquam vicarius Christi, & vt sic dixerim, quasi Vicechristus.

Sed hoc studium obedientiæ, tu *brutum* vocas: Quo nomine appellabis obsequium illud Dauidis, quod Deo præstare solebat, quodq; ipse his verbis exposuit; *vt iumentum factus sum apud te.* Idem videlicet dices, quòd vxor eius Michol; cum Regem coram arca Domini saltantem & psallentem, *accinctum ephod lineo*, ex edito superbiæ loco intueretur: *Quàm gloriosus fuit hodie Rex Israël, discooperiens se ante ancillas seruorum suorum, & nudatus est, quasi nudetur vnus de scurris*; quàm gloriosus Rex Israël; qui bestiæ locum apud Deum sibi deposcit. Quo nomine afficies illam obedientiam, quam S. Basilius erudi-

Psal. 72.

2. Reg. 6.

ruditione & pietate tam tuo testimonio, quàm sine tuo testimonio excellés, à Religiosis & Monachis exigit, Quemadmodum, inquit S. Basilius; *Faber lignarius aut architectus, vnoquoque artis instrumento vtitur ad propriam voluntatem; & non dixerit instrumentum, quod non impleturum sit vsum, ad quem artifex ipsum vsurpat, sed paret manui ducentis: Sic conuenit Ascetam seu Monachum, velut instrumentum seruiens artifici, ad spiritualis ædificij complementum in omnibus obedire, in quibus Præfectus ministerium ipsius requisiuerit, ne spiritualis operis perfectionem corrumpat, proprium sui vsum non conferens; & quemadmodum instrumentum non sibi ipsi eligit, quod agendum est ad artis collationem; sic etiam conuenit Monachum non sibi ipsi opera eligere, sed cedere prudentiæ ac gubernationi artificis, vt de se ipse statuat, quod velit.* Hæc S. Basilius, quæ Caluiniani & Lutherani bruti non capiunt: si caperent, bruti non essent,; ex quibus libenter quærerem, si obedientia ideò *bruta* dicenda est, *quia quemadmodum oues pastori obediunt* (vtar verbis S. Basilij) *ea pergentes, qua duxerit eas Pastor: Sic pietatis Ascetæ obediunt præfectis; non curiosè inuestigando præcepta, vbi à peccato fuerint pura, sed cum omni alacritate & studio explendo ea, quæ fuerint demandata*; Cur non magis fides Christiana sit vocanda bruta; cuius maximè proprium est omissis rationibus, *in captiuitatem redigere omnem intellectum in obsequium Christi.* Quod si ideo vobis *bruta* videtur obedientia quæ caussam

S.Bas. loc. cit.

man-

mandatorum non postulat, quia imitatur brutorum quorundam obsecundandi promptum moré; bruta itidem erit prudentia & simplicitas Christianorum, quia vtraque harum imitatur ex præscripto Christi bruta; altera quidem *serpentem*, altera *columbam*; nisi forte apud istos non Romanos, sed Germanos Bestias *serpens* & *columba* non sint bruta. At quod Borgiam *miserum* nominas eo solùm nomine; quia orthodoxus & Iesuita fuit; agnosco in te calumniam eius; qui olim omnes Christianos ore Iuliani & aliorum Ethnicorum appellabat miseros, ea solum de caussa, quod Christiana religione initiati essent. *O miseros Christianos, qui crucem adoratis*, aiebat ille Apostata; Et Ethnicus ille Præses ad circumfusam Christianorum coronam: *O miseri, si mori lubet, præcipitia vel laqueos habetis.*

Matth. 10.

S. Cyril. li. 6. contra Iulianum.

Tertul. ad Scapulam.

Sed propius iam ad rem. Reddit Ribadeneira suæ scriptionis varias caussas, exemplo videlicet plurium tam profanorum, quam Ecclesiasticorum scriptorum, qui res vel vnius vel plurium litteris consignarunt. Mitto profanos: Theodoretus aggressurus historiam ecclesiasticam consilij sui rationem exponit, cur opus illud susceperit. Idem facit Eusebius initio suæ Ecclesiasticæ historiæ. Idem Athanasius initio historiæ, quam de S. Antonio conscripsit. Idem S. Hieronymus vitam S. Pauli primi Eremitæ & S. Hilarionis ad posteros transmissurus.

Theodor. præfat. in Relig. Histor.

Idem S. Lucas initio sui Euangelij. Idem, vt paucis dicam, alij quàm plurimi. Prima causa Ribadeneiræ est mandatum superioris, quod hactenus exagitasti; altera laus Dei. Hic tu; *quasi verò ex mendaciis putidißimis laus emanet ad Deum.* Planè ex mendaciis nulla laus ad Deum redundat. Sed vnde probas hæc, quæ Auctor de Ignatio percensebit, mẽdacia esse; & quidem *putidissima.* Accusare quidpiam mendacij, non est ostendere illud esse mendacium, alioqui veritas sæpe mendacium esset; quia sæpe mendacij accusatur, sed nunquam conuincitur. Si contra historiam Religiosam Theodoreti, aut contra Dialogos S. Gregorij, aut contra vitas quorundam Sanctorum à D. Hieronymo editas, scribere instituisses, eandemq́ue notam apposuisses, an omnia illa, quæ Patres illi referunt, mendacia fuissent, ea tantum de caussa, quia id ita tibi collibuisset? Sed ad hanc tuam calumniam loco Auctoris nostri respondeat tibi non ego, sed Theodoretus; qui qualis sis, iam dudum demonstrauit, depingendo te in tui similibus calumniatoribus. *Qui non est crediturus iis*, inquit, Theodoretus; *quæ à me dicenda sunt* (de sanctis Patribus) *clarum est eum, ne iis quidem credere, tamquam veris, quæ per Moysen, & Iesum, & Heliã, & Helisæum facta sunt. Habere autem etiam pro fabulis miracula, quæ facta sunt à sanctis Apostolis. Sin autem illa esse vera testetur, hæc quoque credat esse à falso aliena. Quæ enim in illis operata est gratia, ea per illos quoque fecit ea, quæ fecit. Perennis enim gratia & eos, qui digni sunt, eligens, veluti per quosdam salien-*

Theodor. præfa. hist. Relig.

salientes, per hos effundit fluenta sua operationis. Vtrum Theodoretus à mente tua aberrarit, tu videris: eum aberrasse ego certè mihi non persuadeo, cum biblicis scriptoribus tantùm humana fide assentiaris, ac proinde tantum credas; quantum lubet, quæ est humanæ fidei conditio.

Ais, *Auctorem causam addere, cur ex hac de Ignatij rebus scriptione laus ad Deum sit redundatura. quod vt*, inquis, *Deus institutum istius sectæ Religiosæ stabilierit; & viam arctam & portam angustam ad beatitudinem esse docuerit.* Parum bona fide agis. Ribadeneira non de nostro tantum, sed de omnibus Religiosis institutis dixit, *ea à Deo esse stabilita*, nec ob id etiam viæ arctæ & angustæ portæ mentionem fecit; quasi soli Iesuitæ per angustam portam in cœlum contendant, vt tu fingis; Sed quia omnibus religiosis hoc propositum esse debet; vt cum, Christo docente, sciant, viam ad salutem arctam, & portam angustam esse, non insistant viam illam latiorem, quæ ducit ad perditionem, à qua eò magis recedunt, quo magis ab illecebris huius mundi sese auocant, nō quod illi, qui extra religionem viuunt, si conuenienter diuinis præceptis vitam instituant, via illa latiore incedant, & à porta angusta, atque adeò ab aditu cœli aberrent; sed quia certum est Religiosos, ex vitæ suæ præscripto, magis remotos esse à via illa lata, quæ ad interitum ducit; cum abdicent se per Religiosæ vitæ professionem omnibus illis, quæ aliquem in via lata vel retinere, vel in eam reuocare possunt. Scomma de Palatiis Regum & aulis Principum,

Matth. 7.

cipum, *in quibus Iesuitas conspici* ais, prætereo, Quia *superuacaneum est*; vt rectè ait Origenes, *respondere verbis, qua nihil docent, sed tantum vituperant* & irrident. Interim noueris, etiam illos Religiosos; qui officij, vel boni communis causa, aliquando in aulis versantur, non desinere esse Religiosos; Quia verus Religiosus non est, qui non vbique, sed in cœnobio tantùm Religiosus est. Itaq; siue Religiosus sit in aula, siue in cella, viam arctam non deserit, sed eò ardentius eam insistit, quo videt præsentius periculum sibi imminere, ne fortasis deliciis captus viam illam latiorem ingrediatur.

Orig. lib. 1. cōtra Celsum.

Memoratu, inquis, *dignum est, quod Hispanum illum militem facem cœlestem nominat.* Primùm, Auctor non dicit speciatim de Ignatio, eum *facem cœlestem* esse, sed generatim de omnibus viris sanctimonia præstantibus affirmat, eos tāquam faces quasdam cœlestes in terram mitti: cur ergo tu verba & sensum Auctoris deprauas? Deinde Auctor non sine veterum Patrum exemplo ita locutus est: Nam, vt alios taceam, D. Gregorius Nyssenus, vitam & res gestas D. Gregorij Thaumaturgi *facem animis nostris affulgentem, viamque ad bonum patefacientem* appellauit: Et Christus suos Apostolos: & in Apostolis omnes apostolicè, labentibus annis, victuros, *lucem* vocauit. *Facem*, inquis, *rectè crediderim Ignatium appellari posse. Quot enim rogos, quibus pij homines & innocentes conflagrant,*

S. Gregor. Nyss. orat. in Gregor. Thaumat.

Matth. 5.

rant.

runt, Ignatius cum maledicta sua familia in Italia, Hispania, Gallia, Belgio incendit? Scilicet, vbicunque cerebrosus, pertinax & turbulentus Hæreticus in cineres vertitur, culpam eius supplicij sustinet Ignatius cum sua societate. Quis combusit Hæreticos antequam Ignatius nasceretur, & antequam societas institueretur? Forte fax hæc pyras incendit; antequam esset. Forte Seruetum Geneuæ; & Valentinum Gentilem Bernæ eadem fax per flammas ad flammas demisit. Sancti viri non sunt faces, quę vrant corpora, sed pectora; non igne isto corporeo; sed illo spirituali diuini amoris. Corpora, tecta, vrbes vrunt & exurunt faces Hæreticæ, quales Caluinus, Lutherus & similes Furiæ, tædis ardentibus mundum peruolitantes; & in obuia quæque ignem iniicientes. *Ab igne*, inquis, *nō absurdè Ignatium dictum esse suspicari aliquis posset.* Ita est, at non eam ob caussam, quam tu comminisceris; sed tùm ob eam, quam paulò antè attuli; tum quia Ignatius cum sua societate te tuíque similes vrit; Et ob hanc item, quam poëta hoc suo anagrammatismo complexus est.

Ne misera horrendam paterentur secula noctem,
Et fœdus obcæcet nigror:
Insignem virtute virum, & præstantibus ausis
E bellicosa Iberia
Extulit; hic dudum sopitos suscitat ignes,
Et nomen euentu probat.
Namq; putem instinctu superûm monituq; parentes
Nomen dedisse Ignatio:

Vt

Vt prius æstifera conceptum mente vaporem
Lumenqúe terris diuidat,
Magnaq́; de tenui veniant incendia flamma
Ac multa inardescant face:
Eq́; Mari Hesperio, rubicundi solis ad ortum
Lucemq́; & ignem differant.
O magnum decus hoc æui. Tu Ignatius ille es
Illatus ignis à Deo.

Ait Ribadeneira; *à Deo profecta esse opera; quæ de Ignatio sit scripturus.* Tu, *mendacia*, inquis, *à Diabolo, non à Deo proficiscuntur*; Rectè dicis; sed necdum probasti; nec probaturus etiam es, mẽdacia esse, quæ Ribadeneira scribit. Tu ais esse mendacia; sed affirmatio tua, vt maximè mendacium sit; sicut reuera est, non tamen tam efficax est, vt id quod non est mendacium, transmutet in mendacium.

Tertia scriptionis caussa Ribadeneiræ fuit incensum fratrum desiderium cognoscendi res ab Ignatio gestas. Eadem caussa impulit olim S. Athanasium, vt vitam S. Antonij litteris consignaret; vt ipsemet Athanasius testatur: Desiderium hoc, ait Ribadeneira, ortum ex admiratione tam longè lateq́ue, breuissimo tempore, propagatæ societatis. Hic tu: *Quasi verò res admirabilis sit multos homines, præsertim egentes, & propter flagitia exulantes sectari otium & lautas culinas.* Quod ad egestatem attinet; non tam nos, quam Christianam religionem feris; quæ & ipsa ab egenis, & in hoc mundo abiectis fundata & propagata est. Audi Apostolum: *Videte vocatio-*

S.Athan. præfat.in vitam S. Antonij.

1.Cor.1.

catio-

cationem vestram, fratres. Quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes, & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia; & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt destrueret. Secundò, omitto dicere te & hic Celsi egregium imitatorem esse; qui eodem conuicio Christianos non semel appetiit: istud assero, te inuidorum Pharisæorum vestigiis insistere; qui cum Christi gloriam aliter obscurare nō possent; nec haberent, quod dicerent vel facerent, ob ingentem hominum multitudinem quotidie ad ipsum magis atque magis confluentem, in hæc conuicia eruperunt; *Nunquid ex Principibus aliquis credidit in eum, aut ex Pharisæis? Sed turba hæc, quæ non nouit legem, maledicti sunt.* Ioan. 7.
Tertio ex hoc ipso, si probæ mentis esses, colligere deberes, societatis institutum non humana, sed diuina ope repertum, confirmatum, & tam latè diffusum esse; vt ad similem criminationem de Apostolis, Christianæ religionis propagatoribus, Celso Origenes respondit. *Respondeo*, inquit Origenes, *eos, qui prudenter & candidè possunt res Apostolorum examinare, facile perspicere, quod diuina virtute Religionem Christianam docuerint, tantóque successu verbo Dei subiecerint homines*; id quod ipse deinceps pluribus ostendit. Ad extremum, licet homo Religiosus, *qui superam ciuitatem respicit; cui*, vt inquit Gregorius Nyssenus: *diuitiæ, inopia; cui*

Orig. l. 1. contra Celsum.

Nys. Orat. in Greg. Thaumat.

F *patria*,

patria, virtus: cui ciuitas, ipsa Regia Dei; cui omnis *pulchritudo & ornamentum animi puritas est, magnificentiam & ostentationem in rebus terrenis, sibi probro atque dedecori esse ducat;* noueris tamen in hac minima ſocietate & viuere & vixiſſe Principes, Comites, Barones, Nobiles, & plurimos alios opulentis maioribus prognatos; qui, audeo dicere, amore Chriſti, patrimonia plurium aureorum ſpreuerunt; quam Miſenus ex toto ſuo patrimonio conficere poſsit nummos, licet id ſub haſta, auctione inſtituta, vendat. Calumniam *de exulibus & flagitioſis* refellunt noſtræ Conſtitutiones; quæ vel inprimis boni nominis rationem haberi volunt in iis, qui in hanc ſocietatem alleguntur. Et quomodo exules ſumus à patria? Germani docent, concionantur, alia munia obeunt in Germania; Itali in Italia, Hiſpani in Hiſpania, palam, in omnium conſpectu; in Scholis, in Academiis, in templis, & cum fert occaſio, in natali loco, in quo quis vſuram huius lucis primitus accepit. Deinde animaduerto & hic animum Celſi Epicurei cum calumniandi libidine in te immigraſſe. Nã & iſte ſolos flagitioſos ad Chriſtum confluxiſſe blaſphemabat: cuius mendacium, cum Origenes refutaſſet, ponit tandem Origenes, id ita eſſe, vt calumniabatur Celſus, additque: *Quid abſurdi, ſi Ieſus oſtendere volens humano generi, quantum eius medicina contra peſtes animarum polleat; infames & nequiſſimos elegit, eóſque eò prouexit vt morum puriſſimorum exemplum fierent, amplectentibus ipſius Euangelium.*

Orig. lib. 1. contra Celſum.

Quod

Quòd si par est, vt iam mutatis exprobremus vitam pristinam, accusandus erit; & Phœdon iam Philosophus. Quia, vt habetur in historia, è meritoria cella in scholam philosophicam traduxerat eum Socrates. Sed & Polemoni, Xenocratis in professione Philosophiæ successori, luxum exprobrabimus pristinum, cum potius deberemus eius vim & in illis admirari, quod tantis vitiis occupatos valuerit efficacibus suasionibus ad bonam mentem traducere, Idem tibi responderem, licet tua de flagitiosis calumnia; non esset calumnia.

De otio & luculenta culina supra egi. Alij Hæretici obiiciunt nobis nimium negotium; hic otium: Forte ipse etiam Misenus minus nos odisset; si nobis minus negotij, præsertim Scholastici & Concionatorij; & plus otij ab huiusmodi occupationibus esset. De sumptuosis epulis mirum te non obmutescere: *tot tribubus et curiis & decuriis* (prædicantium) *ructantibus acescit aër*, & tam à te, quam à Peucero *tacetur*; *de sola* Monachorum & Iesuitarum culina & *triclinio retractatur*. Hoc non à me, sed à Tertulliano habe. Cap. 4. Tertul. Apolog. cap. 39.

Quarta caussa scriptionis Ribadeneiræ fuit inuitatio ad imitationem Ignatij. Eadem caussa fuit sancto Athanasio scribẽdi vitam S. Antonij; Nysseno narrandi laudes & præclarè facta D. Gregorij Thaumaturgi. Hic tu: *Atqui Paulus: Estote imitatores mei, sicut & ego* CHRISTI. *Ita iterum sit Ignatius Apostolus; sed non* CHRISTI *Apostolus.* Si nemo ad imitationem

proponi aut poteſt, aut debet; niſi ſit aut Paulus; aut alius Apoſtolus: cur eodem loco monet Chriſtianos, vt obſeruent eos, *qui ita ambulant, ſicut,* inquit, *habetis formam noſtram?* Cur inuitat ad alia imitationis exempla; præterquã ad ſe & ad Apoſtolos; ſi imitari nefas eſt illos, qui Apoſtolorum veſtigia ſecuti Apoſtolicam vitam ſectantur? Cur laudat Theſſalonicenſes; *quod facti ſint forma omnibus credentibus in Macedonia & Achaia?* Certè Macedones & Achiui, ſi Miſenum conſuluiſſent, non Theſſalonicenſes Chriſtianos, ſed ipſum Apoſtolum imitari debebant, relictis illis Theſſalonicenſibus. Atqui ab imitatione Apoſtolorum non aberrat, qui imitatur imitatores Apoſtolorum: Sicut ab imitatione Chriſti non excidit, qui ſibi proponit Apoſtolos imitandos: Alioquin minimè dixiſſet Theſſalonicenſibus Apoſtolus: *Vos imitatores noſtri facti eſtis & Chriſti.* Sicut ergo, qui Apoſtolum imitantur, Chriſtum imitantur; ita qui imitatorem Apoſtolorum (Qualis Ignatius) imitatur, is & Apoſtolos & Chriſtum imitatur. Si non licet imitari niſi Apoſtolos, cur vult S. Petrus, vt illi, qui præſunt, *fiant forma gregis ex animo*? Quid eſt *forma gregis*; niſi exempla virtutum à ſapientibus edita, & ad imitationẽ ſubditis propoſita, vt ea ipſi itidem vita & actione exprimant?

Philip. 3.

1. Theſſ. 1.

1. Petr. 5.

Quinta cauſſa eſt *voluptas ex ſcriptione oritura. Quam rationem probo & ego*, inquis, Sed qua de cauſſa? *Quia,* inquis, *liber ille vix euolui poteſt ſine ſingulari animi oblectatione ab iis, qui ſe iucundis fa-*

bellis

bellis exhilarare volunt. Vita Ignatij non est hos in vsus parata: Si te fabellæ iuuant; habes Aesopum, habes Metamorphos. Ouidij; habes Lucianum & Apuleium. Ex his huiusmodi voluptatem haurias licet, non ex vita Ignatij, ex qua nemo talem oblectationem capit, nisi is qui & cœlum & cœlites pro fabulis habet. Enimuero planè similem tuæ oblectationi oblectationem percipiebant olim Apion, Celsus, Iulianus, Porphyrius ex lectione Moysis & Prophetarum, Christi & Apostolorum. Et tu quoq; eandē percipis, si aliquando legas vitas Sanctorū à S. Gregorio in dialogis, aut à Theodoreto in historia Religiosa descriptas; aut si euoluas vitam S. Antonij ab Athanasio editam, aut res gestas Pauli primi Eremitę, aut S. Hilarionis, aut Malchi Monachi à Hieronymo litteris commendatas; Tanti enim omnes istos facis; quanti Ignatium & Ribadeneiram.

Sexta caussa est animi pietas, *vt gratus*, inquit, *videatur erga bene meritum Ignatium*; non quod, vt tu mentiris; *ab ipso impudenter mentiri didicerit*; sed quia pietas & reuerentia in parentem iubet, vt filius quoquo modo, præclara patris sui facinora ab obliuione vindicet; posterorumq; memoriæ prodat. *Quomodo enim non est absurdum*, ait Theodoretus; cum historiam Religiosam aggrederetur, *vt poëtæ quidem & scriptores ea conscribant, quæ in bello fortiter & præclarè gesta sunt: Tragici autem eas, quæ rectè cœlabantur calamitates tragœdiis in publicum proferant, & earum scriptis mandatam relinquant memoriam: aliqui au-* Theodor. præfa. hist. Relig.

 tem

tem alij in Comœdiis & rebus ridiculis consumant orationes: nos autem sinamus eos viros tradi obliuioni, qui in corpore mortali & patibili ostenderunt impatibilitatem, & incorpoream æmulati sunt naturam. Addis; *Iesuitis suis laborem ominatur fructuosum futurum*: nec vanus augur fuit; fructuosissimus enim toti societati, Dei beneficio, Ribadeneiræ labor exstitit. *De aliis*, inquis, *non audet hoc dicere*: Vnde hoc nosti? An quia hoc non dixit Ribadeneira? Atqui multa sæpe non dicimus, non quia non audeamus, sed quia non velimus. Porrò aliis itidem Ribadeneiræ industriam multum emolumenti attulisse, testantur cum alia, tum quod liber hic non semel in Germania, Flandria, Italia & Hispania latinè sit excusus: & in Germanicam, Italicam & Hispanicam quoque linguam translatus; & à tam latinè doctis, quàm à latinè ignaris cupidè lectus, non sine admiratione rerum ab Ignatio gestarum. Pergis, *Quam ridiculum autem est, quod scribit, primam legem historiæ esse veritatem, quam profitetur se scripturum.* Quid tu hic ridiculum vocas? An tritum illud dictum: *Prima historiæ lex est veritas?* At tu citius ridiculus fueris, quàm hoc omnium approbatione firmatum verbum. An ridiculum ducis, quod Ribadeneira profitetur veritatis studium? Si præstare veritatem ridiculum non est; cur ridiculum sit veritatem promittere? Verba Ribadeneiræ hæc sunt: *Quoniam historiæ prima lex veritas est, hoc in primis profiteor, me nihil inexplorati scripturum, sed res mihi notas, certas, testatásque litteris proditurum.* An nullus vnquam historicus

ricus veritatis pollicitationem historię suæ præmisit? *Testor Iesum & sanctos Angelos eius*, inquit S. Hieronymus scripturus vitam S. Paulæ Romanæ; *ipsumq́; proprium Angelum, qui custos fuit et comes admirabilis fœminæ, me nihil in gratiam, nihil more blandientiū loqui; sed quidquid dicturus sum pro testimonio dicere.* Et S. Athanasius initio vitæ S. Antonij profitetur se inprimis veritatis rationę habiturum, vt alios prætercam, ne rem probationis minimè indigam, videar probando facere improbabiliorem. Ais, *protestationem facto esse contrariam.* At cuius iudicio? Tuo videlicet, quod tam sanum est, vt tribus anticyris vix persanari queat.

S. Hier. in Epitaph. S. Paulæ.

Ne dubitemus, inquis, *affert locupletes testes se & Ignatium ipsum:* Nec se dat testem, nec Ignatium; sed ait, se scripturum ea, quorum partem non exiguam ipse viderit, plurimorúmque annorum cum Ignatio conuictu notauerit: An non hoc ad historiæ humanæ veritatem facit; scribere quæ videris, quæque ipse sis expertus? Nec hoc facit Ribadeneira absque veterum exemplo: Posidius scriptor vitæ D. Augustini, vel maximè narrationi suæ fidem inde conciliare nititur; quod ea litterarum monumentis consignanda susceperit; *quæ*, *vt* inquit, *per eum* (Augustinum) *didici & expertus sum, quàm plurimis annis eius inhærens charitati:* fuisse aūt annos ferme quadraginta, quib⁹ cū August. *familiariter* ac *dulciter* Posidius vixit; testatur ipse extremis

propemodum suę historię verbis: Theodoretus ita præfatur in suam de vita Sanctorum Patrum historiam. *Ex iis quæ sunt dicenda; ipse quidem vidi nonnulla; quæ autem non vidi, audiui ab illis, qui viderunt.* S. Athanasius præfatione in vitam S. Antonij, ait, se de Antonio commemoraturum ea; quorum ipsemet non pauca *proprio experimẽto* didicerit: *frequenter enim,* inquit, *eum visitaui.* Idem alij tam sacri, quam profani scriptores nõ rarò faciunt. An & isti se ipsos testes laudant? An & Posidius Augustinum ipsum testem veritatis adfert; cum ait se ea percensere statuisse; quorum partẽ ex ipso Augustino cognouerit. Quæso te, vnde cognouit S. Hieronymus totã illam de Malcho Monacho historiam? An non ex eo ipso, de quo historiam texit? Quid ergo mirum, si & Auctor noster referat nonnulla, quæ ex Ignatij ore intellexerit? Nec his duobus, quamuis maximi põderis, ad veritatis persuasionem, contentus fuit Ribadeneira: quò maiorem suæ historiæ fidem conciliet, addit testes, qui Ignatium nouerunt; hac item in re veteres historicos imitatus, nominatim Theodoretum, qui, vt paulo ante dicebamus; ita scribit: *Ex iis autem quæ dicenda sunt; ipse quidem vidi nonnulla, quæ autem non vidi, audiui ab illis, qui viderunt; viris virtutis amantibus, & qui digni sunt habiti, vt & eos viderẽt, & eorum doctrina fruerentur.* Quæ res tanti momenti est ad auctoritatẽ historiæ, vt ne D. quidẽ Lucas initio sui Euangelij eã præterire voluerit; professus se, q̃ scripturus erat, accepisse ab iis, qui ab *initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis.*

Tu

tu tamen testes, ab auctore productos, non sinis à tuis calumniis intactos abire. *Addit*, inquis, *nescio quem Gonzali, quem nemo nostrum, qui mortalis esset, audiuit.* At quis P. Ludouicus Gonzalez fuerit, nouit Italia, Hispania & Lusitania, fuit enim & genere nobilissimus, & virtute & doctrina insignis, & est ille ipse, quem Didacus Payua, Luisium Gonzalez à Camera nõ sine religiosissimi & doctissimi titulo nominat. Deinde num nullius, nisi quem noueris; testimonium fide dignum arbitraris? Nouistine testes, quorum testimoniis vtitur in sua Ecclesiastica historia Eusebius, aut Socrates, aut Sozomenus, aut Euagrius? fortè, vt illa apud poëtam, *oculos in manu* habebat; ita tu fidem habes in oculis. Quod cernis, credis; & nihil præterea. Adhæc, si Ribadeneira, Theodoreti exemplo; nullum testem nominatim expressisset; nihil certè amplius ab eo exigere potuisses; sicut neque ab aliis historicis exigis; si nomina testium speciatim nõ designent. Nunc cùm plus præstiterit Ribadeneira, quàm tu vel meritò desiderasses, vel leges historiæ requirant, quæ criminandi impotentia est, hoc solo nomine in testes inuehi; quod eos non noueris; quia contentus esse debuisses, vel inuitus; si tacitis nominibus hos testes Auctor noster laudasset.

Didac. Payua Præfat. in explic. Orth. cont. Kénitium.

Adiungitur, inquis, *alius testis, Ludouicus Consaluus; qui omnia ex ore Ignatij accepit*; Hallucinaris: abreptus fortasis nimio calumniandi calore P. Ludouicus Gonzalez & P. Ludouicus Cõsaluus vnus & idem est; non duo; ne tu nobis conduplices, quem *simplicem & rectum*, non du-

plicem & fallacem nouimus. Quod autem Ignatius patri Consaluo quædam de vita sua, & beneficiis à Deo acceptis exposuit; id non sine exemplo plurium sanctissimorum virornm fecit. Exposuit D. Augustinus vitam & conuersionem suam non vni Possidio, sed toti mundo, in pulcherrimis illis confessionum libris. *Tandem, vt veritati cedamus, accedit*, inquis, *Iacobus Laines Societatis præpositus; qui, vt Ignatij filius, multa vidit, multa notauit.* Cederes veritati, si vlla veritatis cura te tangeret: Sed cereus in mendacium es; plumbeus in veritatem, fidem non metiris rebus; sed arbitratu tuo; vel potius libidine. *Ex his fontibus*, inquis, *Auctoris historia manauit.* Omnino ex his fontibus, quorum nos eò minus pœnitet, quò magis vobis displicere videmus: Quod Tertullianus de Nerone, hoc nos de vobis, paululum immutatis verbis. Talibus *damnatoribus nostris etiam gloriamur. Qui enim scit vos: intelligere potest non nisi grande aliquod bonum à vobis damnari.*

Tertul. Apolog. c. 5.

Subiungis. *Auctor, vt mendaciorum parcus videretur, ea scribere noluit, quæ incertis auctoribus, aut non satis locupletibus dici poterant.* Quid tu hîc habes, quod calumnieris; præter tuam calumniandi effrenem cupiditatem? Annon laudi datur cuiuis scriptori; in quocunque argumento versetur; si incertis & fabulosis abstineat: certa & testata secutus? Cur igitur in Ribadeneira reprehendis, quod alteri, in quem odio & furore non sis inflammatus, necessariò laudi dabis?

bis? Annon laus vel potiſsima hiſtorici eſt, vt non tam ſcribat, quàm vera ſcribat? *Pulcherrimam*, inquis, *rationem addit; quod cùm in omni re mentiri turpe ſit, tum in Sanctorum vita referenda turpiſſimum*. Rides hoc dictum; ideo, quia tantum abeſt, vt mentiri apud te ſit turpiſsimum, vt ne turpe quidem ſit, nam ſi vel turpe eſſet, nunquam tot mendaciis ſingulas libri tui pagellas reſperſiſſes. Et quî, oro, turpiſsimum non eſt, mendaciis velle cœlitum gloriam illuſtrare; perinde ſanè ac ſi quis tenebris vellet ſplendorem Solis adaugere? Dicis, *Auctorem his verbis tectè indicare, Ignatium nec eſſe nec fuiſſe ſanctum, quando impudentiſſimè mentitus eſt de eo.* Tu quidem, more tuo, Ribadeneiram de Ignatio mentitum aſſeueras, ſed non probas. Accuſari poteſt mendacij etiam innocens, conuinci non poteſt niſi nocens. Interim innocens hoc quaſi priuilegio fruitur, quod mẽdacij non ſine mẽdacio accuſatur: Quod nũ hoc loco Ribadeneiræ acciderit, candido lectori arbitriũ ꝑmitto. *audet*, inquis, *reliquas legendas mendacij arguere*. Quas verò *Legendas?* Vide, oro, mi Miſene, ne dũ cœco nimis impetu, nimis mendacem reddere vis Ribadeneiram, tu ipſe mendax efficiaris. Quo enim vel minimo verbulo Sanctorum hiſtorias mendacij arguit? Deinde, ſi *Legendas* Diuorum mendacij, quod abſit, argueret; idem quod tu faceret. Quo igitur iure tibi hanc culpam donas, eodem & Ribadeneiræ eandem ignoſcere deberes, ne videaris tibi clemens & mitis; aliis durus & immitis. *Hoc*, inquit, *falſum*,

de iis

de iis qui viuunt, ait se parcius locuturum: de mortuis paulò plenius, hoc est, paulò impudentius. Monitum Sapientis est: *Ante mortem ne laudes quenquã:* Idem præcipiunt poëtę. Quid igitur peccauit Ribadeneira, cùm id se facturum promisit; quod & sacri & profani scriptores faciendum esse monent? Nam quod illud *paulò plenius* interpretaris; *paulò impudentius*; satis animaduerto, te reliquis Caluinistis non paulò, sed longo interuallo impudentiorem esse.

Eccle. 11.

CAPVT VII.

Calumniæ Miseni in caput primum & secundum libri primi vitæ Ignatij.

IN *primo capite*, inquis, *nihil sanè notatu dignum occurrit. Nam facile credimus rem ita habere, vt narratur.* Si credis, quæ auctor scribit de familia, ortu, educatione; rebusque Ignatij in militia gestis; cur fidem aliis derogas? *Perabsurdum est*, vt rectè ait Origenes, *eiusdem commentarij lectioni, prout odium dictauerit, vel credere, vel nõ credere.* Imitaris hoc etiam loco Celsum; qui vbi commodum videbatur, veteri & nouæ legi fidem commodabat; vbi incommodum; fidem denegabat. In quem Origenes (cuius verbis & ego in te) *Quod si Celsus credet Euangeliis, quoties ei videntur contra Christianos facere; iisdem asserentibus Iesu diuinitatem nolet credere:* dicemus ei: *heus tu, aut in vniuersum eis non crede, & criminari desine:*

Orig. li. 2: cont. Cels.

aut

aut si credis omnibus, quæ continent, admirare verbum Dei factum hominem, eo consilio, vt prodesset vniuerso humano generi. Addis: *Sed de superstitione monendum aliquid.* Quæverò hæc superstitio? Ait Auctor; Ignatium ex periculoso morbo conualuisse deprecatione S. Petri, quem præcipua quadam religione coluerit; quemque adesse, sanitatemque afferre sibi visus sit. *Multiplex,* inquis, *hic latet superstitio. Vnde enim scire potuit se, deprecante Petro, conualuisse.* Quæro ego vicissim ex te. Vnde scire potuerit Constantia Constantini Magni filia, se, ope beatæ Agnes Virginis, ab incurabili propemodum morbo curatam esse. Ita enim sanctus Ambrosius. *Constantia Regina, Virgo prudentissima, sed ita obsessa vulneribus, vt à capite vsq; ad pedes, nulla membrorum pars libera remansisset. Accepto autem consilio, spe recuperandæ salutis, venit ad tumulum Martyris nocte, & licet pagana, tamen credula animi intentione preces fideliter fundebat: Quod dum faceret; repentina somni suauitate corripitur. Et vidit per visum beatissimam Agnem talia sibi monita praferentem: Constanter age Constantia, & crede Dominum Iesum Christum filium Dei esse Saluatorem tuum, per quem modò consequeris omnium vulnerum tuorum, quæ in corpore tuo pateris, sanitatem. Ad hanc vocem Constantia euigilat sana; & sic sana, vt nec signum in eius membris alicuius vulneris remaneret.* S. Ambro. serm. 90.

Dices, ei apparuisse D. Agnetem. At Ignatio apparuit itidem S. Petrus. Hîc tu, *vnde Ignatius Petrum*

patria, virtus: cui ciuitas, ipsa Regia Dei; cui omnis *pulchritudo & ornamentum animi puritas est, magnificentiam & ostentationem in rebus terrenis, sibi probro atque dedecori esse ducat*; noueris tamen in hac minima societate & viuere & vixisse Principes, Comites, Barones, Nobiles, & plurimos alios opulentis maioribus prognatos; qui, audeo dicere, amore Christi, patrimonia plurium aureorum spreuerunt; quam Misenus ex toto suo patrimonio conficere possit nummos, licet id sub hasta, auctione instituta, vendat. Calumniam *de exulibus & flagitiosis* refellunt nostræ Constitutiones; quæ vel inprimis boni nominis rationem haberi volunt in iis, qui in hanc societatem alleguntur. Et quomodo exules sumus à patria? Germani docent, concionantur, alia munia obeunt in Germania; Itali in Italia, Hispani in Hispania, palam, in omnium conspectu; in Scholis, in Academiis, in templis, & cum fert occasio, in natali loco, in quo quis vsuram huius lucis primitus accepit. Deinde animaduerto & hic animum Celsi Epicurei cum calumniandi libidine in te immigrasse. Nã & iste solos flagitiosos ad Christum confluxisse blasphemabat: cuius mendacium, cum Origenes refutasset, ponit tandem Origenes, id ita esse, vt calumniabatur Celsus, Orig. lib. 1. contra Celsum. additque: *Quid absurdi, si Iesus ostendere volens humano generi, quantum eius medicina contra pestes animarum polleat; infames & nequissimos elegit, eósque eò prouexit vt morum purissimorum exemplum fierent, amplectentibus ipsius Euangelium.*

Quod

Quòd si par est, vt iam mutatis exprobremus vitam pristinam, accusandus erit; & Phædon iam Philosophus. Quia, vt habetur in historia, è meritoria cella in scholam philosophicam traduxerat eum Socrates. Sed & Polemoni, Xenocratis in professione Philosophiæ successori, luxum exprobrabimus pristinum, cum potius deberemus eius vim & in illis admirari, quod tantis vitiis occupatos valuerit efficacibus suasionibus ad bonam mentem traducere. Idem tibi responderem, licet tua de flagitiosis calumnia; non esset calumnia.

De otio & luculenta culina supra egi. Alij Hæretici obiiciunt nobis nimium negotium; hic otium: Forte ipse etiam Misenus minus nos odisset; si nobis minus negotij, præsertim Scholastici & Concionatorij; & plus otij ab huiusmodi occupationibus esset. De sumptuosis epulis mirum te non obmutescere: *tot tribubus et curiis & decuriis* (prædicantium) *ructantibus acescit aër*, & tam à te, quam à Peucero *tacetur*; *de sola* Monachorum & Iesuitarum culina & *triclinio retractatur.* Hoc non à me, sed à Tertulliano habe. Cap.4. Tertul. Apolog.cap. 39.

Quarta caussa scriptionis Ribadeneiræ fuit inuitatio ad imitationem Ignatij. Eadem caussa fuit sancto Athanasio scribẽdi vitam S. Antonij; Nysseno narrandi laudes & præclarè facta D. Gregorij Thaumaturgi. Hic tu: *Atqui Paulus: Estote imitatores mei, sicut & ego* CHRISTI. *Ita iterum sit Ignatius Apostolus, sed non* CHRISTI *Apostolus.* Si nemo ad imitationem

proponi aut poteſt, aut debet; niſi ſit aut Paulus; aut alius Apoſtolus: cur eodem loco monet Chriſtianos, vt obſeruent eos, *qui ita ambulant, ſicut*, inquit, *habetis formam noſtram?* Cur inuitat ad alia imitationis exempla; præterquã ad ſe & ad Apoſtolos; ſi imitari nefas eſt illos, qui Apoſtolorum veſtigia ſecuti Apoſtolicam vitam ſectantur? Cur laudat Theſſalonicenſes; *quod facti ſint forma omnibus credentibus in Macedonia & Achaia?* Certè Macedones & Achiui, ſi Miſenum conſuluiſſent, non Theſſalonicenſes Chriſtianos, ſed ipſum Apoſtolum imitari debebant, relictis illis Theſſalonicenſibus. Atqui ab imitatione Apoſtolorum non aberrat, qui imitatur imitatores Apoſtolorum: Sicut ab imitatione Chriſti non excidit, qui ſibi proponit Apoſtolos imitandos: Alioquin minimè dixiſſet Theſſalonicenſibus Apoſtolus: *Vos imitatores noſtri facti eſtis & Chriſti.* Sicut ergo, qui Apoſtolum imitantur, Chriſtum imitantur; ita qui imitatorem Apoſtolorum (Qualis Ignatius) imitatur, is & Apoſtolos & Chriſtum imitatur. Si non licet imitari niſi Apoſtolos, cur vult S. Petrus, vt illi, qui præſunt, *fiant forma gregis ex animo*? Quid eſt *forma gregis*; niſi exempla virtutum à ſapientibus edita, & ad imitationẽ ſubditis propoſita, vt ea ipſi itidem vita & actione exprimant?

Philip. 3.

1. Theſſ. 1.

1. Petr. 5.

Quinta cauſſa eſt *voluptas ex ſcriptione oritura. Quam rationem probo & ego*, inquis, Sed qua de cauſſa? *Quia*, inquis, *liber ille vix euolui poteſt ſine ſingulari animi oblectatione ab iis, qui ſe iucundis fabellis*

bellis exhilarare volunt. Vita Ignatij non est hos in vsus parata: Si te fabellæ iuuant; habes Aesopum, habes Metamorphos. Ouidij, habes Lucianum & Apuleium. Ex his huiusmodi voluptatem haurias licet, non ex vita Ignatij, ex qua nemo talem oblectationem capit, nisi is qui & cœlum & cœlites pro fabulis habet. Enimuero planè similem tuæ oblectationi oblectationem percipiebant olim Apion, Celsus, Iulianus, Porphyrius ex lectione Moysis & Prophetarum, Christi & Apostolorum. Et tu quoq; eandē percipis, si aliquando legas vitas Sanctorū à S. Gregorio in dialogis, aut à Theodoreto in historia Religiosa descriptas; aut si euoluas vitam S. Antonij ab Athanasio editam, aut res gestas Pauli primi Eremitę, aut S. Hilarionis, aut Malchi Monachi à Hieronymo litteris commendatas; Tanti enim omnes istos facis; quanti Ignatium & Ribadeneiram.

Sexta caussa est animi pietas, *vt gratus*, inquit, *videatur erga bene meritum Ignatium*; non quod, vt tu mentiris; *ab ipso impudenter mentiri didicerit*; sed quia pietas & reuerentia in parentem iubet, vt filius quoquo modo, præclara patris sui facinora ab obliuione vindicet; posterorumq; memoriæ prodat. *Quomodo enim non est absurdum*, ait Theodoretus; cum historiam Religiosam aggrederetur, *vt poëtæ quidem & scriptores ea conscribant, quæ in bello fortiter & præclarè gesta sunt: Tragici autem eas, quæ rectè cælabantur calamitates tragœdiis in publicum proferant, & earum scriptis mandatam relinquant memoriam: aliqui au-* Theodor. præfa. hist. Relig.

tem alij in Comœdiis & rebus ridiculis consumant orationes: nos autem sinamus eos viros tradi obliuioni, qui in corpore mortali & patibili ostenderunt impatibilitatem, & incorpoream æmulati sunt naturam. Addis; *Iesuitis suis laborem ominatur fructuosum futurum*: nec vanus augur fuit; fructuosissimus enim toti societati, Dei beneficio, Ribadeneiræ labor exstitit. *De aliis*, inquis, *non audet hoc dicere*: Vnde hoc nosti? An quia hoc non dixit Ribadeneira? Atqui multa sæpe non dicimus, non quia non audeamus, sed quia non velimus. Porrò aliis itidem Ribadeneiræ industriam multum emolumenti attulisse, testantur cum alia, tum quod liber hic non semel in Germania, Flandriaq́, Italia & Hispania latinè sit excusus: & in Germanicam, Italicam & Hispanicam quoq; linguam translatus; & à tam latinè doctis, quàm à latinè ignaris cupidè lectus, non sine admiratione rerum ab Ignatio gestarum. Pergis, *Quam ridiculum autem est, quod scribit, primam legem historiæ esse veritatem, quam profitetur se scripturum.* Quid tu hic ridiculum vocas? An tritum illud dictum: *Prima historiæ lex est veritas?* At tu citius ridiculus fueris, quàm hoc omnium approbatione firmatum verbum. An ridiculum ducis, quod Ribadeneira ꝓfitetur veritatis studium? Si præstare veritatem ridiculum non est; cur ridiculum sit veritatem promittere? Verba Ribadeneiræ hæc sunt: *Quoniam historiæ prima lex veritas est, hoc in primis profiteor, me nihil inexplorati scripturum, sed res mihi notas, certas, testatásque litteris prodituram.* An nullus vnquam histo-

ricus

ricus veritatis pollicitationem historię suæ præmisit? *Testor Iesum & sanctos Angelos eius*, inquit S.Hieronymus scripturus vitam S. Paulæ Romanæ; *ipsumq́, proprium Angelum, qui custos fuit et comes admirabilis fœminæ, me nihil in gratiam, nihil more blandientiũ loqui; sed quidquid dicturus sum pro testimonio dicere*. Et S. Athanasius initio vitæ S. Antonij profitetur se inprimis veritatis rationę habiturum, vt alios prætercam, ne rem probationis minimè indigam, videar probando facere improbabiliorem. Ais, *protestationem facto esse contrariam*. At cuius iudicio? Tuo videlicet, quod tam sanum est, vt tribus anticyris vix persanari queat.

S. Hier. in Epitaph. S. Paulæ.

Ne dubitemus, inquis, *affert locupletes testes se & Ignatium ipsum*: Nec se dat testem, nec Ignatium; sed ait, se scripturum ea, quorum partem non exiguam ipse viderit, plurimorũmque annorum cum Ignatio conuictu notauerit: An non hoc ad historiæ humanæ veritatem facit; scribere quæ videris, quæque ipse sis expertus? Nec hoc facit Ribadeneira absque veterum exemplo: Possidius scriptor vitæ D. Augustini, vel maximè narrationi suæ fidem inde conciliare nititur; quod ea litterarum monumentis consignanda susceperit; *quæ*, *vt* inquit, *per eum* (Augustinum) *didici & expertus sum, quàm plurimis annis eius inhærens charitati*: fuisse aũt annos ferme quadraginta, quib᷒ cũ August. *familiariter* ac *dulciter* Possidius vixit; testatur ipse extremis

propemodum suę historię verbis: Theodoretus ita præfatur in suam de vita Sanctorum Patrum historiam. *Ex iis quæ sunt dicenda; ipse quidem vidi nonnulla; quæ autem non vidi, audiui ab illis, qui viderunt.* S. Athanasius præfatione in vitam S. Antonij, ait, se de Antonio commemoraturum ea; quorum ipsemet non pauca *proprio experimēto* didicerit: *frequenter enim*, inquit, *eum visitaui.* Idem alij tam sacri, quam profani scriptores nō rarò faciunt. An & isti se ipsos testes laudant? An & Posidius Augustinum ipsum testem veritatis adfert; cum ait se ea percensere statuisse; quorum partē ex ipso Augustino cognouerit. Quæso te, vnde cognouit S. Hieronymus totā illam de Malcho Monacho historiam? An non ex eo ipso, de quo historiam texit? Quid ergo mirum, si & Auctor noster referat nonnulla, quæ ex Ignatij ore intellexerit? Nec his duobus, quamuis maximi pōderis, ad veritatis persuasionem, contentus fuit Ribadeneira: quò maiorem suæ historiæ fidem conciliet, addit testes, qui Ignatium nouerunt; hac item in re veteres historicos imitatus, nominatim Theodoretum, qui, vt paulo ante dicebamus; ita scribit: *Ex iis autem quæ dicenda sunt; ipse quidem vidi nonnulla, quæ autem non vidi, audiui ab illis, qui viderunt; viris virtutis amantibus, & qui digni sunt habiti, vt & eos viderēt, & eorum doctrina fruerentur.* Quæ res tanti momenti est ad auctoritatē historiæ, vt ne D. quidē Lucas initio sui Euangelij eā præterire voluerit; professus se, q̄ scripturus erat, accepisse ab iis, qui ab *initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis.*

Tu

tu tamen testes, ab auctore productos, non sinis à tuis calumniis intactos abire. *Addit*, inquis, *nescio quem Gonzali, quem nemo nostrum, qui mortalis esset, audiuit.* At quis P. Ludouicus Gonzalez fuerit, nouit Italia, Hispania & Lusitania, fuit enim & genere nobilissimus, & virtute & doctrina insignis, & est ille ipse, quem Didacus Payua, Luisium Gonzalez à Camera nō sine religiosissimi & doctissimi titulo nominat. Deinde num nullius, nisi quem noueris; testimonium fide dignum arbitraris? Nouistine testes, quorum testimoniis vtitur in sua Ecclesiastica historia Eusebius, aut Socrates, aut Sozomenus, aut Euagrius? fortè, vt illa apud poëtam, *oculos in manu* habebat; ita tu fidem habes in oculis. Quod cernis, credis; & nihil præterea. Adhæc, si Ribadeneira, Theodoreti exemplo; nullum testem nominatim expressisset; nihil certè amplius ab eo exigere potuisses; sicut neque ab aliis historicis exigis; si nomina testium speciatim nō designent. Nunc cùm plus præstiterit Ribadeneira, quàm tu vel meritò desiderasses, vel leges historiæ requirant, quæ criminandi impotentia est, hoc solo nomine in testes inuehi; quod eos non noueris; quia contentus esse debuisses, vel inuitus; si tacitis nominibus hos testes Auctor noster laudasset.

Didac. Payua Præfat. in explic. Orth. cont. Kénitium.

Adiungitur, inquis, *alius testis, Ludouicus Consaluus; qui omnia ex ore Ignatij accepit*; Hallucinaris: abreptus fortassis nimio calumniandi calore P. Ludouicus Gonzalez & P. Ludouicus Cōsaluus vnus & idem est; non duo; ne tu nobis conduplices, quem *simplicem & rectum*, non du-

plicem & fallacem nouimus. Quod autem Ignatius patri Consaluo quædam de vita sua, & beneficiis à Deo acceptis exposuit; id non sine exemplo plurium sanctissimorum virornm fecit. Exposuit D. Augustinus vitam & conuersionem suam non vni Possidio, sed toti mundo, in pulcherrimis illis confessionum libris. *Tandem, vt veritati cedamus, accedit*, inquis, *Iacobus Laines Societatis præpositus; qui, vt Ignatij filius, multa vidit, multa notauit.* Cederes veritati, si vlla veritatis cura te tangeret: Sed cereus in mendacium es; plumbeus in veritatem, fidem non metiris rebus; sed arbitratu tuo; vel potius libidine. *Ex his fontibus*, inquis, *Auctoris historia manauit.* Omnino ex his fontibus, quorum nos eò minus pœnitet, quò magis vobis displicere videmus: Quod Tertullianus de Nerone, hoc nos de vobis, paululum immutatis verbis. Talibus *damnatoribus nostris etiam gloriamur. Qui enim scit vos: intelligere potest non nisi grande aliquod bonum à vobis damnari.*

Tertul. Apolog. c. 5.

Subiungis. *Auctor, vt mendaciorum parcus videretur, ea scribere noluit, quæ incertis auctoribus, aut non satis locupletibus dici poterant.* Quid tu hîc habes, quod calumnieris; præter tuam calumniandi effrenem cupiditatem? Annon laudi datur cuiuis scriptori; in quocunque argumento versetur; si incertis & fabulosis abstineat: certa & testata secutus? Cur igitur in Ribadeneira reprehendis, quod alteri, in quem odio & furore non sis inflammatus, necessariò laudi dabis?

bis? Annon laus vel potissima historici est, vt non tam scribat, quàm vera scribat? *Pulcherrimam*, inquis, *rationem addit; quod cùm in omni re mentiri turpe sit, tum in Sanctorum vita referenda turpissimum.* Rides hoc dictum; ideo, quia tantum abest, vt mentiri apud te sit turpissimum, vt ne turpe quidem sit, nam si vel turpe esset, nunquam tot mendaciis singulas libri tui pagellas respersisses. Et quî, oro, turpissimum non est, mendaciis velle cœlitum gloriam illustrare; perinde sanè ac si quis tenebris vellet splendorem Solis adaugere? Dicis, *Auctorem his verbis tectè indicare, Ignatium nec esse nec fuisse sanctum, quando impudentissimè mentitus est de eo.* Tu quidem, more tuo, Ribadeneiram de Ignatio mentitum asseueras, sed non probas. Accusari potest mendacij etiam innocens, conuinci non potest nisi nocens. Interim innocens hoc quasi priuilegio fruitur, quod mẽdacij non sine mẽdacio accusatur: Quod nũ hoc loco Ribadeneiræ acciderit, candido lectori arbitriũ pmitto. *audet*, inquis, *reliquas legendas mendacij arguere.* Quas verò *Legendas?* Vide, oro, mi Misene, ne dũ cœco nimis impetu, nimis mendacem reddere vis Ribadeneiram, tu ipse mendax efficiaris. Quo enim vel minimo verbulo Sanctorum historias mendacij arguit? Deinde, si *Legendas* Diuorum mendacij, quod absit, argueret; idem quod tu faceret. Quo igitur iure tibi hanc culpam donas, eodem & Ribadeneiræ eandem ignoscere deberes, ne videaris tibi clemens & mitis; aliis durus & immitis. *Hoc*, inquit, *falsum*, de iis

aut si credis omnibus, quæ continent, admirare verbum Dei factum hominem, eo consilio, vt prodesset vniuerso humano generi. Addis: *Sed de superstitione monendum aliquid.* Quæ verò hæc superstitio? Ait Auctor; Ignatium ex periculoso morbo conualuisse deprecatione S. Petri, quem præcipua quadam religione coluerit; quemque adesse, sanitatemque afferre sibi visus sit. *Multiplex,* inquis, *hic latet superstitio. Vnde enim scire potuit se, deprecante Petro, conualuisse.* Quæro ego vicissim ex te. Vnde scire potuerit Constantia Constantini Magni filia, se, ope beatæ Agnes Virginis, ab incurabili propemodum morbo curatam esse. S. Ambro. Ita enim sanctus Ambrosius. *Constantia Regina,* serm. 90. *Virgo prudentissima, sed ita obsessa vulneribus, vt à capite vsque ad pedes, nulla membrorum pars libera remansisset. Accepto autem consilio, spe recuperandæ salutis, venit ad tumulum Martyris nocte, & licet pagana, tamen credula animi intentione preces fideliter fundebat: Quod dum faceret; repentina somni suauitate corripitur. Et vidit per visum beatissimam Agnem talia sibi monita præferentem: Constanter age Constantia, & crede Dominum Iesum Christum filium Dei esse Saluatorem tuum, per quem modò consequeris omnium vulnerum tuorum, quæ in corpore tuo pateris, sanitatem. Ad hanc vocem Constantia euigilat sana; & sic sana, vt nec signum in eius membris alicuius vulneris remaneret.*

Dices, ei apparuisse D. Agnetem. At Ignatio apparuit itidem S. Petrus. Hîc tu, *vnde Ignatius*

Petrum

Petrum nouerat sibi adesse, & sanitatem afferre? Quæram & ego; Vnde Constantia Agnem nouerat sibi adesse, & sanitatem afferre: Tu de Ignatio: *Fortasse miles ille ad statuam Petri procubuerat pridie; quæ per quietem illi visa est adesse.* Fortassis Constantia itidem ad statuam Agnes vigilans procubuerat, quæ per quietem visa est ei adesse. Sed vt propius interrogationes tuas excutiamus, vnde scire potuit Dorcas illa, se deprecatione D. Petri adhuc viuentis à mortuis excitatam esse; cùm, vt tu loqueris, *Christiani vnicum habeant μεσίτην καὶ ἱκέτην, mediatorem & Aduocatum filium Dei?* Vnde Æneas ille Paralyticus precibus & beneficio beati Petri persanatus, nosse potuit; se, deprecante Petro, conualuisse; cùm Christianis sit vnicus *Mediator filius Dei.* Si dicas, experimento ipso hos ista cognouisse. Dicam & ego; Ignatium ipsa experientia depulsæ infirmitatis intellexisse, se interuentú beati Petri ex mortis faucibus ereptum esse; Quia peruigilium Festi Apostolici agebatur: quia ex intimis animi sensibus ad patronum suum diuum Petrum preces emiserat; Quia denique D. Petri species diuinitùs ei oblata fuerat.

Actor. 9. Ibid.

Hîc tu; *Vnde nouit Petrum esse.* Cedo & tu: Vnde nouit Paulus CHRISTVM esse eum, qui apparuit in via eunti Damascum? Nonne interrogauit, *Domine tu quis es?* Nonne simile quid potuit facere Ignatius, vt maximè ex aliis circumstantiis non cognouisset, quis ille esset, qui sibi apparuerat. Cùm Ioannes Euangelista & Philippus Apostolus, Theodosio Magno, secundum

Actor. 9.

Theod. li. 5. hist. Eccles. c. 24.

dum quietem apparuissent; simul etiam aperuerunt, quinam essent, & cuius gratia venissent; vt scribit Theodoretus. Annon & hic idem accidisse credibile est; vt proinde stulta sit illa tua sciscitatio: *Petrū qui nūquā viderat, quo pacto certus esse potuit de Petri præsentia?* Quęso quid diceres; si quis ex te quæreret de Paulo; Christum, qui nunquam viderat; quo pacto certus esse potuit de Christi præsentia? Aut de Manue patre Sampsonis: Angelum, qui nunquam viderat, quo pacto certus esse potuit de Angeli præsentia? Quod responderes alteri proponenti tibi has quæstiones de Paulo & Manue; idem responde tibi ad quæstionem à te de Ignatio propositam: & aliam solutionem non desiderabis. Nam quod addis de *recaluastro*, quasi caluitiei nota ab Ignatio sit agnitus, vide ne non tam iocus sit, quàm blasphemia; nam vt in cœlo nullus Caluinista reperitur, ita etiam nullus caluaster. At non prætereunda est illa tua quæstio, quam secundo loco ponis, his verbis concepta: *Cuius iussu precipua Religione coluit Ignatius Petrum, cum Deū colere debuisset?* Soluā & hanc quæstionē alia quæstione, imitatus Saluatorē, qui Pharisæorum interrogationes soluit aliquando interrogationibus. Dic ergo, cuius iussu coluerunt veteres Christiani Martyres omni honoris genere, templis, diebus festis & celebritatibus; ita vt, Theodoreto teste: *qui prospera erāt valetudine, conseruari sibi eā à Martyribus peterēt, qui verò ægritudinē aliquam paterētur, sanitatē exposcerēt; qui peregrè aliquò proficiscebantur, peterēt Martyres sibi comites esse in via, vel potius itineris duces; qui*

Iudic. 13.

Theod. li. 8. ad Græcos.

verò iam sospites redierant, gratias agerent, acceptũ beneficium confitentes. Piè verò fideliterque precatos, ea maximè consequi, quæ desiderant, inquit Theodoretus,*testantur illa, quæ votorum rei dona persoluunt, manifesta nimirũ adeptæ sanitatis indicia. Nam alij quidem oculorum, alij verò pedum, alij porrò manuum simulacra suspendunt ex argento, auroue confecta. Gratissimè namq; accipit eorum Dominus, qualiacunque sint dona, nec exigua, nec vilia dedignatur; quippe qui ea pro ferentis facultate metitur. Hæc itaq; omnium spectaculo proposita testantur morborum depulsionem, cuius ipsa certissima signa sunt.* Ad hanc quæstionem ex Theodoreto cum responderis, tum etiam à me responsum ad tuam de Ignatio quæstionem exspecta.

In secundo capite tractatur,inquis, *qua ratione à seculi vanitate ad Deum conuersus sit Ignatius.* Ita est: Aut ergo vera fatere, quæ percensentur, aut contrà accingere. *In hoc capite*, inquis, *diligenter obseruandum initium conuersionis istius, quod deductum est non à lectione Scripturæ sacræ, sed legendarum, vulgo lugendarum vocatarum.* Ait Ribadeneira: Ignatio duos libros oblatos terendi temporis caussa; alterum, qui vitam Christi; alterum, qui vitas Sanctorum continebat. Si tibi historiæ Sanctorum sunt *lugendæ*; cur, oro, saltem hoc nomine non perhorrescis dedecorare historiam Saluatoris nostri, collectam ex Euangelistis, veterumque Patrum monumentis? Deinde an nulla ad meliorem sanctioremque vitæ rationem conuersio, laudabilis erit; nisi quæ ex ipsa

ipſa ſacrarum literarum lectione *immediatè*, vt ſic dicam, hauriatur? Laudat ſanctus Auguſtinus, & quidem ſummoperè laudat duos milites in aula Imperatoris militantes; qui cùm caſu in vitam ſancti Antonij à beato Athanaſio ſcriptam incidiſſent, ita imitandi deſiderio exarſerunt; vt ab illo temporis momento, aulæ & mundo multam ſalutem dicere; & ſponſas nuper ſibi deſponſas deſerere cogitarint; nec cogitarint modò, ſed & re ipſa deſeruerint. Quo exemplo, cùm id Auguſtinus ex familiari quodam ſuo intellexiſſet; quantoperè ad vitam in melius commutandam ſit exſtimulatus; nemo accuratius te docebit, quàm ipſemet Auguſtinus, qui etiam auditis rebus geſtis ſancti Antonij, moras omnes abrupit; & à ſeculi vanitate ad vitam caſtam & integram, imo & ad monaſticam ſeſe tranſtulit. Num & Auguſtino obiicies conuerſionem eius à *Lugendis* initium duxiſſe? Hæreticus quidam Iuriſperitus, cùm alium quendam non infimi nominis Iuriſconſultum Caluiniſtam, funebri oratione laudandum ſuſcepiſſet, non inter poſtrema eius encomia hoc ponit, quod ad lumen illud admirabile Euangelij, conuerſus ſit lectione colloquiorum Eraſmi. Egregium profectò melioris vitæ initium; & dignum Caluiniſtica patella operculum: Tu tamen hîc non rides: at cùm ex Diuorum monumentis, Ignatium noſtrum ad ſanctiora conſilia capeſſenda excitatum legis, rides; quaſi verò ex Sanctorum hiſtoriis melior ſpiritus non ſpiret, quàm ex nouis ac priſcis Lucianis.

S. Auguſt. lib. 8. Cõfeſs. cap. 6.

Ais, *in conuerſione Ignatij apparuiſſe luctam militis & Monachi, tandem Monachum viciſſe, fruſtrà mundo militem retinere conante.* Totum hoc dicere licet de conuerſione ſancti Auguſtini, qualis enim lucta in eo exſtiterit, in mũdone maneret, an mundo valediceret: & quomodo tandem Monachus vicerit (vtar enim hoc vocabulo, quandoquidem te eo oblectari video) fruſtrà mundo Auguſtinum, Rhetoricæ profeſſorem, retinere conante; intelliges ex octauo Confeſsionum libro.

Scribit Ribadeneira, Ignatium quodã die diuinitùs illuſtratum, animum intendere cœpiſſe; & tum demùm intellexiſſe; quantum interſit inter cogitationes de Deo, de Hieroſolymitana profectione, de vitæ aſperitate ſectanda, de virtutis dignitate complectenda: & inter alias de mundo, iiſque rebus, quæ in mundo regnant. Hîc tu, quid credas, nobis patefacis; *Diem hunc,* inquis, *credo fuiſſe Calendas Maij apud Græcos.* Libenter credo te hoc credere; imò & hoc credo: cũ legis vel audis illud, quod in lib. Iob ſcri-

Iob. 1. ptum eſt. *Quadam die cùm veniſſent filij Dei, vt aſſiſterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan:* te credere, diem hanc fuiſſe Calendas Maij apud Græcos, aut certè apud Hebræos, aut apud Arabes. Sed quod ad Ignatium attinet, probabilius mihi videtur *diem illum quendam*, fuiſſe Calendas Iulij apud Latinos. Acciderunt enim hæc circa diem illum, qui Apoſtolorum Petri & Pauli anniuerſariæ memoriæ dedicatus eſt, quẽ ſcis circa Calendas Iulij apud Latinos celebrari; ſicut & in Caluiniſticis ſynagogis celebratur

circa Calendas Iulij apud Græcos, id eſt, nunquam. *Quod addit,* inquis, *Ignatium neſcio quæ præcepiſſe de ſpirituum diuerſitate, nullius momenti ſunt: Quis enim neſcit diuerſos eſſe ſpiritus; ſpiritũ Dei, & ſpiritum mundi:* Si neſcis, vt verè neſcis, quid Ignatius de ſpirituum varietate internoſcenda tradiderit; cur vituperas? *non potes nullius momenti dicere, qui reuinceris ignorare.* At omnes ſciunt eſſe diuerſos ſpiritus. Rectè, omnes id ſciunt, aut ſaltem ſcire debent, ſed generatim id ſciunt; ſicut omnes Chriſtiani generatim ſciunt, eſſe Angelos & Dæmones; at eum, qui hoc loco, hac vel illa forma; huic vel illi apparet, Angelum aut Dæmonem eſſe, non omnes æquè norunt, quo fit; vt quia Angelus Satanæ in Angelum lucis ſeſe *transfigurare* ſolet; regulis opus ſit; diſcernendi cauſſa. Quod accidit in externa ſpirituum apparitione, idem fit in illa interna, & quæ ſola mente perficitur; nam & in hac ſæpe Angelus Satanæ in Angelum lucis ſeſe transformat, & eò facilius, quò eſt ſubtilior, & à communi ſenſu remotior. Quare & hic diſcretionis dono opus eſt. Quod ſi donum hoc aut nullum eſt, aut omnibus commune, cur Apoſtolus *diſcretionem ſpirituum* inter dona ſpiritus, & inter diuiſiones gratiarum numerat, quæ vni obtingant, alteri non obtingant? Omnes ſciunt eſſe bonum, & eſſe malum; Attamen vt ſolidus cibus non niſi perfectorum eſt; ita diſcretio boni & mali, nõ niſi eorũ eſt, *qui pro conſuetudine exercitatos habent ſenſus*, vt ait Apoſtolus

Tertul. Apolog. c. 1.

2. Cor. 11.

1. Cor. 12.

postolus. Et ille Emmanuel *butyrum & mel comedit, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum:* non ignarus vtique generatim bonum & malum esse.

Hebr. 5.
Isai. 7.

Dicit Ribadeneira: Ignatium lectione librorũ piorum sese confirmasse. Quid tu? *Qui fuerint libri illi supra dictum: Quid enim præter Lugendas legeret miles ille barbarus?* Ergo iudicio tuo, *Lugendæ* sunt vitæ à S. Hieronymo descriptæ, Vita, inquam S. Hilarionis. S. Pauli. S. Paulæ: Vita S. Antonij à S. Athanasio, Vita S. Augustini à Possidio, Vita S. Agnes ab Ambrosio, Vita S. Gregorij Thaumaturgi à Gregorio Nysseno, tot vitæ à Theodoreto & à S. Gregorio Magno scriptæ? Nam quo minus ad alios auctores, his vel æuo pares, vel suppares; vel inferiores descendam, facit tua incredibilis improbitas; quam tamen lugere vel in perpetuum iubebo; si historias Sanctorum ab his tantis & talibus viris memoriæ commendatas pro fabulis habueris. Quid enim? Forte Ignatius vitam Hilarionis lectitabat, Forte Dialogos sancti Gregorij; forte alias vitas à probatissimis & antiquissimis auctoribus descriptas; quorum tantum abest vt vita sit *Lugenda*; siue à Latino, siue à Germanico Etymo, hanc vocem deriuare velis; vt tua tuorumque similium criminatorum petulantia, nõ nisi lugendis illis orci suppliciis, ob hoc tam lugendum mendacium, expiari posse videatur. Si barbarus miles est, quisquis Sanctorum historias euoluit: ergo etiam duo illi milites in aula Imperatoris, tantoperè à sancto Augustino laudati, barbari fuêre milites, quippe qui vitam

S. Antonij à S. Athanaſio ſcriptam ſedulò lectitarint: eiuſque lectione ita incenſi fuerint; vt de mundo deſerendo confeſtim ſalutaria conſilia cœperint, nec tam in conſultando, quàm in exequendo promptiores.

Ait Ribadeneira: Iguatium cœpiſſe cogitare, quibus ſupplicijs maculas ſuorum peccatorum deleret. Hîc tu: *Si legiſſet Ioannis epiſtolam, potuiſſet diſcere, ſanguine Chriſti emundari noſtra peccata; non noſtris caſtigationibus.* Miſerum Ignatium, qui non viderit Ioannis epiſtolam, cùm Lutherani aut Caluiniani alicuius commentis: vt diſceret, ſanguine Chriſti, non ſuis caſtigationibus peccata deleri. Emundat nos ſanguis CHRISTI ab omnibus inquinamentis noſtris, ſed applicatur nobis per certa media: ſicut & aqua abluit maculas corporis, ſed applicata corpori. At media, quibus ſanguis Chriſti nobis applicatur, ſunt opera pœnitentiæ, & alia virtutum exercitamenta: his tanquam manibus quibuſdam ſanguis Chriſti apprehendendus, & ſordibus animi admouendus eſt, vt eas expurget & emaculet. Sciebat vtique etiam ſanctus Paulus ſanguine Chriſti emundari peccata: Nihilominus *caſtigabat corpus, & in ſeruitutem redigebat; & mortificationem Ieſu in corpore ſuo circumferebat*: vel peccatis expiandis, vel meritis adaugendis. Adiungis: *Societatẽ hãc in ſuperſtitione natam & educatam eſſe, & in eadem finitum iri.* Quid ita verò? Quia Ignatius ſub initium conuerſionis ſuæ coram D. Virginis imagine in genua prouolutus, preces fudit. Si id facere *Superſtitio* eſt, imò *Idololatria*; vt tu itidem vocas, 2.Cor. 4.

 opor-

oportet profectò beatam Paulam Romanam fuisse Idolorum cultricem & superstitiosam; *quæ prostrata ante crucem, quasi pendētem dominum cerneret, adorabat*; vt non aliquis è triuio, sed S.Hieronymus tantus ac talis vir, memoriæ prodidit. Narrat Sophronius in prato spirituali, Diabolum à quodam Eremita nihil aliud petiisse, quā vt imaginem diuæ Virginis, puerum Iesu gestantis, ex conclaui suo eiiceret, & ab eius honore in posterum abstineret: vt proinde necesse sit, Diabolum ab idololatria & superstitione admodum alienum esse: si cultus imaginum beatæ Virginis superstitiosus est, & Idololatricus. Hic tu vociferaberis, exemplum hoc ex *Lugenda* petitum esse. At trecenti quinquaginta Patres Concilij secundi Nicæni librum hunc minimè pro *Lugenda* habuerunt. Quibus igitur potius credendum, tibi vni & soli. At quali? An trecentis & quinquaginta doctißimis & sanctißimis Patribus?

S.Hier.Epitaph.S.Paulæ.
Sophron. cap.45.

Scribit Ribadeneira: Orante Ignatio coram diuæ Virginis imagine, terræ motu facto, totam domum contremuisse. Hîc tu: *terræ motus semper aliquid mali portendit; vt historiæ testantur.* Quàm peritè hoc dicas, nolo curiosius disquirere: Tantùm quæro, vtrum motus ille terræ, quo carcer concussus est, orantibus Paulo & Sila; & ille, quo concussus est locus, in quo, tempore persecutionis, Christiani simul precabantur, aliquid mali portenderit: item *cùm à facie Domini mota est terra, à facie Dei Iacob.* Et cum, *egrediente illo in conspectu populi sui; terra*

Act.16.
Act. 4.
Psal. 113.
Psal. 67.

terra mota est; an aliquid infaustum motus ille portenderit; vel an ab aliquo, quod infausti & mali ominis esset, Propheta modum loquendi petiuerit; vt lætitiam diei illius explicaret; quo populus ex Ægyptia seruitute euasit? Addis. *Procul dubio ipsa terra cohorruit ad ea mala, quæ ex hac secta prouentura essent*: Si terræ motus extitisset Luthero à Catholicis castris, ad perfidiæ castra desciscente; non malus sanè vates esset, qui hanc tuam explicationem, ad illum terræ motum accommodaret. Nũc quo iure tu dicis, terram ad Ignatij conuersionem, ob mala inde enascitura cohorruisse: eodem sanè diceret Celsus, Christo mortuo, trepidasse terram, perculsam quasi formidine eorum malorum, quæ ex Christiana Religione essent oritura: Quod tu igitur calumnianti Celso responderes, hoc tibi calumnianti à me responsum puta. At conuersio Ignatij videtur tibi mala, & caussa malorum. An ideo mala est, quia malo videtur mala? imò malo videri malum, non obscurum bonitatis est argumentum: Et qui sunt illi, quorum iudicio conuersio Ignatij, & Societas ab eo instituta mala & perniciosa est? Dicam cum Tertulliano; *Lenones, perductores, aquarioli, sicarij, venenarij, Magi, arioli; aruspices*, Hæretici, prædicantes Lutherani, ministri Caluiniani. *His infructuosos esse magnus fructus est*. Addo ego: his malum esse; magnum bonum est; Quia talia monstra non nisi ab ingenti bono domari & excindi queunt. Sed quid ego hanc tuam terræ motus interpretationem refello, cùm tu ipse illam egregiè Tertul. Apolog. cap. 43.

 refu-

refutes: *Erro,* inquis, *hic turpiter.* Tandem ascendisti tripodem, vix quidquam verius toto libro prolocutus es: Erras, & turpiter erras: nam si Ignatij conuersio mala fuit, & pestifera; etiam Augustini, etiam Antonij, etiam Hilarionis, etiam eorum, quos tantis laudibus celebrat Theodoretus, conuersio mala & pestifera fuit: Quia sicut Ignatius, ita & isti ex Ægypto, hoc est, à seculi vanitate ad Deum conuersi sunt: Et quemadmodum tu iam conuersionem Ignatij criminaris; ita tunc, tui maiores, Donatistæ, & alij criminabantur conuersionem Augustini, Antonij, Hilarionis & aliorum.

Sed iam à terræ motu transilis ad Deiparam Virginem: nescio quo impetu abreptus. *Orabant*, inquis, *Apostoli cum Maria; non adorabant Mariam præsentem tum & viuentem:* Vnde scis Apostolos non adorasse; hoc est, non coluisse diuam Virginem cultu & honore religioso; & ea adoratione affecisse, quæ & in hominem conuenire potest? Ex Scriptura profectò mihi id nunquam demonstrabis; nisi per sollemne illud vestrum argumentum: *Non scriptum est; ergo non factum est:* Tune arbitraris Apostolos fuisse Caluinistas; hoc est, adeò omnis religiosæ obseruantiæ expertes; vt nescirent; quo loco matrem Dei ponere: quantum spei & fiduciæ in ipsius ad filium precibus collocare deberent? probabilissimum certè est, Apostolos vnicè à matre Dei efflagitasse, vt suis precibus nihil non effecturis, promissi Spiritus sancti aduentum maturaret. Pergis: *Ignatium non præ-*

sentem

sentem sed absentem; nõ ipsam, sed statuam eius adorauit, vt idololatra: Grande crimen. Ignatius inuocauit B. Virginem iam receptam in cœlum: An tu nunquam inuocas Christum in cœlum iam secundum humanitatem receptum? An nõ sapis ea, *quæ sursum sunt, vbi Christus est in dextra Dei sedens?* Deinde falsum est, Ignatium, non coluisse & inuocasse ipsam virginem, sed statuam; Nam qui imaginem colit, is colit primario Prototypum; cum honor imaginis ad Prototypum transeat; sicut cum tu ciuili honore imaginem tui principis colis (neque enim opinór, conspues aut pedibus conculcabis) cultus ille permanat ad ipsum principem. Nec qui D. Virginem coram imagine inuocat, inuocat ipsam imaginem: sed coram imagine, tanquam virginis repręsentatrice; ipsam virginem: quod tąm alienum est ab Idololatria, quàm non aliena à te est calumniandi impotentia.

Nunc solita leuitate reuolas ad terræmotum: Dicit Ribadeneira; hac domus, in qua Ignatius erat, concussione, Deum fortassis voluisse significare, Ignatij preces sibi fuisse gratas, & ad impetrandum efficaces. Hic tu: *Fortasse noluit, & voluit significare id, de quo ego dixi*; At iam ostendi, Deum nec voluisse, nec potuisse significare hoc terræ motu, quod tu significas; Quia quod significas calumnia est, criminatio est, mendacium est. Addit Ribadeneira aliam significationem; Forte, inquit, quod in aliis Sanctorum historiis, legimus: Dęmon victus ab Ignatio aufugit, & frendens non obscura suæ

indignationis signa dederit. *Exempla*, inquis, *illa, vbi scripta, ficta, aut picta sint, me latet: Forte in lugendis.* Non mirum, ignota tibi esse hæc exempla. Quid non fugit, quem ratio & veritas fugit? Pluribus exemplis possem id, ꝙ Ribadeneira asserit, non ex *lugendis*, sed ex probatissimis historiis confirmare, sed satis erit duo non tam attulisse, quàm attigisse. Primum sit ex D. Athanasio: apud quem sanctus Antonius ita loquitur de Dæmonibus: *Concusserunt aliquando Monasterium meum, & ego mente immobili Dominum deprecabar.* Cur domum Antonij concusserunt; nisi quia ab Antonio sese deuictos ægrè ferebant. Alterum sit ex D. Gregorio Nysseno in vita Gregorij Thaumaturgi; vbi refert, quomodo Dæmones signo sanctæ Crucis à Diacono superati; cum aliud non possent; totum conclaue; ingenti terræ motu excitato quassarint. Ais, *Quid si Diabolus latus ex Orco emisit aliquot legiones, quæ in Hispania & Italia Iesuitas colligerent, quorum opera etiam, si opus esset, in regibus necandis vti posset.* Iesuitas à Diabolo collectos esse, non sit verisimile; quia haud tanto conatu conaretur nunc eosdem dissipare & perdere, tua & similium hæreticorum opera; longè verisimilius affirmares, Dæmonem, Ignatij conuersione territum; euocasse ex Orco aliquot suorum legiones; quæ Martinum Lutherum iam insanientem (contigerunt enim hæc circa annum Domini 1522.) vt porrò insanire pergeret; incitarent; aliósque plures partim flagitiosos

S.Athan. in vita S. Antonij.

Monachos, vt Oecolampadium, Bucerum, Munſterum, Martyrem, Pellicanum, Capitonem; & ſimiles; partim improbos Sacerdotes & Clericos eidem adiungerent; qui, velut agmine facto, Ignatio, poſteriſque Ignatij ſeſe obiectu ſuo opponerent: iam enim tunc Diabolum præſenſiſſe; & qua eſt ſolertia; diuinaſſe; quorſum conuerſio Ignatij euaſura eſſet. *Sanè ea de cauſſa Spiritus illa Dæmoniacæ & Angelicæ paratura*, vt verbis Tertulliani vtar, *qui noſter ob diuortium æmulus, & ob Dei gratiam inuidus eſt, de mentibus veſtris aduerſus nos præliatur, occulta inſpiratione, modulatis & ſubornatis ad omnem & iudicandi peruerſitatem, & ſæuiendi iniquitatem.* Ieſuitam, qui Regi interitum machinatus ſit, aut ſua, aut aliena manu; nullum mihi monſtrabis: At Caluiniſtas, qui Reges & Principes trucidarint, tam facile tibi nominabo, quàm facilè vulpes comeſt pirum. Tertul. Apolo. c. 27.

Ait Ribadeneira: Ignatium generoſa quadam indignatione ſtatuiſſe; ſeſe flagellis & ieiuniis prius conficere; quàm iter Hieroſolymitanum iniret. *Quis non rideret*, inquis, *legens Ignatium generoſa quadam indignatione ſe confeciſſe*: Vis ſcire, quis legendo hæc non rideat? Paucis dicam. Quiſquis tui diſsimilis eſt. Quiſquis Caluiniſta non eſt. Ais, *eum hoc feciſſe more Lacedæmoniorum*; Non eſt ita: Chriſtiani nō ſunt imitatores Lacedæmoniorū; ſed Chriſti, Apoſtolorum; & eorum Chriſtianorum; qui anteactis ſeculis piè & ſanctè vitam egerunt.

runt. At Lacedæmonij flagellis sese concidebant: Primùm non soli Lacedæmonij; sed & alij. Secundo, hoc agendo malè non egerunt; quin potius naturalis rationis instinctu, id egisse censendi sunt, docentis & monentis, corpus flagris domandum, & spiritui tanquam nobiliori parti subiiciendum, eiusque immoderatas cupiditates, ne honestatis limites transcendãt, frãgendas. Quod si castigationem istam naturâ suâ bonam, bono itidem fine ornassent, & non ad gloriam vel suam vel suorum numinum retulissent; dicerem quod de anima Ethnici Deum vnum agnoscentis ait Tertullianus, *Lacedæmonios naturaliter fuisse Christianos.* Sed vt videamus te non frustra Lacedæmonem profectum esse, græcari incipis: *Quasi verò*, inquis, γενναῖόν τι sit in seruili illa castigatione, qua olim in mancipia vti solebant: Si nihil generosum est in hac castigatione; Quia, vt tu dicis, seruilis est: Ergo nihil generosi fuit in flagellatione & morte Christi; quia vtraque seruilis fuit, nihil

2. Cor. 11. generosum fuit in illis suppliciis Pauli; cùm ter virgis cæsus est: & cum quinquies à Iudæis quãdragenas, vna minus plagas accepit; quia fuerunt supplicia seruilia. *Lepidè Demonax*, inquis, *conspicatus aliquando seruum ab hero Spartano flagris cædi, cessa*, inquit, *seruum tibi honore parem efficere.* Idem, opinor, dixisses tu, & quidem lepidè, Pilato, si adfuisses, quando Christum flagellauit. Idem dixisses, & quidem lepidè, tribuno, qui Paulum flagellare volebat. *Si hæc*,

Act. 22. inquis, *est generositas Hispanica, na viles animas o-*

portet

portet esse καὶ *δυλοπρεπεῖς.* pari modo dices; si hæc est generositas Christi & Pauli, constanti & forti animo ferre plagas, næ viles animas fuisse oportet. Quod autem Hispanos *viles & seruiles animas* vocas; agnosco conuicium ex odio Catholicæ religionis, quæ apud Hispanos maximè floret, depromptum. Interim istæ viles & seruiles animæ bonam partem mundi ditione tenent; & veteri orbi nouum adiecerunt; & indies magis adiiciunt; dum vos illustres Caluini animæ, nescio quibus in latebris antiqui orbis hæretis & latetis.

Memorat deinceps Ribadeneira, quomodo B. Virgo vnà cum puero IESV, Ignatio, & quidem vigilanti apparuerit. Quid Misenus? *O impudentem*, inquit, *& ineptum scriptorem. Hæc poteras occultare intra cellas Iesuiticas & adolescentibus obtrudere credulis, stupidis, fanaticis: Quæ insania te coëgit, putidas hasce ineptias publici iuris facere?* Exclamare & conuiciari, Misene, non est historiam Auctoris nostri refutare. Dic ergo sine conuiciis, quid neges. An factum esse, quod Auctor scribit; an fieri potuisse: Si hoc, tunc tolle omnes visiones piis hominibus vel in veteri vel noua lege oblatas, & vel in Sacris litteris, vel in Ecclesiasticis probatorum scriptorum monumentis consignatas. Si enim hæc in diuinam potentiam non cadit, non video, quomodo aliæ siue Dei, siue Angelorum, siue aliorum cœlitum apparitiones, à diuina potentia effici potuerint: Si concedas fieri potuisse; sed negas factum esse, oportet,

vt

mandarunt litteris. In hoc genere quædam legimus apud Chrysippum Solensem de Pythagora, & apud quosdam recentiores, qui heri & nudiustertius commentati sunt, vt Plutarchus Chæronensis in commentariis de anima; & Pythagoricus Numenius in secundo de Immortabilitate animæ, nisi forte quoties Græci talia narrant; præsertim Philosophi, non libet ridere, carpere, prò figmentis habere ac fabulis: dum verò homines Deo sacrati, quibus piaculare est vel in tormentis adigi, vt de Deo mentiantur, dicunt se vidisse visiones Angelorum, vani habendi sunt, & indigni fide, nec sermones eorum in veris censendi sunt. Hæc Origenes. Nescio quæ tua sit de visionibus, aliis interdum diuinitus obiectis sententia, nisi quod forte parum aberrauero, si te de omnibus parum honorificè vel sentire, vel loqui dixero; hoc mihi liquet, te Ignatij visiones ideo tantum numerare in fabulis, quia sint Ignatio Iesuitarum parenti oblatæ, & ab auctore Iesuita scriptis proditæ. Sic Celsus cœlestes visiones Christianis factas, eo solo titulo respuebat, vt commentitias, quod Christianis dicerentur factæ, & à Christianis scriptoribus litteris mandatæ.

Sed vt tuæ in Philosophia peritiæ specimen nobis aliquod edas, caussam naturalem huius visionis Ignatio oblatæ patefacis. *Interdiu, inquis, miles ille proculdubio adorabundus procubue-*

cubuerat ad idolum Mariæ gestantis puerum. Huius species per quietem illi oblata est: Sed huic tuæ tam acutæ rationi obstat; quod visio hæc Ignatio vigilanti sit ostensa: Vigilanti, inquit, Ribadeneira, non ergo dormienti & somnianti, vt tu vigilans somnias, nisi forte & hic Magistrum tuum Epicureum Celsum sequeris; qui negasse videtur homini vigilanti vllas visiones offerri posse: In quem Origenes ista: *Quemadmodum in somnis creditur multis obuersatas visiones diuinas vel palam, vel per ænigmata, præmonentes de quibusdam futuris ad vitam pertinentibus, idque in confesso est apud omnes, qui admittunt prouidentiam: Ita consentaneum est vim illam, quæ format intellectum in somnis, vigilanti quoque posse easdem formas imprimere ad ipsius vtilitatem, aut eorum, qui visionem audituri sunt*; quod pluribus deinceps confirmat Origenes. Deinde licet visio hæc obtigisset Ignatio secundum quietem, an ideo falsa esset? Angelus domini apparuit Ioseph *in somnis*. Theodosio Magno dormienti apparuerunt duo Apostoli Philippus & Ioannes Euangelista. Forte & isti interdiu ad idolum procubuerant: Ioseph quidem ad idolum alicuius Angeli; Theodosius ad idola Philippi & Ioannis. Aliud est, mi Misene, somniare, aliud cœlestibus visionibus illustrari, hoc nunquam, illud tibi perpetuo contingit, nisi forte sis ex stirpe Neronis, qui nunquam somniasse fertur.

Orig. li. 1. cõtra Celsum.

Matth. 2.

Theod. lib. 5. Hist. Ecclesiast.

Ab

Ab hac visione, ait Ribadeneira, Ignatium castitatis integritatem vsque ad extremum spiritum, diuino beneficio, conseruasse: *Quod nos,* inquis, *credimus factum, si modo factum est; non ex visione, sed fortasse aliis ex caussis, medicorum collegio notis*: Cur non crederes factum; cum tu ipse suprà scripseris, te nouisse quosdam, qui ad extremam vsque senectutem castissimè vixerint. Si hoc, te teste, potuerunt præstare quidam seu Caluinistæ, seu Lutherani; sine vlla corporis afflictatione, sine ciliciis, flagellis & ieiuniis; qui id non potuisset Ignatius, tot corporis castigationibus propemodum confectus? Præterea cur hoc fieri non potuit vi & munere cœlestis illius visionis, hoc est, diuino beneficio, quia & hæc ipsa visio diuinum beneficium erat; an putas Christum; qui sub imagine infantis Ignatio cum sua matre apparuit, tam potentem non esse, vt possit per sua dona aliquem castum efficere, nisi à medicorum collegio opem & subsidium petat? Num illi castissimi, quos supra laudasti; Medicorum herbis & succis castitatem obtinuerunt? Inter cetera argumenta virtutis & efficaciæ, qua Christiana religio pollet, numerat Origenes etiam hoc, quod quidam ex Christianis, amore eximiæ puritatis, & quo puriores ad diuinum cultum accedant, *ne consueta quidem & legitima vtantur venere.* Et Tertullianus, cùm flagitia Christianis ab Ethnicorum vulgo obiecta amolitur; ostendit quosdam tam senes, quàm pue-

Orig. lib. 1. cõtra Celsum.

Tertul. Apol. cap. 9.

pueros ex Christianis, adeò procul ab omni luxuriæ specie remotos esse, vt omnem impuritatis suspicionem *virgine continentia* depellant. Quæro ex te; vtrum istos, de quibus Origenes & Tertullianus, arbitreris, concessu Dei, & vi Christianæ gratiæ; an verò beneficio alicuius Aesculapij, aut Podalirij castam vitam exegisse?

Ait Ribadeneira, Ignatium illustria CHRISTI & D. Virginis tum facta, tum dicta, memoriæ caussa, in librum huic vsui paratum retulisse, & CHRISTI quidem dicta vel facta, aureis, Deiparæ puniceis, reliquorum sanctorum variis coloribus exarasse. Quid ad hæc calumniator? CHRISTI *facta, Beatæ Virginis, & Sanctorum ex sacris litteris miles ille prophanus discere haud potuit. Vnde igitur illa sumpta? Quis facta* MARIAE *descripsit?* Cur verò non potuit ex sacris litteris? Vnde hoc nosti? An quia tunc historia Euangelica in Hispanicum sermonem non erat translata? At quo auctore hoc tibi constat? An quia ne Euangelia quidem diebus festis prælegi & explanari solita, vulgari lingua extabant? At ne hoc quidem perspectum habes, nisi male sano tuo cerebro indice. An non Ignatius adhibere potuit, qui Euangelicam historiam ex latino, vernaculâ linguâ, redderet, cuius ille insigniora dicta & facta scripto exciperet? An nusquam quidquam de CHRISTO, diua Virgine & Sanctis exstat, nisi in

sacris litteris; vel in commentariis Græcis & Latinis? An nescis etiam communi lingua de CHRISTO, diua Virgine & cœlitibus varia variis ætatibus conscripta esse, & etiamnum conscribi, consentanea sacræ Euangeliorum historiæ, & priscis patrum monumentis? Subiungis. *De aureis litteris, quæ addit, de puniceis & aliis, tam puerilia sunt, vt mirer chartas fuisse oppletas eiusmodi nugis.* Maluisses videlicet fabulas AEsopi, aut Dialogos Luciani; aut colloquia Erasmi, aut nænias Amadisij eiusmodi characterum vario ornatu, & ornata varietate ab Ignatio descriptas esse, & hoc, tuo iudicio, non puerile, sed planè virile factum fuisset. An nescis multis in Bibliothecis, hodie quoque exstare, ab Imperatoribus olim & Principibus calamo exaratos libros facta CHRISTI & D. Virginis & Sanctorum continentes, aureis & omni colorum varietate collucentibus litteris insignitos?

CAPVT VIII.

Refelluntur calumniae Miseni in tertium, quartum & quintum caput.

IN tertio capite recenset Auctor profectionem Ignatij in montem Serratum. Hic Misenus: *In tertio capite nihil admodum ἀξιόλογον*, hoc est, vt quis merito interpretari potest; nihil admodum calumniis obnoxium, vel ipsius calumniatoris testimonio, alioquin planè falsum est, quod asserit: Plurima enim in eo capite sunt ἀξιόλογα, hoc est, memoratu & obseruatu dignissima; Addis; *nisi fortasse alicui lubeat audire encomium, quo Ignatium frater ornat:* Omnia in te, inquit, magna sunt; Ingenium, iudicium, animus, nobilitas, gratia Principum, ciuium beneuolentia, rei militaris vsus, prudentia: ad hęc florens & firma ætas, magna exspectatio omnium. Hæc & alia Auctor. Adiicit hanc censuram criminator. *Egregiae laudes & fide dignae, quippe à fratre, quem hominem nullius coloris nouimus, profecta.* Memineris, Misene; quid suprà sponte tua concesseris. Fassus es vera esse, quæ Auctor scribit de vita rebusq́ue Ignatij ante conuersionem; cum adhuc Regi militaret & mundo. Si ea vera sunt, vt certè vera sunt, tuo itidem concessu; confiteri cogeris vel inuitus, has etiam laudes, quantumuis à fratre profectas, verissimas esse. Deinde, quo ingenio, quo iudicio, quo animo, qua prudentia Ignatius fuerit, testatur & testabitur seculis innumerabilibus

Cap. 7.

libus ſocietas, quam inſtituit, & tempus quo inſtituit; & aduerſarij, quibus obluctantibus, inſtituit, & ad eam, quam videtis & lugetis, magnitudinem prouexit; vt proinde alio teſtimonio non egeant iſtæ laudes, quàm illo; quod veſtris oculis, propalam, ingenti cum dolore veſtro, obuerſatur. Tertio, an nullæ laudes genuinæ quæ à germano profectæ? Mihi certè vel eo veriores videntur; quo fratrum quoque gratia rarior, cuius gratiæ abſentia facit, vt non rarò citiùs extranei agnoſcant; quibus quis dotibus excellat, quàm conſanguinei. Laudat S. Ambroſius fratrem ſuum Satyrum, & quidem largiter. S. Gregorius Nyſſenus æquè pleno ore prædicat S. Baſilium fratrem, & ſororem ſuam Macrinam. S. Gregorius Nazianzenus celebrat fratrem ſuum Cæſarium. An & iſtæ laudes falſæ erunt, ea de cauſſa, quod ſint à fratribus profectæ?

In monte Serrato, inquit Ribadeneira, ſingulis noctibus verberibus grauiter ſeſe afficiebat. *Verbera illa, credo, tolerabilia fuerunt*, inquis. Omnino, tolerabilia fuerunt, Quia Ignatius amore Dei, & vitæ melioris, patientiſsime illa tolerabat; paratus grauiora adhuc & atrociora ſubire: *Si me adhibuiſſet*, inquis, *ita tractaſſem hominem, vt deinceps eiuſmodi caſtigationibus facilè abſtineret*. Affirmanti hoc libentiſsime credo, imo hoc etiam credo (& vt credam, ingenium geniuſque tuus efficit) ſi Pilatus te adhibuiſſet; quando flagellauit Chriſtum, te non defuturum fuiſſe tuo officio; pronus in verbera pependiſſes. Et multo libentius cum carnificibus Chriſtum

flagellasses, quam cum Simone crucem baiulasses, licet Simon voceris: Et si Iudæi, cum S. Paulum flagris conciderunt, tua opera & ministerio vti vel voluissent, vel potuissent; tu supra
Deut.25. plagas triginta nouem vel quadraginta, quas lex præscribebat, addidisses non vnam vel alteteram congiarij seu auctarij loco, sed ad centesimam vsque ascendisses, vt quàm egregius lictor & validus virgator esses, planum testatumque faceres. Mentiris autem cum addis; *Fateri Ribadeneiram nesciuisse Ignatium eo tempore, quid charitas, quid humilitas, quid patientia, quid sui contemptio esset, sed hoc tantum optimum illi visum, vt corpus affligeret*; non dicit hoc Ribadeneira, sed, minimè inuestigasse eum, quid charitas, &c. esset; quod non est nescire; quid sit charitas; quid humilitas; quid cetera; sed his aliud quiddam præponere, vsu saltem & exercitatione, nempe corporis per inediam & flagra afflictationem, quod putaret à tirone potissimum exigi, vt in hac palæstra desudet & algeat; Id enim ab aliis itidem sanctis, sub primordia conuersionis, factitatum videbat. Hic tu: *nunquam legimus in scriptura sacra, spôte sua sibi elegisse tales afflictationes homines sanctos, sed à Deo im-*
1.Cor.9. *missas patienter tulisse.* Quid ergo sibi vult Apostolus, cum ait, *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo*: Non ait; *Deus castigat*, idque pati-
Psal. 34. enter tolero; sed; *ego castigo corpus meum*: Quid
Psal. 68. sibi vult Beatus Dauid, cum ait: *Humiliabam in ieiunio animam meam*: Et, *cum mihi molesti essent,*
Psal. 6. *induebar cilicio; & posui vestimentum meum ciliciũ.*

Et,

Et, *lachrymis meis stratum meum rigabo*; num & isti *voluntarium quoddam malum sibi elegerunt*; *quod fascinati superstitione ad maximā Dei gloriam fore iudicarint*; vt tu de Ignatio ais? Nolo hic, ne longum faciam, repetere, quæ de Antonio in hoc afflictationis genere Athanasius: de Hilarione, & Paulo, Hieronymus: deque aliis sanctis patribus Eremitis & Stylitis tradat Theodoretus: cum quibus, opinor, satius erit, esse, te iudice, superstitiosum, quàm tecum Caluinisticè religiosum. *Dei honor*, inquis, *non augetur nostris pœnis, sed rectè factis & exercitiis pietatis*: quasi verò pœnæ vltrò susceptę nō sint exercitia pietatis. Si pœnæ non sint exercitia pietatis; cur iubet Apostolus, vt minister Dei exhibeat sese, præter cetera, insignem *in plagis, in vigiliis, in ieiuniis?* nisi forte Apostolus velit, vt minister Dei in iis sese exerceat, quæ non sunt pietatis exercitia: aut nisi *plagæ, vigiliæ, & ieiunia* apud te non sint pœnæ. 2.Cor. 6.

Sed pergamus, inquit Misenus, *cum Ignatio; qui cum Mauro quodam in itinere disputauit de Maria Virgine; & cum refutare forte ex verbo Dei hominem non posset, pugione confodere voluit aduersarium.* Quod Origenes de Celso conquestus est; hoc & ego conqueror de Miseno. *Vide hic quoque*, inquit Origenes, *Celsi malitiam, vt non amplectatur veritatem Euangelistarum, qui potuerant silentio præterire, quæ isti videntur digna opprobrio; sed tragicè accuset textum Euangelij, addens*, Orig. li. 2. cōtra Celsum.

quæ ibi non inueniuntur; non enim ſcribitur, lamentatum fuiſſe Ieſum: & tranſcribit quidem illud: Pater ſi fieri poteſt, tranſeat calix hic; nec tamen apponit, quod mox ſequitur, ad oſtendendam ipſius inſignem erga patrem pietatem & magnanimitatem: Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Facit hic Celſus, quod ſolent auditores ſcripturæ diuinæ malitioſi & impij, nam & illi non diſſimulant ſe audiſſe, imò frequenter nobis exprobrant illud: Ego interficiam; ſed non meminerunt huius verbi; Ego viuificabo. Hæc Origenes in Celſum; cui vtrum Miſenus in alio quidem argumento, ſed tamen in calumniis verſans, ſit ſimilis, lector iudicet, cum percurrerit rei geſtæ ſeriem, eo modo, quo à Ribadeneira prodita eſt his verbis; *Pergentem cœpto itinere Ignatium, & rectà Montem Serratum verſus progredientem, Sarracenus quidam, ſiue Maurus aſſecutus eſt. Erant per id tempus, in Hiſpania Tarraconenſi, adhuc aliqui ex antiquis eius gentis reliquiis; cùm vnâ irent, incidit, (vt fit) illis ſermo de virginitate beatæ Virginis Mariæ, quam cum in conceptu filij concederet Maurus, à partu negaret, ad eámque rem naturales rationes aliquot afferret, neque ad veritatem flecti poſſet ab Ignatio, celeriter præceſſit, ſolumqúe Ignatium reliquit, hærentem diu, multumq́; dubitantem, vtrum ab ſe pietas Chriſtiana exigeret, vt Maurum conſequeretur, & pugione confoderet, quod de beatiſſima & immaculata Virgine coram ſe ignominiosè locutus fuiſſet.*

Homo

Homo quippe militaris, fallaci veri honoris imitatione olim delusus, dedecori sibi esse ducebat, si quid à religionis Christianæ inimico, se audiente, de inuiolata sacrosanctæ virginis integritate impunè detraheretur. Quæ quidem cogitatio in speciem pia, diu multumque rudem tunc Christi militem torsit, in eamque deliberationem tandem induxit, vt vbi ad biuium (vnde è via publica ad oppidum vicinum Maurus declinarat) constitisset; habenas mulæ, qua vehebatur, permitteret, & si ad locum, vbi Maurus erat, diuerteret, quæsitum illum, atque inuentum interficeret, sin rectà pergeret, omitteret. Atque ita diuina prouidentia factum est, vt iumentum lata facilique via prætermissa, suum iter sequeretur, vt omnes intelligant, quibus initiis, quibusque progressibus, Deus militem suum ad extrema perduceret. Nam, vt ait D. Augustinus, animæ virtutis capaces ac fertiles præmittunt sæpe vitia, quibus hoc ipsum indicent, cui virtuti sint potissimum accommodatæ, si fuerint præceptis exculta. Vnde & Moyses interficiens Ægyptium, adhuc incultus, vitiosa quidem, sed magnæ fertilitatis signa fundebat. Hæc Ribadeneira. Lectoris nunc arbitrium esto, annon longè alia sit forma huius historiæ, quàm ea, quæ à Miseno fallaciter & inuidiosè est depicta. S. August. li. 22. contra Faust. cap. 20.

Non poterat, inquis, *probare Virginitatem Mariæ ex verbo Dei.* Maurus ille concedebat, vt videtur, Mariam mansisse virginem tam cùm cōcepit, quā cùm peperit: in quo Caluinistis profectò longè melior & religiosior fuit; Nam quid

Beza, Martyr, Fortnnatus (& fortè tu ipse) de virginitate Virginis in partu sentiant, notius est; quàm vt à me commemorari debeat: Tota controuersia erat de Virginitate à partu. Hanc ab Ignatio velles probatam ex sacris literis: Quæso te; Si tibi cum illo Mauro contentio fuisset, ex quonam sacræ Scripturæ loco hanc virginitatem demonstrasses? Quo sacrarum literarum testimonio Mauro persuasisses, Deiparę virginitatem incolumem constitisse ante partum, in partu, & post partum? profectò nisi ad verbum Dei non scriptum, hoc est, *ad Apostolicas traditiones* confugisses, nunquam perpetuæ virginitatis hostem & oppugnatorem conuicisses. Quod si ne ita quidem Virginitas Virginis in partu adstrui potest ex Scriptura, vt tuorum Magistrorum pertinacia cedat, & cæcitas illustretur; quanto minus ostendes ex scripto verbo Dei, virginitatem post partum, si quis eam contumaciter inficiari persistat. Aut si tam doctus es, vt ex scripto Dei verbo, virginitatem in partu, & post partum efficaciter & perspicuè demonstrare queas; vt nullus aduersariis pateat amplius tergiuersandi, & testimonia eludendi locus, demonstra eam prius tuo Bezæ, aliisque Caluinistis, & tum demum nobis persuadebis, te eũ virũ esse, qui Saraceno Religionis nostrę mysteria persuadere posit, etiam virginitatem in partu, hāc enim Maurum istũ negasse credibile est. At quod Ribadeneira ardorem Ignatij exemplo Moysis excusat, id nimirum tibi displicet. *Quasi*, inquis; *omnia scripta sint in sacris ad imitationem, non etiam plurima ad vitationem.* Nec Ribadeneira dixit, Igna-

tium

tium rectè facturum fuiſſe, ſi Maurum illum occidiſſet; ſed oſtendere voluit, idem euenturum fuiſſe Ignatio, quod Moyſi, ſi ex zelo religionis, bono quidē in ſpeciē, ſed *ſed non ſecundū ſciētiam*, id quod facere decreuerat, perpetraſſet; poſito, quod Moyſes, trucidādo Ægyptiū illū, peccarit. Non.n. ignoro, nec ignorauit auctor noſter, varias eſſe de hoc Moyſis facto patrū ſentētias.

Ait Ribadeneira. Ignatium voto caſtitatis ſeſe obſtrinxiſſe in itinere ad montē Serratum, *quod putaret*, inquit Miſenus: *vt quondā Indorū ſapiētes, coniugiū eſſe* παρὰ φύσιν καὶ παράνομον, *præter naturā & iniquū.* Calūniaris vt nouus Iouinianus: nō ea mens Ignatio; nō vlli probo. Coniugium cū Apoſtolo *bonorabile* faſſus eſt Ignatius, *torūq; immaculatū*; Sed cū eodēApoſtolo, caſtitatē, & quidem votiuā, nuptiis prætulit, qnantūuis licet nuptiatorib. iſtis reclamantibus. *Neq; nos*, inquit S. Hieron. & nos cū illo, *Marcionis & Manichæi dogma ſectantes nuptiis detrabimus, nec Tatiani principis Encratitarū errore decepti, omnē coitum ſpurcum putamus: ſed ita nuptias recipimus, vt virginitatem, quā de nuptiis naſcitur, præferamus.*

Hebr. 13.

S. Hier. Apolog. ad Pammach.

In quarto cap. docet Ribadeneira, quid Ignatius in mōte Serrato egerit. Præter cetera, ait, eū ibi optimo cuidā cōfeſſario totius vitæ crimina, per triduum, ex ſcripto confeſsum eſſe: Hîc tu: *Deum immortalē, quantus catalogus fuit ſcelerum & flagitiorū, quibus enumerādis triduū inſumptum fuit.* Primùm, ſi tu, Miſene, ab ineunte æuo, crimina tua repeteres, fortè nec octiduū tibi ſatis foret; quantam enim ſcelerū & flagitiorum Iliadē; adde, ſi vis, & Odyſſeam, congereres, ſi paulò

accu-

accuratius in vitam tuam inquireres. Secundò, cùm triduum audis, non totum illud triduanum ſpatium intellige, ſed partem ex quouis trium illorum die. Hæc enim mens Auctoris fuit; & bona, quia communi loquentium conſuetudini conſona; cui tu malã tuam & vulpinam mentem admiſcere noli; aliorſum rapiendo verba; quam Auctor verborum velit. Tertiò, non eſt cogitandum, totum illud ſpatium ex tribus diebus deſumptum; ſoli peccatorum enumerationi datum; aliquid item, & quidem non parum, procul dubio impenſum fuit inſtructioni, & medicinæ antiquis vulneribus per ſalutaria conſilia adhibẽdæ, vt taceam, Ignatium fortaſsis pleraque toto illo tempore confeſſum; quæ tu ſuſque deque habes: & propter quæ, ne manum quidem verteres, & quorum ne dignareris quidem veniam à Deo expoſcere. Quartò, ſit ita, vt tu fabularis: an neſcis illud
1. Cor. 6. Apoſtoli: *Et hæc quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, & in ſpiritu Dei noſtri*; Quod ſi tibi mens amens non eſſet, in Ignatio diuinæ dexteræ potentiam admirari & ſuſpicere debebas; cuius vis tanta enituit, vt hominem, ætate opibus & gratia florentem, derepentè immutarit, & ad tam auſteram & ſeueram viuendi rationem ſuſcipiendam permouerit; qualis, vel tuo iudicio, fuit illa in monte Serrato, & alibi locorum. Superior vita iam pœnitentiæ lachrymis expiata, nec poteſt iure, nec debet obiici illis, qui ad meliorem frugem ſeſe ſerio recipiunt: alioquin obiicias Magdalenæ proſtibulum, Matthæo telonium; Paulo Eccleſiæ diuexationem;

nem: Petro abnegationem; omnibus discipulis communiter fugam, & Magistri inter lupos rapaces desertionem.

Ait Ribadeneira, Ignatium iussisse gladium & pugionem, quibus mundo meruerat, ante aram Deiparæ suspendi: In quæ verba Misenus. *Videmus*, inquit, *quæ sint donaria Iesuitarum & anathemata. Proculdubio indicatum est, hanc sectam, idololatriam defensuram esse, & gladiis, & pugionibus, aut, si illi desint, igni, rota, laqueis.* Imò verò indicatū est, arma militię nostræ non fore *carnalia*, sed *spiritualia*; nam in Ignatio, parente nostro, nos omnes, arma illa Martia ad D. Virginis postes & tholos fiximus, nunquam illa refixuri: Caluinistarum est armis, bombardisque euangelizare pauperibus: perfidiæque ferro aperire viam. 2. Cor. 10.

Caput quintum continet vitam Manresæ, ab Ignatio institutam. *Ex mōte Serrato*, inquis, *Manresā venit, vbi in Xenodochio alterum Diogenē Cynicum agit.* Quid ita verò? Quia, vt Auctor scribit, cæsariem solutam & impexam reliquit, caput diu noctuque semper nudum habuit; vngues & barbam excrescere per iniuriam siuit. Si hoc est agere Cynicum; oportet profectò egregium fuisse Cynicum Ioannem Baptistam, qui à puero fuit in desertis, *vsque in diem ostensionis suæ ad Israel, habens vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos*: nam quod comam pexuerit, barbam totonderit, vngues resecuerit, caputue noctu vel interdiu texerit; non credemus, nisi Misenus, vel ex Euangelica, Lucæ 1. Matth. 3.

gelica,

gelica, vel ex alia probatæ fidei historia id probauerit. Egregium Cynicum fuisse oportet Dauidem Regem, virum illum secundum cor Dei, quando immutauit os suum coram Achis Re-
1.Reg.21. ge Geth, *& collabebatur inter manus ducentium & impingebat in ostia portæ, defluebantque saliuæ eius in barbam.* Egregium itidem Cynicum fuisse oportet sanctum Hieronymum, qui in vasta illa Syriæ solitudine moratus est, hoc quem ipse depingit, habitu: *Horrebant*, inquit, *sacco*
S.Hier.epist. 22. *membra deformia, & squalida cutis situm Æthiopicæ carnis obduxerat, quotidie lachrymæ, quotidie gemitus: & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam.* Denique Cynici personam præclarè quoque sustinuit Magnus ille Simeones, vt innumerabiles alios sanctitate, & miraculis clarissimos viros prætereram, qui vt Theodoretus refert, primum quidem ferreæ catenæ viginti cubitorum sese alligauit; ne vltra præscriptos limites pedem efferre posset: deinde in columna, cuius altitudo triginta sex cubitos exæquabat; totam vitam traduxit; tanta miraculorum celebritate, & virtutis opinione, vt omnium nationum concursus ad eum visendum fieret: *Non solùm confluunt*, inquit Theodoretus, *qui nostram habitant regionem, sed & Ismaëlitæ, & Persæ, & Armenij, qui sunt iis subiecti, & Iberes & Homeritæ, & qui illis sunt interiores. Venerunt autem multi quoque, qui habitant extremæ Occidentis; Hispani, inquam, & Britanni, & Galli. De Italia enim superuacaneum est dicere: Aiunt enim,*

nim, Romæ eum fuisse adeò omnium sermone celebratum, vt in officinarum omnium vestibulis & porticibus, ei paruas posuerint imagines, hinc sibi præsidium & tutelam parantes. Hæc Theodoretus: Cùm his ergo talibus ac tantis, satius, opinor, fuit, Ignatium esse Cynicum; quam cum Miseno Epicureum.

Redit, inquis, *Ignatius ad superstitionem*. Qui tandem? Quia ter se diebus singulis acriter verberabat. Hîc tu; *fortasse leuiter*; vtinam dorso tuo vel semel obtingerent eiusmodi verbera, nō dubito, quin experientia doctus, à leuitate tua & calumniandi procacitate desisteres. Ceterum si propter verbera sibi inflicta Ignatius superstitiosus est: hanc itidem superstitionem communem habet cum aliis Deo charissimis & gratissimis viris, nominatim cum sancto Hieronymo; qui tentationum procellis ingruentibus, ait, se *non prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.* Quod si numerus ternarius superstitionem apud te olet; oportet, vt & ille Dauidis septenarius superstitionem redoleat, cùm ait, *se septies in die Domino laudes & grates cecinisse:* Psalm. 118. Septē horas, inquit Auctor, fixis humi genibus in oratione ponebat Ignatius. Tu addis: *Si credere fas est*. Memoriæ prodidit sanctus Athanasius magnum Antonium sæpissimè in oratione *pernoctasse*. Et Theodoretus de Simeone suo tempore adhuc inter mortales agente, *totam noctem & diem vsque ad nonam orat perpetuo*; An & hîc glossam tuam appones? *Si credere fas est*; quam cum Celso tuo facile etiam adiicies ad illa Euangelistæ de CHRISTO verba:

verba. *Et erat pernoctans in oratione Dei. A superstitione*, inquis, *redit Ignatius ad vitam Cynicam, quia quotidie cogebat stipē, aqua & pane vitam tolerabat.* Primum; si pane & aqua vitam sustētare est Cynicum agere; tunc S. Antonius Cynicus fuit, de cuius cibo & potu ita Athanasius: *Sumebat panem & salem potumque aquæ perparuum.* S. Hieronymus Cynicus fuit, qui suum & aliorum Eremi incolarum victum describens: *De cibo verò & potu*, inquit, *taceo, cùm etiam languentes Monachi aqua frigida vtantur, vt coctum aliquid accepisse luxuria sit.* Nescio num his Cynicis etiam annumeraturus sis Ioannem Baptistam, qui adhuc inusitatiore viuendi ratione vsus, locustas & mel syluestre escam sibi esse voluit. Quod si stipem cogere, & precario victitare Cynicum efficit; vide oro, ne Christū facias Cynicum; quem mendicasse grauissimi quique Auctores sentiunt. Vt autem tu hic Ignatio mendicitatem, & cynicam quandam imitationem exprobras; Ita eādem exprobrabat olim Celsus Christo discipulisque Christi, de quo ita Origenes: *Addit Celsus, Iesum cum discipulis vagum turpiter ac sordidè cibos corrogare solitum*, quam calumniam copiosè refellit Origenes.

Vide Bellar. lib. 2. de Monachis. c. 45. & Suarez 3. p. B. Th. tom. 2. d. 28. Sect. 2. Orig. lib. 1. cont. Cels.

Porrò vt te grata calumniarum vice recrees; *Iterum*, inquis, *ad superstitionem Ignatius*: Quare? *Quia carnibus & vino semper abstinuit; omnibus diebus, exceptis Dominicis, ieiunauit: humi cubitans, maximam partem noctis vigilans.* Si isthæc superstitiosum reddūnt, fateor, neminem in mundo à superstitione remotiorem degere, quàm Caluinistas,

uinistas, quibus nihil horum curæ vel cordi; imo quibus omnia hæc quàm maximè procul à cura & corde. Interim nosse debes, Ignatium in hac sua superstitione habere non quosuis socios, quod ad ieiunium attinet, sed vitæ sanctimonia præstantissimos; & à sanctissimis itidem viris laudatos, vt sanctum Paulum primum Eremi cultorem, cui, vt eius encomiastes Hieronymus ait; *cibum & vestimentum palma præbebat.* Et alium Monachum, de quo ibidem sanctus Hieronymus; qui triginta per annos clausus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: Et alium, de quo idem sanctus Hieronymus, qui quinque caricis per singulos dies sustentabatur. Et sanctum Hilarionem; qui quindecim tantùm caricas post solis occasum comedere solebat, teste eodem sancto Hieronymo: Vt alios innumeros silentio prætercam; de quibus Theodoretus & Athanasius. Quibus addo Ioannem Baptistam; quem tuo iudicio, superstitiosum fuisse oportuit: qui in eremo à carnibus & vino abstinuit. In chameunia seu humi cubatione eundem Ioannem Baptistam, imo ipsum CHRISTVM in deserto morantem, imitatus est, nisi fortè putas Baptistam aut Christum, cubile molli lecto instratum in ipso vastæ solitudinis horrore habuisse. Suprà audiuimus, quid de se Hieronymus scribat; quo strato fessa membra refocillarit; *Si quando*, inquit, *repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam.* Quod autem Ignatius die Dominico non ieiunauit, id videlicet antiquissima

omnium Christianorum cõsuetudine fecit: qui Apostolicam traditionem secuti, diebus Dominicis ieiunium soluebant. *Die Dominico ieiunare*, inquit Tertullianus, *nefas ducimus*. Sed probat Misenus noster ex Plutarcho, superstitiosos esse, qui faciant, quæ Ignatius fecit, nam inter notas hominis superstitiosi numerat Plutarchus *in publico sedere sacco indutum, vel centonibus sordidis circumamictum, item in luto nudum sese volutare, & peccata quædam à se commissa & errata patefacere.* Maluissem te, Misene, naturam superstitionis, seu notas superstitiosorum ex sacris litteris; aut ex Christianis Doctoribus, quã ex Plutarcho describere. Ceterum quando ita vis, fit sanè, vt vis: Quæro tamen ex te, vtrum Ioannes Baptista veste ex pilis camelorum contexta indutus, & zona pellicea cinctus, superstitiosus fuerit: Item num illos inter superstitiosos numeres, qui olim cœlestis numinis placandi gratia sacco sese induerunt, & capita cinere asperserunt? Proculdubio superstitiosi erant, qui, vt Apostolus ait: *Circumibant in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti;* Superstitiosus erat sanctus Hilarion, de quo sanctus Hieronymus: *Sacco tantùm membra coopertus; & pelliceum habens Ependyten, quem illi beatus Antonius proficiscenti dederat, sagumque rusticum, inter mare & paludem vasta & terribili solitudine fruebatur.* Vbi vides, Misene, sanctum Antonium Hilarioni materiam superstitionis subministrasse. Miserum vtrumque, qui Plutarchum nõ legerint; quo sibi à tam pernicioso superstitionis

Tertul. lib. de corona militis.

Plut. li. de superstit.

Hebr. 11.

perſtitionis vitio cauerent. Miſeriorem & ſuper-
ſtitioſiorē adhuc magnum illum Antoniū; qui
tunicā B. Pauli primi Eremitę ſibi vēdicarit, quā
in ſportarū modum, de palmæ foliis ipſe Paulus
ſibi cōtexuerat; & quam Antonius dieb. ſollem-
nibus Paſchæ & Pentecoſtes ſemper induere ſo-
lebat. S. Benedict⁹ ſuperſtitioſus fuit, qui vt libi-
dinis ardorē extingueret, in præacutis ſenticetis
corpus volutauit; & ſuperſtitioſior adhuc D.
Gregorius, Magn⁹ ille doctrina & ſanctitate Pō-
tifex; qui factum hoc Benedicti litteris ad poſte-
ritatis memoriam tranſmiſit. Superſtitioſi & illi
qui tacti dolore cordis, accurrerūt ad Ioan. pœ-
nitētiæ præconē, *confitentes peccata ſua*: Quia pec-
cata ſua exponere, ſuperſtitionis eſt, ſi Miſenum
audimus. Miſer Miſene: Nonē tu ipſe paulò antè Matth. 3.
dixeras ex Plutarcho, ſuperſtitionē eſſe *πάθος ἐκ
ψεύδους ἐγγεγενημένον*, *affectionem ex falſa perſuaſione
innatā ſeu exortā*. Si ſancti viri omnia hæc nō fal-
ſa opinione deluſi; ſed Dei, regni cœleſtis, & vir-
tutis amore ſubierunt, & tolerarunt; qua fronte,
vel ſecundū Plutarchum, hos tam eximios viros
ſuperſtitionis arguere audebis, quos ipſe Plu-
tarchus, nil dubito, ab omni ſuperſtitionis nota
abſoluiſſet, ſi quo fine; quoue conſilio, quiduis
agerent, intellexiſſet.

Aliis verbis definit idem Plutarchus ſu-
perſtitionem in hunc modū. *δόξα ἐμπαθὴς καὶ
δέους ποιητικὴ ὑπόληψις οὖσα ἐκταπεινοῦντος καὶ συντρί-
βοντος τὸν ἄνθρωπον*: *Superſtitio eſt opinio ple-
na affectibus, & ſuſpicio effectrix timoris; qui ho-
minem abiicit & conterit*. At nec ſecundum hanc
definitionem efficies, Ignatium, aut quemuis

alium ex sanctis illis Athletis superstitionis condemnari posse. Quis enim illis generosior? Quis animo magis imperterrito: & ad omnes tam mundi, quàm carnis & Dæmonis insultus magis impauido? Quis bonæ spei & fiduciæ plenior? Quis ad omnes casus fortuitos constantior & erectior? tantum abest, vt hæc pietatis & Christianæ Religionis exercitamenta, mentis vigorem & alacritatem fregerint, & eliserint. Christiani Doctores aiunt, superstitionem esse vitium *oppositum Religioni per excessum, non quia plus exhibeat in cultum diuinum, quàm religiô, sed quia exhibet cultum diuinum, vel cui non debet, vel eo modo, quo non debet.* Hæc superstitionis descriptio magis ad tuam rem faciebat; quàm illæ Plutarchi. Poteras enim dicere, Ignatium coluisse numen eo modo, quo non debebat; ac proinde fuisse superstitiosum: Sed verisimile est, Ioannem Baptistam, & veteres Ecclesiæ Patres, quorum per vestigia Ignatius gradiebatur, melius nouisse, quo modo & quo cultu Deus sit colendus, quam sciat Misenus iste; cui in cultu diuino etiam id, quod ne satis quidem est, nimiũ est. Ait Ribadeneira, Ignatium singulis diebus Dominicis peccata sua confesione eluisse. *Quod sanè mirum est*, inquis, *quî enim fieri potuit, vt in tanta sanctitatis specie delinqueret Ignatius.* Mirum hoc tibi non fuisset; si illius dicti in mentem venisset: *Septies in die cadit iustus. Multi baptizati fideles sunt sine crimine*, inquit sanctus Augustinus, *sine peccato autem in hac vita neminem dixerim*

S.Thom. 2.2.q.92. art. 3.

S.Aug.li.1. cont.epist. Pelag.c.14.

xerim; quantalibet Pelagiani, quia hac dicimus aduersum nos inflentur & dirumpātur insania, Et alibi: *Sine peccato, qui se viuere existimat, non id agit, vt peccatum non habeat, sed vt veniam non accipiat.* Sed hæc non capis, qui inter venialia & mortalia peccata discrimen nullum agnoscis; aut si agnoscis, falsum agnoscis. S.Aug.li. 14. de ciu. Dei,c. 9.

Ait Ribadeneira, Ignatium rerum spiritualium adhuc fuisse rudem; & tamen multos sermonibus suis inflammasse. Hic tu, *non est cuiusuis alium incendere; qui ipse non ardeat.* Rectè. Sed Ignatium diuini amoris igne arsisse scribit Auctor; Quid igitur mirum, si & alios inflammauit, ignisque ignem peperit, nisi fortè putas, charitatis ardorem maiorem esse non posse; quàm cognitionem; nec euenire, vt qui scientia minus valet; charitate valeat plurimum, cuius ignes si semel voluntas excipiat; non modò in se, sed & in aliis, communione quadam, ingentes diuini amoris flammas excitat. Sed hîc tu Auctorem nostrum inconstantiæ arguis. *Dicit*, inquis, *Ignatium parum in virtutis actione fuisse versatum, & tamen paulò pòst addit, sancta vita exemplum prabuisse aliis.* En contradictionem, cui tollendæ nullum ingenij acumen sufficiat. Ait auctor, Ignatium parum in virtutis exercitatione versatum esse: Quia tiro erat, quia nouitius erat, quia iam primum ad spiritualem militiam accesserat, vt quis autem non parum in virtutis actione versetur, tempore eget, & diuturniore vsu. Potest tamen tiro illis ipsis, quas vt tiro exercet, virtuti-

bus documentũ edere, quis, qualisq́ sit futurus, & aliis sanctę vitæ exemplum præbere, hoc ipso, quod in primo suo tirocinio ad virtutis & sanctæ vitæ præscriptum strenuè & alacriter sese exercet.

CAPVT IX.

Examinantur calumniæ Miseni in sextum & septimum caput.

SExto capite exequitur Ribadeneira scrupulos, quibus Ignatius excruciatus, & tentationes, quibus à Deo probatus fuit. Die quodam, ait auctor, versantem in xenodochio aggressus est Dæmon: Hic Misenus, *die illum perquam scire velim?* Quid si scias: num credes auctori? *Miror*, inquis, *illum in fastis non esse notatum.* Miraris proculdubio etiam cur ille dies non sit in fastis notatus, de quo Genes. 39. *Accidit autem quadam die, vt intraret Ioseph domum.* Sed nondum tua sciendi cupiditas expleta est. *Scire etiam hoc velim*, inquis, *qua specie Diabolus apparuerit Ignatio.* Magnum te noscendi Diaboli desiderium tenere videtur. Non ambigo, quin ex Matthæo, Marco, & Luca sæpius quoque scisciteris, quanam forma Diabolus apparuerit CHRISTO; fortasis si quis oram tuorum bibliorum seu legeret, seu relegeret, huiusmodi quæstionem ad marginem notatam inueniret; quando, vt præ te fers, omnia quæ legis, scholiis illustras.

Quid Ribadeneira ad tuam de Diaboli specie quæstionem responderet, equidem non satis perspectum habeo. Ego, vt tibi meam senten-

tiam

tentiam explicem, si vllus coniecturæ, probabilissimis argumẽtis adiutæ locus datur, arbitror, Diabolum specie Caluinistæ Ignatio apparuisse. Id adeò ex verbis, quæ prolocutus est, colligo. *Quid tu*, aiebat, *in his sordibus, in hoc pedore iaces? Et quid cum abiectis hominibus sedens, generis tui nobilitatem obscuras?* Verba Caluinistæ hæc sunt, dehortantis ab asperiore vitæ instituto; & ad illecebras & oblectamẽta mũdi subdolè cohortantis. *Fortasse*, inquis, *hæc licentiâ poeticâ exponuntur, vt & sequentia, de nescio qua tentatione, alio die, qui itidem reticetur.* Hæc eadem, si apponeret, tanquam scholium Celsus aliquis ad contextum Euangelistarum; nonne diceres, illum ea tantùm de caussa narrationi fidem derogare, quia credere non luberet; si lubuisset; credidisset. Idem tibi à me responsum habe; aut vna cũ hac auctoris nostri historia reiice tanquam figmentum poëticum, quidquid sanctus Athanasius, & quidquid sanctus Hieronymus tradit de diabolis, specie aspectabili à sancto Antonio & à sancto Hilarione visis. Quod si hos duos tantos viros, tamquam mẽdaces reieceris, minus iam ægrè feram, te reiicere Ribadeneiram, qui, repudiatis duobus illis sanctissimis & præstantissimis patribus; non nisi cum suo dedecore & ignominia sempiterna, à te poterat, tanquam verax, approbari. Quæ autem est ista tua impudentia, cùm diem auctori nostro dicis; dicamque scribis, quod non semper definitè & signatè diem nominet, sed quadam die hoc vel illud accidisse affirmet? An non hoc

vsitatissimũ est omnis generis scriptoribus tam sacris quàm profanis. An ideo S. Hieronymus & S. Athanasius & Theodoretus minus fidei merentur; quia crebrò hoc loquendi modo vtuntur: *Quadam nocte, quadam die hoc vel illud accidit.* Sed de hac re iam actum est suprà. Nec repeterem Apologiam & defensionem, nisi calumniator iteraret calumnias. Idem mihi cum isto accidit, quod Origeni cũ Celso, de quo Origenes: *Quoniam eadem iterum atq; iterum repetit, cogit nos quoque similiter facere, ne videamur criminationem aliquam silentio praeterire.*

Orig. li. 2. cont. Cels.

Ridet deinde Ignatium ob scrupulos, quibus angebatur, dum identidem menti occurreret, num hoc vel illud confessus esset. *O ineptum,* inquit, *hominem, & planè ἀθεόλογον. Delicta quis intelligit?* Fateor, Ignatium non fuisse versatum in Theologia Caluiniana, cuius nõ est conscientias scrupulosas, sed *cauteriatas* & *stigmaticas* efficere, quod non mirum: Quia cauteriatum & stigmaticum auctorem habuit; Si Caluinianis mysteriis Ignatius initiatus fuisset, aut nullos scrupulos sensisset: aut scrupulis facili sumptu parabile pharmacum reperisset.

Sed quaeris, *delicta quis intelligit?* Certè tu non intelligis. Quia si intelligeres, saperes, & nouissima prouideres. Peccata, quae quis non intelligit, hoc est, quae memoriam fugiunt, nemo in confessione explicare iubetur: Omnes officij sui partes expleuit, qui malefacta, quae menti post sedulam inuestigationem, memoria suggessit, Sacerdoti patefacit: ne tu hic nobis, nescio quam carnificinam, & tormenta plusquam

quam Acherontica comminiscaris, *inuenta*, vt inquis, *à Monachis*. Quod si adeò nullus, vel certè leuis dolor, ob commissa piacula suscipiendus est; cur Petrus Apostolus egressus ex loco, in quo peccarat, fleuit amarè? cur idem, vt veteres tradunt; audito galli cantu in lacrymas resolutus, negationem illam perpetuo deplorauit? Cur Dauid, cur alij lamentis & questibus sese dediderunt; si peccatis abolendis & oblitterandis satis est hæc Caluiniana securitas, vel potius audacissima confidentia? Quod autem ieiuniis, vigiliis, & orationibus vacare, & flagellis in corpus suum animaduertere, denuò superstitioni adscribis, facis, non quod Christianum, sed quod Caluinianum decet. Sed probas hæc & similia ex superstitione proficisci: *Quia sunt ridicula*; opera autem, & dicta, & facta superstitionis ridicula sunt, auctore Plutarcho, ex quorum numero, vt idem testatur, sunt *incantationes, magiæ, & circumcursationes, & tympanorum pulsationes, & impuræ purgationes, & sordidæ expiationes, & barbaræ vetitæq; ad templa castigationes, & læsiones seu probrosæ illusiones.* Incantationes & veneficia species superstitionis esse, sciremus, quantumuis neque à te, neque à Plutarcho id didicissemus. Alia, quæ commemoras, superstitiosa itidem fuisse non abnuo: tum quia suscipiebantur in eorum gratiam, qui Dæmonia, non numina erant; tum quia erat cultus inanis & superfluus. Quid enim colas idolum, quod nihil aliud est, quàm vitæ & rationis vacuum simulacrum? Hoc nego: Si quid veri

Dei cultores & Christiani agunt, cuius simile egisse videantur Ethnici, id hoc solùm nomine vanum & superstitiosum esse; alioquin baptismum vt superstitiosum tolle, tolle Sacramentum Chrismatis (quod vos Caluiniani iam dudum sustulistis:) tolle ipsam sanctissimam Eucharistiam, tolle resurrectionem, tolle denique totam veterem legem, vt superstitionis plenissimam: Quia diabolus, vt Tertullianus ait, *tingit & ipse quosdam, vtique credentes & fideles suos; expiationem delictorum de lauacro repromittit; & sic adbuc initiat Mithra, signat illic in frontibus milites suos, celebrat & panis oblationem, & imaginem resurrectionis inducit: & sub gladio redimit coronam: quid, quod & summum Pontificem in vnis nuptiis statuit: Habet & virgines, habet & continentes. Ceterum si Numa Pompilij superstitiones reuoluamus: si sacerdotalia officia, insignia, & priuilegia, si sacrificalia ministeria, & instrumenta, & vasa ipsorum sacrificiorum, ac piaculorum & votorum curiositates consideremus, nonne manifestè Diabolus morositatem illam Iudaica legis imitatus est?* Hæc Tertullianus.

Tertul. lib. de præ.

Duas igitur ob caussas, reperiũtur apud Ethnicos & veri Dei ignaros quædam similia iis; quę apud veri numinis gnaros & Christianos in vsu sunt posita. Prima causa est, æmulatio Diaboli, cuius sunt partes *interuertendi veritatem*; vt inquit Tertullianus, qui ipsas quoq; res sacramentorum diuinorum in idolorum mysteriis æmulatur. *Omnia*, inquit idem Auctor alibi;

aduer-

aduersus veritatem de ipsa veritate constructa sunt: operantibus æmulationem istam, spiritibus erroris. Ab iis adulteria huiusmodi salutaris disciplinæ suborta, ab his quædam etiam fabulæ immissæ, quæ dissimilitudine fidem infirmarent veritatis; vel eam sibi potius euincerent; vt quis ideo non putet Christianis credendum, quia nec poëtis, nec philosophis, vel ideo magis poëtis & philosophis existimet credendum; quia non Christianis. Qua ratione factum est: vt plurima olim Iudæorum; & post Christi aduentum, Christianorum dogmata, & instituta, cæremoniæ, ritus, consuetudines & actiones reperirentur apud infideles. De dogmatis audi Tertullianum. *Ridemur*, inquit, *Deum prædicantes iudicaturum. Sic enim & Poëtæ & Philosophi tribunal apud inferos ponunt. Si gehennam comminemur, proinde decachinnamur. Sic enim & Pyriphlegethon apud mortuos amnis est. Et si Paradisum nominemus, Elysij campi fidem occupauerunt.*

Tertul. Apolog. cap. 47.

Tertull. loc. cit.

De institutis & cæremoniis idem liquet ex supradictis Tertull. verbis, & de baptismo, de confirmatione, pœnitentia, Eucharistia, de virginitate, de Pontifice summo monogamo, de aliis. De moribus & actionibus id vel hoc vnicum exemplum demonstrabit. Iudæos habuisse, & Christianos etiamnum habere certa ieiunia in cinere, sacco, vel cilicio, &, si necessitas postularet, vel postulet, alia itidem non stata indixisse & indicere, nemo ignorat.

Idem mos olim Ethnicis. *Omnem ταπεινοφρόνησιν Ethnici agnoscunt*, inquit Tertullianus, *cum stupet cœlum, & aret annus, nudipedalia denunciantur, Magistratus purpuram ponunt, fasces retro auertunt, precem indigitant, hostiam instaurant. Apud quasdam verò colonias annuo ritu saccis velati & cinere conspersi, idolis suis supplicem inuidiam obiiciunt, balnea & tabernacula in nonam vsque clauduntur. Niniuiticum credo iustitium.*

Tertull. li. de ieiuniis.

Altera caussa cur quędam apud Ethnicos veræ religionis similitudines & imitationes reperirentur, non est æmulatio cacodæmonis, sed ipse naturalis instinctus rationis, ducens hominem ad id, quod rectum & conueniens: quamuis plerunque accideret, vt id quod per se bonum & laudabile esset; prauis aliquibus circumstantiis vitiaretur. Quo ipsius naturæ ductu & impulsu, quidam abdicarunt se omnibus suis fortunis; quidam cœlibem vitam egerunt, quidam à carnibus & vino perpetuò sibi temperarunt, alij societatem & conuictum hominum auersati in solitudinem sese abdiderunt, alij vt libidinem domarent, inedia & verberibus sese confecerunt, alij alia rectæ rationi suapte natura cumprimis consentanea factitarunt. At quid hoc loco Hæretici? Quàm primum vident ab orthodoxis aliquid vel credi vel agi, quod ipsis minus arrideat, statim cum veteri & trito illo suo aduolant: *Hoc superstitiosum est: Quia ab Ethnicis sumptum est. Hoc friuolum est, & inane: quia Ethnici simile quiddam præstiterunt.*

runt. qua in re sua spe & exspectatione minimè fallitur Dæmon. Nam præter ceteras caussas, multa etiam de vera Religione ad Ethnicas superstitiones transtulit, eo consilio; vt postea à Miseno, & à similibus calumniatoribus irriderentur, & ludibrio haberentur, vt iam antea ex Tertulliano audiuimus. Quam finem consequitur idem cacodæmon, præter suam expectationem: quamuis non præter voluntatem in illis, quæ Ethnici, vi solius luminis naturalis agunt: Nam & hæc hæretici tanquam superstitiosa repudiant, præsertim si carni & sanguini minus sint iucunda, cum tamen, si saperent, potius contrarium colligere deberent, vt rectè Tertull. monet, cui cum obiectum esset; Montanistas, ad quos iam se transtulerat, imitari ieiuniis suis *purificationes & expiationes* Isidis & Cybeles: *admitto*, inquit, *testimonialem comparationem. Hinc diuina* (religio) *constabit, quam Diabolus diuinorum æmulator imitatur. Ex veritate mendacium struitur, ex religione superstitio compingitur: Hinc tu* (Misene) *eò irreligiosior, quò Ethnicus paratior.* Fusius hæc persecutus sum, vt refutarem ea, quæ hic Misenus de Sacerdotibus Baalitis; Iaponicis Bonziis; & de sacrificulis Isidis fabulatur: cum quibus Ignatium, & nos Ignatij filios, omnesqúe Catholicos Sacerdotes comparat; quamuis supra itidem nonnihil hac de re dixerimus; sicut & alibi dicemus: Quia quo minus omnia suo loco opportunè collocentur; facit aduersarij petulans procacitas; qui quæuis conuicia quouis loco iacit, prout furor imperat & impellit. Nunc Ignatium reuisamus.

Tertull. lib. de ieiuniis.

Ad

Ad ſacratiſsimam Euchariſtiam, inquit Ribadeneira, de more, quaſi ad ſacram anchoram, confugiebat. Hoc loco Miſenus nihil adfert præter meraą mendacia, nolo enim vocare commenta: quia mitior vox eſt; quam pro improbitate Miſeni. *Ad Euchariſtiam*, inquit, *in Italia & reliquis nationibus Pontificiis, lenones, meretrices, maſculorum concubitores confugiunt, tanquam ad probatum antidotum, quippe, quo ſumpto, omnia peccata euaneſcant.* Nemo admittitur ad SS. Euchariſtiæ myſterium; niſi per pœnitentiæ aditum: peccata ſacerdoti exponenda ſunt; firmum propoſitum melioris vitæ concipiendum; ſatisfaciendum, pœnæ iniunctæ ſubeundæ, aliáque præſtanda; ſine quibus arcetur quis à cœleſti illa mēſa; cum quibus nemo arcetur. Quia & Chriſtus his conditionibus præditum, neminem à ſe excluſit. At quod ais; *ſumpto Euchariſtiæ ſacramento omnia peccata ſtatim euaneſcere*; non orthodoxam doctrinam tradis, ſed tuam mentiendi impudentiam prodis. Sacramentum hoc viuentium eſt, non mortuorum. Alimentum enim eſt, viuere oportet eum, qui alitur; nam nutritio viuentis proprietas eſt, non mortui. Quomodo igitur hoc ſalutari cibo nutrietur, qui vitæ eſt expers, hoc eſt, qui peccatis mortalibus & capitalibus irretitus eſt? Tantum abeſt, vt talia flagitia vſu & ſumptione Euchariſtiæ euaneſcant, vt potius augeſcant: *Probet ſeipſum homo*, ait Apoſtolus; *Et ſic de pane illo edat, & de calice bibat.*

Addis:

Addis: *Es, bibe, lude, scortare per septem dies, octauo confuge ad Eucharistiam, & sic ab omni labe mundus eris.* Hæc non sunt nostra axiomata, sed tua mendacia. Non nostram doctrinam, sed Caluinisticam his verbis depingis. *Es, bibe, lude, scortare per septem dies, octauo die crede, & sic ab omni labe mundus eris:* At quid octauo die? Imò dum edis, ludis, bibis, scortaris, crede & saluus eris. Cetera superi curent: Si enim electus es, Spiritum sanctum, eiusque gratiam nunquam amittes: Si autem electus non es, nec ad sempiternam illam gloriam prædestinatus, quidquid agas, quidquid moliaris, Spiritum sanctum nunquam adquires. Quod si Dauid Spiritum sanctum *nec in adulterio, nec in homicidio amisit, sed consopiit tantum, eo modo, quo intellectus in ebriis non deperditur, sed sepelitur tantum; & ignis sub cineribus non extinguitur, sed latet;* cur non electus itidem Caluinista, Spiritum sanctum retineat; licet sit mœchus, homicida, sicarius, helluo, lusor, scortator? sepeliat nonnihil Spiritum sanctum; Quid tum? Postea caput altius efferet. Clamet Smidelinus, *non vellem mille florenos, imò ne totum quidem terrarum orbem accipere, vt talia auditoribus meis proponerem;* Forte *vnum florenum*, imò forte nihil acciperet, & his similia vel maiora faceret. Estne hic Christianismus, vt tuis te, Misene, verbis interrogem, an officina vel latibulum omnis spurcitiei & iniustitiæ? Respondeat hic Misenus.

Beza colloq. Mompelgar. fol. 463. & seq.

Smidelin. colloq. Mõpelg. loc. cit.

Ait

Ait Ribadeneira, Ignatium variis conſcientiæ ſcrupulis exagitatum, & quo ſe verteret, neſcium, his verbis inter cetera Deum compellaſſe. Quod ſi vel catulum præceptorem mihi & perturbatæ mentis pacificatorem dederis; ego verò non recuſo, libenter illum ducem; illum vitæ magiſtrum; te auctore, ſequar. In quæ verba Miſenus: *optat,* inquit, *inſanus ille Hiſpanus vel catulum ſibi præceptorem. Nonne habuit Moyſen & Prophetas; nonne Euangeliſtas & Apoſtolos?* Moderatius, mi Miſene, moderatius, ne ſæui, ne inſanus videaris, dum Ignatium inſaniæ accuſas. Non ita concepit preces Ignatius: *Da mihi catulum*; ſed, ſi dares mihi catulum pręceptorem, libenter illum, te auctore, ſequerer. An tu talem magiſtrum non ſequereris; ſi tibi, iuſſu diuino, obtingeret? *Non*, inquis, *ſequerer illum: Quia habeo Moyſen & Prophetas, Euangeliſtas, Apoſtolos.* At quo iuſſu hos habes; ſi habes; niſi iuſſu & voluntate Dei? An igitur cenſes, eum, qui vt omnipotens, ita etiam omniſciens eſt, nō poſſe te docere miniſterio catuli? Forte ob ſtuporem tarditatemq́ animi tui Magiſtro aſino opus habes; vt olim Balaam: quia ſagacitas & acumen catuli videtur hebetudinem ingenij tui lōgè excedere. *Quaſi verò,* inquis, *Deus vnquam promiſerit ſe velle nos per catulos docere. Audiant hic diſcipuli Ieſuitarum, quo præceptore ſecta ſit inſtituta.* An non Salomonis ore nos docet Deus ſedulitatem per formicam? An non Chriſtus diuina ſapientia docet nos per volucres cœli; per flores & lilia agri; an non docet nos per ſerpētem prudentiam,

dentiam, per columbam simplicitatem? An non per granum Sinapis regnum Dei & Ecclesiam; an non alia per alia? An non per exigiuum terræ vermiculum docet nos Deus suam potentiam, bonitatem & cetera de genere eodem? *Interroga iumenta,* ait Iob, *& docebunt te: & volatilia, cœli, & indicabunt tibi. Loquere terra & respondebit tibi: & narrabunt pisces maris.* Iob. 12.

Ait Ribadeneira, Ignatium quadam vice vehementissimam cogitationem inuasisse, vt ex cellula, vbi erat, sese præcipitem daret. Hic Misenus, *vtinam fecisset, Ecclesia non multum detrimenti passa esset.* Proculdubio idem optas; cum legis illud Diaboli ad Dominum: *Mitte te deorsum:* Forte quod nunc in occulto coquis; proferes aliquando in publicum, vt videamus illum locum Euangelistæ hoc Miseni Scholio illustratum: *vtinam fecisset: Ecclesia non multum detrimenti passa esset.* Ait Ribadeneira, Ignatium statuisse non prius sumere cibum, quàm mentis quietē à Deo impetraret, ac proinde septem integros dies ieiunum permansisse, nihil vt omnino gustaret. *Quid est aliud tentare Deum, si hoc non est,* inquit Misenus. Credo profectò hoc tentādi genere, Deum nunquā à te aut tentatum esse aut tentatum iri: Procul abest ab hoc peccato Caluinistica professio. Deinde forte etiam B. Dauid tentauit Deum, cum firmo proposito, hæc decreuit: *Votum vouit Deo Iacob, si introiero in tabernaculum domus meæ; si ascendero in lectum strati mei; si dedero somnum oculis meis & palpebris* Matth. 4. Psal. 131.

meis dormitationem: Et requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob. Forte itidem *S. Hilarion* tentauit Deum; tentationemq́ hanc, vt grande Hilarionis miraculum, ſcriptis prodidit Hieronymus. Cum enim quodam loco Hilarionem, nullo modo abs ſe dimittere vellent, *decreuit*, inquit S. Hieronymus; *publica omnes voce conteſtans, non cibi ſe, nō potus quidquam ſumere, niſi dimitteretur, & poſt ſeptem dies inediæ tandem relaxatus diſceſsit.*

S. Hier. in vita S. Hilarionis.

De ieiuniis, inquis, *ſeptem dierum fides penes auctorem eſto.* Iam primum audiſti ex Hieronymo, Hilarionem ſeptem integros dies ieiunaſſe. An & hic fidem penes auctorem eſſe cupis; non penes te? Ipſemet Hieronymus de ſeipſo teſtatur; ſe cum in Eremo verſaretur, *repugnantem carnē hebdomadarum inedia ſubiugaſſe.* Tradit Theodoretus Simeonem Styliten aliquādo *quadraginta dies* ab omni cibo & potu abſtinuiſſe. Scribit idem Theodoretus Maranam & Cyram, ſanctiſſimas fœminas, cum Hieroſolymam orationis gratia abiiſſent, in toto illo itinere, quod viginti dierum erat, nihil guſtaſſe, ſumtoq́ poſtea cibo in ſancta vrbe, totidē diebus redeundo cibi expertes fuiſſe. Sed hæc ſunt ſupra fidem Miſeni, *cui*, vt Tertullianus ait, *Deus venter eſt & pulmo templum; & aqualiculus altare; & ſacerdos cocus, & ſanctus Spiritus nidor, & condimenta chariſmata; & ructus prophetia.*

S. Hier. Epiſt. 22. ad Euſtoch.

Tertul. lib. de ieiuniis.

Septimū caput continet diuinas illuſtrationes, quæ Ignatio poſt varias probationes & tentationes obtigerunt. Quod enim aliis ſanctis Deiq́

amicis

amicis accidit, vt post varia tentationum & molestiarum corporis & animi experimenta, cœlestibus solatiis recrearentur; id itidem nostro Ignatio euenit: Cum quodam die, vt auctor est S. Athanasius, magnus ille Eremi, Deiq; cultor Antonius, à Dæmonum turba mirum in modũ diuexatus esset; *non oblitus est*, inquit S. Athanasius, *Iesus colluctationis serui sui, eidem protector factus est. Ergo cum eleuaret oculos, vidit desuper culmen aperiri, & diductis tenebris radium ad se lucis influere. Post cuius splendoris aduentum, nec Dæmonum aliquis apparuit, & corporis dolor extemplo deletus est. Illico præsentiam Domini intellexit Antonius; & ex intimo pectore trahens longa suspiria, ad visionem, quæ ei apparuerat, loquebatur dicens. Vbi eras bone Iesu, vbi eras? Quare non à principio adfuisti, vt sanares vulnera mea? Et vox ad eum facta est dicens. Antoni, hic eram, sed exspectabam videre certamen tuum.* Hæc S. Athanasius. Ait Ribadeneira; Ignatium die quadam cœpisse ita in Deum intellectu ferri, quasi sanctissimam Trinitatem, specie quadam visibili id significãte exterius, quod interius percipiebat, cerneret; & ex hac illustratione mirabilem in animo Ignatij voluptatẽ extitisse. Hic ait Misenus: *quandam hanc diem fuisse trigesimam secundã Decembris.* Non dubito, quin cum scholia scribes in caput tertium & decimũ quartum libri primi Regum super illa verba: *Factum est ergo in die quadam, Heli iacebat in loco. Accidit in die quadam, vt diceret Ionathas filius Saul,*

S. Athan. in vita S. Antonij.

 dictu-

dicturum te, *quandam hanc diem;* fuisse trigesimum octauum mensis Casleu. Pergis. *Notum est hoc mysterium* (Trinitatis) *superare omnem vim rationis, neque ad hoc explicandum opus nobis est Hispano milite.* Non dixit Ribadeneira, Ignatium hoc mysterium ratione & cogitatione comprehendisse, sed speciem quandam eius ei obiectam esse, significantem exterius, quod ipse percipiebat interius, non quod per vllam speciem aspectabilem, sanctissima Trinitas secundum suam essentiam repræsentari queat, sed quod possit adumbrari, eóque modo efformari, cuius oculi corporei, vel etiam oculi mentis in hac vita sunt capaces, nisi forte putas sanctissimam Trinitatem nec totam, neque in hac vel illa persona sese posse piorum aspectui conspiciendam offerre. Quod si hac persuasione teneris; tunc nobis exponas velim, quomodo Ioannes Baptista

Ioan. 1. viderit *spiritum Dei descendentem quasi columbam de cœlo,* superque Christum residentem: & quomodo ipsa Pentecostes solemnitate, spiritus san-

Act. 2. ctus visus sit ab Apostolis, & aliis sub specie visibili ignis. An non & in veteri testamento, Deus sæpius sub specie aliqua sese videndum Prophetis & aliis obtulit? An non ipse Dei filius humana sub imagine in terris apparuit; & cũ hominibus versatus est? Quod aũt optas, vt liber ille, quẽ Ignatius eo tempore de SS. Trinitatis mysterio scribere cœpit, in lucem proferatur, inutile votum est: tum quia tibi Hispanici sermonis ignaro, nihil prodesset, tum quia, more tuo, non intelligens, quæ legeres, criminandi & conuiciandi

Matth. 7. di materiam & occasionem quæreres. Si canis

pete-

peteret *Sanctum* & *porcus margaritas*; num petitioni satisfaceres? Non opinor, reueritus monitum illud Christi: *Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, et conuersi dirumpant vos.* Non videor tibi facturus iniuriam, si inter hos canes & porcos te numerē. Statim enim librum Ignatij, vt & vitam, Scholiis tuis contaminares, & fortè non tantum virus Caluinianum, sed & Ariani aliquid veneni euomeres.

Alio tempore, inquit Ribadeneira, modus eius menti obiectus est, quo mundum Deus condidit: quem longo pòst interuallo cum hæc eadem ipse Pater narraret, se non satis affirmabat explicare posse. *O impostorem vanum*, exclamat Misenus. Cæterum *quid attinet respondere*, (vtar enim verbis Origenis in Celsum) *ad maledicta, conuiciáque*, quæ in Ignatium iaculatur vt scelestum & impostorem. *Hoc non est disputatoris*, & eius, qui pollicetur vtilissima Scholia, sed *plebeium & indignum Philosopho vitium, & furoris indicium: Quia deberet rem propositam examinare candidè, & quantum fieri potest, nihil alienum ab ea dicere.* Hæc Origenes de Celso: Ego de Miseno: Sed quare impostor Ignatius? *Nullum alium*, inquis, *modum scimus creationis, quam qui in litteris sacris proditus est.* Nec Ignatius alium sciuit, sed hunc, qui in litteris sacris proditus est, clarius & perspicacius, & vt sic dicam, penitius sciuit, quàm tu scias & similes; qui cum

Orig. li. 1. cōtra Celsum in fine.

verba alicuius mysterij percipitis, subito ipsum mysterium vos percepisse putatis, magno sanè errore; nam scientia & cognitio rerum diuinarum gradus habet, alios aliis excelsiores Quod ni ita esset, non orasset Apostolus pro
Coloss. 1. Colossensibus, vt *crescerent in scientia.* nec di-
Psal. 118. xisset B. Dauid: *Da mihi intellectum*, quia vtique iam antea aliquem habebat: nec dixisset; *reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Quid ergo mirum, si Ignatius cœlesti beneficio clariorem intelligentiam procreationis rerum assecutus est, quam tu, vel vulgus Calui-
Philip. 3. nisticum. An nescis Apostolum alicubi *eminentem* quandam *scientiam* nominare?

Ait Ribadeneira: Ignatium quodam die cum corpus Domini populo adorandum proponeretur, mentis oculis clarè vidisse, augusto illo atque tremendo sacramento Dominum Iesum Christum, verum Deum atque hominem verissime contineri. Quid ad hæc Caluinianus spiritus: cui hoc loco vnguis in vlcere? *Hui*, inquit, *quantum blasphemiarum coaceruatum paucissimis lineis.* Inspiciamus ergo propius has blasphemias. *Primùm*, inquis, *qua auctoritate panem pro corpore Domini adorandum proponis.* Nemo panem adorandum proponit: Quia id, quod sub specie panis, facta consecratione, continetur, corpus Christi est, non panis. Hoc corpus sub specie panis adoramus, & adorandum proponimus; ab ipsa sacra Scriptura, à ratione ipsa & à tota antiquitate edocti. Quid

vis amplius? *Deinde cur appellas*, inquis, *Sacramentum tremendum?* Quia ita appellarunt veteres, nominatim S. Chryſoſtomus, non modo propter rem ſignificatam, ſed & ideo; quia cum horrore & tremore ad hoc tantum myſterium accedendum eſt; quia *quod Angeli videntes horreſcunt*, inquit Chryſoſtomus; *neque liberè audent intueri propter emicantem inde ſplendorem, hoc nos paſcimur; huic nos vnimur.* Si angeli horreſcunt videntes, cur non multo magis nos manducantes? *Sed hæc actio*, inquis, *conſolationis pleniſſima eſt; non ergo incutit horrorem vel tremorem Chriſtianis.* Fateor non eſſe, quod quis horreat aut tremat in cœna Caluiniſtica. Eſt enim actio cõſolationis plenissima ſumere buccellam panis non ſine boni meri hauſtu, præſertim ſi quis eſuriat & ſitiat. Noſſe tamen debes, Miſene, duplicem eſſe horrorem, ficût & duplicem metum: Alter ex reuerentia, amore & admiratione proficiſcitur: Alter ab auerſione & timore ſeruili alicuius ſupplicij emanat: ille propriè filiorum eſt & amantium; hic ſeruorum & mancipiorum, nihil integre & ſincerè, ſed omnia ſubdolè & fallaciter facientium; ac proinde in perpetua verberum formidine verſantium. Prior ille horror conſolationem non impedit, ſed parit & auget: poſterior impedit; At non hic, ſed ille ad hoc ſacramentum afferendus eſt.

S. Chryſ. Hom. 60. ad Antio.

Tertium mendacium eſt, inquis, *Chriſti corpus in ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento contineri.* Atqui mendacium hoc, ſi mendacium eſt,

commune nobis eſt cum Chriſto, cum Apoſtolis, cum priſcis patribus, cum tota Chriſti Eccleſia: Quorum omnium teſtimonia protulerunt duo ex noſtris Theologi Gregorius de Valentia, & Bellarminus. Tu lege & vide, num tu mẽtiaris, an Ribadeneira. *At*, inquis, *corpus Chriſti continetur in cœlo, non ergo in Sacramento; aut ſi in Sacramento; non in cœlo.* Hoc videlicet impietatis veſtræ caput eſt; quaſi contineri in vno loco; ſit eſſe in eo tantùm loco, non alibi; aut quaſi corporis eſſentia id ſimpliciter exigat; vt ita vno loco contineatur; vt in alio ſimul non exiſtat. Continetur anima in manu, & tamen ſimul eſt capite: niſi fortaſſe caput Miſeni animæ ſit expers. Illud acutum; cum hoc *continendi* verbo dogma tranſubſtantiationis euerti dicis: *Corpus Chriſti continetur*, inquis, *in Eucharistia, hoc eſt, in pane, vt volunt Ieſuitæ: Ergo panis manet: ergo non fit tranſubſtantiatio:* At quis Ieſuitarum, imo quis Orthodoxorum vnquam aſſeruit, corpus CHRISTI contineri *in, cum*, aut *ſub pane*: hoc eſt, *in, cum*, aut *ſub panis ſubſtantia?* Non noſtra hæc eſt aſſertio; ſed Lutheranorum deliratio. Quod ſi qui ita loquuntur, vt dicant, ſub pane contineri corpus Chriſti; illi *panem* non vſurpant pro ſubſtantia, ſed pro ſpeciebus panis. *Poſtremò*, inquis, *ſumma blaſphemia eſt dicere Chriſtum, vt Deũ, contineri in Sacramẽto.* Vereor vt ſumma blaſphemia ſit, hãc doctrinã appellare *ſummam blaſphemiam*. An non enim vbicunque CRISTVS eſt: ibi vt

Gregor. de Valent. tom. 4.
Bellarm. tom. 2.

Deus

Deus eſt. Si ergo in Euchariſtia Chriſtus eſt, oportet, vt ibi ſit vt Deus: Quia Chriſtus, quà homo; nuſquam eſt, niſi ſimul vt Deus: Si ibi eſt vt Deus: ergo continetur ibi vt Deus, niſi rurſus ad vmbratiles verborum pugnas deuoluaris, illudque ſolum in aliquo dicas *contineri*; quod ita in in illo eſt, vt nō ſit alibi. Quam notionē non habet vocabulum *continendi*, ex impoſitione Sapientum, ſed inſipientum, hoc eſt, ex veſtra: qui veſtræ hæreſi nō modò ſacra oracula; ſed & ipſa rerum vocabula inſeruire vultis. Quare nihil moror illam tuam exclamationem, vel potius criminationem: *O ſcelus, audes tu dicere, Deum contineri re aliqua? Haccine eſt Theologia veſtra?* Imò hæc eſt Theologia noſtra. Nam Theologia tua, quæ tradit, Deum non contineri in qualibet re, atheiſmum nobis olet: Deus enim non eſt; qui non continetur in omnibus rebus.

Teſtatur Ribadeneira, Ignatium orationi intentum ſæpiſsimè, & diu quidem, interiore animi obtutu Chriſti humanitatem vidiſſe. Tu interiorem animi obtutum interpretaris *notitiam intuitiuam*; Scholaſticè planè. Arbitrabar hactenus, te vix habere *notitiam abſtractiuam*; nunc video te *intuitiua* quoque præditum eſſe, quando quidem tam perſpicaciter intuitus es, Ribadeneiram hîc de *notitia intuitiua* loqui. Fateor non intellexiſſem hunc Ribadeneiræ locum, niſi tu interpres acceſsiſſes. Subiungis: *Niſi veritus eſſet ne mendacij conuinceretur, proculdubio dixiſſet, Ignatium non ſecus ac Stephanum Protomartyrem legimus, oculis corporis vidiſſe humanum Chriſti corpus.*

 Omni-

Omnino si id accidisset; non veritus fuisset id Ribadeneira literis prodere. Tu quo argumento mendacij eum conuicisses? mentiendo, opinor, vt soles, at mendacij nemo conuincitur mendaciis, sed veritate: *Quis credat*, inquis, *miserum illum Hispanum potuisse acie mentis suæ penetrare cœlos cœlorum, atque ibi intueri filij Dei humanitatem.* Idem dicebant Iudæi; cùm audissent ex sancto Setphano: *Ecce video cœlos apertos, & filium hominis stantem à dextris* DEI; propterea, vt tu modò, *exclamantes voce magna, continuerunt aures suas; & impetum fecerunt vnanimiter in eum.* Itaque hoc loco, Missene, non *Caluinizas*, sed *Iudaizas*: nisi quod *Caluinizare* & *Iudaizare* paulatim vnum & idem fiunt. *Nisi Iesuitæ*, inquis, *probent, cœlos fuisse apertos Ignatio, non credam.* Agnoscis Ignatij visionem fuisse *intellectualem*, non, vt ita dicam, *ocularem*, hoc est; intellectu perfectam, non oculis: Quid ergo cœlis apertis opus est? An tu intellectum, nisi per aperta penetrare posse negas? An intellectus acumine suo pertingere nequit: nisi quo dux oculus præcesserit? Miserum intellectum, tenuisque nimium potentiæ; si Christum absentem, & ab oculorum aspectu remotum intueri non valeat. *Præterea quæri possit*, inquis, *cur, cùm humanitatem viderit, non etiam viderit gloriam Dei.* Si, vt tu interpretaris, Ignatius humanitatem CHRISTI vidit *notitia intuitiua*, omnino oportet, vt etiam viderit gloriã, in qua est humanitas Christi,

Actor. 7.

quæ

quæ vtique eſt & ipſa quædam Dei gloria. Quia notitia non cenſetur *intuitiua*, niſi res videatur perfectè, & eo modo, quo eſt. Itaque aliam cauſſam non video, cur quæras, quæri poſſe, cur gloriam Dei non viderit Ignatius, ſi humanitatem Chriſti vidit; quàm quia neſcis, quid ſit rem *intuitiua notitia* cognoſcere. Aliquando, ait Ribadeneira, beatiſsimam Virginem vidit. *Non addit diem*, inquis. Quid tum? An ideo falſum, quod ſcribit? Lege Hiſtoricos ſacros & profanos, nominatim ſanctum Hieronymũ in vita ſancti Hilarionis, & ſancti Pauli Eremitæ, & ſanctum Athanaſium in vita ſancti Antonij, & ſanctum Gregorium Nyſſenum in vita ſancti Gregorij Thaumaturgi, & Theodoretum in hiſtoria religioſa; annon ſæpiſsimè, omiſſa certi diei deſignatione, ſine vllo veritatis diſpendio, ita loquuntur: *Aliquando hoc vel illud accidit*. Tu hic rurſus contendis non *fuiſſe veram viſionem, ſed ſomnium:* Sed per ſomnium hoc ſomnias: eaque de cauſſa falsò, de quo ſatis iam alibi.

Egregiè autem Sycophantæ partes agis, cùm ais, Ribadeneiram ſcribere: *Biblia ſacra ſi interciderint; poſſe nobis reſtitui ex viſionibus Ignatij*. Os & frontem hominis. Hæccine auctor noſter? En, Lector, ipſa Ribadeneneiræ verba. Quibus quidẽ viſis ita in fide ac ſpiritu cõfirmatus, & cœleſti lumine cõpletus eſt, vt ſæpe hæc ſecũ reputans, illud etiã ſtatueret, ſi aut ſacrarum literarum monumentis conſignata myſteria fidei non eſſent, aut certè, ſi ſacra Scriptura (quod

fieri

fieri non poteſt) intercidiſſet, ſibi tamen ita eſſe certa, penitusque infixa, vt ex illis tantùm, quæ viderat, non dubitaret, & rectè ea intelligere, & aliis tradere, & pro illorum defenſione etiam mortem oppetere. Aliter, Miſene, *olent ſues, aliter catuli*, aliter tua mendacia; aliter Ribadeneiræ dicta. Nec verbum addo.

Aliam Ignatij illuſtrationem refert auctor his verbis. Egreſſus die quodam Manreſa ad templum, quod ab oppido mille paſsibus abeſt, diuinarum rerum contemplatione ſuſpenſus, paululum conſedit in via, quam fluuius præterlabitur, faciemq; conuertit ad flumen: ibi mentis ei oculi aperti, atque illuminati ſunt, non ita quidem, vt ſpeciem aliquam aut in ſenſus cadẽtem imaginem videret, ſed vt permulta, tùm quæ ad fidei myſteria pertinent, tum quæ ad ſcientiarum cognitionem, optimè intelligeret: tanta tamque clara luce, vt ab eo res ipſæ, nouo quodam lumine cernerentur. Hæc quomodo tu refutas? duobus validiſsimis ſcilicet argumentis. *Falſiſſima ſunt*, inquis. Qua ratione probas? nulla penitus, ſola tua aſſeueratione & auctoritate Lectorem contentum eſſe oportet: Ipſe videlicet dixit, falſa ſunt; & falſa ſunt. Alterum, his verbis cõtinetur. *Qui eiuſmodi φλυαρίαις & nugis fidem habent; non mirum eſt ab iis adorari truncos & ſtipites.* Ecce quàm præclarum argumentum, quo illuſtrationem hanc Ignatij funditus ſubruit: *Qui tales*, inquit, *nugas credunt, truncos & ſtipites* (hoc eſt, vt Catholicus loquitur, ſacras imagines) adorant. *Ergo falſa eſt illa*

Ignatij

Ignatij Illustratio. Nō miraberis, Misene; si aliquā-do argumenta tua vestiam forma Dialectica; sic enim luculentius, quid valeant, apparet.

Interim tamen scire velim ex te, an existimes neminem posse diuinitus ita illustrari, vt rerum tam cœlestium, quàm naturalium cognitionem aliquam adquirat? Vix arbitror te aut tam stupidum; aut tam impium fore, vt abnuas: Si enim Deus hominem erudire potest ministerio hominis, cur non & cœlitum; & sui ipsius operá, sine alterius interuentu? S. Antonius literas non didicerat, inquit sanctus Athanasius, ingeniosissimus tamen & prudentissimus, & spiritualium rerum intelligentissimus erat: à quo edoctus, nisi à supremo illo Magistro? Mysterium SS. Trinitatis melius & clarius cognouit, diuina illustratione adiutus, D. Gregorius Thaumaturgus; missa ad se cœlitus Deipara Virgine, & Ioanne Baptista, vt testatur S. Gregorius Nyssenus, qui non dormiēti; sed vigilanti exposuerunt, quidnam sit verè de altissimo illo Religionis nostræ mysterio sentiendum, aliisq; à Doctoribus Christiani populi explanandum. S.Athan. in vita S. Antonij.

Ceterum valde hallucinaris, Misene, quod putas eo consilio, has illustrationes de Ignatio scriptis mandatas, vt ipsius *extraordinaria vocatio* confirmetur; De qua tu extraordinaria vocatione loqueris? num de conuersione eius à vita mundo dedita; ad vitam sanctiorem, & à mundo abhorrentem? Atqui hæc non est extraordinaria vocatio; sed planè ordinaria. Quia fermè quotidiana. Perpetuò enim videmus nonnullos, gratia diuina excitatos, ex luto fęcis emergere

gere, & supra firmam virtutum petram pedes suos statuere. Si conuersionem hanc Ignatij extraordinariam vocas ratione modi; fateor, extraordinaria fuit, sed hoc modo multorum aliorum vocationes extraordinariæ sunt; Quia in multis peculiare aliquid elucescit; qnod frustrà quæras in aliis. Sic vocatio Pauli extraordinaria fuit; Vocatio item Matthæi, Petri, Andreæ; Sancti Augustini, S. Pauli Eremitæ, S. Hilarionis, vt alios præteream. Si loqueris de vocatione ad religionem; neque hæc extraordinaria fuit: Quia singulis prope diebus videmus non paucos mundo valedicere; & Religionis portum subire. Si loqueris de vocatione ad instituendam nouam religionem; neque hæc extraordinaria fuit: Quia legitima auctoritate, & ab ordinario Magistratu, potestate sibi facta, familiæ nouæ fundamenta posuit, & ad eam, quam lamentamini, magnitudinem prouexit. Si loqueris de vocatione ad Sacerdotium, & docendi munus, neque hæc extraordinaria dici potest. Nam à legitimis & Catholicis Episcodis Sacerdotij dignitate ornatus est, & missus, quoquo versum, salutaris doctrinæ gratia. Non ergo satis dispicio, quam tu extraordinariam vocationem Ignatio affingas: Vestrum est, ô Misene; vt *extraordinarios* homines; ita & extraordinarios ministros esse. Optas, vt omnes Ignatij illustrationes in lucem edantur. Sed quo fine? *Haberemus*, inquis, *proculdubio; quo nos oblectaremus, suauiter Hispani ridentes somnia patris, & visa in cerebro nata melancholico.* Omnino eandem voluptaté caperes, quam olim Celsus ca-

pie-

piebat; cùm visiones & illuminationes Prophetis & Apostolis, & aliis in noua & veteri lege factas, legeret. *Suauiter Hebraea deridens somnia legis, & visa in cerebro nata Melancholico.* Nam qualis olim Celsus in Christum & Christianos; talis hodie tu es in Ignatium & Iesuitas. Talem proculdubio voluptatem caperes, qualem capit araneus, cum odoratissimis & gratissimo succo turgidis floribus insidet, exsugens inde non venenum; quod nullum in flore, sed materiam veneni, per noxiam illam & perniciosam naturam conficiendi. At quod visiones has melancholiæ adscribis; mirari subit, cur nemini vestrum obtingant? Nam nullos inter vos esse melancholicos, cras credam, hodie non credo. Deinde dic, quæso, num visiones, & illuminationes Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, & Confessorum, itidem ex atra bile processisse censeas; illas dico visiones; quæ non *Lugendis*, sed probatis probatorum auctorum monumentis testatæ sunt. Si cum Celso respondere lubet, vt sanè lubebit, in promptu tibi erit responsio. Cur enim non affirmes? Apparitionem Christi post resurrectionem à mortuis, factam Magdalenæ repudiauit Celsus, non aliam ob caussam, quàm quod eam viderit mulier, vt aiebat, *fanatica; & si quis alius fuit magicæ istius vanitatis sectator: Quosdam enim vigilantes somniare, suaque sponte spectris inanibus deludi.* Quas criminationes satis superque dissoluit Origenes. Orig. li. 2. cōtra Celsum.

Scribit

Scribit Ribadeneira, ſpeciem quandam Ignatio ſæpius oblatam, iucundam aſpectu, quam tandem deprehenderit eſſe dæmonem. *Ne ſcilicet dubitaremus*, inquit Miſenus, *quo Doctore profecerit Ignatius*, Fortè S. Antonio, S. Hilarioni, S. Martino, ideo toties apparuerunt Dæmones, ne dubitaremus, à quibus Magiſtris ſanctiſsimi illi viri, doctrinam ſuam hauſerint. Eadem ſpecies: ſed deformior, eidem Ignatio Lutetiæ & Romæ ſępius ſeſe conſpiciendam obtulit. *Hîc notandum primò*, inquis, *Romæ Diabolum eſſe deformiorem, quam alibi.* Iocaris tu quidem mimi inſtar; ſed ridentem dicerę verum quid vetat? Planè Romæ deformior eſt Diabolus, quàm apud vos: propterea Romæ odio habetur: à vobis tantùm non adoratur, certè omni officiorum genere colitur. Quod ſi vobis Diabolus non videretur tam formoſus & venuſtus, non vtique ei corpora cum animabus conſecraretis. Ad hæc cum in Geneſin & Apocalypſin ſcholia vtiliſsima euulgabis; iam ex hoc tuo libro, ſcholiũ mutuari poteris, quod eò transferas his verbis: *Notandum, Diabolum eſſe deformiorem in Apocalypſi, quàm in Geneſi. Quia in illa eſt multiceps Draco: in hac ſerpens.*

Ait Ribadeneira, Ignatium baculo hanc ſerpentis ſpeciem à ſeſe abegiſſe: *Notandum*, inquis, *baculo poſſe dæmonem abigi*: Planè baculo; & illo quidem, quo verus noſter Dauid (cuius vetus ille vmbra erat) dæmonem depulit, baculo nimirũ crucis, quo baculo, cum primis monebat S. Antonius Monachos; vt dęmonem abigerent. Nec

S. Athan. in vita S. Antonij.

Nec dubito Ignatium ad hunc itidem baculum confugiſſe. Quod autem Ignatius Diabolum ſpecie ſerpentis ad ſe arreptantem, baculo, quem manu ferebat, abegit; quid mirum? num ſi tibi ſerpens occurreret, manu eum fugares, relicto baculo?

Refert Ribadeneira, Ignatium octo continuos dies in exſtaſi verſatum eſſe; mente penitus ab omni ſenſuum officio abſtracta. Hic iſte, *Si ego affuiſſem*, inquit, *fuſte iligno dolaſſem latera, & lumbos militis iſtius: ita credo facile ad ſe rediiſſet*. Nihil prorſus de hac tua humanitate dubito; quin & firmiter mihi perſuadeo, te ſi ſanctum Paulum alicubi iacentem, & ſenſuum officio deſtitutum reperiſſes; cùm ad *tertium cœlum raptus eſt*, prorſus eodem modo, cum illo acturum fuiſſe: Arripuiſſes ilignum vel ſalignum fuſtem, & eo vſque latera & caput eius contudiſſes; donec ex tertio cœlo detractum Paulum reſtituiſſes Paulo. Nunquam promptius tibi aſſentior, quàm cùm talia de te ipſe prodis. Nec multum moramur ſiue tibi hæc Ignatij exſtaſis videatur credibilis; ſiue incredibilis. Quid enim credas, qui Caluino credis? Nam quod ais, *Deum modò in Eccleſia nihil extraordinariè agere*; neſcio quorſum collimes. An vis nihil agi à Deo in Eccleſia, quod erga te tuique ſimiles non agatur? Falleris, Miſene, falleris. Non capiunt pectoris tui anguſtiæ immenſos illos bonitatis diuinæ theſauros. Capiunt alij te aptiores, Deo cogniti. Nouit enim Deus quibus & quando benignitatis ſuæ fontes recludere

2. Cor. 12.

debeat, licet alioqui diues in omnes, sed tamen in quosdam munificentior, occulto suo consilio & iudicio, quos ceteris mortalibus vel vt virtutis exemplar, vel vt morum, & omnis honestatis magistros proponere cogitat. Reliqua quæ in hoc caput & in verba Ribadeneiræ effutis, mera sunt conuicia ex immani partim in nos, partim in Clericos & Monachos odio effusa, ac proinde responsi non indiga, quandoquidem, vt Celsus Christum, ita hic Ignatium, *mauult calumniis, quàm argumentis impetere.*

Orig. li. 2. cont. Cels.

CAPVT X.

Calumnia Miseni in caput octauum, nonum, & decimum.

OCTAVO capite agit Ribadeneira de libro exercitiornm, quem Ignatius sub ipsa conuersionis suæ primordia conscripsit, *qui quantum adiumenti Christianæ Reipublicæ attulerit*, inquit Misenus, *satis Iesuitis constat, mihi non constat.* vtrumque verum est; & nobis constare, & tibi non constare. Nec nobis duntaxat fructus huius libri constat; sed & aliis quàm plurimis in toto Christiano orbe cognitissimus est, qui vsu harum spiritualium exercitationum ita permoti sunt, & diuini amoris flammis inflammati, vt mũdo vel nuncium penitus remitterent, & abdicata à se omnium rerum mortalium cura in monasteria & variorum religiosorum hominum cœtus sese abderent:

rent: vel certè vitam prius laxam, & solutam, ad Christianæ legis disciplinam componerent; quod satis ostendit, librum illum non sine diuini Spiritus afflatu ab Ignatio compositum esse. vt signum docti est facere doctum, ita indicium bonitatis est reddere bonum. Hoc vnico argumento refutauit Origenes varias calumnias Celsi in Christum, & in Christi Euangelium. Vtrumque calumniabatur Epicureus ille, vt improbum, flagitiosum, noxium & perniciosum; eo modo, quo tu iam Ignatium, & librum exercitiorum improbum, flagitiosum, noxium, & perniciosum non semel pronuncias: Pauca ex Origene adferam, tu ipse tibi, Misene, tuisque calumniis refellendis accommoda: *Quantum ad hoc attinet*; ait Origenes, *quod ante paucos annos* IESVM *exortum ait, respondebimus, his ipsis annis, quibus* IESV *placuit disseminare verbum suum, tantum effecisse, vt in multis huius nostri orbis regionibus mirificè affecerit non paucos Græcos & barbaros, sapientes & insipientes, ita, vt ad mortem vsque decertarint pro pietate Christiana, ne illam abnegarent, id quod in nullo vnquam dogmate factum narratur à scriptoribus. Non enim absque fauore numinis fieri potuit. Equidem non vt ad gratiam loquar, sed experientia doctus, ausim affirmare, ne corpora quidem ægrotorum, sine ope diuina, restitui sanitati pristinæ. Quod si quis etiam animas liberaret à vitiorum colluuie, libidinibus, iniquitatibus, contemptu numinis, & experimentum* Orig. lib. 1. cont. Cels.

huius operis in centum, verbi gatia, hominibus daret, certè nemo hunc verisimiliter diceret, absque diuino auxilio centum illis indidisse rationes tam validas, ad liberandum a tot vitiis. Hæc qui prudenter considerauerit, fatebitur, nihil inter homines in melius instaurari absque Deo. Quanto magis, inquirenti apparebit id in fidentibus IESV *Domino, multis qui se verbo eius dedunt, pristinæ vitæ rationem mutantibus, si animaduertat in quantis impuritatibus, in quantis iniquitatibus & cupiditatibus fuerint singuli priusquã decepti, vt Celsus eiusq; similes blaterant, recepissent hanc doctrinam perniciosam, vt istis videtur, vitæ hominum; tum post eam receptam, quanto æquiores sint redditi, grauiores, constantiores: adeò vt quidam ex ipsis, amore eximiæ puritatis, & quo castiores ad cultum diuinum accederent, ne concessa quidem & legitima vtantur venere. Hæc qui secum reputauerit, intelliget Iesum ausum maiora humanis viribus, & quod aggressus est effecisse.* Hæc Origenes; quæ, quid mirum, conuenire itidem in Ignatium, eiusque doctrinam moribus emendandis præscriptam; cùm eam ab alio non didicerit, quam à spiritu Christi; eiusque euangelio. Vt autem iisdem Origenis verbis, te, Misene, alloquar: *Quid tam egregium* Lutherus *fecit*, aut Caluinus aut Zuinglius? *Quis doctrina eorum, aut exemplo factus est vel vno pilo melior?* Quid, quod ob tam insignem mutationem Origenes contendit; amplectendam fuisse Christi doctrinam, vt hominum Societati longè

Orig. li. 3. cont. Cels.

fructuo-

fructuosissimam, licet à verò aliena esset. Idem tibi de spirituali institutione exercitiorum Ignatij dictum existima: *Isti accusatores Christianæ Religionis*, inquit Origenes, *non animaduertunt quot è paßionibus eximantur, quàm multi è vitiorum colluuie, quàm multorum efferati mores mansuescant per occasionem prædicationis, amplectenda erat ad doctrinam communicandam facilitas, non sine gratiis, pro nouo compendiosoque multorum vitiorum remedio; ipsa doctrina probanda, si non vt vera, certè vt humano generi vtilißima.* In eandem sententiam Tertullianus ad omnes Ethnicos: *Falsa nunc sint*, inquit, *quæ tuemur; & meritò præsumptiones, attamen necessaria: inepta; attamē vtilia: siquidem meliores fieri coguntur, qui iis credunt, metu æterni supplicij, & spe æterni refrigerij.* Hæc Tertullianus.

Orig. lib. 3. cont. Cels.

Tertul. Apolog. cap. 49.

Ceterùm cùm tu ipse confitearis tibi non constare, quis sit ille liber exercitiorum, & quos fructus ferat; Iesuitis autem id perspectum esse, cur tibi potius nescienti, quàm illis scientibus credis? cur à calumniis non abstines? Cur tanquam perniciosum repudias & subsannas, quod ignoras? Cùm ergo *propterea oderis; quia ignoras quale sit, quod odisti, cur non liceat eiusmodi illud esse, quod non debeas odisse?* Sed *mauis nescire, quia iam odisti; adeò quod nescis, præiudicas id esse, quod si scias, odisse non poteras.* Sed ais, *non omnes effici meliores à Iesuitis per spiritales istas exercitationes.* Nec doctrina quidem Euangelij omnes meliores fiunt; non vitio Euangelicæ doctrinæ, sed

Tertul. Apolog. c. 1.

suo: Quia vel aures, & animos salutaribus institutis claudunt: vel ad aures quidem admittunt; non autem ad animos: vel si & ad animos, habiles non sunt fouendis & conseruandis cœlestis culturæ seminibus, vel quia saxis rigent, vel quia spinis horrent, vel quia *volucres cœli* sparsa semina absumunt. Amicus ille tuus, qui Roma reuersus, se tantum scelerum Romæ paucis diebus vidisse narrauit; quantum vix multis annis patratum sit in Sodomis; valde sese apud me suspectum reddit, tum de veritate, tum de vita & moribus, ne dicam, quod iure optimo possem, largiter esse mentitum. Mirum dictu, Hæreticos cùm Romam veniunt; præter lupanaria & prostibula nihil penitus cernere: Quia fortasſis ad hæc diuertunt, hæc sæpius, quàm templa obeunt; ad hæc oculos apertos; ad alia omnia clausos afferunt. Hæc opera tenebrarum filij, diligenter inquirunt, vespertilionum more, quibus odio opera diei & lucis: amori & voluptati, opera noctis; quid quod vt noctuæ, statim cæcutiunt ad quæuis virtutum exercitia, quæ Romæ propemodum infinita, & si vel casu in ea incurrunt, oculos quàm primum auertunt, & ad fornices conuertunt. Sed de Roma suo loco pluribus.

Luc. 8.

Porro quæ Ribadeneira differit de vitæ electione magna cum cura & deliberatione facienda, ea *tu ex Xenophontis prodico, vel ex decimo Politicorum libro Platonis desumpta tradis,* imitatus & hic tuum Celsum, dictitare solitum, ea quæ ad mores pertinent Christianis, cum ceteris

teris philosophis communia esse, *nec magni quidquam, aut noui nostræ disciplinæ inesse*: cui Origenes; ideo diuinitus euenisse, vt Ethnici quædam naturæ instinctu similia Christianis, & veri Dei cultoribus agerent; vt omnibus constaret, recta, & laudabilia esse; quæ Christiani agerent, omnibusque contrarium sentientibus, hoc est, tibi & tui similibus, occasio excusationis præriperetur. *Introducentes iustum Dei iudicium*, inquit Origenes, *exploderentur vnà cum ipsis peccatorum pœnis, nisi communis omnium sensus præsumptionem de morali disciplina haberet insitam. Quapropter non est mirandum eundem Deum, eorum, quæ per Prophetas & Saluatorem docuit, semina indidisse omnium mortalium animis, vt in diuino iudicio, omnis homo sit inexcusabilis, habens mentem legis scriptam in corde suo, id quod subobscurè subindicat sermo fabulosus; vt Græci putant, dum inducit Deum tradentem Moysi præcepta scripta proprio digito, eaque mox confracta per malitiam eorum, qui vitulum conflauerant; ac si diceret peccatorum superfusione ea esse abolita. Iterum verò scripta Deum dedisse in excisis per Moysem lapideis tabulis, nimirum Prophetico sermone præparante animam, post primum peccatum ad secundas Dei literas.* Hæc Origenes. Ex cuius verbis; quod te iam sæpius docui; & sæpius adhuc docebo, intelligis, si quid intelligis, nullius momenti esse hoc tuum argumentum. *Ethnici Philosophi verbo &* Orig. lib. 3. cont. Cels.

exemplo docuerunt cautè, meditatè & circumspectè de statu vitæ deliberandum, certumq́; viuendi institutum non temere & præcipiti consilio, sed prudenter & consideratè amplectendum esse: Malè igitur & superstitiosè Christiani & Iesuitę agunt, qui verbo & exemplo suadent & docent nihil per incogitãtiam inchoandum; cuius te serò neqnidquam pœniteat: sed rationibus in vtramq; partem discusfis consultò quærendum; *Quod vitæ sectabor iter:* Si saperes, Misene, contrarium inde concluderes; Vt quædam poma, aut pira discimus grati saporis esse: quia ab auibus præ ceteris appetuntur, & arroduntur, quas natura recto tramite, ad id quod bonum est, ducit & rapit: ita rectè intelligimus, quædam esse bona & laudanda, quæ Ethnici factitarunt, eo quod illa ex lege illa naturæ in omnium animis insculpta fecerint.

Capite nono recensetur grauis morbus, in quem Ignatius incidit. *In hoc capite,* inquit Misenus, *nihil obseruatione dignum animaduertere potui, nisi hoc, Ignatium multis sceleribus sese obstrinxisse.* Valde te libenter commemoratione scelerum Ignatij oblectas. Iam dixi aliquoties, vitia præteritæ vitæ, non posse meritò alicui, post seriam pœnitentiam, vitamq́ue rectius sanctiusq́ue institutam, vitio dari; alioqui sanctissimos itidem homines calùmnieris oportet, vt sceleratos, multisq́ue flagitiis contaminatos. *Eratis aliquando tenebræ,* inquit Apostolus; *nunc autem lux in Domino.* Fortè cum primam S. Pauli ad Timotheum epistolam legis, in ea

Ephes. 5. 1. Tim. 1.

quo-

quoque nihil obseruatione dignum reperis, nisi hoc, Paulum multis sceleribus sese obstrinxisse; quippe, qui *primum peccatorem* sese nominet, & quasi primas inter sceleratos sibi vendicet; & vt hic amplecteris; quod Iesuitæ fatentur, suum patrem multorum scelerum, sua ipsius confessione fuisse reum: ita & in Paulina illa epistola libentissimè amplecteris; quod sanctus Paulus non modo inter primos peccatores nomen suum profitetur, sed *primum peccatorem* simpliciter sese nuncupat absque pari. Nescis, Misene, nescis; aliter viros sanctos, aliter Caluinistas peccata putare. Quæ vix peccata sunt, ipsi scelera credunt, veri virtutis custodes, rigidiq; satellites, & si quæ olim in adolescentia, nondum meliorem vitæ rationem ingressi, admiserunt, ea perpetuis lachrymis expiare conantur, minimè sibi blandiri, minimè errata sua extenuare consueti. Hieronymus de S. Paula. *Ita leuia peccata plangebat, vt illam grauissimorum criminum crederes ream.* At quod miraris, quomodo Ignatius in Hispania *biemalem cœli asperitatem* sentire potuerit, cum cœlum in Hispania *sit mitius*; Posses, opinor, eadem ratione mirari, quomodo Petrus Apostolus, ea nocte, qua Christus captus est, frigore adeo sit affectus, vt sui calefaciendi gratia, ad ignem accesserit, cum in Iudæa cœlum sit mitius. Deinde si quos videris aliquando Germanos in Hispania brumæ tempore versatos, sciscitari ex illis licebit, an non ab Hispanico frigore, ita quis accipi queat, vt fornaces Germanicas desideret; aut si hos consulere piget: ne pigeat

S. Hier. in Epitaph. S. Paulæ.

Ioan. 18.

Strab.li.3. ſaltem conſultum adire Strabonem: qui tibi admirationem tuam facile eximet.

Decimum caput continet nauigationẽ Ignatij Hieroſolymam. Hic tu, *in decimo capite*, inquis, *redit ad mendacia*. Arbitror erratum irrepſiſſe typographicum, ſcribendumque; *in decimo capite redeo ad mendacia*, ſi tamen redire dicendus es, qui à mendaciis nunquam abiiſti. *Primum*, inquis, *exponitur conſilium eius de nauigatione Hieroſolymitana, ad quam ſe accinxit, Deo fretus, aſpernatus omnia media humana*. Recitas nobis tua commenta, non Ribadeneiræ ſcripta: non dixit, non ſcripſit Ribadeneira, Ignatium aſpernatum eſſe omnia *media humana*; Quî enim potuit? Sed quædam vitæ ſeu ſolatia ſeu adiumenta. Ait Ribadeneira: Iſabellam Roſellam, præſtanti virtute matronam, Barcinone, in publica concione, vidiſſe caput Ignatij, tum adhuc ſibi ignoti, circumquaque fulgere & clariſsimos radios emittere: Hic iſte: *ſimile quid apud Liuium*, inquit, *puero dormienti, cui Seruio Tullo nomen, accidit, & Aſcanio apud Virgilium*. Hic quoque in memoriam mihi reuocas Celſum; qui cum miracula Chriſti aliter inficiari & refutare nequiret, calumniatus eſt ſimilia à Magis & præſtigiatoribus patrari poſſe; ac proinde nihil præter ceteros eximium præſtitiſſe Chriſtum: Age *credamus*, inquit Celſus, *hæc à te geſta; confeſtimque commune hoc ei facit cum præſtigiatoribus, non minora miracula pollicentibus*; ait Origenes, *cumque Ægyptiacis circulatoribus, paucis obolis mirificas illas*

Liuius lib. 1. Decad. 1. Virg. 1. Æneid.

Orig. li. 1. cõtra Celſum.

illas artes venditantibus, & ex hominibus dæmonia profligantibus, morbos exsufflantibus, animas Herorum euocãtibus, cœnarumq́; sumptuosarum & eduliorum opiparorum inanem speciem exhibentibus, animaliumq́; spectra, quæ moueri videãtur cum non moueantur reuera; interrogat ergo, an quia hæc illi faciunt, credendum est nobis illos esse Dei filios; an potius dicendum artes has esse hominum nequam & infelicium? Hæc Origenes de Celso. quem tu nobis ad viuum repræsentas nouus Caluini de grege Celsus. Sed nosse debes, non eneruari miraculorum fidem, eò quod similia vel à Magis, operâ Dæmonum, videantur esse aliquando facta, vel ab Ethnicis conficta. Vera sint, quæ narrat Liuius historicus; vera sint, quæ canit Virgilius poëta, an propterea falsa erunt, quæ de Ignatio traduntur; falsa sint, quæ illi narrant, an propterea falsum erit, quod Ribadeneira scribit? Excitatus sit ignis ille circa tempora pueri dormientis & Ascanij, operâ Dæmonis, aut fuerit Magi alicuius ludibrium, an propterea splendor, qui circa caput Ignatij emicuit, commentitius erit, & inanis oculorum delusio? præsertim cum non dubiis Auctoribus compertum sit, talia sæpius sanctis euenisse. Vnico Sulpitij testimonio contentus ero, qui de S. Martino. *Quodam die cum iã altarium, sicut est solemne, benediceret, globum ignis de capite illius vidimus emicare; ita vt in sublime contendens, longius collum, crinémque flamma produceret.* Si quis Ethnicus descensionem illam Spiritus sancti; in specie ignis, sessionemque supra singulorum capita; simili aliqua descen-

Sulpit. Dial. 3.

Act. 2.

cen-

ſcendentis ignis hiſtoria eludere & eleuare velit, quibus, quæſo, armis te defendes? quomodo aduerſarij tela depelles? Scis quid Celſus de columba ſuper Chriſtum delapſa ſenſerit & ſcripſerit? Pudeat te, non dicam tuæ impudentiæ; ſed impietatis, cum expeditiſsimam viam monſtres, omnia miracula, quantumuis diuinis teſtata monumentis explodendi & exſibilandi. *Sed cur,* inquis, *à ſola Iſabella, flamma illa viſa in publica concione?* Quæram & ego, cur flamma illa ſupra caput S. Martini à perpaucis conſpecta in frequenti populi conſeſſu? Ita enim Sulpitius: *Hoc* (miraculum) *licet celeberrimo factum die, in magna populi multitudine viderimus, vna tantum de Virginibus, & vnus de Presbyteris, tres tantum viderunt de Monachis. Ceteri, cur non viderint; non poteſt noſtri eſſe iudicij.* Hæc Sulpitius. Quod ſi non deſinas percontari, cur ſola Iſabella; percontare etiam, cur Chriſtum ſolus Saulus viderit, cum proſtratus in terram vocem illam audiit: *Saule, Saule quid me perſequeris?* Nam *viri illi, qui comitabantur cum eo, ſtabant ſtupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes.* Percontare, cur, vt grauiſsimi quidam auctores volunt; ſolus Ioannes Baptiſta columbam deſcendentem ſuper Chriſtum conſpexerit.

Act. 9.

Poſt hæc ridet Ignatium, quod noluerit ad nauigationem commeatum in nauim inferre, niſi iuſſus à confeſſario; ne Deo diffidere videretur, *factumque puerile* vocat. Ridet inſuper; quod

quod Ignatius paucos obolos, quos ostiatim emendicarat, in publico, iuxta nauium stationem, reliquerit. Rides procul dubio etiam, & quidem suauiter; cum legis illud Domini ad Apostolos: *Nolite possidere aurum, neq; argentum, neque pecuniam in Zonis vestris; non peram in via.* Matth. 10. Nam Caluinistica religio tum Deo fidit, cum non modo peram; sed & integram cellam penuariam secum gerit, vtpote *cui*, vt Tertullianus ait; *Agape* seu dilectio *in cacabis feruet, fides in culinis calet, spes in ferculis iacet.* Tertull. li. de ieiuniis. At quid, quæso, caussæ, cur tam ægrè feras paucos obolos ab Ignatio in littore relictos? Quos clamores sustulisses, si in mare obolos illos abiecisset, sine spe inueniendi. Laudatur tam à profanis, quam à sacris scriptoribus Crates Thebanus, qui proiecto in mare non paruo auri pondere, *abite*, dixit, *pessum, malæ cupiditates, ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis.* Hier. li. 2. contra Iouinian. Nescio quæ tua sit de hoc Cratetis facto sententia; si probas, cur improbas quod Ignatius fecit, non amore terrenæ Philosophiæ, sed cœlestis? Si improbas, cerebrum sanius tibi possumus optare, non dare.

Ait Ribadeneira, Ignatium multa passum, cum Roma Venetias proficisceretur: Quid calumniator? *Credo*, inquit, *innumerabilibus aliis idem vsu venisse in Italia peregrinantibus, præsertim pestilentia grassante.* Totus in hoc elaboras, ne quid vel Ignatius egisse vel tulisse, vel ne saltem solus quid egisse vel tulisse videatur, quod ei non sit cum ceteris commune; more Celsi, qui & ipse, quando aliter non poterat, gloriam

Christi

Christi se depressurum putabat, si miracula, vel præclarè facta, ab aliis itidem patrata diceret. Quocirca cum de flagellatione & cruce Christi aliquid ex Euangelio audis vel legis; hoc tuum scholium magno tibi vsui erit. Cur enim ad oram Euangelij non annotes? *Credo innumerabilibus aliis idem vsuenisse:* quod certè verissimum erit scholium: Innumerabiles enim flagellati & crucifixi sunt ante Saluatorem nostrum.

In itinere quod Ignatius Roma Venetias habuit; ait Ribadeneira, Ignatio Christum Dominum apparuisse: Hic Misenus noster ex Latino criminatore, derepente Græcus Sycophanta factus, φεῦ τῆς ἀναιδείας, inquit, *Vah impudentiam.* Hac vnica videlicet calumnia, putat sese totam illam apparitionem euertisse. Sed quid vlla in re certum & exploratum erit, si hæc refutandi ratio, vt legitima, approbetur? Apponat quis ex infidelium numero hanc Miseni exclamationem ad illa loca, in quibus Dominus post resurrectionem discipulis apparuisse legitur. Apponat ad illa, quæ Christum à S. Paulo conspectum testificantur, vociferetur cum Miseno tubicine, φεῦ τῆς ἀναιδείας, an propterea fidem scriptoribus illis derogauerit? An hac exclamatione tanquam securi quadam veritatis radices exciderit? Ais; *addere debuit Auctor, vigilantine, an per quietem se* CHRISTVS *ei obtulerit, in terrisne, an in cœlo eundem conspexerit.* Hæc adiuncta, si adiunxisset Auctor, num fidem adhibuisses narranti?

Act. 9. 23.

ranti? An non in promptu fuiſſet calumnia ſeu vigilanti, ſeu dormienti hunc viſionem oblatam ſcripſiſſet? Si dormienti, ſomnium dixiſſes; ſi vigilanti, phreneſin aut melancholiam. Ita in vtrumque ſemper paratus es, ſiue Chriſtus dicat, cenſum eſſe dandum Cæſari, ſiue non; ſiue iubeat mulierem in adulterio deprehenſam abſolui, ſiue condemnari, pedicas veſtras non effugit, niſi artem arte eludat; & tertium quiddam vobis inexſpectatum reſpondeat. Quod autem tam ſollicitè quæris, num intra an extra cœlum CHRISTVS Ignatio ſit viſus; reſpondebo ſi tu prius reſponderis, num Chriſtus cum Paulò nocte quadam aſtitit, eidem viſus ſit in cœlo, an extra cœlum: Si dicas extra cœlum, cur non & Ignatio? Si dicas intra, cur non & Ignatio? ſiue viſio oculis, ſiue mente & intellectu ſit perfecta, non enim alia mens Paulo, quam humana, nec alij oculi, quàm humani fuerunt, qui ſi ad ſupremum vſque cœlum euehi potuerunt, cur non & oculi & mens Ignatij? Et ſi Chriſtus ad Paulum deſcendere, vel, vt rectius loquar, ſi manens in cœlo Paulo potuit eſſe præſens in terris, atque adeò ſimul & eodem tempore duobus in locis verſari; cur non & Ignatio adeſſe, ſimulqúe in cœlis ad dextram ſui patris conſidere potuiſſet? Act. 23.

Miraculum illud de Senatore Veneto, qui cœleſti voce monitus Ignatium in plateis pernoctantem perquiſiuit; repertumq́ domum ſuam perduxit, liberaliterq́ habuit: his verbis refutat Miſenus: *q̃b°, ſi noſtri homines tale aliq̃d de Luthero,*

vel

vel de Zuinglio confingerent; sannis exciperentur à Iesuitis. Nullis profectò, Misene; nullis omnino; quin potius admiraremur curam & prouidentiam diuinam erga Lutherum & Zuinglium. Certè si quid simile eis obtigisset, Melanchthon & Tigurini Ministri, id non siluissent; sed nullum fuit periculum, ne quid huiusmodi illis eueniret; diligenter cauerunt sibi ne pernoctarent in plateis, amore certè Christi: quid fecerint amore alicuius Cynthiæ aut Deliæ tibi dispiciendum committo.

Porro cum Misenus in tota nauigatione Venetiis, vsque ad portum Ioppensem vix inuenisset in Ignatio, quod carperet, inuenit tamen quiddam, suo iudicio ad calumniam valde idoneum: Ait Ribadeneira, nautas statuisse Ignatium exponere in insula quadam deserta, quod liberius vitia quædam turbæ nauticæ reprehenderet. Hic iste quærit, vbinam sit ista insula deserta, in quo pelago? In eo quod est inter Venetias & Ioppen. In hoc mari insulas desertas esse, docebunt te cum alij, tum Petrus Bellonius in suis obseruationibus, sed tu, nisi quod nescis, carperes, Misenus, vel si mauis, Suffenus non esses.

CAPVT

CAPVT XI.

Diluuntur mendacia Miseni in caput vndecimum & reliqua.

VNdecimo capite exponit Ribadeneira, quid Ignatius Hierosolymis egerit. Inter cetera ait, eum diligenter in commentariolo quodam annotasse, quo die Venetiis soluerit; Quando Ioppen peruenerit, & quando sanctam Ciuitatem sit ingressus; vt vel ex hac tam diligenti, inquit, obseruatione & curiosa annotatione temporis facile coniici posſit, quanta Ignatij iam tum esset in Deum pietas, quanta in consiliis factisque omnibus meditatio. Hic iste; *Quo quid posſit esse ineptius?* Hæc ipsa tua nota longè profectò est ineptior, quàm accurata illa temporis annotatio ab Ignatio instituta. *Hanc diligentiam*, inquis, *etiam ab Ethnicis vsurpatam videmus.* Non semel iam te monui, nullius ponderis esse argumentum hoc: *Ethnici hoc vel illud fecerunt; Ergo Christianus illud agendo nullam meretur laudem, sed potius vituperationem.* Quis paulo studiosior, & in rebus suis accuratior, Hierosolymam proficiscens, non notat singulos quosque dies, quid memoratu dignum viderit, quid tolerarit, quò deuenerit? Inspice peregrinantium ὁδοιπορικὰ seu itineraria & diaria & calumniari desine. Cur autem hoc loco tantopere tibi displicet temporum & dierum certa designatio; cum alibi eam seuerisſimè ab Auctore nostro exigas, non contentus, si dicat: *quadam die, vel aliquando hoc accidit*; diem

nominari postulas, ni id faceres, non rarò obmutesceres, destitutus criminandi & mentiendi materia. *Quod dicit*, inquis, *loca sacra ex impressis Christi vestigiis miram redolere pietatem, id cautè legendum*; præsertim à Caluinistis; ne forte conuertantur & Hierosolymitanam peregrinationem suscipere cogitent. *Si enim*, inquis, *simpliciter intelligas, proculdubio in sensum incides superstitiosum*, tuo videlicet iudicio, & Caluinistarum; non iudicio veterum & recentiorum rectè sentientium; quorum innumeri, omnibus ætatibus, ad sacra illa Christi admirandis operibus nobilitata loca abierunt per mille maris, terrarumque discrimina; *Longum est nunc ab ascensu Domini, vsque ad præsentem diem per singulas ætates currere*, inquit S. Hieronymus, *qui Episcoporum, qui Martyrum, qui eloquentium in doctrina Ecclesiastica virorum venerint Hierosolymam, putantes se minus religionis, minus habere scientiæ, nec summam, vt dicitur manum accepisse virtutum, nisi in illis Christum adorassent locis, de quibus primum Euangelium de patibulo coruscauerat.* Et paulo post. *Quicunque in Gallia fuerit primus huc properat. Diuisus ab orbe nostro Britannus, si in religione processerit, occiduo sole dimisso, quærit locum fama sibi tantum & scripturarum relatione cognitum. Quid referamus Armenios, quid Persas, quid Indiæ, quid Æthiopum populos, ipsamq; iuxta Ægyptum fertilem Monachorum; Pontum & Cappadociam, Syriam, Cœlen, & Mesopotamiam, cunctaq; Orientis*

S. Hieron. Epist. ad Marcellā.

exami-

examina; quæ iuxta Saluatoris eloquium, dicentis; Vbicunque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ, concurrunt ad hæc loca, & diuersarum nobis virtutum specimen ostendunt. Hæc S. Hieronymus. Si ergo loca illa, quibus, vt idem S. Hieronymus ait: *totum mysterium nostrum vernaculum est;* nihil pietatis redolent, quis eo tot hominum myriadas omnibus seculis traxit? *Locus,* inquis, *nihil à Christo pietatis percepit:* Hoc ipso loca illa perceperunt à Christo pietatem, quod acceperunt vim excitandi in fidelium animis pietatem. Habere loca illa hanc vim norunt hodie omnes illi, qui ea religiose inuiserunt & obierunt. Nouimus & testimonio veterum. Audi quid S. Hieronymus de S. Paula memoriæ prodiderit, cum sacrosancta illa loca obiret, quantisq́ue pietatis facibus ex aspectu & attactu religiosissimorum illorum locorum fuerit inflammata; *Cum peruenisset Hierosolymam,* inquit sanctus Hieronymus; *prostrataq́; ante crucem quasi præsentem Dominum cerneret, adorabat. Ingressa sepulchrum, resurrectionis osculabatur lapidem, quem ab ostio monumenti amouerat Angelus; Et ipsum corporis locum, in quo Dominus iacuerat, quasi sitiens desideratas aquas, fideli ore lambebat. Quid ibi lachrymarum, quantum gemituum, quid doloris effuderit, testis est cuncta Hierosolyma: testis est ipse Dominus, quem rogabat. Inde ingrediens ascendit Sion, quæ in arcem, vel speculam vertitur. Ostendebatur illi columna, Ecclesiæ porticum sustinens,* S.Hier. Epitaph. S. Paulæ.

infecta cruori Domini, ad quam vinctus dicitur & flagellatus. Atque inde Bethleem ingressa, & in specum Saluatoris introiens, postquam vidit sacrum Virginis diuersorium, & stabulum, in quo agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui; me audiente iurabat, cernere se oculis fidei infantem pannis inuolutum, vagientem in præsepi Dominum, magos adorantes, stellam fulgentem desuper, matrem Virginem, nutricium sedulum, pastores nocte venientes, vt viderent verbum, quod factum erat, & iam tunc Euangelistæ Ioannis principium dedicarent: In principio erat verbum, & verbum caro factum est; paruulos interfectos; Herodem sæuientem, Ioseph & Mariam fugientes in Ægyptum. Mixtúq; gaudio lacbrymis loquebatur. Salue Bethleem domus panis, in qua natus est ille panis, qui de cœlo descendit. Salue Ephrata, regio vberrima, atque καρποφόρε, cuius fertilitas Deus est. De te quondam Michaeas vaticinatus est: Et tu Bethleem domus Ephrata, non minima es in millibus Iuda, ex te mihi egredietur, qui sit princeps in Israël: & egressus eius ab initio à diebus æternitatis. Et ego misera atque peccatrix, digna sum iudicata deosculari præsepe, in quo Dominus paruulus vagiit? Orare in spelunca, in qua Virgo puerpera Dominum fudit infantem? Hæc requies mea, quia Domini mei patria est. Hic habitabo, quoniam Saluator elegit eam. Paraui lucernam Christo meo. Anima mea illi viuet, & semen meum seruiet ipsi. Quod Paulæ viduæ, idem

Igna-

Ignatio, & plurimis aliis, loca illa insistentibus contigit. Iam ergo cogita, Misene, num aliquid pietatis & sanctitatis loca illa à Christo acceperint. Si creaturæ *per Dei verbum et orationẽ* sanctificantur; vt Apostolus Auctor est; cur non fuisset sanctificata terra illa trita & calcata ab æterno illo verbo, quod in *principio erat*; & quod tandem *caro factum est*, & *in nobis habitauit?* Obiicis: *Ita etiam Pilati prætorium & Caiphæ Palatium habuisset aliquid sanctitatis: in quibus tamen summa administrata est iniustitia.* Omnino quidquid Christus in illis ædibus attigit, quod voluntate sua sceleratum non esset, id sanctitatis particeps effectum est, quippe natura sua innocuum, nulla libera peruersitate impeditum, quo minus contactu Seruatoris redderetur sanctum. Nec obstat improborum hominum iniustitia, nam & in cruce summa iniustitia administrata est, si spectes Iudæos & Pilatum, qui Christum insontem in crucem egerunt, & tamen crucem tactu & sanguine Christi sanctificatam, & ex numero rerum profanarum exemptam esse, nemo negat; nisi *inimicus crucis*, cuius *finis interitus & gloria in confusione.* 1.Tim.4.

Ceterum Ignatius, perlustratis terræ sanctæ locis; quamuis vehementer optaret in palæstina morari, iussus est redire in Italiam à ministro Prouinciali Ordinis sancti Francisci. *Caussa huius dimissionis*, inquit Misenus, *reticentur*. Præstitisset te hoc loco reticere, quàm

loqui: non enim excidisset tibi mendacium. Quid? reticentúrne caussæ? An non disertis verbis affirmat Ribadeneira, id à patre illo, Ordinis D. Francisci Prouinciali, imperatum Ignatio, ne pio quidem, sed præcipiti consilio deceptus, in ea mortis vel seruitutis pericula incideret, in quæ permulti alij, simili pietatis specie adducti, incurrissent? Vbi erant oculi tui; quando hæc de reditu. Ignatij legebas? Forte peregrinabantur in Hispania; vel odio Hispanorum ad hanc caussam caligabant, vel cæcutiebant. Id vt suspicer, faciunt caussæ duæ de hoc reditu, quas ex tua pharetra depromis. *Proculdubio Turcarum Imperator*, inquis, *nidulari in istis locis Hispanos vetuit edicto.* Qua fronte asseris sine vlla dubitatione factum esse, quod num factum sit, non nisi mentiendo indubitanter asseuerare potes? Vidistine illud edictum contra Hispanos à Turcarum Tyranno propositum? Legistine alicubi? Constantinopoli, opinor, ad Valuas Sophiæ. Habésne auctorem (præter tuum cerebrum; cuius non magna apud me auctoritas) qui huius decreti meminerit? Addis & alteram caussam his verbis: *vel metuit sibi Prouincialis Minister ab Hispano homine, cum sciret Pontifices semper Hispanorum Regi esse addictissimos, atque ita facile fieri posse, vt Hispanus sibi præferatur.* Si prima caussa extra omnem dubitationem vera est, vt tu affirmas, secundæ huic nihil loci relinquetur; aut si cum prima consistit; non dicere debebas sub disiunctione, *vel metuit*

sibi;

sibi; sed cum coniunctione; Et *metuit sibi*; nam vbi plures caussas disiunctim reddimus; nullam nobis penitus exploratam esse indicamus. Sed quàm vana prior ratio, tam vana & posterior. Scilicet, Minister prouincialis metuere sibi poterat ab homine, eo tempore adhuc Laico, ne elementis quidem latinæ disciplinæ tincto, extra professionem S. Francisci viuente, & porrò etiam extra illam viuere cogitante. Crede mihi, Misene, citius & facilius apud vos fit minister Hæreticus, quam in Ordine Minorum Minister Prouincialis. De vobis enim iam dudum hæc, non Montani prophetico spiritu, sed spiritu Dei impulsus prædixit Tertullianus: *Ordinationes Hæreticorum temerariæ, leues, inconstantes: nunc neophytos collocant, nunc sæculo obstrictos, nunc apostatas nostros.* Reliqua quæ de tuis subiungit, tu ipse videto. Tertull. de præscript.

Cum Ignatius à monte Olíueti, quo nimio eius reuisendi æstu abreptus, insciis omnibus, sine comite & viæ Duce ierat, à quodam ad eum perquirendum misso, ad ceteros peregrinos, iter iam iam ingressuros, reduceretur non sine acri castigatione, verborumque iniuriis; ait Ribadeneira, Ignatium in toto illo itinere mirificis consolationibus fuisse recreatum; semperque CHRISTVM supra se astantem atque incedentem, & in Cœnobium vsque sibi veluti præeuntem, aspexisse. Hanc visionem solitis argumentis refellit Misenus. Primum vocat *mendacem fabellam*. Si caussam huius

rei quæramus, filet nimirum, volens nos vnica sua affirmatione contentos dimittere, quasi vox Miseni, *lex* esset, cuius rationem negant inquirendam. Deinde iubet; *vt Iesuitæ sese huiusmodi narrationibus intra sua cœnobia oblectent. Foris enim prolatas, mouere risum hilarioribus*, videlicet Caluinistis; præsertim si eas, vt Misenus fecit, ipsis hilaribus legant. Tertio mandat, *vt similia narrentur Italis & Hispanis ad superstitionem fictis. Germanorum enim ingenia esse pinguiora, quàm vt hæc mysteria capiant.* In his tribus responsis tota quàm Misenus affert, refutatio consistit: Quis igitur amplius dubitet, quin falsum sit, quod Ribadeneira scribit, cum tam perspicuis rationibus à Miseno falsitatis coarguatur; quas si Celsus aliquis aut Iulianus aut Porphyrius ad igneam illam columnam; quæ Hebræos antecedebat; deiiciendam admoueat; num propterea prosternet? Dices fortassis, columnam illam niti auctoritate diuina nõ humana: Apud nos certè, nescio num & apud te. Sed quid tum? An tu omnem fidem humanam è medio tolles, falsumq́ eo solum nomine id quod litteris consignatum est, arbitraberis, quòd ab homine sit scriptum? Atqui si ita insanias: vide quàm sine mora debitas stultitiæ tuæ pœnas luas. Primum enim tibi ante omnes ipse fidem adimes; hocq́ue ipsum; vt credatur falsum esse, quidquid ab homine proditum est; non credetur; quia à te asseritur, qui, nisi fallor, homo es. Ad hæc minus ægrè feremus, has Ignatio diuinitus oblatas visiones à te reiici;

cum pari impietate, vt fabulas repudiare cogaris, alias quoque visiones à grauissimis auctoribus litterarum monumentis ad posteritatem transmissas. Apparuit Christus sancto Antonio, teste S. Athanasio. Apparuit beato Martino, teste Sulpitio. Apparuit ipsi Petro Romæ discedere cogitanti, teste S. Ambrosio. S. Tharsillæ, teste S. Gregorio, & ipsi S. Gregorio; teste Ioanne Diacono, & aliis quàm plurimis. Maximè autem memorabilis est illa Christi apparitio, quæ Valgio catechumeno obtigit, cum facto naufragio, omni humana ope destitutus, in vasto pelago oberraret cum naue naufraga; quem Christus cum Angelis miseratus inuisit; & quasi nauarchi munere functus, nauim exarmatam ad optatum portum direxit, de qua S. Paulinus his verbis: *Sæpe vidit armatos, videlicet de exercitu cœli, milites excubare nauigio, & cuncta nautici muneris administrare. Nec sanè nauem illam nisi Angeli nautæ ducebant, cui gubernaculum erat mundi gubernator. Ipse enim Dominus nunc suo vultu coruscus, vt in Apocalypsi describitur, & coma fulgidus: nunc Confessoris & amici sui, Domini mei, communis patroni venerabilis, in puppi sedebat; sicut nautico vsu dicitur ad timones, vel potius pro timonibus, quos, cum anchoris pariter et nautis in illo naufrago littore amiserat: infelix feliciter, vt pro amissis omnibus viris & armis suis, aut Domini Martyrem, aut Dominum Martyris obtineret.* Hæc & id genus alia multa B. Paulinus: ille ab Ambrosio, Hieronymo, Augustino, Gregorio Magno laudatus: ille, inquam, Augustini preconio ex *opulentissimo diuite voluntate*

Athanas. in vita S. Antonij. Sulpit. in vita sancti Martin. Ambros. orat. cont. Auxent. Greg. li. 4. Dial. ca. 16. Diac. li. 2. vit. S. Gregor. c. 22. S. Paulin. epist. 34.

S. Aug. lib. 1. de ciuit. Dei, c. 10. *tate pauperrimus & copiosissimè sanctus.* Quid tibi videtur Misene, de his apparitionibus? Si veras credis, cur non & illam Ignatio oblatam, quæ nec maior est, nec mirabilior prædictis? Sin falsas arbitraris, facile feremus, vt cum tantis viris Ignatium & Ribadeneiram reiiciant Caluinistæ, quibus quantum vitij est placuisse, tantum laudis est displicuisse. Arnob. li. 1. cont. gétes. *At quid dicitis ô nescij* (lubet enim vos alloqui verbis Arnobij) *etiam fletu & miseratione dignissimi. Ita non extimescitis, ne fortè hæc vera sint, quæ sunt despectui vobis, & præbent materiam risus? nec saltem vobiscum subobscuris cogitationibus voluitis, ne quod hoc die credere obstinata renuitis peruersitate, redarguat serum tempus, & irreuocabilis pœnitentia castiget.*

Caput duodecimum est de reditu Ignatij in Hispaniã. Reperit Ignatius in Cypro tres naues; quarum vna vehebantur Turcæ; altera Veneti; in quam, cùm Nauarchus Ignatium recipere nollet; coactus est conscendere tertiam, non satis aduersus maris procellas instructam. Nauis Turcarum vnà cum vectoribus periit *(auctore ita volente)* inquit Misenus, imo te ita mentiente: non enim periit, quia Auctor voluit; sed auctor periisse scripsit, quia fluctibus hausta interiit. Historici munus est non scribere, quæ velit, sed quæ accidisse norit. Veneta scopulo illisa, saluis hominibus, naufragium fecit. Ignatij nauis euasit, ægrè tamen. *Huic narrationi,* inquis, *quantum fidei habendum sit ex superioribus colligi potest mendaciis.* Huic tuæ seu notæ,

seu

ſeu cenſuræ, quantum fidei habendum ſit, colligi poteſt ex ſuperioribus tuis mendaciis & calumniis. Quod enim vel minimum argumentum affers vel afferre potes, quo hæc vanitatis conuincas? *Bellum autem eſt*, inquis, *Ignatium Ferrariæ mendicis dediſſe, cùm ipſe mendicaret.* Bellum eſt apud vos Caluiniſtas, apud rectè ſentientes factum cumprimis laude dignum cenſetur, priuare te, Dei & proximi amore, iis, quibus ipſe egeas. Scis qua mercede S. Martinus pauperi nudo mediam, qua tectus ipſemet erat, chlamydem, largitus, ſit. *Nocte inſecuta,* inquit Sulpitius, *cùm ſe ſopori dediſſet, vidit Chriſtum chlamydis ſuæ, qua pauperem texerat, parte veſtitum. Intueri diligentiſſimè Dominum, veſtemque quam dederat, iubetur agnoſcere. Mox ad Angelorum circumſtantium multitudinem audit Ieſum clara voce dicentem: Martinus adhuc catechumenus, hac me veſte contexit.* Sulpit. in vita ſancti Martin.

Scribit Ribadeneira, Ignatium, cùm in Hiſpanorum Statiua incidiſſet, & ad ducem adductus eſſet, nihil omnino reſponſi dediſſe, niſi ad vnicam illam interrogationem, exploratorne es? Hoc Miſeno diſplicet; vtpote Apoſtolico præcepto contrarium, iubenti exhiberi honorem, cui honor debetur. Gratias tibi debeo, Miſene. Exemiſti mihi hanc dubitationem ſeu admirationem; quæ non rarò animũ ſubiit, cur Chriſtus Herodi ne verbulũ quidem reſponderit; licet *interrogaſſet eum multis ſermonibus*, vt ait Euangeliſta; curque adeo nihil honoris & reuerentiæ ei habuerit, vt CHRISTVM Luc. 23.

non modò ſpeneret, ſed vt fatuum veſte alba indutum illuderet: videlicet nondum ſcripſerat Apoſtolus Paulus illam ad Romanos epiſtolam, qua iubet, deferri honorē, quibus debetur honor. ac proinde non mirum, ſi Dominus mandatum Apoſtoli nō obſeruauit. Minus id adhuc
1. Reg. 21. mirū de Dauide, qui ad Achis Regem Geth adductus, adeò nihil honoris Regi illi detulit, vt ex compoſito amentiam ſimularit, & *in oſtia portæ caput impegerit, ſaliuaſque in barbam defluentes* eiectarit. Minus, inquam, id mirum eſt; quia nō obtigit ei tanta felicitas, quanta Miſeno, vt ex epiſtola ſancti Pauli ciuilitatem morum diſceret. Pro inſano ergo Ignatius à Duce illo Hiſpano dimiſſus eſt. *Si hæc commendant Ignatium apud Ieſuitas*, inquit Miſenus, *non inſanos eos, ſed furioſos iudico.* Quod de Ieſuitis aſſeris, id iure tuo affirmare poteris de omnibus, qui ſacris litteris fidem adhibent. *Hæc ſi commendant in Dauide; hæc ſi in Chriſto, non inſanos; ſed furioſos eos eſſe iudico.* Quid enim fecit Ignatius, quod attinet ad hoc, quod iam tractamus: quod non prius fecerit Dauid & Chriſtus Saluator noſter? Quid commendant in Ignatio Ieſuitæ, quod non omnes fideles commendent in Dauide & Chriſto?

Refert deinceps Ribadeneira; quomodo à militibus Ignatius malè ſit acceptus. quod Ignatio accidit: idem accidit olim S. Martino; cùm in militarem inſolētiam incidiſſet, quamuis diſparem ob cauſſam. Rem his verbis prodidit
Sulpit. Dial. 2. Sulpitius: *Conſequenti itidem tempore iter cum eo, dum diœceſes viſitat, agebamus, nobis neſcio qua ne-*

cessitate remorantibus, aliquantulum ille processerat. Interim per aggerem publicum, plena militibus viris fiscalis rheda veniebat; sed vbi Martinum in veste hispida, nigro & pendulo pallio circumtectum, contigua de latere iumenta viderunt, paulum in partem alteram pauefacta hæserunt. Deinde funibus implicatis protentos illos, quibus, vt sæpe vidistis, misera illa animalia conglobantur, ordines miscuerunt: dumque ægrè expediuntur, moram fecêre properantibus; qua permoti iniuria militantes, præcipitatis in terram saltibus se dederunt. Dein Martinum flagris ac fustibus vrgere cœperunt: cum quidem ille mutus & incredibili patientia præbens terga cædentibus, maiorem insaniam infelicibus commoueret, magis ex hoc furentes, quod ille quasi non sentiens, verbera illata contemneret. Porrò Ignatius dum ita cæderetur, & ludibrio haberetur à militibus, mente reuoluebat, qua ratione Christus ab Herode, eiusque exercitu exceptus fuerit. Hic Misenus: *Egregia sanè comparatio Christi & Ignatij; quorum ille pro mundi salute passus est; hic sua stultitiæ vel superbiæ meritas pœnas dedit.* Non comparatur Ignatius cum Christo; nec verbera & iniuriæ Ignatio illatæ cum verberibus & iniuriis illatis Christo; sed exponitur, quid egerit Ignatius, Christi discipulus & imitator, cum verberibus & contumeliis afficeretur. Magistrum videlicet, & omnis patientiæ exemplar sibi ob oculos posuit; in id tota mente intentus, vt sese ad perfectissimum illum viuendi simul & sustinendi typum conformaret. In quo, quid, oro, criminis admisisset, etiamsi

Ignati-

Ignatius merito ſuo verbera illa ſubiiſſet? An non & is rectè facit; qui meritas pœnas perſoluens, Chriſti intuitu ad patientiam mentiſque æquitatem ſeſe excitat? Satis prodis, quàm vehemens carpendi libido te teneat, cum carpis ea, quæ non ſine virtute præſtari, non ſine ſcelere reprehendi poſſunt.

Caput decimum tertium agit de primordiis ſtudiorum Ignatij; quæ Dæmon importunis quibuſdam illuſtrationibus de rebus diuinis turbare vel remorari conatus eſt. Hic tu: *Si diuinæ fuerunt*, inquis, *non fuerunt à Diabolo; aut ſi diabolicæ fuerunt, quo pacto diuinæ eſſe potuerunt?* Argutum dilemma, at non ex Ribadeneiræ verbis, ſed ex tuis commentis exſtructum. Neque enim auctor noſter has illuſtrationes nominauit *diuinas*; quia erant à Diabolo; ſed dixit fuiſſe de rebus diuinis: poſſe autem Diabolum immittere varias de rebus diuinis cogitationes & illuſtrationes, eo conſilio, vt vel tandem decipiat & ſeducat, vel à maiori bono præpediat, non ignorant illi qui norunt, qua arte Dæmon ſeſe in Angelum lucis transformare soleat; vt quod aiebat S. Antonius *affinitate virtutum nocens, facilius virus interſerat, & innocentes quoſque per ſpeciem honeſtatis elidat*: Ait Ribadeneira, Ignatium ſuaſu quorundam legiſſe libellum Eraſmi de milite Chriſtiano non ſine damno ſpiritus, hoc animaduerſo, à lectione illa deſtitiſſe: & poſtea ne quis in Societate auctorem illum legat, vetuiſſe. Tu huius decreti aliam cauſſam

Athanaſ. in vita S. Antonij.

red-

reddis;quasi melius scias,quæ mens Ignatij fuerit; quàm ipsemet Ignatius. Ais: *Iesuitas non potuisse ferre, quod Erasmus liberius Clericos & Monachos exagitet.* Quis verò prudens ferat petulãtem illam leuitatem; qua auctor ille sacra iuxta ac profana irridet,vera Luciani soboles?Quis non metuat, ne si huiusmodi auctorem legendo terat,leuitatis & petulantię aliquid sibi affricet,virusque illud ex Luciani officina depromptum aspiret, imo & inspiret; vt eos qui in sole ambulant, necesse est, vel inuitos, à sole nigrescere;ita qui chartas Roterodami euoluunt, imbuuntur, etiam ignari,nescio quo omnia aspernandi ventoso spiritu: vt proinde Ignatius siue hac siue illa, quam ipsemet experimento suo didicerat, siue vtraque caussa adductus,non nisi sapientissimè Erasmi lucubrationes à sua Republica excluserit; præsertim, cùm videamus iudicium Ignatij à doctissimis quibusque hominibus indies magis comprobari. Quotus enim quisque est, ex illorum quoque numero, quos mansuetiores Musæ tenēt;qui Erasmo temporis aliquid impendat, vel suis in monumentis mentionem honorificam faciat, vel etiam eius meminisse dignetur. Non loquor de pædotribis & pædonomis Caluinisticis; sed de illis, qui hoc tempore primas inter litteratos tenuerunt;quorum non paucos Italia, Gallia, Germania,Belgium tulit: vix in eorum monumentis nomen Erasmi comparet, iusta numinis vindicta, decernentis, vt qui omnes spreuisset, ab omnibus itidem sperneretur & desereretur.

Scribit

Scribit Ribadeneira, Ignatium abiecto Erasmo vsum esse de imitatione Christi libello. *Quid libri sit*, inquit Misenus, *nos miseros Germanos latet? Quintum fortasse Euangelium cœlitus delapsum nactus est Ignatius.* Itane Germanos latet libellus de imitatione Christi, Thomæ de Kempis, qui vulgò Gerson dicitur; Latinè & Germanicè toties editus, quem nocturna diurnaque manu omnes illi Germani versant, quibus Deus & pietas curæ & cordi? Ostendis te valde peregrinum & hospitem esse in variorum auctorum notitia, si auctor tam tritus & obuius tibi ignotus est; qui quidem liber non quintum Euangelium explicat; sed saluberrima rectè viuendi præcepta ex quatuor vsitatis, & à Catholica Ecclesia receptis Euãgeliis depromit. Quintum Euangelium vobis relinquimus, nisi fortè Lutherani quintum Euangelium sibi iure suo vendicant; Sextum Caluiniani habent, vtpote qui post quintum illum Euangelistam, eiusque Euangelium sint exorti. Crede mihi, Misene; si te lectioni Thomæ de Kempis dares, si ad aurea illius dicta & monita animum aduerteres, paulò pòst Misenus non fores; Metamorphosi non Ouidiana, sed Christiana.

In capite decimo quarto, & decimo quinto exponitur, quomodo Ignatius Compluti & Salmanticæ sit in carcerem coniectus. Hic Misenus; *inter legendum vir cordatus risum tenere vix poterit.* Qua de caussa vir cordate, hoc est, Caluiniane? ita enim virum cordatum, non malè, opinor, interpretabimur. *Quod periculum*, inquis, *immineat*

neat idololatra ab idololatra ac superstitioso à superstitiosis? Fateor, Catholico in inquisitionem cõiecto, tantum discriminis non impendet, quantum Caluiniano: nec iniuria: alter enim nocens est, alter innocens. At quod alicui orthodoxo, qui fortè ob suspiciones nouitatis ad illud tribunal rapiatur, & in carcerem compingatur, donec ab innocentia liber abire sinatur, nihil incommodi subeundum sit; nihilque eueniat, quod patiẽtiæ vberem materiam subministret, id verò incredibilius est, quàm vt vel ipse credas, vel aliis, vt credant, persuadeas.

Caput decimum sextum continet iter Ignatij ex Hispania Parisios, susceptum tempore difficillimo; studiorum gratia: In quo cùm nihil haberet calumniator, quod conuiciis incesseret: *discendi ardorem in pluribus aliis fuisse*, ait, *& hanc laudem Ignatio cum multis esse communem*. Quasi verò Ribadeneira nesciuerit, alios itidem litterarum caussa multa tulisse sudasse & alsisse; aut quasi quis laudari nequeat ab eo; quod cum cæteris commune posidet. Laudamus S. Paulum ab insigni vitæ sanctimonia: Annon eadem præditi sunt alij itidem Apostoli? Laudamus S. Stephanum à constantia, qua mortem pro Christi doctrina pertulit. An solus ad extremum vsq; spiritũ firmus ac stabilis in fide perstitit? Laudamus Platonem, quod discendi cupiditate incensus, Ægyptum petiuerit, aliasque peregrinas nationes peragrarit, num hanc laudem imminuit, quod in eius communionem multi alij sint admisi? vt taceam eum, qui fa-

ctum alicuius candide examinat, ſemper peculiare & proprium aliquid reperire, quod in aliis licet quæras, nunquam tamen inuenias, ſiue id ex conditione perſonæ, ſiue loci & temporis, ſiue ex aliis adiunctis exiſtat. Hactenus de tuis, Miſene, in primũ librum venenis *nulli infirmorum facile nocituris, ſiquis*, vt cum Tertulliano dicam, *hanc noſtram ex fide præbiberit, vel etiam ſuperbiberit potionem.*

Tertul. in fine Scorp.

FINIS LIBRI PRIMI.

APOLOGIAE PRO VITA IGNATII LOIOLÆ

LIBER SECVNDVS,

CAPVT PRIMVM.

Refelluntur calumniæ Miseni in quatuor priora capita libri secundi.

IN capite primo huius libri prosequitur Ribadeneira labores & fructum studiorum Ignatij: Inter cetera refert, quomodo sodalis malè fidi dolo fraudatus sit pecunia, quotannis ex Hispania mitti solita. *Res mira,* inquit Misenus, *quasi nulli alij acciderit, vt nummos amitteret.* Nec solus Christus nummos amisit dolo Iudæ, qui *fur erat, & loculos habens, ea, quæ mittebantur, portabat.* Nec solus Paulus *virgis cæsus est,* & in carcerem coniectus. Et tamen & hæc & alia, quæ illis, quamuis non solis, obuenerunt, diligenter litteris mādata sunt. Non enim scriptoris est ea duntaxat de aliquo litteris prodere; quæ soli obtigerint; sed ea, quæ obtigerint, siue soli, siue non soli; quam-

Ioan. 12.

2. Cor. 11.

uis, si inuidia excæcatus non esses, facile vidisses, factum hoc vel inprimis dignum fuisse, quod silentio non præteriretur, cum insignem Ignatio, patientiæ, benignitatis & charitatis in illum hominem malè de se meritum, materiam subministrarit. Quo enim pacto Ignatius factum istud sui contubernalis compensarit, & qua ratione iniuriam illam vltus sit, docuisset te Ribadeneira, si non ad omnia illa, quæ quoquo modo ad laudem Ignatij faciunt, occlusas aures attulisses.

Lib. 5. c. 2.

Nec illud tibi placet, quod si herum, virum doctum, inuenisset Ignatius, cui famulari statuerat, voluerit eum loco Christi habere; condiscipulos autem loco Apostolorum: *Neque enim*, inquis, *præceptores quoscunque sanè, etiam eruditissimos, Christi loco habere debemus, multò minus condiscipulos loco Apostolorum.* Quid igitur facies Apostolo, qui mandat seruis, *vt Dominis carnalibus obediant, sicut Domino. Serui*, inquit, *obedite Dominis carnalibus, cũ timore & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo; non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed vt serui Christi, facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate seruientes, sicut Domino, & non hominibus.* Si quis, cui operam nostram locamus, Christi & Dei loco habendus est, ex præscripto Apostoli, quanto magis præceptores, hoc velut honore dignandi sunt, præceptores, inquam, qui mores formant, & mentem scientia imbuunt, quibus, vt & parentibus, etiam Ethnicorum testimonio, pares meritis gratiæ nunquam reponi possunt.

Ephes. 6.

Quod

Quod autẽ in condiſcipulis agnoſcere Apoſtolos voluit; quid, quæſo, reprehenſione dignũ continet? Annon ſatius, huiuſmodi piis cogitationibus mentem occupare, quàm rebus vanis & ludicris, quæ non ad virtutem, ſed potius ad vitia incitant? Nam quod ais, hæc & ſimilia *ad Idololatriam ducere*, non ſatis intelligo, quodnam tu hic idololatriæ periculum intelligas. Illius autem certus mihi eſſe videor, Ignatium, ſi te condiſcipulum nactus fuiſſet, non habiturum fuiſſe te loco *Simonis* Apoſtoli, quamuis *Simonis* nomine ſpecioſus appareas, ſed loco Iudæ Iſcariotæ: nullius enim Apoſtoli perſonam maiore cum decoro geris, quàm huius.

Ait Ribadeneira: Ignatio ſtudiis philoſophicis occupato, rurſus Dæmonis aſtu, obortas eſſe cogitationes de rebus ſpiritualibus, quibus curſum ſtudiorum feliciter inchoatum verſipellis ille hoſtis remorari tentarit. *Ex quo ſpiritu*, inquis, *cogitationes illæ ortæ ſint, quæri poßit*. Quid opus eſt quærere, ex quo ſpiritu ſint ortæ; cùm ipſe Ribadeneira fateatur, non ab alio ortas, quàm ab illo; qui nunc Ignatium per os & calamum tuum maledictis inceſsit. *Fuerunt ergo*, inquis, *cogitationes diabolicæ*. Omnino diabolicæ: quia à diabolo excitatæ; etſi nõ diabolicæ, ſi materiam ſpectemus, circa quam verſabantur. Erant enim de rebus cœleſtibus; ad quas quid mirum, ſi decipiendi cauſſa ipſe Cacodęmon inſtiget: Dolus an virtus, quis in hoſte requirat?

Porrò Dæmonem ad pietatis exercitia partim internis cogitationibus, partim externis ſuaſionib⁹, excitare poſſe et ſolere, teſtatur S. Antonius

S. Athan. in vitaS. Antonij.

apud S. Athanasium multorum annorum vsu edoctus. *Solent*, inquit, *Dæmones cum modulatione nonnunquã apparẽtes psallere; Prô nefas, adhac & impuro ore sacra Scripturarum eloquia meditãtur: Dormientes quoq; excitant ad orandũ vt totius noctis somnum eripiant; plerosq; etiam, dum se in Monachorum nobilium habitu transferunt, Monachos coërcent, & pristina, quorũ conscij sunt, peccata imputant; sed spernendæ sunt eorum increpationes, & admonitiones ieiunandi, vigiliarum quoq; fraudulenta suggestio. Huiusmodi enim exhortamenta deprauatoria sunt itineris, quod ducit ad cœlum. Idcirco cũ venisset Dominus in terras, & vera de eo Dæmones prædicarent, (verè enim dicebant: Tu es Christus filius Dei viui) vociferantium ora claudebat, ne cum præconio veri, peruersitatis venena miscerent; & vt nos eius exemplo, etiamsi profutura suaderent, in nullo his commodaremus assensum*. Et paulò pòst: *Christus silentium, vt Dominus imperauit: vt nos Diabolo nihil credamus, & vincimus. Si orare compellunt, si ieiunia suadent, non ex eorum nos monitis, sed ex nostra consuetudine id agamus.*

Scribit Ribadeneira, Ignatium partim ex studiorum laboribus; partim ex volũtariis corporis afflictationibus graue morbũ contraxisse. Hic tu, veteri more, *quasi nulli vnquam studioso cõtigerit, vt ægrotaret vel eadem, vel aliis de causis*. Primùm, vix credo aliquem studiosum Lutheranum aut Caluinianum in morbum incidisse, ob corporis afflictationes vltrò & spontè susceptas: nisi per huiusmodi afflictationes intelligere velimus potationes, quibus sanè nõnulli non

modicè & animam & corpus affligunt. Deinde non solus Epaphroditus(quem Apostolus *fratrē & cooperatorem*,& *commilitonem suum* vocat)*propter opus Christi*,hoc est,propter cōtinuos in propaganda fide Christiana labores,*infirmatus est vsque ad mortem:* Et tamen Apostolus id literis prodere non intermisit;probè gnarus, non ea tantū scriptis consignanda, quæ alicui sint propria & singularia; sed & ea, quæ quis cum cæteris communia habet;si sint alioqui memoratu digna. Philip. 2.

Creatus est Ignatius Magister Lutetiæ Parisiorū,subito prius examine,quod *lapideū* dici solet, vbi Misenus noster opportunā promendæ scurrilitatis occasionem adeptus,ait,examen hoc ita nominari,*quod tantū ad hoc admitterentur homines lapidibus, vel truncis, vel saxis similes; aut qui lapidea adorarent.* Scōmate hoc,Misene, non feris Ignatium,sed Academiam Parisiensem,parentē fermè omnium in Europa Academiarum, cui *lapides & truncos* Academicis honorib⁹ insignire, adeo insuetum fuit, vt à seueritate in examinādis candidatis adhiberi solita, examen illud *lapideum* sit vocatum. Quanquā fateor,caussam huius appellationis à te adductā,locum habituram, si tu nomine, req; lithus examē illud subires. Vt enim rectè *regium examē* illud nominaretur, in quo de Regis alicuius doctrinæ periculū fieret:ita si eruditio tua,(qui græcè λίθος es, latinè,*lapis*,voce nimirum & mēte)examine aliquo exploraretur, examē illud verè *lithinū* seu *lapideū* esset,quia *lithus* seu *lapis* examinaretur.

Ceterum, quod Ignatius experiētia edoctus, quantum cura de victu parando studiis officiat: postea statuit, vt collegia Societatis, vbi literis opera nauatur, prouentus in communi possideant; id ita interpretatur Misenus: *Ignatium suos sic voluisse esse pauperes, vt iucundius viuerent in egestate, & lautius, quàm alij in opulentia.* De iucunditate parum abest, quin tibi vel nolenti verum excidisse confitear. Nam qui verè religiosus est; non magnis opibus iucundius corpus curat, quàm multi, quibus nec tellus, nec pontus satis deliciarum proferre potest; pari modo lautius itidem viuit; quàm multi in opulentia. Lautitiam enim non metitur rebus ipsis, sed animo paucis & modicis contento; cui id etiam nimis lautum est, quod delicatioribus ne satis quidem lautum est, imò ne lauti quidem nomine dignum. Denique si Ignatius nos esse voluit,
2. Cor. 6. tanquam *nihil habentes & omnia possidentes*, iuxta Apostoli monitum, quid habes, quod carpas?

Sub finem huius capitis arguis auctorem inconstantiæ: Dixerat, Ignatium voluisse nostris, studiorum tempore, meditationes & occupationes iuuandi proximum moderatas esse: *Vide*, inquis, *hic leuitatem & inconstantiam Iesuitæ.* Quã verò inconstantiam? *Quia multis in locis spirituales meditationes ita commendat, vt proram & puppim salutis humanæ in illis collocare videatur: hic illis doctrinæ progreßionem præfert.* Nullam ego hic auctoris inconstantiam, sed incredibilem tuam calumniandi impotētiam video. Quando enim

vnquam

vnquam, vel Ignatius dixit, vel Ribadeneira scripsit, nostris totum tempus in meditationibus spiritualibus insumendum esse, neglectis studiis? Nam licet cœlestia contemplari res sit longè fructuosissima & saluberrima, & licet proximorum saluti procurandæ insistere, opus sit omnium prædicatione dignissimum: Ignatius tamen, postquam litteras tractare cœpit, semper laudabilius duxit: si quis moderatè vtroque vtatur; quò postea, factis in scientia necessariis progressibus, vtrique, & potissimum saluti animorum, vberiore emolumento vacare queat.

In capite secundo refert, præter cetera, Ribadeneira; quomodo Ignatius inuidorum quorundam maleuolentia, Parisiis ad Inquisitorem fidei sit delatus. Quid Misenus? *Vix*, inquit, *risum hic teneo*. An ne tibi tam ridiculum videtur, vocari ad Inquisitorem fidei redditum rationem criminum, quæ seu verè, seu falsò obiiciuntur? Atqui si ipse vocareris, risum, opinor, non modo teneres, sed & pallidus ossa tremor quateret; & forsan comæ starent, & vox interclusa faucibus hæreret. *Aueo*, inquis, *scire, cuius erroris idololatra idololatram insimularit*. Si tanta te huius rei cognoscendæ cupiditas tenet; proficiscaris Parisios, forsan in archiuis Inquisitorum reperies; quæ Ignatio in specie sint obiecta: Nam auctor noster tantum monet, Inquisitorem generatim à nonnullis monitum, caueret, ne quid peregrinæ doctrinæ ab Ignatio, maximè per exercitiorum libellum inueheretur, quæ caussa, cur librum illum inquisitor

voluerit perlegere, quo perlecto, non modo Ignatium absoluit: sed & libri describendi potestatem sibi fieri petiit. *Liber ille*, inquis, *vt mihi videtur, proculdubio plenus fuit precatiuncularum ad D. Virginem, D. Petrum, & alios Sanctos.* Iterum ades, cum tuo *proculdubio*; quo quoties veteris; proculdubio mentiris, vt & hic. Quomodo enim *proculdubio* scire potes, librum, quem nunquam videris, huiusmodi precibus esse refertum? Ego certè nullam vnquam precationem ad D. Petrum, aliósue sanctos in toto exercitiorum libro reperire potui; imò nec ad D. Virginem, nisi quod in nonnullis meditationibus Ignatius præcipit, vt ad D. Virginem precatio, gratiæ alicuius impetrandæ caussa, instituatur.

Quod autem Ignatius impauido semper animo ad Inquisitores adiit, semelq; Rhotomago rectà Parisios contendit, relictis omnibus, vt se iudici illi sisteret; id tu putas potius silendum, quàm scribendum fuisse, cum *vel pueris iudicibus nullius sit momenti.* An verò nullius momenti apud te est probatio veritatis & innocentiæ, & mens omni sese poscenti satisfacere prompta? Quis nocens vnquam vltrò ad iudicem accurrit? Quis non latibula quærit? Quis si prius non fugerit, fugam non meditatur? Non igitur nullius, sed magni momenti rés est; vt posteris cōstet, qua constantia, Deo & conscientia fretus Ignatius, apud inquisitores fidei sese purgarit; imò tanti res hæc est momenti & ponderis; vt non vanè suspicer, eam tibi prorsus esse inimitabilem. Si enim in Italia vel Hispania, vel in

Catholicis Galliæ locis, ad tribunal illud accerſereris, mox, vt malè conſcius, fuga tibi proſpiceres, pedibus timor adderet alas. Et me non aberrare à vero, vel pueri Iudices fatebuntur.

Caput tertium exponit, quomodo Ignatius Pariſiis à virgarum ſupplicio ſit liberatus, cum Goueanus, Gymnaſij Præſes, in Ignatium id decreuiſſet, inductus malè ſanis partim ſuis, partim aliorum conſiliis. Hic Miſenus: *Caput tertium ridiculum planè eſt*: Satis apparet, te, vt ipſe confiteris, hæc legiſſe in Bacchanalibus, hoc eſt, tempore ridiculo cum omnia tanquam nouo Democrito videantur eſſe ridicula. An tibi res ridicula & pœna ludicra videtur, cùm quis iam grandior natu in publico Gymnaſio virgis cædendus eſt, in tantæ iuuentutis conſeſſu, in tot ſeu profeſſorum ſeu præceptorum præſentia? Certè res tam ridicula eſt, vt qui paulò magis eſt ingenuus, malit extrema ſequi, quàm tale quidpiam perpeti. Quod ſi quæ ſors in hunc locum te aliquando deuoueret, aliter, niſi fallor, ſentires; ſtylumq́ue verteres, & loco riſus lachrymas nobis, gemituſq́ue dares. Nec verum eſt, quod ais: hoc periculum *interpretari Ribadeneiram quaſi Martyrium*. Vbi in toto hoc capite vlla Martyrij mentio? Non ignorauit Auctor plura ad Martyrium requiri, quam virgas, aut periculum virgarum. Quare quod ais, *ſtultè egiſſe auctorem hæc ſcribendo*, arbitror te multò ſtultius egiſſe mentiendo.

Nec

Nec placet tibi; quod Goueanus, mũtata versificatione, supplicium in honorem conuerterit, seq́ue ad pedes Ignatij abiecerit, & lacrymis veniam petierit. Quocirca *superstitiosum mancipium* à te honoris caussa appellatur. Non dubito, quin illum quoq; Tribunum, qui S. Paulum flagellari iusserat, pro *superstitioso mancipio* habeas; quod ab incepto non modo destiterit, sed etiam sibi timuerit, postquam resciuit, *quia Paulus ciuis Romanus esset, & quia alligasset eum.* Tu profectò, non obstante innocentia in Ignatio; neque etiam tam hac, quam iure ciuitatis Romanæ in Paulo, tanquam alter Verres, in semel suscepto consilio perrexisses, & tam Ignatium quàm Paulum loris egregiè concidisses pro Caluinistica tua mansuetudine & lenitate.

Act.22.

Caput quartum, inquis, agit de *discipulis* Ignanatij. Auctor non nominauit *discipulos*, sed *socios*. Primi, inquis, nominantur Petrus Faber & Franciscus Xauier. Fabrum autem in primis sibi obstrinxit, *illumq́; docuit, vt quondam Pythagoras suos, quotidie examinare conscientiam suam.* Redis ad vsitatum tibi argumentum: Pythagoras suum auditorem docet, vt

Non prius in dulcem declinet lumina somnum:
Auson. Idyll.16. *Omnia quàm longi reputauerit acta diei.*
Quid prætergressus, quid gestum in tempore, quid non?
Cur isti facto decus abfuit, aut ratio illi?
Quid mihi præteritum, cur hæc sententia sedit;
Quam melius mutare fuit?

Quid

Quid volui, quod nolle bonum foret, vtile honesto.
Cur malus ante tuli, num dictu, aut deniq; vultu
Perstrictus quisquam? Cur me natura magis quã
Disciplina trahit? Sic dicta & facta per omnia
Ingrediens, ortoq; à vespere cuncta reuoluens;
Offensus prauis, dat palmam & præmia rectis;

Ergo non licet Christianis eandem rationis à se reposcendæ rationem inire; cum, vt iam in simili materia sæpius admonui, potius concludere deberes, id tanquam aliquid ab ipsa natura, vel potius ab auctore naturæ Deo dictatum, & mentibus etiam infidelium insculptum, amplectendum & suspiciendũ esse. *Nam & de hac re dicendum* (vtor verbis Origenis) *insitum esse hominibus eius sensum, quemadmodum moralis disciplina reliqua*, vnde hanc opinionem hausit & Pythagoras & quiuis alius vel Græcus vel Barbarus. Licet igitur in doctrina examinandæ & explorandæ conscientiæ Ignatius alium ducem non habuisset, quàm Pythagoram: non tam Pythagoram, quàm ipsum naturæ lumẽ, super singulos à Deo signatum, secutus esset, quo lumine illustratus, ipse etiam Pythagoras intellexit, hãc sui discussionem, maximè ad profectum in virtutibus faciendum conducere: neque hoc tantum vidit Pythagoras, sed & super hac re *consultus Apollo*, hoc est, ipsemet Cacodæmon, ore illius simulacri oracula fundere consuetus; qui virum bonum & sapientem, & qualis millibus ex multis vix vnus reperitur, eum haud vana prædictione pronunciauit; qui *Iudex ipse sui esset, seseq; totum ad vnguem exploraret.*

Orig. lib. 1. contra Celsum.

Nec

Nec deserunt Christiani duces, in quorum vestigiis Ignatius pedes suos poneret. Audi quid Sozomenus de sancto Antonio scribat. *Eum, qui praclarè vitam acturus esset, tum ad laborandum hortatus est, tum ad secum considerandum, rationemqúe sedulo ineundam; quid noctu, quidque interdiu etiam egerit. Quod si quidquam contra quàm debuerat, commiserit; vti illud scriberet in tabulis, quò de reliquo tum à peccatis sibi temperaret, tum ipsum puderet sui, si multa delicta in tabulis scripta offenderet; simulque vereretur, ne tabulis forte eius repertis, improbus ab aliis planè deprehenderetur.* Hæc Sozomenus de magno Antonio. Denique quid aliud suasit sanctus Paulus, quam examen conscientiæ his verbis: *probet autem se ipsum homo:* Et, *quod si nos ipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur.* Sed satis in præsenti de examine conscientiæ.

Sozom. li. 1. Hist. Eccles. ca. 13.

1. Cor. 11.

Accessère, inquis, *ad hos duos Iacobus Laines, Alphonsus Salmeron, Simon Rodericus & Nicolaus Babadilla. Æquarunt hi omnes numero septem, quot Planetæ sunt; vel stellæ erraticæ.* Septenariũ numerum quæsiuisti, vt conuicium faceres, quod tamen exuta conuicij natura in laudem transit. An enim nescis, Misene, septem Planetas inter sidera præcipuos esse, qui ita oberrant inæqualiter, vt nihil sit æqualius, ita inconstanter, vt nihil sit constantius: ita mutabiliter, vt nihil sit immutabilius: dato à rerum omnium conditore vnicuique proprio orbe, in quo non

fixus

fixus hæreret, sed proprio motu cieretur; *Cælestia*, inquit Philo, *semper sui similia currunt, recurrunt́q; perpetuo, nullam prorsus mutationem admittentia.* Quod si patres istos ideo perstringere vis, quod vno loco non constiterint, sed varias mundi partes docendi caussa, obierint, noueris inprimis idem obiectum Christo & discipulis à Celso, qui hæc ad Christum: *Cum discipulis vltro citroq; cursitas.*

Philo lib. de Decalog.

Orig. lib. 1. contra Celsum.

Deinde quæro ex te, num Sol & Luna, Planetarum Principes, tantum terris prodessent, si perpetuo vno loco hærerent, quantum nunc prosunt, cum cœlum terrámque obeunt? Tertiò, Philo reprehendit illos, qui has septem stellas vocarunt *planetas* seu *errones*, *quod*, vt ait, *in cœlo nihil sit errori obnoxium propter beatam, felicem diuinamq; huius naturam ab omni errore alienissimam; sed quia cursum*, inquit, *tenent indiuisibili & extremæ Sphæræ contrarium, parum propriè sidera erratica cognominata sunt ab hominibus temerariis suummetipsorum errorem illis adscribentibus, quæ in summi Imperatoris militia nunquam deserunt Ordinem.*

Phil. li. cit.

Addis numerum *septenarium* à Pythagoreis appellatum σεπτάδα pro ἑπτάδα, quasi *venerabilẽ*, vt *venerabiles fuisse illos patres indicaretur.* Nihil habeo, quod huic tuæ seu cõiecturæ seu nominis declarationi opponam: habeo quod apponã ex Philone; qui de hoc numero non pauca, præter cetera hæc: *Mihi videntur primi nominum impositores, quippe sapientes, vocasse hunc numerum* ἀπὸ τοῦ σεβασμοῦ, id est, *ab insita maiestate honestateque*

Philo li. de mundi opificio.

teque. Romani certe addito sigma, quod deest in Graeco vocabulo, clarius etiam exprimunt vim Etymologicam, septem eum appellando à Maiestate, vt dictum est, honestatéque ipsius. Idem. *Septenarij naturam nescio an quis satis laudare queat, cum ea sit praestantior, quàm vt vlla facundia possit exprimi.* Et: *tanta in septenario sanctitas est sita; vt praeeminentiam habeat prae omnibus numeris non excedentibus denarium. Quàm ob caussam ceteri quidem Philosophi numerum hunc assimilant natae sine matre Virgini Victoriae: Pythagorici verò vniuersitatis huius Imperatori. Vocatur etiam septenarius à proprietatis vocabulorum studiosis absolutorius, quia hoc absoluuntur vniuersa & perficiuntur.* Hæc ex Philone de numero septenario in tuam gratiam; quandoquidem mysteriis numerorum delectaris. Si plura cupis ipsum Philonem adi, si tamen scis, quid libri Philo.

Sed needum philosophari definis de septenario. *Inter alia huius numeri nomina*, inquis, *etiam numeratur, παρθένος, Virgo.* Quid mirum? iam audisti ex Philone septenarium *Virgini Victoriae assimilatum fuisse.* Testatur idem Philo Iessæos venerari solitos *non solum simplicem septenarium, sed & vim eius multiplicem: castam enim sciunt hebdomadem & semper virginem.* Idem alibi: *Hebdomas pro sua natura, qua reliquos antecellit numeros, est virgo matre carens, valde familiaris vnitati & principio.*

Phil. li. de vita contemplat.

Phil. li. de Decalog.

Paulo

Paulo post, inquis, *accesserunt tres alij, Claudius Iaius, Ioannes Codurius, Paschasius Broëtus, vt iam patrum decas fieret.* Neque hic te fugit mysterium, tam tibi vis odora inest. *Hic numerus olim vocatus Atlas, in quo etiam mysterium latet*, inquis; Quod verò illud? *Sic enim fulciunt Papatum Iesuitæ, vt vertice supposito sidera fulcit Atlas.* Papatus, hoc est, Ecclesia Catholica; non nititur, si nescis, nostris humeris; sed Christo, & Petro Apostolo, gemina hac petra, aduersus quam flare quidem possunt & stare inferorum portæ, non autem præualere. Super hoc fundamentum ædificare opus & munus est Iesuitarum; vt & illud, præpedire quoquo modo licet, ne quis Hæreticus destructor accedat, & diuinæ huic structuræ detrimenti aliquid demoliendo afferat. *Hunc numerum vocarunt*, inquis, *etiam ἀνάγκην & πίστιν, necessitatem & fidem; vnde significatum, Iesuitas vi coacturos esse homines ad Romanã fidem.* De appellatione numeri non laboro; de caussa à te reddita iure dubito, quam tamen admitto, si velis significatum, Iesuitas vi doctrinæ & veritatis coacturos esse homines ad Catholicam fidem. Iesuitæ enim non euangelizant ferro & igne; sed Caluinistæ.

Porrò si quid solidi mysterij in decade seu denario numero reperire volebas, poterat id tibi pandere Philo, cuius hæc verba: *Impositores primi nominum, viri sapientes, merito videntur appellasse hanc δεκάδα quasi δεχάδα, quod capiat, comprehendátque omnia numerorum genera.* Quare Phil. li. de decalog.

O &

Phil. li. de congressu quærendæ eruditionis caussa.

& ab eodem auctore *perfectissimus numerus* nominatur, & variis laudibus, variis in libris celebratur.

Quia verò animaduerto, te hoc patrum nostrorum denario numero mirificè delectari, nō abs re fore credidi, si in tuam gratiam hic adscriberem, qui genus, vnde domo, singuli, quando ad Ignatium adiuncti, quo ordine, quando & vbi ad meliorem vitam translati; idq; sub breui compendio, tabulæ forma, quam ecce subiectam cernis:

Decem primorum Societatis IESV *patrum nomina, cognomina, nationes, Diœceses, Ordo vocationis, dies, mensis, annus, & locus quo quisque obiit.*

Vocationis ordo,	Nomen,	Cognomen,	Natio.
I.	P. Ignatius	Loiola	Cantaber.
II.	P. Petrus	Faber	Allobrox.
III.	P. Franciscus	Xauier	Nauarręus.
IV.	P. Iacobus	Laines	Hispanus.
V.	P. Alphonsus	Salmero	Hispanus.
VI	P. Simon	Rodericus	Lusitanus.
VII.	P. Nicolaus	Bobadilla	Hispanus.
VIII.	P. Claudius	Iaius	Allobrox.
IX.	P. Ioannes	Codurius	Gallus.
X.	P. Paschasius	Broëtus	Gallus.

Diœcesis,	Ordo,	Locus,	Dies, Mensis, Annus obitus.
Pampilonen.	5.	Romæ	31. Iulij 1556.
Gebennen.	2.	Romæ	1. August. 1546.
Pampilonē.	4.	In Sanctio insula	2. Decem. 1552.
Seguntinen.	7.	Romæ	19. Ianuar. 1565.
Toletan.	9.	Neapoli	13. Febru. 1585.

Visen.

Visen.	8. Vlysipone	15. Iulij	1579.
Palentinen.	10. Laureti	23. Sept.	1590.
Gebennen.	3. Viennæ Austr.	6. August.	1552.
Ebredunen.	1. Romæ	29. August.	1542.
Ambianen.	6. Lutetiæ	14. Sept.	1562.

Iniere primùm Societatē Parisiis, anno 1534. septem priores, ad quos accesserunt tres posteriores anno 1535.

CAPVT II.

Mendacia & Cauillationes Miseni in caput quintum, sextum & septimum.

CAput quintum continet relationem de Ignatij discessu ex Gallia in Hispaniam; & quidem in ipsius Ignatij patriam: Ex quo excerpit, more suo, Misenus, quæ ad calumnias apta iudicat. Et inprimis Ribadeneiram inconstantiæ arguit: *supra dixerat*, inquit, *multis sceleribus se obstrinxisse Ignatium; hic vt leniat & eleuet duriusculè dictum, & lectorem à sceleribus ad leuia errata adolescentiæ traducat; ait Ignatium acerbissimis conscientiæ stimulis exagitatum, quod adolescens vnà cum aliis adolescentibus in hortum cuiusdam Ciuis simul intrasset, et fructuum aliquantulam copiam furtim abstulisset, magno Domini damno.* Primùm vbi nam scripsit Ribadeneira Ignatium multis sceleribus sese obstrinxisse, vt tu scribis? Nominabis forte caput nonum libri primi. Atqui eo loci non memorat Ribadeneira quid ipse de Ignatio, sed quid ipse Ignatius de semetipso senserit, & quomodo recordatio-

ne delictorum superioris vitæ (quæ ipse scelera vocabat) inanis gloriæ blandimenta expellere voluerit. Secundò, vt maximè id scripsisset Ribadeneira; num propterea sibi contradiceret; quod prçteritis hoc loco aliis; recẽseat id, quod Ignatiũ tunc maximè pungebat, ipso natalis loci aspectu ad memoriam illius potissimùm delicti excitatum? Tertio, num tam leue tibi videtur factum, transcendere in hortos alienos, & inde fructus clepere? Et vt leue sit; an nescis, quomodo viri sancti etiam leuia errata defleant? An non monuit te Ribadeneira; quanto dolore simile peccatum, adolescentiæ non insuetum, deploret Sanctissimus Doctor & Episcopus Augustinus in suis Confessionibus. Ausim affirmare, te ne adulteriũ quidem, si quod commisisti, tanto gemitu, tantisꝗ lacrymis expiare, quantis beatissimus ille Antistes puerile illud pomorum furtum. Non affirmo, ne succenseas, te commisisse adulterium; sed quid facias; si fecisti; doceo: & vt de hoc incertus sim; de altero tamen longè sum certissimus.

S. August. lib. 2. confess. cap. 5. & 6.

Ait Ribadeneira, quendam hominem, innocentem planè, in carcerem coniectum, ob ablatos ab Ignatio sodalibusꝗ fructus, certaꝗ pecuniæ summa mulctatum; & hoc vel in primis Ignatium afflixisse: Hic tu: *Ergo necesse est illum hominem vel mutum fuisse, qui negare factum nõ potuerit; vel iudices iniquissimos, qui non conuictum de furto bonis spoliarint. Quis non videt hæc & similia pueriliter & putidè confingi?* Neutrum, mi Misene, necessarium est. Non primum, quia fieri potest, & verò sæpe fit, vt quis sit innocens & minimè elinguis, factumꝗ strenuè inficietur, & tamen

men condemnetur: quia neganti solùm Iudices non adhibent fidem, si adsint alia indicia & testimonia seu vera seu falsa, in foro tamen externo probabilia, cui moris, sententiam ferre secundum *allegata & probata.* Nec alterum necessarium est: quia Iudex iustè potest, nō modò sententiam alicuius mulctæ pecuniariæ; sed mortis in innocentem pronunciare, si, seruatâ iuris forma & ratione, ostensum sit, nocentem esse, saltem iudicio fori externi; nam coram Deo qui innocens est, nullis humanis testimoniis efficitur nocens. Quis ergo non videt hæc non pueriliter confingi, sed à te petulanter calumniis traduci?

Subiungis, *paulò post mentionem facit legum Ignatij, de alea, de concubinatu Sacerdotum. De quo valde obscurè loquitur.* Tu quidem hoc loco non obscurè, sed splendidè profectò mentiris: non enim leges illas tulit Ignatius; sed hortatu Ignatij legitimus Magistratus; vt proinde non nisi mendaciter *leges Ignatij* appelles. Deinde, quæ obscuritas in verbis Auctoris, cum refert, quodnam operæ pretium in sua patria concionando fecerit Ignatius? En ipsa verba: Cum patrio more Virgines, quoad viro traderentur, capite aperto essent; pessimo exemplo multæ, cum apud Clericos turpiter viuerent, perinde caput obnubebant, ac si legitimo eis matrimonio iunctæ fuissent: quibus fidem, quasi maritis, præstabant. Quod nefarium institutum, ac sacrilegum funditus tollendum curauit. Hæc Ribadeneira. Quid tu? Non intelligo hoc, inquis, de cōcubinatu, sed virginum habitu. Quid

tu intelligas; id ſcilicet populus curat. Intelligere debes id, quod auctor intelligit, non quod tibi collibitum. Ribadeneira & de concubinatu, & de habitu, & de fide data ſacerdotibus tanquam maritis, intellexit. Nam & leges in concubinarios ſancitas eſſe dixit, & concubinas, matronarum more, tecto capite inceſsiſſe, & presbyteris, iuriſiurandi religione interpoſita, iunctas eſſe; hæc omnia merito *ſacrilegum & nefarium inſtitutum* nominauit. *Sed qualis*, ais, *hæc emendatio? Vetuit eas, quæ turpiter viuebant apud Clericos, caput obnubere*; Non tantum hoc, bone vir, ſed plus præſtitit; nempe tria illa, quæ paulò ante dixi. Quod ſi etiam hoc tantùm effeciſſet, ne ſi quæ cum Clericis turpiter conſueſcerent, Magiſtratus eas pateretur, tanquam matronas, legitimo matrimonio copulatas, incedere; an non Ignatius rem præclaram præſtitiſſet? Quid enim turpius, & quid ad mores corrumpendos accommodatius, quàm ſi opinio illa inualuiſſet, meretrices eſſe Clericorum legitimas coniuges? quod neceſſariò euenturum erat, tum ex pari cum matronis habitu; tum ex fide tanquam maritis data. *At magnam*, inquis, *iniuriam fecit Virginibus, cum paſſus eſt eodem habitu vti ſcorta, quo caſtæ puellæ vtebantur*. Forte Ignatius, tertium habitum his ſcortis præſcribi curaſſet, ſi te conſultorem adhibuiſſet: te, inquam, qui probè videris noſſe, quo veſtitu meretrices ſint conueſtiendæ: Interim ignoſces Ignatio, ſi huius artis penitus rudis, obtinuit, vt eo habitu vterentur iſta proſtibula, qui declararet & quid eſſent, & quid non eſſent, vt hac ratione maior pudor incuteretur impudicis; & maior itidem terror, vel

hor

horror iniiceretur pudicis, ne impudicitiæ sese consecrarent. Tertullianus non obiecit Romanis: nullum seruari discrimen inter meretrices & virgines, sed inter *matronas & meretrices*. Enumerans enim varias morum corruptelas, *Video*, inquit, *et inter matronas atq; prostibulas nullũ de habitu discrimen relictum*; nõ ignarus, quantũ ex hac similitudine scelerum & flagitiorũ nasceretur. Tertull. in Apolog.

Hic, inquis, *notabis, quanta religione votum castitatis à Clericis Pontificiis seruetur, ipsis Iesuitis testibus*. Scimus & dolemus non omnes facere officium. Nullus ager tam fertilis & cultus: cui inimicus homo non superseminet Zizania. Subit mentem, quod Origenes Celso respondit, tu id à me habe, donec infra fusius hac de re agemus. *Ecclesiæ Dei* (catholicæ) *per Christũ eruditæ, collatæ ad vulgares cœtus hominũ*(prædicantiũ)*planè sunt mũdi lumina. Quis enim nõ fateatur deteriorẽ Ecclesiæ nostræ partẽ, collatã cũ vulgaribus cõcionibus* (prędicãntiũ)*longè præstantiorẽ esse?* Notũ est, Misene, quæ sint Lutheri, Caluini, vestrorũq; ministrorum & prædicantium de castitate decreta & placita; quæ satis indicant, quam procul à vobis exulet Pudicitia, *flos morum, honor corporum, decor sexuum, integritas sanguinis, fides generis, fundamentum sanctitatis, præiudicium omnis bonæ mentis*. Orig. lib. 3. contra Celsum. Tertull. li. de pudicit.

Ex Hispania venit Ignatius Genuam, grandi inter nauigandum tempestate defunctus. *Quæ fortasse nulla fuit*, inquit Misenus. Quid sibi vult istud tuum *fortasse?* Vnde scis nullam *fortasse* fuisse, vel vnde hoc suspicaris? An quia Ignatio idem accidere non potuit, quod aliis infida

per æquora euntibus plerunq; accidit? Non vnius sed plurium dierum traiectus est Valentia Genuam. Num tot diebus fieri nequiit, vt tempestas existeret, nauemq́; qua Ignatius vehebatur, in graue discrimen coniiceret? Si quis ex Ethnicorum numero assereret procellas illas, quibus in mari Galileæ discipulos agitatos refert Euangelista, fortasse nullas fuisse; an non eum vel hoc nomine temerarij mendacij redargueres, quod sine vlla ratione, vel in specie probabili, id affirmaret, cùm qui hoc asserit, assertionis suæ caussam aliam dare non posit; quàm quia credere nolit? Quam enim aliam daret? Quod autem ob tempestates, quas tulit Ignatius in mari, *Neptunum ei semper infestum fuisse* ais, forte idem dices de Christo & Apostolis (quandoquidem Euangeliis æque ac profanis historiis fide tantum humana assentiris) cum legis quibus procellis aliquando sint exagitati: nisi fortasse Neptunus non incolat illa Iudææ maria, sed tantum mare mediterraneum & Oceanum. De sancto Paulo non dubito, quin mireris; cur Neptunus magis vel æquè ei fuerit infestus, ac Vlysi Homerico, quippe qui *ter naufragium* fecerit, & *in periculis fluminum & maris* toties versatus fuerit.

Matth. 8. Marci 4. Lucæ 8.

Matth. 14. Marci 6.

2. Cor. 11.

Pari modo, cum Caluinista iste confictum suspicatur; quod Ribadeneira scribit, de periculo vitæ adito ab Ignatio, in itinere Genua Bononiā, cum eò processisset ignarus, vnde nec regredi, nec progredi posset: quam, rogo, huius suæ suspicionis caussam adfert? An nō enim sæpius in mōtibus & rupibus cōtingit, vt dū quis improuidus progreditur, tandē regrediendi sibi facultatem

tatem ademptam videat? Lege si lubet apud Stephanum Pighium, commemorabile huius rei exemplum, & erubesce, si tamen necdum frontem omnem tot mendaciis & calumniis amisisti. Pigh. in Hercul. Prodic.

Cùm Ignatius Bononiam peruenisset, casu decidit ex ponticulo ligneo in subiectam fossam, ex qua, cum cœno oblitus, sordibusque fœdatus emersisset, risum spectantibus mouit, vrbemque obambulans, neminem reperit, qui vel obolum, vel panis frustulum largiretur. Tu factum hoc vocas *lepidam historiolam*. Videris imitari inuidiam; cui nihil lepidum, nihilque ad commouendum risum idoneum, nisi quod cũ alieno infortunio coniunctum est. *Risus abest*, ait ille; *nisi quem visi mouere dolores*. Addis, *non fuisse mirum stipem nullam Ignatio datam; quis enim homini cœno oblito daret aliquid*. Imò si argumenta misericordiæ excitandæ humano modo æstimare velimus, quis tali homini non daret? nisi fortè Caluinianum Euangelium ita beneficentiam in mendicos commendat, vt non nisi bene lotos, comptos, & nitidos eleemosyna subleuãdos esse doceat?

Quod si huiusmodi homini nihil impertiendum est, antequam vestes abluat, ne, vt tu dicis, *vel fœtore offendat, vel attactu alios fœdet, vel aspectu terreat*; multò magis vacuos abire iubebis, quos vel lepra horribiles effecit; vel cancer auribus naribusue truncauit, exesis genis, aliusue morbus deformauit; ne te *fœtore offendant*, vel *attactu fœdent*, vel *aspectu terreant*, non modò vi-

 gilantem,

gilantem, sed & dormientem; facile enim Morpheus, aut ille, quem *Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus nominat*; pusionem istũ obiectis terrificis formis terrefaceret.

Sextũ caput explicat, quomodo Ignatius Venetiis sit accusatus, & innocens declaratus. *Accusatores*, inquit Misenus, *non nominãtur, neq; criminis certi vlla fit mẽtio*. Accusatores in specie nominare nihil attinet; cũ ad veritatem historiæ parũ aliquando faciat. Quod si omnino necessarium arbitraris, vt accusatorũ vel testium nomina exprimantur; sciscitari poteris ex Matthæo Euan-
Matt. 26. gelista, cur contentus fuerit dixisse: *Nouissimè autem venerunt duo falsi testes, & dixerũt, hic dixit, etc.* curq; nominatim nos non docuerit, quinam isti criminatores fuerint. Nũ certi criminis mentio fiat (quamuis neq; hoc ad fidem historię prorsus pertineat) nũ verò tu hîc, more tuo, egregius sis fingendi artifex, intelliget lector ex his Ribadeneiræ verbis: Quidam vel maleuolentia suffusi, vel falsa persuasione decepti, sparserunt, fugitiuum illum esse, in Hispania non semel vinctum in custodia fuisse, igni tradita combustaque ipsius statua, profugisse; ne Parisiis quidem licuisse homini viuere: ex qua etiam vrbe fugiens suæ saluti consuluisset. Hæc auctor. Annon certum crimẽ propter crimina fugitiuum esse? Annon certum crimen propter crimina exustum esse, tametsi in imagine? Nonne certum crimen & suspectæ & damnatæ doctrinæ auctorem videri? Sed nisi tu de incertis criminibus calumniareris, haud tibi perpetuò mendacia certa suppeterent.

Caput

Caput septimum exponit, quo pacto Socij Lutetia ad Ignatium venerint. Ait Ribadeneira: tres, qui Sacerdotes erant, quotidie rem diuinam fecisse: Septem reliquos virtute panis cœlestis aduersus graues, longæ molestæque viæ difficultates sese cōmuniisse: *Hunc vsum Eucharistiæ,* inquit Misenus, *nobis Christianis ignotum, notent Iesuitæ, si qui fortè adhuc in Galliis delitescunt.* Quid mirū, si vsus iste Eucharistię vobis nomine Christianis, re Caluinistis sit ignotus; cū ipsa Eucharistia, hoc est, fons & origo huius fructus, vobis sit ignota? Nam Christianis, quibus Eucharistia nota est; ignotus esse nequit saluberrimus iste tanti Sacramenti fructus, quid enim cor hominis magis aduersus omnes ingruētes tempestates & difficultates confirmat, quàm panis iste cœlestis, habens omne *delectamentum suauitatis;* & in *cuius fortitudine* per auia & inuia huius vitæ deserta, vsq; ad montem Dei Horeb, cum sancto illo vate contendimus. 3. Reg. 19.

Sequitur, inquis ἀξιόλογόν τι. Quid illud? Quia rusticus in Galliis curiosius cōtemplans septem illos patres, *aliquam,* dixit, *prouinciam reformaturi discedunt.* Tu, *crediderim,* inquis, *audiendo fuisse deceptos Iesuitas, & rusticum dixisse deformaturi.* Deciperis, Misene; nihil præ se ferebant patres illi, quod argumento esset futuræ alicuius deformationis; sed omnia in illis ad reformationem comparata erant. Si Lutherum, Bucerum, Munsterum, Zuinglium, Martyrem, Caluinum, simul iter facientes conspexisset, planè mihi

persuadeo,

persuadeo, rusticum illud dicturum fuisse, impulsu Spiritus sancti, quod tu nunc dicis de septem illis patribus, impulsu Diaboli; quia quò isti pedem intulerant,

Protinus irrupit
Omne nefas, fugêre pudor, verumq; fidesq;,
In quorum subiêre locum fraudesq; doliq;,
Insidiaq;, & vis & amor sceleratus habendi.
Victa iacet pietas, & virgo cade madentes
Vltima cœlestum terras Astraa reliquit.

Nec occurrit modò cum quibus aptius illi tui reparatores Euangelij conferri queant, quàm cum deformibus & macilentis bobus, quas vidit Pharao, *qua deuoratis & consumptis prioribus, nullum saturitatis dederunt vestigium: sed simili macie & squalore torpebant.* Vt igitur illæ visæ sunt reformare omnia absumendo, & stirpitus, quidquid exstabat euellendo; ita isti quidquid decoris & nitoris in rebus Ecclesiasticis erat; exscindendo & exterminando reformarunt; sublatis & euersis altaribus cū Ecclesiis; exustis Sanctorum imaginibus, direpta sacra suppellectile, Sacerdotibus proscriptis aut trucidatis, Monasteriis in profanos vsus commutatis; expulsis Monachis. Quod si hoc est reformare, non deformare, tunc profectò Turcæ reformatores, non deformatores erunt; quia non aliter agunt; quàm vestri illi Prophetæ egerint: imo, ne mentiar, non paulò humanius cū Christianis templis agunt; quàm Caluinus & Caluiniani egerint.

Genes. 4I.

Latet etiam aliud mysterium, inquis, *in præsagio rustici, significatum est fore aliquando, vt primi inter*

Christianos

Christianos Galli, suo territorio discedere iubeant Iesuitas. Quiduis, vt video, quoduis tibi significat. Egregium interpretem pręsagiorum Misenum, cuius opera, si vsus fuisset Pharao in interpretatione somniorum; primas pręripuisset Iosepho. Gen. 41. Si Nabuchodonosor; principem locum nunquam Daniel obtinuisset. Contemplare, quæso, Daniel. 4. Misene, propius tuum præsagij illius delirium. Rusticus Gallus patres illos curiosius intuitus repentino afflatu concitus, *aliquam*, inquit, *prouinciam reformaturi discedunt.* Significatum est ergo primos fore Gallos, qui Iesuitas exterminēt. Qui huius tui acuminis acumen non capit, is tantum capit, quantum tu. De Gallicana illa Lib.1.c.1. caussa suprà iam, quantum satis erat, actum est. Hìc tantum ex te quęro: quid detrimenti Ecclesiæ attulerit persecutio illa magna, quæ post necem Stephani exstitit in Ecclesia, quæ erat Hierosolymis; *& omnes*, inquit S. Lucas, *dispersi sunt* Act. 8. *per regiones Iudaæ & Samariæ, præter Apostolos. Calamitas*, inquit ille, *sæpius disciplina virtutis est. Vi-* Minut. in Octauio. *res denique & mentis & corporis sine laboris exercitatione torpescunt.*

Iam peruentum est, inquit Misenus, *ad narrationem, quam nemo, credo, qui saltem homo sit, non canis vel porcus, sine horrore & nausea legere poterit.* Quæ verò illa narratio, quæ Miseno stomachum mouit, imo euertit? *Franciscus Xauerius, Venetiis in Xenodochio, non contentus fuit ea sedulo præstare, quæ sordidissima erant; vt horrorem, quem sentiebat, perfectius vinceret; saniosa vlcera interdum lingebat:*

Hæc

Hæc narratio Miſeno tantã nauſeam cõcitat, vt, quod alibi ſcribit, Xauerij *ſine nauſea* nequeat meminiſſe,& in hanc exclamationẽ erumpat: *Os non durũ,ſed tetrum & rancidũ*. Lubet tamẽ in hac materia nõnihil immorari,& te accuratius examinare; quæ tandẽ ſit tantæ nauſeæ cauſſa, ſi interim,dum hac de re ſermocinamur,vomueris, forſan ſanaberis: quia nauſea hæc non tã ab externo, quàm ab interno vitio proficiſci videtur. Quid ergo tibi tantũ nauſeæ parit? An quia Xauerius ægris & miſerandũ in modum, vi morbi deturpatis, ſedulò inſeruiit; eosq́ manibus ſuis fouit,erexit,tulit,tranſtulit; idq́ in Xenodochio ſeu Noſocomio? Quantã igitur nauſeã tibi concitaſſet S.Fabiola,clariſsima fœmina; *Quæ*, vt inquit S.Hieron. *prima omnium Noſocomium inſtituit,in quo ægrotantes colligeret de plateis, & conſumpta languoribus,& inedia miſerorum membra foueret. Deſcribam diuerſas hominum calamitates, truncas nares, effoſſos oculos, ſemiuſtos pedes, luridas manus, tumentes aluos,exile femur,crura turgentia,& de exeſis ac putridis carnibus vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & pedore confectos humeris ſuis ipſa portauit? Quoties lauit purulentam vulnerum ſaniẽ, quam alius aſpicere non valebat? præbebat cibos propria manu, & ſpirãs cadauer ſorbitiunculis irrigabat. Scio multos diuites & religioſos ob ſtomachi anguſtiã, exercere huiuſmodi miſericordiã per aliena miniſteria & clementes eſſe pecunia,nõ manu: quos equidem non reprobo, & teneritudinẽ animi nequaquã interpretor infidelitatẽ: ſed ſicut imbecillitati ſtomachi veniã tribuo,*

S. Hieron. epiſt.30.

buo, sic perfectæ mentis ardorem adoro, in cœlum laudibus fero: magna fides ista contemnit.

Num & hic nauseas, Misene? Aliũ ergo te stomachũ habere oportet: aliũ S. Hieron. te Caluinianũ, Hieronymum Christianũ, qui adeo nihil hic nauseę sensit; vt quosdã, qui idẽ factitare sine nausea nõ poterãt, non quidẽ vituperet; sed nec cõmendet tamen; vt vel hinc intelligas, quibus coloribus te Hieron. depinxisset: si te, vel talia audiẽdo nauseare vidisset. *Ille quẽ despicimus,* Misene, *quem videre non possumus, ad cuius intuitum* (& memoriã) *nobis vomitus erumpit: nostri similis est: de eodẽ nobiscum formatus est luto, iisdem cõpactus elemẽtis: Quidquid patitur, & nos pati possumus. Vulnera eius existimemus propria, & omnis animi in alterum duritia, clementi in nosmetipsos cogitatione frangetur.* Hæc S. Hieron.

Forsan nauseas quoq;, cũ legis, aut recordaris, quid Placilla Imperatrix, vxor Theodosij Magni egerit; de qua hæc Theodoret. *Mox omni cura cõplexa est corpore mutilatos & labefactos omnib. membris, nõ quidẽ vsu seruorũ, neq; satellitũ ministerio, sed ipsa executrix huius rei, ad diuersoria illorũ vadens, & singulis necessaria suppeditãs. Eodẽ modo & Ecclesiarũ hospitia visens, decũbentes opera sua medicabatur, & ollas ipsas prehẽdens, & iuscula degustans, & patinas deferẽs, et panẽ frãgens, et epulas prabẽs, ac pocula eluẽs, aliaq; faciẽs omnia, quæ putabãtur esse opera seruorũ, atq; ancillarũ.* Hęc Theodore. de Imperatrice: Theodor. lib. 5. hist. Eccles. ca. 18.

His duabus fœminis addam & viros: Nosti Ioannem Damascenum? At forsan hic non modò nauseabis, sed & quidquid pituitæ

ventri-

ventriculũ malè afficit, eiicies: Damafcen⁹ ergo, cùm nouitius adhuc religiofæ vitæ tirocinium poneret, hoc mandatum à fuo magiftro accepit: *vt transiens per circuitum labra* (Monafterij) *per fe ipfum in fingulis Monachorum cellis fordium domũculas, & latrinas expurget. Qua fententia Ioannes valde latatus dixit, id mihi facile erit, atque adeò voluptati fumma. Igitur è veftigio abit, & conquifitis, acceptisque fcopis, nec non aliis purgatoriis inftrumentis, cellam eius, qui propius fenem habitabat, accedit, eamque ingreffus manus illas inquinare cœpit, qua multis antea aromaticis odoribus fragrabant.*

Ioã. Patriarch. Hierofol. in vita S. Damafcen.

Leprofum horribili fpecie, *cuius iam multa membra morbus exederat, & vocem quoq; ademerat,* domi fuæ alebat Anaftafius Presbyter, vt teftatur Amphilochius, eique fidelifsimè miniftrabat: ad quem cùm aliquando diuertiffet S. Bafilius, multis precibus à Presbytero contendit; vt miferando illi homini nocte vna feruire poffet. Nec abnuit ille. *Relicto igitur Bafilio in cellula cum leprofo, claufoque oftio abfceßimus,* inquit Amphilochius, *At ille vulnerum fanator preces pro eo ad Dominum fundens, & tota nocte obfecrans Deum, reddidit illum fanitati.* Quàm difpar tu Anaftafio & Bafilio, qui fi vel vna hora huiufmodi elephantiaco tuam operam locare deberes; non modò naufeares, fed *pulmoneũ vomitum vomeres,* nifi fortè hæc & fimilia, quæ manibus duntaxat peraguntur, non mouent tibi naufeam; fed hoc potifsimùm, quod Xauerius fluẽtia tabo vlcera

Amphiloch. in vita S. Bafil.

lingua

lingua linxerit. Hoc videlicet tolerare nequis. Ob hoc Principes, Comites, Nobiles alloqueris, *ne patiantur eiusmodi Cynicos mensis suis assidere.* At memineris, Misene, quæ & qualia medici aliquando non modò oculis inspiciant, manibusq; contingant; sed & ore gustent, vt ægrum curent. Quid ergo criminis admittet ille, qui nimis delicatum stomachum paulò robustiorem efficere volens, languenti & fastidienti eam medicinam adhibet; quam adhibuit Xauerius? Apud Homerum exsugit ex vulnere Menelai sanguinem concretum Machaon Medicus; quem credo, ob id non repulit à sua mensa Menelaus, vt nec Rex Regum Agamemnon. Quod si quis medicus eadem diligentia seu vulnus, seu vlcus tuum curaret; non dedignareris, opinor, cum illo esse & comesse, neq; loco Cynici, sed hominis valde benefici haberes. Cùm Galenus sistendi doloris ex morsu vel aliunde orti rationē tradit, duplici modo id fieri docet, nempe eius quod dolorem creat *vacuatione*, aut *alteratione*. *Vacuant*, ait, *calefactoria omnia*; *& quæ citra calefactionem vehementer trahunt*; additque; *Sunt autem & qui ore suo virus extrahunt, ægræ videlicet particulæ admoti, ipsamque labiis complexi.* Hæc ille. Quod si tu morsus à vipera vel cane rabido incideres in Medicum tuæ salutis tam amātem, vt inspiratum venenum suctu eliceret; an præ nausea vomeres? An os *tetrum & rancidum* intonares? Quod igitur medicis permittis; hoc permitte etiam illis, qui stomachi sui imbecillitatē curare, & perfectam de se victoriam reportare student.

Galen. lib. 13. de mor. curand.

Parisiis leproso cuidam osculum & sanitatē simul tulit S. Martinus. Rem ita memorat Sulpitius: Apud Parisios, dum portam ciuitatis illius magnis secum *turbis ineuntibus, introiret, leprosum, miserabili facie, horrentibus cunctis, osculatus est, atque benedixit, statimque omni malo emundatus est.* Et tamen os hoc, iudicio tuo, *non durū*, sed *tetrum & rancidum* epulis Maximi Imperatoris accubuit, & ex eodē, quo Imperator ipse, poculo bibit. Quod nescio num aliquando purissimo Caluinistæ huius ori sit obuenturum.

Sulpit. in vita S. Martini.

Obiicis; *In Euangelica historia canes lingebant vlcera Lazari; iam conuersa ratio*: Nescio quid his verbis velis: explica, amabo, planius & clarius. An vis ideò non licere; quia canes id fecerint? Vide, obsecro, ne te, vt & illum epulonē, potius factum hoc canum condemnet: quod, audeo dicere, si epulo ille imitatus esset, in inferorum supplicia non incidisset; tantum abest, vt peccati quidquam admissurus fuisset, si, vt canes illi, vlcera Lazari misericorditer linxisset. *Horū ergo lingua*, id est, tua tuique similium, *grauius torrebitur*, (concludam enim locum hunc cum sancto Paulino) *qui debilitates modò pauperum vel horrent, vel irrident, fastidiosi letaliter & faceti, qui prætereunt, & canibus lambenda dimittunt vlcera proximorum. Nonne verius* (quæso te) *dicendi canes, qui ne canes quidem in curandis atque mulcendis hominibus imitati sunt?*

Luc. 16.

S. Paulin. epist. 31.

Ait Ribadeneira à patribus in Nosocomio versantibus, ægrorumque turbæ ministrantibus, iacta esse fundamenta probationum Societatis.

tatis. *Praclara*, inquit Misenus, *probationes, quæ, credo, iam pridem inter Iesuitas exoleuerunt.* Quo argumento inductus credis has probationes desiisse? Atqui minimè id crederes, si inter Iesuitas non inter Caluinistas vitã agitares. Tirones Ordinis nostri, vbicunque sunt publica valetudinaria, vt passim in Italia, ad ea destinantur, vt ægris seruiant; verbisque & opera solatij aliquid & adiumenti adferant. Nec quisquam seu doctus, seu indoctus, seu nobilis, seu ignobilis ab hoc labore eximitur; Quod si quis nauseat, non nauseare in hac schola discit, seseque confirmat ad opem ferendam miseris, quos alioquin nõ pauci nausea præpediti deserunt. Cur verò non egregiæ probationes illæ, quæ præterquam quod proximis nostris sunt voluptati & vtilitati; charitatis itidem & Christianæ humilitatis sunt insignia vel argumenta, vel documenta.

Cùm patres nostri Venetiis Romam proficiscerentur, & die quodam propter continuos imbres, nudis pedibus, sumpto duntaxat mane panis frustulo, iter agendum esset, Magister Ioannes Codurius, qui pedes habebat scabie aspersos, eo ipso die sanatus est, vt Ribadeneira scribit. Hic Misenus, cùm nihil haberet, quod huic historiæ opponeret, rem in risum vertit, more scurrarum: *Discimus*, inquit, *à Iesuitis scabiem pedum optimè curari, si quis nudis pedibus, maximis & perpetuis imbribus, octo et viginti passuũ millia conficiat; sumpto tantum manè frustulo panis, tanta aquarum inundantium copia, vt interdum tantum pectore extet.* Videris aliquando fuisse circumfo-

raneus seu agyrta, cùm tam expeditè noris, scabiei depellendæ medicamentum præscribere; quod profectò tum tibi salutare futurum spondere: si omnia faceres & tolerares eo animo, & eo pietatis ardore, quo illa tulit Ioañ. Codurius.

Quia verò tam felix medicus es curandis pedibus; poteris huic tuo medicamento aliud adiicere ex S. Augustino pro Podagricis, his vel similibus verbis: *Discimus ex Augustino, podagram optimè curari, si quis inter catechumenos nomen suum profiteatur; cruce signetur; sale condiatur, Chrismate inungatur, & tandem in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti bis vel ter abluatur.* Non dubito te hoc vel simile scholium adiecturum ad caput octauum lib. 22. D. Augustini de ciuit. Dei, si quando post Ludouicum Viuem, commentarios in aureum illud opus, edes. Res gesta ita se habet. *Medicum quendam podagricum in eadem vrbe* (Carthagine) *qui cùm dedisset nomen ad Baptismum, & pridie quàm baptizaretur, in somnis à pueris nigris cirratis, quos intelligebat Dæmones esse, baptizari eodem anno prohibitus fuisset, eisq; nō obtemperans, etiam conculcantibus pedes eius, in dolorem acerrimum, qualem nusquam expertus est, æstuasset; magisq; eos vincens; lauacro regenerationis, vt vouerat, ablui non distulisset, in baptismate ipso non solum dolore, quo vltra solitum cruciabatur, verumetiam podagra caruisse, nec amplius, cùm diu postea vixisset, pedes doluisse, quis nouit? Nos tamē nouimus, & paucissimi fratres, ad quos id potuit peruenire è vicino.*

CAPVT III.

Refutatio calumniarum in caput octauum, nonum & decimum.

CApite octauo commemorat Ribadeneira, quomodo ob bellum inter Venetos & Turcas ortum, nauigatio Hierosolymitana, quam patres meditabantur, fuerit impedita, Deo aliquid maius & amplius de nouo illo seruorum suorum manipulo disponente. *Sed quæ erant illa magna & ampla?* inquis: Nolo tibi nominare alia, quàm quæ tibi nominat tua conscienti: hanc consule; & à me non petes responsum. Si Deus patres illos ad tam magna & ampla non reseruasset, benigniore vtique in illos, & in eorum posteros animo esses. *Inuidia*; adde & odio, *ceu fulmine, summa laborant & vaporant.*

Porrò abiecta spe nauigationis, in varias vrbes ditionis Venetę concesserunt: tum vt illi, qui iam primùm sacris initiati fuerant, melius sese ad primum sacrificium Deo immolandum præpararent: tum, vt aliis etiam vitæ & doctrinæ exemplo aliquid emolumenti adferrent. *Hîc iam quæri possit*, inquit Misenus, *quid caussæ fuerit, vt Venetiis libero animo missificare non potuerint.* Posses etiam quærere, quid caussæ fuerit, cur Christus Hierosolymis, vel in alia ciuitate libero animo ieiunare & orare non potuerit, sed solitudinem & aliquando montem petiuerit, ibique *in oratione Dei pernoctarit*. Nemo dicit Patres Matth. 4. 14. Marc. 1. 6. Luc. 6.

illos Venetiis nequiisse rem diuinam libero animo facere; Poterant vtique: sed quia Venetiis iam noti erant, multisque negotiis distenti; satius visum est, ad loca minus nota adire; ibique plus temporis meditationi rerum spiritualium; & præparationi ad augustißimum illud Eucharistiæ sacrificium tribuere. Nam quod ais, *bonos illos Patres fatigatos fuisse audiendis confeßionibus, eo quod Venetiis sit magna mollium, scortorum, & scortatorum copia*, id calumnia est non modò in nostros patres, sed & in illustrißimam illam Rempublicam. Nam primum, vnde scis fatigatos fuisse audiendis confeßionibus? Ribadeneira nullã auditarum confeßionum mentionem facit; sed tantummodo laboris & operæ; quam valetudinariis impenderunt.

Deinde vt maximè confeßionibus excipiendis vacassent, tam frigidi tamen & infirmi vel corpore vel spiritu non erant, vt se ab vlla confluentis turbæ multitudine lassari paterentur. Præterea si pro proportione & magnitudine alicuius vrbis vel oppidi Caluiniani, iniretur numerus *mollium, scortorum, & scortatorum*; arbitror profectò, nec vanis argumentis persuasus, maiorem fore copiam, quàm Venetiis, pro amplitudine & numero indigenarum illius ciuitatis. Nimis quàm fœcundum est talium fructuum, Lutheranum & Caluinianum Euangelium, quod *de tenero vngue* meditatur carnem, quæque carni amica, & cuius est illud axioma: *Si nolit vxor, veniat ancilla:* quod certè non modò meretricum,

ſed & adulterarum vberrimũ ſeminariũ eſt: cur .n. vxor eadẽ Euãgelica libertate nõ colligat inde hoc problema: *Si nolit maritus, veniat famulus.*

Ait Ribadeneira, patres in varia loca diuiſos, tenuiſsimo victu vitam ſuſtentaſſe. Quid Miſenus? *Adduntur*, inquit, *nonnulla de victus aſperitate: qua, credo, victos eſſe à Diogene Cynico, quem tamen nemo inter Sanctos retulit.* At propter victus aſperitatem, nemo etiam illum inter nõ Sanctos retulit, non enim ideo non fuit ſanctus, quia aſpero victu victitauit; ſed quia verum Deum non agnouit, aut ſi agnouit, non coluit vt decuit. Exemplum Diogenis parcè & tenuiter vitam tolerantis, tuam, Caluiniane, condemnat *ingluuiem*, qui tum ieiunas, cùm nihil eſt quod edas. *Hinc tu eò irreligioſior; quãtò Ethnicus* Diogenes *paratior. Ille Deo idolo gulam ſuam mactat; tu Deo non vis.* Ex qua gula quid mirum, ſi naſcatur luxuria; *appendices gulæ laſciuia atque luxuria eſt*, inquit & verè & ſcitè Tertullianus. Tertul. lib. de ieiuniis.

Grande ergo diſcrimen propter diuerſos fines inter Chriſtianos & Ethnicos exili cibo potuque contentos: Illi amore Dei & patriæ cœleſtis ſeſe macerant: Iſti inſania ſuperſtitionis, vel popularis auræ, vel inanis Philoſophiæ gratia. Ideo illi laude & præmio apud Deum digni; iſti, nequaquam. *Finis, quò referuntur ea quæ facimus*, inquit S. Augu. *id eſt, propter quẽ facimus, quidquid facimus: ſi nõ ſolũ inculpabilis, ſed etiã laudabilis fuerit, tunc demum etiam facta noſtra laude aliqua digna ſunt: ſin ille iure meritoq; culpatur, quem ſpectamus & intuemur, cùm in aliquo verſamur officio,* S. Auguſt. libr. 2. de moribus Manich.

id quoque officium nemo improbandum, vituperandumque dubitauerit. De Catilina memoriæ proditum est, quod frigus, sitim, famem ferre poterat. Hæc erant illi spurco sacrilegoque etiam cum Apostolis nostris communia. Vnde ergo discernitur parricida iste ab Apostolis nostris, nisi fine illo, quem diuersissimum sequebatur? Namque iste illa tolerabat, vt immoderatissimas & immanissimas expleret voluptates: illi è contra, vt eas premerent; & dominanti rationi seruire cogerent. Hanc doctrinam sancti Augustini si nouisses, aut si nosti, sequi voluisses, multis certè scholiis & cauillis supersedere potuisses.

Adiungis. *Ignatius solus nescio quid singulare habuit in profundendis lachrymis, vnde etiam morbus contractus.* Nihil verius, nescis, Misene, nescis, quid sint illæ amoris diuini lachrymæ; quia *animalis es*, quia *carnalis es*, & supra carnem nihil sapis; norunt qui spiritum gustarunt. Nouerat sancta Paula, fœmina religiosissima, quæ ob nimiam lacrymarũ profusionem periculũ oculis creauit, *implens illud*, vt ait sanctus Hieronymus, *de Psalterio: Lauabo per singulas noctes lectum meum; lacrymis meis stratum meum rigabo: cumque à nobis crebrius moneretur, vt parceret oculis, & eos seruaret Euangelicæ lectioni, aiebat: Turpanda est facies, quã contra Dei præceptum purpurisso, & cerussa & stibio sæpe depinxi.*

S. Hieron. in epitaph. S. Paulæ.

Sed adhæc noster Misenus est velut pecus auritũ ad lyram: quod satis indicat cũ ait; hoc aduersari monito illi D. Pauli: *Gaudete in Domino semper*

Philip. 4.

ſemper, iterum dico gaudete. Quaſi vero lacrymæ illæ non ſint lacrymæ gaudij & lætitiæ, quaſi nemo ploret, niſi qui pondere preſſus iniquo demittit auriculas, vt iniquæ mentis aſellus, hoc eſt, vt Caluinianus. Certè ille ipſe, qui hoc ſemper gaudendi præceptum dedit, ait *ſe ſeruiiſſe Deo cum omni humilitate & lacrymis, & ſe per triennium nocte & die non ceſſaſſe cum lacrymis vnumquemque Epheſiorum commonere.* Nec tamen dubitare fas eſt, quin, præcepto ſuo conuenienter, *ſemper in Domino Apoſtolus ſit gauiſus.* Abi ergo cum tua Plerophoria Caluiniana; quæ velut quædam Pandora omnibus quidem lætitiis plena incedere videtur; intus autem vel ipſis inferorum doloribus pares dolores continet. Act.20.

His calumniis abſolutis, venit Miſenus ad conciones noſtrorum, quas ait *incboatas Vicetiæ; quod à craſſis, ſtolidis & ſuperſtitioſis initium ducendum eſſet.* Vides Lector ſpiritum Caluinianum nemini parcere: integras reſpubl. & vrbes inſectatur; nulli amicus, nulli beneuolus. Lepidum autem illud eſt, noſtros ideo Venetiis non incepiſſe conciones, quod ſuſpicarentur *in tanta Mercatorum multitudine, ſaltem aliquos, præſertim ex Gallia aut Germania affuturos, qui hypocriſin deprehenderent, & aliis proderent.* Ecce tibi quam ſagax Miſenus, qui odorari poteſt; quo nã conſilio ante ſexaginta annos Auctores noſtræ ſocietatis Vicetiæ, non Venetiis, publicè in foro & compitis ad populum verba facere cœperint: Num Miſenus fuit antequam eſſet? Num anima illius, iuxta Platonis decreta, alicubi pręexſti-

exſtitit; iamque non tam diſcit; quam meminit ſingulorum, quæ ante coniunctionem cum corpore viderat Vicetiæ & Venetiis; cum noſtri patres conſultarent, cur conciones Vicetiæ potius, quam Venetiis eſſent auſpicandæ? Quo tempore vel cum Icaromenippo in concauo Lunæ ſeſsitauit, & quid rerum vbique gereretur, & deliberaretur accurate notauit, vel in domo Famæ circumuolitauit.

Vnde quod eſt vſquam, quamuis regionibus abſit.

Inſpicitur.

Germanos & Gallos tuos valde ſcilicet metuebant Patres noſtri, qui ſi Caluiniani, aut Lutherani ſint, Venetiis non ſine hypocriſi degunt; & aliud promptum in lingua; aliud clauſum in pectore circumferunt.

Sed vide Caluiniſtæ huius importunitatem. Patres noſtros vocat *agyrtas*, quod in plateis ad populum verba fecerint. Idem opinor conuicium iacit in Chriſtum & in Apoſtolos; quotieſcunque vel audit vel legit eos extra templum & ſynagogas ad populum de rebus diuinis verba feciſſe; fecerunt autem frequentiſsimè. Certè qui Celſum in aliis libenter vt ducem ſequitur; eiuſdem hic quoque veſtigia non deſerit: Quid ergo ille de Chriſtianis? *Cernimus*, aiebat, *& circumforaneos iſtos circulatores, oſtentare iſta vulgo iactatiſſima, non apud cœtus hominum prudentium, quod id nequaquam audeant, ſed vbicunque animaduerterint adoleſcentum, mediaſtinorum, & fatuorum turbam* (nota Miſe-

Orig. lib. 3. contra Celſum.

ne)

ne) eo se ingerere; ibíque se venditare: Ad hanc criminationem, quid reponat Origenes, audi: *Considera, quomodo hic quoque nobis struat calumniam, quos confert cum circulatoribus fandas infandasque nugas garrientibus. At quas tandem? aut quid nos facimus simile? qui lectionibus, earumqúe enarrationibus populum hortamur ad pietatem erga Deum optimum maximum, ceterasque virtutes, pietatis comites indiuiduas, & abducimus à contemptu numinis, ceterisque affectibus à præscripto rationis exorbitantibus. Imo vel Philosophis optandum esset, vt excitarent tot auditores sermonibus ad honestatem vocantibus, quod factum est à quibusdam, præcipuè Cynicis, publicè apud fortuitum auditorium differentibus. Ergone hos quoque non apud eruditorum, vt videntur, cœtus disputantes, sed è triuio sibi quærentes auditoria, conferent cum circulatoribus, in forensibus coronis loquacitatem ostentantibus? At neque Celsus, neque alij incusant, quod habent pro humanitatis officio, sermonibus plebeculam ineruditam instituere.* Hæc Origenes.

Sed fortè Misenus noster, præter exspectationem Origenis, hinc occasionē calumniandi arripiet, dicetq́ Cynicos esse, qui publicè ad rude vulgus, seu ad promiscuam turbam verba faciant. Sed non effugiet; licet quadrigas Iouis conscenderit, quo minus Christum & Apostolos in Cynicorum classe collocet, quos perspicuum

est

est idem factitasse, quod Patres nostros Vicetiæ, & alibi terrarum egisse proditum est. Sed nunc ad caput nonum accedamus.

Caput nonum, inquis, *plenum est miraculorũ. Nam æger Ignatius aduentu suo curat Simonem ægrotum.* Mox ordine nobis recenset miracula. Primum miraculum est. *Ignatius inter eundum certior fit de futura hominis sanitate.* Non omittere debebas, quod Ribadeneira ait: Ignatium certiorem hac de re factum, precibus Deo pro Simone fusis. Quod si addidisses, minus loci habuisset tua illa annotatio: *Hic modus exprimi debebat, quo certior factus est Ignatius, num per visionem, an per Angelum, an per spiritus reuelationem.* Quid si adiecisset Auctor modum, nunquid calumniandi materia tibi præcisa esset, qui eo ingenio es, vt si modus exprimatur, continuo mẽdacia ingemines; si non exprimatur, statim modum cognitionis rei occultæ petas, quasi crediturus esses, si modus adiectus fuisset; cum nihil minus sit tibi propositum, quam fidem adhibere, quippe qui ad criminationes & calumnias fictus sis & factus, nescio cuius artificis manibus.

S. Hier. in vita S. Pauli. Refert S. Hieronymus, Magno Antonio cum iam nonagenarius in solitudine versaretur, hāc cogitationem occurrisse: *nullum vltra se perfectum Monachum in Eremo consedisse: At illi per noctem quiescenti*, inquit S. Hieronymus, *reuelatum est, esse alium vlterius multo se meliorem, ad quem visendum deberet proficisci.* Quære & hic,

Mise-

Misene, num S. Antonius hac de re sit certior factus per visionem, an per Angelum; an per spiritus reuelationem, an, quod tu de Ribadeneira effutis, *per Hieronymi vanitatem.*

Scribit S. Athanasius, eundem Antonium, S. Athan. in vita S. Antonij.
cùm alia multa diuinitus cognouisse, tum hoc, quod Monachus quidam, siti in eremo confectus, spiritum exhalarit, altero eandem aleam subituro, nisi Antonij monitu quidam quam primùm aquam pereunti obuiam tulissent. *Non multos post illos dies,* inquit S. Athanasius, *cum duobus fratribus euntibus ad Antonium, aqua in itinere defecisset, & vno siti mortuo, alter iaceret in terra, mortem exspectans: Antonius sedens in monte, celeriter ad se duos Monachos vocauit, & festinatò pracepit, vt lagenam aquæ assumentes, inuaderent iter, quod ducit ad Ægyptum, dixítque; vnus è fratribus huc aduenientibus modo migrauit ad Dominum: alter, si non succurreritis, addetur; hoc enim mihi nunc oranti reuelatum est.* Scitare & hic Misene, modum, quo certior factus Antonius, de morte vnius, & de periculò letali alterius, num per visionem, num per Angelum, num per spiritus reuelationem, *num per Athanasij vanitatem.*

Secundum, inquis, *miraculum. Verbo sanat Ignatius Simonem, aquè ac filius Dei:* Hæc non sunt Ribadeneiræ verba, sed tua mendacia. Verba Ribadeneiræ hæc sunt: Ad Simonem cum venisset in lecto iacentem, ægritudinéque pæne consumptum, hominem amplexus, nihil est, inquit,

quit, Simon, quod timeas, sanabere, atque itá conualuit. *Testes*, inquis, *sunt ipsi Iesuitæ: Quis igitur neget rem ita se habere?* Testis huius rei est Petrus Faber, qui interfuit, & Iacobus Laines, qui id ex Fabro intellexit; & ipse Simon Rodericus, qui hoc Ignatij beneficium, quoad vixit, prædicauit: *Sed isti*, inquis, *omnes sunt Iesuitæ*. Mirum, ni huius rei testes Caluinistas postules: num istos ideo, vt suspectæ fidei repudias, quia fuerunt socij seu filij Ignatij? At quis melius & certius nosse potest, quid parens egerit, quàm filij, in eius conuictu & consuetudine educati? Qui, quæso, fuerunt, qui testimonium de Christi miraculis dixerunt? An non discipuli Christi? Et qui ipsi non viderunt; an nō testati sunt, se ea didicisse ab his, qui oculis suis singula conspexerunt? An non ipse Christus, eo potissimum fine D. Paulo apparuit, vt idoneus resurrectionis testis esset, vt & ipsi fidei conciliandæ caussa, dicere liceret: *An non & ego Dominum vidi?*

S. Lucas cap. 1.

Quæ S. Hieronymus de S. Hilarione, quæ S. Athanasius de Magno Antonio memoriæ prodiderunt, nonne ea potissimum à discipulis & familiaribus S. Hilarionis & S. Antonij acceperunt? Hic quoque in Miseno Celsum audire videor, qui de Spiritus sancti sub imagine columbæ descensu aiebat: *Quis hanc visionem vidit, qui fide dignus sit? Quis audiuit vocem cœlo adoptantem te Deo filium, præter te vnum, & alterum quempiam ex sociis tibi sceleris pariter atque supplicij?*

Orig. lib. 1. contra Celsum.

Nunc

Nunc ad tertium, vt tu vocas, *miraculum* venis: quod nolo tuis, sed Ribadeneiræ verbis referre. ita ergo ille: Bassani erat Antonius quidam natione Italus, qui in edito colle extra oppidum, vbi templum quoddam sancti Viti est, & iucundissimus amœnam vallem fluminis Meduaci irrigantis prospectus, solitariam vitam colebat. Erat autem Antonius vir senex & grandæuus, priscæ seueritatis, illiteratus quidem, sed candidus & insigni sanctitatis opinione, qui moribus, & etiam ipso aspectu Magnum illum Antonium nobis, aut Hilarionem aliquem referebat. Noui ego ipse postea hominem. Hic Antonius, cum Ignatium nihil eximium præ se ferentem haud magnifaceret, imò verò in corde suo imperfectum duceret: Orationi aliquando impense deditus, ipsum per speciem, Domino demonstrante, virum excelsum atque admirabilem esse cognouit, & ad multorum salutem de cœlo demissum: cœpitqúe illum pudere sui, seqúe ac suum iudicium grauiter reprehendere, sicut ipsemet postea fassus est. Simile quid sancto Ephręmo Syro accidisse fertur; cum minus honorificam opinionem de Basilio magno habuisset. Hic Misenus; *Species illa quæ fuit, per quam Dominus demonstrauit talem esse Ignatium?* Quasi vero necesse sit omnem illam speciem esse fabulosam; quæ in specie à scriptore non exprimitur. Insignem speciem fuisse oportuit, qualiscunque tandem fuerit; cum Ignatij excellentiam & sanctitatem hæsitanti eremitæ patefecerit.

Amphiloch. in vita S. Basil.

Quod

Quod si speciē illam tam distinctè descripsisset Ribadeneira, quā distinctè descripsit illā Ephręmo oblatam Amphilochius, tu tam distinctè mentitus & calumniatus esses, quàm distinctè nunc mentiris & calumniaris.

Addis; *exprimatur itidem, in quo Italiæ territorio ille eremita vixerit, quod cognomentum habuerit:* An non hoc expressit Ribadeneira? An non ait, *vixisse Bassani in edito colle, extra oppidum, vbi templum quoddam S. Viti est, & iucundissimus amœnam vallem fluminis Meduaci irrigantis prospectus?* An tam cæcus es; vt Bassanum, & territorium Bassanense, certumque eius, definitúmque locum non videris? Nam de cognomento quod expostulas, poteris eodē iure expostulare cum S. Athanasio & D. Hieronymo; cum illo, quod Antonij: cum hoc, quod Hilarionis cognomētum non expresserit. *Annum* itidem designari vis & *mensem & diem:* Annum inuenisses, si numerare vel voluisses vel potuisses. Accidit enim hoc anno Domini 1537. Vt mensem & diem exprimat historicus, sæpissime non necessarium est; aliquando superuacaneum. An non tu ipse, qui hæc omnia tam anxiè contra morem historiæ exigis, hac ipsa pagina & nomen & cognomen & patriam & locum; vno verbo; omnia eius retices, quem dicis omnibus Iesuitis testimoniorum fidem & religionem ademisse, cū tamen ad fidem faciendam vel maximè referat scire, quidnam hominis ille sit; cui Iesuitæ adeò omnis fidei sunt expertes.

Sequitur quartum, vt appellas, miraculum. Quidam ex decem primis patribus ad Antoniū Ere-

Eremitam ſe conferre ſtatuerat; vt num ſatius eſſet vitam ſolitariam ducere, an inter homines agere; cum eo deliberaret: ſed prohibitus eſt, viro quodam terrifici aſpectus; cui ſtrictus in manu gladius, ſibi occurrente, & ne progrederetur, impediente. *Nemo negauerit*, ait Miſenus, *fuiſſe Angelum. Angeli autem boni & mali: de bonis non legimus eos apparuiſſe aſpectu terrifico. Ergo proculdubio malus fuit.* Quid? An quia tu non legiſti; qui nihil legiſti; ideo nemo legit Angelos bonos terribili aſpectu apparuiſſe? An non Angelus bonus fuit; quem vidit *Balaam ſtantem in via euaginato gladio?* Nōne Angelus bonus fuit, quem vidit Dauid *ſtantem inter cœlum & terram, & euaginatum gladium in manu eius, & verſum cōtra Hieruſalem*, qui Dauidem ita perterrefecit, vt non *præualuerit ire ad altare*, ait Scriptura, *nimio enim fuerat in timore perterritus, videns gladium Angeli Domini.* Abi ergo cum tuo illo *proculdubio*, quod quotieſcunque promis, toties proculdubio mendacium promis.

Num. 22. 2. Reg. 24. 1. Paralip. 24.

Ceterum non contentus hoc argumento hiſtoriæ fidem debilitaſſe; eandem nunc longè validiore tormento proſternit ſcilicet; *Vt dicam, quod ſentio*, inquit, *fabuloſa mihi videtur tota narratio.* Quis ergo amplius dubitet? Miſenus ſic cenſet; ſic ſentit, ſic vult, ſic iubet. Eſt ergo fabuloſa tota illa narratio. Quare verò fabuloſa? Conficta, inquit eſt, ad pueros terrendos, ne à Ieſuitis diſcedant. Agnoſco & hic Celſi diſcipulū, niſi quod ille criminabatur terriculamēta quædam à Chriſtianis adhiberi, vt alios capiant: hic

Orig. lib. 2. contra Celsum.

à Iesuitis, vt captos retineant. *Qualibus versutiis, & fictitiis terriculamētis vulgus attrahamus, vt Celsus temerè obiicit, Proferat, qui vult*, inquit Origenes, *nisi forte quod de Iudice, deq; hominibus in eo iudicio rationem factorum suorum postulandis docemus, astruentes id variis modis, vel scripturarum auctoritate vel argumentis probabilibus, id iste habet pro terriculis fictitiis.* De eodem alibi idem Origenes: *Celsus putat nos ad obstupefaciendum vulgus hac fingere; quasi necessario pœna peccatorem maneant. Quapropter confert nos cum quibusdam proferentibus spectra & terriculamenta in Bacchanalibus.*

Orig. li. 4. in Celsum.

Capite decimo exponitur quomodo patres, Academias Italię inter se distribuerīt & adierīt; Vbi Misenus; *nihil aliud egerunt, quàm quod agyrtæ facere solent, in publicis plateis venales prostituerunt suas superstitiones.* Si concionari, populumq; in publicis plateis erudire agyrtarum munus est; non effugies, quocunq; te verteris, quo minus Christus & Apostoli sint agyrtæ & circumforanei, præsertim S. Paulus; qui cum Athenis esset, non modo disputabat cum Iudęis in Synagoga, sed & *in foro* (en circumforaneum) *per omnes dies ad eos, qui aderant.* Aderant autem præter ceteros & *Epicurei & Stoici Philosophi.*

Act. 17.

CAPVT

CAPVT IV.

Diluuntur cauillationes Miseni in caput vndecimum & duodecimum.

IN capite vndecimo, inquit Misenus, *præparat se Ignatius ad idolum Maozim*: ita enim blasphemus sacrosanctum Missæ sacrificium nominat: Sed hanc Lutheranorum & Caluinianorum blasphemiam refutauit iam dudum Bellarminus, ostenditque missam nihil, Hæreticorum autem perfidiam multum cum idolo illo Mahuzim commune habere. *Initium præparationis*, ait Misenus, *est Idololatria*. Quia videlicet Ignatius Beatissimam Virginem Mariam perpetuò obsecrabat, vt ipsum apud filium suum in gratiam poneret: En idololatriam, quam ab Ignatio, absit vt amoliar, quando illam cum tota antiquitate communem habet, exceptis tamen illis, quos tota orthodoxa antiquitas tanquam sceleratos Hæreticos detestata est. Ex quorum numero Vigilantius, Eunomius, & ceteræ de genere eodem pestes.

Bellar. lib. 1. de Missa cap. 1.

Appellat, inquit Misenus, *Mariam cœli ianuam; ita falsum est, quod Christus se esse ianuam dixit.* Si in proprio *ianuæ* significato nimis hæreas, nec Christus, nec Christipara ianua est: si animum ad metaphoricum sensum transferas, & Christus & Maria ianua est: primaria Christus, secundaria D. Virgo, vt & alij cœlites, quorum ope & precib⁹ in cœleste regnũ introducimur, qui nobis hoc ipso *ianuæ* loco sunt, quod intercessione sua apud DEVM aditum ad sempiterna illa gaudia nobis patefaciunt; nec est, quod

aliam notionem in hoc *ianuæ* vocabulo quæras. Euanescit ergo tua illa cauillatio: *Forte Iesuitis duæ cœli ianuæ patescunt*: non duæ modò, sed & tot, quot deprecatores habemus apud Deum: Caluinistis *noctes atque dies patet atri ianua ditis*; quia ianuas cœli sponte sua, vel potius malitiâ suâ sibi occludunt.

Adiungis. *Ita præparatus Ignatius denuo illustratur, sed non ita copiosè, vt Manresæ.* Recitas quid tu fingas, non quid Ribadeneira scribat. Ait enim Ignatium Venetiis, Vicetiæ, aliis in vrbibus & in via Romã adeò mirabiles illustrationes habuisse vt restitutus sibi in eum statũ videretur, quem Manresæ habuisset. Hoc aliud, nisi fallor, est, quàm quod tu nobis occinis. Ex omnibus vnam illustrationem seu apparitionem maximè illustrem recenset Ribadeneira his verbis: Accidit, cum ad vrbem appropinquarent, vt in tẽplum desertum, & solum ingressus, oraret ardentius. Ibi mutatum prorsus cor eius est, oculiq; mentis clarissima luce collustrati ita sunt, vt perspicuè videret, quomodo Deus pater, Deo filio crucem gestanti, Ignatium sociósque peramanter commendaret, in eiusque dexteram inuictam & patrocinium tradaret. Aduerte Lector, quàm firmis rationibus miraculum hoc euertat Misenus. *Hæc*, inquit, *vera esse credam, Iesuitæ, sed hac conditione, vt in mei gratiam vos vicissim credatis veras esse Metamorphoses Ouidianas.* Alterum argumentum. *Iesuitæ profectò nos habent pro brutis pecudibus, quibus eiusmodi nugas*

quasi

quasi pabula obiiciant. Quæ est ista Miseni refutandi ratio? Quæ calumniandi libertas, imò importunitas? Quid hoc refellendi genere non refelletur, si satis sit historiæ alicui apposuisse talia conuicia, qualia tu relationi Ribadeneiræ apponis? Supra docui te, quomodo, teste S. Paulino, cuius corrigiam calceamentorum tu indignus soluere, naufrago cuidam catechumeno apparuerit *Christus cum cœlesti Angelorum militia*; nec apparuerit modo; sed & vice & munere nauarchi functus nauim ex sæuis ponti fluctibus ereptam ad optatum portum applicarit: tu vel tui similis calumniator, nihil credere solitus, nisi quod libet, hoc scholium adiiciat; *Hæc vera esse credam, Pauline, sed hac conditione, vt in mei gratiam vicissim credas, veras esse Metamorphoses Ouidianas:* Et; *Paulinus profectò nos habet pro brutis pecudibus, quibus eiusmodi nugas quasi pabula obiicit:* an ob id fidem narrationi Paulini detraxerit? An non potius criminandi summam licentiam & impudentiam prodiderit?

Refert Sulpitius Seuerus Deiparam Virginem: Apostolos Petrum & Paulum, aliósque cœlites sæpius cum B. Martino colloqui consueuisse; quod à discipulis illius cum non semel obseruatum esset: tandem ipsum beatissimum virum aggressi sunt, vt ex ipso intelligerent, num res ita sese haberet. Rem his verbis recenset Sulpitius: *Post duas ferè horas ad nos Martinus egreditur: ac tum eum iste Sulpitius (sicut apud eum nemo familiarius loquebatur) cœpit* Sulpit. de calog. 2.

orare, vt perquirentibus indicaret, quid illud diuini fuisset horroris, quod fatebamur nos ambo sensisse, vel cum quibus fuisset in cellula collocutus: tenuem enim nos licet, & vix intellectum sermocinantium sonum pro foribus audisse. Tum ille diu multumque cunctatus, (sed nihil erat, quod ei Sulpitius non extorqueret inuito) incredibiliora forte dicturus sum, sed Christo teste, non mentior: nisi quisquam est tam sacrilegus: vt Martinum æstimet fuisse mentitum) Dicam, inquit, *vobis, sed vos quæso nulli dicatis: Agnes, Thecla, & Maria mecum fuerant; referebat autem nobis vultum atque habitum singularum. Nec verò illo tantum die, sed frequenter se ab eis confessus est visitari: Petrum etiam & Paulum Apostolos videri à se sæpius non negauit.* Hæc Sulpitius: Quid facilius, quàm vt calumniator quispiam Miseno similis, hæc quæ Sulpitius memorat, transformationibus Ouidianis annumeret: Sed num propterea apud prudentes Lectores; & qui rem non odio; sed iustis momentis ponderant: narrationem Sulpitij suspectam aut falsam reddet?

Deinde quæro ex te Misene, cur hæc historia videatur tibi fabula? An quia nulla similis in tota antiquitatis memoria reperitur? Atqui multæ non modo similes inueniuntur, sed & longè mirabiliores, & in primis illa, quam memoriæ prodidit Paulinus. An coniicis apparitionem hanc esse commentitiam ex contrario euentu? Atqui euentus grauissimi negotij, planè is fuit, qui in hac apparitione prædi-

ctus

ctus memoratur: cum enim Iesus Patres sibi à cœlesti Patre commendatos in se recepisset; blando placidoqúe vultu, vt erat in cruce, ad Ignatium conuersus: *Ego*, inquit, *vobis Romæ propitius ero.* An non Romę & in toto terrarum orbe Ignatio sociisque propitius fuit? Nonne Ignatius & socij difficillimis temporibus, non modo inter Catholicos; sed & in medio vestri cœtus; hoc est, inter hæreticos ipsos, collegia, templa, gymnasia erexerunt; quantumuis vobis licet gementibus & frendentibus: idq; non in vna aut altera prouincia duntaxat; sed quà patet orbis Christianus, imò & vltra Christiani orbis fines, intra tam paucos annos? An non hæc sunt euidentia promissionis illius diuinæ argumenta? An non hæc vnica societatis propagatio satis indicat, apparitionem illam & pollicitationem non fuisse vanam; nec ab Ignatio fictam: qui si illam doli struendi, aliosque in errorem inducendi gratia finxisset; ausim dicere, nunquam futurum fuisse, vt tantis successibus, vobísque Caluinianis & Lutheranis tam inuidendis, augeretur hæc societas. Filius Dei, Iesus crucifixus, hoc tam impudens mendaciũ, impunitum nõ reliquisset; sed tam Ignatij, quàm sociorum conatus vbique, iure optimo irritos reddidisset. Tu tamen Misene planè contrariũ accidisse vides, nec vides tantùm, sed doles. Cur non igitur vel hoc vnico argumẽto, velut ad ipsam veritatẽ manu ductus, fateris id publicè, q̃ forsan occultè, velis nolis, fateri te cogit tua conscientia? Ex euentu, ex exitu possumus præter cętera, rei veritatem colligere,

euent⁹ fauoris cœlestis Ignatio promissi; in propatulo est, quid tergiuersaris? quid noctuæ instar ad solis lumen cæcutis?

Quod si incredibile tibi videtur Christum cum cruce apparuisse Ignatio, eáque de caussa totum factum negas; quid ages de S. Porphyrio, viro sanctissimo, Episcopo Gazæ, æquali Chrysostomi, cui Christus non modò cum cruce, sed & in cruce visus est. Historiam his verbis sub persona S. Porphyrij commemorat Marcus eius diaconus, sociusque laborum; quos magnus ille Antistes exantlauit, traducendis ad Christianam religionem Ethnicis delubrisque euertendis: *Quadraginta abhinc diebus, cum ego essem in Vigilia S. Dominica, me inuasit dolor, quem cum non possem ferre, iui & recubui prope sanctam Caluariam: & cum præ magno dolore essem veluti in ecstasi, video Seruatorem clauis affixum in cruce, & vnum ex latronibus cum ipso pendentem in alia cruce, & incipio clamare, & dicere vocem latronis: Memento mei Domine, quando veneris in regnum tuum. Respondens autem Seruator, dixit latroni pendenti: Descende de cruce, & serua illum, qui recumbit, quia tu quoque fuisti seruatus. Latro verò descēdens de cruce, me cōplexus fuit, & deosculatus: & porrecta dextera me fecit surgere, dicens: Veni ad Seruatorem, & statim surrexi, & cucurri ad eum, & video ipsum descendisse de cruce, & mihi dicere: Accipe hoc lignum, & serua. Cumque accepissem, & portassem hoc preciosum lignum, statim ad me redij ab ecstasi, & ab ea hora nullus*

Marc⁹ Diaconus in vita S. Porphyrij.

nullus dolor mihi fuit amplius, neque apparuit locus morbi.

Exere & hic tua, Misene, maledicta, illudque Caluinianæ mansuetudinis intona: *ad crucem & rotam cum deceptoribus illis*; quæ nobis imprecaris, ea solum de caussa, quia Ribadeneira testimonio Iacobi Laines præpositi Societatis nostræ; & Ignatij in illo itinere comitis, visionem hanc comprobauit. At cuius testimonio vis eam comprobari? Ignatij fides apud te dubia est, imo nulla. Fides Iacobi Laines, & Petri Fabri sociorum Ignatij nihil ponderis apud te habet. Ribadeneiram reiicis, nemo alius interfuit; nemo visionem hanc, nisi ex ipso Ignatio scire potuit. Quos ergo testes desideras? An vis vt ipse pater cœlestis cum Filio ad te descendat; tibique rem ita gestam esse testificetur, quorum testimonia num admitteres, ego sanè valde dubito; cùm enim Caluinianus sis, credere non posses, conuenienter tuis dogmatis, illum esse Christum, qui tecum loqueretur, quandoquidem *cælo capitur*; vt vos loquimini: hoc est, captiuus tenetur, nusquam extra cœlum præsens. Quæro ex te, vndenam sanctus Paulinus didicerit, & ex cuius ore scriptis prodiderit, admirādam illam Christi apparitionem catechumeno factam? An non ex ore ipsius catechumeni? Ergo si Ignatius hanc visionem commemorasset non Iesuitis, hoc est, comitibus suis; sed externis, tum demum assensus fuisses; tū demū te historiam nō *Plauti pseudolum* lectitare cogitasses. Mirabar hactenus te mendaciis, falsitatibus & dolis adeo abundare;

nunc postquã, te indice, intelligo, te tam diligentẽ Pseudoli lectorẽ esse, mirari desino Misenum in Pseudolum commutatum, adeò vt nullus in te sit candor, nullus pudor; frons nulla; totus denique ψεῦδος es καὶ δόλος, iudice me, cruce dignus & rota; vt tua tibi verba reponam.

Caput duodecimum continet Ignatij duorumque Comitum ingressum in vrbẽ. Romæ ergo Faber sacram Scripturam; Laines scholasticam Theologiam explicare cœpit: *Nota*, inquit Misenus, *Romæ duplicem esse Theologiam:* imò non modò Romæ; sed & Ingolstadij & Dilingæ, & Herbipoli, & Moguntiæ, & Coloniæ, & Louanij, vno verbo; vbicunque Caluinus aut Lutherus nõ est: ibi duplex Theologia est, nõ natura & essentia; sed docendi ratione & forma, quarum altera ad captum plurium accommodatior; altera subtilior & accuratior; & supra captum Caluinistarum & Lutheranorum: quamuis non supra cõuicia. Quo enim hæc illorum spicula non penetrant? Ignatius Romæ concionibus habendis insudauit; & spiritalibus exercitiis nõnullos excoluit; & in his Doctorem Ortizium Caroli Cæsaris legatum; qui *nouam quãdam Theologiam* vsu illarum meditationum sese addidicisse ferebat. Vbi Misenus: *accedit iam tertia Theologia ad duas superiores.* Tertia est, non natura & essentia; sed modo & forma, qua tradi consueuit: Vtinam, Misene, versatior esses in hac Theologia; cuius obiectum *Christus crucifixus*; seu, *nosse Deum*, & *nosse seipsum*. Quàm præclarè faceres, si relicto Pseudolo huic Theologiæ, *corde contrito & humilia-*

liato operam aliquam nauares. Sed quid hęc surdis auribus?

Pergamus. *Putabam nos,* inquis, *quasi è mendaciorum colluuie emersisse, sed video nos iterum in eandem delabi.* Vitio tuo id accidit, Misene; qui mendacia mendaciis accumulas, recens & integer post vetera semper ad noua. Ait Ribadeneira: Dum in monte Casinate Ignatius est, Hozius Patauij excesit è vita: Qui cùm nigellus esset ac deformis, tãtum decoris eius mortui ori splendorisque additum est, vt animum Codurius satiare illius non posset aspectu, nullum intuendi illum finẽ faceret; magna animi lætitia, lachrymarumque abundantia. Hæc Ribadeneira. At Misenus: *Si quis huic rei,* inquit, *fidem deroget, cum illo ego non litigabo.* Scribit S. Hieronymus, S. Hilarionem decimo ab obitu mense repertum & translatum esse *illæsa tunica, cuculla, & palliolo, & toto corpore, quasi adhuc viueret, integro, tantùque fragrante odoribus, vt delibutum vnguẽtis putaretur.* Si quis huic rei fidem deroget, cũ illo etiam non litigabis: vt nec ego cum illo, qui credet nulli vnquam Caluinistæ euenisse id, quod euenit Hozio; nec Hozio soli, sed & aliis interdum virtute & morum innocentia præstantibus viris: quorum gloriam Deus aliquando his ad corpus redundantibus notis pulchritudinis declarare voluit. Sulpitius de S. Martino vbi iam iam exspirasset: *Testati nobis sunt, qui affuerant, iam exanimo corpore glorificati hominis vidisse se gloriam: vultus luce clarior renitebat, cùm membra cetera ne tenuis quidem macula fuscaret.* Sulpit. epist. 3.

Porrò

Porro Hozij animam clarissima luce circũfusam, in cœlumq; penetrantem visam esse ab Ignatio, testatur Ribadeneira: & quidem in mõte Casinate, vbi olim diuus Benedictus, teste S. Gregorio, Germani Capuani Episcopi animam in Sphæra ignea ab Angelis in cœlum ferri aspexerat. Hic, Misenus, relicto Ribadeneira, impetum facit in Gregorium Magnum, tanta sanctitate & eruditione virum; vt quisquis eum mendacij vel imposturæ arguit, is non nisi mendax, vanissimusque impostor ab omnibus haberi & proclamari debeat. Primum *quæri posset*, inquit Misenus, *an verè Gregorius hoc scripserit; quem notum est à superstitione non fuisse planè alienum, & valde liberalem in eiusmodi fabulis.* Quis iam miretur Ribadeneiram tot calumniis onerari à Miseno; cum pro Caluiniana sua modestia ne Gregorio quidem Magno parcat? At quali & quanto? Quis miretur Misenum pertinaciter & impudenter negare miracula Ignatij; cùm reiiciat miracula S. Benedicti ante mille & amplius annos in Ecclesia Christiana summa sanctitatis opinione florẽtis? Quod si Gregori[9] Magnus ideo superstitiosus & fabulosus est; quia visionem illam S. Benedicto diuinitùs oblatam scriptis cõsignauit: Oportet profecto & S. Hieronymum & S. Athanasiũ insignes fabulatores fuisse; quippè qui simile quiddam de S. Antonio scriptum reliquerint, sine vllius fabulæ suspicione, donec Lutherani & Caluiniani fabulatores, infausto sidere, sunt exorti.

S. Greg. li. 2. Dialog. cap. 35.

Sed probat Misenus fictitium esse, quod sanctus Gregorius de S. Benedicto scribit: *Quia in-*

ter fabulas etiam referri potest hac, qua narrat, Solitarium quendam, magna virtutis virum, apud Liparas habitantem, qua die Theodoricus Gotthorum Rex excessit, Gottho cuidam nobili dixisse; visam à se Regis Theodorici animam, qua à Ioanne Pontifice, & Symmacho Patricio in ollam Vulcani (sic vocarunt Aeoliarum insularum voragines) mergenda portaretur. Totus neruus tuæ argumentationis consistit in hac collectione. Hæc narratio Gregorij de anima Theodorici regis fabulosa est: Ergo & illa de anima Germani Capuani. At si ego dicam: Hæc narratio de anima Theodorici regis verissima est, ergo & illa de anima Germani Capuani; quomodo me refelles?

D.Greg.li. 4. Dialog. cap.30.

Anima, inquis, *& Angeli non possunt videri*; falsum igitur est, quod Gregorius tradit. Huc enim tendunt tua illa verba: *Deinde quari potest, an anima defunctorum & Angeli cerni possint, & qua forma.* Quid? dubitas an Angeli videri queant? An non Iacob Patriarcha Angelum facie ad faciem vidit? An non Angelum vidit Balaam? An non Angelum vidit Manue, & alij in libris Iudicum? An non Angelum vidit Dauid, Tobias, Zacharias, D. Virgo, alij innumeri? Sed quæris de forma. Lege sacras litteras, & qua forma Angeli apparuerint, cognosces. Qua forma, nisi aspectabili? Si Angeli corporis expertes sub sensum cadere possunt, assumpta visibili forma, cur non & animæ sub simili forma oculis repræsentari possent?

Vidit beatus Antonius animam S. Pauli Eremitæ ad cœlos subuolantẽ, vt testatur sanctus Hieronymus.

Hieronymus. Vidit idem Antonius animã Ammonis Monachi ad eadem gaudia proficiſcentẽ; vt auctor eſt S. Athanaſius, qua forma, niſi viſibili: non quod anima natura ſua oculis ſit conſpicua; ſed quia cõſpicua fit Angeli inſtar, in ea, qua, vt ita dicam, amicitur forma. Sed præſtat audire ipſum S. Hieronymũ hæc de Antonio ad S. Paulũ proficiſcente memorantẽ: *cùm dies altera illuxiſſet, & trium horarum ſpatio viam remeauiſſet, vidit inter Angelorum choros, inter Prophetarum & Apoſtolorum populos, niueo candore Paulum fulgentem in ſublime conſcendere: Et ſtatim in faciem ſuam procidens ſabulum capiti ſuperiaciebat, plorans que & eiulans aiebat: Cur me Paule dimittis? Cur inſalutatus abis?* En hic non vnam Pauli animã, ſed plures ſimul viſas audis, vnà cum Angelorum choris. hiſtoriam de anima Ammonis paulò pòſt dabo.

Adiungis: *Qua re probat Ignatius, ſe hoc dono diuinitus ornatum, vt poſſit non ſolùm oculis videre animas, ſed etiam diſcernere?* Eodem modo animã Hozij agnouit & diſcreuit, quomodo S. Antonius animam Pauli eremitæ, & animam Ammonis Monachi agnouit, & ab aliis diſcreuit: & eo modo, quo S. Benedictus animam S. Germani Capuani Epiſcopi agnouit, per internam videlicet reuelationem & inſpirationem, vel per externam ſpeciem ad id notificandum aptam: Addis: *Fertur quidẽ, vt Sozomenus ſcribit, Ammonis defuncti animã ab Antonio Eremita in cœlum deferri viſam: ſed quia Sozomenus ab aliis narrata refert, nec Auctorem indicat; in dubio videtur hiſtoriam illam* Sozom. li. I. cap. 14.

relinquere

relinquere. Quia tam impudens es, vt propter illud *fertur,* certissimam historiam audeas facere incertam, agedum proferamus duos auctores, qui historiã istam sine tuo *fertur,* recẽsent. Quorum alter Socrates, *Ammonis animam*, inquit, *post mortem ab Angelis in cœlum sublatam, Antonius, qui iisdem vixit temporibus, vidit, quemadmodum ab Athanasio Alexandriæ Episcopo in eius vita commemoratum est.* Athanasij locus à Socrate citatus est iste: *Alio tempore cùm sederet Antonius in monte, & oculos tetendisset in cœlum, vidit animam lætantibus in eius occursum Angelis ad cœlum pergere: cuius spectaculi nouitate stupefactus, beatum dixit Sanctorum chorum, orauitque, vt sibi præsentis agnitio panderetur. Et statim vox ad eum facta est, inquiens, istam esse Ammonis Monachi animam, qui Nitriæ morabatur.* Habes ergo animas & videri posse, & visas esse. Si plures desideras, consule S. Gregoriũ, qui huius generis plures apparitiones memoriæ prodidit.

Socr. li. 4. cap. 18.

S. Greg. li. 4. Dialog.

Quare, quod Plato & Plutarchus, quorũ testimonia producis, aiunt, animas sensu non cõprehẽdi, id de animab. præcisè, secundũ substantiã suam spectatis intelligendum est: nõ de animabus forma aspectabili repræsentatis. Quod si cõtẽdas animam, ne externa quidẽ forma indutã in oculos incurrere posse; tum vide, quo pacto Angelorũ apparitiones, quæ in sacris literis continentur, defendere vel potius eludere velis.

Nec semel tantũ Ignatius, sed secũdò Hozij animã vidit; nã cũ rei sacræ daret operã, & in generali cõfessione (quę ante Missã pmittitur) ad illa verba peruenisset (*Et omnib. Sãctis*) magnũ Sãctorũ nume-

numerum fulgẽtem gloria ante oculos positum vidit: inter quos & Hozius aderat; splendore, quam reliqui, habitu, gloriaque multo illustriore. *Hæc*, inquit Misenus, *vanissimè exponuntur, & ea impudentia, quæ vix in hominem cadit.* Transfer hæc verba ad te, Misene, & vera confitebor. Quę enim maior impudentia; quàm quiduis eo solùm nomine impudentiæ & mendacij arguere; quia nolis credere, non allata vlla vel in speciem probabili ratione, quare nolis credere? Qua quidem ratione, nihil est tam firmum, nihil tam testatum sanctumque; quod non inficiari queas. Refert sanctus Ambrosius apparitionem quandam B. Agnetis parentibus factam his verbis.

S. Ambro. serm. 90. *Dum parentes D. Agnes assiduis pernoctationibus vigilarent ad tumulum eius, vident in medio noctis silentio exercitum virginum, quæ omnes auro textis cycladibus indutæ cum ingenti lumine præteribant. Inter quas vident beatissimam Agnem simili veste fulgentem, & ad dexteram eius agnum niue candidiorem. Hæc itaque dum viderent parentes eius, & qui simul erant, stuporem mentis incurrunt. Sed beata Agnes rogat sanctas Virgines parumper gradum figere: Et stans parentibus suis dixit: Videte ne me quasi mortuam lugeatis, sed congaudete mihi, & congratulamini, quia cum his omnibus lucidas sedes accepi, & illi sum iuncta in cœlis, quem in terris posita tota animi intentione dilexi. Et his dictis pertransijt.* Quid, Misene, cõtra Ignatij visionem garrire potes, quod non pari petulantia aduersus hanc à tanto viro conscriptam visionem obiicere queas, si tibi

impu-

impudentem esse, libeat; quando autem non libet?

Quod verò Ignatius Hoziũ præ ceteris splendore notabilem & eximiũ conspexit;id non accidit quod ceteris, qui apparuerant, cœlitibus beatior esset, sed quia Deus hunc nonum cœli indigenam, Ignatio supra reliquos gloria & honore coruscantem,saltem quoad speciem externam demonstrare voluit; idque ideo, quia Ignatio notus fuerat, & quia æquum erat, vt qui iam primùm cœli quasi possessionem acceperat; peculiare itidem aliquid præ se ferre videretur: quasi tota illa apparitionis pompa in illius & Ignatij gratiam fuerit instituta. Quocirca beatus quoque Antonius licet Angelos, Prophetas & Apostolos Pauli Eremitæ animam ad cœlum deducentes vidisset, ipsum tamen Paulum præ ceteris niueo candore fulgentem conspexit, vt Auctor est sanctus Hieronymus. Nec mirum: Ipse enim quasi sponsus ad cœlestes illas nuptias introducebatur. Ipsius gratia totum illud sacrum agmen processerat.

Sed hic, inquis, *latet quoddam mysterium,quod me pene effugerat.* Magnum certè mysterium oportet fuisse, quod te fugerit, præsertim si mysterium iniquitatis & mendacij fuit, horũ enim mysteriorum nimis quàm gnarus es, quod perspicuè demonstrant hæc tua verba. *Narratio illa de Hozio hanc vim habet, vt intelligamus Iesuitarum animas, simul atque corporibus excedunt, rectà in cœlum ferri, non in purgatorium.* Mi Misene;nihil minus hæc historia indicat: sed hoc tãtùm; Omnes illos, qui Hozij sunt à purgatorio liberos rectà

ad cœlum euolare. Vtrum autem omnes sint Hozij, non arbitror tibi notum esse sed Deo.

CAPVT V.

Refutatio calumniarum in caput decimum tertium, & reliqua vsque ad decimum octauum.

IN capite decimotertio deliberatur Romæ à patribus de Societate constituenda. Ante deliberationem, inquit Ribadeneira, concionibus habendis populum erudierunt, quibus effectum est, vt populus longo interuallo ad confessionis atque Eucharistiæ Sacramenta piè frequentanda moueretur. Hic Misenus: *Ergo antequam Iesuitæ Romam venerũt, Sacramenta ita piè frequentata non fuerunt, & quidem longo interuallo, id est, multorum annorum spatio; Interim tamen Roma ab omnibus aliis gentibus pietatis norma petita, vbi nulla pietas fuit, testibus ipsis Iesuitis.* Libenter testimonia Iesuitarum accipis, cùm tibi vel contra ipsos Iesuitas, vel contra Romam Romanamque sedem facere videntur. Cur non eorundem testimoniis fidem adhibes, cum vel pro Iesuitis, vel pro sede Apostolica faciunt? Deinde Ribadeneira non dixit: aut si dixisset, tuo more, id est, falsò dixisset: *Romæ nullam fuisse pietatem ante nostrorũ patrum conciones.* Cur ergo tu auctori affingis, quod ei nunquam in mentem venit? Aliud est Sacramenta Eucharistiæ & Confessionis non fuisse piè frequentata; aliud Romæ nullam fuisse pietatem: prius asseruit Ribadeneira; posterius tuum figmentum est. Aliud est Sacramenta

menta semel vel iterum quotannis suscipere; quod Romæ perpetuò fiebat, cum pietate & reuerentia debita; aliud piè frequentare, hoc est, octauo quoque die, aut decimo quarto; aut singulis mensibus, aut festis potioribus ad Confessionis & Eucharistiæ mysteria accedere: quem morem, si nostri concionibus suis denuò instaurarunt, rem videlicet longè saluberrimam cunctisque fructuosissimam, & priscæ Ecclesię consuetudine consentaneam instaurarunt.

Addis. *Auricularis illa confessio, si necessaria iudicata ad salutem, cur cum animarum dispendio tot seculis intermissa? si habita ἀδιάφορος, cur Romæ neglecta, & alibi homines Christiani ad eam adacti?* Nunquam intermissa est Confessio aut Romæ, aut alibi, sed frequēs & liber, hoc est, nullo præcepto susceptus Confessionis vsus. Confitebantur homines, quando id vel diuinum vel humanum præceptum exigebat; sed non frequentabant hoc Sacramentum, iis temporibus, quibus id ius diuinum vel humanū non præcipit. Quare patres illi non confessionem, quæ nunquam intercidit; sed Confessionis frequentem vsum repararunt. Nec alibi quisquam aliter ad Confessionem adigitur, quàm Romæ. Idem enim de Confessione mandatum acceperunt omnes tam Romani, quàm Germani.

Quod autem ais, *Confessionē auricularē neq; esse iuris diuini, neque fuisse in vsu Ecclesiæ temporibus Apostolorum, & hos secutorum patrum*, id videlicet facilius asseris, quàm probas. Errorem hunc, si te veritatis cognoscendæ cupido tenet, facile tibi eripient Bellarminus & Gre-

Bell. tom. 3. lib. 3. de pœnit. Gregor. de Valent. tom. 4. d. 7. q. 9. p. 2.

gorius de Valētia, ex quibus etiam disces, quàm verè hic affirmaris, *confessionem nihil facere ad remissionem peccatorum; ipsis Decretis Pontificiis attestantibus*. Vbi & quænam ista sunt decreta Pontificia? Fortè intelligis canones à Gratiano de pœnitentia d. 1. contra necessitatem confessionis productos? At nullum esse ex omnibus canonibus, quos Gratianus citat, qui necessitatem confessionis neget, ostendit iam dudum ille idē Gregorius de Valentia contra Kemnitium, nisi tu fortè pro canone nobis obtrudere vis errorem & hallucinationem Gratiani, putantis, liberum esse, siue quis confessionem arbitretur iure diuino necessariam; siue secus; falsoque asserentis, *vtramque sententiam habere fautores sapientes & religiosos viros.*

Capite decimo quarto exponit Ribadeneira; qualis Romæ in nostros exorta sit tempestas, & quo pacto sedata. *Summa est*, inquit Misenus, *à Lutheranis fuisse Ignatium insimulatum hæreseos, & absolutum à Legatis Pontificiis*. ***Quis autem hoc credat, verum Lutheranum hoc vnquam ausum fuisse Romæ; quod hic scribitur. Monachus fortasse exstitit, qui maturè odoratus est, quid hæc secta sibi vellet.*** Monachus fuit, qui Ignatium, sociosque Romæ accusauit; sed Monachus ***Lutherizans***; cui Lutherus circum præcordia; quod euentu docuit, quando deinde posita larua ad Lutheri castra transfugit, vt ait Ribadeneira. At tibi videtur incredibile Romæ Ignatium à Lutherano accusatum; Mihi itidem incredibile videretur, si Ribadeneira scripsisset, accusatorem hunc fuisse publi-

publicum Lutheranum; At quia sub Catholici, & quidem Monachi velo delitescebat, non mirum eò impudentiæ progressum esse. Quid enim non audet corde Lutheranus, ore Catholicus; in quo simulatio cum improbitate certat? Quid non audet lupus vellere ouis tectus? Audacior longè & perniciosior est, cùm apparet is, qui non est, quàm cum videtur is, qui est.

Adiungis. *Quod quidam Hispanus, nomine Michaël Ignatium vocarit hominem facinorosum & perditum; qui diuina & humana iura omnia peruertat; id nos latuisset, nisi Iesuitæ ipsi prodidissent.* Etiam latuisset te Christum à Iudæis *Samaritanum, à Diabolo occupatum, potatorem vini, sociumque publicanorũ* appellatum esse, nisi id prodidissent Euangelistæ. Ac vt Hispanum illum, non plane mentitum esse, te facile credere ais; ita ego facile mihi persuadeo, te facile credere, Iudæos illos, nõ planè esse mentitos, videris enim eiusmodi homo, qui nihil boni de vllo bono credere vel queat, vel soleat.

Absolutio, inquis, *Ignatij nulli mira videri debet.* Nec Ribadeneira mirã vocauit: nam quid mirũ, si innocens absoluatur? Illud mirũ fuit, quod eo tẽpore, quo iudicium de Ignatij & sociorum fama agebatur; oẽs qui aliquando iudices vitæ Ignatij fuerant, ex disiunctissimis regionib. Romam aliis de caussis venissent: qui omnes vno ore Ignatio testimoniũ innocentiæ libentissimè perhibuerunt. *Non erat opus*, inquis, *tot testibus accersitis ex Hispania, & aliis locis, multò minus exẽplo sententiæ, qua fuit absolutus.* Si Ribadeneira testes nõ nominasset: nec exẽplũ sentẽtiæ scriptis

ſuis inſeruiſſet, auſim dicere; te cum eodem expoſtulaturum fuiſſe; cur ea, quæ maximè viderentur ad hiſtoriæ veritatem facere, prætériiſſet. Nunc cùm omnia fidelisſimè expoſuerit; vociferaris, his non fuiſſe opus, ac proinde quidquid agat auctor, tu ſemper paratam habes materiam texendi vtiliſsima ſcholia, hoc eſt, vt quiuis fidus interpres interpretabitur, Caluiniana conuicia & mẽdacia. Nec placet tibi decretum pro noſtris à vicecamerario Almę vrbis editum: Dolerem ſi Caluiniano placeret; cui nihil ſapit, niſi Caluinum oleat. Diſplicere hæreticis; argumentum eſt bonitatis & innocentiæ.

In capite decimo quinto Ignatius, ſociiq́ partim in vrbe, partim foris, Eccleſię nauant operã, *Obſeruandæ*, inquit, *hic commendationes Ieſuitarum à Ieſuitis profectæ; quod alij ſcilicet deeſſent, à quibus laudarentur:* Quæ lex prohibet; ne quis eiuſdem Ordinis ſcriptis mandet; ſi quid ab eiuſdem ordinis hominibus fructuosè ad ſalutem animarum, & ad gloriam Dei illuſtrandam accommodatè geſtum eſt? Quod fit, non penuria præconum, ſed quia plerumque ſocij melius norunt, quid à ſociis præſtitum ſit, quàm externi: alioquin inſtituti noſtri & laborum adeo nobis laudatores non deſunt; vt arbitrer pauciores ex hæreticis vituperatores fore; ſi pauciores laudatores haberemus.

Charitati noſtrorum in egenos tempore famis, *Si abſuit*, inquis, *hypocriſis; facile patimur id tribui, quod rectè factis debetur.* Scilicet rectè factis tribui nequit id, quod debetur, niſi Miſenus patiatur;

tiatur: si nō patiatur, benefacta meritis laudibus carebunt: vt & hoc misericordiæ opus exhibitum mendicis à nostris patribus, cum summa annonæ caritas vrbem miserrimè affligeret: quod vt maximè fuisset hypocrisi infectum (à qua tamen tam longè absfuit; quàm longè abest Misenus à Deo & veritate) commendari abs te debuisset, tanquam afflictis, fameque propemodum enectis, vtilissimum.

Caput decimum sextum explicat, quomodo Franciscus Xauerius, & Simon Rodericus in Indiā destinati sint: *In hoc capite*, inquit Misenus, *nihil fermè aliud indicatur, nisi hoc, Iesuitas esse mancipia Papæ*: conuicium hoc quidem est: nobis tamen gloriosum, qui malumus mancipia vocari Christi vicarij; quā Caluini & diaboli. Quæ subiūgis, mēdacia sunt Misene, liceat enim *ficum* appellare *ficum*: non scripsit, non cogitauit Ribadeneira, totius orbis terrarum salutem pendere à Iesuitis, id est, absque Iesuitis foret, nulli in toto orbe terrarum seruarentur. An non pudet te huius impudentiæ? vt & eius quæ sequitur, cùm ais, *Nicolaum Bobadillam morbum simulasse, ne cogeretur ire in Indiam*. Mirum, te post sexaginta annos tam sagaciter deprehendisse Bobadillæ simulationē: quam Ignatius & socij coram deprehendere non potuerint, decepti fortassis niueo illo Bobadillæ pectore, & candore verè germano; qui si in vllo fuit, in Bobadilla eximius fuit, vt testantur, qui hominem nouerunt, quorum innumerabiles in Italia, nec pauci in Germania.

Bobadillæ ergo ægrotanti, non, vt tu mentiris, morbum simulãti, substitutus est Franciscus Xauerius; *quem sine nausea*, inquis, *vix nominare possum*. Adi, obsecro, aliquem Æsculapium; vt tibi porrigat vomitorium, cathartico eges pro stomacho, & veratro pro cerebro. Fortè etiam vlcerosi illius Lazari, & canum, qui vlcera illius linxerunt, nunquam recordaris sine nausea. *Sequuntur*, inquis, *somnia Xauerij, quæ ei per quietem oblata sunt, de gestatione nescio cuius Indi & Æthiopis. Si quis somniis libenter fidẽ adhibet, poterit et hisce Iesuiticis partẽ aliquam credulitatis impertiri.* Non omnia somnia, Misene, vana sunt, veritatẽ quorundam confirmat experientia, & tam sacra, quàm profana historia. Illud Xauerij non fuisse vanum, exitus ostendit; cui qui credit, somnio quidem credit; sed somnio diuinitùs immisso, & maximarum rerum prænuncio. Interim hic etiam scholium habes pro tuis in Genesin scholiis; cùm ad caput illud de somniis Iosephi perueneris. Ita enim lectorem affari licebit. *Si quis somniis libenter, ô lector, fidem adhibet, poterit & hisce Iosippi partem aliquam credulitatis impertiri.*

In capite decimo septimo confirmatur Societas à Paulo III. Pontifice Maximo. Hic Misesenus: *Magni refert scire, quis ille Paulus III. fuerit, quibus moribus; qua religione; qua pietate*; moxque ex Vergerio, Schleidano & Balæo horribilia flagitia & facinora de hoc summo Pontifice cõmemorat; quibus se & prædictos hæreticos depingit; non Paulum III. Hæreticis enim fidem omnem abrogandam esse, cùm vel contra

sedem Apostolicam in genere: vel contra certum aliquem Pontificem aliquid scribunt, multa sanè sunt, quæ suadent, imò & cuiuis prudenti persuadent. Primò, quia omnibus, qui cathedram Petri deserunt, vsitatissimum est, & iam olim fuit, in Summos Pontifices linguam & calamum exerere, conuiciisque Vicarium Christi appetere, & confictis criminibus onerare. Vnius hic Petiliani Donatistæ exemplo contentus ero: qui hæc conuicia in Apostolicam sedem iecit, vt Auctor est S. Augustinus: *Si cathedram vobis miseri vendicatis, habetis illam profectò quam Dauid psalmographus pestilentiæ Cathedram pronunciauit; vobis enim iustè relicta est. Quia in ea sancti sedere non possunt.* Ad quæ Augustinus præter cetera respondit. *Et hæc non vides, non aliqua esse documenta, sed vana conuicia.* S.Aug.lib. 2. cōtra literas Petilian. ca. 51.

Cum ergo Schleidanus, Vergerius, Balæus Hæretici fuerint, insolitum videri non debet, si à priscis illis sectariis, cum erroribus doctrinæ, acceperunt itidem, quasi hæreditario iure, libidinem & impudentiam calumniis incessendi sedem Apostolicam & Summum Pontificem; illum præsertim, sub cuius Pontificatu Furiæ istæ potissimum furebant; mundumq; scriptis suis, velut ardentibus quibusdam tædis peruolitabant. Quis doctior, quis acutior Tertulliano, auctore vetustissimo, quam primùm tamen à Cathedra Petri sese disiunxit; & infelici fidere ad Montanum transiit, Summum Pontificem non modo irridere, sed & conuiciis proscindere, & velut lenonum, lenarum scortatorumque receptatorem publicè proclamare cœpit. Tertull. li. de pudicit.

An fidem vllam apud posteros criminationibus suis inuenit.

Secundo quis vllam fidem adhibendam credat illis, qui sese iuratos & capitales hostes summi Pontificis profitentur, qui in eundem odio inexsaturabili ardent; qui cane peius & angue vel ipsum Pontificis nomen oderunt, qui ne ad aures quidem patienter *Papæ* nomen admittere solent? Nihil est procliuius, nihil vsitatius, quàm falsa dicere & scribere de eo, quem oderis, præsertim si liuor & inuidia accedat, mentemque præcipitet. Mandant leges & constitutiones Imperatorum & Principum, ne cuiuis facile vel ad testimonium ferendum, vel ad accusandum aditus pateat. Quare lex quædam hæc præcipit: *Testium fides diligenter examinanda est, ideoque in persona eorum exploranda erit inprimis conditio cuiusque; vtrum quis Decurio, an plebeius sit; & an honestæ & inculpatæ vitæ, an verò notatus quis & reprehensibilis: an locuples vel egenus sit, vt lucri caussa quid facile admittat; vel an inimicus ei sit, aduersus quem testimonium fert, vel amicus ei, pro quo testimonium dat.* Similia obseruare iubent in accusatoribus. Si igitur inimicitiæ fidem testimoniũ dicenti, aut accusanti meritissimò detrahunt; cur scriptoribus non derogaretur fides, cum de illis aliquid litterarum monumentis consignãt, erga quos non qualecunque, sed odium planè immortale gerunt, idque non clausum in pectore; sed promptum in ore & in calamo: adeò, vt vix tria verba proloqui possint; quin, calumniis in Pontificem iactis, virus huius odij exerant, totique mundo patefaciant. Nil

L. Qui accusare, L. Alij, ff. de accusationibus.

Nil moderatum habet furor & ira; in quocunque insit, quanto minus ergo hæ pestes tolerandæ in scriptore, cui veritas inprimis proposita esse debet; quam qui furioso odio præpeditus est, adeò assequi nequit, vt eam ne intueri quidem valeat. Euoluat, qui volet, opera Vergerij, Balæi, & Schleidani, vel potius inspiciat tantum vnam aut alteram pagellam: quid enim opus euoluere? statim deprehendet inimicitias plusquam Diabolicas; quas isti cum Pontificibus Romanis exercent. Et quisquam est, qui ab eiusmodi hominibus exspectet laudes & encomia Pontificum? An quisquam est, qui in Commentario, quem furor dictauit, rabies conscripsit; aliud sese reperturum existimet, quàm criminationes calumniasque atrocissimas?

Tertio, Schleidanus, Vergerius & Balæus Apostatæ fuerunt & fugitiui: Primus ab Ecclesia, alter ab Episcopatu, tertius ab Ordine monastico, omnes à DEO, & à veritate; acti partim ambitione, partim libidine, At Apostatis & transfugis nemo ignorat nihil familiarius esse, quàm conuiciis impetere illos, à quibus transfugerunt; nec aliter possunt, nisi ipsi se ipsos condemnare velint. Quis verò criminatores istos fugitiuos audiendos putet, cùm iam olim omnes leges & Principum decreta, seruos & similes transfugas ab omni accusatione & Testimonij dictione contra Dominos & Patronos suos reiecerint, vtpote suspectæ, imò nullius fidei;

dei; cum non à natura, ſed potius ab improbitate huiuſmodi nebulonibus inſitum ſit; aliis immaniſsima ſcelera tanquam nocentibus affingere, quò ipſi videantur innocentes; & ab illis flagitiis, quorum alios inſimulant, immunes, cum tamen omnium criminum maculis contaminati ſint. Quã enim mendax ſit Schleidanus, quàm vanus, quàm proiectè impudens in iis deprauandis, quæ totus mundus aliter, ac ipſe narrat, geſta eſſe nouit, non fugit illos, qui Schleidani commentarios commentis plenos lectitarunt, nec fugit Carolum V. Imperatorem; qui cum Schleidani commentarios vel legeret, vel legi audiret: hunc plauſum dabat: Mentitur nebulo, mentitur nebulo.

Quale monſtrum fuerit Vergerius, ſatis indicant cum alia eius opuſcula, tum illud de idolo Lauretano; & aliud de Concilio Tridentino; vbi impurus Apoſtata tot effutiit mendacia, vt quocunque oculos vertas, in mendaciũ luculentum incidas, qui certè amore veritatis ad Lutheranos ſeſe nõ tranſtulit; ſed odio Pontificis, cum impotenti & impudenti ſuæ ambitioni minus ſatis fieri cerneret; ratus, ſi Lutherum ſequeretur, deſerto Romano Pontifice, fore, vt ſtatim Romana Eccleſia corrueret: quod longè aliter euenit. ſtat ſtabitqúe illa Eccleſia, quoad mundus ſtabit. Interim Vergerius cum ſuis illis nefariis Sycophantiis, & impoſturis ad tartara raptus ſcelerum pœnas nunquam exſoluendas ſoluit.

Alanus Dialogo 5. cap. 19.

Balæũm ita depingit Alanus Copus Anglus. *Qualis fuerit Nicolaus vnus ex ſeptem Diaconis, iam*

antea

antea ostendi, & quod solus ex Apostolis & Apostolicis viris rei vxoriæ operam dederit. Habuisse verò Britannos suos Nicolaos, Gildas queritur. At Balæus huiusmodi Nicolaitas, quasi sus volutabrum, in delitiis habet, & in vxoriis amplexibus summam religionis Christianæ constituere videtur. Neque ille vnquam aut rusticum, aut alium ex veteribus Britannis post sacerdotium vxorem duxisse, aut priore vxore legitimè vsum fuisse docebit. Quare reliquo præsidio nudatus, ad extremum ferè totius Europæ angulum, Hiberniam, & gentem (si Gyraldo Cambrensi credimus) verè barbaram cogitur, tanquam ad asylum, confugere. In qua ille aut primus, aut inter primos certè, abiecto cucullo, & scorto, sub matrimonij specie, coniunctus; Episcopus (si Diis placet) factus est. Fuit enim ibi suo iudicio Episcopus, sed meo Aposcopus, tum quod Sycophanta ille impudentissimus, tum quod spurcissimus Apostata: dignior sanè, qui lupanari, quam qui Ecclesiæ præficeretur; vtpote, cui multos iam annos, nihil æquè aliud videtur cordi fuisse, atque vt turpem ipse contra religiosum castitatis votum Venerē exerceret; obscœnitate verborum omnes lenones & meretrices superaret; conuiciorum plaustra in optimos quosque tum viuos, tum defunctos congereret; horrenda mendacia, partim à se ficta, partim aliunde emendicata impuro ore eructaret, ac in singulas centuriarum suarum, aliorumque librorum non modo paginas, sed ferè etiam lineas infarciret. Videri sanè potest omni studio contendisse,

vt,

vt, quemadmodum est nomine, ita vita turpitudine, aut orationis saltem obscœnitate similis, & par illi Balæo esset; de quo nescio, quàm verè, scribitur tamen, omnes qui in eodem vico habitant, clamasse & in scriptis, & sine scriptura, adulterum eum esse. Credo certè Hiberniam, quantumuis efferatam, ad huius Aposcopi tam nefarium & insolitum spectaculum totam obstupefactam, illudq; detestatam.

Tales sunt, Christiane Lector, qui in Pontificem Paulum Tertium maledicam linguam stringunt; quod quid est aliud; *quàm nescire dicere; & tamen non posse nisi maledicere*; vt quod de Petiliano S. Augustinus dixit; ego de istis Hæreticis dicam: cum quibus, si iure actum esset, vnicuique eorum non semel fustuarium subeundum, & præconis voce acclamandum fuisset; ἐσυκοφάντησας, adeò calumniandi studio se se oblectant. Quia verò Orthodoxi Historici ab affectibus illis, qui mentem obscurant, liberi, longè aliter mores Pauli Tertij describunt, non abs re erit, vnum omnium loco audire. Is est Onuphrius Pauuinus, qui vitas Pontificum post Platinam ex instituto descripsit.

S. Aug. lib. 2. cōtra literas Petilian. ca. 52. L. fustibus ff. ex quibus causis.

Vociferabitur hic Misenus, esse *testem domesticum*; ac proinde repudiandum. Primùm nō versamur in foro & in iudicio; Sed indagamus, quinam sint veritatis amantiores Historici; illíne tui, an nostri. Quocirca ineptè contra nostros auctores excipis, quasi contra domesti-

mesticos. Secundò, Onuphrius non fuit domesticus Pauli Tertij, frustra ergo vt domesticum & familiarem Papæ reprobas: At fuit domesticus fidei, hoc est, Catholicæ Ecclesiæ filius. Quid tum? An ob communionem eiusdem fidei nemo orthodoxus, orthodoxo testimonium dare poterit, vel in iudicio, vel in publicis litterarum monumentis? An exspectabimus donec Turcarũ aut Caluinistarum quispiam Pontificum facta memoriæ posterorum commendanda suscipiat, & tum demum assensionem præbebimus illis omnibus, quæ à iuratis hostibus proferentur? Vt Historicus verax censeri posit, satis est, si nec odio partium inflammatus sit; nec gratiæ quidquam tribuat; in vnam veritatem intentus: nam vt ab eo, cuius facta scribit vel fide vel opinionibus dissentiat; & quidem capitaliter, vt solent Hæretici, cum de Pontifice aliquid commentantur; id adeò non est ad historiæ veritatem & sinceritatem necessarium; vt vbicunque huiusmodi affectio in historia alicuius obseruatur, magnum præiudicium iam veritati sit allatum. Sed ad rem.

Onuphrius igitur præter cetera de hoc Pontifice, cum adhuc iuuenis esset, ait; in *eo enituisse ingenium viuidum, sublime & in perdiscendo gloriæ auidum: Cardinalem factum, legationes Piceni, aliasq; non paucas obiisse, & in illis ita sese gessisse, vt summis, infimis æquè gratus, magnũ sui desideriũ, munere defunctus, prouincialibus reliquerit; Romæ dein-*

ceps

ceps omnibus charum, nemini priuatim addictum, magna cum integritatis, prudentiæ, dexteritatisq; laude muneri suo aßiduè vacasse, & mortuo Nicolao Flisco senatus principe, id muneris, vetere instituto, suscepisse, idque tanta eum dexteritate, prudentia, auctoritate ac integritatis opinione annos decem sustinuisse; vt nemini dubiũ esset, eũ iis artibus gradum sibi ad Summum Pontificatum, quo vnus omnium dignissimus existimatus est, præparasse.

Mortuo Clemente Septimo, cum nequaquam quærendus esset, qui in eius locum legeretur, sed legendus, qui ætate, prudentia, rerum diuturno vsu, inueterata virtute & præcellentibus litteris præ omnibus sine controuersia emineret: Patres haud diu cunctatos, eum nouo & inusitato exemplo cogitasse, ante celebrata nouendialia, sine vllo conclauis cœtu, demortuo Pontifici subrogare: ipsum tamen hoc, tanquam præter maiorum morem, constantißimè recusasse; postea initis comitiis, nulla vnquam à multis seculis comitia sincerius, simplicius, concordiusq; inita peractáque fuisse: Populum Romanum hunc Pontificem incredibili lætitia & gratulatione accepisse; itaq; sese geßisse in Republica administranda, illustri quodam in speciem diuersarum virtutum temperamento, vt Pontificis simul & Principis nomen tueretur. In omni namque consilio, & singularem pietatem & summam prouidentiam eluxisse, nihil antiquius duxisse, quàm vt viros egregios toto terrarum orbe conquisitos, in patrum amplißimorũ Ordinem legeret; fuisse Pontificẽ multis insi-

insignibus virtutibus clarum, humanitate, affabilitate, clemētia, comitate, præcipuè verò prudentia singulari per sexaginta ferè annos, quibus publica munera obiuit, feliciter collecta. Hæc & id genus alia Onuphrius de Paulo Tertio. Similia alij Historici, qui absque odio Apostolicam sedem intuentur.

Sed Misenus solis hostibus Pontificis credere didicit: sicut olim Celsus Moysi & Prophetis de Iudæorum gente scribentibus non credebat; credere solitus omnibus illis, qui Iudæorum, Iudaicæque gentis primordia calumniabantur: *Libenter eum interrogauerim*, inquit Origenes, *cur historiis barbarorum atque Græcorum credulus de antiquitatibus eorum, quos nominatim recensuit, solius huius gentis historiis fidem abroget? Si enim suæ cuiusque gentis scriptores veraciter res eius exposuerunt; cur solis Iudæorum prophetis non credimus? Quod si ad gratiam Moyses & Prophetæ pleraque de gente sua prodiderunt; cur non idem dicere liceat, & de reliquarum gentium historicis? An Ægyptij in suis annalibus malè de Iudæis loquentes fidem merentur, Iudæi similiter de Ægyptiis querentes, iniustè se ab iis pressos multis grauaminibus, & propterea iustam Dei vindictam secutam, mentiuntur? Id quod non de solis Ægyptiis dici potest. Inueniemus enim conflictationem Assyriorum cum Iudæis, eiusque mentionem in Assyriorum antiquitatibus. Et vicissim de bellis gestis contra Assyrios, prodiderunt Iudæorum Scriptores. Vide igitur iam nunc hominis arrogan-* Orig. lib. 1. contra Celsum.

rogantiam, qui aliis credit vt ſapientibus, aliorum in totum damnat ignorãtiam. Hæc Origenes: quæ Miſenus noſter pro ſua in parodiis exercitatione, facilè ad ſe transferet, vt alio, qui apodoſin adiungat, egere minimè videatur.

Talis ergo fuit Pontifex, qui ſocietatem confirmauit, qualem deſcribunt Orthodoxi Hiſtorici; non qualem Hæretici; etſi vt laudes orthodoxorum ſcriptorum laudi Pontificibus dantur, ita etiam conuicia & maledicta Hæreticorum in laudem Pontificum redundant, quia liquido compertum eſt, ab huius farinæ hominibus non niſi improbos laudari; non niſi probos vituperari; improbos enim, vt ſui ſimiles amãt; probos, vt ſui diſsimiles culpant. At ſatis de Paulo Tertio.

Ceterum Miſeno mirificè placet, quod Cardinalis Bartholomæus Guidicionius ſocietatis confirmationi ſeſe oppoſuerit; ſed non placet illi, quod idem, mutato curſu, vela retrorſum dederit, ſeſeq́ue etiam aduerſus ſententiam ſuam huic nouo Ordini introducendo non poſſe non fauere, profeſſus ſit. Miſenus ait, *Guidiccionium proculdubio fuiſſe aulicum; ſeſeq́ vltro immutaſſe ad eius voluntatem, quem ſine periculo offendere non poterat.* Fauete linguis, bona verba dicite. Iterum adeſt cum ſuo *proculdubio* Miſenus: cuius rei iſtud *proculdubio* ſymbolum ſit; iam proculdubio ex ſupradictis ſatis ſuperq́ue intelligitur; nimirũ quoties mentiri lubet; Lubet autem tertio quoque verbo, ſi non altero: hoc *proculdubio*, tanquã ante ambulonẽ præmittit:

tit: Vnde ſcis, Miſene, Cardinalem illum non ſerio mutaſſe animum, ſed aulicè, hoc eſt, mutationem ſimulaſſe? An in corde illius eras, fortaſſe antequam natus eſſes: neque enim tua ſcholia tantam præ ſe ferunt caniciem, vt temporibus illis fuiſſe videaris æqualis. Singulari ergo priuilegio ſcis, quid quiſque in animo habuerit diſsitis in regionibus, antequam naſcereris, quæ felicitas paucis profecto obtingit. Sed quid ſi tunc deceptus eſſes, ſicut & nunc in rebus quotidie occurrentibus hallucinaris; præſertim cum nullum aliud argumẽtum tibi ſuppetat, cur Cardinalis ille ſeriò Societatis confirmationem non approbarit, niſi quia tibi ita videtur; & quia ita tibi opinari lubet. Cur verò hoc Ribadeneiræ de Guidiccionio repugnante credis; cetera verò non credis, nominatim cauſſam mutationis? Si putas non mentitum Ribadeneiram, cum Cardinalem hunc Societatis primordio obſtitiſſe ait; cur arbitraris mentitum; cum Cardinalem ex oppugnatore fautorem factum eſſe teſtatur? Nimirum tantum credis; quantum lubet, vt iam ſæpius te monui, quamuis à tua conſcientia multo adhuc ſæpius ſis monitus. Calumniatorum eſt, Miſene, ea tantum vt vera admittere quæ ad vituperationem faciũt, & omnia alia; quæ quoquo modo ad commendationem ſpectant, vt falſa repudiare.

Quod autẽ Ribadeneira ait, Pontificem perlectam inſtituti noſtri formulam vehementer probaſſe, & Pontificio ſpiritu afflatum, ſpiritum DEI hic eſſe pronunciaſſe, id Miſenum

malè admodum habet. Exclamat ergo; *O hominem mendacem: impurus ille & incestus Pontifex, vnde spiritum Dei norat?* Hic nimirum mos Miseno: quoties refutatione opus est, exclamationes affert. Quoties argumenta adferenda sunt, conuicia largiter promit. Paulus Tertius talis non fuit; qualem impuri, & incesti hæretici & Apostatæ depingunt; & vt maximè talis fuisset, an nescis & per Caipham spiritum Dei locutum esse, & quidem dictum maximè commemorandum protulisse? Gaudet Misenus societatem confirmatam definitè; ne scilicet sexagenarium numerum excederet; sed quia nulla est sincera voluptas, mox dolet, quod limites isti ab eodem Pontifice sint sublati; liberáque facultas data, cooptandi in hanc familiam, quibuscunque Deus mentem in eam ingrediendi misisset. Sed quid agas Misene? Dolore tuo infectum non reddes, quod factum est. Tu quidem cruciaberis; sed cruciatu tuo nunquam amplius Iesuitas ad sexagenarium numerum rediges; postquam iam, Dei & Apostolicæ Sedis gratia, aliquibus in locis non modo sexaginta; sed bis & amplius sexaginta degunt.

CAPVT IX.

Refutatio calumniarum in caput decimum octauum.

CApite decimo octauo expendit Ribadeneira consilium Dei in societate instituenda; quantum quidem illud humanis rationibus indagari potest. Quia verò multa adfert partim aliunde, partim ex huius temporis historiis; quæ huic Caluinistæ non possunt non summoperè displicere: ideo hic, si vsquã aliàs, calumniis habenas laxat. Ait Ribadeneira, Religiosos Ordines excitatos à Deo; & Ecclesiæ submissos, ad vitiorum, hæresum, errorumq; monstra expugnanda: Misenus contrà cõtẽdit, Religiones, præsertim societatem nostram, vitiis, hæresibus, & erroribus fouendis & propagandis introductas esse: quia in hæresibus & erroribus numerat, quæcunque propemodum, dogmata fides Catholica tradit, quæ, cum à nostris, aliisq; Ordinibus pro virili parte defendi & explicari videt, Hæreses scilicet & errores defendunt; sed iudicio hominis hæretici & erronis; cui si nõ viderentur errare, & hæretici esse, grauiter vtique errarent, damnatique hæretici essent.

Nam quod scortationes, ebrietates, Simonias, blasphemias, & infinita id genus vitiorum monstra à nobis, vel aliis religiosis probari ait, id impudentiùs commentum est, quam vt fidem inueniat apud illos; qui fidem humanam simul & diuinam non amiserunt. Itáne castitatis & honestatis domicilia, scelera illa in vllo mortalium, cõsensu vel opera sua adiuuent & foueant?

Quod si religiosi exemplo, monitis, & doctrina sua priuatim & publicè sentinam hanc flagitiorum exhaurire nequeunt, quid mirum, cum idem semper inimicus homo vigilet, vt sementi Dominicæ zizania inspergat; multiqúe sint, qui aures attentiores præbeant mundo & carni cōcionantibus; quàm Religiosis ad sanctiorem viuendi normam exhortantibus?

Ais, *Ribadeneiram contendere, singulari Dei prouidentia factum, vt societas institueretur*; moxqúe subdis: *Multa fiunt, Deo prouidente, etiam ad pœnam generis humani, vt notum omnibus Christianis.* Societatem mundo non esse datam ad pœnam, nisi fortè ad pœnam Hæreticorum; id inde liquet; quia credibile non est, futurum fuisse, vt tot Imperatores, Reges, Principes, Dynastæ, Respublicæ, vltrò pœnam aduocarent, & suis in regionibus collocarent; quis enim pœnam, præsertim extraordinariam, & singulari prouidentia Dei immissam, non exhorret? Quis à finibus suis, quoquo modo licet, non arcet? At hanc societatem, quæ si tibi credimus, flagellum quoddam mundi est; totus mundus intra tam breue temporis spatium certatim ad se rapuit: blandum profectò flagellum oportet esse; quod nemo flagellū esse sentiat, præter Hæreticos,

Dices fortasse, illud ipsum pœnam & flagellum esse, pœnam & flagellum non sentire. Aliunde ergo exploremus societatem ad pœnam non datam hominibus, id autem certius non intellige-

telligemus, quam inſpiciendo illos, quos nemo negat fuiſſe pœnas mundi. Attilã olim cum ſuis Hunnis, Gotthos, Herulos, Longobardos & ſimiles pœnam & flagellum orbis fuiſſe nemo negat; vt & hodie Mahometanos & Turcas; item olim Hæreticos Arianos, Manichæos, Donatiſtas, Pelagianos & alios huius claſſis; idque ea de cauſſa, quia iſti, vt olim locuſtæ in Ægypto, deuorarunt & vaſtarunt omnia, etiam illa quæ reliquis plagis fuerant reſidua, magnas cum mœnibus vrbes vel deſolarunt, vel ſolo æquarunt; Chriſtianam religionem & CHRISTVM proſcripſerunt & exterminarunt, Eccleſias ſpoliarunt & diripuerunt, partimque funditus euerterunt, partim in ſtabula conuerterunt; virtutis amorem, & ſtudium honeſtatis, timoremque Dei ex cordibus hominum expunxerunt, litteras & Academias & gymnaſia bonis diſciplinis conſecrata ſuſtulerunt, barbariemque & ignorantiam induxerunt; vno verbo; *deuorata eſt herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit, nihil quoque omnino virens relictum eſt in lignis & in herbis terræ*, non modo *in cuncta Ægypto*, ſed & omnibus illis in locis, quò pœnæ illæ penetrare potuerunt, &, vt Propheta ille conqueritur, *depopulata eſt regio, luxit humus, quoniam deuaſtatum eſt triticum, confuſum eſt vinum, elanguit oleum*. Has pœnæ notas ſi in Ordine noſtro demonſtraueris, lubens fatebor ad pœnam natum & factum eſſe.

Exod. 10.

Ioel 1.

Rectè monet, ex fine iudicandum esse de hac societate, cuius finis, quia præcipuus est fulcire idola, & errores defendere euidentes; quem parentem habeat, cœco etiam manifestum est. Ita tu quidem Catholicæ & Apostolicæ fidei doctrinam (cuius defensio societati, tanquam præcipuus finis, proposita est) blasphema lingua nominas; sed quia Hæreticus es, non mirum te conuiciari: magis mirum foret, si à maledictis & blasphemiis abstineres; quia aliquid naturæ hæreticæ aduersum faceres. *Vis scire,* inquis, *cuius testimonio societas hæc instituta sit ad defensionem & propagationem fidei? Litteris confirmationis Apostolicæ.* An tibi sedis Apostolicæ iudicium tam vile & contemnendum videtur? Certè vt nullius sit apud te momenti; apud nos profectò, omnesq; rectè sentientes nihil hoc testimonio grauius est; nihilq; honorificentius, præsertim cum totus reliquus Catholicus orbis, cum hoc capitis sui testimonio consentiat, nisi forte exspectas, vt à te tuiq; similibus sectariis intelligamus; quis societati nostræ,in omnibus actionibus sit defixus finis. Quanquam neque vos ab hoc sedis Apostolicæ iudicio discrepare potestis; quandoquidem non rarò confitemini, Iesuitas id vnum spectare; vt Romanam fidem conseruent & propagent.

Quasi verò, inquis, *non laudet etiam suos milites archipirata.* Omnino laudat,sed magnum discrimen est inter Archipiratā & Archiepiscopum illum Romanum: Archipirata suos laudat ob latrocinia & rapinas, laudibusq; ad similia studia incendit: at summus ille ἀρχιερεὺς societatem

com-

commendat, vt institutam ob defensionem & propagationem Catholicæ fidei; quæ si non differre vides, nescio quid videas. Qua verò fronte scribis, Ribadeneiram scripsisse, *Iesuitarum caussa nouum orbem inuentum, quē ipsi conuerterent.* Vbi hoc auctor noster?

Post hoc mendacium quæstionem per quam difficilem Iesuitis ponis. *Quia autem admodum gloriantur*, inquis, *de Indicis illis rebus Iesuitæ, vt nuper adeò de Ruthenicis, libenter equidem audierim ex ipsis, qui fiat, vt omissis illis pulcherrimis regionibus Mahometanis, in Indiam abeant, cur non in viam reducunt Mahometanos?* De rebus Indicis nihil gloriamur: diuinum beneficium agnoscimus & prædicamus; & cùm omnia fecerimus; seruos nos inutiles esse non inuiti fatemur. Gaudeo autem te in legationem Ruthenicam incidisse. An non vidisti & Alexandrinam? Imitamini Caluinistæ præeuntium exemplum; via iam aperta est, nisi fortè doles Ruthenos ad Tiberim, non ad Nicrum aut Mœnum legatos suos destinasse.

Deinde vt ad quæstionem tuam veniam: noueris nostros non semel, sed sæpius pulcherrimas illas tuas regiones, quas Mahometani tenent, peragrasse, & num quod ostium Euangelij annunciandi sese panderet, diligēter circumspexisse; nec sine fructu. Constantinopoli aliquandiu sedem fixam habuerunt. Ægyptum & Palæstinam & Montis Libani incolas non rarò lustrarunt: in Africam traiecerunt; & totius propemodum Africæ littora necessariò legēda sunt

ei, qui curſum in Orientem inſtituit: quibus in nauigationibus multos Mahometanos; vt & in ipſa India Orientali, ad Chriſtiana ſacra crebrò traduxerunt, iamque ad ampliſsimum regnum illud Mogor, in quo Mahomet primas tenet, Euangelio & ſibi viam munierunt, eoque corpore penetrarunt, quo prædicantes veſtri ne cogitatione quidem perueniunt.

Quia verò te tanta cura Mahometanorum tenet, mirari ſubit, cur non potius tuos Miniſtros Caluinianos & Prædicantes Lutheranos incites, quàm Ieſuitas, vt hanc tam præclaram prouinciam capeſſant, Turcisque Geneuenſe & Islebienſe Euangelium annuncient; nam vt in Indiam nauigare iubeas, non ſuadeo; tum quia monenti morem non gerent, tum quia iam ſemel atque iterum non ſatis ex animi ſententia ceſsit tentata in Indiam nauigatio. Nec Neptunum nec Æolum propitium habent. Mala ſoluta nauis exit alite, quæcunque in Indiam tales præcones vehit.

Ad extremum, an neſcis, quàm Mahometani, Turcæ præſertim, & qui inter Chriſtianos, vel Chriſtianis vicini, ſua in ſuperſtitione pertinaces ſint; quam neſcij de ſua ſententia cedere; quàm occluſas aures habeant ad omnia Chriſtianæ religionis myſteria; quàm non modò Chriſtianiſmum & Chriſtianos; ſed ipſa etiam Chriſtianiſmi & Chriſtianorum vocabula deteſtentur, & execrentur; adeò, vt

Chriſtianis

Chriſtianis ſacris nihil apud illos ſit inuiſius: homines pecudum inſtar ad ventrem & pabulum duntaxat abiecti? His quis operam det, quando latior & lætior meſsis offertur, quando tot millia reperiuntur; quibus in optatis; vt veniant; qui eſurientibus panem frangant & errantibus viam ſalutis monſtrent.

Num neſcis quoſdam eſſe; qui ob ſcelera ſua indignos ſe reddunt Euangelicæ prædicationis beneficio; à quibus proinde regnum DEI iuſto DEI iudicio aufertur; vtpote deſperatis iam & depoſitis, & transfertur ad gentem facientem fructum, quod DEO prædicente, Iudæis olim accidiſſe nouimus; nec aberrabit, qui idem Mahometanis, progeniei Iudaicæ vſuueniſſe credet: An neſcis, iuſſu Domini, Apoſtolos excuſſo puluere pedum, deſertis Iudæis, ob incredibilem animi obſtinationem, ad gentes ſeſe conuertiſſe, eisque regnum DEI annunciaſſe; & longinquas regiones adiiſſe, imo ipſam etiam Indiam; in quam ſanctus Bartholomæus, ſanctus Thomas, & ſanctus Matthæus lumen fidei primi intulerunt. Sanctus Paulus itidem derelictis pulcherrimis illis tuis regionibus, Italiam, Hiſpaniam & Illyricum obiit; ex quo itidem quærere licebit, qui factum ſit, vt cum fidei propagandæ & defendendæ cauſſa, ad Apoſtolicum officium vocatus fuerit, relictis pulcherrimis illis Palæſtinæ prouinciis in Illyricum abierit?

Matth. 21. Matth. 18. Marci 6. Lucæ 9. Actor. 13.

Ita Indici ſcriptores, & antiqui patres.

Ægrè

in vxorem ducere aut corrumpere ausus fuisset; quidnam supplicij irrogandum censuisset iste Imperator Luthero & aliis, quibu solenni castitatis voto obstrictis, familiarissimum est, virgines Deo consecratas violare, & ad sacrilegum connubium pellicere?

An hoc, inquis, *in Luthero reprehendendum, quod maluerit esse in legitimo coniugio, quàm tres vel quatuor, vel plures alere concubinas?* Legitimum coniugium non fuit, Misene, hoc prætexis culpam nomine. Scortatio, & quidem sacrilega scortatio fuit, & digna capitali supplicio ex edicto Iouiniani, & Iustiniani, & aliorum Imperatorum, quibuscunque legum auctoritas & reuerentia curæ fuit. Nec scorta alere debuit Lutherus; nec scortum matrimonio sibi iungere velle, irrito conatu, obstante religione Sacerdotij, & Monasticæ professionis. Castè viuendum erat homini castitatem professo. *Notat*, inquis, *Ribadeneira Oratores, Poëtas, Grammaticos, Fortasse Erasmum, Philippum, Huttenum.* Istos ipsos, mi Misene, & horum similes Thersitas, nihil nisi calumniari, & sacra iuxta ac profana ridere doctos; magno leuis vulgi plausu; sed modica prudentiorum approbatione, & exiguo cum honore suo, & vestri noui Euangelij.

Audet, inquis, *impurus ille hypocrita coniugia Sacerdotum appellare volutationes in cœno turpissimarum voluptatum.* Moxque subiungis; *cum tuis, credo, loqueris, non nobiscum.* Imo vobiscum; quia nulli apud nos Sacerdotes coniugati; sed apud vos, & Sacerdotes, & Monachos Apostatas verbo

bo quidem vxoratos, re autem flagitiosos scortatores reperire licet. Hos rectissimè ait Ribadeneira in cœno turpissimarum voluptatum volutari, vt sues in volutabro.

Quæ castitas, inquis, *in vestris cœnobiis, vel pecudibus notum:* Si tibi notum esset, si non vt homini, saltem vt pecudi, quæ castitas in Deo dicatorum hominum domiciliis fuerit, & verò adhuc sit, aliquot scholiis vel potius conuiciis tam in hoc, quàm in aliis capitibus supersedere potuisses; nec epistolam contra cœlibatum non sancti illius Augustani Vdalrici; sed alicuius nebulonis sub specioso Vdalrici nomine latentis protulisses; & quidem ex Balæo; Apostata impurissimo, vt suprà ex Alano Copo audiuimus. Quod si omnino epistola illa tibi promenda videbatur; debebas bona fide refellere argumenta, quibus Bellarminus clarissimè demonstrauit, epistolam illam penitus esse commentitiam: At tu securus iudiciorum; quæ subis, tam confidenter & impudenter veteres & iam damnatas merces nobis obtrudis, quasi fraudem & imposturam nemo vnquam notasset & patefecisset.

Bellarm. lib 1. de Clericis, cap. 22.

Quamuis autem id modo non agimus, vt laruam epistolæ illi detrahamus; lubet tamen apponere de hoc commento verba nobilis & magni viri; qui vitam & res gestas sancti Vdalrici non ita pridem & typis & notis insigniter illustratas dedit. *Scio adhæc*, inquit, *impuram, nescio cuius nebulonis epistolam Vdalrici aliquando*

In præfat. hist. S. Vdalrici ad Clerum August.

aliquando nomine venditatam. Sed cum ea Nicolao Pontifici inscripta sit, Nicolaus autem Primus plusquam viginti annis ante Vdalricum natum fuerit mortuus, Secundus Pontificatum octogesimo, & quod excurrit anno, post eum mortuum inierit, ferrei sit oris oportet (nota hoc Misene) *qui tantum mendacium ausit asserere; plumbei cordis* (nota hoc Misene) *cui possit imponere.* Hæc ille.

Tu ista: habes Petre, Catholici testimonium: (scribe, *nebulonis mendacium*) de vestro cœlibatu. Addo, inquis, recens; supple; *mendacium*; nec vnum tantùm, sed denso agmine conglobatum. *Non procul distat hinc cœnobium,* inquis, *in quo Decanus scorta aluit duodecim. Reliqui eiusdem cœnobij Canonici pellectas ad se puellas, sæpe grauidas remiserunt*; Omitto alia quæ pudor exscribere vetat. Primùm, Misene, cur in accusatione grauissima, præteris id, quod toties in rebus leuissimis & minutissimis à Ribadeneira magnis clamoribus exigis? Cur non nominas locum, vbi degis? Vbi es, quando es, vbi non es? Suspicor quidem te non procul à Nicro aut Mœno habitare, sed multa ad Nicrum & Mœnum loca; quisnam tuus? *Non procul hinc*, inquis, facessat hinc illud tuum *hinc*; mendacij velum: Cur non nominas cœnobium illud? Fortè vis parcere honori Monasterij? Vnde tibi tam subitò hæc noua religio, Misene? cuius existimationi hactenus pepercisti? In cuius famam velut prædo violentus non irruisti?

Deinde nouiſtine illos, de quibus hæc tam pudenda flagitia effutiuiſti? Numeraſtine ipſe duodecim illas pellices? Nam ſi me ad famam ableges, eiuſque teſtimonio contentum eſſe iubeas; haud adquieſcam; Neminem fugit, quale monſtrum fama, & quam crimina, Sacerdotum præſertim & Monachorum, ſupra verum multiplicare ſoleat. Præterea faciamus verum eſſe; quod narras, num ob peruerſitatem paucorum totam religioſam vitam traduces? Flagitiosè vixerint pauci illi: at plurimi in illo ipſo Monaſterio, & alibi vitam caſtam, & olim duxerunt, & adhuc ducunt. Conſueuerit vnus cum duodecim pellicibus; vt tu ais: At multa millia Religioſorum in Eccleſia Dei adhuc reperiuntur, qui profeſsionis ſuæ memores carnem cum vitiis & concupiſcentiis crucifigunt. A paucorum improbitate, nunquam ducitur firmum argumentum, ad euertendum totum aliquod viuendi inſtitutum; quãdoquidem fieri poteſt, vt ipſa vitæ illius ratio ſancta ſit & laudabilis, licet minimè ſancti ſint aliqui, qui illam ſectantur, idque ſuo, non vitæ illius vitio.

Cùm Celſus Epicureus probare niteretur Chriſtianam religionem ſceleratam & improbam eſſe, eò, quod Chriſtus à quodam ex ſuis diſcipulis eſſet proditus. Reſpondit Origenes: *Quid hoc facit ad negotium. Ieſu ab vno diſcipulorum ſuorum proditi? Quoniam autem pro Philoſopho haberi vult Celſus, interrogamus eum, num Platonis erat crimen, quod vigeſimo anno, poſtquam eum audire cœperat, Ariſtoteles à præceptore deſciſcens, accuſauit ipſius doctrinam de immortalitate animæ,*

& ideas

& ideas Platonis argutationes appellauit. Possemus & amplius dubitando quærere; Ergo Plato nihil amplius valebat in Dialectica, nec idoneus erat tradendis suis cogitationibus, ex quo desertus est ab Aristotele, & proinde falsa sunt Platonis dogmata? An fortè possibile est, quod facilè Platonici concesserint, Aristotelem erga magistrum suum fuisse ingratum & improbum? Sed & Chrysippus sæpe in suis scriptis Cleanthem taxare videtur, nouans quædam præter acceptam ab illo doctrinam. Pythagorei Cenotaphia extruebant eis, qui defecissent à Philosophia, reflexo cursu ad vitam idioticam, nec ideo deterior habitus Pythagoras in doctrina & demonstrationibus, aut eius discipuli. Hæc Origenes. Quorsum hæc? inquies fortasse. Eò vt intelligas; quod olim intelligere etiam debebat Celsus, paucorum culpam non præiudicare religioni aut doctrinæ. Quod si quis hoc vel illud viuendi genus repudiare velit propter quorundam improbitatem; necesse erit, vt homo non sit homo, nullamque hominibus vsitatam vitam sectetur, cùm in quauis & sint, & fuerint, & futuris annis futuri sint scelerati & improbi.

Et quia in hoc argumento versamur, agedum Misene; paulò altius repetamus, vndenam diiudicandum sit, aliquod vitæ institutum verè esse improbum & flagitiosum; ex quo itidem elucescet; quo loco tuæ & tui similium criminatorum calumniæ habendæ sint, cùm propter mores quorundam flagitiosos, vel totam Catholicam fidem, vel Monasticam pro-

fefsionem, vt improbam & fceleratam calumniantur. Antiqui fcriptores; qui contra Ethnicos & Hæreticos veritatem fidei Chriftianæ & Catholicæ, fumma eruditione & eloquentia tutati funt, vt Iuftinus Martyr, Tertullianus, Arnobius, Lactantius, Origenes, Athanafius, & alij; id vel inprimis animaduertendum effe monuerunt, quotiefcunque de aliquo viuendi genere quæftio exifteret; qualenam fit illud viuendi genus præcisè, quafi & per fe folùm confideratum, abducta mente à fectatoribus & difcipulis; num fcilicet ad virtutem & honeftatem incitet, num eam vim & efficacitatem, & ea momenta & præcepta contineat, quæ quantum quidem in ipfo viuendi inftituto fitum eft, pofsint homines à prauis cupiditatibus, & noxiis voluptatibus ad rectius fanctiusque vitam inftituendam inducere, hominemque Deo charum & gratum perfectè reddere, & ad normam à CHRISTO & Apoftolis traditam, exactè conformare.

Ex hoc fundamento probarunt Lactantius & Iuftinus Martyr Chriftianam religionem fanctam & intemeratam effe; quippe quæ nihil nifi fanctum & diuinum ex ipfa fua natura tradat. Eodem argumento vfi funt & alij: Sed nobis fufficient hoc loco duo prædicti. Ita ergo Lactantius, qui hanc Chriftianæ religionis naturam ab effectu, vt Philofophi loquuntur, perquam acutè inueftigauit. *Dei præcepta*, inquit, *quia & fimplicia & vera funt; quantum valeant in animis hominum, quotidiana experimenta demonftrant: da mihi virum, qui fit iracundus*

Lactant. li. 3. Inftitut. cap. 25.

cundus, maledicus, effrenatus; paucissimis DEI *verbis tam placidum, quam ouem reddam. Da cupidum, auarum, tenacem, iam tibi tam liberalem dabo, & pecuniam suam plenis manibus largientem. Da timidum doloris & mortis, iam cruces, & ignes, & taurum contemnet. Da libidinosum, adulterum, ganeonem, iam sobrium, castum, continentem videbis. Da crudelem & sanguinis appetentem: iam in veram clementiam furor ille mutabitur: Da iniustum, insipientem, peccatorem: continuò & aequus, & prudens, & innocens erit. vno enim lauacro malitia omnis abolетur. Tanta diuinae sapientiae vis est, vt in hominis pectus infusa, matrem delictorum stultitiam, vno simul impetu expellat: ad quod efficiendum, non mercede, non libris, non lucubrationibus opus est, gratis ista fiunt, facile, citò, modo pateant aures, & pectus sapientiam sitiat.* Hæc Lactantius.

Quid Iustinus, maior & antiquior Lactantio. *Nos quoque postea quam verbo persuasi sumus, ab illis defecimus: Deumque, qui solus ortu caret, filij benignitate, sequimur: Qui antea stupris gaudebamus, nunc temperantiam, continentiamque solam amplectimur, qui autem magicis artibus vtebamur, Deo bono, qui ortu caret, nos consecrauimus, & qui pecuniarum, possessionumque copiam plus quam ceteri amabamus, nunc etiam, quae habemus in commune conferimus; omnique egenti erogamus: & qui mutuis nos odiis prosequebamur, mutuisque caedibus tollebamus, nunc ob* CHRISTI

Iustin. Apolog. ad Anton. Pium.

aduentum, vnà viuimus, ac pro inimicis precamur, eisque, qui iniuria nos oderunt, suadere conamur; vt illi, qui ex præclaris Christi præceptis aut monitis vixerint, se vnà nobiscum eadem bona & commoda à Domino omniũ consecuturos esse cõfidant. Paulò pòst: *Plerique sexaginta atque septuaginta annos nati, qui à puero in Christi se disciplinam tradiderunt, incorrupti permanent, precorque, vt in omni hominum genere tales monstrare possim. Quid enim enumeremus infinitam multitudinem eorum, qui ab incontinenti, intemperataque vita abducti sunt, cùm hæc ita didicissent?* Hæc Iustinus.

Ergo illa Religio à Deo est; quæ sapientiam cœlo demissam imitata, primùm quidem *pudica* est, deinde *pacifica; modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione.* Ponitur pudicitia primo loco: quia Christianæ religioni proprium est ad castitatem, omnemque honestatem mortalium animos inclinare, etiam illorum, qui castitatem antea existimabant rem eiusmodi, quæ in istum tam deprauatum vitæ statum non caderet. Notauit hoc egregiè sanctus Athanasius, cùm Christianæ fidei excellentiam extollens, ita scribit; *Prorsus nullam fidem virginitati habentes; & impossibile esse dictitantes eam virtutem in hominibus reperiri: iidem, vbi iam credidêre Saluatori ex virgine nato, non solùm eam in aliis esse agnoscunt; sed ipsi eam pudicitia & sanctitate præstant, & vicissim ab Ethnicis ipsos iam tales esse factos,*

Iacobi 3.

S. Athan. serm. de passione Domini.

credi non potest; & de qua virginitate ambigunt Magi & Græcorum Philosophi; hanc in Christo mulieres demonstrant.

Quæ cùm ita sese habeant; quæro nunc ex quouis, qui æquus rerum arbiter sit, quam religionem bonam, atque adeò ex Deo esse putet; Catholicam, & quæ in Catholica religione reperitur, professionem Monasticam; an verò persuasionē, & fidem Lutheranam seu Caluinianā, seu aliam quouis modo hæreticam. cōpara institutum Catholicorū cum institutis hęreticis; præcepta cum præceptis; regulas cum regulis; consuetudines cum consuetudinibus; placita cum placitis; decreta cum decretis: omnia apud Catholicos ex natura ipsius Catholici dogmatis inuenies apta ad spiritum, apposita ad peccati fugam & detestationem, accommodata ad mortificationem carnis & cupiditatum carnalium; idonea ad virtutes animo inserendas; insertasque custodiendas; & crebro vsu confirmandas & corroborandas. Iam verò, si Monasticam seu Religiosam vitam propius intuearis, nihil inuenies, quod ad virtutis decus, & ad perfectionem non tendat & ducat. Ipsa religiosæ vitæ natura est, vt hominem ad voluntariam paupertatem; ad promptam obedientiam; ad castitatem perpetuam inclinet; contemptorem suiipsius, omniumque rerum caducarum efficiat; soliusque cœlestis patriæ desiderio compleat. Hanc naturam esse & quasi essentiam vitæ religiosæ, cùm per se liquet, tum manifestè declarant veteres

illi & hodierni itidem Monachi & Religiosi, qui memores Dei & sui, gratiam vocationis *in vacuum* non acceperunt.

Verte iam oculos ad Caluinianam & Lutheranam perfidiam, quid non in sectis illis carni gratum & iucundum? Quid non ad vitia pronum & lubricum sublatis omnibus honestatis repagulis, & omni cœli, cœlitumque formidine abolita, & *sola illa fide* nudaque introducta, tanquam omnium peccatorum antidoto, & saluberrimo remedio? Quando vnquam alumnos suos ita format secta Lutherana aut Caluiniana, vt fiant tales, quales sanctissimi illi viri, Hieronymus, Augustinus, Martinus, Hilarion, Antonius, Paulus primus Eremita, Basilius, Anachoretæ, de quibus Theodoretus; & vt fœminas non prætercam; quando vnquam vlla mulier Lutherana extitit, quæ moribus referret Paulam illam Romanam, Eustochium, Fabiolam, Demetriadem, Cyram, Maranam, Domninam, & alias innumerabiles?

Lactant. loc. cit. Cùm Lactantius multa in laudem Christianæ religionis dixisset; tandem subiecit: *Num quis hæc Philosophorum aut vnquam præstitit, aut præstare, si velit, potest? Qui cum ætates suas in studio Philosophiæ conterant; neque alium quemquam, neque se ipsos possunt facere meliores.* Idem ego de Hæresi, & Hæreticis assero. Quid, quod ipsi interdum Sectarij fatentur Hæresin suam licentiæ & improbitatis officinam esse, nec ad honestatem, sed ad omnis generis flagitia

gitia pronos reddere? Tres hic testes dabo, vt in ore horum trium testium *stet omne de hoc argumento verbum*, Ita ergo Smidelinus, tibi, opinor, Misene, non ignotus. *Vt totus mundus agnoscat, eos non esse Papistas, nec bonis operibus quidquam fidere, illorum etiam operum nullum exercent penitus. Ieiunij loco comessationibus & perpotationibus nocte dieque vacant: vbi pauperibus benignè facere oportebat, eos deglubunt & excoriant; precationes vertunt in iuramenta & blasphemias, & diuini nominis execrationes, idque tam perditè, vt Christus ne ab ipsis quidem Turcis tantoperè blasphemetur: Demum pro humilitate paßim regnat superbia, fastus, elatio. Atque hoc vniuersum vitæ genus ab illis Euangelicum dicitur institutum.*

Smidel. in cõcion. 4. Germ. Planet.

Audiamus iam Bucerum: *Maxima eorum pars visa est id tantum ex Euangelio Christi petiisse, vt iugum qualiscunque disciplinæ, pœnitentiæ, & religionis vniuersæ, quæ in Papatu reliqua fuit, abiicerent, proque carnis suæ arbitrio ac libidine instituerent, agerentque omnia. Tum non ingratum iis fuit audire, iustificari nos fide in Christum, non bonis operibus, quorum nullo tenebantur studio. Nec pauci eorum, qualemcunque Euangelij prædicationẽ, eò tantũ receperunt, vt in opes inuaderent Ecclesiasticas.*

Bucer. li. 1. de regno Christi, cap. 4.

Accedat tertius VVigandus: *Rapere*, inquit, *Ecclesiastica bona, scortari, inebriari, aliaque id genus innumera peccata eo magis inualescũt quotidie, quia libertatẽ crescendi habent.* Hæc ille. Discrimen ergo inter Catholicam fidem & Hæreticam perfidiam, hoc est, quod illa ex sua natura ad

VVigand. in admonit. de bonis & malis Germaniæ.

virtutem, inducit & impellit; hæc ex ſua natura ad ſcelera inuitat & incitat; quippe ex carne & ſanguine progenita; nam & inter *opera carnis* hæreſis ab Apoſtolo numeratur. Quamobrem hæretici ex diſciplinæ ſuæ inſtinctu & impulſu, ſcelerati ſunt, & libidinoſi, & flagitioſi, & ſi qui tales non ſint, id non habent beneficio ſuæ ſectæ, ſed ſuæ indolis & naturæ fortaſsis naturaliter à ſceleribus abhorrentis, & virtutum illa ſemina omnibus inſita non planè oblitterantis. At Catholici & Religioſi ex inſtituto ſuæ vitæ ab omnibus criminibus arcentur, & ad optima quæque & honeſtiſsima ab ipſa religione & profeſsione ſua quaſi manu dúcuntur; & ſi ſcelerati ſunt, id non accidit vitio profeſsionis, ſed prauæ voluntatis, deſciſcentis à recto tramite; quem Catholica religio monſtrat; hique ſibi fraudi ſunt & damno; non fidei aut viuendi inſtituto; nomine potius, quam re Chriſtiani & Monachi: *nam qui non inueniuntur viuere, vt Chriſtus docuit*, inquit Iuſtinus Martyr, *intelligantur non eſſe Chriſtiani, etiamſi lingua ipſa Chriſti decreta & præcepta proferant: Neque enim eos, qui ſolùm dicunt, ſed eos, qui etiam faciunt, ſalutem conſecuturos eſſe dixit*. At hæreticus, cum ſe ſceleribus cooperit: tum primùm verè & perfectè cum hæreſeos natura conformari incipit; perfectiusque eſſe; quod antea imperfectè tantùm erat.

Iuſtin. loc. ſupr. cit.

Igitur, vt hunc locum concludam; licet plures improbi & libidinoſi apud Catholicos reperirentur, quàm apud hæreticos; nihil præiudicij crearetur Catholicæ religioni ob cauſſas ſuprà

dictas. Vtrum aũt maior vitiorũ copia fit apud nos,quam apud Hæreticos:Deus quidem omnium optimè nouit, vtpote, qui solus sit scrutator *cordium & renum*. Sed facile id itidẽ nouerũt homines;nã vt vel vnicã castitatẽ nominemus;quid turpitudinis & immunditiei in hoc genere non perpetrabitur ab illis,qui cum Nerone,Magis & græcis philosophis castitatem inter homines tãquam *rem impoßibilem* inueniri negant, vt Caluinistæ & Lutherani faciunt? Nec plura addo; Lector cetera facilè sibi suggeret, & ex hoc capite, quales isti sint in aliis, nullo negotio perspiciet.

Dixerat Ribadeneira: Prædicantes & ministros Hæreticorum exstitisse è vulgi fæce sutores,cerdones, tinctores, lanios, homines facinorosos, & publicè damnatos.*Hæc scribis*,inquis, *oblitus ipsos Apostolos fuisse piscatores*. Vt maximè Piscatores fuerint: attamen facinorosi & scelerati non erant: & vt maximè quidam ex illis tales fuissent: vt Matthæus Publicanus, & Paulus persecutor Ecclesiæ, at tales esse desierunt, longéque aliam viuendi rationem instituerunt, & alios itidem instituere docuerunt, Spiritu sancto accepto & diffuso in singulorum cordibus, ad sanctificationem tùm propriam, tùm alienam. At tui illi sutores & cerdones, ne vno quidem pilo meliores effecti sunt; postquam ministerium inierunt; Doctorisq; officium susceperunt; nec alios ad sanctiorem vitam verbo vel exemplo inuitarunt:nec potuerunt,quippe Heretici. Quorsum enim Hæresis impellat, paulo ante tibi demonstraui.

Orig.lib. 1. contra Celsum.

Cum Celsus Epicureus Christianis obiecisset: Magos eadem facere, quæ Christus fecerit; Respondit Origenes, *nullus præstigiator* (prædicans Lutheranus aut Caluinianus) *per ea, quæ facit, ad morum correctionem spectatores inuitat, neque timore Dei perculsos erudiunt id genus spectacula,* (ministeria) *neque circulator* (prædicans) *oculos coronæ pascens, suadet ita viuere, vt approbetur vita Deo iudici. Nihil horum faciunt præstigiatores* (prædicantes) *quia non possunt; ac ne volunt quidem negotium habere cum corrigendis hominibus; vt qui ipsi referti sunt turpissimis sceleribus et infandissimis.* Quos enim Hæretica viuendi norma ad meliorem viuendi rationem induceret, vana ipsa & futilis moribus & doctrina? *Non omittam*, inquit Tertullianus, *ipsius etiam conuersationis Hæreticæ descriptionem: quàm futilis, quàm terrena, quàm humana sit, sine grauitate, sine auctoritate, sine disciplina, vt fidei suæ congruens*; quod deinceps sigillatim ostendit; præcipuè ex ordinationibus, quas apud Hæreticos ait esse *temerarias, leues, inconstantes*; præter cetera leuitatis documenta adducit & hoc, quod *Laicis sacerdotalia munera iniungunt*; more videlicet Caluiniano & Lutherano.

Tertull. de præscript.

Heri Lutetiæ cerdo vilissimus (verba sunt Ioannis Quintini professoris Parisiensis) *triduo pòst inter Gnosticos Euangelicæ vitæ prædicans est admirandus. Nudiustertius ganeo proiectissimus, & lupanarium sectator, & assecla nequissimus, haud multis transactis lunis etiam commentaria scribit in Euangelia.*

Ioã.Quin. in scholiis ad lib.Tertul.de præscript.

Ait

Ait Ribadeneira, eò impudentiæ Hæreticas quasdam mulieres progressas, vt publicè docendi munus sibi sumerent, & ex loco superiore verba facerent. Tu hoc mendaciter scriptum affirmas. Atqui verè scriptum esse docet inprimis ipsa Hæreseos natura, quæ eiusmodi est, vt facilè eò inuerecūdiæ mulieres perpellere queat; & verò iam olim perpulerit. Obseruauit hoc Tertullianus: *ipsæ mulieres hæreticæ,* inquit, *quàm procaces; quæ audeant docere, contendere; exorcismos agere; curationes repromittere; forsitan & tinguere.* Tertull. de præscript. Si hoc fecerunt temporibus Tertulliani; quid nostro tempore non egisse censendæ sunt, quibus ad impudentiam maxima accessio facta est? Secundo Surius expressè scribit Lutheranas quasdam fœminas tantos sibi sumpsisse spiritus, vt, contemptis quibuscunque Theologis, non dubitarint contra Pauli prohibitionem publicè concionari. Sur. in com. men. 1522. Idem testatur his verbis Ioannes Quintinus Hæduus, & ex eo Iacobus Pamelius. Quint. lo. cit. Pamel. Annot. ad Tertull. de præscript. *Nunc inter Gnosticos* (sic nominat Hæreticos huius temporis, inani scientiæ opinione tumidós) *mulieres de sacris & palàm concionantur; immo contendunt: Ab anno Domini 1521; quo passim Biblia profanari cœpere vernaculis populorum linguis, adeo queque mulieres inceperunt pro fusis & colo theologari, vt inuenta sint, quæ de scriptis Pauli themata collegerint, de quibus essent [illegible] publicè quibusuis disceptātibus, & in quibuscunque scholis respondere. Nostræ tēporis historiæ cōtentiosas et disputatrices istas fœminas nominatim produnt, & publice cum talibus doctricibus ab iisdē conscripti libelli extant.* Hæc ille.

Certè

Luth. li. de ministris Ecclesiæ instituend. Tom. 2.

Certè nihil non audent Hæreticæ mulieres, postquam mulier pro capite Ecclesiæ sese venditare ausa fuit, inaudito prorsus exemplo. Et postquam ipse Lutherus omnibus hominibus, etiā mulieribus omnes officij sacerdotalis partes competere docuit; vt docere verbum, baptizare, consecrare panem & vinum, absoluere. Monstro profectò simile foret, si nulla mulier reperiretur, quæ hac tam ampla sibi à Luthero concessa potestate vti vellet. Quid, quod liber exstat nomine monialis nubentis, quo id vnum agitur, vt mulieribus potestas publicè docendi afferatur. Quocirca pro vna Quintilla, quæ ius docendi sibi arrogauit, quamque Tertullianus propterea *monstrosissimam* nominat; tulit hoc æuum plurimas. Sed tu hic mulierum caussam agis, & vel inuito Apostolo illis in templo cathedram concedere conaris. Ais, *Basilium sanctissimum & eruditissimum virum, institutum & informatum à fœmina.* Sed num à fœmina in templi subselliis docente? Nonne disertè profitetur, sibi adhuc paruulo, ab illa fœmina, à qua, vt à nutrice educabatur, pietatis & rectæ fidei dogmata instillata esse? Quod genus docendi neque Apostolus, neque vllus vnquam veterum Patrum mulieribus ademit. Sed aliud est, Misene, concionari & disputare publicè in templis & scholis; quod factitant mulieres quædam Hereticæ: aliud priuatim teneros infantium animos fidei elementis imbuere.

Tertul. lib. de baptismo.

Quod verò Basilium, virum *sanctissimum & eruditissimum* nomines: Ironicè te loqui puto, quia si eum pro *sanctissimo & eruditissimo* haberes;

res; Caluinianus non esses; Basilius enim Monasticam vitam coluit; Monasticas regulas & constitutiones edidit; in quibus ea continentur clarissimè; quæ tu in nostris & aliorum recentiorum Ordinum regulis subsannas & calumniaris; cœlebs vixit; cœlites coluit; ieiuniis corpus domuit, & alia Euangelio vestro dissimillima fecit. Quare ex hoc tuo elogio nihil aliud colligo, quàm Caluinianos, nec sanctos, nec eruditos esse, cum viam illam, qua Basilius ad sanctitatem & eruditionem peruenit, penitus deseruerint.

Necdum finis patrocinij pro fœminis suscepti: *Huic sexui*, inquis, *Apostolus non adimit Prophetiam, cum ait, mulier orans aut Prophetans tegat caput suum; vt dictum illud eiusdem, mulier ne loquatur in Ecclesia, non videatur extendi posse ad extraordinarias vocationes.* Verba Apostoli tenebras tuæ glossæ non admittunt. Quid enim illis clarius? *Docere autem mulieri non permitto; neque dominari in virum, sed esse in silentio.* Alibi: *Mulieres in Ecclesiis taceant; non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Quamobrem Tertullianus ex antiquo Ecclesiæ more: *Non permittitur*, inquit, *mulieri in Ecclesia loqui, sed nec docere, nec tinguere, nec offerre, nec vllius virilis muneris, nedum sacerdotalis officij sortem sibi vendicare.* Rectè dixit *virilis muneris*; quia officio Doctoris fungi publicè, virorum est, non mulie-

1. Tim. 4.
1. Cor. 14.
Tertul. lib. de veland. Virg. ca. 9.

S. Hier. in 2. ca. Epist. 1. ad Tim. mulierum. Vnde S. Hieronymus in illa Apostoli verba. Docere autem mulieri non permitto, ait; *publicè non permittit, nam filium aut fratrem debet docere priuatim.* Idem ad illud: *Omnis autem mulier orans aut prophetans, non velato capite, deturpat caput suum;* addit; *In suo sexu; aut in domo:* non in Ecclesia: aut si in Ecclesia; non inter viros, sed inter fœminas, non vt doctrix; sed vt prophetis. Aliud munus Doctoris est: aliud prophetæ, aut prophetidis. Hoc Christianæ fœminæ aliquando in primæua illa Ecclesia, singulari Dei beneficio subibant: illud nunquam; sed fœminæ duntaxat hæreticæ; qualis Prisca & Maximilla Montani, Lucilla Donati, Agape Elpidij, Galla Priscilliani; & similes Megæræ; quas extraordinaria vocatione in Ecclesiis docuisse libenter tibi concedo, dummodo tu vicissim fatearis, eas ob hanc suam extraordinariam functionem pro monstris habitas fuisse; neque nunc tuis istis extraordinariis Doctricibus & concionatricibus iniuriam fieri, si & ipse in portentorum numerum referantur.

Quàm grauiter inuehitur Tertullianus in mulieres quæ munus docendi & extra necessitatem baptizandi; & quidem publicè & solenni ritu; temere sibi vsurpabant. Tertull. li. de baptismo. *Petulantia,* inquit, *mulierum, quæ vsurpauit docere, vtique non etiam tinguendi ius sibi pariet, nisi si quæ noua vipera euenerit similis pristinæ* (Quintillæ) Sed defendebant se mulieres exemplo Theclæ petito ex

apo-

apocrypho quodam libro. Defensionem hanc ita refellit Tertullianus. *Quod si qua Pauli perperam scripta legunt, exemplum Thecla ad licentiam mulierum docendi tinguendique defendunt: sciant in Asia Presbyterum, qui eam scripturam construxit, quasi titulo Pauli de suo cumulans, conuictum, atque confessum id se amore Pauli fecisse, loco decessisse. Quàm enim fidei proximum videretur, vt is docendi & tinguẽdi daret fœminæ potestatem, qui ne discere quidem constanter mulieri permisit? Taceant, inquit, & domi maritos suos consulant.* Vocatur autem liber quem hic citat Tertullianus à S. Hieronymo, liber de Periodis Pauli & Theclæ. Sed ad Misenum regredior.

Confectâ pro mulieribus pugna, vertit se Paris noster ad Lutherum; eumqúe ab omni erroris labe, quàm diligentissime purgat; nihil eum contra SS. Trinitatem, aut contra honorem Deiparæ Virginis, aliorumúe cœlitum; aut contra legitimum Sacramentorum vsum & numerum, aut contra vllum rectæ fidei dogma docuisse affirmans. Quod tam verum est, quàm verum est Gnosticos, Simonianos, Valentinianos, Arianos, Sabellianos, Eunomianos, Macedonianos, & id genus alios sectarios, nihil aduersus Orthodoxam fidei regulam & sententiam in mundum introduxisse. At quod Purgatorium eo nomine reiicis; quia id, vel saltem aliquam eius vmbram, agnouerunt Plato, Platonici, & Virgilius, poteris, Misene, reiicere itidem infernum, & cœlũ, vt commentitium; imò & ipsum Deum; quia horũ

omnium

omnium vestigia satis expressa reperire est in libris Platonis &; Platonicorum; & in Æneide Virgilij. Tertullianus & alij veteres, conuersa ratione, hinc argumentabantur, aliquid potius verum esse quàm falsum: *Vnde hec*, inquit, *Philosophis aut poëtis tam consimilia? Non nisi de nostris sacramentis; si de nostris sacramentis, vt de prioribus, ergo fideliora sunt nostra, magisque sunt credenda, quorum imagines quoque fidem inueniunt; si de suis sensibus, iam ergo sacramenta nostra imagines posteriorum habebuntur; quod rerum forma non sustinet, nunquam enim corpus vmbra, aut veritatem imago precedit.*

Tertul. Apolog. cap. 47.

Illud lepidum, quod varietatem sectarum, quæ ex vna Lutheri secta prodiit, excusas exemplo Catholicæ Ecclesiæ; ex qua Hæreses sint natæ. *Vnde hereses*, inquis, *olim prodierunt; nonne ex Ecclesia Catholica?* Sed nosse debes; hæreses non modò ex Apostolica doctrina, sed & ex Hæretica nasci, & quidem multo facilius: quia ex hæresi, nascuntur hæreses per se, ex vera doctrina tantùm *per accidens*, quia tantùm vitio & improbitate hominum: at hæresis vitio suo hæreses parit. Citius, Misene, gignitur monstrum ex monstro; quam ex nō monstro. Præterea indicium idoneum Apostolicæ doctrinæ non est, quod Hæreses inde existant, alias adesse oportet Apostolicæ doctrinæ notas. Quocirca planè ridiculum est hoc tuum argumētum, quod tacitè hic proponis: *Ex doctrina Lutherana multipli-*

ces secta orta sunt; *ergo doctrina Lutherana est Apostolica*; nescis quot hæreses extiterit ex vna Ariana perfidia; an ideo censenda est Apostolica?

Adhæc, si secta est, vt reuera est; quæ ab Apostolica & vniuersali Ecclesia descifcit, sectam esse oportet Lutheranam doctrinam; quæ ab illa Ecclesia desciuit quæ sola toto terrarum orbe habebatur & nominabatur Apostolica. Lutherani certè à nobis desciuerunt, non nos ab illis. Hinc nullus tam impudens Lutheranus inuenitur, qui asserere audeat, nos ab illis desciuisse: Libenter omnes confitentur, se ex Pontificia Ecclesia egressos esse; ergo si ea est doctrina Apostolica, à qua prima fit egresio cũ Apostasia fraude diaboli excitatur; sequitur profecto Lutheri placita sectis esse annumeranda; quia ipse à nobis cum pauculis suis initio exiit; donec tandem mysterium iniquitatis latius propagatum, plures ad defectionem sollicitauit & impulit. His adde, quod quidquid sit de Lutherana Synagoga, Caluiniana certè & quotquot ex Lutheri Schola exstiterunt, Catholicæ & Apostolicæ esse nequeunt. Caluinianam autem seu fidem seu perfidiam, ex Lutherana natam esse, quis ignorat nisi qui omnia ignorat; & ita ex illa natam esse, vt sit peculiaris & distincta professio, in confesso itidem est apud omnes qui sciunt, vltimo Mompelgartensi colloquio, Caluinistas & Lutheranos, ne *amicitiæ* quidem dexteras, nedum *fraternitatis* iungere voluisse. Iam vt maximè Lutherana persuasio Apostolica esset, vestra ab illa toto cœlo discrepans, Apo-

ſtolica eſſe nequiret, quia religio, quæ ab Apoſtolica deficit, nil aliud eſt, quam Apoſtatica. Quod ſi & illa, à qua deficitur, & illa ad quam fit tranſitio, apoſtatica eſt, & ſectaria; perſpicuum Lectori erit, quid de vtraque ſtatuere debeat, vt & de omnibus aliis, quæ ex hac infelice ſtirpe ſuccreſcunt.

Ad quam ſectarum diuerſitatem non niſi ineptè accommodas illud Domini dictum: *Nolite arbitrari quia pacem veni mittere in terram; non veni pacem mittere; ſed gladium. Veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam, & nurum aduerſus ſocrum ſuam:* hoc eſt, interprete Miſeno; veni efficere; vt vna in domo alij eſſent Caluiniſtæ, alij Lutherani; alij Anabaptiſtæ; alij Trinitarij; alij Schvvenckfeldiani; alij Vbiquiſtæ, vt vna eadémque domus perpetuis rixis & contentionibus perſonaret: Hic mei aduentus finis eſt: non ergo mirandum, ſi nunc vna in domo tot inueniantur placita, quot capita, ne dicam plura: quia hæc opinionum diuerſitas, aduentus Chriſti fructus & effect⁹, eſt, ſi Caluiniano expoſitori credimus. Apud quem verò nugator fidem mereatur? Non enim Chriſtus, qui *princeps pacis* à Propheta verißimè cognominatus eſt, diſſenſionum & turbarum, & ſeditioſarum ſectarum auctor eſt. Cum Euangelium ſuum prædicaturus; & homines ad conſilia euangelica inuitaturus veniſſet; prædixit id futurum, quod reuera futurum erat, vt videlicet ob fidem Chriſtianam à ſe, non ab Hæreticis

Matth. 10. Lucæ 12. Iſaiæ 9.

in-

introductam; pater à filio; filia à matre; frater à sorore aut fratre; nurus à socru dissentiret, quæ dissensio bona & laudabilis erat, quia à sceleratis vita, moribus, & opinionibus dissentire, laude dignissimum iudicatur; sicut & omnem commendationem meretur is, qui perfectioris vitæ cupiditate, mundo nuncium remittit, nudusque nudum Christum sequitur; discordans à consanguineorum & familiarium suorum voluntate, quibus interdum minus gratum accidit, si quem sublimius vitæ institutum meditari sentiant.

Quod autem ex Clemente Alexandrino obiicis: *Etiam Christianæ Religioni olim dissensiones & varietatem sectarum obiectam esse*, id caussam tuam nihil iuuat: Clemens enim loquitur de doctrina Catholica & Apostolica, cui vitio verti non debet, si ex ea hæreses oriantur, cum id non fiat vitio ipsius doctrinæ, sed temeritate hominum ea quæ recta & sancta sunt deprauantium, vt supra respondi. At quod hæreses nascuntur ex hæresibus, id hæresi iure crimini datur, cum hæresis naturâ suâ ita sit comparata, vt facillimo partu enitatur hæreses, dum vnusquisque hæreticus *suo arbitrio modulatur, quæ accepit*, vt Tertullianus loquitur: *quemadmodum de suo arbitrio ea composuit ille, qui tradidit. Agnoscit naturam suam, & originis suæ morem profectus rei: Idem licuit Valentinianis* (Lutheranis) *quod Valentino*, Luthero. *Idem Marcionitis*, Caluinistis, *quod Marcioni*, Caluino, *de arbitrio suo fidem innouare.* Denique penitius

Tertull. de præscript.

inspecta hæreses omnes in multis cum Auctoribus suis dissentientes deprehenduntur.

Ergo si quis seu Hæreticus, seu Ethnicus Christianam, hoc est, Catholicam & Apostolicam fidem, condemnare velit, hoc solùm nomine; quod ex ea Hæreses proseminentur; tum locum habebit Clementis responsio, vt & Origenis, qui eandem calumniam à Celso Christianis obiectam copiosè refellit: tum dicere licebit, *nullam vnquam exstitisse rem magnæ existimationis, & communi vitæ vtilem, quæ non in varias sectas discissa sit. Medicina námque, quod ea sit vtilis ac necessaria humano generi, multasque quæstiones habeat de modo curandi corpora, apud Græcos ex professo plures sectæ reperiuntur, &, sicut opinor, etiam apud Barbaros, qui medicinam profitentur. Rursus philosophia, quia veritatis cognitionem, rectéque viuendi rationem pollicetur, conaturq; nos res vtilissimas docere, in multas quæstiones diductas, ideo sectas habet plurimas, quasdam magis, quasdam minus insignes; nec non Iudaismus sectarum materiam præbuit, aliis aliter Moysis atque Prophetarum verba accipientibus. Eodem modo, quia Christiana religio magnum quiddam, ac venerabile visa est hominibus, non tantum seruili ingenio præditis; sicut Celso videtur, verumetiam multis Græcorum eruditis, necessariò exortæ sunt sectæ; necessitate* videlicet non absoluta, sed ex hypothesi: posita quorundam curiositate & peruicacia, nolentium intellectum in obsequium fidei redigere, nec ad sobrietatem, sed supra sapere conantium.

Orig. lib. 2. contra Celsum.

Ceterum, vt culpa sua sectas parere propria quædam hæreseos nota est; ita & conspiratio ad euertendam Catholicam fidem. *Nihil interest illis* (Hæreticis) *licet diuersa tractantibus, dum ad vnius veritatis expugnationem conspirent*, inquit Tertullianus. Quare quod hanc conspirationem Misenus tuetur exemplo conspirationis Pontificiorum & Lutheranorum in Turcam, id haud, opinor, fecisset, nisi veritatem & Turcam, tyrannidemque Turcæ, & suaue iugum veritatis eodem loco habuisset.

Tertull. de præscript.

Hactenus quidem gnauiter impudens fuit Misenus: at iam se ipso impudentior efficitur. *Nec erubescit proficiens* in impudentia: Negat audacter accidisse ea, quæ Ribadeneira à Caluinistis & aliis Hæreticis in Gallia, Anglia, Belgio, Scotia, Germania crudelissimè perpetrata scribit; citatis nostri temporis historicis & scriptoribus Surio, Natale Comite, Fontano; Claudio Sanctesio, Sandero, Posseuino, quibus addi poterant plurimi alij, Galli, Belgæ, Angli, Germani, qui latino sermone & stylo vernaculo latrocinia Caluinistarum in pace & bello edita, ad posteritatis memoriam transmiserunt, & summæ huius Euangelij sæuitiæ monumentum ære perennius exegerunt, ita vt exstent libri, quibus nullum aliud argumentum propositum est, quàm vt Turcica plane Caluinistarum, vel potius Diabolica facinora percenseant, totiusque mundi oculis contemplanda proponant. Et tu hæc inficiari audes, quæ omnium scriptorum consensu firmantur, quæ vno ore Gallia, Flandria, Anglia, Scotia loquuntur, & seculis innu-

Theatrum crudelitatis Hæreticæ. Furores Gallici.

merabilibus loquentur, quæ ipso aspectu & cōspectu probari possunt? Quot enim non dicam centena, sed millena monasteria, Deoque dicata domicilia, templa & oratoria, & altaria funditus euertistis, furiosissime incendistis, rapacissimè expilastis, & diripuistis, enectis Monachis, laqueo, gladio, rogo; trucidatis sacerdotibus; nec sacerdotibus tantum; sed & promiscuo vulgo sine delectu, sine vlla misericordia; sine vlla non dicam humanitate; à qua iam pridem deserti sunt Caluinistæ; sed vel humanitatis vmbra. Nulli Vandali, nulli Gotthi, nulli Ariani, nulli Donatistæ, & quid hos commemoro? nulli Getæ, Quadi, Hunni, Sarmatæ, Heruli eò furoris aspirarunt; quo Caluinistæ, Diabolo felicibus auris illos prouehente, prouecti sunt. Commiserunt quidem veteres Hæretici facinora planè etiam Tragica, & ab omni humanitate remotissima, sed Caluinistæ supergressi sunt vniuersos, vt enim impietatem hæreditario quasi iure acceperunt à priscis hæreticis, non tamen sine grandi additamento; ita & immanitatem illam barbaram ab eisdem traxerunt; non tamen sine largo auctario. Lege quæ S. Athanasius de Arianorum sæuitia prodidit, & confer cum tuorum Caluinistarum rapinis & cædibus, clareqúe intelliges, vtris nequitiæ palma debeatur, vobis an Arianis; nisi fortè, quæ Athanasius oculatus testis scripsit de Arianorum crudelissima & sanguinaria secta, eadem fronte negas vera esse, qua negas vera esse, quæ Gallia, Britannia, Scotia, Flandria à ferocissimis & truculentissimis Caluinistis perpessa est, certè minus impudens esses, si anti-

S. Athan. Apolog. 1. ad Cōnstātium. Et Epist. ad solit. vitā agentes.

quis

quis illis fidem abrogares, quam si his nouis & nuperis, quorum monumenta in omnium oculos adhuc incurrunt:

Sed ais: *Si quid factum sit, id factum esse iure belli.* Primùm, quo iure bellum gestum est à Caluinistis aduersus legitimos Reges, & à Deo præpositos Magistratus? Secundo; quidnam hoc Iuris, capta ciuitate vel arce, vel per insidias & proditionem intercepta, trucidare inermes Sacerdotes, Monachos & Moniales in cellulis latitantes, Deoqúe supplicantes, nec trucidare tantum, sed exquisitissimis suppliciis excarnificare, non sine ludibriis, ipso corporis cruciatu longè acerbioribus. Quid iuris hoc debacchari in cineres & ossa mortuorum, nec Diuorum tantummodo, sed & Regum? Obi Galliam, Misene, obi Belgium, Scotiam & Angliam, & intuere illud ius Caluinianum; quod si vobis ius est; iam ergo non modo à fide; sed & ab Astræa virgine penitus derelicti estis, quando ius vobis est, non quod Iustitiæ, sed quod vobis lubet, quod si lubet, licet. Eò processistis, quo nunquam procedere ausi fuerunt tyranni quidam, licet flagitiosissimi, ipsam tacitam conscientiæ suæ reprehensionem reueriti, si ius istud Caluinisticum amplecterentur.

Nec plura de his, tantùm moneo Lectorem, vt obseruet vel vnicum exemplum, in quo Caluinianis cū Arianis egregiè conuenit: idq; est, Virginum Deo consecratarum dira persecutio & probrosa exagitatio, quotiescunque isti

Orthodoxorum loca ferro armati populantur. Audiamus S. Athanasium hæc, quæ ipse vidit, & in quibus perpetiendis pars magna fuit, enarrantem, dum ita Constantium Imperatorem alloquitur: *Dei filius Dominus & Saluator noster Iesus Christus, homo propter nos factus profligata morte, & liberato à seruitute & corruptione humano genere, inter cetera dona sua largitus est nobis in virginitate exemplar Angelicæ sanctitatis. Certè puellas ea virtute præditas, sponsas Christi Catholica Ecclesia appellare solita est, quas Ethnici conspectas, vt templum verbi, admiratione prosequuntur. Nusquam enim alibi sanctum illud & cæleste æternæ virginitatis mandatum feliciter adimpletur, nisi duntaxat apud nos Christianos* (nota hæc Misene, nota) *atque in eo magnum documentum est, planè apud nos esse veram religionem. Has præ reliquis omnibus, beatæ memoriæ religiosissimus pater tuus Constantinus Augustus in pretio habuit; & tua religiositas sæpe eas in suis scriptis pretiosas & sanctas nominauit.*

S.Athan. Apolog. 1. ad Constant.

Has nuper præstantes viri Ariani, nostri scilicet calumniatores, insidiatoresq́, vsi ad hoc & Episcoporum opera & ministerio Iudicum, detractis vestibus, denudarunt, & ab eremitariis suspenderunt; lateribus earum, ita iam tertiò laceratis, vt nunquam quidquam tale neque facinorosissimi quidem homines passi sint. Pilatus enim, qui inseruiebat per id temporis Iudæis, lancea vnum latus Saluatoris perfodit: isti autem rabie sua Pilatum vicerunt, cum non vnum latus Christi, sed vtrumq́ lace-

cerarint: membra enim virginum præcipua, & propria Christi sunt. Omnes certè quotquot scelera ista audiunt, vel ad solam famam exhorrescunt: isti soli nihil veriti sunt denudare & lancinare impolluta membra, quæ puellarum æterna virginitas Christo dedicauerat. Et quod teterrimum est, si quando malè audirent, & conuiciis ob tantam crudelitatem pulsarentur; pro erubescentia, qua tingi debuerant, caussabantur sese id tuo iussu & imperio perpetrasse: tanta illis audacia est, & improbitas ad omne facinus. Nihil certè in persecutionibus tale gestum esse audimus. Quod si tale quid gestum reperiatur; non decuit tamen sub te, Christiano Principe, virginitatem istiusmodi contumeliis exagitari, aut tantam crudelitatem tuæ Maiestati imponi, & adscribi: talia enim scelera & impietates in Filium Dei, & in consecratas eius virgines hæreticis conueniunt. Hæc sanctus Athanasius de Arianis. Annon Caluinistæ similia fecerunt? Nec his tantùm similia, sed longè sceleratiora & atrociora?

Hoc autem nimis ridiculum; quod Lutheri cum Diabolo consuetudinem, & tam familiarem conuictum, quem ipsemet libenter fassus est, excusas, eò, quod Ribadeneira scripsit; Ignatio sæpè Diaboli speciem visam esse. Poteras si specimen aliquod perfrictæ frontis edere volebas, excusare exemplo Christi; cui itidem in deserto moranti, Diabolus apparuit. Poteras exẽplo S. Antonij & S. Hilarionis, quibus idem capitalis noster hostis non semel conspiciendum sese præbuit. Meminisse tamẽ debebas, Diabolũ

 aliter

aliter Ignatio, aliisque sanctis viris visum; aliter Luthero; huic, vt Magistrum, discipulo: Doctorem, auditori beneuolo; cõtubernalem, contubernali; amicum amico; illis, vt inimicum inimico, vt seductorem & deceptorem, his quos seducere & decipere volebat, nec tamẽ poterat. Ex quibùs facile itidem intellexisses, quanto interuallo & hæ & illæ Diaboli apparitiones distent.

Addis, *ideo nobis videri Lutheri spiritum à Caluinistarum spiritu superari impietate, truculentia, immanitate; quod Caluinistæ nostrum idolum, realem scilicet præsentiam Christi in Eucharistia, fortius adorti sint, quàm Lutherus, & acrius oppugnarint, & adhuc oppugnent.* Non inuidemus vobis, Misene, hanc laudem; si qua est ea gloria. Longius à pietate recesfistis, quàm Lutherani, viamque ad Arianismum & Iudaismum, & Turcismum, & Atheismum planã & expeditam strauistis; iamq; *Caluinus iudaizans*, & *Caluinoturcismus*, & *Caluiniani Atheismi* omnium manibus & sermonibus circumferuntur. Nec tantũ hac impietatis quasi dote secta vestra Lutheranam longo interuallo antecedit, sed & barbara crudelitate & violentia. *Bellua ista*, inquit sanctus Athanasius de hæresi Ariana, & ego de vestra *terras inuasit, vt quæ non verbis velut dentibus suis homines innocentes lædat, sed & externam vim ad insidias faciendas compararit.*

S. Athan. epist. ad solit. vitam agentes.

Ad extremum, qui Hispanos, quia ita tibi cõmodũ videtur: *nationẽ potentissimã & fortissimã*, hoc loco appellas, ille ipse libro primo *viles ani-*

mas et seruiles nominaras; quia eo loco huiusmodi conuicium tibi promere lubebat; doctus nimirum es, versare linguam bilinguē in vtramque partem prout fert animus & calumniãdi æstus. *Flare simul & sorbere* nosti, quod vetus verbum haud facile esse dicit.

CAPVT VII.

Refutantur calumniæ Miseni in caput decimum nonum.

INscribitur hoc caput de fidei apud Indos propagatione. Vbi Misenus: *De Indorũ conuersione melius fuerat silere, quã multa scribere Iesuitas.* Ingrata oratio hæreticis, quę de Ethnicorum cõuersione instituitur; cùm, vt iam olim obseruauit Tertullianus, *hoc sit negotium illis, non Ethnicos conuertendi, sed nostros euertendi. Hanc magis gloriam captant, si stantibus ruinam, non si iacentibus eleuationem operentur; quoniam & ipsum opus eorum, nõ de suo proprio ædificio venit, sed de veritatis destructione; nostra suffodiunt, vt sua ædificent. Ita fit, vt ruinas facilius operentur stantium ædificiorum, quam exstructiones iacentium ruinarum.* Hæc verissimè Tertullianus. Tertull. de præscript.

Ais, *in ipsa India quendam Franciscanum publicè clamasse, nec sacerdotem, nec Monachum, neque Episcopum in tota India vllum existere viri boni nomine dignum.* Quis fuit ille Franciscanus? Cur nomen non edis? Cur non Indiam, in qua degit? Cur non locum in India? Cur non saltem nomen Auctoris apposuisti, qui dictum hoc Franciscani illius referat? Vix enim mihi persuadeo te hoc ex ipso Franciscano in India

dia audiuisse, nisi fortè cum Geneuensibus Euangelicis Ministris, qui nauigationem Indicam aliquoties tentarunt; nouum orbem petiisti. Sic grauis ille Auctor, qui asseruit, *Monachos palam & interdiu ea flagitia committere, quæ alios vel noctu perpetrare puduerit*; erit fortè Balæus, aut Balæo similis criminator, qui è pulpito *verbi diuini*; vt gloriantur, eas calumnias iactant, quas alios, vel in ipsis Saturnalibus ex plaustro spargere puduerit. Cur non exprimis nomen grauis illius Auctoris; vt tam de illius grauitate, quàm de tua veritate iudicium facere liceat? Quare retices, ex quo scriptore deprompseris, quæ postea narras de querelis & expostulationibus quorundam Indorum ob rapacitatem nonnullorum Christianorum militum? Quid seu militum, seu mercatorum auaritia & inexplebilis cupiditas Euangelij promulgationi præiudicat? An malum erit Christiana religione Ethnicos informare; quia vel nõnulli Christiani Ethnicis improbo vitæ exemplo prælucent: vel quia aliqui ex Ethnicis, salutaribus Baptismi vndis abluti, vitam postea doctrinæ Christi minimè consentaneam instituunt?

Quanquam quis vnquam in India, vel ex incolis vel ex accolis sceleratiorem & flagitiosiorem vitam duxit, quàm Caluiniani Ministri cũ Villagagnone in Americam profecti, quorum Princeps Richerus Monachus Apostata? Hi postquam in Americam ad arcem Colligniam ab Admiralij familia sic nominatã appulissent, in continentem egressi, pro vno Euangelio multa, eaque hostiliter dissidentia, cœperunt spargere.

gere. *Castitas eorũ multò erat magis admirabilis, seu, vt verius loquar, portentosa. Sic enim omnem verecundiam & pudorem naturalem excusserant, vt ipsi infideles & barbari eos horrerent. Alij, qui vxores suas Geneuæ, vel in Francia reliquerunt, puellas quasdam in classe aduectas, vt necessariam Gallicæ coloniæ illic propagandæ operam nauarent, vxores sibi iunxerant; alij cum Americanis, fœminis infidelibus, copulabantur. Quid adulteria & incestus dicam, cùm esset, qui turpissimo contra naturam peccato se polluerent, imo ex hoc numero vnus per vim nepoti proprio, suæ sororis filio, stuprum intulit, qui tamen cum reliquis, Richero excusante, & infirmitatis humanæ rationem habendam esse dicente, diuisiones enim gratiarum esse, supplicium euasit,* vt ipse Villagagnon, qui rebus gestis interfuit, asseuerat. Hæc partim ex ipso Villagagnone; partim ex aliis scriptoribus Gulielmus Reginaldus Anglus, in libro quẽ Caluinoturcismum inscripsit; quo collatione inter Caluinianos & Mahometanos facta; perspicuè ostendit, Caluinianos multis partibus in doctrina sua deteriores esse Turcis, & omnibus aliis Mahometanis. En Misene, quales Euangelium tuum præcones in Indiam ablegarit; quibus ad illa vsque tempora tractus ille terræ nequiores non aspexerat. Reginald. lib. 2. Caluinoturcismi. c. 11.

Porro egregia Richeri excusatio, ducta ab humana imbecillitate, qua flagitium rogo dignũ purgare conatus est, reuocat mihi in memoriam factum factiq; excusationẽ cuiusdã Manichæi, ex illorũ ordine, quos Sanctos seu electos nomi-

nominabant, ab insigni scilicet morũ integritate vitęq; sanctimonia; q sanct⁹, cũ Monialẽ quandã nõ modò violasset, sed & impręgnasset, & ob id à fratre Monialis grauissimè quadã vice pugnis & calcib. cõtũderetur, inter crepitãtes ict⁹ identidẽ clamabat, vt sibi ex auctoritate Manichęi parceretur. Adã primũ Heroẽ etiã peccauisse (peccatũ videlicet carnis, ita.n. opinabantur Manichæi) & post peccatũ fuisse sanctiorẽ. Rem his verbis cõmemorat S. Aug. cũ mores Manichæorũ describit: *An verò illius etiã Sancti, ad cuius disputationes in sicariorũ vicũ vectabamur, tantũ illud flagitiũ prodetur, si virginẽ sanctimonialẽ mulierem tantũ, non et prægnãtẽ facere potuisset, sed occultũ et incredibile malũ, crescẽs vterus latere nõ passus est. Quod cũ mater fratri iuueni ꝑdidisset, acerrimè dolẽs, religionis tamẽ nomine ab accusatione publica reuocatus est*: (erat.n. & ipse iuuenis Manichęus) *perfecitq́, vt ille (non .n. hoc ferre quisquã posset) de illa Ecclesia* (Manichęorũ) *pelleretur: & ne impunita res omnino esset, cœpit cõsiliũ, vt adiunctis sibi amicis, hominem pugnis calcibusq́ cõcideret. At ille, cùm grauiter cæderetur, clamabat, vt sibi ex auctoritate Manichæi parceretur. Adam primũ Heroẽ peccauisse, & post peccatũ fuisse sanctiorẽ.* Hæc de facto illo Manichęo, catholicè & verè S. Aug. Poterat aũt Richerus excũsandi sui Symmystæ gratia nõ modo fragilitatẽ humanã & diuersitatẽ charismatũ, sed & exemplũ Caluini & Bezę apud Villagagnonẽ afferre; & orare, vt illi ex Caluini & Bezæ auctoritate parceretur, nam & hos peccasse similia peccata; & post peccatũ fuisse sãctiores. Sed satis de Geneuensib. Apostolis, quos polus Antarctic⁹ vidit & obstupuit, nõ solitus antea talia monstra cernere.

S. Aug. li. 2. de moribus Manichæorum.

Sub-

Subdit Misenus: *Tenues pecunia prolectant ad religionē amplectendā, locupletes blāditiis, stultos errore permouēt.* Idē prorsus obiiciebat Celsus sub persona Iudęi, Christo & Apostolis; Aiebat.n. Iudęos ad Christiana sacra cōuersos, *illectos et deceptos fuisse à Iesu, modo valde ridēdo; vt relictis patriis institutis, & legib. transfugerent in nomē aliud, rationemq; viuendi longè diuersā.* Sed vt ille Ethnicus mētiebatur, ita & iste hęreticus. Vsurpabo & hic de Indis Apologiā Origen. *irrideat licet Celsus* (Misen⁹) *quod dicetur, aut introductus ab eo Iudaus* (Caluinista) *dicetur tamen: Multos penè inuitos attractos esse ad Christianā religionem, spiritu quodam repētè mutāte intellectū eorum, vt pro verbo exoso ad id temporis non cūctarentur mortem oppetere, post visiones oblatas ipsis vel dormientibus, vel vigilātibus; multa enim talia vidimus, quae si memoraremus, duntaxat gesta in nostra praesentia, cachinnū tollerēt infideles, rati nos quoq; sicut illos, de quibus malè suspicantur, fingere. Testis est aūt Deus nostra conscientia, conari me nō falsis narratiunculis, sed variis exemplis commendare diuinā Iesu doctrinam.* Hæc Origen. Quæ verissimè itidē de Indis affirmari posse nō inficiabitur, quisquis in historia Indica non est peregrinus. Orig. lib. 1. cont. Cels.

De Iaponiis si saperent, inquis, *Iesuitae; nihil verborum facerent;* Imo desiperent, si nihil verborum facerent, & nobilissimam illam Ecclesiam apud Europæos promeritis laudibus non celebrarent. *Gens illa*, inquis, *planè germana est est Iesuitis, Italis, Hispanis, quod ad superstitionem*

tionem attinet. Certè satius est, Iaponios similes esse Italis & Hispanis, quàm Caluinistis. Nam si his similes forent, monstris, non hominibus similes forent, nimioque recedendi à superstitione studio in summam impietatem, & non rarò in ipsum Atheismi barathrum inciderent.

Ceterum vt Misenus chartas impleat; & scholia sua propè ad commentarij magnitudinem extendat, describit hoc loco prolixè ex epistolis Indicis mores Bonziorum, qui Iaponicæ superstitionis sacrificuli sunt: & quia quædam suis in cæremoniis, ritibus & consuetudinibus similia habent cum Catholicis & Orthodoxis Sacerdotibus; calumniatur Misenus, Presbyteros & Religiosos nostros, in primis Iesuitas, Bonzios esse, ritusque illicitos & Ethnicos vsurpare. At quam bruta sit huiusceмodi ratiocinatio, docui iam alibi istum Lithum ex Tertulliano, Origene, & alijs; si Lithus non esset, tandem ab huiusmodi calumniis desisteret; & vel nouas excogitaret, vel penitus obmutesceret; nisi fortè Baptismum tollendum putet ex Christianorum vsu, quod eius quandam speciem suis adhibuerint Ethnici; *Hoc lauacrum* (Baptismi) inquit Iustinus Martyr, *Dæmones cùm à Propheta prædictum cognouissent, perfecerunt etiam vt se asspergerent ij, qui in templa ipsorum intrarent, & ad eos accessuri essent, libamenta & sacrificia peragentes.* *Tandem verò dant operam, vt abluantur & expientur abeuntes antequam intrent in templa, vbi sedent.* Hæc sanctus Iustinus, qui & suprà: *Nos non eadem, quæ alij, sentimus* (& facimus) *sed omnes nostra imitantes*

Iustin. Apolog. ad Anton. Pium.
Vide Tertull. lib. de Baptismo, cap. 5.

imitantes dicũt(& faciunt). *Hic quoq; studium Diaboli recognoscimus*, inquit Tertullianus, *res Dei æmulantis, cùm & ipse Baptismum in suis exercet.*

Cur verò Magos vocas, qui signo sanctissimæ crucis, aut aqua lustrali vtuntur? An Magi sunt omnes veteres, qui hoc signo, & aqua benedicta vsi, ingentia miracula patrarunt? Quorum catalogum non lubet hic texere. Nisi inimicus crucis esses; mitterem te ad tertium librum de Cruce; ex quatuor illis, quos nuper edidi; mutares fortè maledictum hoc in benedictum; si quid candoris, & in piam & eruditam illam antiquitatem reuerẽtiæ adhuc reliquum hábes; ibidem reperies exempla aquæ lustralis nõ ad vsus Magicos, sed ad curationem morborũ malorumq; depulsionem adhibitæ.

Rides deinde necem quinquaginta duorum vel trium Patrum, & fratrum nostrorum, qui ex Lusitania in Brasiliam nauigantes, in ipso cursu à Caluinianis piratis intercepti & immanissimè contrucidati sunt, quibus, ne Martyrij palmam concedas; *Potuit*, inquis, *fieri, vt pœnas darent auaritiæ, vel libidinis, vel aliorum scelerum*. Magis fieri potuit; imò & factum est, vt tu hic impudentem calumniatorem ageres; quàm vt isti has ob caussas, quæ in illis non inueniebantur, interficerentnr. Non enim aliam ob caussam, quàm ob Catholicæ fidei professionem à collegis tuis Caluinistis perempti sunt. Si scelerati, si libidinosi, si furaces, si prædones fuissent, vel esse voluissent, nihil erat facilius; quàm vitam à libidinosis & furacibus prædonibus impetrare. Nec extenuat hoc factum Caluinistarum; aliud Hispano-

De his vide duas epist. apud Maffeium in fine lib. 4. epi. Indicæ.

rum factum aduersus Gallos in terra florida perpetratum. Nam Hispani iure belli à Gallis pœnas sumpserũt, vt ab hostibus,& eas quidem pœnas, quas ipsi Galli haudquaquam mitius repetiuissent ab Hispanis, si victoria ab ipsis stetisset. At nostri non vt milites, sed vt verbi diuini Concionatores in Brasiliam vehebantur per uastas illas Oceani vndas; & quidem nauibus Lusitanorum; cum quibus Gallis & Anglis pax iugis,quàm diu res Lusitanica sub proprio Rege stetit: cùm ecce mioparonibus suis Caluiniani piratæ inuehnntur; & ad Lusitanos aduehuntur;nec Lusitanos tantùm,prælio commisso,obtentaque victoria, leto demittũt,sed & inermes Iesuitas, cædi obnoxias animas, non sine ludibriis per summam sæuitiam excarnificant; excarnificatosque miserabiliter iugulant.

Nec Anglicanos Martyres immunes à morsibus tuis abire permittis. *De Anglicanis Martyribus*, inquis, *poterat silere Auctor, ne imprudens sicarios & veneficos inter Catholicos Martyres referret*. Maior, Misene, gloria est Anglicanorum Martyrum, maior splendor & celebritas, quã vt his verborum nebulis inobscurari queat. Extant integra volumina, quæ horũ Martyrum encomia decantant: nimis serò cum antiqua illa Iuliani calumnia prodis; qua persuadere vis, non ob fidei professionem, sed ob scelera & veneficia extremo supplicio affectos esse. Vetus hæc est ars Ethnicorum & Hæreticorum, facere Martyres, Martyriique caussam diffiteri; aliasque à vero penitus abhorrentes prætexere. Theodoretus de Iuliano Apostata

Vide concertationẽ Ecclesiæ Catholicæ in Anglia cum hæretis. Treuiris 1588. Et Sanderũ de schismate Anglicano.

Postquam

Postquam fidei caussa non paucos peremisset, supplicij illius caussam afferebat; non pietatem, pro qua mortem subiissent, sed petulantiam: animaduersum in eos, qui contumeliosi fuissent erga Imperatorem, atque hos iussit rumores dispergi, quod inuideret Athletis veritatis, Martyrum nomen ac honorem. Theod. li. 3. hist. Eccles. ca. 15.

At Carthusiani, Morus, Roffensis, & alij sub Henrico Octauo, nō eam ob caussam duntaxat crudelissimè ab insano Rege tractati & interfecti sunt, quod Romanum Pontificem caput totius Ecclesiæ profiterentur, sed & ob hanc, quod ipsum Henricum nollent pro capite Ecclesiæ venerari. Tu, si adfuisses, vtrumque libenter præstitisses, alterum tanquam articulum symboli Caluiniani: alterum velut quiddam adiaphorum: omnia enim Caluinianis fiunt adiaphora, cùm de cute curanda agitur.

Concludis scholia in secundum librum dicto quodam Græcorum ad Pontificem Ioannem XXIII. Sed quia Balęum das testem, valde dubitare incipio, num sit Græcorum dictum; an verò tuum Balæique commentum. Ais, Græcos Pontifici, cùm eis scripsisset vnicam tantùm esse Christianam Ecclesiam, seque eius esse caput & vicarium, his verbis respondisse: *Potentiam tuam summā ergo tuos subditos firmiter credimus; superbiā tuam summam tolerare non possumus; auaritiam satiare non valemus. Diabolus tecum, quia Dominus nobiscum.* Faciamus verum esse hoc Græcorum ad Pontificem responsum, non Balæi figmentum, an non ex hoc vnico dicto intoleran-

dam Græcorũ schismaticorum & Hęreticorum insolentiã & arrogãtiam agnoscere possumus, & præsagiũ quoddam futurorum malorũ, in quæ miserrimi homines, postea, iusto Dei iudicio tãtum supercilium vindicãtis, inciderunt? Potentiam Pontificis Romani, leue & suaue iugum, tolerare non potuerunt. Ecce nunc ferreũ Turcæ iugũ, velint nolint, ferunt; nec vlla spes excutiendi affulget. Auaritiam Pontificis satiare non valuerunt; qui ne obolũ quidem ab ipsis exigebat: Ecce nunc insatiabilem sanguisugam Turcã nacti sunt; cui illud vnum in ore, *Da, Da*. cui si dederis, perinde feceris, ac si lanam in flammas traxeris, oleum camino addideris. Dando crescit cupido inexplebilis, quæ non modò Gręcorum opes deuorauit, sed & liberos, impuri tyranni mancipia futuros. Diabolus scilicet cum Romano Pontifice, Dominus cum Græcis, quorum res ab illo tempore, quo secessionem à sede Apostolica fecerunt, in peius ruere, & retrò collapsa referri cœpit, donec tandem funditus exciso Græcorum imperio, in immanissimi illius tyranni potestatem redacti sunt. Interea Pontifex & Latinus orbis floret, pluriumque accessione indies augetur, etiam schismaticorũ: quod te docebit, Ruthenica & Alexandrina ad sedem Apostolicam legatio. Hæc breuiter de conuiciis seu Græcorum seu Balæi. Ex quibus, Misene, cum tuis Caluinistis omen capere poteris, quid vobis sit euenturum, si in impietate erga Cathedram Petri perseuerare velis.

FINIS LIBRI SECVNDI.

APOLO-

APOLOGIAE PRO VITA IGNATII LOIOLÆ

LIBER TERTIVS,

CAPVT PRIMVM.

Diluuntur calumniæ Miseni in octo priora capita.

INITIO promittit Misenus breuitatẽ. Mallẽ mendaciorum paucitatem, quæ paucis & breuibus verbis nimis quàm prodigè effundit. In capite primo, inquis, Ignati⁹ Præpositus generalis eligitur, *in quo pulchrè exprimitur quid sit ἀκκισμὸς* hoc est, *simulata rei alicuius recusatio.* Recipit enim hunc honorem ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ. Optabat quidam hominem habere pectus clathratum seu fenestratum; quo oculos in præcordia inserere, & quid illic cogitationum volueretur, inspicere posset. Tu ea felicitate natus es, vt etiam fine hac (cum Tertulliano dicam) *ad translucendum speculari materia,* videas quid quisque tacito sub pectore condat; quo fine; quone consilio quiduis agat. Tertul. Apolog. cap. 35.

Qua fatali perspicacioris naturæ sorte cognouisti etiam Ignatium, qui fortasse vita functus est, antequam nascereris, simulatè, non ex animo, Præpositi munus detrectasse. Eodem, opinor, oculorum & mentis acumine intueris, Gregorium Magnum, Pontificatum summum; Basilium, Cæsariensem; Gregorium Thaumaturgum Neocæsariensem thronum, aliosque viros eruditione & sanctitate præstantes alias dignitates recusasse, & cùm subterfugere non possent, ægrè tandem admisisse; promptiores mandata capescere, quàm mandare. Deinde ausim quiduis deponere tecum: tibi ignotũ esse, quisnam dicatur aliquid ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ agere, etiamsi fortasse Homeri sis interpres: quam ignorantiam, vnà cum innumeris aliis tibi tui auditores condonare debent.

Notandum, inquis, *in hoc capite, Iesuitas inuicem peccata sua confiteri solitos.* Mirum ni confiteamur Caluinianis Ministris. Addis caussam. *Sic enim ipsorum scelera & flagitia ipsis solis nota: neque enim se indicabunt & prodent ipsi.* In hoc ipso capite commemorat Ribadeneira, Ignatium, Societate nondum cõstituta; insigni cuidam ex Franciscana familia Theologo confiteri consueuisse: quid ergo calumniaris Iesuitas solis Iesuitis confiteri? Secundò, cuicunque confiteamur, ille ad *Sigillum*, vt vocatur, hoc est, ad silentium, iure naturali, diuino & humano obligatur, ita vt ne periculo quidem mortis proposito, vel minimum peccatum, quod in confessione cognorit, reuelare queat, & si reuelaret, non pœnitenti, sed sibi infamiam & ignominiam

miniam perpetuam crearet. Quocirca cuicunque quis peccata sua patefaciat, non est, quod de fide dubitet; quia si confessarius fidem frangeret, crimina non in confitentem, sed in perfidi Confessarij caput redundarent.

Reprehendis quod nostri professionem solemnem edituri, fecerint id coram Ignatio, Sacramentum Eucharistiæ *altera manu in patena tenente. Vbi hoc mandatum*, inquis, *vt Christiani iuraturi altera manu in patina teneant Sacramentum corporis Christi?* Nusquam sanè mandatum est, vt teneant illud in *patina*, vt tu ais; nec ita scripsit Auctor; sed in *patena*, quod vocabulum Ecclesiasticum tu fortasis non intelligis, postquam Caluiniani tui omnes *patenas* cum calicibus diripuerunt, & in pocula vel nummos conflarunt. Sed quæris, *vbinam hoc ipsum sit mandatum.* Quæram vicissim ex te, vbinam mandatum sit, vt iuraturi manum ad Deum leuent, vel duos digitos surrigant: quod Germanis in prisco vsu; vel Euangelia tangant; cuius moris sanctus Chrysostomus testis; vel in conspectu sacrosanctæ crucis, vel etiam contactu eiusdem crucis iuramentum concipiant: quod veterum multi fecerunt, vt libro secundo de sancta Cruce fusius ostendi. Nescis eò firmius & grauius esse iuramentum, quò per rem sanctiorẽ concipitur: vel saltem, quò in sanctioris rei præsentia concipitur, quid autem sanctius corpore CHRISTI in sacrosancto Eucharistiæ Sacramento?

S.Chrysostom.hom. 15. ad Antioch.

Lib. 2. de S.Cruce cap. 14.

Rides Codurium, eò, quod illo die, quo professionem ediderunt, plenus omnibus lætitiis incesserit. *Lætitia Codurij*, inquis, *paulò pòst in fumum abiit; cùm, præter spem, vita excederet*. Non abiit, Misene, in fumum; sed in cœlum, nisi fortè tibi cœlum fumus est; quod si quis de Caluiniano suspicetur; haud temerè suspicetur. Vestra lętitia abit in fumum; quia in Orcum. Nec præter spem vita excessit; cui spes & portio erat Dominus, & *vita* illa *viuentium*; vita verè vitalis. Laudat Ribadeneira Codurium à prudentia & dexteritate in audiendis confessionibus. Vbi Misenus: *de artificio illo*, inquit, *nihil memini me adhuc legere*: Quid te legere meminisses, qui præter chartas Caluinianas vix quidquam legis? Extant multi libri, tam de modo confitendi, quàm de modo confessiones audiendi, si non legisti, tuæ negligentiæ id adscribe.

Addis. *Procul dubio singulari methodo vtuntur Iesuitæ nobis plebeiis ignota*. Iam sępius testat⁹ sum, istud tuum *procul dubio* sinistri apud me ominis esse: portendit enim vel comitantia, vel proximè subsequentia mendacia; vt & hic, cùm ais: *in vicina vrbe matronam quandam, & aliam in nobili Germaniæ oppido, non procul hinc dissito; de turpissimis rebus interrogatas esse*. Nostin quid à Ribadeneira exigere soleas, quando minimè id opus est? Nosti quid paulò pòst ab eodem postules? Cur nomina retices? Aut si mulierum nomina non lubet edere, cur non edis nomen vicinæ illius vrbis, & celebris oppidi non procul à te dissiti? Vbi es, qui ne in epistola quidem dedicatoria

dicatoria nomen tui loci apponere ausus es; vt nec nomen typographi in limine libri? Si te tanta tenet cupido sciendi quidnam interrogemus in confessionibus, nō habeo melius consilium, quod tibi dem, quàm vt ipsemet ad proximum Iesuitarum collegium te conferas, & alicui confitearis; tum disces, de quibus rebus examinare soleamus confitentes, si ipsi vltrò non explicent peccata, eo modo, quo in legitima confessione explicanda sunt; adhibitis debitis circumstantiis. Sed quia consilium hoc durius forsan tibi videbitur, mitius accipito; Lege saltem ea, quæ appellant *interrogatoria*, à pluribus Auctoribus præscripta; & intelliges iratis mulierculis in hoc genere non semper habendam fidem etiam iuratis; quippe quibus insitum elephantem ex musca confingere, præsertim si ira odioqúe flagrent. Denique vnius imprudentiam, si quam forte quis admisit; ad omnes deriuare velle, id, Misene, non nisi imprudentis est & ignorantis, quænam sit rerum conditio, & quis status.

Codurij animam scribit Ribadeneira à quodam precationi vacante visam clarissima circumfusam luce, chorisqúe angelorum permixtam. Tu nosse desideras nomen eius, qui hanc animam viderit. Ecce, qua seueritate exigas à Ribadeneira, quod paulò antè ipsemet nō præstitisti, vbi id maximè præstitum oportuit. Nam quod Ribadeneira nomen subticuit, id historiæ nihil officit: tum quia forte is, qui visionem hanc viderat, hæc Ribadeneira scribente, adhuc inter viuos agebat; quem proinde no-

minare consultum non erat; tum quia Ignatij testimonio suam narrationem satis firmatum iri credidit; si non apud te, tuique similes, certè apud tui dissimiles. Nec inusitatum est tam sacris, quàm profanis historiis, nomen eius, qui aliquid egerit, aut viderit, certas ob caussas silentio præterire. Alia ratio est, cum scelera de quopiam percensentur. Addenda sunt singula, quæ ad rem pertinent, adiuncta; ne non historiam scribere, sed mendacia & conuicia texere videaris.

Sed ne frustra puteris, tam ardenter nomen hominis illius scire velle, caussam subdis his verbis: *Si viueret vel Romam contenderem, vt expiscarer, quæ forma esset animæ, quæ Angelorum.* Si viueret B. Dauid contenderes quoque vel Hierosolymam, vt expiscareris, quæ forma esset Angeli, quem vidit. Idem expiscareris à Zacharia patre Ioannis Baptistæ; & à D. Virgine, imò ab ipso Christo expiscareris, quæ forma sit Diaboli. Quin Ægyptum etiam & Thebaidem peteres, vt expiscareris ex B. Antonio; qua forma sint animæ & Angeli, quia animam Ammonis & animam B. Pauli Eremitæ inter Angelorum choros ad cœlum ascendentes conspexit. Dolēdum certè est, tibi, ob mortem omnium istorum, domi iam instar claudi sutoris perpetuo sessitandum esse. Nam quod ad Christum aut B. Virginem peregrinationem in cœlum suscipias, huius rei expiscandæ gratia, id difficilius opus est, quam vt vel in cogitationem tuam cadat; nisi forte viam ad superos ab Ouidio edoctus, illam semitam ingrediaris, quam tenuit

nuit Phaëthon; Sed Caluinista facilius descendit cum Polluce ad inferos, quàm ascendat cum Phaëthonte ad Diuos.

Ad extremum vtar hic defensione Origenis, qui, cum Celsus dixisset, figmenta esse, quæ Euangelistæ scribunt de mortuis à Christo excitatis, in hunc modum Epicurei Philosophi criminationem depulit. *Quod autem & mortui resuscitati sunt, nec hoc esse figmentum Euangelistarum, vel inde apparet, quia si figmentum esset, potuissent multos eius iussu resurrexisse scribere; eosque humatos longo tempore; sed quoniam figmentum non est, de valde paucis narratur.* Hæc Origenes. Pari modo, si Ribadeneira in his & id genus aliis visionibus mentiri voluisset; longè plures & admirabiliores confingere potuisset. Ait Ribadeneira; Ignatium cum pro salute ægrotantis Codurij ad D. Petri Montorij sacrificatum pergeret, in itinere Codurij excessum è vita intellexisse. Quid Misenus? *O nugatores: vel impudenter mentitur Auctor; vel Ignatius clam edoctus est de obitu Codurij.* Mortem S. Antonij, S. Hilarionem, absentis absentem, diuinitus cognouisse prodidit his verbis sanctus Hieronymus, cum prius recensuisset, quomodo Aristæneta, fœmina nobilis, ad Antonium ire volens, consilium hoc suum cum S. Hilarione communicarit; *cui ille flens, vellem, ait, ipse quoque ire, si non carcere huius Monasterij clausus tenerer: & si eundi fructus esset: Biduum enim hodie est; quod totus mundus tali parente orbatus est. Credidit illa & subsistit: & post paucos dies, veniente nuncio, Antonij dormitionem audiuit.* Iulia-

Orig. lib. 2. contra Celsum.

Iulianum Anachoretam, cœlesti reuelatione instructum cognouisse, miserandum Iuliani Apostatæ interitum; Auctor est Theodoretus; Exsurgens enim ab oratione sanctus ille Iulianus solito lætior, illi, *qui cum eo versabantur nouum admirati sunt spectaculum*, inquit Theodoretus, *nam cum semper tristi aspectu videretur, tunc visus est subridere; et cũ caussam rogassent lætitiæ, præsens tempus*, inquit, *ô fratres est gaudij: cessauit enim impius, iuxta Isaiæ vocem; & qui tyrannidem exercuit in Deum, iure casus est.* Aberat autem Iulianus Eremita à loco, in quo Iulianus Apostata periit, *plusquam viginti statiuis*; vt idẽ Theodoretus alibi tradit. Similibus historiis plenæ sunt veterum historiæ. Quæro ex te, Misene, si tua illa verba apponeres ad narrationem S. Hieronymi & Theodoreti, num refutatoris, an calumniatoris officio functus esses, & num quis, cui vel vnica prudentiæ mica inest, ob tuam criminationem, merito de rerum gestarum veritate ambigere posset? Nam si dicas, litteris vel nunciis certiores redditos de euentu rei absentis; in promptu erit scitari: Vnde scis litteras aut nuncios accepisse? An vidisti? An ex historiis, vel relatione fide dignorum hominum? An ex reuelatione cœlesti? Vidisse, quî credam, cum tempore illo necdum natus fueris. Ex historiis, si te id cognouisse asseras; cedo, quænam illæ historiæ, qui illi fide digni historici? Ex reuelatione cœlesti non admitto: tum quia mendacia cœlitus non inspirantur; tum quia tu ipse omnes huiusmodi reuelationes fabulis annumeras. Superest ergo, vt S. Hieronymũ, Theo-

Theodor. in Iuliano & li. 3. Histor. Ecclesiast. c. 24.

dore-

doretum, Ribadeneiram mentitos: Hilarionem, Iulianum & Ignatium per litteras, vel per nuncios de rebus absentibus occultè instructos fuisse, affirmes instinctu & instructione illius spiritus, qui iam olim mendacia suggerendi officium sibi deposcens, *egrediar*, aiebat, *& ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius*, qui sanè spiritus sedem sibi legit in ore vestro. 2.Reg. 22.

Iuberem te erubescere Misene, si verbis meis, vel pauxillum ruboris ex tam perfricta fronte elicere possem. An Germanos, quibus tua scholia potissimum dicasti; pro fungis & stipitibus habes, vt non animaduertant, qua arte potissimum valeas; & quæ arma promas, cum aliquid solidis argumentis refellendum occurrit. Quis enim sibi satisfieri patiatur, solemnibus illis tuis solutionibus. *O nugatores. Mentitur Auctor, Ignatius decepit suos*; quas quiuis de triuio scurra fœcundo conuiciorum pectore depromere potest. Certè scurram te potius, quam scholiasten esse; docent ea quæ proximè subiungis in secundum libri tertij caput.

In secundo capite, inquis, *exponuntur initia Generalatus Ignatij; quæ ducta ab inspectione culinæ: quod, credo, boni ominis loco acceptum à Iesuitis, coniectarunt enim futurum, vt pater hic suis prospiceret de lautis culinis*. Ex Litho factus es Lucianus; seria in risum & iocum vertere solitus. Qui familiæ suæ de lautis culinis prospicere cogitat; is non culinam; sed primo omnium forum & macellum obire debet. Quod miror te tam studiosum Plauti non obseruasse in Plautinis Comœdiis, nam qui apud hunc poëtam benignè sibi

ſibi facere volunt; haud culinam; ſed forum petunt, & carnarium; quod & te facere arbitror; quoties tuo animo obſequi collibitum eſt. Nos quidem ex hoc Ignatij facto omen aliud capere non poſſumus, quam diſcipulis exemplum magiſtri, filiis ſubmiſsionem & humilitatem optimi patris imitandam eſſe; eademq́ culinæ miniſteria, in ſpecie quidem abiecta & ſordida, ſed in conſpectu Domini ſplendida, à nobis alacriter ſuſcipi debere: quandoquidem exemplum nobis dedit; vt ſicut ille fecit, ita & nos faciamus. Quod ſi rides Ignatium ob viles iſtas functiones in culina obitas, ridere poteris eadem opera Chriſtum Dominum, linteo ſeſe præcingentem, pedeſque diſcipulorum abluentem, vt ſicut in aliis, ita & in his cachinnis veterem Celſum in nouo Caluiniſta nobis repræſentes.

In tertio capite exponit Ribadeneira profectionem Franciſci Xauerij in Indiam; & remanſionem Simonis Roderici in Luſitania. *Quid noſtra refert*, inquit Miſenus, *alterum in Indiam profectum, alterum in Luſitania ſubſtitiſſe*; ſi tua nil refert, at noſtra id refert, Miſene. Refert & aliorum, qui primordia, & propagationem ſocietatis extra anni ſoliſque vias libenter intelligunt; ſi tui ſolius habenda fuiſſet ratio; nihil ſcribendum, omnia cœca nocte tegenda erant.

In quarto capite indicatur duos ex Patribus Salmeronem & Paſchaſium Broëtum à Pontifice in Hiberniam miſſos eſſe, nuncios Apoſtolicos. Vnde cum redirent, Lugduni capti, & in carcerem coniecti ſunt, tanquam ſpeculatores. *Vnde apparet*, inquit Miſenus, *Gallos maturè ſenſiſſe*,

ſiſſe, quid hi Apoſtolici nuncij ſibi vellent. Totus es Celſus; vt ille ex Euangeliis excerpebat, quæ ad calumniam apta videbantur; ſuppreſsis aliis, quæ ad commendationem pertinebant, ita tu agis cum Hiſtoria Ribadeneiræ. *Hic quoque peccatum diſcipulorum* (quando fugerunt, relicto Domino) *etiam tum imperfectorum decerpit ex Euangeliis,* inquit Origenes, *verum eſſe credens, vt doctrinam criminetur. Ceterum quomodo poſt peccatum emendati, liberè coram Iudæis prædicauerint, multasq́ iniurias ab illis perpeſſi, ad vltimũ pro Confeſſione Ieſu doctrinæ necati ſint: id verò ſilentio præterit.* Sic iſte refert quomodo duo illi patres in carcerem coniecti; at ſilet, quo tempore; nimirum cum graue bellum inter Gallos Hiſpanoſq́ue exarſiſſet; quando etiam tuta & tuti timeri ſolent. Silet, quàm honorificè à Cardinalibus fuerint ex carcere liberati, & Romam ad Ignatium miſsi. Hæc omnia ſilentio inuoluit; quia ad Miſeni Sycophantias non valde ſunt idonea. Orig. li. 2. in Celſum.

In quinto capite agitur de Collegiis Conimbricenſi & Goënſi & Romana domo. *Mirificè,* inquis, *extollitur Alexandri Farneſij liberalitas in ſocietatem.* Et merito: quia, vt rectè dicis; multũ debet Farneſiorum familiæ ſocietas.

In ſexto capite cõmemorat Ribadeneira, quomodo arduum illud de conſtituendo Patauino Collegio negotium feliciter confectum fuerit; poſtquam Ignatius ſacratiſsimũ Miſſæ ſacrificiũ obtuliſſet. Hic Miſenus: *O nebulones & deceptores.* Hoc, Miſene, reſponſum ad euentum admiratione tã dignũ, quiuis nebulo dare poteſt: neque

neque enim nebuloni & deceptori difficile fuerit, exclamare, tecumq́ue vociferari: *O nebulones & deceptores*; ſed num ob id ipſe iudicandus ſit nebulo & impoſtor; an alij, quos inſectandos ſibi propoſuit, non te, ſed prudentem lectorem arbitrari volo.

In ſeptimo & octauo capite nihil inuenit, quod calumniis inceſſeret; niſi quod haud æquo animo ferre poteſt, à Paulo tertio Pontifice maximo, datam Ignatio poteſtatem cooptandi in ſocietatem, quoſcunque Deus ad hoc viuendi genus vocaret; ſublato certo definitoque numero. Aegrè præterea fert ex collegio Cardinalium ſex delectos, qui ſumma cum poteſtate in hæreticos inquirerent. Sed quid agas, Miſene, nimis ſero natus es. Abſque te ſi non fuiſſet; nunquam hæ eueniſſent. Interim pharmacum præſentius non noui; quam illud Lyrici: *Patientia fit leuius, quidquid corrigere eſt nefas.*

CAPVT II.

Refutatio calumniarum in caput nonum.

CApUt nonum exponit opera pietatis, quæ Ignatius in Vrbe curauit inſtitui. Inter cetera, conſilio illius renouata eſt Decretalis Innocentij Tertij; qua cauetur, ne medici manus curando ægro prius adhibeant, quàm ægrotantis anima confeſsione ſit expiata; addita tamen moderatione, de qua Ribadeneira. *Acutè ſcilicet hoc excogitatum*, inquit Miſenus, *ad*

Cap. cum infirmitas de pœnit. & remiſſ.

depre-

deprehendendos hæreticos & extorquendos nummos. Obmutuiſſes hoc loco, niſi arripuiſſes triuialem illam omnium Hæreticorum calumniam, criminantium quæſtui faciendo, Hæreticiſquée patefaciendis confeſsionem inuentam eſſe. Cõfeſsio Miſene, peccatis abluendis & dimittendis ſalubriter à Chriſto inſtituta eſt, non prodendis: nam ne prodantur, lex naturalis, diuina, & humana vetat. Quare ſi quis etiam Romæ, proderet Hæreticum, ex ſola confeſsione agnitum; periculum ſibi crearet proditor, non prodito; ſi mihi non credis, Miſene, fac periculum, & credes. Mala Hæreticorum conſcientia ſemper metuit proditionem; proditionis cogitatio, ne in mentem quidem venit illis, qui ſanctitatem confeſsionis norunt.

De nummis quod addis; ſanctè tibi polliceor, Miſene, nullum fore Ieſuitam, qui vllum nummũ à te exacturus ſit, licet in ſingulas hebdomadas bis aut ter confitearis. Si verbis fidem non facio, faciat tibi fidem experientia. Subiungis: *De Iudæorum ad Chriſtianam fidem conuerſione, glorietur per nos Ieſuita licet.* Non gloriatur Ribadeneira de conuerſione Iudæorum: Et ſi gloriaretur, non eſſet *inſipiens*, quia in Domino gloriaretur; ſed ſimpliciter exponit, quidnam pro gentis illius commodo Ignatius Romæ perfecerit. Quod autem de Iudæorum conuerſione non multum laboras, id non mirum; quia Euangelium Caluinianum non facit ex Iudæis Chriſtianos; ſed ex Chriſtianis Iudæos; non meum hoc dictum eſt, ſed ipſorum Lu-

Y thera-

theranorum & in primis illius, qui nuper, magno applausu, *Caluinum Iudaizantem* in Theatrū induxit. Nôsti virum?

Posthæc ad vrbis Romanæ scelera & flagitia exageranda progrederis, oblitus, opinor, scelerum & flagitiorum, quæ Caluiniana perfidia vbere prouentu fundit. Dixerat Ribadeneira, Romæ magnam extitisse illarum mulierculafrum multitudinem; quæ ex prostituta pudicitia quæstum facerent. Tu, *quadraginta quinque millia fuisse ais tempore Pauli Tertij.* Testem huius numeri laudas Balæum. Iam manus do, & assentior. Nemo enim melius nosse potuit, quot meretrices Romæ degerent, quàm meretricius Balæus, omnia prostibula obire solitus: Ita enim mores hominis supra depinxit Alanus Copus Anglus, qui forte Balæum nouerat. Deinde si ex te aut Balæo quærerem; quot tempore Pauli Tertij fuerint Romæ templa, Monasteria, Oratoria, & Xenodoxia, neuter id perspectum haberet. At cum de numero scortorum agitur; vt digitorum vestrorum, ita & luparum numerum expeditè nostis. Vnde hæc vobis notitia? Vnde? nisi quia cum Romam aditis, oculos attentiores ad sordes illas affertis, quàm ad Ecclesias; Deoque dicatas ædes; frequentiusque illa lustra lustratis, quam superis consecrata domicilia; vir bonus & sapiens cum Romam venit; ne vnam quidem meretricem noscere desiderat; nedum quadraginta quinque millia. Ostenditis profectò, qui sitis, hoc ipso, quòd tam accuratè numerum impudicarum mulierum inire potestis.

Ad-

Adhæc, quis ex ipsa numeri immanitate, vos non mentiri videt? Si decem duodecimue millia nominasses, toleranda vtcunque mentiendi impudentia fuisset: sed ad quadraginta quinque millia ascendere; id nimirum omnes verecundiæ limites transcendit, & haud pauciora, quàm quadraginta quinque millia mendacia continere videtur; vt & illud quadraginta millia, cum Pontificē ex censu meretricio quadraginta millia ducatorū singulis mēsibus accepisse fabularis. Enimuero, cum de Roma mentiri lubet, modum seruare nescitis, vt proinde ipsa & animi & verborum immoderatione omnem fidem vobis abrogetis; sed relinquamus hoc cœnum Caluinianis scarabæis, dignum, in quo volutentur.

Mirificè porro tibi placet, quod Ribadeneira scribit, maiorem per id tempus in vrbe fuisse morum licentiam; ipsamque vrbem meretriciis sordibus obsoleuisse. *Pudeat*, inquis, *Pontifices tanta negligentia, quod tot seculis tantam impuritatis licentiam in ecclesia concesserint:* Quid mirum in vrbem maximam, ad quam omnis generis homines confluunt, vitia nonnulla irrepsisse, cum ea quodammodo copiosarum ciuitatum conditio sit, vt cum diuersitate nationum importentur etiam diuersa peccata. Quæ vrbs tam exigua; quis pagus tam pusillus, in quo non vberem scelerum messem metere liceat? Hierosolymis, vrbe Saluatoris morte & sanguine consecrata, ait S. Hieronymus, suo tempore fuisse *scorta, mimos, scurras,* S.Hier. Epist.13.ad Paulinū.

 &

& omnia quæ solent esse, inquit, *in ceteris vrbibus.* Nam quod vos Euangelici tam ab omni labe puri videri vultis, vt flagitiis nullis apud vos sit reliquus locus; id ita esse libenter crederem; nisi naturam Hæresis & flagitiosissima facta parentum vestri Euangelij nossem.

Natura Hæresis est, inclinare cereosque ad vitia facere, præsertim ad vitia carnis. De aliis in præsentia non agam: Agam tantum de Lutherana & Caluiniana. Rogo autem Lectorem, vt si fortè castæ eius & verecundæ aures recitando verba tam prætextata offendentur, veniam tribuat; ideò enim ea adduco, vt ostendam quales isti sint, qui flagitia carnis, & meretricum multitudinem Romæ & Romanis perpetuò obiectant. Nec id facio sine veterum exemplo, nominatim S. Augustini, qui cum *signaculum sinus*, vnum ex tribus Manichææ sectæ Symbolis, explicandum suscepisset, multa flagitiosissima Manichæorum dicta & facta recensuit, & immortalibus scriptis ad Hæreticorum illorum perpetuam ignominiam consignauit, incitatus ad hoc ab ipsa Manichæorum improbitate, qui sibi summam puritatem arrogabant; Orthodoxos autem omnis impuritatis insimulabant. Sed sat præfationis.

S.Aug.lib. 2.de mor. Manich.

Essentiam hæresis Lutheranæ, & eius, quæ vt soboles inde exstitit, Caluinianæ, & quo vtraque inclinet, egregiè his verbis descripsit ipsemet Lutherus, qui primitias huius Euangelici spiritus accepit. *Quàm non est*, inquit ille, *in meis viribus situm, vt vir non sim, tam non est mei iuris, vt absque muliere sim. Rursus vt in manu tua non est, vt fœmina non*

Luthe.ser. de matrimonio.

na non sis, sic nec in te est, vt absque viro degas: non enim libera est electio aut consilium, sed res est necessaria, vt marem fœminæ, fœminam mari sociari oporteat. Verbum enim hoc, quo Deus ait: Crescite & multiplicamini, non est præceptum, sed plusquam præceptum, diuinum puta opus, quod non est nostrarum virium vel vt impediatur, vel omittatur, sed tam est necessarium, quàm vt masculus sim, magisque necessarium, quàm edere, bibere, purgare, mucum emungere, dormire & vigilare. Est implantata natura haud secus ac membra ad eam rem pertinentia. Idcirco sicut Deus nemini præcipit, vt sit mas aut fœmina, sed creat, vt ita esse oporteat; ita nec præcipit crescere & multiplicari; sed creat, vt necesse sit eos multiplicari, & si quando volumus prohibere, ipsum prohiberi non vult, sed transit nihilominus viam suam per fornicationem, adulterium. Sodomiam. Sic Lutherus, vel potius hæresis ipsa ore Lutheri, sic concionantur Ministri Germani; *quam eandem esse Ministrorum Caluinianorum peruulgatam concionandi materiam,* videlicet non esse nostrarum virium diuinum opus vel impedire, vel omittere, sed tam esse necessarium, quàm edere, bibere, &c. ab aurito & oculato teste est memoriæ mahdatum, *eamque ob caussam præscribunt, vt sui ordinis quisque, etiamsi octogenarius sit, fœminam sibi deligat, id boni exempli loco fieri erga populum interpretantes: Id quod* (nimirum, vt septuagenarij, & octogenarij iuuenculas sibi copulent)

Gulielm. Reginal. li. 2. Caluinoturcis-mi cap. 11.

Archibal. Hamiltō. lib. 2. c. 29. demonst. confusion. Caluinist.

pulent) *in Anglia factitatum est à clarissimis concionatoribus, à Ministris, à Sacerdotibus, à primi nominis Episcopis.*

Luth. Tō. 7. Epist. ad VVolffgang. Alio autem loco Martinus Lutherus addit, *hanc vim genitalem & feruentis naturæ inclinationem in mulierem, in corpore masculo, sic creari & conseruari, vt nullis votis eradi possit, ideóque qui sine muliere manere statuit, ille* (inquit hic Euangelista) *nomen hominis à se deponat; planum faciens, se Angelum esse aut spiritum. Homini enim à Deo nullo modo conceditur, ita vt supra vires sit ab hac temperare posse, & hoc cogente verbo Dei volentis & iubentis.* Hæc & alia multa Lutherus: vel potius Hæresis per Lutherum, Caluinum, Bezam, & similes carnis & sanguinis præcones.

Hoc vnicum decretum Lutheri, ait Auctor quidam Hæreticis non ignotus, & ea, quæ dicit, experientia ipsa edoctus; *quasi lex diuina nunc passim habetur, neminem posse continere, non magis, quam non expuere saliuam; nec magis virum muliere, vel mulierem viro carere posse, quam vllum hominem cibo & potu. Et hoc vbique decantatur, impossibile esse, vt aut adolescens aut puella, si modo Veneri apti sunt, à Venere possit abstinere. Ecquid verò pueri & puellæ hanc legem suis flagitiosis cupiditatibus prætexunt? Nihil est clarius aut crebrius. An non enim videmus adolescentulos hoc tempore, palam scortari, & si ab hoc vitio retrahuntur, sibi dari vxores flagitare contumaciter? puellas quoque, si aut libidine*

Czecanouius lib. de corruptis moribus.

dine lapsæ sint, aut alias impudicè lasciuiant, tam has quam illos, proteruè hanc Lutheri legem obtendere, neminem castè continenterq́ posse viuere, cum Venus æquè necessaria sit ac potus cibusq́. Ex his nouis nuptiarum ritibus pueri nubunt, puellulæ nubunt, & sic nascentur viri illi, tam strenui Heroës, qui bello Turcas vltra Caucasum montem submouebunt. Hactenus ille.

Hi fructus & effectus vestræ doctrinæ sunt, Misene, cuius parētes conuenienter placitis suis vitam duxerunt; quomodo enim moribus à doctrina discrepassent? Martinus Lutherus *cum de se ipso testatur, quod sub initium sui Euangelici Apostolatus (antequam Catharinam Borram sibi copulasset) propter libidinis vehementiam & amorem mulierum ad insaniam penè redactus fuerit: cum suis commentariis sacras scripturas illustrans, ad textum Salomonis, matronam bonam commendantis, apponit hanc marginalem notam (quam se ab hospita sua Isennaci didicisse, suoq́ experimento comprobasse significat:)* Nihil amabilius vel suauius est in terra, quam amor mulierum, si cui is potest contingere: *cum fatetur se non magis à muliere potuisse abstinere, quàm à cibo & potu; cum coniugalem copulationem rem diuinam, spiritualem & cœlestem pronunciat, quid aliud significat, quam eius mentem & spiritum totum, in eo diuino & spirituali & cœlesti opere fuisse occupatum?* Reginald. loc. cit. Luth. Annot. in cap. 31. prouer.

De stigmatis Caluini iam dudū te aliquid inaudiisse arbitror: vt & de caussa; si nihil audiuisti instruere te poterit Cōradus Schlisselburgi⁹ homo Euangelic⁹; qui & Bezā his colorib⁹ depīgit. Li. 2. Theolog. Caluinist.

Certò constat, Theodorum Bezam à pueritia imbibisse vatum impudicitiam & impudentiam, totamque ætatem explendis suis libidinibus & cupiditatibus, ac describendis suis amoribus, & vlciscendis suis riualibus exercuisse, atque in meretricem, lenam, & cynædum transformatum esse. De quo item constat & hoc, quod obscœnissimos versus scripsit ad Germanum Audebertum Aurelia, & eundem tanquam Adonidem à Theodoro Beza factum esse.

I nunc, Misene, & quære, cur Romæ permittantur Lupanaria, non autem in Euangelicis ciuitatibus. Vbi tota doctrina lupa est, luparumque perfugium, quid opus est lupanaribus? An ego credam fornices & prostibula ibi deesse, vbi auctores huius Euangelij verbo & exemplo ad luxuriam quasi clasicum canunt; vbi ipse Euãgelicus spiritus suis sub pectore stimulis & facibus ad libidinem incendit, vbi sine fronte clamatur, *castitatem seruatu esse impossibilem?* Apud Orthodoxos, qui peccant, non peccant impulsu doctrinæ & fidei, qua imbuti sunt, cùm sit sancta, casta, pudica, inclinans & impellens ad omne virtutis genus, sed suapte malitia sese flagitiis contaminãt. Et quid mirum in populosas & amplas vrbes, magnam scelerum colluuiem aliquando sese insinuare, quantumuis licet illis, qui ad clauem Reipublicæ sedent, diligenter aduigilantibus; cùm non rarò eueniat, vt vnus paterfamilias, cui vnius domus cura & gubernatio commissa, vix prohibere queat; quò minus

minus intra angusta illa familiæ septa, aliqua committantur; quę ipse committi nollet? Tenui rimula inimicus homo illabitur in agrum Dominicum,& bono semini infelix lolium lappasque tribulosque superseminat; satis est, quod tandem exsurgant superiores, seuerisque legibus fluxam disciplinam instaurent; & vitia, quæ exstiterunt, demetant. Quod & Romæ factum Ribadeneira affirmat. Quod si, Misene, oculos nō modò meretricios, sed & honestos, virtutisque amantes haberes, animaduertere debebas, Romæ, quidquid sit de peccantiū numero, lōgè plures esse, qui sanctè castèque viuant partim in Matrimonio, partim extra coniugium. In mentem reuocare debebas infinita illa virtutum exercitamenta Romæ vsitata, & innumera illa misericordiæ opera in egenos conferri solita; quæ tuorum similium in ganeis helluantium, & lasciuientium fœditates innumeris partibus cōpensant. Scripsi de hoc ipso argumento nō pauca contra alios Romæ criminatores, Heliam & Leiserum: Tu lege, tibique dicta existima. In refutat. hist. Ord. Iesuit. cap. 10.

Ad Ignatium reuertamur, sed dispari animo; tu calumniandi, ego defendendi. *Vide*, inquis, *quam sollicitè curam agat meretricum Ignatius.* Idem, opinor, dicis; quoties caput illud de peccatrice à Domino suscepta legis: *Vide quàm sollicitè curam agat meretricum Christus.* Et tamen istæ meretrices pręcedūt Caluinistas in regno cœlesti, vt olim eorum similes Pharisæos, ipsius veritatis testimonio. *Tria*, inquis, *genera meretricum Romæ esse animaduertit. Alterum earum, quæ nullos* Lucæ 7. Matth. 21.

habent maritos, *alterum nuptarum*. Tertium genus tu ipse, nescio ex quo cerebro, confingis; nam inter nuptas & non nuptas, quodnam interiectum genus sit, tu fortè quàm Ribadeneira melius nosti, quippe in hoc argumento exercitatior ex ipsa tui Euangelij disciplina.

Primùm, inquis, *notandum, Romæ etiam nuptis concessum esse, vt maritis desertis corpora prostituant.* Non scribis, Misene, scholium, sed mendacium; corpora vulgare nulla lege Romæ cōcessum est nuptis. Quod si quæ nuptæ, contra connubij fidem, vagæ libidini sese addicunt; id præter ius fasq; fit, diuinum & humanum, etiam Romæ; nec toleratur hoc genus meretricum eo modo, quo alia tolerari & permitti solent prostibula matrimonij vinculis exsoluta. Quod si interdū reperiuntur huiuscemodi mulierculæ; quid mirū, in tanta hominū multitudine & confusione, vbi præ abeūtium adeuntiumq; in singulos fermè dies innumera turba; vix sciri potest, quis ciuis sit, quis aduena; quis solut⁹ matrimonio, quis nexibus matrimonij illigatus? Pauperis est numerare gregem, Misene, & exigui oppidi, omnium indigenarum nomina tenere, & conditionē & sortem; qui genus, aut vnde domo quilibet.

Reprehendis Ignatium, quod putaret, se nō sumpturum inanem operam; si omni suo labore vel id efficeret, vt vna nocte tales fœminæ Dominum non offenderent; *Breue sanè tempus*, inquis, *præstituit bonus Ignatius castitati meretricū.* Non præstituit hoc tempus Ignatius, vt tu cōminisceris; sed publicè professus est, quibusdam

dam laborem & conatum eius admirantibus, ob instabilitatem huius generis mulierum, se satis magnum operæ pretium reportaturum, si efficiat; vt vel vna nocte à flagitiis abstineant. An parum tibi videtur præpedire peccata vel vnius diei, vel vnius noctis? *At Deus*, inquis, *tam cogitatione impudica; quam voluntate offenditur peccandi & peccato ipso*. Primum necesse non est, vt illæ mulieres, illo itidem breui tempore, proposito & voluntate peccarint. Cur enim vt ab opere, ita & à consilio operis perpetrandi abstinere non potuissent? Deinde in hoc genere peccati semper opus ipsum grauius est, quàm propositum; tum ob communionem alterius personæ, quæ ad flagitium adsciscitur, aut admittitur, tum ob alias circumstantias. Quare multum boni præstiterit ille; qui vel à solo opere misera ista libidinis mancipia retardarit.

Redis nunc ad lupanaria tecta tibi non ignota. *Quæro*, inquis, *cur hi generales Ecclesiæ Reformatores lupanaria Romæ esse passi sint? Cur non Pontifici Romano ostenderunt turpitudinem hanc Christiano nomini probrosam?* Loco nostro respondes tibi ipse. *Si responderint*, inquis, *malum inueteratum tolli non posse, & indecorum attrectare, quod obtinere nequeas, & omittenda potius præualida & adulta vitia; quàm vt palam fiat, quibus flagitiis impares simus; præsertim cùm Augustinus dicat, omnia meretricum fore plena, si lupanaria tollantur; si hæc dixerint; quæram, qui fiat, vt Luthera-* S. Aug. lib. 2. de Ordine, cap. 4. tom. 1.

ni &

ni & Caluiniani eiusmodi lustra nulla habeant. Noli quærere, Misene, noli quærere, alioqui repetam caussam, quam suprà attigi, planiusque & clarius explicabo. Hæresis ista lupa est, nutrix Romuli & Remi; vbi habitat, ibi lupanar est; nam, nisi fallor, à lupa lupanar appellatur. Noli gloriari de sublatis lupanaribus. Abstulistis centum; substituistis mille. Fucus iste externus parum perstringet prudẽtum oculos, qui ipsam naturam vestræ sectæ penitius intuentur, quàm Venus concepit, peperit, aluit, educauit in sinu venereorum & turpissimorum Apostatarum; quæ omnibus suis alumnis, non nisi veneream mentem afflare & iniicere potest.

Hebr. 13. *Quæram itidẽ,* inquis, *quî fiat, vt Vicarius Christi scortatores ferat, quos Apostolus cum adulteris cõiungit.* Ideo fert, quia extirpare nequit; ideo fert, quia frustrà brachia contra hoc tam valens vitium tenderet, & quia tollendo lupanaria, meretricibus omnia impleret; quod num vobis acciderit; vos ipsi videritis. Temeritatis neminem condemnabo; qui id sibi persuaserit, ob rationes suprà allatas. Ideo fert, quia & Deus mala fert iustissimas ob caussas: Ideo fert, vt maiora mala, nempe adulteria, homicidia, & id genus alia impediantur; quæ sæpius existerent, si magistratus quædam mala non permitteret, spectata hominum conditione & natura. At quod Apostolus coniungit fornicatorem cum adultero, id nihil est; Pares sunt non criminis magnitudine, sed cœlestis regni amissione: æque enim vterq; à beatitudine excluditur: at pares non sunt peccati grauitate, quia adulter & legem castitatis

tis & iustitię violat, & alienum thorum per summum scelus contaminat: fornicator verò nihil contra iustitiæ leges committit. Vnde iste toleratur: ille nequaquam.

Augustinum, inquis, *ipse Apostolus refutat, eorum damnationem iustam pronuncians, qui facienda mala censent, vt bona eueniant.* Parcius ista, Misene, probabile est, S. Augustinum melius nouisse, quæ sit Apostoli mens, quàm tu scias. Nam & ipse Biblia euoluit, licet non Lutherana aut Caluiniana. Aliud est mala permittere, aliud mala facere; permittere mala, vt eueniant bona, vel vt vitentur maiora mala, nusquã damnauit Apostolus, alioquin damnasset etiam Deum, qui iustissimè mala permittit, tum eo fine, vt vitentur maiora mala; tum ne iis sublatis, maiora bona tollantur. At facere mala, vt eueniant bona, id nec Deus facit, nisi fortè secundùm atheam Caluiniani Theologiam; nec facit id magistratus, qui lupanaria vel vsuras permittit ad imitationem Dei. Nec peccat permittendo, si, vt supponimus, iustæ permittendi caussæ suppetant. non enim approbat magistratus mala, quę permittit, nec rata & grata habet, sed tantùm à pœna in foro suo eximit. Rom. 3.

Ipse Augustinus, inquis, *refutat se alibi, cùm affirmat delictorum compensationem non esse admittendam.* Vellem locum notasses: Grandia sunt Augustini volumina; vbi inueniam hæc paucula, quæ recitas, verba? Nam quod speres, tuam Caluinianam fidem nobis loco citationis fore; frustra es. Scimus qua fide fides hæc patrum testimonia proferat; sed quacunque fide hunc locum produ-

produxeris; quæso, quidnam ad propositum facit? Asserit alicubi S. Augustinus, lupanaria non esse tollenda, ne omnia libidinibus turbentur, hoc est, vt maiora flagitia euitentur: hic asserit, vt tu asseris, delictorum compensationem non esse admittendam, vbi videlicet compensatio permissi peccati non est eiusmodi, vt sit consentanea rectæ rationi, vel ex parte boni praeponderantis, ne scilicet impediatur, iuxta illud Matthæi 13. *Sinite vtraq; crescere, ne fortè eradicetis cum eis & triticum*: vel ex parte mali etiam præponderantis, ne videlicet fiat. At vbi vel vtraque, vel altera harum caussarum adest, tum compensatio delictorum admitti potest. Permitti possunt, nonnulla peccata, quorum permissio compensatur, vel maiore bono, quod sequitur, vel maiore malo, quod euitatur. Hactenus de flagitiis Catholicæ religionis professoribus à te obiectis. Quid verò, ô Hæretici, *maledictorum pannos hinc inde consuitis & eorum carpitis vitam, quorum fidei resistere non valetis? Num idcirco non estis vos Hæretici, si nos quidam assertione vestra crediderint peccatores, & os impietate fœdum non habebitis, si cicatricem potueritis in nostra aure monstrare? Quid iuuat vestram perfidiam, vel prodest pellis Æthiopica, & Pardi varietas, si in nostro corpore naeuus apparuerit?*

Vide S. Thom. 2.2. q. 10. a. 11.

S. Hier. epist. 78.

Caput decimum, in quo de variis Collegiis Ribadeneira scribit, intactum præterit calumniator. Veniamus ergo ad caput proximè subiectum.

CAPVT III.

Refelluntur cauillationes Miseni, in caput vndecimum & tria sequentia.

IN *vndecimo*, inquis, *capite longa narratio extat de morte Fabri.* Atqui pro sanctitate & meritis Fabri, narratio illa breuis est: adeò diues virtutum cœlestiumque charismatum Faber extitit. *Nihil*, inquit, *illum magis commendat, quàm quod cũ Bucero congressus est.* Tu hoc dicis fide solita; non Ribadeneira: mirum enim fuerit, si in homine rerum diuinarum contemplationi deditissimo, nihil magis eximium fuisset, quàm, quod cum desertore illo & transfuga Bucero in arenam descenderit; fortiterque conflixerit. Est quidem hoc excelsi & eruditi animi non exiguum documentum; sed maiora fuisse in illo viro Dei ornamenta, facile perspicere poteras; si ad Petri Fabri laudes clausos oculos; & cœcam mentem non attulisses.

Sine fructu, inquit, *in Germania non fuit: Nam Petrum Canisium Diabolo lucrifecit, & hospitem suum Moguntiæ (fortè ære alieno oppressum) Carthusianũ effecit.* Plura præstitit Faber in Germania; quæ tu liuore excæcatus dissimulas. Lector legat ipsum Ribadeneiram. Quod si nihil aliud effecisset; quàm quod Petrum Canisium, cuius laus in tota Ecclesia, ad Societatem adiunxit, haud inanẽ cœpisset operam, quippe primus quodammodo Auctor omniũ eorum, quæ Canisius tot annis fructuosè ad Ecclesiæ propagationem & amplificationem docendo & scribendo præ-

do præſtitit. Hoſpiti illi ad Carthuſiam aditus non patuiſſet, niſi prius ære alieno; ſi quod contraxerat, diſſoluto, ne putes religionem eſſe obæratorum perfugium. Ingreſſu in religionem non ſoluuntur debita; aliâs fortaſſe tu etiam & alij Caluiniſtæ, quibus multa facta nomina, religionem amplecteremini.

Barõ. Notat. ad Martyr. Rom. 21. Octob. De hiſtoria vndecim millium virginum, quã hic vellicas, conſule monumenta illuſtriſsimi Baronij. Fortè de Amazonum expeditione nugari definies. Rides quod Fabri opera Patres Carthuſiani nos operum & meritorum Ordinis ſui participes fecerint. At nos qui probè intelligimus, quanto ab illis Patribus beneficio affecti ſumus, meritò exultamus, & ex animo nobis tantum theſaurum gratulamur, & cum B. Dauide clara voce canimus: *Particeps ego ſum omnium timentium te.* (Pſalm. 118.) Nec eſt, quod metuas fore, vt non ſint opera, in quorum communionem nos veniamus: nam bonorum operum haud ſolet eſſe tanta penuria in ſanctiſsimo illo Ordine; quanta in ordine Caluiniano; vbi nihil agere ſnmma eſt religio, & plus credere, quam Deus ipſe velit, vt credas; ſuprema perfectio.

Laudes Fabri, inquis, *legat qui volet, & credat, quæ volet.* Etiam ſine tuo iuſſu leget candidus lector, quicunque volet; & credet plus, quam tu voles; quia omnia credet. *Hæreo*, inquis, *in diuinis illuſtrationibus, quibus ille abundarit. Si commentariũ illius viderẽ, fortaßis tolleretur omnis dubitatio.* Vtinam hæreres in diuinis illuſtrationibus, non hæreres in calumniis, mendaciis, ſordibusque Caluiniſticis. Commentariolum Fabri, quibus

ille

quo ille huiuſcemodi illuſtrationes, & rerum cœleſtium ſenſus, & quaſi experimenta conſignauit, ſæpius vidi; ſed nihil in illo ad guſtum Caluinianum, cui dapes appoſitas iuuenilia Bezæ ſubminiſtrant; longè alios ignes, longè alios amores, longè alios ſtimulos, tum decantantia, tum decantando excitantia.

Quod Auctor, inquis, *tam ſancti hominis animam ſilentio præterierit, mirari ſatis nequeo; vt & illud, quod Ignatius hominis mortem non prauiderit aut prædixerit*. In promptu cauſſa eſt, cur Ribadeneira animam Fabri, vt Codurij & Hozij; non dixerit ab aliquo viſam; quia mentiri noluit. Mentitus autem fuiſſet, ſi id quod non acciderat, vel certè num acciderit, ignorabat, accidiſſe commemoraſſet, vel hinc colligere deberes vera eſſe, quæ de aliis in hoc genere ſcribit Ribadeneira, vt ſuprà te ex Origene docui, qui ſi mendacibus viſionibus & apparitionibus Ignatij & ſociorum gloriam amplificare voluiſſet; cur non & hic de anima Fabri, viri verè ſancti, tam egregia oblata occaſione, commentum aliquod adferre potuiſſet? Nam mendaci perinde eſt, quoties, vbi, & quando mentiatur, ſi vlla ſeſe mentiendi occaſio offerat.

Eandem ob cauſſam nihil ſcripſit Auctor de prædictione Ignatij, quia quod Ignatius futurum non prædixerat, id Ribadeneira eum prædixiſſe ſcribere non poterat. Quod ſi miraris, cur DEVS Ignatio mortem Fabri non reuelarit, non Ribadeneiram, ſed DEVM

tibi adeundum examinandumque iudico, is enim caussam nouit. Eadem opera sciscitari licebit, cur olim Helisæo non patefecerit mortem
4.Reg.4. filij Sunamitidis, tam bene de Propheta illo meritæ.

Caput duodecimum explicat vniuersi Ordinis Carthusiensis erga Societatem nostram beneuolentiam & charitatem: *Non inuidemus Iesuitis*, inquit Misenus, *hanc charitatem, vt nec participationem diuinorum sacrificiornm, orationum, abstinentiarum, ceterarumq́ piarum exercitationum.* Agimus tibi gratias, Misene, quod inuidiã tuam cohibes, ne ad hæc etiam bona nostra sese extendat, quæ nihil alioqui intactum relinquere solet, omnia contactu suo fœdare nititur: suspicor tamen te, si non participationem meritorum; certè animorum coniunctionem & consensionem nobis inuidere. Malles enim dissidia esse inter Ordines, quam mutuæ charitatis nexum.

Caput decimum tertium exponit, quomodo Ignatius pro benefactis malefacta receperit. Romæ quidam marito vxorem eripuerat: hanc ab adultero volentem, & meliora sequi meditantem Ignatius abstractam in diuæ Marthæ domum transtulerat. Mœchus ira & amore furens, Ignatium & Socios tota vrbe traducere cœpit, sparsis famosis libellis, & chartis impudicarum rerum plenis. Hic Misenus, metuens, opinor, ne sua priuetur Cynthia; *Quis*, inquit, *Ignatio hoc iuris concesserat, vt ille vxorem marito eriperet?*

riperet? Non eripuit marito, bone Misene, sed mœcho. Annon aliud apud vos etiam, maritus, & aliud mœchus? Addis, *Cur ereptam adultero, non reddidit marito, præsertim reposcenti?* Repetiisse maritum vxorem illam, tu ipse fingis. Neq; enim vllum ea de re verbulum Ribadeneira. Deinde quæ in domum sanctæ Marthæ transferebantur, non eripiebantur maritis, si nuptæ essent; sed illic degebant, donec maritis reconciliarentur; superiorisque vitæ turpitudinem salutari pœnitentia expiarent, quod intelligere poteras ex capite nono huius tertij libri; vbi Ribadeneira recenset, quo consilio hæc domus sanctæ Marthæ ab Ignatio, aliisque exædificata fuerit.

Quod autem addit Auctor, inquit Misenus, *libellos famosos fuisse à marito illo (quem ego suspicor fuisse lenonem) compositos, multis suspicio mouetur, nonnulla fortasse verè fuisse coniecta in illam Societatem.* Primùm non maritus; sed mœchus famosos illos libellos sparsit. Cur deprauas verba & sententiam Ribadeneiræ? Cur non sincerè recitas; quæ Auctor noster scribit? Vana ergo est & illa tua suspicio; & planè temeraria, cùm ais, maritum fuisse *lenonem*. Quis maritus huius fœminæ fuerit, ne verbulo quidem Ribadeneira significat, sed de solo mœcho totam historiam texit. At scenæ tuæ seruiebat lenonis mentio. Quia enim nostros infamia saltē aliqua, aspergere volebas; Lenonis mentionem iniecisti, quasi si leno chartas illas infames in nostros sparsisset, aliquid verisimilitudinis habituræ fuissent, vtpote profectæ ab homine, qui

quod obiiceret probè exploratum haberet. Sed fides lenonia, Misene, non nisi apud homines lenonios fidem & auctoritatem inuenit. Prudentes hoc ipso alicui dicto fidem abrogant, quod à lenone prodiisse intelligunt, qui omni iure intestabilis est, cuius epitheta miror tibi non venisse in mentem, vel ex Plauti Pseudolo, in cuius lectione tam tritus es. Reuoca in memoriam, quæ illi duo *altrinsecus assistentes ingerunt*: *Impie, scelesle, verbero, bustirape, furcifer, sociofraude, parricida, sacrilege, periure, legirupa, pernicies adolescentum, fur, fraudulente, impure, cœnum.* Caluiniani tamen *Balliones* his hominibus, qui tot dignitatis titulos præ se ferunt, prono assensu credunt; quotiescunque contra religiosos famosum libellum edunt.

Denique cur retices; quomodo nostri, re in iudicium adducta, iudicum sententia insontes sint pronunciati; & in eo iudicio, vbi non agebatur de fidei dogmatibus, sed de moribus, vbi nulli etiam bene Catholico parcitur, si scelerum obiectorum conuincatur? Cur itidem silentio præteris, quomodo ipse mœchus, mutata mente, ex insectatore fautor, & ex oppugnatore, propugnator Ignatij effectus sit, quantisque beneficiis iniuriam hanc postea compensarit? Sed qua fide hanc accusationem tractas, eadem tractas & sequentem.

Sacerdos quidam ambitione motus, multa in Ignatium crimina iactarat, præter cetera etiam crimen Hæreseos. Tu Sacerdotis nomen

men exprimi cupis. Dupliciter poteſt quis certò & ſignatè deſcribi. Primùm, ſi nomen eius exprimatur & cognomen. Secundò, ſi officium, quo fungebatur, & locus, in quo munere aliquo fungebatur. Vt priori modo Ribadeneira Sacerdotem hunc non deſcripſerit; at deſcripſit poſteriori, id quod non modò ſatis eſt, ſed ſæpius ſuperfluum. Scripſit enim Sacerdotem hunc præfuiſſe Catechumenorum domui, tempore Ignatij, idque, vt ex tota relatione Auctoris intelligere licet circa annum Domini M. D. XLIV. An non ſatis ſpeciatim expreſsit, quis Sacerdos hic fuerit? quem tu ais, *non fuiſſe ſolum, ſed multos alios bonos & doctos viros ſimilia Ignatio obieciſſe; & hæc falsò vni alicui affingi.* Vnde noſti, Miſene, ſimilia illo tempore Ignatio fuiſſe à pluribus obiecta? Prome Auctorem, quo nixus hoc affirmes. Hic iterum cerebrum tuum: &, vt ægri ſomnia, malè cohærentia mentis tuæ phantaſmata nobis adduces. Verum nec cerebrum tuum, nec quæ in cerebro recubat phantaſia, tantam adhuc apud nos aûctoritatem obtinuit; vt eam bibliothecæ loco habeamus; indeque phantaſmata & inania ſpectra, tanquam volumina depromamus, & quidquid nobis dictant, pro indubitato arripiamus. Illud mirabile: *bonos & doctos viros* apud te cenſeri, qui alienam famam falſis criminationibus euerſum eunt: & ex alieni nominis ruina inclareſcere contendunt, qualis & Sacerdos iſte; qui tandem ob flagitia Sacerdotali officio priuatus, perpetuisq́ue carceribus adiudicatus fuit.

In capite decimo quarto Ignatius Societatem fœminarum cura liberat: Cùm enim iussus à Pontifice Ignatius, paucissimarum mulierum curam suscepisset, mirum dictu, inquit Ribadeneira, quantum illi molestiæ & occupationis trium fœminarum gubernatio paucis diebus attulerit. *Meritò*, inquis, *mi Petre: nam vel vnius gubernatio multum negocij nobis facessit*; Si tantùm negotij vel vnius mulieris cura vobis facessit; quî fit, quod plerique vestrum, imò omnes, hoc negotium tam promptè, tam alacriter & hilariter suscipiant, quî fit, quod nulli inueniantur apud vos, qui nolint esse negotiosi, hoc est *vxorij*? quî fit, quod nullus vestrum sententiam illam Tertulliani mente reuoluit, quam ad mulierem protulit: *Tu es Diaboli ianua; tu es arboris illius resignatrix, tu es diuinæ legis prima desertrix, tu es, quæ eum suasisti, quem Diabolus aggredi non valuit: Tu imaginem Dei, hominem tam facile elisisti; propter tuum meritum, id est, mortem, etiam filius Dei mori habuit.*

Tertul.lib. de habitu mulierũ.

Fertur aureolus Theophrasti liber de nuptiis, inquit sanctus Hieronymus, *in quo quærit, an vir sapiens ducat vxorem: & cùm definiuisset, si pulchra esset, si benè morata, si honestis parentibus, si ipse sanus ac diues, sic sapientem aliquando inire matrimonium, statim intulit; hæc autem in nuptiis rarò vniuersa concordant: non est ergo vxor ducenda sapienti*: quod pluribus deinceps ostendere pergit non ex Caluiniano Euangelio:

S. Hieron. lib. 1. cont. Iouinian.

ſed ex ipſius legis naturalis & quotidianæ experientiæ præſcripto. Sed mollis flamma veſtras exeſt medullas, quam per cõtinentiam non extinguit hæreſis, ſed per alias ſuperiniectas flammas magis accendit.

CAPVT IV.

Cauillationes Miſeni in caput decimum quintum vſque ad vigeſimum ſecundum.

CApite decimo quinto cõmemorat Ribadeneira, quomodo Ignatius noſtris ad Eccleſiaſticos honores aditum intercluſerit, & cùm Epiſcopatus Claudio Iaio, & Petro Caniſio, & Cardinalatus Franciſco Borgiæ oblatus fuiſſet, ſumma vi apud Pontifices obſtiterit, ne quis ad illas dignitates eueheretur. Ait Miſenus, *hoc ex inuidia factum; quod videret, alios ſibi præferri, & ſub ſimulatione humilitatis, paupertatis, & modeſtiæ ſuam inuidiam texiſſe.* Multò credibilius eſt, Miſene, te mentiri, quàm Ignatium id quod agebat ſimulaſſe. Non enim is erat Ignatius, in cuius animo liuori locus reliquus eſſet. Et vndenam ſcis Ignatium ex inuidia ſuorum honoribus obſtitiſſe? Fortè ex more veſtro. Apud vos enim alter alterius profectibus inuidet, & quidquid ſibi non videt collatum, id perditum æſtimat, bonumque alienum ſuum damnum reputat. Sed non ea conſuetudo Ignatio, non ſocijs, non vlli bono. cauſſas obſiſtendi alias non habuit, quàm quas Ribadeneira commemorat, quaſque ipſemet Ignatius Pontifici coram expoſuit.

Cum quidam viuenti Ignatio, idem ferè quod tu iam mortuo, obiecissent; sed sine calumniis, statim voti religione interposita coram omnibus testatus est, se nullam vnquam dignitatem extra societatem admissurum, nisi à Christi vicario ita compelleretur, vt tergiuersari, repudiareque illam sibi citra peccatum non liceret. An non, si quidquam in rebus humanis clarum & perspicuum est: satis clarum & planum fecit Ignatius suum animum, voto edito, & iureiurando, veritatis cognoscendæ tam firmo argumento, concepto? Sed Caluinistæ ne iuratis quidem credunt; quia iuramenti religionem nihili faciunt, linguamq; iuratam, & mentem iniuratam circumferunt; hinc omnes ex sua perfidia æstimant.

Sed ait Misenus, *hoc ipso* (voto scilicet) *satis indicauit, se non esse alienum à dignitate Cardinalitia vel Episcopali, modò offeratur à Pontifice.* Minimè hoc indicauit, Misene, sed obedientiæ vim cōsiderans, & Pontificis summam in omnes potestatem, nominatim in se, & in totam societatem, affirmauit se non cessurum vllis monitis, nisi Pontifex sub obedientiæ præcepto, & sub mortali peccato obedientiam imperet: quo casu, nemo probus est, qui non potius velit obtemperare, quàm negati obsequij maculam in se suscipere. Idem quod Ignatius; Ignatij exemplo vouent omnes, quicunque in societate nostra professionem edunt. At hoc non est erga dignitates Ecclesiasticas affectum esse, vt tu inscitè calumniaris, sed potius alienum; cum argumentum sit animi nullam penitus Ecclesiasti-

eam dignitatem recipere volentis, nisi ineuitabili peccati necessitate constringatur.

Quod si Ignatius ex inuidia suis filiis aditũ ad insulam & purpuram interclusisset, facilè, mortuo Ignatio, viam sibi & aliis aperire potuissent Præpositi Generales, Ignatij successores. At tantum abest, vt hoc fecerint, vt constantissimè semper honores istos detrectarint. Si inuidia Ignatij Borgia nolens & inuitus à purpureo galero excidisset, potuisset illum obtinere tum, cũ in societate superiorem neminem agnoscebat, vtpote præpositus Generalis. Potuisset etiam Iacobus Laines non modo hanc, sed & hac maiorem dignitatem consequi. Potuisset & is, qui modo vniuersæ societati præest P. Claudius Aquauiua, ad Archiepiscopatum Neapolitanum, & inde ad altius fastigium euehi; nisi forte dicturus es ipsos Generales non modo alios, sed & se ipsos ex inuidia præpedire, quo minus his honoribus insigniantur, quo quid stultius? Quis enim sibi inuidet? Inuidia in aliena, non in propria bona tendit.

Doles quod Cardinalis Marcellus Ceruinus, postea Pontifex Maximus, tantum Ignatio tribuerit, vt eius solius auctoritatem, sibi loco omnium rationum esse diceret: & ob id Cardinalem, imò Pontificem Marcellum, *probum superstitionis mancipium* nominas. Si Caluino tuo aut Bezæ tantum Cardinalis ille tribuisset, laudares factum, quod nunc vituperas; Exspectabat videlicet Marcellus scholia Miseni, vt disceret, quantum Ignatio tribuendum esset. Vulgatum est illud de Pythagoræ discipulis, αὐτὸς ἔφα.

An nunquam in tuis prælectionibus dictum & factum hoc laudibus extulisti? Cur quod tibi placet in Ethnicis, id reprehendis in Christianis? Sed minus honorem illum inuides Pythagoræ; quàm Ignatio; Ethnico quàm Christiano, quia minus odio in Pythagoram ardes; quàm in Ignatium.

In decimo sexto capite nihil quod criminetur reperit, illud valde libenter audit, inuentos esse etiam in Hispaniis, teste Ribadeneira, qui institutum nostrum oppugnarent. Ita quotiescunque in libro Ribadeneiræ aliquid legit, quod quoquo modo contra nos faciat; auidè illud arripit, & ingerit, & pleno assensu comprobat: præterire solitus eas, quæ plerunque adduntur in melius mutationes sedatis tempestatibus; quando agnita veritate ab oppugnatione tandem cessatum, ipsiqùe oppugnatores affectum sinistrum in dextrum verterunt: quod & hic vsu venit; sed tu dissimulas; quia calumniatoris personam agis, & quidam adeo scite, vt si quando agenda esset Plauti *Asinaria*, ego tibi aliã, quàm *Diaboli* personam nõ demandarem.

Caput decimum septimum continet publicum testimonium Magistri generalis Ordinis Prædicatorum de societate. Quod qui volet, inquit Misenus, conferat cum commendatione, qua se mutuo ornant seruuli Plautini in Asinaria, moxqùe bonam partem scenæ cuiusdam, cuius interlocutoes Leonida & Libanus, transcribit, vt chartas impleat; & iam nunc probè agit personam Diaboli, qui apud Plautum

vnus est ex Actoribus Asinariæ. Cum autem noster Misenus in Asinaria Plauti tam versatus sit, suspicari quis posset non iniuriâ, de titulo Comœdiæ aliquid illi adhæsisse, & asinos in Asinaria venditos, ad Misenum, iure hæreditario, peruenisse, & in pectore & ore eius stabulari, vnde etiam toties ruditer rudunt, vt sæpius nimis velim *habere perticam* qua verberem asinos, qui toties occipiunt clamare, non vt cum apud Plautum essent, ex crumena, sed ex impuro tuo ore.

Ceterũ si ad tuos Caluinistas, præsertim Bezam & Caluinum ipsum, colloquium hoc Leonidæ & Libani remittam; an non aptius & personis conuenientius id fecero, quàm tu, qui ne decorum quidem in effictione personarum seruare nosti, quod toties etiam Celso obiicit Origenes, qui Iudæum contra Christianos disputantem introduxerat, eiqũe multa attribuerat, quæ Iudæo nõ nisi ineptissimè affingi poterant. Orig. li. 1. in Celsum, & lib. 2. Ego decorum obseruabo. Quid enim non, vel ipso decoro iudice, decorum erit, si Caluinus ita alloquatur Bezam. *Ædepol virtutes, qui tuas possit collaudare, sicut ego possum, quæ domi* (Parisiis, Geneuæ, Lausannæ) *duellique* (in bellis Gallicis potissimum Aureliæ) *malèfecisti; Næ ille ædepol pro merito tuo nunc memorare multa possit. Vbi fidentem fraudaueris* (factum vbique) *vbi hero* (Regi Galliæ) *infidelis fueris. Vbi verbis conceptis sciens libenter periuraris*; (factum id millies) *vbi parietes perfoderis*, (in tota Gallia) *in furto vbi sis deprehensus* (in plerisque Galliæ templis.)

Respondeat huic Beza. *Fateor profectò vt prædicas*, Caluine,*esse vera, verum adepol na & tua quoque malefacta iterari multa & vera possunt, vbi sciens fideli infidus fueris, vbi prehensus in furto sies: & manifesto denotatus* (stigmate) *vbi periuraris: vbi sacro manus sis admolitus, vbi heris* (regibus Galliæ) *damno, molestia & dedecori sæpe fueris; vbi creditum tibi quod sit, tibi datum esse pernegaris, vbi amica, quam amico tuo fueris magis fidelis. Num malè relata est gratia? vt collegam collaudaui.* Respondeat Caluinus cum Leonida: *vt meq; teq; maximè atque ingenio nostro decuit:* Sed ad institutum reuertamur.

Aliquot annis post, inquit Ribadeneira, D. Francisci Minorum Ordo de obseruantia, Ecclesiæ & ipse lumen & ornamentum, propensionem & beneuolentiam Patrum Ordinis Prędicatorum insigni charitate imitatus est. *Atque ita*, inquit Misenus, *tria Idololatrarum sodalitia familiaritatem coierunt; vt videatur ista conspiratio ad oppreßionem veritatis τειχάγρος appellari posse.* Si nomen *idololatrarum* mutes in nomen *Religiosorum*, & nomen *veritatis* in *falsitatis*; tum quod scribis admittam, admitteteq; mecum libenter, quisquis veritatem amat, & falsitatem odit.

In capite decimo octauo ostenditur nostros in varias Africæ partes penetrasse: non tamen diu mansisse apud Congi Regem, quòd, quamuis Christianis sacris initiatus, vitā tamen Christiano indignam ageret; Tu negas hanc fuisse

cauſſam, ſed hanc, *quod Rex ille, vt & Rex Angolæ, non de Religione, ſed de regione ſolliciti fuerint; ſuſpicati emiſſarios illos eſſe Luſitani Regis ſpeculatores, vel potius proditores.* Mirum dictu, quod tu ſemper poſt tot annos melius noſti, quo quiduis conſilio geſtum ſit; quàm illi, qui rebus geſtis interfuerunt; & quàm Ribadeneira, qui hæc, quæ ſcripſit, ex ipſorum ore & relatione ſcribere potuit. Nam quod ad *ſpeculatores* & *proditores* attinet, nondum eò penetrauerant recentes iſtæ Machiauelliſtarum, politicorum & Caluiniſtarum artes; qui vt religioſos honeſto titulo exterminent: *ſpeculationes* neſcio quas & proditiones fingunt: nec amantior fuit Rex Luſitaniæ Ioannes regni noui adquirendi, quàm Chriſtianiſmi propagandi.

Quod autem Ribadeneira ait: noſtris iam in Angolæ regnum tutiſsimum patere aditum, *illud neque credere placet*; inquit Miſenus; *neque refutare libet.* Cur verò credere non placet; quod tota Luſitania non credit, ſed euidenter perſpectum habet? Multis iam annis tam noſtri, quàm Luſitani in regno illo ſedes fixas ſtatuerunt. Sed Miſeno id non placet credere. num propterea falſum erit, quia tibi non placet credere? *Nec lubet*, inquis, *refutare.* Luberet, ſi poſſes Miſene. At quia non potes, non lubet: calumniari tamen lubet, quaſi poſſes, ſi luberet.

Caput decimum nonum paucula habet; quæ nos erudire poſſint, inquit Miſenus. Scribe; quæ nobis Caluiniſtis placere poſsint; *niſi forte*, inquit,

ali-

aliquis admiratione dignum putet, quod etiam Sicilia, societatem illam admiserit, & Bauariæ Principes eandem fouerint. Omnino admiratione dignum eſt, ſocietatem in omnes penè oras, eo ipſo tempore penetraſſe, quo Hæretici iam totum Catholicum orbem ſibi deuoraſſe; aut certè propediem deuoraturi videbantur. Recte mones Lectorem, vt hoc tanquam admiratione dignum notet.

Caput vigeſimum explicat noſtrorũ in Braſiliam nauigationem, & Antonij Criminalis in India pro Chriſtiana fide glorioſam mortem. Miſenus vocat *interitum miſerabilem.* Vſque adeóne mori miſerum eſt, Miſene, pro Chriſto? *Laudare,* inquit, *non poſſum, quod ſponte periculo ſeſe obtulerit.* Nolo diſquerere, num illicitum ſit ſponte ſeſe offerre Martyrio: hoc dico, Antonium Criminalem non ſponte in illud vitæ diſcrimen ſeſe conieciſſe. Nam Chriſtianæ rei vacantem oppreſſerunt derepente aduolantes Ethnici, telis ad necem inferendam inſtructi. At fugere poterat Antonius: Ita eſt, & fugiſſet; ſi non paſtor, ſed mercenarius fuiſſet: At paſtoris munere ſe fungi non ignarus, prius in nauim recipere ſeſe noluit, quàm oues in tutum locum deduxiſſet. Quod dum ſedulo agit, ab aduentantibus hoſtibus circumuentus eſt; & occiſus. Placere tibi charitas hæc & fortitudo Antonij nequit, ſat ſcio: quia nihil ſimile tui miniſtri faciunt, primi fugere ſoliti, cum de capite agitur, obliti hædorum ſuorum, non enim ouibus præſunt lupi, in pace leones, in prælio cerui.

Anto-

Antoniũ hoc elogio ornat Ribadeneira: Fuit vir sui contẽptor, diuini honoris studio flagrãs, obediẽtiæ inprimis cultor, orationis assiduitate & virtute præstans: Eius similes Xauerius optabat esse omnes, qui in Indiam mitterentur. *Notandum*, inquit Misenus, *votum Xauerij.* Planè notandum est, at non eo, quo tu notas modo. *Ex eo facilis coniectura est*, inquis, *non multos Iesuitas illi esse similes aut fuisse.* Item. *Sequitur multos ex Iesuitis mundi esse admiratores, & ambitiosos, & in precibus negligentes, ac vitiis multis præditos, & vitæ flagitiosæ.* En quam idoneas consecutiones Misenus ex voto Xauerij deducat. Agam tecum tuis exemplis; vt melius, quam ineptus & imperitus sis intelligas. Si quis Geneuensis Ciuis optaret, omnes ministros, qui mittuntur Geneuam, similes esse Bezæ, num ex hoc voto rectè colligeres; non multos ministros illi esse similes, aut fuisse? Nequaquam. Quia etiam cum hoc voto fieri potest, vt multi & sint & fuerint illi similes. Deinde multo minus bene concluderes ex illo voto, multos ex ministris esse ignaros; stupidos, truncos, blennos, Crassos; Brutos, Bestias, Asinios; Quia licet tam insigniter non sint eruditi, quàm Beza, nec tantum lingua valeant, quantum ille; eruditi tamen sunt, & eloquentes; non modo infra; sed & supra modum, licet non ad miraculum.

Eadem vis est voti illius Xaueriani. Esto non fuerint omnes similes Antonio in iis, quas commemorauimus, virtutibus: non sequitur tamen, multos esse *admiratores mundi*,

oratio-

orationi minimè deditos, flagitiosos; quia in virtutibus gradus sunt; alij aliis altiores, nec oportet, vt qui non consistit in summo, sit in nullo, & in quo non apparet singularis & eximius mūdi contemptus, & in precibus concipiendis feruor; is sit amator mundi, & orationis minimè diligens. Vides, Misene, tuarum consequentiarum absurditatem: quas quænam Dialectica te docuerit; ignoro equidem, nisi forte ineptia hæc non proueniat ex vitiosis regulis, sed ex penuria prudentiæ, & ex impetu calumniandi; qui te non sinit perspicere, quidnam ex quaque re aptè sequatur, quid non sequatur.

In capite vigesimo primo ingreditur Misenus noster, quasi iam recens ex carceribus emissus, stadium conuiciandi & criminandi, proposito sibi Iulio Tertio Pontifice; in quem iratus, & mille mendaciorum turmis instructus, incurrat. Testes mendaciorum suorum laudat eosdem, quos suprà, cum Pauli Tertij Pontificatū insectaretur, Vergerium, Balæum, Schleidanum triarios istos, & quasi omnis mendacij Triumuiros. Sed quia superius & speciatim & generatim fusè egimus de horum fide, & quare tribus istis, vt & aliis Romanæ sedis calumniatoribus, nihil penitus sit credendum, satis erit Lectorem ad Caput illud libri secundi remittere, vt inde contra virulentos Hæreticorum calamos antidotum petat. Suffecerit hic illud vnicum elogium, quod Iulio Onuphrius his verbis tribuit: *Pauci fuerunt, qui in Romana Curia diuturnius, iustius, fidelius & laboriosius per tot annos, quam Iulius Tertius versati fuerint; in quo vno*

Lib.2.ca.5

nullus

nullus vnquam in maxima varietate rerum gerendarum, superbiam, nullus auaritiam, nullus negotiorum, quæ is suscepisset, neglectũ, aut quæstus aliquam cupiditatem notasset.

CAPVT V.

Refutatio calumniarum in tria postrema libri tertij capita.

IN capite vigesimo secundo describit Ribadeneira institutum & formam societatis. *Hoc caput*, inquit Misenus, *docet Iesuitas esse bonos Aristotelicos.* Non pudet nos Aristotelis, nec doctrinæ Aristotelicæ, quam publicè & priuatim profitemur; ac proinde longè malumus audire Aristotelei; quam Ramei, quia illa appellatio laudis est, hæc vitij. *Sunt*, inquis, *Theoretici & practici.* Omnis homo Theoreticus & practicus est, Quia omnis homo *speculatiuum & practicum* intellectum habet, illum cognoscendis, hunc agendis rebus. Si quis tamen Misenum excipere velit; cum hoc non magnopere contendendum puto. Factus est enim sicut *equus & mulus, quibus non est intellectus*, nec Theoreticus, nec practicus. *Qui in Theoria*, inquis, *errant, verisimile est illos malos esse practicos.* Non abnuo. Tu vicissim concede, quod subdo: At Misenus & Caluinistæ errant in Theoria, ergo non est verisimile, sed necessariũ, illos esse malos practicos.

Quod autem societas ministeria sua gratis obit, id interpretatur Misenus astutiam. Si non gratis obiret; interpretaretur auaritiam; ita ca-

lumniis nunquam destituitur. Nec male agunt sacerdotes alij, etiam iudicio nostro, qui ob sua ministeria debito stipendio sustentantur. *Dignus est enim operarius mercede sua.* *Nescitis*, inquit Apostolus, *quoniā qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt; & qui altari deseruiunt, cum altari participant.* Sed nec malè agunt, qui hoc iure suo sese abdicant; nec ob id aliis inuidiam conflant; sicut si tu sponte tua gratis bonas litteras doceres, an hoc facto tuo Collegis tuis inuidiam conflares, qui victus comparandi gratia gratis non docent? An hæc tua ratio lucelli captandi quæstuosior esset, quàm illa altera simplex; quæ certum Minerual paciscitur? Certè si quæstuosior esset, plures eam Ministrorum Caluinianorum inirent, quàm ineunt.

1. Cor. 9.

Addis. *Suam religionem aiunt esse non Monachorum, sed Clericorum.* Ait Ribadeneira, nostrā societatem esse Religionem Clericorum, & ita appellari à Concilio Tridentino; de Monachis nullum verbum facit: Tu tamen pro tuo acumine infers; *sunt Clerici; ergo non Monachi:* Vera quidem est conclusio, sed quid si Monachi essemus, an magis nos amares? An solum nomen *Clericorum* in nobis odisti? *Si nominis odium est*, inquit Tertullianus, *quis nominum reatus? Quæ accusatio vocabulorum, nisi si aut barbarum sonat aliqua vox nominis, aut infaustum, aut maledicum, aut impudicum*, Clericus verò *quantum interpretatio est*, de sorte *deducitur*.

Tertul. Apolog. c. 3.

Ais: *prudenter hæc ſocietas aſperiores in victu atque veſtitu leges remittit. Sic enim plures alliciunt otioſos & delicatos ventres.* Si ſocietas hæc otioſis & delicatis ventribus dicata eſſet, audeo dicere, cateruatim ad eam aduolaturos Caluiniſtas, *malas beſtias, ventres pigros* & otioſos, antiquum Cretenſium genus. Cur enim ad Lutherum & Caluinum tantus tam cito concurſus eſt factus; niſi quia diſſoluta omni diſciplina, præſertim Religioſa, ventribus iſtis Euangelium hoc nouum longè iucundiſsimum & omni acceptione digniſsimum viſum eſt. Si talis eſſet diſciplina Ignatij, cur eam pari facilitate non amplecterentur? Religioſa diſciplina ventri nequit eſſe grata; tùm quia religioſa; tum quia diſciplina; ab vtraque enim venter abhorret, nihil minùs, quã diſciplinam; & quidem religioſam diſciplinam, ferre à naturâ ſuâ doctus. Quod ſi in societate noſtra aliud diſciplinæ genus non reperiretur; quàm arctum illud & perpetuum obediendi, ſuamqúe voluntatem ad ſuperioris voluntatem accommodandi ſtudium, ſatis profecto Miſenus diſciplinæ haberet, in quo ſe tota ætate exerceret.

Sed pergis ad alias cauillationes. *Societas omittit canonicas illas decantationes.* Ita ſanè, ob cauſſas quas Ribadeneira memorat; non quas tu deblateras; *tenerior,* inquis, *credo eſt, quàm vt continuis huiuſmodi boatibus par eſſe poſſit.* Calumniaris. Non obſtat teneritudo; ſed alia officia, quæ cum hoc conſiſtere nequeunt; præter cetera, munus docendi in Scholis;

cui si teneritudo nostra sufficit; cur non etiam sufficeret decantãdis publicè in templo diuinis laudibus? maioris enim laboris est munus discendi, & docendi publicè, quàm munus cantandi. Sed quia duo hæc munera coniungi nequeunt, ideo societas elegit id, quod his temporibus videbatur magis necessarium, relicto altero, omnibus fermè Religiosis vsitato.

Tacitè, inquis, *monent Canonicos, facilè illos posse supersedere boatibus illis sine iactura Ecclesiæ.* Turpe est vel puero mentiri; quanto magis viro. Cur ergo Misene, facis, quod si bonus vir esses; vel in pueris castigares? Nos ne Canonicos monemus, vt à diuinis hymnis concinendis desistant? An S. Paulus, quia non missus erat *baptizare*, sed *Euangelizare*; tacitè illos, qui baptizabant, monuit, vt à baptizando cessarent? Nouum profecto monendi genus. An quia non ago, quod tu agis, Misene, ideo me tacitè mones, vt à meis actionibus desistam? *Pungunt etiã Canonicos*, inquis, *cum scribunt, eam partem se amplexos esse, quæ minus culta sit.* Nos non pungimus Canonicos; sed tu nos vbique pungis conuiciis. Munus Canonicorum non est iuuentuti erudiendæ operam dare. Quocirca si societas munus hoc sibi delegit, nullam iniuriam Canonicis irrogauit. Eosdem non pupugit Ribadeneira, cum scripsit, partem minus cultam à societate electam esse. An non enim ea pars (ratio, inquam, tradendi omnes disciplinas à Religioso non alienas) iam cultior & vberior est; postquam extitit Ordo, qui se huic rei ex professo consecraret; qui perpetua serie scho-

ſcholis & Academiis profeſſores & præceptores ſuppeditaret, quibus poſt Dei animæq́ curam, nulla cura potior eſſet, quam curare, vt diſcipuli in pietate & litteris progreſſus quam maximos faciant, nulla ſpe vllius pretij, aut alterius temporalis emolumenti.

Dicitur ibidem, inquis, *baptiſmum neceſſarium eſſe ad ſalutem.* Quid hic tibi diſplicet Caluiniſta? *Addi debebat*, inquis, *ſi haberi poteſt; non enim priuatio ſacramenti, ſed contemptus damnat:* Si hæc verba in Euangelio legerem, crederem: ſed quia lego in Miſeno: non credo. Verba Chriſti clara ſunt. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu, non poteſt introire in regnum cœlorum.* At infans non baptizatus, etiam ſine Baptiſmi contemptu, non renaſcitur ex aqua & ſpiritu; infans igitur non baptizatus non poteſt introire in regnum cœlorum. Sola ergo priuatio ſacramenti damnat. Sed noui qualenam virus ſub his tuis verbis implicatum deliteſcat, quod nunc explicare non lubet.

Infames & facinoroſos non admittit hæc ſocietas, inquit Ribadeneira. Miſenus interiicit hæc duo vocabula: *Sed facit.* Item. *Ex accuſatione Academiæ Pariſienſis liquet contrarium.* Facere facinoroſos, Miſene, non religioſæ ſed hæreticæ inſtitutionis eſt, in cuius *diſciplina nullum magiſterium virtutis eſt.* Quod de Academię Pariſienſis accuſatione ais, puto te memoria lapſum (propemodum dixiſſem mente) niſi er-

ror librarij irrepſerit ita perperam ſcribentis, *pro inuectiua Antonij Arnaldi*, fratris tui ad mendacia & conuicia pæne gemelli, excepto quod tu in propatulo Caluiniſmum profiteris; *ille* ſpecioſo Catholici nomine tectus tacito ſub pectore Caluinum & Machiauellum condit; qui, vt criminationes ſuas vendibiliores redderet; ſub Pariſienſis Academiæ nomine eas venditauit; cum tamen non Academiæ, ſed ſuo & paucisſimorum aliorum loco Philippicam illam effutiuerit, quod te docebit Franciſcus Montanus Gallus, ſi relictis Arnaldicis Sycophantiis veritatem ipſam cognoſcere velis.

Mont. cõtra Arnal. cap. 3.

Quod verò Ribadeneira ſcripſit, à præfectis & magiſtris nouitiorum in ſingulorum ingenium ac facultates diligenter inquiri, id tu explicas eo conſilio fieri, *vt Ieſuitæ ditiores retineant, pauperiores excludant*, accepto *facultatum* vocabulo, pro fortunis & poſſeſsionibus, non niſi reclamante conſcientia. Vix enim tam ſtupidum, quanquam eximiè ſtupes, te arbitror, vt quæ mens Ribadeneiræ fuerit, quidque *facultatum* nomine intellexerit, non perſpexeris. *Facultates* mentis & ingenij examinant Tironum inſtitutores; non fortunæ & opũ: de quibus Nouitiis liberum, arbitratu ſuo diſponere. Quare vana etiam calumnia eſt, tum dimitti aliquem, & ex cœtu noſtro eiici, cum *ex egeſtate aut ignorantia eius nihil lucelli, aut vtilitatis publicæ, vel in augendis ſocietatis emolumentis, vel in idolis fulciendis ſperari poteſt.* Fuſtuarium mereris, cum hac acclamatione præconis; ἐσυκοφάντησας. Neutra

cauſ-

caussa est. Minimè verò omnium quæstus spes negata: Neminē ob penuriā excludimus, dummodo donis aliis gratiæ & naturæ probè sit excultus. Societas hæc non mercatorum est, sed seruorum Dei; in qua non opus æs in commune contribuere; sufficit, si operam & industriam pietatis & ingenij conferas; quam ab omnibus exigimus: etsi non à singulis parem; quia non omnes his dotibus pares; alius enim quinque, alius duo talenta accepit, alius vnum. Qui nullum, aut certè ad societatis institutum non accommodatum; eum, fateor, non retineri; sed vel exacto iam biennio, vel ante dimitti. Quod si necdum planè perspectus vota Deo nuncupauit; idque labentibus annis patefit, quod probationis tempore perspici non potuit: dimissio non datur inuito; nec offertur nihil cogitanti, sed non minore charitate & beneuolentia tractatur, quàm alij, qui pondus diei & æstus sustinent, & talenta sibi credita ad vsuras expendunt.

Gaudeo autem placere tibi formam gubernandæ societatis, quæ est, vt præsit vnus Generalis Præpositus, adiunctis quatuor Assistentibus. *Rectè*, inquis, *ac ordine hoc fit à Iesuitis.* Rectè hoc asseris & ordine, non item quod sequitur. *Olim idem fiebat in Ecclesia. Nam quatuor Patriarchæ erant eiusdem potestatis. Romanus, Antiochenus, Constantinopolitanus, Hierosolymitanus*: Falsum. Nunquam eiusdem ac Romanus Pontifex potestatis fuerunt tres reliqui, Antiochenus,

Hierosolymitanus & Alexandrinus, pro quo tu nobis Constantinopolitanum substituis; cuius in Canone illo Concilij Nicæni, ex quo Hæretici hanc æqualitatem stabilire volunt, nulla mentio, vt nec Hierosolymitani, sed tua nihil interest, num verè aliquid cites; quia calumniari instituisti; non docere.

Pergis. *Nihil iuris habebat Romanus Pontifex in alios, & poterant reliqui tres illum continere in officio.* Falsum, Misene, falsum. Maior omnibus erat: Quia Episcopus Episcoporum, Patriarcha Patriarcharum, Pastorumque Pastor: profer vel vnum exemplum potestatis ab illis tribus, vel potius à duobus Antiocheno & Alexandrino vsurpatæ in Pontificem Romanum tanquam in subditum. Sed nolo de his plura: quia plurima Bellarminus.

Ceterum quis non rideat, cum ais, è re Christiana futurum fuisse, si Pontifici olim assignati fuissent assistentes, ex Germania quidem Philippus Melanchthon; ex Gallia Caluinus, ex Hispania Ludouicus Viues. Egregia triga. Cur præteriisti ex Saxonibus Lutherum, & ex Batauis Erasmum? Forte ideo, quia *numero Deus impare gaudet.* At quinarius quoq; impar est. Forte, quia iuxta vetus dictū: *Tria sunt omnia.* Iam certè ima summis permixta cerneremus, & cœlum inferno, infernusq; cœlo cedere loco debuisset, his tam inclytis viris ad Reipublicæ clauū sedentibus. Pōtifex, si nescis, Cardinales Assistētes habet: horū cōsilia audit, maior nō modo singulis; sed & omnib. quia à Christo cōstitutus,

à Chri-

à Christo potestate illa donatus, à Cardinalibus & Ecclesia tantummodo declaratus. Quo fit, vt ipse supra omnes sit, non modò sigillatim; sed & simul & vniuersè spectatos. Alia ratio illorum, qui à communitate aliqua potestatem accipiunt, his enim singulis maior ipse est; non omnibus.

Nunc tua in nos conuicia denuò excutiamus. *Vide*, inquis, *arrogantiam impuræ Societatis*. Vide, Lector, impudentiam huius impuri Caluinistæ. Quid ita verò? *Gloriatur*, inquis, *de perfectione, ad quam tendat*. Dixerat Ribadeneira, omnibus religionibus eandem perfectionem esse propositam, quamuis ad eam diuersis viis & mediis tendant. An hoc est gloriari de perfectione? An hoc dictum tantam verborum asperitatem meretur, quantum tu hic bile percitus adhibes? *Quid est*, inquis, *illa perfectio; vbi inuenta, & apud quem, excepto Christo, reperta?* Facilis responsio, perfectio hæc, quam religiosa vita, vt finem propositam habet, charitas est, non qualiscunque, sed intensa, feruens & ardens; ad hanc remotis omnibus impedimentis Religiosi contendunt; & verò ex vocationis suæ instituto cõtendere debent. Hæc charitas, in qua perfectio consistit, non in solo Christo reperta est, quanquam in hoc perfectissimè & cumulatissimè; sed, nisi fallor, in diua virgine quoq; non enim frustra Angelus *gratia plenam* pronunciauit. Itẽ in Apostolis, & in tot sanctis Martyribus, Confessoribus, Virginibus, Monachis & Eremitis: Et hodie ad eandem aspirant; & perueniunt itidẽ plus minusue omnes illi, qui rebus mortalibus

à sese abdicatis Deo seruiunt; & in cultu diuino totius vitæ decursum consumunt.

Sed probas testimonio Clementis Alexandrini (loco tamen non notato) perfectionem inter homines non reperiri. Ait enim, *perfectionem esse apud Deum, qui semper docet; infantiam verò, & puerilem quasi inscitiam apud nos, qui semper discimus*. Loquitur Clemens de perfectione cognitionis diuinæ & nostræ, non de perfectione charitatis, nostramque ad illam comparatam, ait esse infantiam & paruulorum cogitationem, quod verissimum est. Hanc Clementis esse mentem testantur hæc verba, quæ subdit contra Hæreticos, *Mihi & mirari subit, quomodo quidam audeant se perfectos dicere & Gnosticos, supra Apostolum sapientes, inflati & elati, cùm ipse Paulus de se ipso fateatur, non*
Philip. 3. *quod iam acceperim, aut perfectus sim; sequor autem, si quo modo comprehendam*; gloriabantur isti Gnostici se omnia scire, vt & Celsus Phi-
Orig. li. 1. losophus apud Origenem; & Apollonius Ty-
cont. Cels. aneus apud Eusebium; hos refellens Cle-
Euseb. cõt. mens ostendit, eorum scientiam ad diuinam
Hierodé. compositam quasi nullam esse. Interim sicut non obstante hac humanæ scientiæ tenuitate, si cum diuina comparetur, verè quosdam appellamus *doctißimos, eruditißimos*, & ad summum doctrinæ culmen prouectos; vno verbo *perfectos*; ita non obstante, quod perfectio, quæ in charitate consistit, prope nullá sit; si ad infinitam illam perfectionem referatur; vera tamen perfectio est, in aliquibus maior, in

aliquibus minor: quia in charitaté consistit; quæ augeri & remitti potest, & sicut non obstante, quod hominis substantia fermè nihil sit collatione facta cum immensitate substantiæ diuinæ; licet in genere & gradu suo sit vera & perfecta substantia: ita accidit etiam in perfectione charitatis & gratiæ.

Quod si perfectio hæc in hac vita non reperitur, cur Christus ad perfectionem nos cohortatur; nec ad quamcunque; sed ad perfectionem sui patris. Cur Apostolus clamat; *perfecti estote.* Sed tu, more tuo, in vocabulo hæres; nihil perfectum existimans, quod ampliore perfectione perfici posit: quo pacto vix quidquam ex rebus creatis perfectum erit, cùm vix quidquam reperiatur, quod non posit amplius perfici; Imò nihil omnino; nam nulla res est, quæ à Deo pluribus perfectionibus, saltem externis, non queat absolutior reddi. Sed satis de perfectione cum Caluinista; qui ne notionem quidem nominis huius formare potest, nedum rei subiectæ. Matt. 5. 19. 2. Cor. 13.

Adiungis. *Distinguit Ribadeneira Religiones, & nescio quam dissimilitudinem introducit: Vnus est Deus; vnus Baptismus, vna religio, fide constans & charitate non ficta. Hanc nos agnoscimus; qui Christiani sumus.* Nescio num sis Minister seu Prædicans: hic certè Prædicantis munere fungeris; ita velut ex suggestu, quasi ad circumfusam multitudinem tonas. Cum vno Deo, Misene, cũ vno Baptismate, cum vna Catholica & Apostolica Religione; probe consistit illa Or-

dinum-

dinum diuerſitas, quia diuerſi ſunt non fide & doctrina; non fine illo vltimo, qui Deus eſt & beatitudo; non fine perfectionis, qui in charitate conſiſtit, ſed viis & mediis ad deſtinatas iſtas metas ducentibus. Idem volunt, idem quærunt, idem toto pectore exoptant; tota diſsimilitudo in via viſitur, non in termino ſeu terminis.

Addis, *Eadem eſt in omnibus confirmatio ſuperſtitionis; etſi diuerſitas aliqua eſt in conſtitutionibus, vt quondam in ſacris Iſidis & Oſiridis vnica ratio numinis religionisq́; erat: tamen teletæ (ſeu initiationis) diſcrimen intererat maximum.* Teſtem das Apuleium, qui te fabulari docuit. Doles nimirum omnes religiones ad propugnationem Catholicæ fidei, & ad oppugnationem hæreticæ perfidiæ conſpirare, quod tu homo, vt ab omni religione; ita & ab omni ſuperſtitione alieniſsimus, interpretaris *ſuperſtitionem*: ſed ſatius eſt, vt habeamur à te ſuperſtitioſi; quàm religioſi. Ego quidem, ſi optio daretur, mallem à te iudicari malus; quàm bonus. Nam ſi iudicarer à te bonus, hæreticus forem; ſi malum me exiſtimes, Catholicus ſum.

Comparatio tua diuerſarum conſtitutionum, quibus diuerſi ordines gubernantur, cum ſacris Iſidis & Oſiridis; non oſtendit diuerſitatẽ illam eſſe improbandam; vt non ſemel iam tibi in his libris apologeticis oſtendi, cùm ita argumentatus es: *Ethnici hoc vel illud fecerunt. Ergo repudiandum eſt.* Idem doceat te nunc S. Hieronymus, vt vel tandẽ calumnias inanes dediſcas, & quid ex eiuſcemodi argumento colligẽdum ſit,

S. Hier. li. 2. contra Iouin.

intel-

intelligas. Ita ergo S.Hieronymus. *Quomodo virginitati vera non praiudicat imitatio virginum diaboli, ita nec veris ieiuniis Castorum* (ita enim legendum) *Isidis, & Cybeles, & quorundam ciborum in aeternum abstinentia. Et sicut signa, quae faciebat Moyses, imitabantur signa Aegyptiorum, sed non erant in veritate: ita per omnia, quae in aemulationem Dei facit diabolus, nō religionis nostrae superstitio, sed nostra arguitur negligentia, id nolentium facere, quod bonum esse etiam seculi homines non ignorant.*

Caput vigesimum tertium continet nouam Gregorij XIII. Pontificis Maximi constitutionem, & societatis confirmationem, quam Misenus, non reuerentia Summi Pontificis, nec quod iam ad fundum calumniarum peruenisset; inexhaustus enim est, sed nescio quam aliam ob caussam intactam praeterit, contentus de ea suum lectorem monuisse. Itaque progredientem ad vltimum caput sequamur. Vbi Ribadeneira fusè docet; cur Collegia habeat Societas iuuentutis instituendae gratia, multaque ex sacris & profanis Auctoribus adfert, quibus demonstrat, quā salutare sit, bonis moribus & litteris iuuētutem *expolire.* Misenus ait, id eo consilio ab Auctore fieri, ne quis existimet *rem antiquissimam esse nouam.* Calumnianti excidit veritas, etiam praeter voluntatem: Omnino enim antiquissima res est, vt iuuentus à viris religiosis instituatur. Memini me legere, ipsum S.Hieronymum de se ipso scribentem, se, cùm in Bethleemitico Monasterio versaretur (at quantus vir Misene) adolescentibus Virgilium & Liuium explicasse. Sed S. Hieron. cont. Ruffinum.

vt

vt hoc antiquiſsimum ſit; vt allatis exemplis non paucis demonſtrat etiam Auctor noſter, at certè antiquatum iam & fermè collapſum inſtaurauit Societas, & quod olim à paucis præſtitum, id curauit, vt à quam plurimis præſtaretur; vt taceam planè nouum eſſe, & ſuperioribus ſeculis inauditum, vt integer Ordo; qua patet orbis diffuſus, inter primarias ſuas occupationes vendicaret ſibi iuuentutis inſtitutionem non modò in ſublimioribus illis Philoſophiæ & Theologiæ diſciplinis; ſed & in manſuetioribus Muſis; aut oſtende mihi, Miſene, vel vnum Ordinem, qui ante Ieſuitas hanc prouinciam ex inſtituto excolendam ſibi delegerit. Euolue tuum Polydorum; abſque quo ſi eſſet; nihil penitus de religioſis Ordinibus ſcires.

Quod autem Ribadeneira de corruptis huius ſeculi moribus conqueritur, *quid aliud*, inquis, *Lutherus ſcriberet, ſi viueret*. Non ſum neſcius, Lutherum itidem conqueri ſolitum de corruptione morum, vitiorumque vbertate. Sed hoc inter Ribadeneiram & Lutherum intereſt, quod ille conqueritur, vt Catholicus, & qui ex animo vitia exciſa cupiat; hic vt Hæreticus, & ſimulatè, & vt omnis improbitatis Auctor. Conqueritur Lutherus de ſceleratis in Eccleſia, non vt in Eccleſia ſanet, ſed vt ex Eccleſia ad ſynagogam ſuã pelliceat, & ſceleratiores efficiat; more Donatiſtarum, *qui*, vt inquit ſanctus Auguſtinus, *commemorando & exaggerando multorum in Eccleſia peccata, quaſi apud ipſos iuſti aut plures aut omnes ſint, ab vnius Eccleſiæ veræ matris vberibus nos auertere atque arri-*

Auguſt. in Pſalm. 10.

arripere moliuntur, *affirmantes, quod apud ipsos sit Christus, & quasi piè studioseq́; admonentes, vt ad eos transeundo transmigremus ad Christū, quem se habere mentiuntur.* Cōqueritur Lutherus de praua vita, vt incendiarius de excitato à se incendio. Ignem approperat exstinguere, sed oleo, & id genus aliis nutrimētis, flāmæ potius alendę, quā cohibendæ idoneis. Nullus vnquā Hæreticus exstitit, qui publica vitia emendarit; semper cum hæresi nouæ flagitiorum copiæ inuehuntur; & quò plures hæreses exoriuntur, eò vberior scelerum messis succrescit. Nam post hæreses semper *plurimi porci currunt*, quos, vt ait sanctus Hieronymus, *Gehennæ succidiæ nutriant.* S. Hier. li. 2. contra Iouin.

FINIS LIBRI TERTII.

APOLO-

APOLOGIAE PRO VITA IGNATII LOIOLÆ

LIBER QVARTVS,

CAPVT PRIMVM.

Refutatio calumniarum in sex priora capita libri quarti.

IN capite primo libri quarti abdicare se conantem Generalatu Ignatium Socij prohibent, Quid hic Misenus? *Ex Ignatio*, inquit, *Paulum Apostolum hypocritæ faciunt.* Qua de causa, oro? Quia inter ceteras rationes, quas attulerunt, vt generalis Præpositi officium, retineret; adduxerunt etiam hanc; quod ipse
1.Cor.3. *vt sapiens Architectus*, fundamentum Societatis posuerit; supra quod ipsi & reliqui eius filij, tanquam *lapides viui superædificarentur*. Tam vecors & amens, credo, non es, vt putes socios Ignatij fecisse ex Ignatio Paulum, quoad naturam. Quod si ex Ignatio fecerunt Paulum imitatione; seu, si persuaserunt sibi, Ignatium exstructione Societatis; & in hac tam admiranda fabri-

fabrica excogitanda & disponenda, sapientem illum Architectum Paulum imitatum esse, atque adeò Paulum fuisse non natura, sed imitatione, quid hic culpæ contraxerunt? Quæ enim culpa imitari Apostolum; qui ad sui imitationem omnes inuitat. *Imitatores mei estote*, inquit, Philip.3.
sicut & ego Christi: Nihil excipit, in quo exem- 1.Cor.11.
plar ad imitationem propositum aut nolit, aut nequeat esse; si in omnibus: ergo etiam in architectonicæ sapientiæ peritia: Quod si imitator alicuius, ille ipse est, quem imitatur, non natura, sed imitatione: cur Ignatio nominis huius honorem inuideas? Cur ægrè feras; si pro tali à primis illis Societatis patribus sit habitus?

Quamquam in toto capite nulla penitus de sancto Paulo fit mentio; nulla inter illum & Ignatium instituta est comparatio. Calumniæ ansam inde tantummodo accepit Misenus; quia Ribadeneira modos quosdam loquendi ex Apostolo vsurparat, vt spirituale hoc Societatis ædificium ab Ignatio feliciter fundatum, oculis & animis eò clarius repræsentaret. Si quis Minister Caluinianus pro concione diceret, Caluinum sectæ vestræ esse parentem, ipsum Magistrum omnium ac ducem à Deo electum, vt huius spiritualis ædificij, quasi architectus, fundamentum poneret, super quod Caluinistæ, tanquam *lapides viui* superædificati, ipso *summo angulari lapide Christo Iesu, coalescant in templum sanctum cum Domino*: nihil, opinor, quod calumniis incesseres, hic reperires: imò dictum hoc tanquam aptè ad Caluinum accommodatum,

ſummoperè, vt ſapiens Caluiniſta', laudares. Si Caluinus tuus ſine ſcelere Paulus eſt, iudicio tuo; cur non idem eſſe poſſet Ignatius? Largire, mi Miſene; hac in parte tantum Ignatio, quantum largiris Caluino.

In ſecundo capite exponit Auctor, quomodo Ignatius animum ad Conſtitutiones ſcribendas adiecerit, deiectus ſpe deponendi onus præpoſiti generalis. Hanc ſpem vocat Miſenus *ſimulatam*, ea, credo, de cauſſa: quia Miſenus, nihil ſeriò agit, niſi cùm calumniatur & mentitur; hæc enim duo negotia ſummis viribus ſibi perficienda putat. Reliqua omnia ſimulatè facit. Hinc alios ex ingenio ſuo æſtimans, omnes ſibi reputat eſſe ſimiles. Interim mirandum eſt; quam acuta ſit mente Miſenus; qui intimos & abditiſsimos pectorum receſſus penetrat, hominum non modò adhuc viuentium, ſed & ante quadraginta & amplius annos ex hac vita ad alteram euocatorum; quo tempore Miſenus iſte vel nondum natus erat; vel in cunis iam tum tenui meditabatur arundine dolos & calumnias; quas aliquando effuſurus eſſet. Inter quas & hæc, cùm ais; *incubuiſſe Ignatium, vt certis ſocietatem legibus vinciret, digniorem, quæ vinculis ferreis conſtringeretur; & in Orcum præcipitaretur.*

S. Hier. li. 1. contra Iouin. Mihi tu quidem tanquam arreptus morbo phrenetico *Hippocratis vinculis* alligandus videris. Quid enim hæc tua dicta aliud ſunt, quàm Origen. li. 1. contra Celſum. inſaniæ plena conuicia cuiuis petulanti linguæ obuia? *Dicendum*, inquit Origenes, ſimilia Celſi maledicta refellens: *hæc verba congruere rabulæ,*

le, non ei, qui pollicita præstare, & vtilissima scholia scribere *studeat.* De illustrationibus & visionibus Ignatio diuinitus oblatis, quas hic solitis argumentis, hoc est, meris criminationibus iterum exagitat Misenus; actum iam est copiosè libro primo, disiectæque nebulæ; quas Caluinista iste veritati offundere nitebatur.

Quod autem Ignatius quadraginta continuos dies Deo sacrificium Missæ obtulit, ob id vnum, vt statueret, expediretne nostris Professarum domorum Ecclesiis reditus aliquos esse ad ipsarum Ecclesiarum vel fabricationem, vel cultum & ornatum; id duobus scholiis illustrat Caluinianus Scholiastes: Alterum continetur his verbis: *O diligentem sacrificulum; ô caussam grauem, quæ tot sacrificia requireret.* Alterum his: *Nota nouum vsum cœnæ Dominicæ.* Tolle *sacrificuli* scomma, & substitue *Sacerdotis* Christianum vocabulum, fateborque Ignatium diligentem fuisse sacerdotem; & in immolando diuino sacrificio assiduum; nec leuis caussa, nisi apud leues, propter quā quadragies sacris operatus Ignatius. An non enim maxima deliberatione, & non tam cū hominibus, quàm cū Deo consultatione egebat negotium illud, non temporarium, sed perpetuum futurum; non ad vnum alterumue hominem, sed ad integram religiosam familiā tam longè latèq; diffusam spectaturum?

Porro quod hunc vsum sacrosancti sacrificij miraris, vt nouum, satis indicas te ignorare quæ sit sacrificij nouæ legis virtus, & quo fine ab Ecclesia DEI perpetuo sit

immolatum. Nec mirum, te hæc nescire: Non enim sacrificantibus, sed cœnantibus assistere soles: non sacrificare, sed cœnare doctus. Cœnã certè Caluinianam ineptam esse explorãdæ numinis voluntati, libenter concedo; moneoque te, Misene, vt si qua res ardua tibi expedienda occurrat, quæque Dei ope & directione valde indigeat, ores potiùs, quàm cœnes: Citius enim quid facto sit opus, intelliges orando, quàm cœnando.

Tertium & quartum caput omittit Misenus; quod agant de institutione Romani Collegij; & aliorum in Hispania; *quæ me*, inquis, *non visurum puto vnquam*: nec suadeo, vt eorum videndorum cupido te capiat: Aut enim in Hispaniis versari deberes, vt manifestus Caluinista; aut vt occultus. Illud periculi plenum est; hoc hypocriseos & simulationis.

In quinto capite memoratur mors Claudij Iaij vnius ex primis Ignatij sociis. *Scire velim*, inquit Misenus; *quid anima ipsius factum, in cœlumne, an in purgatorium abierit.* Deum examina, Misene; non Ribadeneiram: ille enim nouit, quis locus cuiusque animæ meritis consentaneus; nemo hominum id exploratum habet, nisi singulari beneficio alicui diuinitùs patefiat, quod factum, cùm animæ Hozij & Codurij ex hac vita ad cœlestem migrarunt. Ne tamen nihil ad quæstionem tuam respondeamus; noueris, Misene, nos non frustrà nobis persuadere, animam Claudij, rectà ad Superos translatam esse. Hanc enim sedem egregia vitæ sanctitate iam dudum promeruerat vir Dei, rerumque

cœle-

cœlestium amans, mundi contemptor, cui *viuere Christus, mori lucrum*. Vtinam tu tam certus cœli esses, incertior orci, quàm es, dum Caluinianus es.

Si de Caluiniana anima quæstio tua proponatur, paucissimis verbis res cõfici potest. Nam purgatorium vobis non est destinatum, vt ipsimet fatemini; nec limbus paruulorum ad vos pertinet, quia nec sensibus, nec malitia paruuli estis: Multò minus reseruatur vobis limbus Sanctorum, etiam vestro iudicio. Nec ad cœlum ascendere potestis: quia nimis altum est; Laboratis vertigine; deinde qnis vestras animas eò subueheret, destitutas alis gratiæ & diuinæ charitatis? Nec superest aliud habitaculum, quàm *loca senta situ*, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror.

Caput sextùm exprimit initium & caussas Germanici Collegij Romæ instituendi, *de quo ego non laboro*, inquit Misenus. Leuas ergo me labore; quia si de hoc collegio laborasses; mihi vtique etiam laborandum fuisset. Pergamus ergo simul ad caput, quod proximè subiungitur.

CAPVT II.

Refelluntur cauillationes in caput septimum.

IN capite ſeptimo memoratur obitus Franciſci Xauerij, *qui in India*, inquis, *tot homines conuertit ad Religionem Chriſtianam, quot conuerti auctori viſum.* Tuos mores deſcribis, Miſene, non Ribadeneiræ. Tu enim non quod factum, ſed quod tibi inanisſimè viſum ſcribere conſueuiſti. Verax hiſtoricus, qualis Ribadeneira, res geſtas ſcriptis mandat; non ſua phantaſmata.

Inter laudes Xauerij, inquis, *miror etiam hanc poni, quod fuerit virgo & impollutus.* Ideo fortaſſis miraris; quia exiſtimas, vt olim Nero & alij Ethnici, neminem poſſe eſſe *virginem & impollutum.* Ne tamen tam bruta perſuaſione imbutus videaris, aliam cauſſam tuæ admirationis adducis. *Non aliter*, inquis, *poterat eſſe ex voto caſtitatis:* imo verò poterat poſt votum caſtitatis ſuſceptum caſtisſimus eſſe; nec tamen planè virgo & impollutus. Quid enim ſi ante caſtitatis votum in matrimonio vixiſſet, quales non paucos in religionibus inuenire eſt, qui ex voto caſtitatis caſtisſimi ſunt, nec tamen virgines & planè impolluti. Deinde poteſt quis ante caſtitatis votum, & antequam Deo ſeſe per Religionem conſecret, virginitatis iacturam facere modo illicito; etiamſi poſtea ex voto caſtam & immaculatam vitam ducat; Talis non erit virgo, nec planè impollutus.

lutus. Augustinus post conuersionem suam à Manichæorum secta ad veram fidem, instituit vitam castissimam, nec dubium, quin ex voto, quia Monachus, & Monachorum institutor, & tamen non fuit *virgo prorsus & impollutus.* Idem dictum puta de aliis quàm plurimis. Ex quibus intelligis, Xauerium potuisse castitatis voto obstrictum, votique obseruatorem religiosissimũ esse, & tamẽ non *prorsus virginem & impollutũ;* si videlicet ante votum editum virginitatem & integritatem amisisset: quod multis sanctitate & eruditione clarissimis viris contigit. Non ergo laudat Ribadeneira Xauerium à re, quæ necessariò cum voto votique obseruatione connexa sit; sed ab excellentiore quodam munere, nimirum ab innocentia à primis annis, vsque ad extremum spiritum inuiolabiliter custodita.

Licet hic suspicari, inquis, *non omnes Iesuitas esse tales, aliâs laus esset communis omnium, non peculiaris Francisci.* Mirabiles formas consequentias. *Xauerius fuit virgo prorsus & impollutus. Ergo non omnes Iesuitæ sunt tales*: Probas antecedens: *Quia laus esset communis omnium, non peculiaris Francisci*, perinde ac si quis ita sine ratione ratiocinaretur. Paulus Apostolus planè fuit sanctus, & charitate Dei incensus: Ergo non omnes Apostoli sunt tales, aliâs laus esset communis omnium, non peculiaris Pauli. Quasi verò laus communis omnium nequeat tribui vni: Imo ideo cuilibet tribui potest; quia quiuis

communitatis illius pars eſt, & vt pars particeps laudis illius efficitur; vt ſi de ciuibus alicuius ciuitatis verum ſit affirmare, omnes eſſe bonos viros, iuriſque & æqui amantes, vtique idem de ſingulis verè affirmare licebit; & ſi quod totius eſt, tribuam vni, quatenus totius illius pars eſt, quis me niſi iniquus & inuidus reprehendet? Quis tecum exclamabit: *Ergo non omnes tales ſunt, qualis iſte*, imo verò ideo iſte talis eſt; quia omnes tales. Quis vociferabitur laudem communem omnium, fieri propriam alicuius? Hæc dixerim, vt cognoſcas, quàm inconſideratè quiduis effutias. Faciamus enim non omnes Ieſuitas eſſe *virgines* prorſus & *impollutos*, vt fuit Xauerius; at neceſſe non eſt; vt quod tu inſinuas, ſint flagitioſi iam dum Ieſuitæ ſunt, votoque caſtitatis obſtricti; quia fortaſsis aliqui matrimonio iuncti fuerunt. Fortè aliquibus accidit id quod Auguſtino & aliis. Non omnes *Ioannes ſunt*: reperiuntur *& Petri*: ſatis eſt, quod poſtquam à vana ſeculi *conuerſatione* abſtracti ad Deum viuum ſeſe conuerterunt, promiſſa faciunt; & quod vouerunt, Domino ſanctè & integrè præſtant. Sed tu vel ſine occaſione calumniandi occaſionem arripis.

Non memini me legere, inquis, *in vllo auctore Latino marem dici virginem*: Si vir virgo eſt, poterit & vigo dici; nam quod res eſt, id & nominari poteſt; An putas ideo nullum marem dici poſſe virginem; quia difficile, ne di-

ne dicam impossibile est, inuenire marem Virginem de grege Caluinistarum, qui, vt S. Hieronym' de Iouinianistis ait, *equi insanientes in fœminas facti sunt, statim vt mulieres viderint, adhinniunt, & impatientiam suam, pro nefas, scripturarum solantur exemplis.* Hæresis certè id effecisse videtur, vt nomen Virginis non modo non queat amplius tribui hæreticis maribus, sed vix etiam puellis. Nam quod S. Hieronymus ait de fœminis à Iouiniano deceptis, id iure optimo quis vsurpet de fœminis Lutheranis & Caluinianis: *Ipsæ mulieres miseræ & miserabiles præceptoris sui* (Lutheri & Caluini) *verba cantantes: quid enim nisi semen requirit Deus? non solum pudicitiam, sed etiam verecundiam perdiderunt, maiorique procacitate defendunt libidinem, quam exercent.*

Hier. li. 2. contra Iouinian.

S. Hier. lo. cit.

At quod in Cicerone alioue latinitatis Auctore nomen *Virginis* non legisti tributum mari; quid refert? quam multa quotidie in ipsis sacris bibliis, & in Ecclesiasticis monumentis legimus: quæ frustrà quæras in Ethnicorum monumentis? An non in Apocalypsi nomen Virginis maribus tribuitur; vt & græcum παρθένος: quod ipsi vestri Interpretes vitare nequeunt; si fideliter locum illum velint reddere: *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati; Virgines enim sunt, hi sequuntur agnum, quocunque ierit.* In quæ verba S. Hieronymus; *De singulis*, inquit, *tribubus, excepta tribu Dan, pro qua reponitur tribus Leui, duodena millia Virginum signatorum creditura dicuntur,*

Apoc. 14.

Hier. lib. 1. contra Iouinian.

cuntur, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Ac ne putaremus de iis dici, qui scorta non norunt: statim intulit: Virgines enim permanserunt. Ex *quo ostendit omnes, qui virgines non permanserunt ad comparationem purissimæ & Angelicæ castitatis, & ipsius Domini nostri Iesu Christi, esse pollutos.* Hi *sunt, qui cantant canticum nouum, quod nemo potest canere, nisi qui virgo est.* Idem Hieronymus Iacobum Apostolum *virginem* vocat, & Christū, quem dicit, *ipsum Virginem* primitias *Virginum suorum in se Virgine* dedicasse. Similia alij patres: quos si Ribadeneira imitatus est, cur reprehendis? aut si hunc reprehendis, cur non & illos?

Ex quo vides falsum esse, quod subiungis; *Vrbano secundo ita loqui concessum fuisse, propter Pontificiam auctoritatem*; Nam interpres vetus Apocalypseos, imò & Hæretici, & S. Hieronymus, ita locuti sunt; & tamen non propter Pontificiam auctoritatem. Quod si Ribadeneira dixisset, *Virgo impollutus*; *perpetuus*, vel aliud de genere eodem, potuisses fortasis ei, tanquam seuerus Orbilius, diem dicere, dicamq́; scribere, velut reo læsæ Maiestatis Grammaticæ; at id fecisset non sine exemplo Patrum, nominatim ipsius Hieronymi, apud quem vidisti iam, *virgines signatos, virgines suos*; ac proinde cum Ribadeneira Hieronymum quoque & alios non paucos vocare debuisses in iudicium, quos nemo sanus latiniores & eloquentiores Miseno esse negat.

Argutè

Argùtè verò Vrbani Pontificis Canonem interpretaris; *quo*, vt inquis, *sanxit, ne quis ad ordines admittatur, nisi sit Virgo*: hoc est, vt explicat Balæus; *inconiugatus; scortator, Sodomita: vel vterque*. Nesciebam te esse tam insignem glossatorem Canonum: Si Balæo virgo est *scortator, Sodomita*, vel *vterque*, tum non abnuo, Balæum fuisse Virginem: Quia fuisse egregium scortatorem, supra ex Alano Copo ostendimus. Reuoco item quod supra dixi, *nullos* (ita liceat loqui, Misene, sine tua virgula) apud Hæreticos reperiri *virgines*. Si enim ex noua Balæi & tua impositione, nomen virginis prædictam notionem subiectam habet, libentissimè concedo, omnia apud vos esse plena *Virginum, qui* (nisi malis, quæ) *putant delicias esse, iniustitiam, sordes & maculas, & nihil aliud, nisi de voluptatibus cogitantes; qui habent oculos plenos adulterio, & insatiabili libidine, & decipiunt animas necdum Christi charitate robustas*. Nec plura de his, tantum moneo te, vt si Pontificum canones legere velis, Gratianum potius adeas quàm Balæum, apud quem aliter sonat hic Canon, quàm à te ex Balæo referatur. Sic enim habet: *Nemo ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, aut probatæ sit castitatis, & qui vsque ad Subdiaconatum vnicam & virginem vxorem habuerit.*

Hier. lib. 1. contra Iouinian.

d.32. Can. Nemo.

Necdum finis corrigendi, q̄ correctione non eget; Ait Ribadeneira, Xauerium in aduersis fuisse *infractum*: Tu negas hoc sensu hanc vocẽ apud probatæ notæ Auctores reperiri. Nõ agitur

hoc

hoc, Misene, vt singula, quæ Ribadeneira vsurpat vocabula, ex Ciceronis aut alterius Ethnici scriptoris officina deprompta monstremus. Fas etiam est, Christiano præsertim, SS. Patrum, vt Hieronymi, Augustini, Tertulliani, Lactantij, Arnobij & similium vocibus vti. Deinde non
Plin. lib. 8. cap. 50. malus, opinor, latinitatis Auctor Plinius est, cui *infractus est, non fractus*; Et doctissimus quidam vir apud Ciceronem idem vocabulum eodem
Cic. orat. post reditũ ad Quir. sensu accipit: sed satis, si non nimium de his Miseni nugis.

Budeus legit nõ modo infracto, vbi alij: nõ modo non infracto. Scribit Ribadeneira Xauerium ter fecisse naufragium, vt *habeamus*, inquit Misenus, *alterum Paulum*. Si alter Paulus est, quisquis ter naufragium facit; multi profecto Pauli erunt ex nautis, qui ne pilum quidem Pauli habent. Triplex naufragium non recensetur à Ribadeneira, vt ex Francisco faciat Paulum; sed vt ostendat, quid Xauerius terra marique pertulerit. Duos aliquando tresúe dies, inquit Ribadeneira, Xauerius iactatus vndis in tabula seruatus est, *vt habeamus*, ait Misenus, *alterum Vlyssem*. Eadem verba adiicere potes ad illud
2. Cor. 11. Apostoli dictum: *nocte & die in profundum maris fui*, nisi forte ex Apostolo pro tua reuerentia & modestia velis facere Palinurum.

Subiungis: *Nequid autem superstitionis complemento desit; Auctor addit, orationis spiritu excellens erat Xauerius, in qua totas frequenter noctes ponebat*. An tu pro superstitione habes, *sine intermissione orare*, totasq; noctes non somno, sed precib⁹ trãsigere? Sed animaduerto, cur hæc res narib⁹ tuis superstitionẽ halet. Preces fundebat Xaue-

Xauerius *coram ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento.* Id ſcilicet Caluinianus ſpiritus ferre nequit. *Habemus hic*, inquis, *alterum Ignatium, ſed ſtupidiorem.* Quid ita verò? Quia Auctor ſcribit, Xauerium in Iaponia ſuis pedibus iter facientem, ita interdum acceptum eſſe, vt vepribus ſe indueret, in lapides offenderet, pedes laceraret ſine dolore, ſine ſenſu. Ad illa verba, *ſuis pedibus*; annotat in primis Scholiſtes: *mirum ni alienis.* Quid? tune nunquam alienis pedibus iter feciſti? Quid cauillaris nugator? Nonne ita loqui licet, ſi quis peditem, non equitem fuiſſe ſignificare velit? Sed hanc cauillandi libidinem affricuerunt tibi ſeruuli & paraſiti Plautini; quibus talia dicta frequenter in ore.

Secundò, talem hominem, qualis hic deſcribitur à Ribadeneira, ais *ab Ariſtotele vocari furioſum & veſanum.* Mentiris Miſene; vt paucis me expediam: nullum eiuſmodi hominem vidit Ariſtoteles vnquam, qualis Xauerius, nullum eiuſcemodi deſcripſit: *μαινόμενον καὶ ἀνάλγητον* Ariſtot. 3. appellat Ariſtoteles illum, qui viro forti per ex- Eth.cap.7. tremum oppoſitus, nihil penitus metuit, *ἀφοβίᾳ* & ſtupore defixus. Talis non fuit Xauerius virtute fortitudinis inclytus, quem à tua calumnia vel ipſe Ariſtoteles vindicaret, ſi viueret; in medio cum virtute conſtitit, non in extremo; at furioſi illi & ſtupidi, de quibus Ariſtoteles, in extremo verſantur. Nam quod moleſtias viæ & pedum vulnera non ſenſit, id non ſtuporis, ſed cœleſtis cuiuſdam ardoris; quo circum præcordia flagrabat; argumentum erat.

An

An neſcis, generoſos milites ita pugnandi cupidine aliquando abripi, & quaſi à ſenſibus abſtrahi, vt grauiſsima vulnera, ne animaduertant quidem, donec ardor ille reſederit? Quid mirum, ſi idem Xauerio euenit in remotiſsimis illis regionibus: cum tot hoſtes ſibi debellandos, & tam arduum certamen ineundum intueretur, cum vexillum crucis contra trophæum Diaboli, iis in locis erigere cogitaret, quibus fortaſſis lux Euangelij nunquam affulſerat: Plenus Deo cœleſtibusq́ ſolatiis, quibus effectum; vt corporis incommoda ſine doloris ſenſu toleraret; dulcedine illa rerum ſpiritualium omnem moleſtiam & aſperitatem laboris ſopiente; cuius rei experimento ſi Miniſtri Caluiniani tecum carent, & ſi vel culicis morſum ſine gemitu non ferunt, haud mirum, quia peponem loco cordis habent.

Interim cum Xauerium *inſanum* nominas; iam nunc mihi contemplari videor ſtatum illum terribilem, cum *ſtabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt, & qui abſtulerunt labores eorum*, cum tu, niſi reſipiſcas, tuique ſimiles, non Xauerium inſaniæ, ſed voſmetipſos ſummæ dementiæ accuſabitis, illamq́ue threnodiam flebilibus vocibus modulabimini, an lamentabimini? *Nos inſenſati* (nota Miſene *ἀναλγήτυς ſeu ἀναισθήτυς*) *vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt.*

Sap. 5.

Si talis fuit, inquis, *Xauerius; non miror illum vapulaſſe à Diabolo; ſic enim Auctor: Orantem illum*

lum Diabolus grauiter aliquando verberauit. Ignoranti excidit veritas, & ex dentium septo effugit; si tamen excidere tibi potest veritas; quæ nulla in te est, nisi aliunde profecta in os tuum derepente inuolet; parique celeritate euolet, ne suffocetur. Omnino quia talis fuit Xauerius, à Dæmone vapulauit; sicut & S. Antonius ab eodem salutis nostræ capitali hoste plagas plurimas accepit; quia Dæmonibus toto vitæ suæ instituto ex diametro aduersabatur. Non puto te aut vllum alium Caluinistam à Diabolo vnquam verberatum esse. Nimis amat vos. Quis pugnis amicos oneret? pugni Diabolo non gestiunt in amicos, sed in inimicos. S.Athan. in vita S. Antonij.

Porro Xauerius ex Iaponia primitias quasi Ecclesiæ & Summo Pontifici offerens, hominem Iaponium non modo salutaribus baptismi vndis ablutum, sed & in societatem nostram adscriptum Romam misit; vt perspecta maiestate Romanæ Ecclesiæ, inquit Ribadeneira, in patriam reuerteretur. Hic Misenus; *O superbum Iesuitam, filij Dei regnum in his terris nullam habet* maiestatem: Vestra videlibet sententia; at non Prophetæ, cuius hoc de Christiana Ecclesia oraculum: *Et erunt reges nutritij tui, & reginæ nutrices tuæ: vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.* An hic nullam, Misene, agnoscis Maiestatem? Si veteris Synagogæ in templo, in sacrificiis, in ritu & cæremoniis sacrificiorum, in numero & multitudine & ordine ministrorum; in copia Isaiæ 49.

victi-

victimarum, in auro & argento alióque apparatu, tanta maiestas fuit, quantâ quoad Iudæorum Respublica stetit, sol oriensq́ue cadensq́ue nūsquam gentium aspexit; an tam insipiens es; vt Ecclesiæ Christianæ, cuius vetus illa vmbra dūtaxat erat; nullam censeas esse maiestatem, nullum splendorem, nullam magnificētiam? Quasi verò fieri possit, vt sit magnificentior vmbra, quàm corpus: aut figura, quàm veritas: sed proprium vobis est luci Ecclesiæ tenebras velle offundere: ne luce clarius elucescat vos extra Ecclesiam esse.

Scribit Ribadeneira, Xauerium multis quæstionibus, iisque diuersissimis sibi propositis, ita omnibus vna responsione satisfecisse; vt omnibus omnes dubitationes scrupulósque eximeret: idque multo etiam euidentius atque illustrius, quàm si sigillatim cuique respondisset: *Non dissimilis hac in parte agyrtis*, inquit Misenus, *qui panacéam vendunt, qua omnes omnium morbi curantur.* Non desunt, qui credant, Apostolos, accepto Spiritu sancto, vno sermonis idiomate vsos, ab omnibus quantumuis diuersissimarum linguarum nationibus intellectos esse: quod colligunt ex illo miraculum tantum admirantium dicto: *nonne, ecce, omnes*
Act. 2. *isti, qui loquuntur Galilæi sunt, & quomodo nos audiuimus vnusquisque linguam nostram, in qua nati sumus.* Qua ergo facilitate Deus efficere potuit; vt vna lingua audita; quiuis eas notiones animo formaret; easque res intelligentia apprehenderet; quas formasset & apprehendisset, si vocabula suæ linguæ audisset, eadem etiam potentia

effi-

efficere potuit, vt Xauerio cum Bonziis disputante; vna responsio diuersis; imò & disparatis quæstionibus satisfaceret; Deo interius mentes erudiente; & id quod diuersæ solutiones & responsiones præstare debebant, per diuinum illud suum magisterium præstante. Quod si ideo Xauerius tibi Agyrta est, panacea omnibus morbis depellendis instructus, nescio cur non & Apostolos in Agyrtarum numero collocaturus sis, illa sua lingua, omnium linguarum vim & efficacitatem posſidēte, tanquam panacea quadam munitos.

Cetera quæ Ribadeneira commemorat de ægris à Xauerio per signum crucis; aut per aquam lustralem sanatis, de energumenis liberatis, de cæcis illuminatis, de mortuis excitatis, de Prophetiæ dono; deq́ue aliis non paucis miraculis: refellit Misenus quatuor argumentis. Primum est; *Quis hæc credat præter Iesuitas & alios fanaticos?* Secundum. *Ribadeneira metuens, ne edicto vetetur mentiri, corradit mendacia crassissima.* Tertium, *eiusmodi mendaciis in filium Dei blasphemiis, Iesuitæ chartas complent.* Quartum, *nemo non videt Iaponium illum* (qui Romam venit) *à Xauerio ideo fuisse ablegatum, & domi oneratum mendaciis, vt Romæ illa venum exponeret.* His argumē-tis, Misene, quid non euertes; si argumenta sunt, & non potius impudentis linguæ scommata & conuicia, tibi tamen tam familiaria, vt nulla alia vnquam à te sint exspectanda. Cur non calumniis tuis aliquam saltem veri vmbram affingis, ductis rationibus vel à persona Xauerij; vel à natura & conditione miraculorum, vel à tem-

 pore,

pore, vel aliunde, quibus si non verè, saltem in speciem videaris historiam Auctoris nostri refutare. Nunc cum sola & nuda conuicia iactes, quis te non rideat? quis te impostorem esse non animaduertat? totidem enim verbis, quiuis alius tui similis criminator oppugnare poterit miracula D. Hilarionis, D. Antonij, plurimorum Anachoretarum; quæ S. Hieronymus, Athanasius & Theodoretus prodiderunt. An propterea euertet?

Euseb. in lib. contra Hieroclé. Cum Eusebius contra Hieroclem miracula de cœcis visu, deq́ue mortuis vita donatis, quæ de Apollonio Tyaneo ferebantur, & à Philostrato litteris consignata sunt, refellere instituisset, tanquam commentitia, non contentus fuit dicere: *Quis hæc credat præter Hieroclem & Philostratum, & alios fanaticos? Mentitur Philostratus: discipuli Apollonij mendaciis onerati, ea mundo venalia proposuerunt*; Sed re altius & penitius introspecta, ductis argumentis validissimis à persona, vita & moribus, ab inconstantia & leuitate Apollonij, à testimonio discipulorum eius, à propria confessione, aliisq́; circumstantiis accuratissimè ostendit, ea omnia fuisse partim vana diaboli ludibria; partim arrogantissimi Tyanei falsissima commenta. Cur non simile quid hoc loco præstitisti? cur, nisi quia nequiuisti? Magnum certè Xauerij miraculis præbes veritatis testimonium, Misene; cum ea non nisi illis spiculis oppugnas, quæ quo quis sceleratior est; eo promptius & copiosius promit.

Similibus machinis ea, quæ sequuntur, inuadis: *Quæ de corpore mortuo*, inquis, *confingit, ridicula*

dicula sunt, quod scilicet durauerit per quindecim menses incorruptum, naturali colore ac viuido, humida carne ac succosa, nihil tetri odoris aut fœdi præ se ferens: *Ex hoc vno*, inquis, *discimus frontem huius sectæ*. Imò ex hoc vno, vt alia infinita non suppeterent; discimus tuam frontem; qui præter nudas asseuerationes & criminationes nihil penitus affers; & nec vel stultis quidem probabilem rationem adducis, cur hæc, quæ de Xauerij corpore Ribadeneira refert, à vero sint aliena. Quid enim? An tu solos Iesuitas in India esse credis? An non plurimi Lusitani omnis cõditionis & status, id quod Ribadeneira scribit, oculis suis aspexerunt? An non tota Goa, Prorex Indiæ, & totus regius senatus; & Episcopus Goënsis cum suo Clero tanti miraculi testis est? An non etiam hoc & alia Xauerij opera supra naturam edita legitimis, imò oculatis testibus comprobata, & instrumentis publicis comprehensa ad Ioannem Tertium inuictissimum Lusitaniæ Regem missa sunt à Prorege Indiæ? Quæ est ista tua vanitas, Misene, vt præter te, qui mendacissimus es; nemo tibi sit verax.

Vide Cõment. de rebus Indicis. Editum Coloniæ.

Scilicet Ribadeneira, aut alius quiuis Iesuita, miraculum hoc de integritate corporis Xaueriani confingere potuit, nemine Lusitanorum aut Indorum id aduertente; donec tandem post quinquaginta propemodum annos tu *de Æsopi puteo asinus* extitisti; fraudemque deprehendisti & patefecisti; qualẽ deprehendes etiã, nihil dubito, in corpore S. Hilarionis, quod *sanctus vir Hesychius Cyprius cum ingenti vitæ suæ periculo post decem ferè menses furatus est*, inquit S. Hieronym⁹.

Tertul. lib. 4. contra Marcionẽ.

S. Hier. in vita S. Hilarionis.

Quod Maiumam deferens, verba sunt Hieronymi, *totis Monachorum & oppidorum turbis prosequentibus in antiquo monasterio condidit, illæsa tunica, cuculla & palliolo & toto corpore, quasi adhuc viueret, integro, tantisque fragrante odoribus, vt delibutum vnguentis putaretur.* Sed satis in præsentia de Xauerio. Exstant eius acta non breui historia, sed iusto volumine explicata ab Horatio Tursellino societatis nostræ presbytero, cuius gloria, vt & Ignatij, minor non sit Hæreticorum calumniis; sed maior; nam hæresis alta petit, & lingua procaci ferit.

CAPVT III.

Dissoluuntur criminationes Miseni in caput octauum & reliqua vsque ad decimum sextum.

CAput octauum explicat nostrorum in Insulam Corsicam aduentum, missu Pontificis. *Sed dum Iesuitæ*, inquit Misenus, *se commendant in Insulæ Corsicæ reformatione, præclarè coarguunt negligentiam Pontificum.* Primùm, Ribadeneira neque se, neque suos labores commendat; sed alios & alienos, licet hominum ex societate. At hoc nemini vetitum; cum ne illicitum quidem sit suos labores prædicare, si necessitas & proximorum vtilitas id ita exigere videatur; alias minimè id fecisset Apostolus, qui non modo labores à se exantlatos aliquando commemorat, sed & plus reliquis sese studij & operæ in vinea domini excolenda posuisse, intrepidè affirmat. Quam aũt tu hic Pontificum

2. Cor. 11.

negligentiam somnias, si Pontifex nostros in Corsicam destinauit, vt noxias herbas inter segetem Dominicam enatas euellerent: hoc certè non negligentiæ, sed diligentiæ & vigilantiæ est, nisi forte tu eam diligentiam à Pontificibus requiris, quæ non modò orta Zizania exstirpet, sed & ne crescant, præpediat, quæ maior est, quam vt in hominem cadat. Nam quis tam sedulus & indefessus agricola, qui vlla cura efficere queat, ne malæ herbæ cum frugibus submittantur?

Nec planè intactos, inquis, Canonicos dimittunt; dum aiunt, ex illis nonnullos, quibus fortè seuerior disciplina odiosa erat, multa contra Iesuitas Romam pertulisse falsa & acerba. Scilicet admodum tibi curę est; quis à nobis ex Catholicis tangatur, dūmodo tu nos tangas, & apud omnes odiosos & inuisos mendaciis tuis efficias. Innocentes à Ribadeneira non tanguntur; nocentes tanguntur, non vt vulnerentur, sed vt sanentur. Neq; nouum est & insuetum in numero tam numeroso proborũ, repertos esse, q deformationis, quàm reformationis amantiores essent, & qui (quę huiusmodi hominibus solemnis iam est consuetudo) linguam & calamum in eos armarent; per quos sibi peccare non amplius integrũ fore credebant. Sed cur retices, quam præclaris Corsicę Magistratuum tam politicorum, quam Ecclesiasticorum testimoniis nostri ab omnibus inuidorum criminationibus sint absoluti insontesq; declarati?

In capite nono ait Ribadeneira in Hispania inquisitum esse in librũ exercitiorum. Hic Mi-

senus, *Inquisitionis vel nominandæ auctorem pudere debebat. Nam quod discrimen poterat subire idololatra apud idololatras?* Cur verò pudere debuit Ribadeneiram, nominandę inquisitionis, quam vel maximè nominare debuit; vt constet librũ exercitiorum eò esse probatiorem, integriorẽ, & saniorem & vtiliorem, quo à pluribus accuratè examinatus, excussus, & ad libellam Orthodoxæ fidei; & Christianæ pietatis exactus est. Catholico quidem apud Catholicos Iudices nihil periculi imminet; at quoad se Catholicum probat; quoad suspiciones vel obiectiones diluit, & à se legitimè amolitur, multum interdum operæ suscipiendum, multumq; tædij & molestiæ deuorandum est. Etsi fateor, in inquisitione longè erectiore animo esse Catholicum, quàm Hæreticum; quia alter innocens est, alter nocens.

In decimo capite, inquis, *de variis collegiis agitur, quæ ad nos nihil pertinent*: Æquè parum ad te pertinebant alia capita totius libri, cur ergo intacta non reliquisti?

In vndecimo capite docet Ribadeneira; quale fuerit decretum quod Sorbona seu facultas Theologica Parisiensis nondum cognita societate contra nostros edidit: quod decretum Misenus maximi facit, nihil alioqui Sorbonæ, Sorbonicisq; Doctoribus tribuere solitus, exemplo videlicet Lutheri, Caluini & Bezæ, qui vix vllos Theologos contemptius tractant, & despicatius traducunt, quam Parisienses. At cum contra Iesuitas agitur, magni ab illis fiunt, etiã illi, quos alioqui nihili pendũt. Quare Misenus grandi verborũ apparatu decretum hoc proponit; seu po-

tius

tius summam decreti; non tamen ex ipso decreto; quod nunquam vidit, sed ex Arnaldo, homine non vnius, sed mille & amplius mendaciorũ conuicto à Francisco Montano: qui tanto candore Gallos nostros exagitauit, quanto Misenus vitam Ignatij. Cur verò, Misene, vetus illud & primum Sorbonæ decretũ aduersus nos valere cupis, nulla habita ratione edicti, quod eadem facultas postea pro nobis publicauit, meliꝰ perspecto societatis instituto, & experientia cognito; non ita rem sese habere, prout initio malè uoli quidam iactarant. Montanus cap.3. suæ Apologiæ.

Ignorare videris illud: *Non est nouũ vt priores leges, ad posteriores trahãtur.* Etsi enim & *posteriores leges ad priores pertinent; tamen si contraria sint non pertinent.* Et licet Sorbona vetus suum decretũ non mutasset per posterius, parum tamen antiquum illud molestiæ nobis adferret, quando illo nõ obstante, nostri in Galliæ regnum recepti sunt ab Henrico II. Francisco II. Carolo IX. Henrico III. Regibus; à Parlamentis, seu supremis curiis, & ab aliis Gallicani Regni statibus. L. Non est. L. Sed & ff. de legib. Vide Frãcisc. Montanum in Apolog. cap.25.

In capite duodecimo exponit Ribadeneira martyrium Petri Correę & Ioannis Sosæ in Brasilia. Tu ais, *in hoc capite nihil memoratu dignum contineri:* quia sanguinem pro Christo fundere, non est apud Caluinistas memoratu dignũ. Addis; *nõ oẽs Hispanos vel Iesuitas Martyres appellari debere, qui in India vel ob furta, vel ob stupra, vel propter alia flagitia trucidãtur.* Omnino Martyris titulũ non meretur; quisquis propter huiuscemodi facinꝰ vitã amittit: sed istud tibi probandũ superest, Correã & Sosam à Barbaris nõ ob Christianã

Religionem, sed ob malefacta peremptos esse: nimis grandis est liuor tuus, qui mortuis detrahere nititur gloriam, quam sanguine sibi pepererunt.

Caput decimum tertium agit de Ioanne Nugnes Æthiopiæ Patriarcha creato; & in Indiam misso. Ait Ribadeneira, Æthiopes credendi regulam petere à Patriarcha Alexandrino variis Græcorum erroribus infecto. Hic tu, *Neoterici Græci, quidquid errorum habent, id à Romana Ecclesia maxima ex parte suxerunt*: Quod tam verè dicis, quam verè quis assereret, Lutheranos & Caluinianos errores suos magna ex parte à Romana Ecclesia suxisse: Suspicor te ne scire quidem errores Græcorum. Suxeruntne à Romana Ecclesia errorem de processione Spiritus sancti ex solo patre? Errorem de beatitudine sanctorum? errorem de purgatorio, errorem de Primatu Pontificis Romani; errorem de vtraque specie quasi necessaria ad salutem ex præcepto diuino, vno verbo, alios errores partim ex arrogantia, partim ex inscitia natos?

In capite decimo quarto commemorat Ribadeneira, tempestatem Cæsaraugustæ in nos concitatam: eam Misenus appellat *lepidam comœdiam inter idololatras*, videlicet nihil Miseno est lepidum, nisi Iesuitis sit molestum & luctuosum, & quo Iesuitis est molestius & luctuosius, eo huic Lepido est lepidius. Ait, *fuisse tantum simulatam persecutionem*; quod Cæsaraugustani nostros expulsos paulo post honorificè reuocarint. Abunde etiam hoc loco declaras, quo sis in nos animo. Simulata est tuo iudicio omnis calamitas, quæ Iesuitis obtingit, nisi

nisi sit perpetua, quasi in nos committi nequeat aliquid, cuius postea, re maturius deliberata, au-ctores pœniteat; quodque mutata voluntate in melius restituatur.

In capite decimo quinto ostenditur, quo pa-cto nostris aditus sit patefactus in Belgas; & qui-bus collegiis Societas sit aucta. *Notum illud*, in-quit Misenus: *Mala herba citò crescit.* Non nego, Misene, vetus hoc dictū. Sed probādum tibi re-stat, Societatem esse malam herbam: Si malum duntaxat citò cresceret, haberes fortassis non leue argumentum, quo ex tam præpropero or-dinis nostri incremēto, demonstrares, eum ma-lis herbis annumerandum esse: sed quia bonum itidem citò crescere, lætisque successibus pro-uehi potest, singulari Dei ope & beneuolentia, ideo nullius momenti est tua hęc argumentatio; *Citò creuit, ergo est mala herba*; sicut nec illa admo-dum magni roboris est: *Citò creuit*, ergo est bona herba, sed inspiciēdus est itidem modus & tem-pus, quo quid creuit, & finis ad quem creuit, & ex his omnibus simul iunctis sententia de bo-nitate vel malitia rei ferenda est. Nam si quid ci-tò crescat, vel quia vi, & armis, & sanguine pro-mouetur, & quasi irrigatur, vel quia eiusmodi est; quod vt amicum & gratum ad carnē & san-guinem inuitat; & quæ stricta sunt & arcta laxat; vel quia vtramque ob caussam citò multiplica-tur; id absq; omni dubitatione malum est & re-pudiandum: Si quid autem citò crescat, quod carni & sanguini sit aduersum; quodque omnes disciplinæ & honestatis leges sanctissimè custo-diat; id non nisi optimum censeri debet, quippe

 quod

quod non nisi peculiari Numinis fauore, tam celeri auctu grandescat.

Priore modo crescit, Misene, hæresis, quam partim arma propagant (testis Lutherana & Caluiniana secta, vtraque nata ex cruore, & cruore amplificata) partim propensio hominum ad vitiorum illecebras, quas hæresis plena manu propinat, & si arma desint, hæc sola caussa ad subitam propagationem sufficit, cùm semper innumera turba reperiatur, quę à seueritate virtutis abhorreat, & ad laxam, solutamque vitam, quam hæresis offert & adfert; cœco impetu ruat.

Posteriore modo citò creuit nostra Societas, vt & alij ordines, quod libro primo dictum. Bona ergo herba est; non mala, nisi fortè tibi, cui omne bonum malum. Certè Ignatius noster in suo ordine diffundendo non tenuit modum; quem tenuit Caluinus aut Lutherus: *Non enim vt Tyrannus* (liceat vsurpare verba Origenis) *seduxit secum alios à legum obedientia* (quod fecit Lutherus & Caluinus) *nec vt latro* (Caluinus & Lutherus) *manum aliquam suorum armauit contra homines, nec vt opulentus allexit obuiis largitionibus: nec impostorum* (Caluini & Lutheri) *more attraxit: Sed vt Doctor diuinæ religionis & scientiæ, omnisque moralis disciplinæ, quæ iuxta eam viuentes Deo cōciliare valeat.* Quare religio ab illo instituta non nisi bona esse potest, & non nisi vt bona citò succreuit.

Lib. 1. ca. 1.

Orig. li. 1. cōt. Cels.

Hæresis vestra citò creuit, vt olim Romæ Bacchanalia; quorum tu hic mentionē facis, admonitus

nitus, opinor, ab ipso tẽpore, quo hæc tua scholia conscripsisti. Certè cùm sectam vestram propius intueor, vel germen, vel genimen eam veterum Orgiorum esse arbitror: quia cum ventris voluptatibus coniunctum habet ampliorem furorem; quam vel furiosissima Mænas toto pectore capiat. Creuit hæresis vestra, vt olim secta Epicurea: *Epicurea disciplina*, inquit Lactãtius, *multò celebrior semper fuit, quàm cæterorum: non quia veri aliquid adferat; sed quia multos populare nomen voluptatis inuitat. Nemo enim non in vitia pronus.* Idem prorsus de omnibus sectis hæreticis, præsertim de vestra; de nullo autem Catholico ordine asseuerari potest. Vt enim hęresis voluptatem alumnis suis tãquam mulsum proponit, ita quiuis Ordo religiosus vitæ asperitatem, suique perpetuam abnegationem sectandam esse perpetuò docet. Quare hæresis seu citò seu lentè crescat, semper mala herba est; vicissimque religiosa congregatio bona herba est, seu citò seu tardè amplificetur.

Lactant. li. 3. cap. 17.

CAPVT IV.

Refelluntur calumniæ in tria postrema capita.

CApite decimo sexto exponit Ribadeneira felicem Ignatij ex hac vita ad alteram transitũ, cuius Ignatium ignarũ non fuisse ait. Hic Misenus; *Æquum fuerat patrem illum, si sciret, vel presciret diem obitus, vocare ad se suos assistentes, & compellare filios suos; ac de rebus ad se pertinentibus monere, hortari ad constantiam, patientiam.* Melius, credo, sciuit Ignatius, quid

æquum

æquum, quidue bono Societatis necessarium esset, sub finem vitæ suæ, quàm tu iuris & æqui planè inscius. Ex humilitate & Christiana modestia id intermisit; Vir verè humilis, inquit Ribadeneira, qui cùm obitum suum præsciret, neque Vicarium generalem creare, neque filios accersere, neque monere, neque hortari voluit, neque *benedicere*: vt illi spes omnes suas in Deo constitutas haberent, ab illo penderent, ipsum nihil fuisse, nihil esse arbitrarentur.

Caput septimum complectitur iudicia & testimonia grauissimorum virorum de Ignatio. Ex his primus est Iacobus Laynes, vir sui temporis longè doctissimus & celeberrimus, qui vbi mortuum Ignatium audiuit, sublatis illico manibus, oculos in cœlum conuertit, & se Ignatio ardentissimè commendauit: *O superstitiosum hominem*, exclamat Misenus; *& anthropolatram, qui prætèrito Deo viuente, mortuo homini se commendat.* Idem hoc tuum scholium quadrat ad vitam S. Pauli primi Eremitæ conscriptam à sancto Hieronymo; vbi Hieronymus de S. Antonio, cùm animam B. Pauli ad cœlos ascendentem cerneret: *Cumq; iam dies altera illuxisset; videt inter Angelorum choros, inter Prophetarum & Apostolorum populos niueo candore Paulum fulgentem in sublime conscendere: Et statim in faciem suam procidens sabulum capiti superiaciebat, ploransque & eiulans aiebat: Cur me Paule dimittis? cur insalutatus abis? tam tardè notus, tam citò recedis.* O superstitiosum hominem & anthropolatram, qui prætèrito Deo viuente cum mortuo homine prouolutus

uolutus in genua; & caput arena conſperſus fabulatur.

O ſuperſtitioſum & anthropolatram ipſum Hieronymum, qui ſe mortuæ fœminæ cōmendat; *Vale*, inquiens, *ô Paula & cultoris tui vltimam ſenectutem orationibus iuua*. O ſuperſtitioſū Theodoretum; qui ferè ſemper, quoties Anachoretæ alicuius res geſtas abſoluit; precibus eius, cuius vitam litteris mandarat, ſeſe ſuppliciter commendat, ratus Deum noſtrum eſſe Deum *viuorum*, non *mortuorum*, cùm ſi Caluinianum iſtum Sadducæum audimus, Deus ſit *mortuorū*, non *viuorum*. Solus pius & religioſus Miſenus, qui vt ab omni ſuperſtitione quàm lōgiſsimè abſiſtat, ſatis planè inſinuat, quid de animarum immortalitate ſentiat. S. Hier. in epitaph. S. Paulæ. Theodo. in hiſtor. religioſa.

Vide, inquis, *euentum huius commendationis, ſtatim meliuſcule habuit Iacobus; & redditus eſt ſanitati, quam Ignatius illi à Deo impetraſſe creditus eſt, à Ieſuitis ſcilicet, non à me*. Multum videlicet moramur, quid à te impetratum credatur, quaſi nihil à Deo vllius interceſsione impetrari poſsit, niſi id tu digneris credere. Nihil certè à Deo impetraretur; quia, niſi planè fallor, vel nihil omnino credis, vel credis, quantum fert corde voluntas. Vt ſancti oratione ſua apud Deum ægris ſanitatem obtineant, adeò inuſitatum non eſt, vt penitus peregrinum eſſe oporteat in antiquitate Eccleſiaſtica, qui id in dubium vocet, aut impium, qui neget. Recenſui tibi ex S. Ambroſio alibi exemplum de Conſtantia Conſtantini Magni filia, ope B. Agnetis ſanata. De illis, qui auxilio Protomartyris Stephani priſtinas vires Libr. 1.

recu-

recuperarunt; multos tibi suppeditabit sanctus Augustinus, & Euodius, qui miracula ad memoriam S. Stephani edita duobus voluminibus comprehendit. Sed ad alia.

S. August. lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8.

Claudius Iaius acerbissimo dolore stomachi correptus, Deum rogauit, vt per merita serui sui Ignatij ipsũ molestia illa liberaret, & simul atque preces fudit, liberatus est. Ista Ribadeneira. Quid scholiastes, nõ præter solitum furiosus? *O hypocritæ, indigni merito Christi. Estne hæc fides vestra, Deum orare per merita hominum?* Omnino per merita hominum, sed Sanctorum. Fides hæc nostra & est, & erit, Deo adiuuante; quia veterum & omnium Orthodoxorum fuit. Si Moyses homo Dei Deum ad misericordiã flectere volens, trium sanctissimorũ Patriarcharum Abraham, Isaac & Iacob merita ei proponere consueuit: *Recordare*, inquiens, *seruorum tuorum Abraham, Isaac & Iacob, ne aspicias duritiam populi huius & impietatem atque peccatum*; Cur nos eundem per merita aliorum sanctitate præstantium hominum non obsecraremus? Forte tuo itidem iudicio Moyses hypocrita fuit; & indignus merito Christi. Vtinam, Misene, tam dignus esses; indigentior certè eius es, etsi non dignior.

Exod. 32. Deut. 9.

Cùm Nicolaus Bobadilla ardentissima febri æstuaret, Ignatio iam mortuo se commendans statim morbo leuatus est. Videamus Miseni refutationẽ. *Ergo parentatis*, inquit, *parcti vestro eiusmodi mendaciũ?* Hãc refutationem exposuisse est superasse. Quid enim virium aut artis est in illa? Quasi verò nullus vnquam mortalium, inuocato alicuius Sancti auxilio, morbo aliisue periculis liberatus sit. Quid Sanctulo viro sanctissimo euene-

euenerit, cùm nomen ſancti Ioannis inclamaſſet, opemque imploraſſet, docebit te S. Gregorius, ſi diſcere velis. S.Greg. li. 3. Dial. cap. 37.

Franciſcus Borgia vim verborum Ignatij admiratus dicere ſolebat: Loquebatur tanquã poteſtatem habens. *O Idololatra*, vociferatur Miſenus, *audeſne tu Ignatio tribuere, quod Scriptura ſoli Filio Dei tribuit?* Is loqui dicitur tanquam poteſtatem habens, cuius ſermo & prædicatio non *in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis* conſiſtit, 1. Cor. 2. ſed in *oſtenſione ſpiritus & virtutis*: Si hoc ita proprium Chriſti eſt, vt nulli alteri tribui queat ſine idololatriæ ſcelere, quo iure id ſibi tribuit Apoſtolus; qui & ipſe vtique loquebatur *tanquam poteſtatem habens*; quia ſermo eius non erat in *ſapientia hominum*; ſed in *virtute Dei*. Noueris ergo duplicis generis dona in Chriſto fuiſſe: quædam Chriſti omnino propria, in quorum communionem nemo adſciſcendus erat; quædã cum Chriſti ſeruis communicanda, ex quorum numero gratia & vis & efficacitas dicendi. Priora nulli, excepto Chriſto, tribui poſſunt; poſteriora poſſunt; quia communia, vel ſi mauis, communicata: & ita quidem tribui poſſunt; vt quis eadem quoque ſacræ Scripturæ verba vſurpet, eo ſenſu, quem *accommodatitium* plerique vocant, cuius creberrimus apud ſanctos Patres eſt vſus.

Subdis: *Heus tu Petre, cum Italia tot doctis viris abundet, vt facile reliquas Europæ nationes ornamento illo ſuperet, quî fit, vt ne vnus quidem repertus ſit, qui veſtrum Ordinem cõmendarit.* Magna cõfidentia affirmas, quod te neſcire nemo non

vider,

videt, quisquis aliquid videt. Enoluistine omnia Italorum monumenta? Paulus III. Iulius III. Marcellus II. in quẽ hoc capite furiosissimè incurris, Itali fuerunt; nonne Societatem cõmendarunt tot Pontificiis diplomatis & priuilegiis concessis? Sed hos tu inter viros doctos non numeras: quia Pontifices. Alios ergo videamus. Cardinalis Baronius, quoties in suis operibus commendat, cùm vniuersim totam Societatem, tum nominatim certos ex Societate homines? Sed huius testimonium fortè non admittis; quia Cardinalis est. At hoc iam non agitur, sed hoc, vtrũ aliquis ex Italis, vir doctus, ordinẽ nostrum commendarit. Baronius certè non modò Italus & doctus est; sed & longè doctissimus. Ioannes Iolittus totam Ignatij vitam in sermonem Italicum transtulit. An hoc sine commendatione? Onuphrius Panuinus Italus est, & vir doctus, nonne Societatem commendat in historia Pontificum? Petrus Matthæus Italus est, nisi fallor, & vir doctus, qui, quantis laudibus Societatem extollat, intelliges, si scholia eius legas in Pauli III. Bullam, qua Ordinem nostrum instituit. Quod si Gallus sit, eo grauius erit eius apud te testimonium. Thomas Bozius & Italus est, & vir doctus, qui in suo opere de signis Ecclesię, Societatis nostræ, non sine laude crebrò meminit. Quid multa? Plurima Ordinis nostri encomia à doctis Italis profecta proferre liceret, si mihi propositum esset elogia Societatis colligere, non mendacia Miseni refellere: qui nunc maledicentiam suam ad Xauerium transfert, qui venerabatur Ignatium quasi sanctum, aliisque dicere consueuerat: **Pater Ignatius magnus omnino sanctus est.**

Graue

Graue testimonium, inquit Misenus, *hominis superstitiosi καὶ κολακευτικοῦ.* Adulatio tantum à Xauerij animo abfuit, quantum Xauerius corpore aberat ab Ignatio, cùm Ignatio has laudes tribueret. Qua spe, oro, homo in Iaponia, hoc est, in alio orbe degens; adularetur Ignatio Romæ viuenti? Omnis adulator commodum aliquod assentationibus suis quærit & expetit: quod te nō fugit; quippe qui Plantinos Artotrogos, & Peniculos, & Ergasilos intus & in cute noueris.

Idem Xauerius epistolas in genua procumbens præ reuerentia ad Ignatium scribebat. *Hoc legens*, inquit Misenus, *vel Crassus ἀγέλαστος appellatus, saltem dentes restringeret, si non planè arrideret.* Credo, si non modò Crassus, sed & Caluinianus esset. At si quis neque Crassus sit, neque Caluinianus, is nec dentes restringet, nec planè arridebit: sed in Xauerio plurimas, pulcherrimasque virtutes admirabitur, humilitatem inprimis, qua tantus vir claruit; obseruantiam & pietatem singularem erga Ignatium vt patrem; & reuerentiam erga eundem, vt sanctum, vt alias ex hoc Xauerij facto elucescentes prætersam. Porrò *sputum Dionysij*, quod hic egeris & ingeris; quodque ab adulatoribus eius facie exceptum scribis, tibi tanquam Plautino alicui Saturioni aut Gelasimo relinquimus excipiēdum, aut si mauis, lingendum: Volumus enim tibi id esse adiaphorum.

Audi, inquit Misenus, *quid sequatur.* Audiamus ergo, quādo tam sollicitè ad audiendū nos inuitas. Xauerius cōtra omnium tempestatum vim & periculorum incursus, nomine se atque inter-

cesſione Ignatij muniebat, appendebatq́ collo, quaſi ſcutum firmiſsimũ Ignatij nomen manu ipſius Ignatij ſcriptum, & ſuæ profeſsionis vota. Quid Miſenus? *Vide*, ait, *ſuperſtitionem extremam*. Et; *Pontificij multas anus vt magas comburunt, dignior vel tribus rogis hic Franciſcus*. Quid tu hic rogo dignum blaſphemas? An quia precibus & interceſsione Ignatij adhuc viuentis ſeſe ex cunctis periculis ſaluum & incolumẽ euaſurum ſperabat? At, vide Miſene, ne Apoſtolum ipſum rogo

Ad Philemon. adiudices; qui ſperabat ſe per orationes & interceſsiones fidelium ex carcere, in quo Romæ detinebatur, liberatum iri. *Spero*, inquit, *per orationes veſtras me donari vobis*. Idem ſperabat ſe inſidias Iudæorum euitaturum per preces Sanctorum: qua de cauſſa grauiſsimis verbis eas ab illis

Rom. 15. efflagitat. *Obſecro vos fratres*, inquit, *per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & per charitatem S. Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum, vt liberer ab infidelibus, qui ſunt in Iudæa.*

An Xauerium rogo dignum vociferaris, quia Ignatij nomen ex collo ſuſpendit? Quid criminis in hoc facto? *Magi*, inquies, *ligaturas, & neſcio quæ amuleta ex collo ſuſpendere ſolent.* At magi malè id faciunt, tum quia malo fine; tum quia malo modo, etiamſi bona alioqui ſint, quæ ex collo ſuſpenſa ferunt: Xauerius autem ex collo ferebat non Apollonij Tyanei nomen, ſed Ignatij, nec eo fine; vt lunam *de cœlo ad cœnum* deuocaret: Sed vt Ignatij meritis à Deo ex maris terrarumque diſcrimi-

nibus

nibus, quę plurima ei subeunda erat, eriperetur. Nec illicitum est ad eum finem Sancti alicuius nomen circumferre, sicut illicitum non est ad eum finem precibus vel viuentiũ adhuc, vel iam cum Domino regnantium vti, vel reliquiis cœlitum sese munire. Quod si omnes illos inter veneficos numeres, qui ex collo ferũt vel Iesu nomen, vel alicuius Sancti, vel reliquias, vel crucifixi imaginem, vel partem Euangeliorum, vel aliud quid Christianis vsitatum, & communi fidelium vsu iam olim receptum, tum certè innumeri & sanctissimi viri magi erunt, tuoq; iudicio in cineres vertẽdi. Sed ego citius mihi persuasero, te impostorem ex contumeliis confusum esse, quàm sanctos illos homines veneficos. At satis de hoc argumento; quod alibi fusius à nobis tractatum. Lib. 2. de cruce, c. 16. & in Paralip. ad illud cap.

Fortassis tu quiduis aliud, vt ex collo feratur, patieris, dummodo non sit nomen Ignatij. Verum si sincerus vir & candidus esses; debebas saltem Xauerio & Ignatio tantũ concedere; quãtum vestri ordinis homines cõcedunt suis. Quis reprehendit illos, vt veneficos vel veneficas, qui ante paucos annos Augustani cuiusdam tumultuosi Prędicantis imaginem ceruicibus aptã circũferebãt? Quis apud vos nõ interpretaretur potius pietatẽ & obseruantiã, quã veneficiũ; si quis Caluini, aut Bezæ, aut alterius ex larario Bezæ Herois nomina aut imagines Caluinianæ deuotionis ergo circumgestaret? quod & sępius factũ; nam Caluinus Geneuæ cũ Christi Sanctorumque imagines omnibus ex locis sustulisset, suam postea permisit è plurimorum collis suspensam

quod non nisi peculiari Numinis fauore, tam celeri auctu grandescat.

Priore modo crescit, Misene, hæresis, quam partim arma propagant (testis Lutherana & Caluiniana secta, vtraque nata ex cruore, & cruore amplificata) partim propensio hominum ad vitiorum illecebras, quas hæresis plena manu propinat, & si arma desint, hæc sola caussa ad subitam propagationem sufficit, cùm semper innumera turba reperiatur, quę à seueritate virtutis abhorreat, & ad laxam, solutamque vitam, quam hæresis offert & adfert; cœco impetu ruat.

Lib. J. ca. 1. Posteriore modo citò creuit nostra Societas, vt & alij ordines, quod libro primo dictum. Bona ergo herba est; non mala, nisi fortè tibi, cui omne bonum malum. Certè Ignatius noster in

Orig. li. 1. cōt. Cels. suo ordine diffundendo non tenuit modum; quem tenuit Caluinus aut Lutherus: *Non enim vt Tyrannus* (liceat vsurpare verba Origenis) *seduxit secum alios à legum obedientia* (quod fecit Lutherus & Caluinus) *nec vt latro* (Caluinus & Lutherus) *manum aliquam suorum armauit contra homines, nec vt opulentus allexit obuiis largitionibus: nec impostorum* (Caluini & Lutheri) *more attraxit: Sed vt Doctor diuinæ religionis & scientiæ, omnisque moralis disciplinæ, quæ iuxta eam viuentes Deo cōciliare valeat.* Quare religio ab illo instituta non nisi bona esse potest, & non nisi vt bona citò succreuit.

Hæresis vestra citò creuit, vt olim Romæ Bacchanalia; quorum tu hic mentionē facis, admonitus

nitus, opinor, ab ipso tẽpore, quo hæc tua scholia conscripsisti. Certè cùm sectam vestram propius intueor, vel germen, vel genimen eam veterum Orgiorum esse arbitror: quia cum ventris voluptatibus coniunctum habet ampliorem furorem; quam vel furiosissima Mænas toto pectore capiat. Creuit hæresis vestra, vt olim secta Epicurea: *Epicurea disciplina*, inquit Lactãtius, *multò celebrior semper fuit, quàm cæterorum: non quia veri aliquid adferat; sed quia multos populare nomen voluptatis inuitat. Nemo enim non in vitia pronus:* Idem prorsus de omnibus sectis hæreticis, præsertim de vestra; de nullo autem Catholico ordine asseuerari potest. Vt enim hæresis voluptatem alumnis suis tãquam mulsum proponit, ita quiuis Ordo religiosus vitæ asperitatem, suique perpetuam abnegationem sectandam esse perpetuò docet. Quare hæresis seu citò seu lentè crescat, semper mala herba est; vicissimque religiosa congregatio bona herba est, seu citò seu tardè amplificetur. Lactant. li. 3. cap. 17.

CAPVT IV.

Refelluntur calumniæ in tria postrema capita.

CApite decimo sexto exponit Ribadeneira felicem Ignatij ex hac vita ad alteram transitũ, cuius Ignatium ignarũ non fuisse ait. Hic Misenus; *Æquum fuerat patrem illum, si sciret; vel presciret diem obitus, vocare ad se suos assistentes, & compellare filios suos; ac de rebus ad se pertinentibus monere; hortari ad constantiam, patientiam*. Melius, credo, sciuit Ignatius, quid

æquum

æquum, quidue bono Societatis necessarium esset, sub finem vitæ suæ, quàm tu iuris & æqui planè inscius. Ex humilitate & Christiana modestia id intermisit; Vir verè humilis, inquit Ribadeneira, qui cùm obitum suum præsciret, neque Vicarium generalem creare, neque filios accersere, neque monere, neque hortari voluit, neque *benedicere*: vt illi spes omnes suas in Deo constitutas haberent, ab illo penderent, ipsum nihil fuisse, nihil esse arbitrarentur.

Caput septimum complectitur iudicia & testimonia grauissimorum virorum de Ignatio. Ex his primus est Iacobus Laynes, vir sui temporis longè doctissimus & celeberrimus, qui vbi mortuum Ignatium audiuit, sublatis illico manibus, oculos in cœlum conuertit, & se Ignatio ardentissimè commendauit: *O superstitiosum hominem*, exclamat Misenus; *& anthropolatram, qui præterito Deo viuente, mortuo homini se commendat.* Idem hoc tuum scholium quadrat ad vitam S. Pauli primi Eremitæ conscriptam à sancto Hieronymo; vbi Hieronymus de S. Antonio, cùm animam B. Pauli ad cœlos ascendentem cerneret: *Cumq; iam dies altera illuxisset; videt inter Angelorum choros, inter Prophetarum & Apostolorum populos niueo candore Paulum fulgentem in sublime conscendere: Et statim in faciem suam procidens sabulum capiti superiaciebat, ploransque & eiulans aiebat: Cur me Paule dimittis? cur insalutatus abis? tam tardè notus, tam citò recedis.* O superstitiosum hominem & anthropolatram, qui præterito Deo viuente cum mortuo homine pro-

uolutus in genua; & caput arena conspersus fabulatur.

O superstitiosum & anthropolatram ipsum Hieronymum, qui se mortuæ fœminæ comendat; *Vale*, inquiens, *ô Paula & cultoris tui vltimam senectutem orationibus iuua*. O superstitiosũ Theodoretum; qui ferè semper, quoties Anachoretæ alicuius res gestas absoluit; precibus eius, cuius vitam litteris mandarat, sese suppliciter commendat, ratus Deum nostrum esse Deum *viuorum*, non *mortuorum*, cùm si Caluinianum istum Sadducæum audimus, Deus sit *mortuorũ*, non *viuorum*. Solus pius & religiosus Misenus, qui vt ab omni superstitione quàm lõgissimè absistat, satis planè insinuat, quid de animarum immortalitate sentiat. S. Hier. in epitaph. S. Paulæ. Theodo. in histor. religiosa.

Vide, inquis, *euentum huius commendationis, statim meliuscule habuit Iacobus; & redditus est sanitati, quam Ignatius illi à Deo impetrasse creditus est, à Iesuitis scilicet, non à me*. Multum videlicet moramur, quid à te impetratum credatur, quasi nihil à Deo vllius intercessione impetrari possit, nisi id tu digneris credere. Nihil certè à Deo impetraretur; quia, nisi planè fallor, vel nihil omnino credis, vel credis, quantum fert corde voluntas. Vt sancti oratione sua apud Deum ægris sanitatem obtineant, adeò inusitatum non est, vt penitus peregrinum esse oporteat in antiquitate Ecclesiastica, qui id in dubium vocet, aut impium, qui neget. Recensui tibi ex S. Ambrosio alibi exemplum de Constantia Constantini Magni filia, ope B. Agnetis sanata. De illis, qui auxilio Protomartyris Stephani pristinas vires Libr. 1.

recuperarunt; multos tibi suppeditabit sanctus Augustinus, & Euodius, qui miracula ad memoriam S. Stephani edita duobus voluminibus comprehendit. Sed ad alia.

S. August. lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8.

Claudius Iaius acerbissimo dolore stomachi correptus, Deum rogauit, vt per merita serui sui Ignatij ipsũ molestia illa liberaret, & simul atque preces fudit, liberatus est. Ista Ribadeneira. Quid scholiastes, nõ præter solitum furiosus? *O hypocritæ, indigni merito Christi. Estne hæc fides vestra, Deum orare per merita hominum*: Omnino per merita hominum, sed Sanctorum. Fides hæc nostra & est, & erit, Deo adiuuante; quia veterum & omnium Orthodoxorum fuit. Si Moyses homo Dei Deum ad misericordiã flectere volens, trium sanctissimorũ Patriarcharum Abraham, Isaac & Iacob merita ei proponere consueuit: *Recordare*, inquiens, *seruorum tuorum Abraham, Isaac & Iacob, ne aspicias duritiam populi huius & impietatem atque peccatum*; Cur nos eundem per merita aliorum sanctitate præstantium hominum non obsecraremus? Fortè tuo itidem iudicio Moyses hypocrita fuit; & indignus merito Christi. Vtinam, Misene, tam dignus esses; indigentior certè eius es, etsi non dignior.

Exod. 32. Deut. 9.

Cùm Nicolaus Bobadilla ardentissima febri æstuaret, Ignatio iam mortuo se commendans statim morbo leuatus est. Videamus Miseni refutationẽ. *Ergo parentatis*, inquit, *parẽti vestro eiusmodi mendaciũ?* Hãc refutationem exposuisse est superasse. Quid enim virium aut artis est in illa? Quasi verò nullus vnquam mortalium, inuocato alicuius Sancti auxilio, morbo aliisue periculis liberatus sit. Quid Sanctulo viro sanctissimo euene-

euenerit, cùm nomen sancti Ioannis inclamasset, opemque implorasset, docebit te S. Gregorius, si discere velis. S. Greg. li. 3. Dial. cap. 37.

Franciscus Borgia vim verborum Ignatij admiratus dicere solebat: Loquebatur tanquã potestatem habens. *O Idololatra,* vociferatur Misenus, *audesne tu Ignatio tribuere, quod Scriptura soli Filio Dei tribuit?* Is loqui dicitur tanquam potestatem habens, cuius sermo & prædicatio non *in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis* consistit, 1. Cor. 2. sed in *ostensione spiritus & virtutis:* Si hoc ita proprium Christi est, vt nulli alteri tribui queat sine idololatriæ scelere, quo iure id sibi tribuit Apostolus; qui & ipse vtique loquebatur *tanquam potestatem habens;* quia sermo eius non erat in *sapientia hominum;* sed in *virtute Dei.* Noueris ergo duplicis generis dona in Christo fuisse: quædam Christi omnino propria, in quorum communionem nemo adsciscendus erat; quædã cum Christi seruis communicanda, ex quorum numero gratia & vis & efficacitas dicendi. Priora nulli, excepto Christo, tribui possunt; posteriora possunt; quia communia, vel si mauis, communicata: & ita quidem tribui possunt; vt quis eadem quoque sacræ Scripturæ verba vsurpet, eo sensu, quem *accommodatitium* plerique vocant, cuius creberrimus apud sanctos Patres est vsus.

Subdis: *Heus tu Petre, cum Italia tot doctis viris abundet, vt facile reliquas Europæ nationes ornamento illo superet, qui fit, vt ne vnus quidem repertus sit, qui vestrum Ordinem cõmendarit.* Magna cõfidentia affirmas, quod te nescire nemo non

videt,

videt, quiſquis aliquid videt. Euoluiſtine omnia Italorum monumenta? Paulus III. Iulius III. Marcellus II. in quẽ hoc capite furioſiſsimè incurris, Itali fuerunt; nonne Societatem cõmendarunt tot Pontificiis diplomatis & priuilegiis conceſsis? Sed hos tu inter viros doctos non numeras: quia Pontifices. Alios ergo videamus. Cardinalis Baronius, quoties in ſuis operibus commendat, cùm vniuerſim totam Societatem, tum nominatim certos ex Societate homines? Sed huius teſtimonium fortè non admittis; quia Cardinalis eſt. At hoc iam non agitur, ſed hoc, vtrũ aliquis ex Italis, vir doctus, ordinẽ noſtrum commendarit. Baronius certè non modò Italus & doctus eſt; ſed & longè doctiſsimus. Ioannes Iolittus totam Ignatij vitam in ſermonem Italicum tranſtulit. An hoc ſine commendatione? Onuphrius Panuinus Italus eſt, & vir doctus, nonne Societatem commendat in hiſtoria Pontificum? Petrus Matthæus Italus eſt, niſi fallor, & vir doctus, qui, quantis laudibus Societatem extollat, intelliges, ſi ſcholia eius legas in Pauli III. Bullam, qua Ordinem noſtrum inſtituit. Quod ſi Gallus ſit, eo grauius erit eius apud te teſtimonium. Thomas Bozius & Italus eſt, & vir doctus, qui in ſuo opere de ſignis Eccleſię, Societatis noſtræ, non ſine laude crebrò meminit. Quid multa? Plurima Ordinis noſtri encomia à doctis Italis profecta proferre liceret, ſi mihi propoſitum eſſet elogia Societatis colligere, non mendacia Miſeni refellere: qui nunc maledicentiam ſuam ad Xauerium transfert, qui venerabatur Ignatium quaſi ſanctum, aliiſque dicere conſueuerat: **Pater Ignatius magnus omnino ſanctus eſt.**

Graue

Graue testimonium, inquit Misenus, *hominis superstitiosi καὶ κολακευτικῦ*: Adulatio tantum à Xauerij animo abfuit, quantum Xauerius corpore aberat ab Ignatio, cùm Ignatio has laudes tribueret. Qua spe, oro, homo in Iaponia, hoc est, in alio orbe degens; adularetur Ignatio Romæ viuenti? Omnis adulator commodum aliquod assentationibus suis quærit & expetit: quod te nō fugit; quippe qui Plantinos Artotrogos, & Peniculos, & Ergasilos intus & in cute noueris.

Idem Xauerius epistolas in genua procumbens præ reuerentia ad Ignatium scribebat. *Hoc legens*, inquit Misenus, *vel Crassus ἀγέλαστος appellatus, saltem dentes restringeret, si non planè arrideret.* Credo, si non modò Crassus, sed & Caluinianus esset. At si quis neque Crassus sit, neque Caluinianus, is nec dentes restringet, nec planè arridebit: sed in Xauerio plurimas, pulcherrimasque virtutes admirabitur, humilitatem inprimis, qua tantus vir claruit; obseruantiam & pietatem singularem erga Ignatium vt patrem; & reuerentiam erga eundem, vt sanctum, vt alias ex hoc Xauerij facto elucescentes prætercam. Porrò *sputum Dionysij*, quod hic egeris & ingeris; quodque ab adulatoribus eius facie exceptum scribis, tibi tanquam Plautino alicui Saturioni aut Gelasimo relinquimus excipiēdum, aut si mauis, lingendum: Volumus enim tibi id esse adiaphorum.

Audi, inquit Misenus, *quid sequatur.* Audiamus ergo, quādo tam sollicitè ad audiendū nos inuitas. Xauerius cōtra omnium tempestatum vim & periculorum incursus, nomine se atque intercessio-

cesſione Ignatij muniebat, appendebatq́ collo, quaſi ſcutum firmiſsimũ Ignatij nomen manu ipſius Ignatij ſcriptum, & ſuæ profeſsionis vota. Quid Miſenus? *Vide*, ait, *ſuperſtitionem extremam*. *Et; Pontificij multas anus vt magas comburunt, dignior vel tribus rogis hic Franciſcus.* Quid tu hic rogo dignum blaſphemas? An quia precibus & intercesſione Ignatij adhuc viuentis ſeſe ex cunctis periculis ſaluum & incolumẽ euaſurum ſperabat? At, vide Miſene, ne Apoſtolum ipſum rogo adiudices; qui ſperabat ſe per orationes & interceſsiones fidelium ex carcere, in quo Romæ detinebatur, liberatum iri. *Spero*, inquit, *per orationes veſtras me donari vobis.* Idem ſperabat ſe inſidias Iudæorum euitaturum per preces Sanctorum: qua de cauſſa grauiſsimis verbis eas ab illis efflagitat. *Obſecro vos fratres*, inquit, *per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & per charitatem S. Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum, vt liberer ab infidelibus, qui ſunt in Iudæa.*

Ad Philemon.

Rom. 15.

An Xauerium rogo dignum vociferaris, quia Ignatij nomen ex collo ſuſpendit? Quid criminis in hoc facto? *Magi*, inquies, *ligaturas, & neſcio qua amuleta ex collo ſuſpendere ſolent.* At magi malè id faciunt, tum quia malo fine; tum quia malo modo, etiamſi bona alioqui ſint, quæ ex collo ſuſpenſa ferunt: Xauerius autem ex collo ferebat non Apollonij Tyanei nomen; ſed Ignatij, nec eo fine; vt lunam *de cœlo ad cœnum* deuocaret: Sed vt Ignatij meritis à Deo ex maris terrarumque diſcrimi-

nibus

nibus,quę plurima ei subeunda erat,eriperetur. Nec illicitum est ad eum finem Sancti alicuius nomen circumferre,sicut illicitum non est ad eum finem precibus vel viuentiũ adhuc, vel iam cum Domino regnantium vti, vel reliquiis cœlitum sese munire. Quod si omnes illos inter veneficos numeres, qui ex collo ferũt vel Iesu nomen,vel alicuius Sancti, vel reliquias, vel crucifixi imaginem,vel partem Euangeliorum,vel aliud quid Christianis vsitatum, & communi fidelium vsu iam olim receptum, tum certè innumeri & sanctissimi viri magi erunt, tuoque iudicio in cineres vertẽdi. Sed ego citius mihi persuasero, te impostorem ex contumeliis consutum esse,quàm sanctos illos homines veneficos. At satis de hoc argumento; quod alibi fusius à nobis tractatum. Lib.2. de cruce,c.16. & in Paralip.ad illud cap.

Fortassis tu quiduis aliud, vt ex collo feratur, patieris, dummodo non sit nomen Ignatij. Verum si sincerus vir & candidus esses;debebas saltem Xauerio & Ignatio tantũ concedere;quãtum vestri ordinis homines cõcedunt suis. Quis reprehendit illos,vt veneficos vel veneficas, qui ante paucos annos Augustani cuiusdam tumultuosi Prędicantis imaginem ceruicibus aptã circũferebãt? Quis apud vos nõ interpretaretur potius pietatẽ & obseruantiã, quã veneficiũ;si quis Caluini, aut Bezæ, aut alterius ex larario Bezæ Herois nomina aut imagines Caluinianæ deuotionis ergo circumgestaret?quod & sępius factũ; nam Caluinus Geneuæ cũ Christi Sanctorumque imagines omnibus ex locis sustulisset, suam postea permisit è plurimorum collis suspensam

Vit. Calui: cap.12. Reginald. lib. 2. Caluino-turcism. cap.18.

publicè gestari, multisque eum tantæ absurditatis admonentibus, qui putarant ipso insciente à simplici populo Caluini nimio amore inconsideratius flagrante, hoc factitatum: stomachosè respondit: *Si quis hoc spectaculo offendatur ne deinceps aspiciat, oculos sibi eruat, vel abeat citò, & suspendat se.*

A domesticis testimoniis venit Ribedeneira ad externorum de Ignatio elogia. Primum locum tenet Marcellus II. summus Pontifex, qui Ignatium maximi semper fecit. Hic Misenus, vt testimonij huius pōdus minuat, refert, quisnam Marcellus ille fuerit, cūq; non posset illi vllū crimen obiicere, attulit nescio quæ leuissima, quæ potius ad cōmendationē, quā ad vituperationē Marcelli pertinent; si tamen vera sunt, & non vt cetera fermè omnia, quæ isti de Pontificibus scribunt, ex calumniādi impotenti libidine cōficta. *Primum est, quod Cardinalis cùm esset, scriptū ediderit, quo dixerit, expeditionem in Lutheranos potius adornari debere, hosque multo deteriores esse omnibus Turcis.* Primùm, ignoscere debes Italo, qui vestram sanctitatem minus perspectam habet, si talem de vobis opinionem concepit, qualem nō modò multi Prædicantes de Papistis & habent & in vulgus sparserunt, sed inprimis generis vestri dux & auctor Lutherus. Deinde, nō mirum, Marcellum eo fortasfsis tempore hæc dixisse aut scripsisse, quo Lutherani vi ferroque armati Carolo V. Imperatori formidabili exercitu imminebāt, Religionemq; funditus ex Germania exstirpare cogitabant, quod sanè Turcæ nunquam facerent, licet Germaniam occuparent; quia

Catholi-

Catholicos longè plus amant, quàm vllos aut Lutheranos aut Caluinianos, quorum fraudes, periuria & impietatem in Deum, ipsi quantũuis licet barbari, vehementer deteſtantur.

Alterum eſt, quod Marcellus legatus Pontificis ad Concilium Tridentinum, Iacobum Nachiantem (Naclantum, opinor, ſcribere volebas) Clodiæ Foſſæ Epiſcopum, *ex Concilio Tridentino expulerit; quod dixiſſet, ſe non poſſe probare decretũ, in quo ſcriptum erat, Traditiones pari pietatis affectu ſuſcipi atque aſſeruari debere; quo ſcriptum Euangelium.* Meritò expulit, ſi expulit; & ſi hoc, quod tu ex Hæreticis auctoribus commemoras; non natum eſt, vt alia pleraque, in eorundem malè ſano cerebro. Quis enim ille vnicus, qui ſe integro Concilio, hoc eſt, tot doctiſsimorum & ſanctiſsimorum Patrum definitioni opponeret? Cõcil. Trident. Seſs. 4.

Tertium crimen eſt, quod Dominicum Guliẹlmum abire iuſſerit ex Concilio *ea de cauſſa, quod Concilium Conſtantienſe ſupra Papam fuiſſe pro concione dixiſſet, idemque priuatim etiam defendere contenderet.* Neque huic iniuriam fecit, ſi eum amandauit. Quid enim opus erat illis ad populum phaleris, eo præſertim tempore?

Quartum & quidem grauiſsimum crimen eſt, quod locũ in Concilio nõ conceſſerit Paulo Vergerio Epiſcopo Iuſtinopolitano, ideo, quod negaſſet *legendas* ſanctorum Georgij & Chriſtophori eſſe veras. Non hæc ſola Marcello Vergerij exterminandi cauſſa fuit, ſi fuit: Iam tum præſtantiſsimus Cardinalis animaduertebat, quorſum Vergerij conatus ſpectarent; & quid veneni ſub pectore cõcluſum parturiret, quod

 poſtea

postea impi9 & ambitiosus apostata peperit. Nō agebatur de *legendis* illis, mi homo, sed de sacra Scriptura; de traditionibus, deq; aliis fidei nostrę quęstionibus & capitibus, in quibus iam tū Vergerius non exiguū eius, quod paulò pòst in apertū protulit, monstri, argumenta dedit: ob hæc ab aditu Cōcilij credendū est exclusum fuisse Vergeriū; non ob illas historicas de vita Sanctorum controuersias; si tamen exclusus fuit. tam enim fides tua & auctorū, qui hæc talia referre solent, lubrica & incerta est; vt meritò de omnibus quæ scribunt, dubitare; plurima tanquam falsa negare, paucissima, vt vera credere possimus.

Iure aūt quęrat quis, quid tibi volueris harum rerum cōmemoratione de Marcello Ceruino, postea Pontifice Maximo? An mirandum nō esse, si Ignatium suspexit, eumq; ex omnib. hominibus maximi fecit? Atqui non video, quomodo hoc illis tuis seu mendaciis, seu historiolis conficias? Quid enim in illis criminis, quid impietatis; quid optimo & doctissimo viro; qualis Marcellus, nō consentaneū, quid probatissimis moribus alienū? *Similis*, inquis, *simili gaudet.* Omnino, Marcellus optimus, Ignatio optimo; Christianæ religionis propagandę ardore flagrans, Ignatio, qui pari pietatis studio incensus erat: Religiosissimus, religiosissimo. nec plura de Marcello, quem si fata terris Pontificem dedissent, non tantùm ostendissent, fortè tam longè lateq; Hæresis vestra nunquam serpsisset.

Sequitur amplissimum de Ignatio Ludouici Gonzali testimonium ad Ioannem III. Lusitanię Regem perscriptum, quod legat, qui volet, apud Ribadeneiram. *Ad hunc modum,* inquit Misenus,

ſenus, *Hiſpani Hiſpanos commendant*. Verius diceres: Luſitani Hiſpanos. Sed quid tum? An ideo commendatio falſa? An non Germani, Germanos; Græci, Græcos, Itali, Italos commendant. Si iudicio tuo nulla commendatio vera eſt, niſi quàm diuerſæ nationis homo alteri tribuit, plurima profectò tam Latinorum, quàm Græcorum encomia expungēda & obliteranda erunt: quippe à Latinis data Latinis, & à Græcis, Græcis. Multi ex Gallis Caluinum & Bezam laudant. Num ea laus tibi diſplicet?

Nec Archiepiſcopi Toletani, nec Proregis Siciliæ præconia in Ignatium collata ferre potes; quia vterq; Hiſpanus fuit. Quid tandem tecum incipiemus Miſene? Quis Ignatij laudes decantare debet, qui tibi ſtomachum non moueat? Viſne Germanum, vis Polonum, vis Indum; Gallum, vel alterius nationis ciuem? At quiſquis ille ſit, nunquam æquis auribus Ignatij laudem accipies. Auſim dicere, nec Caluiniſtam laudatorem Ignatij ferres. Inuidia tumes & liues.

Prædictis adiungit Ribadeneira Ioann. Auilā excellenti virtute, prudentia & doctrina virum, qui præter cetera, ſe *puſillum*; Ignatium *Gigantem* nominare ſolebat, ob animi viriumq; in reb. arduis perficiendis magnitudinē. Miſenus hic Gigantis vocabulū cupidè arripit: quiq; olim Gigātes fuerint, & quā ſceleſti, & in Deos impij, verboſè deſcribit; quaſi, ſi lectio veterum nos non docuiſſet veterum naturam Gigantum; id non doceret nos hodie experientia, quæ tot Caluinianos & Lutheranos Gigantes noſtris oculis in ſingulos dies obiicit. Cum vocabulū aliquod

per Metaphoram alicui tribuitur, Misene, nec possumus, nec debemus totũ illud, quod significat, ad rem, cui per translationẽ tribuitur, transferre; sed tantũ id, cuius respectu & cõsideratione Metaphora illa instituta est; alioquin si oẽs Gigantum proprietates, vel etiam vitia referre vis ad Ignatium, eò quod ab Auila *Gigas* sit nominatus; poteris etiam easdẽ proprietates & vitia eadem transferri ad Christum, qui & ipse Gigas appellat⁹ est, nõ ab Auila, sed à Spiritu sancto, ore Dauidis his verbis: *Exultauit vt Gigas ad currendam viam*; vt proinde ex hoc etiam loco scholium per metaphoram ad Dauidicum illum Psalmum transferre queas: vt tua opera & industria tandem accuratius intelligamus, qua de caussa Gigantis nomen Seruatori nostro Propheta dederit.

Psalm. 18.

In capite decimo octauo docet nos Ribadeneira; qua Ignatius corporis statura, & qua constitutione fuerit, more scriptorum tam profanorum, quàm Ecclesiasticorum: qui plerunque adiungere solent, qualis ille fuerit, quod ad externam quoq; corporis constitutionem attinet; cuius res gestas litteris consignatas ad posteritatem transmittere ingressi sunt. In hoc capite nihil magis Miseno placet, quàm quod Ribadeneira ait, Ignatium ex altero crure claudicasse, sed *honestè*. Omnino honestè, ô Caluinista, tum quia parum; tum quia ex honesta caussa. Ex vulnere enim, dum Regi suo fidelem operam nauaret, accepto, cùm adhuc militaret. Fortasse non omnes Caluiniani Ministri, qui claudicant, tam honestè claudicant.

Quod autem ieiuniorum pœnitentiæq; magnitudine corpus afflixit; *in eo*, inquis, *Apostolico præcepto non paruit Sanctus ille vir: Iubet enim illud honorem habere corpori*: Si honorare corpus est corpus saginare; fateor Caluinianos Physcones debitum honorem non denegare corpori, cuius honos totus in eo positus est; vestro iudicio; vt *pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet*. Si ieiuniis & pœnitentiæ operibus nefas est corpus atterere, viresq; extenuare; quippe monito Apostolico aduersum, cur ipse Apostolus *corpus suum castigauit, & in seruitutem redegit*; cur toties monet, vt *exhibeamus nosmet ipsos sicut ministros Dei, in vigiliis, ieiuniis, & plagis*, aliisq; id genus molestiis? Periculum est, Misene, dum corpora vestra nimis honorare contenditis, ne & corpora ipsa, & præterea Deum inhonoretis, vel dehonestetis; Veniet, veniet tempus; cum corpus se minus à vobis honoratum fuisse exoptabit, sed frustrà: Quasi verò corporis honos sit sagina; & vt Tertullianus vocat, *multiuorantia*; *saginentur pugiles & Pyctæ Olympici*; *illis ambitio corporis competit, quibus & vires necessariæ. Sed nostra alia robora, aliæq; vires; quibus non est colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus mundi potestates, aduersus spiritualia malitiæ; aduersus hæc non carne & sanguine, sed fide & spiritu robusto oportet assistere, &c.* Tertull. de ieiuniis.

FINIS LIBRI QVARTI.

APOLOGIAE
PRO VITA IGNATII LOIOLÆ
LIBER QVINTVS,
CAPVT PRIMVM.

Diluuntur cauillationes Miseni in caput primum libri quinti.

Apolo. ad Constantium.

CVM S. Athanasius ab aduersariis suis Arianis infinitis propemodum calumniis exagitatus esset; hæc tandem verba protulit: *Miror eos calumniis non delassari: Sed quia defatigari non possunt, æquum est, vt nec ego defatiger, quanto enim plures mei exstiterint purgationes, tanto tetriores illi apparebunt.* Quod sanctissimo huic Antistiti olim vsu venit, idem & ego nunc experior: Vehementer enim miror, Misenum, tot tantisque mendaciis & criminationibus huc vsque in Ignatium nostrum effusis, necdum lassatum esse: Sed quia ad conuicia semper recens & integer accedit: par est, vt nos similem alacritatem ad apologiam Ignatij afferamus, vt quo plures vitæ

eius defensiones exstiterint, eo magis elucescat, quàm egregius calumniator sit iste Caluinianus Misenus.

Quamquam quis vel mediocriter bonus est, qui crassissimis Miseni imposturis & Sycophantiis fidem adhibeat? Verè enim & præclarè S. Athanasius scribit, calumnias non inuenire *auditores & approbatores, nisi improbos & sceleratos; Insidiæ Doeg*, inquit, *contra sacerdotes plurimùm valuere, sed auditor ibi Saul iniustus fuit. Iesabelis quoque calumniæ noxam religiosissimo Nabuthæ intulerunt: Verum & ibi Achab ille malus & prauaricator aurem præbuit. Contrà, sanctissimus ille Dauid istiusmodi homines ad se nequaquam admittit: sed vt rabiosos canes aduersatur, ita dicens: Detrahentem secretò proximo suo, hunc persequebar*: Si clanculũ detrahentẽ hostis loco habebat, quo loco habuisse censendus est illum; qui publicè id fecit; multoq; adhuc magis detestatus fuisset illũ, qui ne parum accuratus in calumniando videretur, calumnias suas litteris mandasset.

1.Reg. 22.
3.Reg. 21.
Psal.100.

Sed nunc Misenum audiamus. *Quintus liber conscriptus est de virtutibus Ignatij, quarum aliæ à à Christianis omnibus requiruntur, non tantum à Iesuitis, aliæ & quidem illustrius etiam, in iis enituere, qui Christiani nunquam fuerunt; quam vnquam in Ignatio; vt non videam quam ob caussam pueriliter hæc concinnata sint.* Aliud est Misene, *pertinere*, aliud *habere*: Omnes virtutes Christianæ ad quemuis Christianum pertinent. Sed num quiuis, qui Christiano nomine censetur; omnes virtutes Christianas habet?

Omnes

recuperarunt; multos tibi suppeditabit sanctus Augustinus, & Euodius, qui miracula ad memoriam S. Stephani edita duobus voluminibus comprehendit. Sed ad alia.

S. August. lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8.

Claudius Iaius acerbissimo dolore stomachi correptus, Deum rogauit, vt per merita serui sui Ignatij ipsũ molestia illa liberaret, & simul atque preces fudit, liberatus est. Istã Ribadeneira. Quid scholiastes, nõ præter solitum furiosus? *O hypocrita, indigni merito Christi. Estne hæc fides vestra, Deum orare per merita hominum*: Omnino per merita hominum, sed Sanctorum. Fides hæc nostra & est, & erit, Deo adiuuante; quia veterum & omnium Orthodoxorum fuit. Si Moyses homo Dei Deum ad misericordiã flectere volens, trium sanctissimorũ Patriarcharum Abraham, Isaac & Iacob merita ei proponere consueuit: *Recordare*, inquiens, *seruorum tuorum Abraham, Isaac & Iacob, ne aspicias duritiam populi huius & impietatem atque peccatum*; Cur nos eundem per merita aliorum sanctitate præstantium hominum non obsecraremus? Fortè tuo itidem iudicio Moyses hypocrita fuit; & indignus merito Christi. Vtinam, Misene, tam dignus esses; indigentior certè eius es, etsi non dignior.

Exod. 32. Deut. 9.

Cùm Nicolaus Bobadilla ardentissima febri æstuaret, Ignatio iam mortuo se commendans statim morbo leuatus est. Videamus Miseni refutationẽ. *Ergo parentatis*, inquit, *parẽti vestro eiusmodi mendaciũ?* Hãc refutationem exposuisse est superasse. Quid enim virium aut artis est in illa? Quasi verò nullus vnquam mortalium, inuocato alicuius Sancti auxilio, morbo aliisue periculis liberatus sit. Quid Sanctulo viro sanctissimo euene-

euenerit, cùm nomen ſancti Ioannis inclamaſſet, opemque imploraſſet, docebit te S. Gregorius, ſi diſcere velis. S.Greg. li. 3. Dial. cap. 37.

Franciſcus Borgia vim verborum Ignatij admiratus dicere ſolebat: Loquebatur tanquã poteſtatem habens. *O Idololatra,* vociferatur Miſenus, *audeſne tu Ignatio tribuere, quod Scriptura ſoli Filio Dei tribuit?* Is loqui dicitur tanquam poteſtatem habens, cuius ſermo & prædicatio non *in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis* conſiſtit, 1. Cor. 2. ſed in *oſtenſione ſpiritus & virtutis:* Si hoc ita proprium Chriſti eſt, vt nulli alteri tribui queat ſine idololatriæ ſcelere, quo iure id ſibi tribuit Apoſtolus; qui & ipſe vtique loquebatur *tanquam poteſtatem habens*; quia ſermo eius non erat in *ſapientia hominum*; ſed in *virtute Dei.* Noueris ergo duplicis generis dona in Chriſto fuiſſe: quædam Chriſti omnino propria, in quorum communionem nemo adſciſcendus erat; quædã cum Chriſti ſeruis communicanda, ex quorum numero gratia & vis & efficacitas dicendi. Priora nulli, excepto Chriſto, tribui poſſunt; poſteriora poſſunt; quia communia, vel ſi mauis, communicata: & ita quidem tribui poſſunt; vt quis eadem quoque ſacræ Scripturæ verba vſurpet, eo ſenſu, quem *accommodatitium* plerique vocant, cuius creberrimus apud ſanctos Patres eſt vſus.

Subdis: *Heus tu Petre, cum Italia tot doctis viris abundet, vt facile reliquas Europæ nationes ornamento illo ſuperet, qui fit, vt ne vnus quidem repertus ſit, qui veſtrum Ordinem cõmendarit.* Magna cõfidentia affirmas; quod te neſcire nemo non

videt,quisquis aliquid videt.Euoluistine omnia Italorum monumenta? Paulus III. Iulius III. Marcellus II. in quē hoc capite furiosissimè incurris, Itali fuerunt; nonne Societatem cōmendarunt tot Pontificiis diplomatis & priuilegiis concessis?Sed hos tu inter viros doctos non numeras: quia Pontifices. Alios ergo videamus. Cardinalis Baronius, quoties in suis operibus commendat,cùm vniuersim totam Societatem, tum nominatim certos ex Societate homines? Sed huius testimonium fortè non admittis;quia Cardinalis est. At hoc iam non agitur,sed hoc,vtrū aliquis ex Italis, vir doctus, ordinē nostrum commendarit. Baronius certè non modò Italus & doctus est; sed & longè doctissimus. Ioannes Iolittus totam Ignatij vitam in sermonem Italicum transtulit. An hoc sine commendatione? Onuphrius Panuinus Italus est, & vir doctus, nonne Societatem commendat in historia Pontificum? Petrus Matthæus Italus est,nisi fallor,& vir doctus,qui,quantis laudibus Societatem extollat,intelliges,si scholia eius legas in Pauli III. Bullam, qua Ordinem nostrum instituit. Quod si Gallus sit,eo grauius erit eius apud te testimonium. Thomas Bozius & Italus est,& vir doctus, qui in suo opere de signis Ecclesię,Societatis nostræ,non sine laude crebrò meminit. Quid multa?Plurima Ordinis nostri encomia à doctis Italis profecta proferre liceret, si mihi propositum esset elogia Societatis colligere, non mendacia Miseni refellere: qui nunc maledicentiam suam ad Xauerium transfert, qui venerabatur Ignatium quasi sanctum, aliisque dicere consueuerat: **Pater Ignatius magnus omnino sanctus est.**

Graue

Graue teſtimonium, inquit Miſenus, *hominis ſuperſtitioſi καὶ κολακευτικοῦ.* Adulatio tantum à Xauerij animo abfuit, quantum Xauerius corpore aberat ab Ignatio, cùm Ignatio has laudes tribueret. Qua ſpe, oro, homo in Iaponia, hoc eſt, in alio orbe degens; adularetur Ignatio Romæ viuenti? Omnis adulator commodum aliquod aſſentationibus ſuis quærit & expetit: quod te nō fugit; quippe qui Plantinos Artotrogos, & Peniculos, & Ergaſilos intus & in cute noueris.

Idem Xauerius epiſtolas in genua procumbens præ reuerentia ad Ignatium ſcribebat. *Hoc legens*, inquit Miſenus, *vel Craſſus ἀγέλαστος appellatus, ſaltem dentes reſtringeret, ſi non planè arrideret.* Credo, ſi non modò Craſſus, ſed & Caluinianus eſſet. At ſi quis neque Craſſus ſit, neque Caluinianus, is nec dentes reſtringet, nec planè arridebit: ſed in Xauerio plurimas, pulcherrimasque virtutes admirabitur, humilitatem inprimis, qua tantus vir claruit; obſeruantiam & pietatem ſingularem erga Ignatium vt patrem; & reuerentiam erga eundem, vt ſanctum, vt alias ex hoc Xauerij facto eluceſcentes prætercam. Porrò *ſputum Dionyſij*, quod hic egeris & ingeris; quodque ab adulatoribus eius facie exceptum ſcribis, tibi tanquam Plautino alicui Saturioni aut Gelaſimo relinquimus excipiẽdum, aut ſi mauis, lingendum: Volumus enim tibi id eſſe adiaphorum.

Audi, inquit Miſenus, *quid ſequatur.* Audiamus ergo, quādo tam ſollicitè ad audiendū nos inuitas. Xauerius cōtra omnium tempeſtatum vim & periculorum incurſus, nomine ſe atq; inter-

cesſione Ignatij muniebat, appendebatq; collo, quaſi ſcutum firmiſsimū Ignatij nomen manu ipſius Ignatij ſcriptum, & ſuæ profeſsionis vota. Quid Miſenus? *Vide*, ait, *ſuperſtitionem extremam, Et; Pontificij multas anus vt magas comburunt, dignior vel tribus rogis hic Franciſcus.* Quid tu hic rogo dignum blaſphemas? An quia precibus & interceſsione Ignatij adhuc viuentis ſeſe ex cunctis periculis ſaluum & incolumē euaſurum ſperabat? At, vide Miſene, ne Apoſtolum ipſum rogo adiudices; qui ſperabat ſe per orationes & interceſsiones fidelium ex carcere, in quo Romæ detinebatur, liberatum iri. *Spero*, inquit, *per orationes veſtras me donari vobis.* Idem ſperabat ſe inſidias Iudæorum euitaturum per preces Sanctorum: qua de cauſſa grauiſsimis verbis eas ab illis efflagitat. *Obſecro vos fratres*, inquit, *per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & per charitatem S. Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum, vt liberer ab infidelibus, qui ſunt in Iudæa.*

Ad Philemon.

Rom. 15.

An Xauerium rogo dignum vociferaris, quia Ignatij nomen ex collo ſuſpendit? Quid criminis in hoc facto? *Magi*, inquies, *ligaturas, & neſcio quæ amuleta ex collo ſuſpendere ſolent.* At magi malè id faciunt, tum quia malo fine; tum quia malo modo, etiamſi bona alioqui ſint, quæ ex collo ſuſpenſa ferunt: Xauerius autem ex collo ferebat non Apollonij Tyanei nomen, ſed Ignatij, nec eo fine; vt lunam *de cœlo ad cœnum* deuocaret: Sed vt Ignatij meritis à Deo ex maris terrarumque diſcriminibus

nibus,quę plurima ei ſubeunda erat,eriperetur. Nec illicitum eſt ad eum finem Sancti alicuius nomen circumferre,ſicut illicitum non eſt ad eum finem precibus vel viuentiũ adhuc, vel iam cum Domino regnantium vti, vel reliquiis cœlitum ſeſe munire. Quod ſi omnes illos inter veneficos numeres, qui ex collo ferũt vel Ieſu nomen,vel alicuius Sancti, vel reliquias, vel crucifixi imaginem,vel partem Euangeliorum,vel aliud quid Chriſtianis vſitatum, & communi fidelium vſu iam olim receptum, tum certè innumeri & ſanctiſsimi viri magi erunt, tuoq; iudicio in cineres vertẽdi. Sed ego citius mihi perſuaſero, te impoſtorem ex contumeliis conſutum eſſe,quàm ſanctos illos homines veneficos. At ſatis de hoc argumento; quod alibi fuſius à nobis tractatum. Lib.2. de cruce,c.16. & in Paralip.ad illud cap.

Fortaſsis tu quiduis aliud, vt ex collo feratur, patieris, dummodo non ſit nomen Ignatij. Verum ſi ſincerus vir & candidus eſſes; debebas ſaltem Xauerio & Ignatio tantũ concedere; quãtum veſtri ordinis homines cõcedunt ſuis. Quis reprehendit illos,vt veneficos vel veneficas, qui ante paucos annos Auguſtani cuiuſdam tumultuoſi Prędicantis imaginem ceruicibus aptã circũferebãt? Quis apud vos nõ interpretaretur potius pietatẽ & obſeruantiã, quã veneficiũ; ſi quis Caluini, aut Bezæ, aut alterius ex larario Bezæ Herois nomina aut imagines Caluinianæ deuotionis ergo circumgeſtaret? quod & ſępius factũ; nam Caluinus Geneuæ cũ Chriſti Sanctorumque imagines omnibus ex locis ſuſtuliſſet, ſuam poſtea permiſit è plurimorum collis ſuſpenſam

Catholicos longè plus amant, quàm vllos aut Lutheranos aut Caluinianos, quorum fraudes, periuria & impietatem in Deum, ipsi quantũuis licet barbari, vehementer deteſtantur.

Alterum eſt, quod Marcellus legatus Pontificis ad Concilium Tridentinum, Iacobum Nachiantem (Naclantum, opinor, ſcribere volebas) Clodiæ Foſſæ Epiſcopum, *ex Concilio Tridentino expulerit; quod dixiſſet, ſe non poſſe probare decretũ, in quo ſcriptum erat, Traditiones pari pietatis affectu ſuſcipi atque aſſeruari debere; quo ſcriptum Euangelium.* Meritò expulit, ſi expulit; & ſi hoc, quod tu ex Hæreticis auctoribus commemoras; non natum eſt, vt alia pleraque, in eorundem malè ſano cerebro. Quis enim ille vnicus; qui ſe integro Concilio; hoc eſt, tot doctiſsimorum & ſanctiſsimorum Patrum definitioni opponeret? Cõcil. Trident. Seſs. 4.

Tertium crimen eſt, quod Dominicum Gulielmum abire iuſſerit ex Concilio *ea de cauſſa, quod Concilium Conſtantienſe ſupra Papam fuiſſe pro concione dixiſſet, idemque priuatim etiam defendere contenderet.* Neque huic iniuriam fecit, ſi eum amandauit. Quid enim opus erat illis ad populum phaleris, eo præſertim tempore?

Quartum & quidem grauiſsimum crimen eſt, quod locũ in Concilio nõ conceſſerit Paulo Vergerio Epiſcopo Iuſtinopolitano, ideo, quod negaſſet *legendas* ſanctorum Georgij & Chriſtophori eſſe veras. Non hæc ſola Marcello Vergerij exterminandi cauſſa fuit, ſi fuit: Iam tum præſtantiſsimus Cardinalis animaduertebat, quorſum Vergerij conatus ſpectarent; & quid veneni ſub pectore cõcluſum parturiret, quod

poſtea impiꝰ & ambitioſus apoſtata peperit. Nō agebatur de *legendis* illis, mi homo, ſed de ſacra Scriptura;de traditionibus,deq; aliis fidei noſtrę quęſtionibus & capitibus,in quibus iam tū Vergerius non exiguū eius,quod paulò pòſt in apertū protulit,monſtri,argumenta dedit:ob hæc ab aditu Cōcilij credendū eſt excluſum fuiſſe Vergeriū; non ob illas hiſtoricas de vita Sanctorum controuerſias; ſi tamen excluſus fuit.tam enim fides tua & auctorū,qui hæc talia referre ſolent, lubrica & incerta eſt;vt meritò de omnibus quæ ſcribūnt,dubitare;plurima tanquam falſa negare,paucisſima,vt vera credere poſsimus.

Iure aūt quęrat quis,quid tibi volueris harum rerum cōmemoratione de Marcello Ceruino, poſtea Pontifice Maximo? An mirandum nō eſſe,ſi Ignatium ſuſpexit,eumq; ex omnib. hominibus maximi fecit?Atqui non video,quomodo hoc illis tuis ſeu mendaciis, ſeu hiſtoriolis conficias?Quid enim in illis criminis, quid impietatis;quid optimo & doctiſsimo viro;qualis Marcellus,nō conſentaneū,quid probatiſsimis moribus alienū?*Similis*,inquis,*ſimili gaudet*. Omnino,Marcellus optimus,Ignatio optimo; Chriſtianæ religionis propagandę ardore flagrans,Ignatio,qui pari pietatis ſtudio incenſus erat: Religioſiſsimus, religioſiſsimo. nec plura de Marcello, quem ſi fata terris Pontificem dediſſent, non tantùm oſtendiſſent, fortè tam longè lateq; Hæreſis veſtra nunquam ſerpſiſſet.

Sequitur ampliſsimum de Ignatio Ludouici Gonzali teſtimonium ad Ioannem III. Luſitanię Regem perſcriptum,quod legat,qui volet,apud Ribadeneiram. *Ad hunc modum*, inquit Miſenus,

ſenus, *Hiſpani Hiſpanos commendant.* Verius diceres: Luſitani Hiſpanos. Sed quid tum? An ideo commendatio falſa? An non Germani, Germanos; Græci, Græcos, Itali, Italos commendant. Si iudicio tuo nulla commendatio vera eſt, niſi quàm diuerſæ nationis homo alteri tribuit, plurima profectò tam Latinorum, quàm Græcorum encomia expungēda & obliteranda erunt: quippe à Latinis data Latinis, & à Græcis, Græcis. Multi ex Gallis Caluinum & Bezam laudant. Num ea laus tibi diſplicet?

Nec Archiepiſcopi Toletani, nec Proregis Siciliæ præconia in Ignatium collata ferre potes; quia vterq; Hiſpanus fuit. Quid tandem tecum incipiemus Miſene? Quis Ignatij laudes decantare debet, qui tibi ſtomachum non moueat? Viſne Germanum, vis Polonum, vis Indum; Gallum, vel alterius nationis ciuem? At quiſquis ille ſit, nunquam æquis auribus Ignatij laudem accipies. Auſim dicere, nec Caluiniſtam laudatorem Ignatij ferres. Inuidia tumes & liues.

Prædictis adiungit Ribadeneira Ioann. Auilā excellenti virtute, prudentia & doctrina virum, qui præter cetera, ſe *puſillum*; Ignatium *Gigantem* nominare ſolebat, ob animi viriumq; in reb. arduis perficiendis magnitudinē. Miſenus hic Gigantis vocabulū cupidè arripit: quiq; olim Gigātes fuerint, & quā ſceleſti, & in Deos impij, verboſè deſcribit; quaſi, ſi lectio veterum nos non docuiſſet veterum naturam Gigantum; id non doceret nos hodie experientia, quæ tot Caluinianos & Lutheranos Gigantes noſtris oculis in ſingulos dies obiicit. Cum vocabulū aliquod

per Metaphoram alicui tribuitur, Misene, nec possumus, nec debemus totũ illud, quod significat, ad rem, cui per translationẽ tribuitur, transferre; sed tantũ id, cuius respectu & cõsideratione Metaphora illa instituta est; alioquin si oẽs Gigantum proprietates, vel etiam vitia referre vis ad Ignatium, eò quod ab Auila *Gigas* sit nominatus; poteris etiam easdẽ proprietates & vitia eadem transferri ad Christum, qui & ipse Gigas appellat' est, nõ ab Auila, sed à Spiritu sancto, ore Dauidis his verbis: *Exultauit vt Gigas ad currendam viam*; vt proinde ex hoc etiam loco scholium per metaphoram ad Dauidicum illum Psalmum transferre queas: vt tua opera & industria tandem accuratius intelligamus, qua de caussa Gigantis nomen Seruatori nostro Propheta dederit.

Psalm. 18.

In capite decimo octauo docet nos Ribadeneira; qua Ignatius corporis statura, & qua constitutione fuerit, more scriptorum tam profanorum, quàm Ecclesiasticorum: qui plerunque adiungere solent, qualis ille fuerit, quod ad externam quoq; corporis constitutionem attinet; cuius res gestas litteris consignatas ad posteritatem transmittere ingresi sunt. In hoc capite nihil magis Miseno placet, quàm quod Ribadeneira ait, Ignatium ex altero crure claudicasse, sed *honestè*. Omnino honestè, ô Caluinista, tum quia parum; tum quia ex honesta caussa. Ex vulnere enim, dum Regi suo fidelem operam nauaret, accepto, cùm adhuc militaret. Fortasse non omnes Caluiniani Ministri, qui claudicant, tam honestè claudicant.

Quod

Quod autem ieiuniorum pœnitentiæq́ magnitudine corpus afflixit; *in eo,* inquis, *Apostolico præcepto non paruit Sanctus ille vir: Iubet enim illud honorem habere corpori:* Si honorare corpus est corpus saginare; fateor Caluinianos Physcones debitum honorem non denegare corpori, cuius honos totus in eo positus est; vestro iudicio; vt *pinguis aqualiculus propenso sesquipede exstet.* Si ieiuniis & pœnitentiæ operibus nefas est corpus atterere, viresq́ extenuare; quippe monito Apostolico aduersum, cur ipse Apostolus *corpus suum castigauit, & in seruitutem redegit*; cur toties monet, vt *exhibeamus nosmet ipsos sicut ministros Dei, in vigiliis, ieiuniis, & plagis,* aliisq́ id genus molestiis? Periculum est, Misene, dum corpora vestra nimis honorare contenditis, ne & corpora ipsa, & præterea Deum inhonoretis, vel dehonestetis; Veniet, veniet tempus; cum corpus se minus à vobis honoratum fuisse exoptabit, sed frustrà: Quasi verò corporis honos sit sagina; & vt Tertullianus vocat, *multiuorantia; saginentur pugiles & Pyctæ Olympici; illis ambitio corporis competit, quibus & vires necessariæ. Sed nostra alia robora, aliæq́ vires; quibus non est colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus mundi potestates, aduersus spiritualia malitiæ; aduersus hæc non carne & sanguine, sed fide & spiritu robusto oportet assistere, &c.* Tertull. de ieiuniis.

FINIS LIBRI QVARTI.

APOLOGIAE
PRO VITA IGNATII LOIOLÆ
LIBER QVINTVS,
CAPVT PRIMVM.

Diluuntur cauillationes Miſeni in caput primum libri quinti.

Apolo. ad Conſtantium.

CVm S. Athanaſius ab aduerſariis ſuis Arianis infinitis propemodum calumniis exagitatus eſſet; hæc tandem verba protulit: *Miror eos calumniis non delaſſari: Sed quia defatigari non poſſunt, æquum eſt, vt nec ego defatiger, quanto enim plures mei exſtiterint purgationes, tanto tetriores illi apparebunt.* Quod ſanctiſsimo huic Antiſtiti olim vſu venit, idem & ego nunc experior: Vehementer enim miror, Miſenum, tot tantiſque mendaciis & criminationibus huc vſq; in Ignatium noſtrum effuſis, necdum laſſatum eſſe: Sed quia ad conuicia ſemper recens & integer accedit: par eſt, vt nos ſimilem alacritatem ad apologiam Ignatij afferamus, vt quo plures vitæ

eius

eius defenſiones exſtiterint, eo magis eluceſcat, quàm egregius calumniator ſit iſte Caluinianus Miſenus.

Quamquam quis vel mediocriter bonus eſt, qui craſsiſsimis Miſeni impoſturis & Sycophantiis fidem adhibeat? Verè enim & præclarè S. Athanaſius ſcribit, calumnias non inuenire *auditores & approbatores, niſi improbos & ſceleratos; Inſidiæ Doeg,* inquit, *contra ſacerdotes plurimùm valuere, ſed auditor ibi Saul iniuſtus fuit.* 1. Reg. 22. *Ieſabelis quoque calumniæ noxam religioſiſſimo Nabuthæ intulerunt:* 3. Reg. 21. *Verum & ibi Achab ille malus & prauaricator aurem præbuit. Contrà, ſanctiſſimus ille Dauid* Pſal. 100. *iſtiuſmodi homines ad ſe nequaquam admittit: ſed vt rabioſos canes aduerſatur, ità dicens: Detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar:* Si clanculũ detrahentẽ hoſtis loco habebat, quo loco habuiſſe cenſendus eſt illum; qui publicè id fecit; multoq́ adhuc magis deteſtatus fuiſſet illũ, qui ne parum accuratus in calumniando videretur, calumnias ſuas litteris mandaſſet.

Sed nunc Miſenum audiamus. *Quintus liber conſcriptus eſt de virtutibus Ignatij, quarum aliæ à Chriſtianis omnibus requiruntur, non tantum à Ieſuitis, aliæ & quidem illuſtrius etiam, in iis enituere, qui Chriſtiani nunquam fuerunt; quam vnquam in Ignatio; vt non videam quam ob cauſſam pueriliter hæc concinnata ſint.* Aliud eſt Miſene, *pertinere*, aliud *habere:* Omnes virtutes Chriſtianæ ad quemuis Chriſtianum pertinent. Sed num quiuis, qui Chriſtiano nomine cenſetur; omnes virtutes Chriſtianas habet? Omnes

Omnes virtutes ad te pertinent: Sed num vel vnam habeas, admodum certè, ne quid te cœlem, dubito. Habere, laudis eſt: pertinere, neceſsitatis. Ergo Ignatium commendat Auctor noſter, non quod variæ virtutes ad eum pertinuerint; ſed quod variis virtutibus exornatus fuerit, & quidem excellenter. Laude & præconio dignum eſt, ſtudio & labore indefeſſo adquirere, quod ad quemlibet pertinet; & hoc in quouis prædicari poteſt: hoc ipſo, quod multi ſunt, qui ea quæ ad ſe pertinent, negligunt: eiq; comparando, nihil curæ impendunt, ex quorũ numero minimè Ignatius.

Quod autem ais, *quaſdam virtutes clarius enituiſſe in Ethnicis; quam in Ignatio*, vellem nominaſſes illas virtutes, quarum ſplendor ex infidelium cordibus emicans, adeò tuos oculos præſtinguit. Fortè intelligis ardens illud orandi, meditandi, reſq; cœleſtes contemplandi ſtudium. Fortè mortificationem & ſui abnegationem; fortè charitatem Dei & proximi. Forte Chriſtianam illam humilitatem & obedientiam religioſam. Aut ſi has, quæ cæterarum fundamenta ſunt; non intelligis; explica, oro, quaſnam intelligas. Nam Chriſtianas virtutes illuſtrius enituiſſe in animo Ethnici; quàm in pectore Ignatij Chriſtiani, id verò admirabilius eſt, quàm vt extra paradoxa Stoica collocetur; cum Chriſtiana virtus cenſenda non ſit; niſi quam gratia Chriſti format & expolit: imò D. Auguſtinus; ne veras quidem virtutes nominat; quæ diuinæ charitatis ſunt expertes; *Si ad conſequendum veram beatitudinem, inquit, quam nobis*

S. Aug. lib. 4. contra Iulian. c. 3.

nobis immortalem fides, quæ in Christo est, vera promittit, nihil prosunt homini virtutes, nullo modo veræ possunt esse virtutes.

Accedit, quod hic non quæritur, in quonam illustrius quædam virtutes enituerint; num in Ignatio, an in Ethnicis; nulla enim inter Ignatium, & à fide Christiana alienos contentio instituitur; sed simpliciter exponitur: quarumnam virtutum fulgor in Ignatio resplenduerit, quem tu non imminuis, cum in aliis itidem, & quidem ampliorem repertum tradis: sicut splẽdorem Lunæ non imminuit ille, qui eundem, & quidem multo nitidiorem, in sole inueniri ait. Sed vt in pauca rem conferam; teq́ue diu suspensum non teneam, noueris Misene, minimam quamq; virtutem in Ignatio, vt & in quocunque alio Christiano, gratia Dei prædito, maiorem esse & illustriorem, quam maximam in quouis Ethnico; hoc ipso, quod in illo cum gratiæ & diuinæ amicitiæ, vt ita dicam, sole coniuncta est; in hoc autem ornamento illo caret.

At quod non vides, quam ob caussam hæc pueriliter concinnata sint, id non mirum, quia pueriliter concinnata non sunt, idcirco neque pueriliter concinnata vides. Quod non est, non videtur; aut si videtur, falso videtur; & non sine mentis aut oculorum hallucinatione: Nulla omnino caussa est, ob quam pueriliter concinnata videri possint. Tandem hic nihil videndo, aliquid vidisti.

De virtutibus, inquis, *Ethicis, multo pulchrius Plato, Aristoteles, Plutarchus; quam omnes Iesuitæ in*

in vnam massam conflati vel scripserint, vel scripturi sint. Non agitur hic Misene, quis pulchrius aliis de virtute scripserit; sed quis pulchrius aliis ex virtutis præscripto vixerit. Scripserint Auctores à te nominati de virtutibus moralibus doctissimè & scitissime: quid tum? At nullus Christianus est, si non solo nomine, sed & re Christianus sit, cœlestisq; gratiæ opes possideat, qui secundum virtutem non pulchrius viuat; quam sapientissimi illi viri; maiores dicendi & scribendi, quam rectè viuendi & agendi magistri.

In primo capite, inquis, *agitur de orationis gratia & familiaritate Ignatij cum Deo,* Rectè dicis: perge, sed sine mendaciis. *Repetuntur,* inquis, *propemodum iisdem verbis, quæ ineptissimè in superioribus inculcata fuêre de copia consolationis diuinæ: de lacrymarum vi; quæ duo mutuo se tollunt.* Præsagiebat animus, fore, vt statim ad ingenium redires: Quam verè enim quis affirmet te repetere eadem mendacia & conuicia, impudentissimè in superioribus inculcata; tam mendaciter scribis, Ribadeneiram, iisdem verbis repetere, quæ iam alibi tractarit. De lacrymis & lætitia, quomodo simul consistere queant, consule, quæ suo loco dicta: vbi demonstratum, alias lacrymas esse gaudij, alias mœroris. Hic tantum ex te quæro, vtrum illæ lacrymæ à dolore, an à lætitia expressæ fuerint, cum Ioseph fratrem suum *Beniamin amplexus fleuit,* illo quoque similiter *flente super collum eius, cumque osculatus est omnes fratres suos, & plorauit super singulos.* Item quando Raguel

Lib.2.c.3.

Gen.45.

Tob.7.

cum

cum lacrymis osculatus est Tobiam, plorans super collum eius, cumque Anna vxor eius & Sara ipsorum filia, lacrymatæ sunt ob insperatum Tobiæ aduentum.

Non omnes habent gratiam illam lachrymarum, inquit S. Athanasius, *Sed illi duntaxat, qui mentem sursum attollunt, qui terrestrium obliuiscuntur, qui carnis curam non gerunt, qui ignorant prorsus an sit mundus, qui mortificauerunt membra ea, quæ sunt in terra, istis, inquam, solis data est gratia lacrymarum. Cor enim purum habentes, & perspicaces mentis oculos, ij cum adhuc in terra sint, pœnas tamen inferorum cernunt, & æterna tormenta, & tenebras extremas, ploratum & stridorem dentium: iidem quoque cœlestia dona vident, quæ donauit Deus sanctis suis & glorias & coronas, & stolas candidas, & cellas lucidas, & delicias inenarrabiles, & vitam æternam. Sed quod est quod amplius dicam? nisi illud, quod est præ omnibus admirabile, eum scilicet, qui puram habet mentem, Deum interioribus oculis contemplari. Quomodo igitur non poterit non plorare & lugere, qui ista videt? Plorat enim & lamentatur, vt vindicetur à diris pœnis, atque iterum plorat & deprecatur, vt dignus fiat illorum cœlestium bonorum muneribus.* Hæc S. Athanasius. Ex quibus etiam intelligere potes, cur tu & alij Caluinistæ dono lacrymarũ careatis, quia, vt verbo Augustiniano vtar, mundicordes non estis.

S.Athan. li. de Virg.

Ait

Ait Auctor, Ignatium ob copiam lacrymarum intermittere debuisse diuinum officium: idque socios à Summo Pontifice impetrasse: *Hic quaeri posſit*, ait Misenus, *cui ſtultitiæ potiores partes tribuendæ ſint: Ignatióne, qui continuò fleuit; an verò iis, qui pro ipſo intercesserint; an Pontifici, qui pro ipſo intercesſiones probarit.* Me, & quouis alio sani iudicij iudice, nec potiores, nec non potiores ſtultitiæ partes Ignatio aut sociis aut Pontifici tribues; sed ipse tibi & primas & secūdas & tertias ſtultitiæ reseruabis, aut si necdum habes, certè tanquam proprias vendicabis, neque vllum in communionem tam præclari thesauri admittes. nec dubito, quin dubites etiam cum epiſtolam S. Hieronymi de obitu S. Paulæ ad Euſtochium legis, cuinam potiores ſtultitiæ partes tribuendæ ſint; Paulæne; quæ perpetuo fleuit; an S. Hieronymo & aliis eiusdem Sanctæ familiæ incolis; qui, ne ob tam vberes lacrymarum fontes oculis aliquid detrimenti afferret; monebant, vt à profusione tot lacrymarum desiſteret.

Cum præter morē Iacobus Laines ab Ignatio iussus esset, domeſticis omnibus vnum in locū coactis, regulas quasdam promulgare, eiusmodi quiddam euenisse scribit Ribadeneira. Dum concio fit à Iacobo, ingens exauditur fragor, domus tota concutitur, tectum sub quo, ea ipsa hora, considere in horto primarij patres à cœna consueuerant (erat enim Auguſtus mensis & calores maximi) repente concidit: quos sine dubio ruina oppreſsiſſet, nisi præter morem, consuetudinemq; in concione illos adeſſe Ignatius

tius voluisset. Qui tectum collapsum videns, Deo, quod omnes domesticos seruasset, gratias egit, mihique, videtur, inquit, Deus hoc facto significare voluisse, istiusmodi regulas sibi esse nõ ingratas. Hic Misenus: *At ego puto hoc indicatum, futurum, vt regulæ illæ non diu durarent: Sed intra breue spatium cõciderent, præsertim in Galliis.* Malus es Tiresias; quippe non oculis, vt ille; sed mente captus, sæpius iam insigne specimen dedisti, quàm præclarus sis portentorum interpres. videlicet; quidquid tibi gratum acceptumqúe esset; si eueniret, id euenturum augureris; sed quo minus tibi fidem habeamus; impedit experientia quotidiana, quæ non tuam interpretationem; sed Ignatij sententiam confirmat. Nec est, quod de Gallia triumphes; nescis quid serus vesper adferat. Tota ista persecutio *diligentibus Deũ cooperabitur in bonum*; tuæqúe inuidiæ largam aliquando materiam subministrabit, in qua sese exerceat & torqueat & torquendo absumat, vt taceam, ab eo tempore, quo tempestas illa in nos coorta est, societatem, aliis terrarum in oris, magna accessione & hominum & domiciliorum amplificatam esse, vt iacturam illam Gallicanam; si solam amissionem collegiorum spectemus, à diuina bonitate satis compensatã arbitrari possemus; tantum abest, vt ex illo casu ruinam regularum ab Ignatio præscriptarum ominari cum ratione queas; nam sine ratione quiduis te posse animaduerto.

Porrò in constitutionibus scribendis Deum consulebat Ignatius. Addis, *exemplo Dauidis scilicet:*

licet: imo sine tuo ironico *scilicet*, exemplo & huius sanctissimi Regis, & Moysis, & aliorum omnium; quibus arduam rem aggressuris perpetuo in more fuit, felices successus inceptis à Deo precari. *Modus*, inquis, *additur. Exuebat inprimis se omni affectu. Quî potuit, cum homo esset?* Calumniaris, Misene, non præter tuam, sed præter mentem auctoris nostri; qui cum ait Ignatium exuisse se omni affectu; non id intelligit Stoicorum more; quasi eas actiones; quas vulgò *passiones* nominamus, funditus extirparit, quî enim potuit, cum homo esset? Sed ita ait Ignatium in scribendis regulis & constitutionibus omnem affectum exuisse, quo pacto Iudex in diiudicandis testimoniis & probationibus, & in sententia ferenda omnem affectum seponere dicitur; ita, vt nihil tribuat amori, gratiæ & amicitiæ, nihil odio & inimicitiæ, nihil priuatæ suæ propensioni & inclinationi: Sed totum pondus & momẽtum voluntatis suę vertat, & inclinet ad pondus iuris bonique publici, eoq; vergat & sequatur. Num & hic quæres; quî potest Iudex, cum homo sit? Atqui posse debet; si legitimus & sincerus iudex esse velit.

Iudicem ergo imitabatur Ignatius, cum leges, quibus societatem astringeret, meditaretur; ita vt non id præscriberet; quo forsan à priuato affectu ducebatur, vel duci potuisset, sed id, quod, re Domino commẽdata, absolutè videbatur esse ad diuinam gloriam propagandam, proximiq; salutem procurandã conducibilius; licet fortassis ad priuatum Ignatij gustum minus faceret Refert alicubi Ribadeneira Ignatiũ Musica admodum oblectari solitum, sæpeque testatum, se,

si sui

si sui duntaxat affectus rationem habere voluisset, chorum seu cantum certis horis persoluẽdum, in societate instituturum fuisse; quem tamen Constitutionibus suis à societate exclusit, exuto illo, quo ipse in Musicam ferebatur, affectu. At quod ais; *alios itidem posse moderari affectus; & petere auxilium Domini, & gratiam vera videndi*; id non negamus; quin si vel tu id facias; vel alius quicunque; valdè laudabimus; nec quisquam nobis vitio vertet, si moderationem perturbationum, & cupiditatum & implorationem diuinæ opis in te commendemus: ac proinde neque Ribadeneiræ crimini dare debebas; si studium hoc in Ignatio debitis laudibus extulit; sed tu hæc & similia scribens, reliquos homines præ te putas esse *bardos & stipites* (agnoscis, opinor, tua verba) qui nihil cogitent, nihil considerent; oculisque ad tuas calumnias peruidendas careant.

Subiungis: *Vltimo loco quod additur, huius modum velim disertius explicatum: Quæ cogitasset atque inuenisset in conspectu Dei ponebat; vt ipse confirmaret, quæ in ipso operatus esset. Nam modus ponendi, & confirmandi, quis fuerit, non exprimitur, quod fieri debebat, ne Lector suspensus dimitteretur.* Facile diuinare poteras pro tua sagacitate, quis fuerit modus *ponendi in conspectu Dei* ea, quæ cogitasset & inuenisset; Nimirum ea expendebat, an talia essent, quæ Deo probanda viderentur. Item per preces Domino offerebat, & quasi sistebat Ignatius, si quid regularum scripto comprehendisset, orabatque Deum, vt pro sua bonitate cõfirmare dignaretur id, quod,

vt scriberet, inspirasset, nec aliter petiit à Deo confirmari, quàm vsu & experientia. Et in irritum Ignatij vota nō cecidisse; nos melius, quàm Misenus nouimus; quibus compertum, editas ab Ignatio constitutiones annis non esse labefactatas, sed magis atque magis corroboratas.

In sequentibus, inquis, *ardua quæstio enucleatur, an omnia somnia Monachorum, quæ in lugendis, vel legendis exponūtur, per reuelationem obiecta, an quædam suo sensu iudicioq; statuerint?* Quæstionem hanc nusquam inuenio apud Ribadeneiram. Itaque nescio, vnde ea tibi in mentem venerit; forsan ex somnio. Verba Ribadeneirę hæc sunt. Patrem Iacobum Lainem, qui omnium Sanctorum vitas, ortus omnium ordinum, progressionesq; legerat, sciscitatus est aliquando Ignatius, quod eius esset de regulis illorum Patrum constitutionibusq; iudicium, qui ductores ipsarum religionum atq; parentes extiterunt: num scilicet, quæ litteris mandassent, posterisq; suis tradidissent, ea omnia per reuelationem accepissent: an ex his suo sensu quædam iudicioq; statuissent, Cui Iacobus, propius fidei esse respondit, grauissima quæque & maxima instituti cuiusq; quasi fundamenta à Deo, qui omnium religionum fons est, patribus illis tradita fuisse diuinitus: reliqua, quæ minora sunt, & naturam ipsam religionis propriè non attingunt, Deum prudentiæ eorum, qui leges condiderunt, iudicioque reliquisse. Hæc auctor noster. Tu omnes monasticas constitutiones vocas *phantasias; imaginationes, & superstitiones*, eiusdemque ponderis esse dicis tam maiores, quàm minores. Semel

atque iterũ in his tuis Scholiis nominasti S. Basilium *virum sanctissimum & eruditissimum*: At iste vir sanctissimus & eruditissimus constitutiones monasticas, & regulas breuius & fusius explicatas conscripsit; & Monachis discipulis & sectatoribus suis præscripsit. Num & has pro *phantasiis & superstitionibus* habes? Num fieri potest, vt vir sanctissimus & eruditissimus phantasias & superstitiones aliis imitandas proponat? Certè superstitionem à tali viro, vtpote sanctissimo, excludit summa sanctitas, & phantasias seu nugas, ab eodem, vt ab eruditissimo, excludit summa eruditio. Forte dices: te constitutiones Monasticas à S. Basilio traditas non numerare in nugis & superstitionibus. Primùm, nullam video in Scholiis tuis exceptionem; quæ pronunciasti, vniuersim pronunciasti. Secundo, si excipis S. Basilium, oportet, vt & alios Ordinum fundatores ab hac culpa liberes. Nam in Regulis & Constitutionibus S. Basilij æquè multa continentur, quæ vobis hæreticis displiceant, ac in regulis & constitutionibus Ignatij, aut aliorum qui Ordines fundarunt.

At quod ait Auctor, Deum Religionum omnium fontem esse, id *consideratione magna egere dicis. Ordines enim nostros non esse à Deo, sed à Diabolo.* Rursus reuoco te ad sanctissimum & eruditissimum Basilium; & quæro num ordo ab illo institutus (qui hodie frequens in Græcia, & in aliquot Italiæ & Siciliæ locis) sit à Diabolo? Estne sanctissimus, & eruditissimus vir Diabolus? aut si quid agat, agitne illud im-

pulsu & instinctu Diaboli? Estne à Diabolo ordo S. Augustini; quem vt Posidonius in eius vita refert, ipse Augustinus instituit, imò hoc nomine calumniis à Petiliano Donatista impetitus est. *Deinde perrexit ore maledico*, inquit S. Augustinus de Petiliano, *in vituperationem Monasteriorum & Monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ à me fuerit institutum.* Ordo S. Benedicti, tuo iudicio, à diabolo est; sed non iudicio S. Gregorij, qui Benedictum, vt virum diuinum, eiusque Ordinem, vt diuinum opus immortalibus scriptis celebrauit. Quanto, Misene, credibilius est, hæc tua tam blasphema mendacia à Diabolo proficisci, cum, vt verè ait S. Athanasius, *mendacia patrem Diabolum habeant: iique, qui mentiuntur, alieni sint ab eo, qui dicit: Ego sum veritas.* Si religiosi Ordines à Cacodæmone ortum ducerent, vtique capitalis ille hostis opus suum & figmentum diligeret; neque tot machinis perpetuò expugnatum iret. Nulla res à Diabolo inuenta & excogitata potest esse nota & symbolum Ecclesiæ Catholicæ; at Ordines Monachorum & monasteria tam virorum quã mulierum; & alios religiosos numerat S. Augustinus in notis veræ & orthodoxæ Ecclesię, in eo libro, in quo mores Catholicæ Ecclesiæ describit. Nullo igitur modo possunt esse à Diabolo; nisi & Ecclesiam Catholicam à Diabolo esse affirmare velis; quod de vestra Synagoga verissimè asseritur, quę hac nota caret, & Monachos & monasteria iam dudum exterminauit, vt & olim Manichæi.

S. Aug. lib. 3. contra Petilian. cap. 40.

S. Greg. li. 2. Dialog.

S. Athan. Apolog. ad Constãtium.

S. Aug. lib. 1. de moribus Cath. Eccles.

Rene-

Reuelationes & illustrationes, quas ingeminant, inquis, *Iesuitæ mendaciter, sibi reseruent.* Atqui eas nobis reseruare parati sumus. Quid turbas volentes & lubentes? *Si constaret*, inquis, *Ignatium fuisse vel Prophetam vel Apostolum immediatè à* DEO *vocatum, reuelationes illas & visiones admitteremus.* Ergo tu nullas visiones & reuelationes admittis, nisi quæ sunt sacris litteris comprehensæ. Falsæ sunt ergo omnes illæ reuelationes, quas sanctis hominibus diuinitus oblatas esse grauissimi & antiquissimi patres testantur, vt D. Gregorius Nyssenus, S. Augustinus, S. Ambrosius, S. Gregorius Magnus, S. Hieronymus, Theodoretus, Sulpitius, S. Paulinus, alij innumeri; de quibus illustrationibus & apparitionibus iam primo libro copiosè contra tuam imperitiam an impietatem disseruimus.

Hic vnicam tantum ex S. Cypriano, Martyrij & doctrinę laude in Ecclesia Christi semper spectatissimo, adducam, simulque frontem Caluinisticam intuebor, vtrum adeò omnem verecundiam absterserit, vt neget factum esse, quod tantus vir ante tot annorum centurias factum scribit; quodque teste Possidonio sanctus Augustinus crebro ex sancti Cypriani libris commemorare solebat. *Quidam de collegis & consacerdotibus nostris*, inquit S. Cyprianus, *cum infirmitate defessus, & de appropinquante morte sollicitus commeatum sibi precaretur; astitit deprecanti, & iam penè morienti, iuuenis honore & maiestate venerabilis, statu excelsus, & clarus aspectu,* S. Cypr. li. de mortalit. Possid. in vita S. Augustini.

& quem aßiſtentem ſibi vix poſſet humanus aſpectus oculis carnalibus intueri, niſi quod talem videre iam poterat de ſeculo receſſurus. Atque ille non ſine quadam animi & vocis indignatione infremuit & dixit; pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis? Hæc S. Cyprianus de viſione, quæ nec Prophetæ, nec Apoſtolo obtigit, ſed Epiſcopo cuidam. Num tu Cyprianum mendacij argues? Videamus os illud, quod eò impudentiæ procedet, vt Cyprianum vanitatis accuſet? Num & hæc viſio ad imitationem propheticarum viſionum conficta eſt; vt tu hic de viſionibus Ignatio oſtenſis nugaris.

Quàm porro ſcitè concludis, viſiones Ignatij eſſe fictitias, *eò quod omnibus ferè modis Ignatio aliquid reuelatum ſcribatur*, quibus olim Prophetis res ſcientia humana ſublimiores diuinitus innotuerunt, idque, vt oſtendas, omnes modos percurris. *Primus*, inquit, *modus eſt, cum quis videt & intelligit, vt Hieremias ollam ſuccenſam, & faciem eius ab Aquilone; quo ſignificari intellexit, conflagrationem vrbis Hieroſolymitanæ futuram per exercitum Babylonij Regis.* Nulla alia ex tot viſionibus ſanctis viris olim oſtenſis tibi occurrit, niſi illa Hieremiæ per ollam; credo ea de cauſſa, quia ſcripſiſti hæc in Bacchanalibus; quo tempore mens tua maximè erat in olla. Sed ſi propterea in fabulis numeras viſiones nonnullas Ignatij; quod ei per efformatas quaſdam ſpecies ſint obiectæ, neceſſe erit, vt eodem

dem loco habeas reuelationes alias à probatiſsimis auctoribus memoriæ commendatas, ſanctiſsimiſque hominibus diuinitus demonſtratas, illas præſertim, quæ obtigerunt S. Antonio ſanctitatis laude cum primis conſpicuo, vt tu ipſe fateris. Omittam alias; hanc, quæ præcipuè ad hunc locum pertinet; his verbis recenſet S. Athanaſius: *Lamentabilis ſequitur viſio, & omni lachrymarum fonte plangenda. Cum enim fratribus circa ſe ſedentibus operaretur, intentè fixit oculos in cœlum, gemens atque ſuſpirans, & poſt aliquantum ſpatium reuelationis inceptæ, nimio dolore contremuit, & ſtatim fixis genibus ante Dei vultum prouolutus orauit, vt clementia ſua futurum ſcelus auerteret. Succedunt orationi lachrymæ, metus ingens inuadit præſentes, obſecrant, vt tanta calamitatis exponeret viſionem. Singultus occupant vocem, lingua fletibus præpeditur, & in medio conatu ſermo gemitu interrumpitur. Vix tamen cum vociferatione luctuoſa ait: Melius erat, ô filioli, impendens piaculum cita morte lucrari. Sic incipiens, rurſum lacrymis vincitur, & inter egra ſuſpiria tandem pectori commodans vocem; Magnum, inquit, quoddam, & vniuerſis ſeculis inauditum imminet nefas. Magno fides Catholica turbine ſubuertetur, & homines iumentis ſimiles Chriſti ſancta diripient. Vidi enim altare Domini mulorum circumdatum multitudine, qui crebris calcium ictibus omnia diſsipabant. Hæc eſt cauſſa gemituum meorum, quos audiſtis. Et facta eſt vox Domini dicens: Abominabitur altare meum: nec mora, viſionem ſequitur effectus.*

S. Athan. in vita S. Antonij.

Nam post annos duos saeuè Arianorum irrupit insania. Tunc Ecclesiarum fuerunt rapinae, tunc diuinorum temeratio vasorum, tunc pollutis Ethnicorum manibus sacra polluta sunt ministeria, tunc paganorum opificum praesidia aduersus Christum comparata cum assumptione palmarum, quod idololatriae apud Alexandriam insigne est: ad Ecclesiam pergere compellebantur Christiani, vt Arianorum populi crederentur. Proh scelus, horret animus replicare, quae gesta sunt. Virginum matronarumque ereptus pudor: sanguis ouium Christi in Christi templo effusus, veneranda respersit altaria: Baptisterium pro voluntate gentilium pollutum est. Nihil defuit, visionis veritatem monstrauit effectus, quod calcitrantium mulorum indisciplinatio, Arianorum esset impietas. Sed istam tristitiam consequentis reuelationis prosperitate consolatus est, & ait: Nolite filioli, maerori vos penitus dare: vt enim iratus est Dominus, sic rursum miserebitur, & suum citò Ecclesia recuperabit ornatum, eosque, qui in persecutionibus fidem Domini seruauerint, solito videbitis fulgore relucentes. Reuertentur ad foueas suas serpentes: & religio longius propagabitur: tantum videte, ne fidei vestrae sinceritas Ariana labe sordescat. Non Apostolorum, sed Daemonum, & patris eorum diaboli ista doctrina est, ob id per insipientiam iumentorum, similis pecudum eorum expressus est animus. Hucusque Antonius, cuius verba integra recitare libuit, quia non modò Arianos,

ſed & in Arianis Lutheranos & Caluinianos vidiſſe & deſcripſiſſe videtur.

Secundus modus eſt, inquis, *vbi videtur nihil, & vox tantum inſtruens auditur*. Si loquaris de ſola voce externa, & quæ ſub audiendi ſenſum cadat, ſine ſpecie aliqua vel aſpectabili, vel intelligibili, nõ memini me legere in vita Ignatij, exemplum alicuius veritatis hoc modo ei reuelatæ: Si autem loquaris de voce & inſpiratione interna, non abnuo, plurima Ignatium hac ratione cognouiſſe, ſed num tu reuelationem ſeu voce externa ſeu interna peractam, ideo pro fictitia habes; quia olim Prophetis & Apoſtolis hoc modo arcana Deus pandit? Oportet ergo, vt & hic non modò Ignatij viſiones fabulis adſcribas; ſed & non paucas tum aliis, tum S. Antonio oblatas. Quam enim de variis rebus per internam inſpirationem à Deo ſæpius edoctus eſt? Quod te docere poteſt S. Athanaſius, ſi doceri velis.

De reuelatione per ſolam vocem, illuſtre habes exemplum apud S. Auguſtinum: qui cũ in amariſsima carnis & ſpiritus lucta verſaretur, nec quo ſe verteret, ſciret, *& ecce*, inquit, *audio vocem de vicina domo, cum cantu dicentis, & crebro repetentis, quaſi pueri, an puellæ, neſcio: Tolle, lege, tolle, lege. Statimque mutato vultu intentiſſimus cogitare cœpi, vtrumnam ſolerent pueri in aliquo genere ludendi cantare tale aliquid, nec occurrebat omnino audiuiſſe me vſpiam. Repreſſoque impetu lacrymarum ſurrexi, nihil aliud interpretans diuinitus mihi iuberi, niſi vt aperirem codicem & legerem, quod primum caput inueniſſem.* S. Aug. li. 8. Confeſſ. cap. 12.

Audieram enim de Antonio, quod ex Euangelica lectione, cui fortè superuenerat, admonitus fuerit, tanquam sibi diceretur, quod legebatur: Vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlis, & veni, sequere me: & tali oraculo confestim ad te esse conuersum. Itaque concitus redij ad eum locum, vbi sedit Alipius. Ibi enim posueram Codicem Apostoli, cùm inde surrexeram. Arripui, aperui & legi in silentio capitulum, quo primùm coniecti sunt oculi mei. Non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione, sed induite Dominũ Iesum Christum, & carnis prouidentiam ne feceritis in concupiscentiis. Nec vltra volui legere, nec opus erat. Statim quippe cum fine huiusce sententiæ, quasi luce securitatis infusa cordi meo, omnes dubitationis tenebræ diffugerunt. Pari modo per vocem cœlitus missam nõ rarò instructus est S. Antonius, teste D. Athanasio.

Tertius modus est, inquis, *cùm præter vocem etiam videtur, qui loquitur, qui secundo augustior.* Hunc modum expertus est Ignatius; cùm Romam iret, vt libro secundo diximus. Nec solus Ignatius; sed & alij complures, vt D. Gregorius Thaumaturgus; Iacobus Eremita apud Theodoretum; S. Martinus apud Sulpitium: Valgius Catechumenus apud S. Paulinum; plurimi alij apud S. Gregorium, cum quibus oportet, vt Ignatij visiones vel probes, vel improbes. Nam si has veras esse existimes; illas autem Ignatij commentitias; statim poscemus rationem tam dispa-

ris sententiæ; quam tu legitimam nunquam reddes. Si autem omnes reiicias; tum minus ægrè feremus, Ignatium cum sanctissimis illis Deoque acceptissimis viris à Caluinista repudiari.

Quartus, inquis, *modus est, vbi apparitione nulla figura cuiusppiam vel sensibilis signi, occultorum intelligibilis veritas percipitur reuelatione diuina.* Hic modus non modò apud Ignatium, sed & apud alios sanctos viros crebrò occurrit. Adiungis. *Horum graduum omnium exempla apud hunc auctorem offendes temerè, mendaciter & nefariè inculcata.* Nihil probas, Misene, sed tantùm asseueras pro tua temeritate, & mentiendi nefaria libidine, *temerè, mendaciter*, & *nefariè*. In vita S. Antonij reperies istos quatuor modos; Item in vita sancti Martini, præterea in rebus gestis Anachoretarum apud Theodoretum, num & hic *temerè, mendaciter*, & *nefariè?* Num & Athanasius Antoniũ; Sulpitius Martinũ; Theodoretus Anachoretas pro Prophetis vel Apostolis haberi voluerũt? vt tu de Ignatio hic nugaris. Si nemini quidquam diuinitus reuelari potest, nisi iis, qui olim vel Prophetarum vel Apostolorũ nomine censebantur: tum cupio, vt paucis te expedias, omnesque disertè visiones non Prophetis & Apostolis factas inficieris; vt sciam, quo pacto sis tractandus: nec grauatè facies apertè & publicè, quod nunc facis tectè & tacitè.

Vidimus, inquit Ribadeneira, frequenter Ignatium ex plantulæ, frondis & floris aspectu super cœlos attollentem se. Quid Misenus? *Quasi verò alij Christiani idem non fecerint aut faciant.*

Quid

Quid hoc ad rem? Non quæritur nunc, quid alij agant vel egerint; sed quid Ignatius egerit. De aliis alij memorabunt, si quid præclarè factitarunt: Nunc sine Auctorem nostrum bene facta Ignatij recensere; quæ licet non sint propria, ita vt in nullo alio reperiri queant; laudem tamen promerentur hoc ipso, quod ab Ignatio quoque patrata sunt, quæ à quouis fieri vel debent, vel certè possunt. Si aliquem ab eloquentia, à recondita eruditione; à varietate lectionis, à rerum vsu & prouidentia commendes; num aliquid de laude illius decerpitur, eò quod eloquentia, recondita eruditio, & varietas lectionis, vsus rerum & prudentia, in aliis quoque inueniantur?

Quæ sequuntur, inquis, *itidem ad Christianos omnes pertinent, non ad solos Iesuitas, qui nescio quo pacto nos omnes habent pro paganis, Turcis, Ethnicis, illi ipsi his omnibus deteriores.* Quid calumniaris impostor? Quid vobis ademit vel Ignatius, vel Ribadeneira? Optabat Ignatius familiare nostris esse, vt Deum in rebus omnibus præsentem cernerent: & mentes suas non in oratione tantùm ad cœlestia attollerent: sed vniuersas res, atque actiones singulas in Deum referrent, neque minorem deuotionis spiritum in actione, quàm in ipsa meditatione sentirent. Et hanc quidem orandi consuetudinem assiduam, cum in aliis, tum verò in hominibus piè occupatis, tanquam magis expeditam probabat. Hæc Ribadeneira de Ignatio. Quam rogo hoc suo voto Ignatius vobis iniuriam irrogauit? An si nos tales sumus, quales optabat Ignatius; vos

tales

tales esse non potestis? Quo vel verbulo indicauit Ignatius aut Ribadeneira, vos Turcis, Ethnicis & Paganis deteriores esse. Iudicio meo, non profers; quæ Ignatius dixit, sed quæ tibi tua conscientia dictat; quæ cùm te summæ improbitatis arguat, accusationem illam in Ignatium & Ribadeneiram transfers, quasi foris adueniat, non domi tuę & intra præcordia nascatur.

Ait Ribadeneira, Ignatium tam feruenter orasse; vt ex intentione animi morbum aliquádo contraheret; propter hæc comparat Misenus Ignatiũ cum Messalianis seu Euchitis Hęreticis. Sed vt quiduis ex quouis Misenus noster colligit; ita quiduis cum quouis comparat, non multum sollicitus, vtrum inter ea, quæ componit, aliqua affinitas intercedat, Nam inter Ignatium & Euchitas (quos latinè *precatores* appellare possumus) nullá fuisse similitudinem; tria hæc, quæ Theodoretus tradit, manifestè demonstrant. Theod. li. 4. hæretic. fabul. Primum est; in Baptismo non tolli peccata; sed *radi* tantùm. Dogma hoc Lutheranorum & Caluinistarum est; non Ignatij. Alterum, solam orationem fructuosam esse; cetera omnia opera, inania, & nullius momenti. Nunquam ea mens Ignatio. Tertium, maximam diei partem dormire; docereque Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum corporeis oculis videri posse, idque in se, sine aliqua aspectabili specie. Quæ deliraméta in cor Ignatij nunquam ascenderunt, vt prætercam alia, quæ de his Ethnicis potius, quàm hęreticis S. Epiphanius scripta reliquit: quæ tam S.Epiph. bellè quadrant in Ignatium, quàm probè encomia diaboli conueniunt in Angelum. Hær. 70.

Ait

Ait auctor, Ignatiũ, cùm die natali Seruatoris nostri duo sacra continenter fecisset, in extremũ vitæ discrimen adductum esse. *Missa*, inquis, *Ignatium propemodum interemit, quæ aliâs & viuis & mortuis prodest, vt Iesuitæ volunt*. Etiam ieiunium & oratio prosunt & viuis & mortuis; Et tamen fieri potest, vt studium ieiunij & orationis, si nimis sit intensum, corpus debilitet & frangat; imò & in discrimen vitæ coniiciat. Deinde nemo dicit, Missæ effectum hunc esse, vt, si quis, debilior præsertim, vel ob ætatem, vel aliam ob caussam, ea spiritus & corporis contentione rei diuinæ vacet; qua solebat Ignatius; detrimentum valetudini creare nequeat, ob exercitationem illam vehementiorem, quæ natura sua corpori est aduersa: Erras autem, cùm putas, sacrosanctum Missæ sacrificium tali casu non prodesse viuis; Prodest enim cùm ipsi sacrificanti, qui vtique viuit; tum aliis viuis: Sed Hæretici ad viuentem nullum emolumentum redire putant, nisi corpus efficiatur robustius. Video tamen, vnde hoc scholium tuum processerit: Audiuisti aliquando esse effectus quosdam huius sacrificij quasi *secundarios*, vt sunt temporalia nonnulla commoda; & in his itidem sanitas corporis; Quocirca miraris; quo modo, si corporis sanitas huius sacrificij effectus est; Ignatius hoc sacrificium immolando in ægritudinem inciderit. Sed notare debebas, quod orthodoxi Doctores de his effectibus docent; ita nimirum comparatos esse; vt ex *congruitate quadam*, arbitratu diuino, citra legem & obligationem ex hac victima cõsequantur. Quocirca bene fieri potest: vt quis

dum

dum sacrum facit; morbum contrahat; sicut fieri potest, vt is, pro quo ægrotãte hostia hæc Deo offertur, pristinam valetudinem non recuperet; Deo melius aliquid, & quod huiusmodi homini fructuosius sit, prouidente & procurante.

Reliqua, inquis, *quæ adduntur omnium Christianorum cõmunia, non Ignatio peculiaria: Omnes enim Christiani suam volũtatem ad diuinam accommodare debẽt*. Non quæritur quid facere debeant; sed quid faciant. Debere non meretur laudem, sed facere. Cùm ergo Ignatius id quod debuit, fecerit, nec obiter, sed excellenter fecerit; meritò à Ribadeneira prædicatur; nec tamen ob id impedit; quo minus alij quoque, qui quæ debent, agunt, debitis laudibus extollantur. Valde autem desipis, cùm toties pueriliter inculcas, frustra laudari aliquem ab illis, quæ à cæteris itidem præstanda sunt. Quanquam fateor, si omnes necessariò officium facerent, & eodem planè modo, ita, vt quæ suarum partium sunt, nec intermittere possent, nec contrarium agere, nec alter altero remissius vel feruentius; tum non nisi imprudenter commendaretur quis ab eo, quod omnibus commune & necessarium esset, non liberum & arbitrarium.

Pergis: *Vide autem insulsitatem auctoris*. Mendum subest huic loco, corrige & rescribe ex codice manu scripto: *Vide autem insulsitatem Lithi Miseni*: hæc enim germana lectio. *Redit*, inquis, *ad illustrationem Manresianam: quæ qualis fuerit, ne ipse quidẽ Auctor, frontis perfrictissimæ, memorare audet*. Quid ais modestissimæ frontis homo? Annõ lib. 1. disertè explicauit auctor noster illu- Lib. 1. c. 7.

ſtrationes Manreſianas, quæ, quot & quales fuerint? *Redit*, inquis, *eadem ſtoliditate ad lachrymas ſuperſtitioſi militis*. Tu eadem ſemper impudentia manes in calumniis & atrocibus iniuriis, nil niſi indoctas criminationes fundere doctus: Quid enim doctrinæ aut artis in his tuis ſcholiis; quæ ad hoc huius libri caput affuis?

Quod paulò pòſt ſequitur, inquis, *oſtendit auctorem non admodum verſatum eſſe in lectione epiſtolarum Canonicarum: nam quod piè ab Ignatio dictum putat, id multis ante ſeculis diuus Iacobus monuerat.* Ait Ribadeneira, Ignatium magno deſiderio arſiſſe ex hoc carcere & vinculis euolandi ad Chriſtum. Additque; ex hoc fortaſſe moriendi deſiderio iugique meditatione mortis, admiratio illa naſcebatur, quam Ignatio cuiuſuis hominis ſermo mouebat, qui ſe poſt tres, quatuorue menſes aliquid facturum diceret: cui (ſi quem nactus eſſet eiuſmodi) tacita quadam, beneuolaque reprehenſione admirans, aiebat; Ieſu bone, tam diu te victurum putas? Hæc Ribadeneira. Miſenus cùm aliud calumniari non poſſet; & tamen, pro more ſuo, calumniari vellet, ſimile quid iam dudum à ſancto Iacobo dictum & ſcriptum ait: quaſi verò Ribadeneira id neſcierit, & quaſi Ignatius ex hoc ipſo loco, non itidē acceperit aliquando occaſionem vſurpandi dictum illud in eos, qui quaſi immortales eſſent, ita cogitabant & diſponebant de rebus, quas longo poſt tempore acturi eſſent, nulla humanæ conditionis, quæ incertiſsima eſt; mentione facta. An non iure com-

menda-

mendatur is; qui agit id, quod sanctus Iacobus fieri iussit? quique exemplo & monitis suis etiam efficit, vt alij id agant; suisque sermonibus, velut sollemnem quandam formulam præmittant, vel adiungant illa verba: *Si Dominus voluerit: si gratiam & vitam dederit*; aut aliud huius generis; quo significent, non se, sed eum, qui in cœlis regnat, vitæ & consiliorum suorum esse Dominum & moderatorem: quæ res ita hominum pectoribus non modò à diuina Scriptura; sed & ab ipsa natura est impressa; vt & Ethnicos videamus non rarò addidisse suæ orationi hæc & similia: *Si superstes ero: Si Deus cœpta secundet: Deo dante.*

Quæ sequuntur, inquis, *puerilia sunt, & atramento indigna, nedum charta:* Si hæc referantur ad tua conuicia, assentior: Indignissima enim sunt, & atramento, & charta, & lectione: dignissima orco, vnde prodierunt: Si ad Scripta Ribadeneiræ referantur, dissentio; mecumque à te dissentiet, quisquis proba mente perlegere volet; quæ apud Ribadeneiram sequuntur. Non exscribo, liber in medio est & publici iuris: notusque iam Misenus, qui cum aliquid maximè damnat, tum non qualecunque, sed grande bonum animo concipere debemus. Inter ea, quæ atramento indigna censet, numerat & hoc, quod Ignatius dixit: *se in diuinis rebus magis habere paßiuè, quàm actiuè*; qui supremus gradus dicitur ac perfectissimus ab illis qui de contemplandi ratione scripserunt. Si

hoc puerile est; oportet viros perfectissimos & cœlestium rerum contemplationi deditissimos pueriles esse; quippe, quos tantis consolationibus & delitiis spiritalibus Deus cumulet, vt illis non tã studio & labore adipiscendis, quã vltrò venientibus excipiendis & tolerandis laxandus sit animus: ex quorum numero vnus fuit Hierotheus; qui, vt ait sanctus Dionysius Areopagita; *erat diuina patiens*; quem cùm hic citarit Auctor; mirum est te tanti viri auctoritatem non esse reueritum.

S. Dionis. de diuin. nom. ca. 2. p. 3. in fine.

Sed de hac re, inquis, *in sacris literis nihil exstat.* Exstat, si quis oculos id quod exstat videndi habeat. Moysen enim & Dauidem aliosque Prophetas, & Apostolos, potius in contemplatione diuinarum rerum pati fuisse solitos, quàm agere, facile aduertisses, si & sanctitatem istorum considerasses: & quid de singulis horum diuinæ litteræ tradant, accuratè perpendisses. Et is, qui donis sancti Spiritus instructus est, non tam agit per hæc dona, quàm agitur, non ad vulgaria, sed ad eximia & heroica virtutum opera, vt Theologi tradunt; vt proinde & iste non tam sit agens, quàm patiens. Nec inficiaberis, opinor, Prophetas & Apostolos his cœlestibus dotibus ornatos fuisse.

Orantem in cubiculo, inquit Ribadeneira, Ignatium, ostio clauso, importunè ianitor interpellauit aliquando, cui semel atque iterum pulsanti, nihil respondit Ignatius, cùm molestus esse pergeret, & perseueranter obtunderet, ostium aperuit, & quid, inquit, tibi vis? Cui ianitor:

ianitor: En, inquit, pater, literæ, quas qui reddidit, tua ex patria allatas dicit, simulque litteras in manus Ignatio tradit: qui recluso ostio, litteras in lucentem caminum (erat enim hiems) cremandas coniecit, & continuò ad intermissam orationem rediit. Hanc historiam tu longè aliter narras. *Adeò*, inquis, *Ignatius excanduit, vt litteras in caminum lucentem cremandas coniiceret.* Affingis de tuo cerebro *excandescentiam.* Nihil de illa Auctor noster; vt ex eius verbis à me iam datis liquet, sed nisi tu *excanduisse* Ignatium finxisses, defuisset tibi occasio eius, quod subiicis mendacij texendi. *Nota hic*, inquis, *falsò supra scriptum fuisse, quod Ignatius omni affectu se exuerit, nisi fortè Iesuitis excandescentia non est passio.* Comminisceris mendacia, quæ aliis mendaciis illustres. Nihil, vt dixi, de vllo excandescentiæ motu hic Auctor; quem tu fortasis inde collegisti; quod literas in ignem abiecit Ignatius: quasi hoc nequeat fieri animo pacato & tranquillo, sine turbidis illis iracundiæ motibus. Quo autem sensu suprà dixerit Auctor, Ignatium omni affectu sese exuisse: suprà itidem explicatum est.

Displicet tibi factum Ignatij. *Eiusdem*, inquis, *laboris fuisset seponere, quàm abiicere in ignem, vt appareat non tantùm melancholicum fuisse illum hominem, sed etiam stolidum.* Verùm vt maximè tu infecteris id, quod fecit Ignatius, at id non fecit sine exemplo veterum, vitæ morumque sancti- Casian. monia præstantium virorum, ex quibus *vnus, cũ* lib. 5. insti- *ei post annos quindecim patris ac matris, amicorumq;* tut. ca. 32.

de prouincia Ponti cōplures epistolæ delatæ fuissent, accipiens grandē fasciculū litterarum, diuq; apud semetipsum voluens, quantarum, inquit, *cogitationū caussa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudiū, vel ad tristitias infructuosas impellent? quot diebus eorum recordatione, qui scripserint, intentionē pectoris mei à proposita contemplatione reuocabunt? post quātum temporis digerenda est hæc mentis concepta confusio, quantoque labore rursus iste tranquillitatis reparandus est status, si semel animus literarum permotus affectu, eorumque recensendo sermones ac vultus, quos tanto tempore dereliquit, iterum eos reuisere, ipsisque cohabitare & animo ac mente cœperit interesse? Quos profectò corporaliter deseruisse nil proderit, si corde eos incipiat intueri, ac memoriam, quam seculo huic renuncians, quisque velut mortuus, abdicauit, reuiuiscens eandem rursus admiserit. Hæc voluens in corde suo, non solùm nullam resoluere epistolam definiuit, sed nec ipsum quidem fasciculum resignare; ne scilicet eorum, qui scripserant vel nomina recensendo, vel vultus recordando, à spiritus sui intentione cessaret. Itaque vt eum constrictum susceperat, igni tradidit comburendum. Ite, inquit, cogitationes patriæ, pariter concremamini, ne me vlterius ad illa, quæ fugi, reuocare tentetis.* Hæc Cassianus de sancto illo Monacho. Quem si tu cum Ignatio non modò *melancholicum*, sed & *stolidum* voces: non iniuria & atræ bilis helleboro expurgandæ; & stoliditatis plenissimus ab omnibus rectè sentientibus iudicaberis.

Nota

Nota etiam, inquis, *inhumanitatem eiusdem, qui cognatorum litteras non perlectas combusserit*. Idem scholium apponas licet ad caput citatum Cassiani, vbi factum illius Monachi, de quo modò diximus, recenset. *Crudelitas hæc pietas est*: vt in simili re dixit sanctus Hieronymus, & *inhumanitas, humanitas*. Nam parentes & cognatos relinquere, professionis religiosæ proprium est; quod eò perfectius præstas: quo minus cum iis, quos semel reliquisti; consuetudinis habes siue præsens per sermones; siue absens per epistolas.

Tales non fuerunt, inquis, *veteres illi Monachi Ægypti & Thebaidis incolæ, qui quanquam in solitudine degebant, non desinebant tamen quotidie legendo, scribendoque, se ipsos & amicos in remotissimis agentes locis consolari & iuuare*. Quam vera hæc sint, nouit omnis ille; qui non est hospes in Cassiano, Theodoreto, sancto Hieronymo, Athanasio & aliis, qui antiquorum Monachorũ vitas & res gestas conscripserunt. Cedo, Misene, ad quosnam sanctus Paulus Eremita sexaginta annis, quos in eremo transegit, literas dederit; aut à quibus litteras acceperit? Dic etiam, cum quibus sanctus Antonius per literas egerit, integris illis viginti annis, quibus in monte quodam Thebaidis delituit à nemine mortaliũ vnquam toto illo tempore conspectus, vt refert sanctus Athanasius: ad quem cùm postea in Monasterio versantem Constantinus Augustus; eiusque liberi Constans atq; Cõstantius litteras dedissent; vix multis suorum precibus, vt respõderet, adduci potuit: *Quæ Monachis est ratio*, aiebat, *cum epi-*

stolis Regum? Cur accipiam litteras, quibus consueta nesciam reddere salutationis officia? Igitur rogatus ab vniuersis fratribus, vt Christianos Reges suis litteris refrigeraret, ne scilicet per silentium eius exasperarentur, ad susceptas epistolas conuenientia rescripsit. Quas sanctus Hilarion scripsit epistolas ad cognatos & amicos? Quas alij, quibus illud vel inprimis semper curæ fuit, parentum & cognatorum non modò consortio; sed & recordatione penitus sese abdicare.

Ait Ribadeneira, Ignatium dicere solitum, persuaderi sibi non posse, hæc duo simul coniuncta in vllo hominum tam valde reperiri, quã in se: vt in Deum videlicet æquè quis esset ingratus, & à Deo tam multa, tamque magna beneficia quotidie acciperet. *Mirè dictum*, inquit Misenus, *& quia in nullo homine contigit, etiam in Ignatio (si modò homo est) non contigisse puto.* Quid est, quod nõ putas cõtigisse? An Ignatium Deo non fuisse ingratũ? Idem ego non cõtigisse puto, etsi Ignatio ob eximiam animi submissionem ita videbatur; sed non fugit te, alia esse sanctorum virorum de semetipsis iudicia, qui Christianæ humilitatis tam tenaces sunt; vt nihil sibi arrogent; omnia potius derogent; & alias esse de ipsis aliorum sententias: ipsi se ipsos ingratæ mentis, & multorum peccatorum reos agunt; alij vel ob hoc ipsum plenum humilitatis & modestiæ iudicium, eò ardentius illos suspiciunt & admirantur. Si non putas contigisse, vt Deus plurima beneficia in Ignatium contulerit; redarguet te ipsa, quam cernis, & cernendo rin-

geris, societas, quam Ignatius sine summo Dei beneficio instituere non potuit. Quod si nullo alio munere diuinitus ornatus fuisset; ob hoc certè perpetuas Deo grates persoluere debuisset. Itaque velis nolis hoc mirè dictum admittere cogeris. Nam Ignatium Deo fuisse ingratum, imo ingratissimum, tu libentissime dabis. Eundem summo beneficio à Deo affectum fuisse, hoc ipso, quod tanti Ordinis parens exstitit; id videlicet non nisi reclamante conscientia inficiaberis.

Consuetudinem, inquis, *quam tenuit Ignatius orandi pro Regibus & Principibus, obseruauit semper Ecclesia.* Rectè dicis Misene; Ecclesia tenuit, & adhuc tenet hanc consuetudinem; sed vtrum Misenus eam teneat, vel alius Miseno similis, id tam perspicuum non est, vt in dubium deuocari non queat. Subiungis, *Quod autem addit: Ex quorum felici gubernatione vniuersæ tranquillitas pendet Ecclesiæ; intelligit Pontificem & Regem Hispaniæ.* Infelix vbique interpres es alienæ mentis, suadeo, vt te interpretandi munere abdices. Nã Ribadeneira, & hos duos, & omnes alios Christianos Reges, & Principes & Dynastas intelligit; pro omnibus enim preces fundendæ sunt. *Precantes sumus semper, vt* cum Tertulliano dicã; *pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium securum, domum tutam, exercitus fortes; senatum fidelem, populum probum, orbem quietum; quæcunque hominis & Cæsaris vota sunt.* Ferimus non modo Pontifici & Regi Hispaniæ, sed & omnibus aliis Principibus, *auxilia suo tempore; sed*

Tertull. Apolog. cap. 29.

Orig. li. 8. in Celsum.

diuina non humana armatura freti: idq; facimus Apostoli monitis obedientes: Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt. Et quo cuiusque insignior est pietas, eo maiorem opem Regibus fert, magis quam stantes in procinctu milites, et occidentes, quotquot possunt ex hostibus.

Calumnias, quæ sequuntur, mutuatus es ab Arnaldo, ea, opinor, conditione, vt pro quinque mendaciis reddas centum; non quinque pro centum. Ais: *Patrem hunc secuti filij, qui cum in Galliis viuerent, pro Rege tamen Galliarum orare noluerunt, sed pro suo Rege Philippo, cuius ingenti munificentia in hunc Ordinem, non mirum, elici preces Iesuitarum, & multo magis gratiarum actiones.* Aspis à vipera *venenum mutuatur*, hoc loco non es Misenus, sed Arnaldus; nisi potius vtrumq; velis esse sub vno *Misenarnaldi* vocabulo, donec tandem tertij calumniatoris naturam induas, & triformis chimæra fias; qui nunc tantum es biformis Hippocentaurus. Non refuto hanc tuam de Rege Galliæ criminationem; quia eam iam pridem copiosissimè refellit Franciscus Montanus Ingolstadij latinè editus, quem lege, sed non in Bacchanalibus; quia tunc stultescis: neque in canicularibus, quibus te hæc Scholia descripsisse, & in ordinem digessisse ais; quia tunc præ nimio caniculæ æstuantis calore, in rabiem conuerteris. Aptius ergo tempus eligas oportet, si quid his scholiis aptius cōtra Montanū pro tuo charissimo Arnaldo afferre decreueris.

Tertull. li. 3. contra Marcioné.

Montan. Apolog. cap. 30.

Sequi-

Sequitur, inquis, *paradoxum superans Stoica.* Quodnam illud, oro, Misene, actutum profer, vt adiiciamus hoc plus quàm Stoicum parodoxũ aliis paradoxis à Cicerone eleganter & fusè tractatis; si fortè in hoc paradoxo explanando & dilatando diuitias eloquentiæ tuæ pandere & promere velis. Dicere consueuerat Ignatius iis, qui prolixiore vtuntur oratione, & multas horas in meditatione rerum diuinarum collocant, magnopere cauendum esse, ne præfracti nimis ac duri fiant, & in proprio sensu pertinaces. *Mirificum dictum*, inquis. *Ex meditationibus rerum diuinarum & precibus fieri homines præfractos & duros & αὐθάδεις.* Mirificum dictũ esset, si id contingeret, culpâ meditationum & precum; sed quia accidit, cum accidit, culpâ & vitio hominum, minimè tibi mirum videri debet. Nisi forte mirificum itidem tibi videatur, eundem potum in salutares & in humores noxios conuerti, eundemque solis calorem stirpes non excisas fouere, euulsasque arefacere, non suo vitio, sed culpa rerum malè affectarũ, potumque illum & calorem excipientium. Sunt quidam natura sua duri, cedere nescij, suumque potius, quàm alienum iudicium sequi soliti, vel certè ita comparati, vt non magno negotio fiant duri & cedere nescij; qui orationis & meditationis studio, facilè eò prolabuntur, vt putent se theodidactos esse, nec hominũ magisterio & ministerio egere, quippe quos vnctio spiritus per internos instinctus omnia edoceat. Ex quo deinceps consequtur, vt superiorũ monita contẽnant,

& sequi animo præfracto recusent, persuasi, se, vt Deo familiares & charos, melius nosse quid facto sit opus, quam sciant illi, quos Dei loco venerarentur & audirent, si Dei amantes essent. Illustre huius rei exemplum prodidit Cassianus de Herone Eremita, qui vitę solitariæ, & eorum, quæ cum hac connexa esse consueuerunt, exercitatione, eò peruicaciæ processit; vt *maluerit suis definitionibus regi, quam consiliis vel collationibus fratrum, atque institutis maiorum. Siquidem tanto rigore*, ait Cassianus, *immutabilem ieiunij continentiam semper exercuit, & solitudinis cellæque ita iugiter secreta sectatus est, vt ab eo participationem ineundi cum fraternitate conuiuij, nec veneratio quidem diei Paschalis potuerit aliquando obtinere: In qua fratribus cunctis pro anniuersaria solennitate retentatis, solus non potuit aggregari, ne quantulumcunque perceptione leguminis parui à suo videretur proposito relaxasse. Qua præsumptione deceptus, Angelum Satanæ, velut Angelum lucis cum summa veneratione suscipiens, eiusque præceptis prono obediens famulatu, semetipsum in puteum præcipitem dedit, de Angeli videlicet sui sponsione non dubitans, qui eum pro merito virtutum ac laborum suorum nequaquam posse firmauerat vlli iam discrimini subiacere.* Ceterum cùm iam *penè exsanguis* de puteo *fuisset extractus, vitam die tertia finiturus, quod his deterius est, ita in deceptionis suæ obstinatione permãsit, vt ei ne experimento quidem mortis suæ potuerit persuaderi, quod fuisset Dæmonum calliditate delusus.*

Hæc

Hæc Casſianus. Quæ ſi perpendere velis, Miſene; dictum Ignatij iam nō vt monſtroſè mirum admiraberis; ſed vt planè verum & certum ſuſpicies.

CAPVT II.

Refelluntur calumniæ in caput ſecundum & tertium.

CAput ſecundum, inquis, *prædicat charitatem Ignatij erga proximos adductis aliquot exemplis: Primum confictum puto ex hiſtoriola quadam feſtiua.* Audite Lectores: Miſenus putat primum exemplum charitatis Ignatij, à Ribadeneira commemoratum, commentitium eſſe: ergo commentitium eſt; nam quidquid Miſenus putat; id ita eſt, vt putat, quia omnis homo mendax & errori obnoxius; ſolus Miſenus verax, labique & falli & fallere neſcius. Exemplum hoc his verbis refert Auctor. Lutetiæ cum quidam pellicis amore nefario teneretur, neque ab illo Ignatius hominem poſſet vlla omnino ratione diuellere, aliquando reſciuit illum extra oppidum iturum, eò fortaſſe, vbi turpes eius delitiæ erant. Ignatius igitur in lacum frigidiſsimum viæ, qua tranſiturus erat, adiacentem ſeſe coniicit: corporeque gelidis aquis immerſo, capite tantum extans, ad illum iam appropinquantem, perge, inquit, miſer, perge ad tuas fœditiſsimas voluptates: impendentem capiti tuo ruinam non vides? inſtantem peſtem non perhorreſcis? Hic ego pro te tamdiu me macerabo, donec iuſtiſsimum Dei furorem in te para-

paratum auertam. Exterritus homo: & hoc tam insigni caritatis exemplo perculsus, resistit, pedem refert, familiaritatem illam scelere copulatam statim discindit.

Hanc historiam Misenus primum quidem negat: vel certè in dubium vocat. Deinde cum videretur nimis magnæ impudentiæ esse negare, ea solum de caussa, quia non lubeat credere, incredibili, ne dicam diabolica, malitia ad alias artes & sutelas confugit: *Fieri*, inquit, *potuit, vt hoc modo, quo narratur, riualis riualem ab amica, ad quam ventitare voluerit alter; absterrere voluerit.* An non hæc calumnia dignissima est illo, qui à calumniando Diaboli seu calumniatoris nomen reperit? Quantæ improbitatis, tam insigne charitatis factum; opus corpori tam molestum & aduersum, interpretari quasi carnis & voluptatis caussa susceptum fuerit, Ignatiusque alterum eluserit, eo modo, quo Comici adolescentes; vel eorum loco seruuli & parasiti, & hodie Caluinistę, & alij hæretici riualibus os sublinere & melle soporatam offam obiicere consueuerunt. Mala mens, Misene, malus animus.

Tertul. Apolo. c. 10. Qui ista suspicaris & credis de homine: *potes & facere, si non potes facere, non debes credere,* multò minus temere scribere: Riualitatis artificia seu dulcia seu aspera in vobis (Hæreticis) *esse si consideraretis, proinde* in Ignatio *non esse perspiceretis, iidem oculi renunciassent vtrumque: Sed cæcitatis duæ species facilè concurrunt, vt qui non vident quæ sunt, videre videantur, quæ non sunt;* vt non modo verè, sed & scitè Tertullianus dixit.

Dice-

Dicere solebat Ignatius, se, si quid ad animarum salutem pertineret, paratissimum esse, nudis pedibus, cornibusque onustum per plateas incedere: nullum denique recusare habitum, aut ridiculum ac probrosum vestimenti genus, quod esse vtile hominibus posset: quod re ipsa comprobauit, si quando sese occasio obtulit. Dictum hoc Ignatij hoc scholio illustrat Misenus; *si didicisset ille miles regnum Dei non esse in vestitu & cultu corporis, eiusmodi profanas voces & ridiculas, neque indignas cornuta bestia, non vsurpasset.* Dictum Ignatij hypotheticum est, vt apparet ex verbis, quibus conceptum, & eiusmodi, quod mirer, si vlli bono displicere queat. Quid enim? An tu, Misene, non ita affectus es, vt si quid ad animarum salutem faceret, paratissimus esses ea facere & perpeti, quæ Ignatius facere & perpeti volebat? Quod si animulam aliquam vagam, miseram, variisque erroribus implicatam, hac ratione posses reducere in viam, & ex errorum labyrinthis explicare, an non promptissimè quiduis ageres, & tolerares? An si hoc ipsum profitereris publicè, meritò quis tua dicta reprehendat, vt voces profanas, ridiculas, neque indignas cornuta bestia? An non meliore iure iste ipse reprehensor pro *ridiculo profano & cornuta bestia* haberetur?

Dic mihi, vtrum in speciem abiectius sit; esse anathema à Deo; an eo, quem diximus, habitu ornatum incedere? Prius illud cupiebat Apostolus desiderio fraternæ salutis incensus: posterius Ignatius, si quid inde emolumenti ad Rom. 9.

ſalutem proximi redundaret. Qui cuperet conſpui, ludificari, flagellari & cruci ſuffigi, ſi id aliquid vtilitatis ſpiritualis hominibus pareret, ei votum ſuum, te audiente, patefacere integrum non eſſet, ſtatim enim audiret hoc tuum conuiciũ: ſi iſte didiciſſet regnũ Dei non eſſe in ſputis, ludibriis, flagellis & cruce: *eiuſmodi profanas voces & ridiculas, & cornuta beſtia dignas non vſurparet.*

Claruit ſub Iuſtiniano Imperatore ſanctiſsimus quidam vir Simeon nomine, qui ob huiuſmodi actiones, quas Ignatius ſuſcipere, habitũque ridiculum, quo idem veſtiri cupiebat, cognomentum *Sali*, hoc eſt, *Stulti* vulgò adeptus eſt, quo nomine tu quoque eundem libenter afficies. Noſſe tamen debes, hunc Salum & viuum & mortuum plurimis enituiſſe miraculis, vt teſtatur Leontius Neapolitanus in Cypro Epiſcopus, vir doctiſsimus, à Damaſceno non ſemel citatus & laudatus, & à Patribus alterius Nicænæ Synodi ab eruditione & vitæ ſanctimonia valde commendatus. Ex quo, Miſene, perſpicere poteris, votum Ignatij, aut cuiuſcunque alterius, qui ſimile votum concipiat, adeo non diſplicere Deo, vt ipſe Deus, mirabili & occulto conſilio, excitarit aliquando, qui tota vita ſua ſtultitiam & amentiam ſimularit. Vt enim olim, *Placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes, quia in ſapientia Dei non cognouit mundus per ſapientiam Deum*: ita & poſtea ſæpe per ſtultitiam homines inſtruere & ad meliora incitare voluit; & adhuc velle poteſt; & ſi velit, nemo eſt, qui nolle debeat volenti ſeſe adminiſtrum præbere.

Leont. in vita Sim. Damaſc. in orat. de Imag.

1. Cor. 1.

Quamo-

Quamobrem eos hortor, vtar enim defensione Theodoreti, *qui reprehendendi studio delectantur, vt linguam suam refrænent, & non temere eam ferri permittant; sed potius considerent, quod sæpe talia machinatus est Dominus, vt eis prodesset, qui sunt socordiores. Etenim iussit Isaiam ambulare nudum & nudis pedibus; & Hieremiam lumbis cingulum circumponere, & sic incredulis offerre prophetiam; & aliquando etiam lignea collaria & ferrum collo imponere. Vnumquodque autem horum iussit fieri rector vniuersorum, eos, qui sermoni non parebant, nec vt prophetiam audirent, in animum inducebant, admirabilitate spectaculi colligens, & vt diuina responsa audirent, efficiens. Quis enim non obstupuit, cum videret diuinum hominem nudum ingredientem? Quis non desiderauit scire caussam, cur hoc fieret? Quomodo igitur vniuersorum Deus iussit illorum vnumquodque fieri, curam gerens eorum, qui ignauè & socorditer viuebant*; ita etiam, si Ignatius nudis pedibus, & cornibus onustus per plateas incessisset, Deus ipse admirabile hoc *procurasset spectaculum, rei nouitate & admirabilitate omnes trahens ad spectaculum, & efficiens vt aduenientibus credibilis exhiberetur admonitio.* Theodor. in vita Simeonis.

Adduntur, inquis, *alia, quæ præstantur ab omnibus verè piis. Neque enim illi malum pro malo reddunt, sed vincunt in bono malum.* Non dixit Ribadeneira solum Ignatium pro malo nō reddidisse malum, solumque vicisse in bono malum iuxta Apostoli præceptum: Sed Ignatium etiam huic Apo-

 stolico

ſtolico monito obtemperaſſe; vt ſolent pij. Quod ſi hoc verè pij hominis argumentum eſt & opus, vt tu affirmas, verè igitur pius fuit Ignatius. Si verè pius, cur non & laude dignus, cum vera pietas iure prædicetur, in quocunque inſit: etiamſi in pluribus inſit; ſicut vitium meritò reprehenditur, in quocunque inſit, etiamſi in pluribus inſit.

Subiungis: *patientiæ, quæ prædicantur exempla, vt taceam de Sanctis, illuſtriora habemus in Pericle, Socrate, Demoſthene, Phocione, qui laceſſiti vltionem neglexerunt. Quid igitur noui fecit Ignatius?* Non quæritur, quid noui fecerit Ignatius; ſed quid fecerit. *Nihil ſub ſole nouum*, clamat ſapiens: *Iam enim præceßit in ſeculis, quæ fuerunt ante nos*: Non ſola operis nouitas; ſed opus laudem meretur; alioqui vix vllus virtutis actus meruiſſet laudẽ ſeculis poſterioribus; cum vix vllum ſit reperire; quem non reperire liceat in illis; qui anteactis temporibus vixerunt. Si ergo aliquid laudari nõ debet, quia nouũ non eſt, quomodo laudabimus patientiam & conſtantiã Apoſtolorum & Martyrum nouæ legis, quia vtriuſque exempla longè illuſtriſsima præceſſerunt in patientiſsimo illo Iob; in Tobia; in Machabæis, vt de aliis innumeris taceam? Si laudari non debet id, quod ex virtute geſtum eſt, quia nouum non eſt; ſequitur neq; id quod vel ſceleratè vel flagitioſe perpetratur, vituperãdũ eſſe & puniendum. Quid enim noui facit latro, ſi iã latrocinetur; fur, ſi furetur; mœchus, ſi alienum thalamum contaminet; quia latrocinia, furta, adulteria omnibus ætatibus commiſſa ſunt. Aut ſi

Eccleſ. 1.

vitium

vitium & poteſt & debet caſtigari & coërceri, licet nouum non ſit, cur non & virtus laudibus debitis extolleretur, licet noua non ſit? Si quis mortuum exſuſcitet; cæco viſum reſtituat; ſurdo auditum; nihil noui faciet! Et tamen quis hominum eſt, qui talem hominem, vt cœlo delapſum, non ſit admiraturus?

Deinde licet virtutis actus nouus non ſit ſecundum ſpeciem ſuam conſideratus; nouus tamen eſt ſpectatus ſecundum rationem ſuam indiuiduam; quia nunquam antea exſtitit. Ergo quicunque aliquid ex virtute agit;is aliquid noui agit, dignum laude noua; ex quo habes ſolutionem ad illam tuam quæſtionem: *Quid enim noui fecit Ignatius?* Actus nouos patientiæ fecit, vt & aliarum virtutum noua opera, noua inquam & ſecundum rationem indiuiduam, & circumſtantias; ſicut tu nouas ſemper calumnias, & noua mendacia paris; licet multos tui ſimiles calumniatores & impoſtores ſuperior ætas viderit. Quod autem illuſtriora exempla patientiæ elucere ais in Ethnicis, quam in Ignatio; id primùm nihil ad rem pertinet; non enim hic inquirimus, vtrum Ignatius illuſtriora patientiæ exempla ediderit. Secundò, non tam veritatis amore, quàm odio Ignatij hoc tibi excidiſſe videtur. Quam enim patientiæ virtute illuſtris fuerit Demoſthenes; docebit te vel vnica illius pro Cteſiphonte oratio.

Tertio vel minimum patientiæ exemplum, à Chriſtiano gratia Dei prædito editũ, illuſtri⁹ eſt,

quàm illustrissimũ ab Ethnico profectum. Ad extremum hic quoque Celsi spiritus te agitat; cuius Iudæus, vt Christi honorem deprimeret, tandem huc etiam venit; vt diceret, *potuisse alios quoque multos tales videri, qualis Iesus duntaxat his, qui volunt decipi.* Cui Origenes; *Det igitur non multos, sed paucos, imò vel vnum iste Celsi Iudæus talem, qualis erat Iesus. qui cum tanta virtute doctrinam & decreta vitæ vtilia inuexerit in humanum genus, atque id à colluuie vitiorum ad meliorem frugem conuerterit.*

Lutetiæ Parisiorum, inquit Ribadeneira, quidam vsque adeò in Ignatium concitatus, vt scalas iam ad eum occidendum ascenderet, vocem audiit dicentem sibi: Infelix quid facis? qua voce perterrefactus à proposito destitit. Hanc historiam duobus argumentis falsitatis arguit Misenus. Alterum est tale: *optarem huius historiæ adduxisse, vel saltem nominasse aliquot testes. Nam ipse Petrus non satis videtur mihi fide dignus.* Alterum est. *Referatur hoc ad superiora mendacia; quorum numerum alij colligant, quibus plus otij est.* Testes desideras, non vt testes audias & credas; sed vt calumnieris. Nam licet facti huius testes Auctor laudasset, tu, more tuo, derepente contra testes excepisses, quia quisquis testium pro Ignatij cõmendatione & sanctitate testatur, is tibi fabulosus est & mendax; quisquis vel minimùm contra Ignatium profert, is tibi maior omni exceptione videtur. Petisne etiam testes vocis illius, quæ ad Augustinum in horto facta?

Tolle

Tolle lege, tolle lege: de qua supra dictum. Quæ soli obtingunt, aliter confirmari nequeunt, nisi testimonio eius, cui obtigerunt: aut si etiam aliorum; ad hunc primum fontem tandem veniendum est; vnde ceteri sua hauserint. Hoc ergo Scholium tuum referatur ad superiora tua mendacia & conuicia, quorum numerum colligant illi; qui innumera numerare norunt.

Subdit Ribadeneira huiusmodi historiam. Acerbior extitit quidam pater, impetu quodam animi abreptus in Ignatium, ac contumacior; pro quo in Missa orans Ignatius instantius, & magnam vim lacrymarum profundens, clamabat ad Dominum. Ignosce Domine: parce Domine: Cui Dominus; sine me, ego enim pro te vindictam sumam, ego nisi resipiscat vltor existam. Accidit autem postea, vt ille pater in templo quodam Sanctorum reliquias aliquãdo venerabundus intueretur; & inter beatissima ossa, quasi hominis aspectum videret, truci vultu flagellum intentantis, nisi Ignatio paruisset. Quod ille ipse Ignatio, Ignatius mihi narrauit. *Hic multa desidero*, inquis: Nos quoque non modo hic, sed vbique desideramus à te tum alia, tum veritatem & candorem; cuius incredibile dictu, quanta apud te penuria. Sed audiamus quid desideres. *Primùm, nomen patris*; si Auctór nomen huius patris expressisset, nouisséne illum? Deinde prudentis historici est parcere, quantum fieri potest honori eorum, de quibus scribit; præsertim si quid scribat, quod parum sit laudabile, cuiusmodi fuit prædicti patris factum. Quoties grauissimi Auctores nomen re-

ticent, ne notam alicui inurant. *Debemus parci tacere vocabulum, largi dicere*; aiebat S. Hieronymus, cum post recensitas sordes auari cuiusdam, exponere vellet alterius liberalitatem. Quoties tu in his ipsis scholiis nomina suppresśisti eorum, quos maximè nominatos oportuit, & quos etiam sine vlla infamia nominare licebat.

S. Hier. in vita S. Hilarionis.

Desideras insuper *nosse locum & oppidum*; *seu locum oppidi*: Facile colligere poteras Romæ id accidisse; cum Ignatius constituta societate nusquam, nisi Romæ habitarit, sed vt non tam interrogandi, quam criminandi materiam habeas; quæris de loco & oppido, vt & de nomine templi; & de reliquiis sanctorum, quorum nam cœlitum illa Lipsana fuerint. Quæris videlicet non vt veritatẽ indages; sed vt telam mẽdaciorum, prout exorsus es, pertexas, Faciamus enim hæc accidisse oranti Romę in Basilica S. Petri, ad sepulchrum & reliquias eiusdem Apostoli; itaque à Ribadeneira proditum esse: num fidem adhiberes? Num à tuo Caluiniano animo assensum impetrares; vel num is esses, qui Caluiniano tuo animo assensum imperaret? Perspicuè hic video tuã mentem, quamuis pectus minimè clathratũ, aut speculari materia inclusum geras. Fraudulenter ergo & planè Caluinistice agis, cũ caussaris, te assentiri non posse, ob omissas quasdam circũstantias, quæ ad rei veritatẽ nihil faciunt, cum nunquam assensurus fueris; licet omnia speciatim minutisśimè Auctor expresśisset. Nam quid de reliquiis, & de toto reuelationis genere sentias; sæpius iam planum fecisti, & vt non fecisses, satis ex hoc, quod Caluinianus es, liqueret.

Addit,

Addit, inquis, *gratum fuisse Ignatium. Sunt etiam alij Christiani.* Quis negat? Sed num omnes? Deberent quidem omnes esse grati; sed num omnes sunt, quod esse deberent? Nam & tu Catholicus esse deberes, & tamen Caluinista es. Quid, quod inter ipsos gratos reperiuntur gradus. Alij enim aliis gratiores. Quod si hac laude eximiè Ignatius claruit; cur inuides; cur non potius imitaris; si non Ignatij, certè virtutis gratia? Addit, abstinuisse à litibus. *Abstinent*, inquis, *& alij. Quid igitur eximij habuit Ignatius?* Hoc eximij habuit; quod cum his, qui abstinent à litibus, abstinuit & ipse: quod tu & tui similes litigatores non facitis.

In capite tertio agit Ribadeneira de humilitate Ignatij. *Auctor sibi non constat*, inquit Misenus: supra dixit, illum delectatum fuisse cultu corporis mundo, & alienum fuisse à sordibus; hic ait, *vilissimo habitu ac seminudum incessisse, & tanquam mendicum*, cum mendicis hospitatum esse. Distingue tempora; & mendax tua contradictio euanescet: posterius hoc asseruit Auctor de primordiis conuersionis Ignatij, cum Manresæ degeret, & alibi locorum, ante societatem initam. Prius illud scripsit de Ignatio, cum iam sacerdos esset, & fundamenta huius religiosæ familiæ iecisset: quamuis tu pro tuo Caluiniano candore, qui ab Æthiopico nō multum distat; verba Ribadeneiræ deprauas, quæ sunt ista: Vestitus eius vilis & neglectꝰ, sed mundus, cultus ipse sine cultu: Nam quod de sanctissimis viris Nicolao ac Bernardo memoriæ proditū est, paupertas semper ei placuit; sordes nunquam. Lib. 4. c. 18

Sequitur, inquis, *lepidiſſima narratiuncula*. Audiamus illam non tuis ſed Ribadeneiræ verbis; ſic enim grauis & vera hiſtoria graui lectori videbitur, non *lepidiſſima narratiuncula:* Cum pater Laines à quodam ex noſtris audiuiſſet in tutelam Ignatium Archangelo à Deo datum; ipſummet Patrem, verumne eſſet, familiariter interrogauit; à quo verbis reſponſum nullum accepit, ſed vultus mutatione, ac rubore oris. Sic enim eſt verecundatus (vt verbis Lainis vtar) ſic expauit, vt virgo ſolet caſtiſsima à viris ſola deprehenſa. Hæc Ribadeneira. Ad quæ Miſenus: *Fortaſſe puduit ipſum alienæ adulationis; & ſilentio tamen verecundo comprobauit mendacium; quod videbat ad commendationem ſui valde eſſe vtile.* Si talis fuit Ignatius; qualis à te depingitur, nempè qui ementitis prærogatiuis nomen & ſanctitatis famam ſibi comparare voluerit; fieri non potuit, vt eum puderet illius, quod à Laine audiebat, etiamſi adulatoriè dictum fuiſſet. Thraſones enim non ſuffunduntur pudore adulationibus, ſed exultant potius, & tum mirificè ſeſe circumſpiciunt, cum fictis laudibus cumulantur, cuius rei illuſtre exemplum ſuppeditabit tibi miles ille glorioſus, & frater tuus Artotrogus apud tuum Plautum. Erubuit igitur eo modo Ignatius, quo erubeſcere ſolent homines, virtutis & Dei amantes; cum bona & dona ſua propalata vident; quę ipſi cælata vellet.

Deinde quidnam eſt illud portenti, quod addis, Ignatiũ *verecundo ſilentio cõprobaſſe mendaciũ:* Poteſtne vllũ ſilentium verecundũ dici; quod comprobet mendaciũ? perìde eſt ac ſi diceres, ipſum

mendacium posse esse verecundum; cùm proferre mendacium & comprobare prolatum, sit eadem culpa: Non enim solùm in culpa est, qui facit malum; *sed & qui consentit*, vt auctor est Apostolus. Præterea quidnam tibi in hac historia incredibile videtur? An Ignatium Archangelo in tutelã datum? Atqui incredibile tibi nõ videretur; si quod Orthodoxis persuasissimũ est, tibi itidem persuasum esset; nimirum, cuilibet homini à primo ortu deputari diuinitus Angelum custodem; quod non vno testimonio Scripturæ; & longè pluribus sanctorum Patrum confirmare liceret, si id nunc ageremus; sed quia aliud agimus, mitto te ad commentarium Gregorij de Valentia in primam partem S. Thomæ, vbi de hoc argumento copiosè disputat etiam contra tuum Caluinum. Quod si non alicui infimi chori Angelo, sed alicui ex secundo choro, qui Archangeli appellantur, Ignatius commendatus est: neque hoc tibi mirum videri debet, tum quia communis est Doctorum sententia, non modò ex infimo choro, sed ex secundo, imò aliquando etiam ex supremis mitti & deputari quosdam, tanquam *administratorios spiritus propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis*; tum quia Ignatius Ordinis longè latéque diffusi parens & institutor futurus erat: ergo alienum à diuina prouidentia non est, vt ei, tanquam maximi operis architecto, præstantioris naturæ Angelum, custodiæ & tutelæ caussa assignarit, quod de aliis itidem religiosorum Ordinum fundatoribus par est credere.

Rom. 1.

Greg. de Valent. tom. 1. disput. 8. q. 6. p. 3.

Hebr. 1.

Pergis. *Supra fecit Stoicum ex Ignatio, iam transformat illum in Cynicum.* Vbinam, oro, ex Igna-

tio Stoicum Ribadeneira fecit? An suprà vbi dixit, Ignatium scribendis regulis & constitutionibus omni affectu sese exuisse? At ibi demõstrauimus, Ignatium non aliter omnem affectum exuisse, quàm omnis incorruptus & sincerus Iudex omnẽ affectum exuere debet, si officio suo legibus iustitię conuenienter fungi velit, vt proinde non modò Ignatium, sed & omnem Iudicẽ, Miseno iudice, oporteat esse Stoicum. Deinde cur non cõsiderasti hæc verba, quæ auctor infrà habet in capite de mortificatis affectibus, vbi ait: Appetitus omnes sic Ignatius, Dei gratia, studio laboreque peruicerat, & obedientes rationi effecerat, vt non quidem ἀπαθὴς, & absque omni animi affectione esset (hoc enim hominis naturæ est alienum) sed certè, vt ab omni commotione animi, motuq; turbulento vacuus videretur, eratque id consecutus, vt cum calidus natura, corporisque constitutione biliosus esset; propter summam tamen lenitatem, quam in omni sermone, vitæq; consuetudine adhibebat, frigidus ipsis medicis, lentusq; potius videretur. Hæc verba tibi Epicureo omnem suspicionem de Ignatij stoicismo tollere poterant. Longè enim alia stoicis mens fuit, quod scire debebat Misenus, nisi amens esset.

At cur transformat Auctor noster Ignatium in Cynicum, si Miseno credimus? Videlicet ob hoc Ignatij desiderium, quod his verbis Ribadeneira commemorat. Mihi aliquando dixit, illud sibi à Deo petendum esse, vt ipsius mortui cadauer volucribus, & feris laniandum abiiceretur. Nam cum ego, inquit, sterquilinium, & detestabilis omnino sim, quid aliud meis cri-

minibus

minibus dignum expetam. Si Cynicus est quisquis iacturam sepulchri facilem arbitratur: Cynicos fuisse oportet, non modò multos Philosophos à Cynica disciplina alienissimos; sed & integros exercitus, *qui*, vt inquit S. Augustinus, *dum pro terrena patria morerentur, vbi postea iacerent, vel quibus bestiis esca fierent, non curarunt.* Sed quia nonnulli Cynici cupiebant olim, sua corpora abiici escam canibus & volatilibus; ideo quisquis nunc ex animi submissione, & Christiana humilitate idem suo corpori contingere optat, is scilicet à Miseno Cynocephalo transformatur in Cynicum, quasi nón alio longè fine huiusmodi desideria conceperint Christiani, & alio Cynici; Christiani, amore Dei, & studio humilitatis; Cynici amore vanitatis, & popularis auræ, quippe *animalia gloriæ,* vt viderentur aspernari ea, quæ plerique mortalium maximi pendebant, splendida videlicet, & vt sanctus Hieronymus loquitur, *operosa saxis sepulchra.*

S. August. lib. 1. de ciuit. ca. 12.

S. Hieron. in vita S. Pauli.

Ais; si propter scelera se dignum iudicauit eiusmodi sepultura, de tali patre non valde gloriari poterunt Iesuitæ. Imò gloriamur, Misene, tali patre, tam humili, & tam moderatè & submissè de se sentiente; qui cum tantis pœnitentiæ operibus, præteritæ vitæ qualiacunque peccata expiasset; cupiebat tamen, vel ipso suo iam exsangui cadauere debitis sepulchri honoribus priuato, compensare iniuriam DEO quondam per malè commissa illatam. Alia sunt Christianæ & religiosæ humilitatis; alia Caluinianæ & Hæreticæ arrogantiæ iudicia.

S. Paulus

S.Paulus iam Apoſtolus, & tot miraculis clarus: qui Deum iam non ſemel viderat: qui dixerat, conſtare ſibi, ſe non ſeparatum iri vllis moleſtiis à charitate, quæ eſt in Chriſto Ieſu; *primum ex peccatoribus*, ſeſe appellat; inſigni humilitatis documento. Nec hac profeſsione & ſententia ſua Chriſtianos abſterruit, quo minus gloriarentur Paulo Apoſtolo & Doctore ſuo: imò potius hac tanta ſubmiſsione incitati ſunt ad vehementiorem tanti viri amorem; nec vlli ob hoc Pauli de ſemetipſo iudicium, illum habuerunt pro ſcelerato; niſi Miſeno ſimilis Alexander ærarius, & alij de genere eodem.

2.Tim.4.

Habuimus, inquis, *Stoicum, habuimus Cynicum, iam planè habemus inſanũ.* Cupiebat enim Ignatius omnibus ludibrio eſſe. Et ſi animo indulgere ſuo voluiſſet, nudus, deſpicatus & opletus ſordibus, vt inſanus haberetur, per vicos ambulaſſet. *Quæ eſt iſta humilitas*, exclamat Miſenus, *ſimulare veſaniam, vel haberi pro inſano?* Si inſanus eſt, qui pro inſano habetur, vel haberi cupit, oportet certè Chriſtum Dominum inſanum fuiſſe; quia ab Herode, velut fatuus & mente captus, veſte candida, ludibrij cauſſa, indutus eſt. Inſanis adiunges etiam Dauidem, qui inſaniam ſimulauit. Stultis adiunges Paulum, & Apoſtolos ceteros, quia *nos ſtulti propter Chriſtum.* Quæres & hic ex Chriſto, Paulo, & Apoſtolis, *quæ eſt iſta humilitas haberi pro inſano vel fatuo?* imo tanta humilitas eſt, vt eam ne intelligere quidem poſsis; nedum imitari. Audiuit

diuit Christus à Iudæis atrocissimum illud conuicium, *Dæmonium habet & insanit.* Audiuit & S.Paulus illud: *Insanis Paule. Quid venit insanus iste ad te?* aiebat ille ad Iehu de puero Prophetæ, qui vnxerat *Iehu in Regem super Israel.* An non eximiæ humilitatis fuit huiuscemodi maledicta æquo animo ferre? Ioan.10. Actor.26. 4.Reg.9.

At non cupiebant ferre, inquis. imo verò cupiebant: nisi enim cupiuissent, patiẽter & humiliter non tulissent: quia patientiæ & humilitatis opera cupientis sunt & volentis, non nolentis. Quanquam fateor, non cupiisse illos peccatum; quod patrabant, qui Christum, Paulum, & alios, tanquam insanos traducebant; posito tamen quod mali illi malè agere vellent, nulla ad id necessitate adacti, non refugerunt Christus, Paulus, & alij sancti, materiam patientiæ & humilitatis inde sumere. Idem consilium hac in re fuit Ignatij, imitatoris Christi, & Pauli, & aliorum Sanctorum, qui anteactis temporibus vixerunt.

Si hæc, inquis, *est sapientia Iesuitica, quid stultitia sit nescio.* Omnino hæc est sapientia nostra, quia & sapientia Christi est, & Pauli & aliorum: eam tibi videri stultitiã; quid mirum? *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Stultitia enim est illi, & non potest intelligere*: vt verissimè dixit Apostolus. Nescio qualis Christianus sis, Christiane Lithe; cum nihil pro Christo ferre sis paratus. Nisi enim pro Christi nomine insanus haberi velis; si ita occasio vel necessitas ferat; quî pro Christo vitam cum sanguine fundes? hoc enim 1.Cor.2.

enim longè grauius est, quàm illud, nisi fortè, vt verbum crucis pereuntibus; ita etiam verbũ mortis Christi caussa oppetendæ, stultitia sit
1. Cor. 1. Caluinistis.

CAPVT III.

Calumniæ Miseni in caput quartum & quintum.

CApur quartum explicat, quid Ignatius senserit de obedientia, vbi Misenus noster totus lithus est seu lapis; sed animatus; ea de caussa, quia vim & rationem obedientiæ capere nequit, voces non hominis, sed bruti alicuius mittit. *Obedientia*, inquit, *quam Ignatius cõmendat, non pecude, nedum homine digna est.* Legat Lector apud Ribadeneiram aurea Ignatij de Obedientia monita & dictata; & facilè animaduertet, hanc Miseni censuram non ab homine, sed à *pecude* profectam esse. Præter cetera ferre nequit Misenus hoc documentum Ignatij; quod est octauum de obedientia. Ita me instituã quasi corpus mortuum, quod neq; voluntatem, neq; sensum habet. Secundò, nõ aliter, quàm paruulam quandam statuam, quam, quoquo versum velis, haud repugnãtem vertas. Tertiò, talẽ me fingam ac præstabo, qualis baculus in manu senis est, vt me ad arbitrium suum vtatur, ibique ponat, vbi eum adiuuare maximè possim, sic ego paratus ad omnia sim, ad quæ mea opera religio vti velit, nihilque recusem, quod sit imperatum.

Hæc verba

Hæc verba, inquit Misenus, *hominis insanientis sunt; non ratione vtentis*. Si pronomen demonstratiuum, *Hæc*, demonstret tua verba; non grauatè concesserim ea insanientis, non ratione vtentis esse; si verba Ignatij demonstret, hæreo: imo non hæreo: sed sanctè affirmo, mecumque affirmabit, quisquis rationem non amisit, ea prudentiæ, pietatis, & doctrinæ religiosæ plenissima esse, & talia, quæ vim & naturam obedientiæ significantissimè ob oculos ponant, deprompta ex veterum patrum de obedientia præceptis, præcipuè sancti Basilij; qui Religiosum non aliter format, quam Ignatius, vt te alibi quoque monui. Vult Basilius, vir sanctissimus & eruditissimus (hoc enim elogio iure à te decoratur) Religiosum esse erga superiorem, vt *instrumentum artis erga artificem*: Ignatius, vt baculum comparatione senis. Basilius vult illum esse vt *ouem erga pastorem*; Ignatius vt statuam erga suum motorem. Basilius vult esse talem qui nihil examinet, vbi expressum peccatum non apparet, qui nullam rationem præcepti postulet, qui sine vlla inquisitione mandata capessat, promptus & alacer: Ignatius, vt hoc ipsum planius & clarius explicaret, dixit, obedientem mortui instar debere esse; respectu eius, qui imperat. Quis enim minus, quàm mortuus, rationem ab imperante flagitat? Et hæc perfectissima & absolutissima obedientiæ forma est, quam meritò Ordinum institutores à filiis suis exigunt.

Lib. J. ca. 6.

Quemadmodum enim Deus pater omnium & existens, & vocari volens, inquit sanctus Basilius, *exactissimam à seruis suis exigit obedientiam: Sic etiam spiritualis pater, inter homines, ad Dei leges suas constitutiones adaptans, minimè dubiam obedientiam requirit. Si enim is, qui arti alicui mechanicæ, ex harum videlicet numero, quæ ad præsentem vitam vtiles sunt, seipsum tradit, omni modo obedit artifici, & in nulla re aduersatur illius præceptis, & neq; paululum ab hoc discedit, sed omni tempore in oculis magistri est, cibumque ac potum & reliquam diætam eandem suffert, quam ille præscripserit: multò magis, qui ad pietatis & sanctitatis disciplinam proficiscuntur, vbi semel sibi ipsis persuaserunt, quod talem scientiam à præceptore discere poterunt, omnem obedientiam, & circa omnia exactissimam subditionem sibi exhibebunt: & non rationem præceptorum exigent, sed opus ipsum præceptum perficient, nisi quantum honestè, & cum decenti pudore interrogent ac erudiantur, si quid ignorent ex his, quæ ad salutem attinent.* Hæc S.Basilius.

S.Basil.cōstitut. Monast.c.19.

Num & hæc verba hominis insanientis sunt, non ratione vtentis? Sed enim meritò miretur quis, cur hæc obedientia videatur Miseno *pecude digna*, non homine. Num ideo, quia imperata facit, non postulata ratione imperij? At hoc obedientiæ proprium est: quidquid calumnietur Misenus cum Celso; qui & ipse olim Christianos ridebat; quod iis, quæ à Christiana fide traderentur, simpliciter, sine vlla inquisitione assentirentur.

Orig.lib.1. cōtra Cels.

tirentur. Ita enim Origenes de Celſo: *Adhortatur. vt rationis ductum ſequendo, accipiamus dogmata, alioqui omnino fore, vt decipiamur, ſi aſſentiamur temerè, & eos qui ſine ratione creduli ſunt, ſimiles ait eſſe his, qui delectantur circulatoribus & præſtigiatoribus, & Mithriacis, & ſabaziis, aut quibuſcunque Hecates ſpectris aliorumue Dæmonum. Sicut enim illius generis homines ſceleſti plerumque, illudentes ſimplici vulgo, ducunt eum, quocunque libet, ita ait apud Chriſtianos fieri ſolere. Addit quoſdam ex his ne velle quidem rationem fidei vel reddere vel accipere, vſurpareque illud dictum: ne examina, ſed crede: & fides tua ſeruabit te. Solereque dicere; mala res eſt ſapientia, bona verò ſtultitia.* Hæc Celſus de obedientia Chriſtianorum erga religionem Chriſtianam, à quo tu obedientiam religioſam promptè & alacriter iuſſa exequentem calumniari didiciſti, vt mihi quidem, neſcio à quo pictore, ad exemplar Celſi calumniatoris calumniator effictus videaris.

Teſtatur Clemens Alexandrinus, *cùm floreret Phryne Theſpiaca, pictores omnes expreſſiſſe Veneris imagines ad pulchritudinẽ Phrynes; & lapicidas Athenis Mercurios effinxiſſe ad Alcibiadem.* Tu quoque, Miſene, vel ad Celſi, vel alterius vetuſti Sycophantæ ideam efformatus es; adeò vbique nobis veteres illos criminatores repræſentas. Sed quod in religioſis reprehendis, id velis nolis ipſe præſtare debes, ſi vir bonus eſſe velis, ciuili magiſtratui & legib. loci in quo degis. Nam vt tu rationẽ repoſcas à magiſtratu, vel legibus,

Clem. orat. exhortat. ad Gẽtes.

eorũ,quæ tibi facienda iniiungunt,id certè mõstri simile esset, & hactenus in omni bene constituta Republica inauditum. Quęro igitur ex te num obediẽtia illa, quã non petita ratione magistratui & legibus exhibes, non sit pecude digna, nedum homine? Ac proinde vsurpare hic

Orig.lib.1. cont.Cels. licet verba Origenis calumnias Celsi tui refellentis; *Isti*, inquit,*qui verbis à nobis dissentiunt, operibus idem quod nos faciunt. Quis enim eorum, qui se contulerunt ad philosophiam, aut fortè fortuna alicui sectæ deditus, aut à magistro inductus, aliter se ad eam applicat, quam si credat illam præstantiorem ceteris. nõ enim exspectat, donec auditis omnium philosophorum opinionibus, earumque varietatibus, tum singularum astructionibus aut subuersionibus, ita demum electionem faciat; Stoicusne malit fieri, an Platonicus, an Peripateticus, Epicureusne, an cuiusque sectæ philosophicæ, sed ratione quapiam, aut potius, etiamsi hoc inficientur, impetu feruntur ad exercendam disciplinam, verbi gratiâ, Stoicam, relictis ceteris.*

Paulò pòst: *Annon est rationi consentaneum, cùm res hominum omnes à fide pendeant, Deo potissimum credere? Quis enim nauigat, aut vxorem ducit, aut liberis procreandis dat operam, aut spargit in terram semina, non meliora sperans aut credens, quamuis possint contraria accidere, & interdum accidant? Quod si omnes huius vitæ actiones, quarum exitus est dubius; bona spes futurorum & fides continet, qui hac freti nauigamus, seminamus, coniugiis operam damus, ceterisque humanis negotiis: quin*

quin potius credimus Deo rerum omnium opifici. Hæc & plura in hanc ſententiam Origenes. Quæ ad Religioſam obedientiam, obſequi duntaxat, nō examinare ſuperioris mandata ſolitā, per me accōmodes licet: diſpiciaſq́, num pecudem an hominē inſtruxerit S. Hieronymus; cū hoc præceptum cuidam dedit: *Præpoſitum Monaſterij timeas vt Dominum; diligas vt parentem. Credas tibi ſalutare, quidquid ille præceperit, nec de maiorum ſententia iudices, cuius officij eſt obedire, & implere quæ iuſſa ſunt, dicente Moyſe: Audi Iſrael & tace.* S. Hier. epiſt. ad Ruſticum.

Sed ſatis de obedientia cum Miſeno obedire ignaro. Si fortè hæc ſtuporem tuum non expugnant, inſignem illam clariſsimi viri, Doctoris PETRI STEVARTII pro Societate noſtra contra Leiſerum Apologiam adi, vbi multa de religioſa obedientia eleganter & ſapienter diſputantur.

Adi & Caſsianum, & ad ea, quæ de obedientia cùm aliorum, tum Abbatis Ioannis & Mucij ſcribit, bruta tua ſcholia adiice; qui quidem Ioannes per eiuſmodi obedientiam, qualem delineauit & præſcripſit Ignatius, *ad prophetiæ gradum ſublimatus*, vt ait Caſsianus; *ſic vniuerſo orbi claruit, vt etiam Regibus mundi ſuo merito redderetur illuſtris. Nam cùm in extremis Thebaidis partibus commaneret, nō ante præſumebat Theodoſius Imperator ad præpotentium tyrannorū bella procedere, quā oraculis illius animaretur atq; reſponſis. Quibus cōfidens, velut cœlitus ſibi delatis, trophæa de bellis deſperatis atq; hoſtibus reportabat.* Neſcio vtrum vllus Caluiniſtà per obediētiam Caluinianā ad hoc tantū ſanctitatis faſtigiū ſit euectus. Caſsian. li. 4. de inſtitut. cap. 30. 23. & ſeq.

Caput quintum docet, quo ſtudio Ignatius prauos affectus domuerit & mortificarit. *Suprà.* inquis, *dixerat, Ignatium exuiſſe omnem affectum; hic negatur eum fuiſſe ἀπαθῆ.* Suprà dixerat Au-
Cap.3.li.5. ctor, Ignatium exuiſſe omnem affectum, eo modo, quo iudex diſcutiendo teſtimonia & ferendo ſententiam, omnem priuatum affectum exuere debet; Hîc negatur fuiſſe ἀπαθῆ, quia vt homo paſsiones radicitus euellat, atque adeo vt ἀπαθὴς fiat, eo modo, quo Stoici à ſapiente ἀπάθειαν requirebãt, id fieri nequit; quia quamdiu manet fons & origo paſsionum; tamdiu ipſas paſsiones manere neceſſe eſt; nec malæ ſunt, vt volebant Stoici, niſi nimiæ; temperatæ verò à virtutibus, virtutis etiam laudem merentur. Itaque exuere ſe omni affectu, eſt, nihil ex affectu agere; ſed ex præſcripto rationis; quod is itidem facere poteſt, qui non eſt omnium paſsionum expers: dummodo eis, cùm exoriuntur, habenas non laxet, & in agendo ſe ab illis abripi non ſinat.

Quæ hic narrantur, inquis, *in vita Socratis, Damonactis, aliorum, pulchrius exprimuntur.* Hic videlicet Miſeno mos eſt, cùm non habet, quod carpat, dicere conſueuit, in aliis pulchrius quam in Ignatio hæc vel illa elucere. Primum enim, etiamſi verum eſſet; nihil tamen ad rem faceret. Secundò falſum eſt, quod Caluiniſta ait; nulla enim virtus eſt; quæ non ſit pulchrior in animo Chriſtiano, quam in Ethnico; vt ſuprà itidem dictum, quia in hoc cum gratia cœleſti coniuncta eſt; expers vitiorum, ſaltem enormium, ſi non leuium & tenuiorum: At in animo Ethni-

Ethnici, vitiis maximis, quibus obsessa est, fermè tota virtutis pulchritudo obliteratur; Quantis enim sceleribus, etiam optimi Ethnicorum, contaminati fuerint; nemini ignotum est, nisi Miseno; qui Ethnicos extollit, vt deprimat Christianos; quasi illorum in altum elatio, sit horum depressio & ruina. Nec puduit illum in his scholiis sæpius obiicere, & præclarè factis Ignatij opponere facta Diogenis Cynici, quasi hominis virtute præstantis, quem flagitiosissimum & sceleratissimum fuisse, & vix vmbram virtutis, nedum ipsam virtutem habuisse, vel illud vnum satis superque ostendit; quod de illo Galenus scriptum reliquit. Nec exscribo, quia nolo contaminare chartas eorum turpitudine, quos Caluinista iste tanquam Sanctos laudibus in cœlum tollit. Galen. lib. 6. de locis affectis.

Addis, auctorem nostrum pleraque ad Ignatium exornandum accepisse ex Asceticis Euagrij, vel Basilij, vt vulgò inscribuntur: Si Ignatius vitam suam conuenienter diuinis sancti Basilij præceptis instituit; & ad illius asceticas cohortationes mores suos conformauit; laude non vituperatione dignus est; cum ad sanctissimi & eruditissimi viri normam sese composuerit. Deinde quid sibi volunt illa tua verba: *Ex Asceticis Euagrij, vel Basilij, vt vulgò inscribuntur.* An negare vis Basilium esse auctorem regularũ & constitutionum monasticarum; quæ in illius monumentis exstant? Quo argumento id negabis, nisi odio Monachorum; quia doles ea de obedientia, paupertate, castitate; vno verbo, de tota œconomia religiosæ vitæ à grauissimo & antiquissimo patre scri-

pta, quæ vix tam expresſè reperiuntur in regulis ſancti Benedicti, ſancti Dominici, ſancti Franciſci, & noſtri Ignatij. Fortaſse odoraris aliquam ſtyli diuerſitatem? Ita credo. Nullus ſtylus; qui Monachos formet, Baſilianus tibi videtur, vt nec Eraſmo Auguſtinianus ille in regula ſancti Auguſtini. Sed quia hanc tuam ignorantiam dicam an impudentiam, potius hic innuis, quàm prodis, pluribus ſuperſedebo, tantumque ſancti Hieronymi verba adſcribam. *Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus egregios contra Eunomium elaborauit libros, & ἀσκητικὸν, & breues varioſq; tractatus.* Hæc S. Hieronymus.

S.Hier. de viris illuſt.

Poſt hæc exprobrat humaniſsimus Miſenus Ignatio ἀστοργίαν & inhumanitatē in cognatos, quod decem, vndecimue annis ad nullum ex Loiolæa familia ſcripſerit. Sed hanc inhumanitatem communem habet Ignatius cum ſancto Paulo Eremita; qui ſexaginta & amplius annis ad nullum penitus mortalium ſcripſit; Non paucis item Antonius; non paucis alij, quorum prima cura, commercio & conſuetudine parentum & cognatorum ſeſe abdicare ex præcepto Domini; qui inter res à perfectionis ſectatore relinquendas, numerauit quoque parentes & cognatos.

CAPVT IV.

Refelluntur criminationes Miseni in caput sextum.

SExtum caput continet modeſtiam Ignatij & efficaciam ſermonis. *In hoc capite,* inquis, *diſcimus primùm Ignatium fuiſſe perfectum. Nam ipſe Ignatius, præſente auctore dixit; ſe vndecim annis ne verbo quidem lapſum*: Nos, Miſene, in hoc capite, iterum diſcimus, quam mendax ſis, & quam veritatis curam in poſtremis habeas. Non dixit Ignatius, non ſcripſit Ribadeneira, quod tu mala fide comminiſceris; lectorique tuo ſumma fraude obtrudis. En verba Auctoris à te malitioſiſsimè deprauata, & in alienum planè ſenſum detorta. Vndecim annis antequam moreretur, amicisſimo cuidam viro ac nobili ſuam operam, in quodam negotio, eſt pollicitus: poſtea ſe promiſiſſe pœnituit; & hac de re, me præſente, agens, adiecit: Vndecim duodecimue ſunt anni, ex quo non memini me ita verbo lapſum, neque quippiam promiſiſſe, cuius poſtea me pœniteret. Hæc Auctor, ex quibus clarè liquet: qua fronte & mēte vitam Ignatij tractes. Nam dicere vndecim annis nunquam ſe ita lingua eſſe lapſum, vt lapſus erat tunc, cùm promiſit, cuius eum poſtea pœnituit; id longè aliud eſt, quàm dicere, ſe vndecim annis nunquam lingua lapſum eſſe, hoc eſt, verbum otioſum aut inutile protuliſſe.

Addis, *ſuprà voluit ſe mortuum lacerari à canibus: egò viuum vellem laceratū.* Nō dubito de tua voluntate: ſed bene habet; non es Deus, quare

 non

non oportet, vt oremus: *Fiat voluntas tua.* Licet nobis ſine vlla impietatis nota negationem addere; & toto pectore precari; *non fiat, non impleatur voluntas tua*, quia iniqua eſt, quia ſcelerata eſt. Quanquam quod ad Ignatium attinet, nihil ambigo, quin etiam viuus à canibus lacerari, & quodcunque aliud ſupplicium ſubire deſiderarit: ſi id Dei gloria & fidei profitendæ neceſsitas abs ſe poſtulaſſet. Sed caue, ne quod imprecaris Ignatio, in caput tuum recidat, nondum es extra teli iactum. Scis quid Luciano euenerit. Ex odio in Chriſtianos peſsima quæque Chriſtianis imprecabatur; & fortè hoc ipſum, quod tu Ignatio: An non tandem rabidis moloſsis ipſemet in prædam ceſsit, iuſta numinis vindicta. De voto Ignatij poſt mortem circa corpus exſangue ſuprà egimus. Hic tantùm addo, fortaſsis ideo Deum noluiſſe, vt mortui cadauer à volucribus & canibus laceraretur; quia futurum videbat; vt exiſterent Caluiniani canes, & inter illos iſte Melampus, qui; quando in corpus nihil poſſunt, famam & nomen Ignatij atrociſsimis calumniis proſcinderent & lancinarent; quod ſi ſepulchrum Ignatij in veſtra poteſtate eſſet, non paulò inhumanius quàm canes, defunctum iam pridem vita Ignatium acciperetis.

Nonnulli, inquis, *qui Societatem hanc deſeruerunt, affirmant, neminem huic eſſe religioni aptum, niſi qui vel naturalem quandam, vel ſtupore quodam animi arreptam propenſionem habeat*

beat ad hypocrisin, & superstitionem, seruilesque & stolidos homines tantum facillimè arripere hanc stolidam & seruilem religionem sibi naturaliter conuenientem. Metuis, opinor, ne Edicto veteris conuiciari; ideo ambabus buccis conuicia spargis. Fortassis Apostatæ illi se descripserunt; non nos: plerique enim, qui Ordines deserunt, stolido & stupido sunt ingenio, vt proinde ex viginti transfugis, vix vnum reperias, cui ex pectore aut cerebro non excreuerint aliquot stolones. Secundo quod tu de nostro; id olim iudicabat Celsus de toto ordine Christiano. In hunc enim sola mancipia; solos *stolidos & fatuos* allegi blasphemabat; vt alibi te monui: Et Christianam fidem nominabat *disciplinam lanificum, sutorum, fullonum & illiteratissimorum agrestium.* Tertio cum ideo nos *stolidos* reputes; quia Ecclesiæ Romanæ Catholicæ dogmata, ritus & cæremonias tuemur & propagamus; & quia obedientiæ & prompti obsequij apprimè retinentes sumus, non multum angit nos tuum conuicium; stolido videri stolidum, tam mirum non est, quàm mirum non est omnia apparére rubentia aut cærulea illi; qui rubra aut cærulea ocularia oculis obiicit; quidquid enim talis intuetur; id intuetur per stoliditatem; qua de caussa repreſentantur ei omnia vt stolida. Non frustrà vocaris *lithus* seu *lapis*, Misene: Valet hic triuiale illud: *Conueniunt rebus nomina sæpe suis.*

Orig. lib. 3 contra Celsum.

Sed finis nullus sit, si singulas tuas calumnias presſius & fusius quis examinare velit. Perga-

mus ad ea, quæ ſequuntur. Refert Ribadeneira, quo pacto Cardinalis quidam, vnico Ignatij congreſſu & colloquio, ex aduerſario in ſummum patronum & fautorem fuerit commutatus; ita vt ad Ignatij pedes ſeſe abiecerit, veniæ impetrandæ cauſſa, ob animum ſocietati antea infenſum & infeſtum, idq́ ait Ribadeneira ſe ex eiuſdem Cardinalis domeſtico; cui nomen Quirino, intellexiſſe; Quirinum autem ex ipſomet Cardinale. Hic Miſenus: *Inſeritur falſo, vt apparet, conficta hiſtoria de quodam Cardinali; quem partim laudo, partim vitupero.* Cardinalem partim laudas, partim vituperas; nec totus laudator, nec totus vituperator; vir ſemibos, & bos ſemiuir, totus duntaxat calumniator, ſeu partim laudes, ſeu partim vituperes.

Laudo, inquis, *ob id, quod dixerit, multos eſſe, qui ſpeciem quidem pietatis habeant; ſed factis eius abnegent veritatem: ipſum Ignatiũ innuens*: Imò Miſenum, & ſimiles; qui ſub Euãgelicæ veritatis ſpecioſo vocabulo, omnem veritatem in exiliũ relegarunt, & in locum eius mendacium & vanitatem & impudentiam ſubſtituerunt. Et quãuis verbis illis Cardinalis ille, adhuc alienus ab Ignatio, Ordinisq́ ab ipſo inſtituti ignarus, Ignatiũ comprehendiſſet; at ex horũ numero eundẽ poſtea exemit, inſigni voluntatis conuerſione. *Vitupero*, inquis, *Cardinalem, hac de cauſſa, quod ſe ad pedes Ignatij abiecit, & ſuppliciter veniam petiit.* Certè multum moratur Cardinalis ille, ante tot annos ad meliorẽ vitam tranſlatus, vituperationem tuam. Excelſior fuit tum, cum viueret,

tum

tum iam; quam vt à tua reprehensione feriri possit. Vituperationes tuæ in Pontificem & Cardinales, ne ad alpes quidem Rhæticas pertingunt: multo igitur minus ad cœlum, si conuicia iaculeris in eos, quos iam quieta beatorum sedes recepit. Infelicem Cardinalem, qui te familiarem non habuerit, à quo didicisset, Ignatium potius canibus lacerandum abiici, quàm tanto mutatæ voluntatis argumento honorari debuisse. Doleo te tam serò natum, & ita quidem, vt in vno duntaxat loco verseris. Tantum virum omni loco & omni tempore oportebat esse præsentem; vt quemuis sui officij admoneret; & ne quid contra decorum ageret, commonitionibus suis præpediret, vel saltem, si hoc nimium est, vt Plautinum illum Sosiam & Amphitryonem conduplicari decebat, vt duo minimùm loca simul tanto thesauro præsenti fruerentur.

Adiungis. *Hoc tamen factum esse vix crediderim.* Digneris, oro, credere, Misene; quia nisi credas, factum infectum erit; Facta enim à tua credulitate, & à tuo assensu pendent. Si credas facta esse, facta sunt; licet nunquam sint facta. Si credas non esse facta; facta non sunt, licet facta sint. Sed videamus, cur non credas factum: non enim tibi desunt sine ratione rationes. *Non ponitur*, inquis, *nomen Cardinalis.* Vel hoc vnicum exemplum docet, qua mente sis, qua fronte, quo ore. Si ex his, quæ hucusque singulis pagellis temere & impudenter effudisti & effutiuisti, te perfectè non nossem, hoc loco perfectissimè te agnoscerem;

&

& quantus calumniator sis, perspicuè intelligerem. Quid? non exprimitur nomen Cardinalis? Nonne disertis verbis ait Auctor Cardinalem hunc fuisse *Ioannem Dominicum de Cuppis sacri Collegij Decanum?* Cur tam impudenter mentiris Misene, ita, vt quiuis tuum mendacium deprehendere queat? Quod tu paulo post ais de Ribadeneira, hoc ego verissimè de te affirmauero. *Impudentia mentiendi non deest tibi, artificium hoc loco tibi defuit.* Cur si non verè; saltem non cautè? *Pudeat te*, Caluinista deterrime; *pudeat*, inquam, *te, qui quæ manifestò & perspicuò facis; eorum culpam in innocentes confers: quæq; in te insunt*, (vt impudentia mentiendi & calumniandi, iis (Ignatio & Ribadeneiræ) *ea obiicis, ad quos eorum, ne minima quidem pars pertinet.*

Iustin. Apolog. 1.

Secunda Miseni ratio similis est primæ. *Multi*, inquit, *sunt Quirini, & Quirinum illum nullius coloris ego noui*; falsum est ergo, quod Ribadeneira de illo Cardinale commemorat. Verè hæc scripsisti in Bacchanalibus, ebrius mero & odio, ne dicam furore. *Multi*, inquis, *Quirini sunt*: At non sunt multi Quirini Garzonij; sed vnus, qui Ignatium sociosq; hospitio benignè excepit in vinea sua apud cœnobium sanctæ Trinitatis. An non legisti ista in Ribadeneira? Quare dissimulas, nisi quia in id vnicum incumbis, vt mentiendo & calumniãdo in Ignatium grasseris. Edidit auctor nomen & cognomen eius, qui totum hoc factum ex ore ipsius Cardinalis accepit; addidit alias peristases, ex quibus facile,

cile, quis homo esset, innotescere poterat: Misenus noster nihil horum vidit, cæcus ad omnẽ veritatem; oculatus ad sola scommata & conuicia. *Non noui illum*, inquit, ergo commentitium est, quod Ribadeneira hoc teste probat. Rationes istæ *ne pecude quidem digna* sunt, nedum homine. Si nullius testimonio assentiris; nisi quem noueris; necesse est, vt nihil credas, nisi quod videas; vel certè cuius rei, tanquam gestæ, testem oculatum videas, vt proinde consequens sit, te, quod alibi me dicere memini; fidem non habere in mente, sed in oculis.

Pari fide tractas historiam, quam huic subnectit Auctor, de quodam præstantis dignitatis viro, morum minus probatorum; qui vno colloquio Ignatij prioris vitæ cursum abruperit, seq; ad meliorem frugem receperit. Duo opponit huic historiæ Misenus: Primum est, *non exprimi nomen*: Quid tum? nomen silentio de industria prætereo; ait Ribadeneira. Iustissimam celandi caussam habuit; si te tanta cupido tenet sciendi nominis; scribe ad Ribadeneiram; qui Toleti in Hispania degit, non grauatè tibi, sed soli, viri huius nomen patefaciet. Secundum est; *simile quid egerunt Ethnici*; nam & isti aliquando, vna de virtutis pulchritudine dissertatione, ita incenderunt flagitiosissimos quoque, vt statim, sordibus superioris vitæ relictis, ad philosophiam sese adiungerent, vt nominatim accidit Polemoni, audito Xenocrate. Argumentum hoc non infirmat fidem historiæ, sed confirmat & te tuosq́ue Caluinistas condemnat; si enim Ethnicus de virtute disserens, ea vi valuit, vt perditos desiderio hone-

honeſtatis compleret, & in eorum animis mirabilem virtutis amorem excitaret; quid non credimus effeciſſe Ignatium, Spiritu Dei plenum; & diuinæ charitatis igne ſuccenſum, & ſalutis proximi procurandæ cupidiſsimum & ſitientiſſimum?

Quem vnquam meliorem fecit ſuis ſermonibus Caluiniana perfidia? Quis non multis gradibus deterior efficitur; quàm primum Caluinianus efficitur, cuiuſcunque ſectæ, propè dixerim, antea fuerit? Solus Chriſtus & Chriſti imitatores ex iis, quicunque fuerunt; *difficillimas feras homines manſuefecerunt*; Vtar enim verbis Alexandrini Clementis, *Volucres quidem eos, qui ex ipſis ſunt leues: ſerpentes verò, qui deceptores, & leones eos, qui ſunt animoſi, & ad iram concitati. Sues autem eos, qui ſunt voluptati dediti, lupos autem eos, qui ſunt rapaces: lapides autem & ligna eos, qui ſunt inſipientes.*

Clem. Alex. exhortat. ad Gẽtes.

Sequitur, inquis, *narratio futiliſsima de quodam, quem triſtitia Ignatius vno verbo liberauit.* Hiſtoria hæc eſt: Scimus quendam veniſſe ad Ignatium, qui adhuc viuit in Societate, ita perculſum animo acerbo, eoque diuturno mœrore confectum, vt nunquam reſpiraret, aut tranquilla mente conquieſceret; Et cùm triſtitiam animi ſui aperuiſſet, vno Ignatij verbo, in hodiernum diem omni moleſtia liberatum. Hæc Ribadeneira. Ex quibus facile perſpiciet Lector, vtrum id, quod refert Auctor ſit futile, an verò tu futilis calumniator debeas appellari, ſcribere ſolitus non vtiliſsima, ſed futiliſsima ſcholia.

Sæpe

Sæpe accidit, vt viri ſancti non modo corporis, ſed & morbos animi paucis verbis curarent. Non modo tunc, cum *feruet auaritia, miſeraq́ue cupidine pectus:* Sed & tunc, cum triſtitia abſumeris, *ſunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem poßis, & magnam morbi deponere partem.* Si verba tua tam potentia & efficacia non ſunt; quid miraris? Non prodeunt à ſpiritu diuino; ſed à Caluiniano. Sermones & alloquia hominum ſanctitate præſtantium, ſunt inſtar *ſicera mœrentibus*, & inſtar vini *his, qui amaro ſunt corde. Bibant*, inquit Sapiens, *& obliuiſcantur egeſtatis ſua, & doloris ſui non recordentur amplius.* Prou.vlt.

Sequitur, inquis, *futilior alia de quodam melancholico, qui vmbram ſuam formidarit, cui Ignatius paucißimis verbis & vanum metum ademerit, & mentis ſecuritatem reſtituerit.* Huic hiſtoriæ, quid obiicias, nihil video, præterquam, quod *futilem* vocas: An tibi res futilis videtur; ſi quis alterum paucis verbis liberet à tam graui affectu; vndecunque tandem procedat ſiue ex melancholia, ſiue ex aliis cauſsis; non enim ideo tenuius erit factum Ignatij, imò illuſtrius, cum medicina tam facili non modo effectum, ſed & cauſſam funditus ſuſtulerit, quod excellentium medicorum proprium eſt. Fortaſſe neſcis, quàm vanus metus cruciet, & quantum ſit tormentum, cum quis, vt Lyricus canit, ſeu *mobilibus veris inhorruit aduentus foliis*, ſeu *virides rubum dimouêre lacerta, & corde & genibus tremit.*

Legite vos Iesuitæ, inquis, *vitas Lutheri, Philippi, Caluini, & proferte ex iis similes fabulas, si potestis*: primũ, miror te prætermisisse sanctißimam vitam Bezæ. Secundo, fateor nihil simile ex horũ vitis proferri posse. Cui enim vnquã ægro vel verbis vel herbis medicinam fecerunt isti non medici, sed latrones animarum, qui vbi conscientias cauterio inusserunt, ægrisque quasi benè valeant tum, cum insaniunt, persuaserunt, & inanißima quadã plerophoria & fiducia compleuerunt, præclarè se munere suo functos arbitrantur.

De catechumeno quodam Hebræo, hoc memoriæ prodidit Ribadeneira: Antequam catechumenorum domus Romæ esset instituta, domi nostrę erudiebantur, qui ex Hebræis sacrum baptisma petebant: in his quidam Isaac nomine, insanire ita cœpit aliquando, & quasi furiis agitari, vt è domo nostra se proripere statim vellet, & baptismi petitionem abiicere: neque aut retineri à nostris, verbis & blanditiis, aut vlla alia ratione posset ad sanitatem reuocari. Cui Ignatius ad se adducto, furentiq́ue, illud tantum: Maneto nobiscum Isaac. Quibus verbis placatus omnino eius animus continuo est, sibiq; restitutus, lætusq̀ue domi in sententia permansit, baptismumq́ue suscepit. Hanc historiam duabus machinis oppugnat Misenus. Altera; *Isaac ille vel verè, vel simulatè furiosus fuit*. Quis dubitat, Misene. Omnis furiosus, vel verè vel simulatè furiosus est. Rarius exciderent tibi mendacia, si sæpius disiunctim loquereris, sed non video quid cum tua disiunctiua enunciatione effi-

efficias, præsertim cum nihil prorsus adiungas, aut ex illa disiunctione concludas. Nam si dicas: Hebræus ille, vel verè vel simulatè furiosus fuit; ergo fictitium est, quod Ribadeneira scribit; id tantum valet; quantum valeret hæc argumentatio: *Misenus vel homo est, vel equus: ergo non est rationis particeps.* Quod si integrum syllogismum formare velis, in hunc modum; Omnis furiosus vel verè, vel simulatè furiosus est; Sed Hebræus ille non fuit verè furiosus, ergo simulatè. Tum probare debes minorem propositionem: quam tamen alia ratione non confirmas, nisi per maiorem: *quia omnis furiosus vel verè vel simulatè furiosus est: Ergo Hebraus ille non fuit verè furiosus.* An non sunt istæ egregiæ & Chrysippeæ & Carneadeę probationes, dignę Caluiniano acumine?

Altera machina, qua veritatem huius historię oppugnas, est ista. *Has quisquilias par erat vestris tantum offerri; Poteras, Petre, has φλυαρίας tuas tantum communicare cum tuis sociis, non publici iuris facere.* Hoc argumento, iisdem pæne verbis, vsus est etiam Misenus libro primo, vbi ostendimus, quanti sit ponderis & roboris. Nam si ad aliquid profligandum satis sit hæc verba Miseni effudisse, nullius negotij erit vnico ictu quatuor libros Dialogorum S. Gregorij, & totam historiam religiosam Theodoreti prosternere. Faciamus enim, Misenum, hoc suum scholium ad libros illos S. Gregorij & Theodoreti apponere (Tantum enim historiis illis fidei habet; quantum vitæ Ignatij à Ribadeneira con-

ſcriptæ) num propterea merito nobis perſuadebimus, fabulas & quiſquilias eſſe, quæ duo illi Auctores commemorant; quia Miſenus Caluinianus fabulas & quiſquilias eſſe pronũciat; nõ allata vlla huius ſui decreti ratione; & quia pro ſua grauitate S. Gregorium & Theodoretum increpat, quod hæc talia ſcripſerint, & euulgarint?

Aliud de Ignatio his verbis Auctor tradit. Energumenum quendam ſermone ſuo liberauit, qui (vt arbitror) in ſanctiſsimo quodam cœnobio viuit adhuc, mihi familiariter notus, antequam à diabolo liberaretur, & poſt. Hic Miſenus, *mendacium*, inquit, *vnum atque alterum non ſatis habet poſuiſſe; nouis enim ſemper priora cumulat.* Te depingis, non Auctorem. Nam hoc tu peculiare habes; quod tua Scholia, quanta quãta, plana faciunt. Deinde ſi non depuduiſſes, pudere te tãdem deberet huius tui moris tam ſollemnis & inueterati; quo ſoles grauiſsima dicta & facta non aliter refellere, quam his verbis; *Mentitur Auctor; mendacium eſt*; non addita vlla cauſſa; cur tibi videatur eſſe mendaciũ; quaſi neceſſe ſit, mendacium eſſe quidquid tu mendacium eſſe aſſeueras.

Ceterum ne tibi iniuriam faciam; duas rationes affers. Altera eſt iſta. *Ego puto nullum vnquam fuiſſe talem energumenum.* Ergo ſi quis ex te quærat; cur mendaciũ ſit hæc Ribadeneiræ hiſtoria, expeditè rationem reddis: *Quia ego puto nullum vnquam fuiſſe talem energumenum.* Quis non acquieſcat? Quis non manus abſque mora det; quando ita putat Miſenus? Quis non ſubmittat

faſces

fasces ita putanti Miseno? Altera est ista: *Cœnobium, in quo iste viuit, puto esse in Vtopia: Ergo mendacium est, quod Ribadeneira scribit.* Assentior, Misene, & pedibus manibusq; in tuam eo sententiam, conuictus hac Vtopiana ratione, ab homine Vtopiano adducta. Forte euangelizandi caussa nauigasti in Vtopiam, sicut Richerus cum suis Symmystis in Galliam Antarcticam; ibique hoc cœnobium contemplatus es; & in eo fratrē Basilium. Hoc enim nomen accepit post ingressum in Religionem. Vanissime mortalium; an hæc scribens nullos te putabas habiturū lectores præter Caluinistas, hostesq; Iesuitarum & osores; qui hæc tua mendacia & conuicia filo tam crasso contexta, non animaduerterent? Non in Vtopia, vt tu cauillaris, Monasticen vitam iste professus est, sed in Italia, *in Camaldulensi Eremo*; vt auctor ait: Si non credis: confer te ad illam eremum, eiusq; incolas de fratre isto examina, aut māda hoc alicui ex tuis sodalibus, cui forte animus, lustrare Italiam. Sed tales non solent adire Eremos Monachorum, sed lustra ganeonum.

At necdum finis de hoc energumeno. Diabolus ab Ignatio ex iuuene illo expulsus in Misenū immigrasse videtur; adeò furit & insanit hoc loco Misenus. *Si vera sunt*, inquit, *quæ Ribadeneira scribit; omnia facta sunt per simulationem.* Non sani, sed insani hæc est oratio. Si enim vera sunt; quomodo per simulationem facta sunt, & si per simulationem facta sunt, quomodo vera sunt? *Subornauit*, inquis, *proculdubio Ignatius, vt etiam miraculis inclaresceret, Hispanum adolescentē, qui se simularet à Diabolo obsessum.*

Iterum ades cum tuo *proculdubio*, quod proculdubio luculenti alicuius mendacij index est, vt experientia ipsa non semel edocti sumus. Ab hominum memoria auditum non est, Misene, quempiam ex orthodoxis subornasse aliquem, qui se fingeret malo quopiam affectum, vt commentitij miraculi patrandi materia sibi offerretur. Hæreticorum ista artificia sunt, qui cum nequeant inclarescere veris miraculis, inclarescere student non tam miraculis, quàm præstigiis vanisque ludificationibus, cuius illustre exemplum persecutio Vandalica nobis suppeditat

Greg. Tur. lib. 2. hist. Franc. c. 3.

apud Gregorium Turonensem; vt taceam ea, quæ ex recentibus Caluinianorum commentariis depromi possent. Dæmones ex obsessis corporibus profligare, in Ecclesia Catholica

Tertull. ad Scapulam.

neque modo inusitatum est, neque olim fuit. *Dæmones*, inquit Tertullianus, *non tantum respuimus, verum & reuincimus; & de hominibus expellimus; sicut plurimis notum est.* Denique quàm multos Dæmones ex obsessis corporibus exterminarit S. Antonius & S. Hilarion, abundè docent Athanasius & Hieronymus; num & isti mendacia referunt? Num S. Antonius & S. Hilarion subornarunt, qui se energumenos fingerent, vt ipsi, quasi grandibus perpetratis miraculis, celebrarentur?

Adiungit Ribadeneira: Hic adolescens, vel Dæmon ex adolescente, cum audiret Ignatium breui domum rediturum, & ipsum ex obsessi hominis corpore exturbaturum, validè sese discerpens clamabat; Ne mihi nominetis Ignatiũ, quẽ ego inimicissimum habeo. Hic Misenus: *Ignatius, vt puto, Roma nõ exierat.* Quid nobis cum

tuo

tuo mendacissimo *puto*; *puto*, ais, *Ignatium Romæ non exiisse.* Quasi verò domo abesse nequiuerit, nisi Roma exiisset. Roma satis ampla est & vasta; vt minimè sit necesse Roma egredi, quò quis domo abesse dici queat. An tu nunquam domum redis, nisi prius ex vrbe aut pago, in quo degis, exiueris? Quid opus est ista tua *putatitia* glossa; cum ipsemet Ribadeneira testetur, Ignatium tum fuisse in cœnobio D. Petri de Montorio, quod intra, non extra Romam est.

Scribit Ribadeneira, Patauij militem à Dæmone occupatum; cum sacris exorcismis Dæmon adiuraretur; sæpiùs de Ignatio loqui cœpisse, qui tamen Ignatium de facie nunquam nouerit. Hoc iste refellit solito modo. Ait, *militem istum fuisse à Iesuitis subornatum*: Nec aliter probat, nisi affirmando: Assertio & probatio apud Misenum idem sunt, sed non apud Miseni dissimiles; quibus non persuadetur aliquid esse mendacium; nisi aut per se liqueat, aut solidis rationibus demonstretur. Rationes Misenus nullas affert. Per se non liquere, tam liquidum est, vt cæcum esse oporteat, qui aliter sentiat. An non enim sæpius euenit, vt Dæmoniaci de viris sanctis; quantumuis absentibus, varia cōmemorarent, nō sine admiratione audientium? De Hilarione in Sicilia, & Energumeno Romæ eiusmodi quiddam refert sanctus Hieronymus. *Scutarius quidam cum in Basilica S. Petri torqueretur, clamauit ab eo immundus spiritus: Ante paucos dies Siciliam ingressus est Hilarion seruus Christi, & nemo eum nouit, & putat se esse secretum: ego vadam, & prodam illum: statimque cum seruulis* S.Hier. in vita S. Hilarion.

uulis suis, ascensa in portu naue, appulsus est Pachynum, & deducente se Dæmone, vbi ante tugurium senis se prostrauit, illico curatus est. Alia huius generis exempla refert idem sanctus Hieronymus de eodem Hilarione, & S. Athanasius de sancto Antonio.

Auctor est Ribadeneira Drepani in Sicilia, puellam quandam, quæ à Dæmone vexabatur, interrogatam à sacerdote, post mortem Ignatij; Vtrum Ignatium nouisset, & vbinam esset, respondisse; Ignatium, inimicum suum, vita perfunctum in cœlo esse, inter alios sacrarum religionum fundatores. Addit Ribadeneira; Quæ tametsi, quod à Dæmone profecta sint, certam non habent fidem, tamen quoniam Dominus veritatem ab illo sæpe exprimit inuito, hæc quæ & veritati, & Ignatij moribus consonant, non sunt quasi falsa repudianda. Nam homo habens Dæmonium immundum, exclamauit voce magna dicens, sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? Venisti perdere nos. Scio te, quod
Lucæ 4. sis sanctus Dei. Et alibi; exibant autem dæmonia à multis clamantia & dicentia, quia tu es filius Dei. Voluit itaque Dominus, vt Dæmon ipsum vel inuitus agnosceret, & Dei filium testaretur.

Hic Misenus. *Ad me, quod attinet, non quasi falsa repudio, sed vt mendacissimè conficta aspernor, imò execror.* Quid tanquam mendacissimè confictum aspernaris? An Dæmonem ore illius puellæ dixisse ea, quæ dixisse scribitur; an dixisse quidem fateris; sed non verè? Si prius: redde

caus-

caussam negationis tuæ, quam toties à te reposcam, quoties sine caussa aliquid negaueris. Nũ Dæmones etiam ea, quæ ad laudem Sanctorum spectant, negas proferre posse per ora illorum, quos obsidẽt & cruciẽt? Annumera ergo fabulis, id ꝙ S. Hieron. de S. Hilarione in Siciliã nauigãte tradit. Cum enim in ipso decursu capitalis ille hostis filium naucleri inuasisset; clamare cœpit & dicere: *Hilarion serue Dei, cur nobis per te, & in pelago tutos esse non licet? Da mihi spatium donec ad terram veniam, ne hic eiectus præcipiter in abyssum.* Si negas, Dæmonem verè dixisse; quæ de Ignatio prolocutus est: quòd Dæmon sit mẽdax: tum nega similiter, verè locutum esse Dæmonem, cum Hilarionem seruum Dei, aut cum Christum filium Dei appellauit; nam qui ita mendax est, vt nunquam possit vera profari; is neque hic vera prolocutus censeri debet. Sed alia, vt video, cura te coquit; quæ tam atrocia tibi verba excussit; *propter clausulam impiam, execror*, inquis, *quæ Auctor recenset. Vt enim suum militem Christo, filio Dei, similem faciat, non veretur citare ex D. Luca verba Dæmonij immundi.* Quàm imperitus conuiciator es Misene, misceret me tui; tùm quia calumniator es, tum quia tam insulsus & ineptus. Quæ est enim ista consecutio: *Auctor citat verba Dæmonis de Christo:* Auctor, vt probet Dæmonem non semper mendaciter dicere, id quod dicit, adducit eiusdem testimonium de CHRISTO longe verissimum; quamuis à patre mendacij profectum;

Ergo Auctor facit Ignatium similem Christo, & veritatem Euãgelicæ historiæ *cum suis turpissimis mendaciis confundit*. Fecisti, Misene, alicubi iacturam cerebri, & vt apparet, irreparabilem, alioqui haud tam insipienter, quidquid in buccam venit, effutires, chartisque concremandis illineres.

CAPVT V.

Calumniæ Miseni in caput septimum, octauum & nonum.

CApite septimo exponit Ribadeneira, quomodo Ignatius seueritatem cum benignitate temperauerit. Hic Misenus, *nescio quid agitur in hoc capite de seueritate Ignatij cum benignitate copulata*: Si nescis, cur non obmutescis? Cur carpis, quæ tuo testimonio *non intelligis?* Ais; *qui paulo ante commendauerat lenitatem Ignatij, iam eum & iniustitiæ & crudelitatis & impudentiæ insimulat, cum dicit, in leuibus erratis grauia interdum exempla Ignatium statuisse.* Nec iniustus, nec crudelis, nec imprudens Ignatius fuit, puniendo interdum leuiora delicta grauioribus pœnis. Licet enim seorsim spectata viderentur leuia, grauia tamen erant tum quatenus alios inficere, & ad simile quid audendum allicere poterant, tũ quia quædã *actu* quidem sunt tenuia; at grandia *potentia*, & nisi tempestiuè recidantur, non leuia damna ferũt. Qui ergo grauioré pœnam delicto tenuiori statuit; is non tam ad præsentia, quam ad futura respicit, sine vlla iniustitiæ, crudelitatis & imprudétiæ nota; & hoc vsu receptũ est,

non

non modò apud eos, qui Religiosis Ordinibus, sed & apud eos, qui politicis Rebuspublicis præsunt; quoties enim videmus moderatores Reipublicæ non adeò graue peccatum, graui pœna mulctare; ea solùm caussa, ne trahatur in exemplum, neue quod vnus fecit, omnes sibi licere arbitrentur, vt taceam, in religionibus, non semper haberi tantùm rationem æquitatis illius, quæ ex iustitia inter culpam & pœnam esse debet; sed etiam probationis; nam præpositi Ordinum sine culpa quoque puniunt interdum suos, tum vt illis patientiæ materiam suppeditent, tum vt explorent, quantos in virtutibus, & in via Domini progressus fecerint. In religionibus necesse non est omnia agi iure politico & despotico, pleraq; metimur iure paterno, quod laxius est, quam ciuile, nec summam æqualitatem desiderat.

Quæ sequuntur, inquis, *cum præcedentibus quodammodo pugnant.* At tam certum est ea, quæ sequuntur, cum præcedentibus non pugnare, quàm certum est te non quodammodo, sed splendidè & largiter mentiri. Ais, *si quantum quisque oneris ferre poterat, tantum cuique imponebat, cur non eandem moderationem in suppliciis vsurpabat?* Imo vsurpabat. Nam & pœnæ grauiores, quas ob leuiora errata nonnunquam infligebat; non erãt suprà vires eorum, quibus infligebantur, sed attemperatæ erant singulorum viribus, licet simpliciter non viderentur attemperatæ ipsi delicto; non enim est quod cogites, Ignatium tam imprudentem fuisse, vt cuiquam im-

imponeret pœnam ſeu ob leuius,ſeu ob grauius erratum, cui perficiendæ ſat firmus & valens nõ eſſet.

Reliqua quæ adduntur, inquis, *etiam in idiotarum vita frequentari videmus*; quod ego magis opto quàm credo: nam ea ne in tua quidem vita elucere arbitror;ſi de vita ex oratione iudicium facere licet:qui tamen non inter idiotas, ſed inter eruditos cenſeri cupis. Quid verò tibi in mẽtem venit, vt diceres, laudes Ignatij, quas Auctor hoc capite perſequitur,ex Sozomeno,Euagrio, Socrate, & aliis congeſtas eſſe. Auctor noſter ſcribens de Ignatij virtutibus, ipſam Ignatij vitam,& mores, & res geſtas pro Auctore habuit,non alios;Si quis te deſcribere inſtitueret,non ſànè alios,pręter te,intueri deberet;ſi te verè depingere cogitaret.Præterea quare nõ notaſti loca, ex quibus Ribadeneira hæc, quæ de Ignatio commemorat, corraſerit. Dicẽti tantùm,ne initio quidẽ credidimus, cur crederemus iam ſub finem,poſt tot mendaciorum centurias?

In capite octauo, inquis,de commiſeratione Ignatij diſputatur, *quaſi* συμπάθεια *in nullis aliis hominibus reperiatur præterquã in Ieſuitis.* Non hæc mẽs Ribadeneiræ; ſed cõmiſerationem in Ignatio itidem exſtitiſſe,& quidem excellenter.calũnias tuas tibi demũ reſerua,ne penitus exhauriaris. Sera in fundo parſimonia, Miſene,ſi tamen calumniando ad fundum pertingere potes. *Notent*,inquis,*ſtudioſi acutum apophthegma Ignatij. cũ homo ægrotat, rarò poteſt aliquid boni in aliorũ vtilitatem facere: quando verò ſanus eſt,poteſt multa bona facere.Veritatẽ huius dicti*,inquis, *ruſtici comprobãt.*

Quid

Quid ergo ſuggillas, ſi tam perſpicuè verum eſt, vt ne à ruſticis quidem negari poſsit? Axiomata ſcientiarum, ideo apud omnes in ſumma ſunt exiſtimatione & auctoritate, quia tam euidentia ſunt, vt ne à præfracto quidem reiici poſsint, ceu falſa; niſi fortè ſolo ore; vel ſi & mente; non ſine incredibili ſtupore. Quod ad acumen attinet, ſanctè teſtari poſſum, multa in Plutarchi, & plurima in aliorum Apophthegmatum collectionibus legi, quæ tantum acuminis non contineant; quantum hoc dictum Ignatij; ſi nõ abrumpatur à corpore totius orationis, vt à te malitioſè abruptum eſt, ſed coniungatur cum præcedentibus, quæ hic Ribadeneira tradit.

Ceterum, vt auctor cõmiſerationem Ignatij exemplo aliquo oſtendat, recenſet, quid ſibi acciderit: Cùm enim æger noctu ſanguinẽ ex brachio miſiſſet, Ignatius bis terue, ſera ſub nocte, miſit; qui exploraret; num rectè brachium colligatum eſſet, ne fortè ſoluta vena ſanguis efflueret, & ſubitò: quod nonnullis euenit; interitum afferret. *Ex hac narratione*, inquit Miſenus, *nihil video, quod diſci poßit, niſi quod Ieſuitæ noctu ſoleant ſecare venas, cùm alij interdiu conſueuerint.* Scurrãtis ſpeciem noli præbere; profeſſus ſcholia vtiliſsima, non enim ipſe tibi ſcurraris, vt ille, ſed populo. Num tu, ſi noctu vis morbi imperiumq́ medici venã aperire ſuadeat, in craſtinum ſectionẽ differas? Cur ergo in riſum vertis, quod aliquando neceſſariò ſuſcipiendum eſt, ſi vitam tueri velis? Ais; *Idem officij genus, in eo caſu tibi exhibitum à quodam tuo contubernali*: Ergo & tu noctu venam ſecare ſoles. Ergo non ſoli Ieſuitæ; quia Miſenus non eſt Ieſuita, ſed

ſed Ieſuitarum calumniator. Quare rides igitur Ribadeneiram, & Ieſuitas ob factum, quod tu ipſe feciſti, & facturus es, quotieſcunque te noctu pleuritis inuaſerit, aut alius morbus, cuius curatio ſanguinis miſsionem poſtulet? Præterea laudo illum tuum contubernalem ob commiſerationis & humanitatis affectum, neque vllum alium, qui idem præſtet, debita laude priuabo. Cur non pari candore Ignatij συμπάθειαν prædicas?

Voluit Ignatius ægrotos eſſe dicto audientes, patientes, tractabiles, minimè querulos aut moroſos, cœlum ad arbitrium ſuum non mutantes; neque ea de re medicos conſulentes. *Mira ſapientia*, inquit Miſenus, *Atqui hoc fieri volunt omnes medici*. An hoc velle, ideo non eſt ſapienter velle, quia medici id volunt & præcipiunt? An medicorum voluntas & imperium ſapientiæ expers eſt? Vel fortaſsis quod medici ſapienter volunt; id alius, qui medicus non eſt, ſapienter non poteſt velle. Explica te, Miſene, planius & rudius, vt acumen tuorum ſcholiorum capiamus. Poteras, imo debebas, ſaltem vltimum Ignatio cōcedere, ne medicos de mutatione conſulant, inſciis videlicet ſuperioribus; neſcio vtrum hoc medici etiam velint, vel ſi aliqui id velint, vtrum omnes id velint, & vtrum in Hippocrate aut Galeno contineatur hoc præceptum, vt religioſi Societatis, non agant cum vllo medico, de mutatione loci, inconſultis & inſciis ſuperioribus.

In capite nono, inquis, *diſſeritur de magnitudine animi Ignatij. Atque hæc inprimis ſpectata fuit, in grauiſſi-*

grauißimo dolore dentium sedatißimè perferendo. Non solũ in hoc; sed in aliis plurimis morbis, vt Auctor ait; Addis: *Quo nomine etiã mihi gratulor.* Sed frustrà gratularis tibi; cùm, vt ipsemet fateris, victus dolore doloris significationem dederis; ita enim tu vlulatum & eiulatum tuum honesto vocabulo indigitas. Sed ais: *Si vt auctor scribit, nullam doloris significationem dedit: vnde Iesuita scire potuit Ignatium cum dentium dolore conflictari?* Quasi verò quis non posit sine gemitu & ploratu dolorem dentium simpliciter patefacere. Aliud est dare significationem lamentando & eiulando: Aliud simpliciter, quid patiaris, indicando. Primum tuum est; alterum Ignatij. Rides Ignatium; quod transfixa auricula à fratre, qui ceruicibus eius lineum pannum circumponebat; nihil aliud dixerit; quàm hoc, & quidem moderatisimè; vide frater, quid facias. Non miror te ridere; quia tu statim pugnos ponderasses, vt Sosia ille apud Comicum: eosdemque ad ictus excitasses Plautina illa cohortatione: *Agite pugni, iam pridem videtur factum, heri, quod homines quatuor in soporem collocastis nudos:* Intonuisses; *verberare ô verbero; gymnasiũ flagri,* & similia ex Caluiniano & Plautino Euangelio.

Porrò cum nostri aliquando magna rerum omnium inopia premerentur, Ignatius non modò familiam suam non imminuit, sed auxit: Quo tempore, inquit Auctor, cùm aliquando Ioannes Crucius, domesticus obsonator, homo simplicisimus, & feruens spiritu, ex D. Ioannis

Late-

Lateranensis templo, vesperi domum reuerteretur, ad amphitheatrum, quod vulgò Colosseum dicunt, in hominem incidit, qui in manum illi centum nummos aureos silentio tradidit. Eius aspectu plurimum Ioannes commotus est, & horrore quodam perfusus: tradita enim homo pecunia, ex oculis mirantis subitò euanuit. Hæc Ribadeneira. Adest Misenus cum solitis suis glossis. *Subornatum*, inquit, *fuisse aliquem ab Ignatio, qui pecuniam afferret, ipse Auctor suspicandi argumenta nobis præbet. Ait enim, obsonatorem illum fuisse hominem simplicissimum & feruentem spiritu.* Tu infers; Ergo Ignatius subornauit aliquē, qui isti pecuniam ex insperato *offerret*. Quæso, quæ est ista ratiocinandi ratio? vel etiam hæc, quam æquè insipiēter vsurpas: *Ioannes Crucius fuit Ignatij similis, id est, simplicissimus & superstitiosus, & deceptioni obnoxius. Ergo Ignatius subornauit aliquem, qui quasi diuinitus missus, pecunias dono ferret Crucio.* Hæc ne *pecude quidem digna sunt*, nedum homine: vt tua tibi verba verè exponam; quæ suprà falsò de obediētia ab Ignatio descripta & præscripta effudisti.

Nec placet tibi, quod ait Ribadeneira, eū, qui pecuniam illam attulerat, subitò ex oculis mirantis Crucij euanuisse. ὑπερβολικώτερον, inquis, *dictum est. Voluit enim indicare, subitò hominem illum sese subduxisse, ne ab obsonatore cognosceretur.* Siue homo, siue Angelus sub specie humana fuerit ille, qui Crucio pecuniam attulit, non per hyperbolen; sed rei naturæ conuenienter dixit Ribadeneira, eum euanuisse ex oculis mirantis: quia

quia non modò spiritus, sed & homo verè dicitur euanescere tunc, cùm derepentè ex conspectu intuentis sese proripit.

Similé historiam, quã Ribadeneira subiungit, & quæ eidẽ Crucio obuenit; non aliter refutat, quã quod vocat γοητείαν, id est, *incantationem & imposturam*, quasi nunquã acciderit, vt Deus in se sperãtibus subsidia vitæ miserit, tum cũ maximè iis indigerẽt. Audi quid S. Gregorius de S. Benedicto scribat: & vide num & hic veneficia, imposturas, & subornationes ingeminare velis. *Alio tempore*, inquit S. Gregorius, *in Campaniæ regione fames incubuerat; magnaq; omnes alimentorum indigentia coangustabat. Iamq; in Benedicti monasterio triticum deerat, panes verò penè omnes consumpti fuerant, vt nõ plus quàm quinq; ad refectionis horã fratribus inueniri potuissent. Cumque eos venerabilis pater contristatos cerneret, eorum pusillanimitatem studuit modesta increpatione corrigere, & rursum promissione subleuare dicens; Quare de panis inopia vester animus contristatur; hodie quidem minus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die, ducenti farinæ modij ante fores cellæ in saccis inuenti sunt, quos omnipotens Deus, quibus deferentib. transmisisset, nunc vsq; manet incognitum.* Hæc S. Gregorius de S. Benedicto. Num & S. Benedictus subornarat, qui hos farinæ modios afferrẽt, quo sibi apud *stupidos, simplices & superstitiosos* suos discipulos, vt tu de Ignatio, eiusque discipulis dicis, sanctitatis opinionem conciliaret?

S.Greg. li. 2, Dialog. cap. 21.

Historiam de parte domus lemuribus & spectris nocturnis infesta, quæ Ignatio Cõpluti habitanda cessit, ait Misenus, desumptã ex Luciani

Phi-

Philopseude, & ex epistolis Plinij; sed quia Misenus non modò calumniator est; sed & intricatus calumniator, vt vix scias, quid lingua sua ferire cogitet, scitari lubet, quidnam in fabulis numeret? An domum aliquam à Dæmonibus infestari & turbari posse? An verò domum illam, in qua degebat Ignatius, à spiritibus immundis insessam & infestatam esse, Ignatiumque spectris, ea animi magnitudine restitisse, qua decebat virum immoti imperterritique cordis? Si primũ, tum etiam repudiare poteris, tanquam ex Luciano, aut ex Plinij epistolis desumptum, id, quod duo grauissimi patres, S. Augustinus & S. Gregorius Nyssenus scribunt, de eiusmodi Dæmonum infestationibus. Solius Augustini verbis contentus ero; Nyssenum ipse consulas. Ita ergo Augustinus: *Vir Tribunitius Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio Fussalensi fundum Cubedi appellatum: vbi cum, afflictione animalium, & seruorum suorum, domum suam spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperisset; rogauit nostros, me absente, presbyteros; vt aliquis eorum illò pergeret: cuius orationibus cederent. Perrexit vnus, obtulit ibi sacrificium corporis Christi: orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio, Deoque protinus miserante cessauit.* Hæc S. Augustinus.

S. August. lib 22. de ciuit. Dei, cap. 8. S. Greg. in vita S. Gregor. Thaumat.

Si alterum neges, tunc eadem ratione negare poteris domos, de quib. S. Augustinus, & Nyssenus, Dæmonibus fuisse infestas: nõ enim maior ratio tibi suppetit, cur inficieris, domum illam, de qua scribit Ribadeneneira, ludibriis obnoxiam fuisse; quam cur id neges de illis Augu-

stini

stini & Nysseni: Neque enim vel illam, vel has vidisti. Et quidquid vel de illa, vel de his nosti; id testimonio hominum accepisti. Quod si Nysseno & Augustino credas, id ideo tantum facis; quia libet credere, ita vt pro omni ratione tibi sit voluntas: Si non luberet, non crederes, quæcunque demum rationes assensum suaderent.

Porrò his Dæmonum terriculamentis, Ignatium non fuisse territum, nemo mirabitur, cui compertum sit, quo robore, quamque inuicto pectore viri sancti huic hosti sese opponere consueuerint; & quam nihili omnes illius machinationes fecerint: videat, qui volet, vitam sancti Antonij apud sanctum Athanasium, in hac palæstra longè exercitatissimi; vitam S. Hilarionis apud beatum Hieronymum; vitam S. Martini apud Sulpitium, vitam D. Gregorij Thaumaturgi apud Nyssenum. *Non me terres, Diabole, tanta mole corporis,* aiebat sanctus Hilarion, *& in vulpecula, & in camelo vnus atque idem es. quia,* vt dicere solebat sanctus Antonius, *hamo crucis, vt draco aduncatus à Domino est, & capistro ligatus est, vt iumentũ, & quasi mãcipium fugitiuum vinctus circulo & armilla labia perforatus, nullum omnino fidelium deuorare permittitur. Nunc miserabilis, vt passer, ad ludendum à Christo irretitus est, calcaneo Christianorum substratus gemit: ille, qui orbem terrarum manu sua teneri pollicebatur, ecce à nobis vincitur.*

Refert Ribadeneira, Ignatium dormientem quadam nocte propemodum à Diabolo fuisse strangulatum, & ex contentione Ignatium per

aliquot dies raucũ omnino, ac fine voce fuiſſe. Hic iſte; *Ephialtes ſeu πνιγαλίων Ieſuitis Diabolus eſt; à quo dignus eſt, qui ſtranguletur auctor horũ mendaciorum. Pluſculũ fortaſſe vini hauſerat, & ſupinus decubuerat: vnde factum, vt Ephialtes illũ opprimeret*, & ex fluxione, *in aſperã arteriam delabẽte, rauis ſequeretur*. Felix, qui potuit rerũ cognoſcere cauſſas, ſed nõ vt Miſenus: qui ita de hac re ſcribit; quaſi Ignatij collo, cũ illo Ephialte ſeu Pnigalione inſediſſet; tam audacter & aſſeueranter pronunciat, quaſi nulli vnquã mortalium Diabolus conatus fuerit fauces elidere, ex immani illo odio, quod cùm erga omnes gerit, tum potiſsimum erga ordinum Antiſtites & parentes.

Caſsian. Collat. 7. cap. 23. Tradit Caſsianus, tantam Dæmonum fuiſſe truculentiã & feritatem in veteres Monachos, *vt non auderent noctu oẽs obdormire; ſed viciſsim aliis deguſtantibus ſomnũ, alij vigilias celebrãtes, pſalmis et orationibus ſeu lectionibus inhærebãt*; cumq; illos ad ſoporẽ *natura neceſsitas inuitaret, expergefactis aliis, ad eorũ, qui dormituri erant, cuſtodiam, ſimiliter excubiæ tradebantur*. Hæc Caſsianus, qui has infeſtationes adſcribit Diabolo; ſed ſi Miſenũ audimus, Ephialtes erat; qui ſanctos illos Eremi incolas diuexabat, quiq; illis, ni vigiliis & precibus aſsiduis arceretur, periculũ vitæ creabat; quia pluſculũ vini fortaſſe hauſerãt, qui ne aquam quidẽ ad ſatietatem vſq; bibebant, & ſupini decubuerant; quorum pleriq; ſtantes aut ſedentes ſomno feſſa membra refouebant.

Orauit ſemel S. Hilarion, teſte S. Hieronymo, *fixo in terram capite, & vt natura fert hominum, abducta ab oratione mens, neſcio quid aliud cogitabat*.

In

Insiliit dorso eius festinus gladiator (en Misene Ephialten & insultorem) *et latera calcibus, ceruicem flagello verberans: Eia, inquit, cur dormitas?* Quia pluſculum ſe inuitarat S. Hilarion, qui, niſi fallor, toto tēpore, quo ſolitariam vitā duxit, vinum nūquam guſtauerat. *Sæpe à Dæmonib. nō nego me verberatum*, ait apud S. Athanaſium magnus ille Antonius: ſed malè, iudicio Miſeni, nō enim à Dæmonibus, ſed à Pnigalionibus cęſus fuit. Nec mirū, *quia*, vt Miſenus hic docet, *id vitij oritur ex crápula*, cui S. Antonius deditiſsimus erat, vt ex tota eius vita à S. Athanaſio conſcripta apparet: *item ex cōtinua ventriculi cruditate,* quomodo enim S. Antonius tantū cibi potuſq; digerere & concoquere potuiſſet. *Edebat ſemel in die*, inquit S. Athanaſius, *poſt Solis occaſum. Sumebat verò panē & ſalem, potumq; aquæ perparuū, nōnunquam biduo triduoue ieiunus permanēs, quarta demum die reficiebatur.* Quocirca facile contingebat, vt probè appotus alicubi ſupinus iaceret Ephialtę ſeu Pnigalionis ludibrium. A quo certè quadam die ita acceptus eſt, *& varia cæde laceratus, vt doloris magnitudo & motum auferret, & vocem*. Eodem videlicet modo Ephialtes iſte Antoniū tractauit, quo poſtea Ignatium.

Omitto alia huius generis. Ex hoc æquus lector facile perſpicere poterit, vter dignus ſit, vt à Pnigalione ſtranguletur, Ribadeneirane an Miſenus, qui tam impudenter in Ignatio & Ribadeneira calumniatur ea, quorum ſimilia iam pridem ſanctiſsimi & antiquiſsimi ſcriptores de

ſanctiſsimis viris memoriæ prodiderunt. Abi igitur, Miſene, quo mereris, cum tuis vaporibus frigidis & craſsis, elatis, cerebrique ventriculos replentibus. Non vnum certè, ſed plurimos Ephialtas in cerebro circumfers, qui vtinam ſemel expurgarentur ab aliquo perito Machaone, non per exorciſmos, ſed per aliquot libras hellebori, niſi fortè ad hanc partem Pnigalionibus tuis reſerandam aptior ſit ſecuris Vulcani.

Subiungit, inquis, *auctor aliam luctam Ignatij & Diaboli, neque tamen addit, vter athleta præſtantior fuerit.* Imo addit: Quia præſtantior eſt victor, quàm victus. At Ignatius victor fuit; Diabolus victus. Deinde, annon honeſtius luctari cum Diabolo, quàm ſeſe ſtatim eidem tradere, & in clientelam eius concedere? Prius illud faciunt viri ſancti, poſterius Caluiniſtæ & alij improbi. Ceterum lõgè plures luctas Antonij cum Diabolo recenſet ſanctus Athanaſius, quàm Ribadeneira Ignatij cum eodem ſalutis noſtræ hoſte. Quare ſi reſiſtere Diabolo crimen apud te eſt: in maiore crimine verſabitur ſanctus Antonius, quàm Ignatius, & adhuc in multo maiore ſanctus Petrus, qui nos omni loco & tempore iuſsit Diabolo *inſtar rugientis leonis* circumeunti reſiſtere *fortes in fide*.

CAPVT

CAPVT VI.

Diluuntur calumniæ Miseni in caput decimum.

CApite decimo differitur de rerum spiritualium prudentia, qua excelluit Ignatius. *Primum*, inquit Misenus, *discimus ex hoc capite etiam Sacerdotum Pontificiorum vitam profanam ac perditam interdum esse.* Id ideo dicit, quia Ribadeneira, virum quendam dignitate Sacerdotem, professione religiosum, vitæ perditæ & profanæ, ad meliorem frugem ab Ignatio reuocatum scribit. Cur verò tam promptus es credere, quoties Auctor aliquid commemorat, quod ad vituperationem spectet? Cur non pari assensus facilitate probas; si quid referat, quod ad commendationem vel nostram vel aliorum pertineat? Si tibi verax est; cùm mala scribit; cur mendax fit, cùm bona prodit? Sed improborum hic mos est, libentius de aliis mala, quàm bona audire & credere; quò plures sui similes habeant, sua saltem opinione; *quos de nostris doloribus* (& malis) *suauitatem suæ linguæ captantes*, inquit sanctus Augustinus, *facile est, vt illis canibus comparemus, si fortè in malo intelligendi sunt, qui lingebant vulnera pauperis illius, qui ante ianuam diuitis iacebat.* Sed de sanctissimis & castissimis vestris moribus actum iam alibi. S. August. epist. 137.

Quod de Arianis sanctus Athanasius, hoc ego de vobis vestrisque Ministris & Superintendentibus: *Omnes certè apud illos sordibus scatent, & eorum catascopi* (Sic enim appellat Episcopos S. Athan. epist. ad solit. vitam agentes.

Arianos) *hoc eſt, exploratores, cùm minimè ſint Epiſcopi, longè flagitioſiſſimi ſunt. Quod ſi quis apud eos* Epiſcopus (Miniſter aut Prædicans) *eſſe velit, non ei occinitur: oportet Epiſcopum eſſe irreprehenſibilem; ſed hoc illi dicitur: Sentias contra Chriſtum* (contra Papam) *nec de morib. tuis ſis anxius: id enim tibi ſufficit ad commendationem.*

Ais, facto hoc Ignatij cōfirmari prouerbium illud; *Fur furem nouit, et lupus lupum*; vel vt Ariſtoteles effert, *beſtia nouit beſtiam.* Agnouit Chriſtus Matthæum, publicanū, hoc eſt, *furacem & rapacē,* ſedentem in telonio. Agnouit eiuſdē artis num-
Matth. 9. mariæ Zachęū in Sycomoro. Num & hic prio-
Luc. 19. rē dicti illius partē ad marginē Euangelij adſcribes? vt & poſteriorē ad illum locum, vbi mulier
Luc. 7. peccatrix ad Saluatorē acceſsit, & omnium criminum veniam reperit, niſi quod hoc loco *lupū* in *lupam* mutare debebis. Sed quàm facilè lupus agnoſcit *lupum*; tam facile agnoſcit etiam *lupam*; quia lupo nihil ſimilius eſt, quàm lupa.

Sic Ignatius, inquis, *Sacerdotem illum ſceleratum & flagitioſum ex ſuis moribus facilè deprehendit, & emendauit.* Omnino facilè deprehēdit illum ex ſuis moribus, ſed contrariis, hoc eſt, ſanctis & caſtis; nam ex his eum moribus deprehēdiſſe perditos alterius mores, id inde liquet, quod alterius perditos mores emendauit. At perditi mores nō emendantur per mores perditos, ſed per mores integros & probatos. Quis enim latro emendauit mores latronis? Quis fur, furis, quis adulter adulteri? ſi quis ſeſe in latronis familiaritatē inſinuaret, illius cōuertēdi cauſſa, is, tuo iudicio,

latro

latro esset. Quod tu Ignatio exprobras, id olim exprobrabat Celsus Christo & Christianis, similitudinē scilicet cum sceleratis & improbis, eò quod cū his versarētur & manducarent. *Quoniā aūt exaggerans nostra crimina,* inquit Origen: *post enumeratos sceleratissimos mortaliū, rogat, quos alios vocaremus ad latrociniū;& ad hoc respōdebimus;quod tales ad latrociniū vocet, qui eorum malitia vult abuti ad iugulandos, & spoliandos homines. Christianus verò etiamsi eosdem vocaret, quos latro, diuersa tamen est vocatio, videlicet, vt eorum vulnera, sermone salubri obliget, & animæ vitiis inflammatæ infundat remedia, tanquam vinū & oleum, vt malagmata, reliquaq; medicorum auxilia.* Hæc Origenes. Ergo vir bonus & sapiens non versatur cum lupo, vt ipse lupus fiat, sed vt ex lupo ouē reddat: nec oculis lupinis lupum intuetur & agnoscit, sed humanis. Origen.li. 3. contra Celsum.

Post hæc refert Auctor, quo artificio Ignatius quendam, qui sibi violentas manus afferre volebat, ab incœpto absterruerit, reddita mentis trāquillitate. Hanc historiam vocat Misenus *fabulā*, nec rationem reddit, cur ita vocet; assuetus iam dudū quiduis sine rationē asseuerare. At ille, qui interfuit, qui huius rei pars magna fuit; qui, quid desperabundus ille fecerit & dixerit, quidque medicinæ Ignatius adhibuerit, oculis propriis spectauit, totam rei seriem Auctori nostro exposuit. Cui ergo potius credemus, tibi, tot mendaciorum conuicto, an illi, qui quæ vidit, & partim etiam gessit; Ribadeneiræ narrauit? Deinde affectionem huius hominis nominas *melancholiam*. Quid tum? fuerit *melancholia*. Nullus

certè restim meditatur ex nimio gaudio, sed factum Ignatij non minuis; non enim cuiusuis est verbis piis lenire dolorem, & afflictionem tantam ex animo pellere, vt quis saniora consilia capiat, & à prauis desistat. Altiori cuidam virtuti hanc vim & efficacitatem assignare oportet; alioquin cur eadem sermoni tuo gratia non esset? Cur non eadem energia? Hactenus facta Ignatij; nunc dicta quædam carpis.

Dixerat Ignatius adolescenti cuidam acriore & vehementiore ingenio prædito: Vince te adolescens, vince. *Pulchrius hoc*, inquit, *apud Ouidium Briseis ad Achillem: vince animos, iramque tuam, qui cetera vincis.* Nisi integritas tua nobis nota esset, suspicari possemus, dictum hoc Briseidis, non propter dictum, sed propter Briseidem tibi tantopere probari; & illud Ignatij non propter se, sed propter Ignatium minus tibi arridere. Hominem simplicem & spiritu Dei atque amore plenum magis diligebat Ignatius, quàm eruditum, minusque perfectum. *Hoc etiam poëta nouerat*, inquis, *qui cecinit: Ingenium probitas, artemque modestia vincit.* Monebat itidem Ignatius, ne quis cuiuis temere crederet & fideret. *Idem*, inquis, *Epicharmus multis seculis ante Ignatium; & prouerbium illud: fide, sed cui vide.* Si nihil dicere licet, nisi prius indictum: & si nihil cum laude dicitur, quod quoquo modo affinitatem cum aliqua ex veterum sententiis & gnomis habet; tum expostulare poteris cum Apostolo, quod dixerit illud: *Corrumpunt bonos mores, colloquia praua:* Quia multo antè id dixerat

rát Menander; quodq; illud: *Cretenses semper mendaces*; quia id Epimenides iam dudum scripſerat. Item illud: *Omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt. Sepulchrum patens eſt guttur eorũ*; & ſimilia non pauca; quæ multis ſeculis antè, Dauid & alij Prophetæ cecinerant. Quid ergo peculiare attulit Paulus? Quam laudem dicta illius merentur? Quid? quod & hic Celſi perſonam probè agis. Is enim cum quædam aliter carpere non poſſet, tandem huc ſe recipiebat, vt ab Ethnicis ſublecta & ſurrepta diceret. *Putat*, inquit Origenes, *Moyſen, quæ ſcribit de turri & confuſione linguarum deprauaſſe ex Aloïdarum fabula, & ad turrim ſuam tranſtuliſſe*: Idem dicebat de diluuio & cõflagratione mundi, & aliis nonnullis Iudæorum & Chriſtianorum decretis. Iulianus quoque Apoſtata, vt dicta & ſcripta moralia Salomonis deprimeret, multò meliora de moribus ab Iſocrate, Phocylide & Theognide tradita ferebat his verbis: *ſapientiſſimuſne Salomon comparãdus fuerit apud Græcos Phocylidi, Theognidi, vel Iſocrati? Minimè. Siquidem conferas Iſocratis Paræneſes cum illius Prouerbiis, inuenies Theodori filium ſapientiſſimo Rege meliorem.*

Orig. lib. 4. contra Celſum.

S. Cyril. li. 7. contra Iulianum.

Hiſtorias quas Ribadeneira ſubdit de duabus monialibus deceptricibus & ſimulatricibus cupidè arripis, & prono aſſenſu probas: tam procliue tibi mala credere; tam arduum bona; ſed non mirum, ex habitu id facis; quia tota fides hæretici in hoc conſiſtit, vt mala credat, cum hæreſis nihil boni credẽdum præſcribat. Quocirca hæreticus promptiſsim' eſt mala

credere; plumbeus credere bona. Verùm de hac re aliud non dicam, quam quod iam olim
S. Aug. in Psal. 99. scripsit his verbis S. Augustinus: *Nemo vos fallat fratres; Si non vultis falli, & vultis amare fratres, scitote omnem professionem in Ecclesia habere fictos. Non dixi, omnem hominem esse fictum, sed omnem professionem habere fictas personas. Inuenio sanctimoniales indisciplinatas, nũquid ideo sanctimonium reprehendendum est? Sed nunquid propter virgines malas damnaturi sumus & sanctas & corpore & spiritu? An propter istas laudabiles, etiam illas improbandas laudare cogemur? Vndique vnus assumetur, & vnus relinquetur.* Nolite, inquit, alibi i-
S. August. Epist. 137. dem S. pater, *propter amurcam, qua oculi vestri offenduntur, torcularia detestari, vnde apothecæ Dominicæ fructu olei luminosioris implentur.*

In sequentibus, inquis, *innuit Auctor à Iesuitis solis petenda esse exempla virtutum*. Tu quidem mendacium non innuis, sed splendidè in lucem promis; quod vtrum ita sit; lectorem ex hac Auctoris oratione arbitrari volo. Sacerdotem quendam ex nostris ad se (me coram) accersitum acriter corripuit, quod cum nouitio de rebus à nostro alienis instituto loqueretur; exemplaque virtutum longè posita potius, quàm domestica afferret; eiusque hominis spiritum miraretur & probaret maximè, cuius sanctitas peregrino feruore, raptibus ac reuelationibus potissimum constare videbatur. Quæ quidem omnia procul esse à nouitiis debent, quorum animi teneri adhuc & molles certis, germanis,

&

& in propria cuiusque vocatione atque instituto legitimis opinionibus imbuendi sunt, erroribusque, qui ferè incautis animis obrepunt, omni cura atque diligentia detractis, ad veras, solidas atque expressas virtutes studiosè effingendi atque efformandi. Hæc Ribadeneira: Sed ais, *quid hoc sibi vult, quod Ignatius illam sanctitatem extenuat, quæ peregrino feruore, raptibus ac reuelationibus constare videtur?* Quæstio hæc locum non habet apud peritum, sed apud imperitum; qualis tu Misene, qui non legerit, vel meminerit illud B. Petri: *Charissimi, nolite peregrinari in feruore, qui ad tentationem vobis fit, quasi noui aliquid vobis contingat. Sed communicantes Christi passionibus gaudete, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultantes.* 1.Petr.4. Quam enim periculosum sit peregrino feruori sese addicere, deserta via regia, & *in mirabilibus supra se ambulare*, id non vnius ruina & miserabilis interitus docet. Superſedeo exemplis; quia ea passim obuia, maximè apud Cassianum. Neque verò putauit Ignatius, aut vllus alius, feruoris laudandi & sectandi exempla ex nostro Ordine à nostris nouitiis solùm desumi posse. Cassian. Collat.2. cap.5. & seqq. Plurima sunt in antiquorum patrum monumentis, & in probatis sanctorum historiis, quæ quiuis sine erroris periculo ad imitationem sibi proponere potest; quæque omnia *domestica* nominare licet, quia ad spiritum societatis, & ad cõstantem solidamque pietatem faciunt.

Porrò qua fronte fingis, adolescentem illum nouitium, vacillantem in suo proposito, &

ad

ad ollas Ægypti ſuſpirantem, Ignatio illuſiſſe, cum Ignatij beneuolentia & lenitate delinitus, animum mutarit, & in eo, quod ingreſſus fuerat viuendi inſtituto, firmiter perſeuerare ſtatuerit, exuta priore mentis leuitate. *Callidè, vt ego puto*, inquis, *illuſit Ignatio.* Vnde verò hoc putandi, vel minimam occaſionem habes, niſi quod tibi lubet putare, quidquid lubet, etiam reclamante & repugnante conſcientia?

Aliam hiſtoriam de Doctore, non ſatis integræ famæ & vitæ, perſanato per exercitationes ſpirituales, cum prius globulis in tabella Ignatius cum illo luſiſſet hac conditione, vt victus victoris arbitrio ſe permitteret: non aliter refellit Miſenus; quàm hac exclamatione. *O ſcurras blaſphemos*: Sed facile eſt cuiuis ſcurræ talem vocem promere; Vocem, vt Auguſtini verbis vtar, *abominabilem & deteſtabilem, præſumptionis & vanitatis plenam, nulla veritate ſuffultam, nulla ſapientia illuminatam, nullo ſale conditam, vanam, temerariam, præcipitem.* Quid enim blaſphemo ſcurra dignum Ignatius aut Ribadeneira commiſit? An ludere globulis in tabula ſcurrile & blaſphemum eſt? Multi ergo optimi & doctiſſimi viri ſcurræ & blaſphemi erunt, qui, relictis Miſeno chartis luſoriis, teſſaris & aleis, hoc luſu animum grauioribus curis feſſum relaxare ſolent: An ſcurra & blaſphemus Ignatius, quod ludere neſcius vicerit Doctorem illum, non ſine admiratione tum ipſius Doctoris, tum ſpectatorum? At victoriam referre ex honeſto luſu, non niſi honeſtum eſſe poteſt, & eò quidem hoc ipſum maiorem admirabilitatem habet, quò is, qui

S. Aug. in Pſal. 101.

qui victor euadit, in illo ludendi genere, minus est exercitatus. An pro blasphemo scurra Ignatium reputas; quod, tali sponsione interposita, cum Doctore illo in certamen descenderit? At q̃ scurrilitas in hoc aut blasphemia, si duo, quorum neuter ab altero aliquid honestati repugnans postulaturus sit; ludant hoc inito pacto, vt victus victoris potestati se permittat, si victor hac permissione in emolumētum victoris longè maximum vtatur; quemadmodum vsus est Ignatius.

Cum Apostolus dixisset, quosdam esse, qui Christum prædicent *propter inuidiam & contentionem*; non vociferatus est, tuo more, *O scurras blasphemos*; sed hæc verba subdidit: *Quid enim? dum omni modo, siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuntietur, & in hoc gaudeo, sed & gaudebo.* Quanto magis tu Ignatium laudare debebas, qui non per contentionem & inuidiam, Doctorem hunc ad meliorem vitam traduxit, sed per rerum cœlestium meditationes, accepta occasione ex honestissimo ludo. *Sananti animum laborantem,* inquit Origenes, *fas est vti remediis non quæsitis, sed per occasionē oblatis.* Celsus ipse, omnis honestatis ceteroquin hostis, mutationem morum in melius, tanti fecit, vt scripserit, teste Origene; *pro medicamento interdum permitti posse vsum impostura ac mendacij, sunt enim,* inquit Origenes, *quidam confecti sermones, qui nihilominus mores vertunt in melius; qua arte medici quoque nonnunquam apud ægrotos vtuntur,* *dissi-*

Philip. 1.

Orig. lib. 4. contra Celsum.

dissimulata veritate. Quod tamen non pro Iesu responsum sit: addo ego, nec pro Ignatio, quia non adhibuit aliquam dissimulationem vel deceptionem sanandis Doctoris illius ægritudinibus, sed spiritualium rerum exercitationes: & tamen audire à te cogimur: *O scurras blasphemos.* Quod conuicium ne tunc quidem meritus esset Ignatius, & nos cum illo: Si medicos, medendi gratia fallentes, imitatus fuisset, vt omittam, ꝙ iam alibi monui, tanti morum mutationẽ visam esse Origeni & Tertulliano, vt liberè dixerint & scripserint; Christianam religionem amplectendam esse, licet falsa foret, ob insignem illam vim & efficacitatem faciendi ex improbis, probos: & ex impuris puros.

Pergis. *Inter alias absurditates impias non minima est, quæ sequitur. Ait enim Ribadeneira inter commoditates, quas multas ac peregregias deuotus augustissimum corpus Domini Iesu percipiendi ac frequens vsus secum affert, illam esse eximiam, quod dignè communicantem ita virtute Sacramenti confirmat, vt ne in peccatum graue labatur, aut si humana imbecillitate victus cadat, breui certè à peccato resipiscat.* Quas tu hic *impias absurditates somnias* Caluinista? Dicis, *præcipuum finem cœnæ Dominicæ esse nostræ cum Christo κοινωνίας incrementum:* Sit ita, vt vis; si κοινωνίαν hanc, communionem & coniunctionem nostram cum Christ, ointelligas Catholicè, verè & per gratiã, per veram realem, & proprie dictam manducationem, non Caluinisticè per nescio quam imaginariam

Iudi-

ludificationem. At ex hoc effectu vterque à Ribadeneira commemoratus proximè sequitur. Quo enim quis interius Christo per vberiora gratiæ dona coniungitur, eò longius abest à periculo capitalia scelera perpetrandi, & eo ipso etiam magis sanantur vulnera à prioribus peccatis inflicta; hosque effectus habet sacramentum hoc ex opere operato; quod tu nõ interpretaris vt homo doctus, sed vt quispiam ex fece vulgi operarius.

Ais, *sacramentum vim ex opere operato habere, nihil esse aliud; quam effectus suos etiam sine vlla fide in animo recipientis producere, & hinc fieri, vt homines de sua salute planè sint securi, si saltem post omnis generis flagitia, iam in ipso mortis articulo aliquem sacerdotem habere queant, à quo corpus Christi accipiant*. Non nostra dogmata memoras, sed tua somnia; Nemo *opus operatum* ita describit: fides adsit oportet, & aliæ dispotisiones, vt efficax sit hoc sacramentum, atque adeò vt ex opere operato effectus suos producat. Est enim sacramentum viuorum non mortuorum: Neque docemus peccata mortalia per hoc sacramentum remitti; pœnitentia & confessio accurata præmittenda est; Ni fiat; *iudicium sibi manducat & bibit*: quisquis manducat & bibit; *non diiudicans corpus Domini*. Sed de hac re iam fusius libro primo. 1.Cor.11.

CAPVT

CAPVT VII.

Mendacia Miseni in tria postrema capita Libri Quinti.

CAput vndecimum agit de prudentia rerum gerendarum. In agendo, inquit Auctor, vitabat nimias celeritates aut tarditates, sed festinabat lentè. Hic Misenus, *quasi verò Augusti illud ignotum fuerit ante Ignatium: festina lentè.* Neq; Ribadeneira scripsit vetus hoc verbum ante Ignatium fuisse ignotum; aliàs vetus non esset; Sed Ignatium præstitisse id, quod prouerbium illud sapienter monet, verbis quodammodo disparatis, sibique mutuo aduersis. Quid ergo calumniaris? Tu etiam laude dignus esses, si quod dictum hoc faciendum monet, faceres.

Addis; *Quæ nugatur de exquisito spiritu, & prudentia Ignatij, lubens omitto: Neque enim solus præsentia cernere & futura prospicere potuit, cum illud notum ex Homero de Calchante; qui hac in parte superauit Ignatium. Nouerat enim præsentia, præterita & futura.* Vtinam hæc etiam tam nugacia verba intra fauces compresisses. Minus saltem aliquantisper nugarum & næniarum tua scholia continuissent. Quod ad Calchantem attinet, poteris, si lubet, illum non modo Ignatio, sed & Antonio, Hilarioni, Paulo primo Eremitę, Benedicto &, si ita placet, Helię, Helisæo, Isaiæ, Hieremiæ, & aliis opponere; nisi forte his antiquis opponere velis antiquiorem Vatem Mopsum; qui, si ritè recordor, in expeditione

Colchica Iasonis & aliorum Heroum prædicās fuit; prædicans & prædicēs Argonautis, vt iam vestri faciunt, ea quæ neque sunt, neq; fuerunt, nec erunt, nec esse possunt.

Valde, inquis, *placet sibi Auctor, cum refert incrementum istius societatis per totum orbem dissemi-nata.* Quidni sibi placeret? Quidni ob tantum beneficium ex intimis præcordiis Deo grates persolueret? *Atqui hoc ipso*, inquis, *argumento ostenditur improbitas sectæ:* Hæreticæ videlicet; non societatis, quæ secta non est, sed Ordo à Catholica Ecclesia approbatus. *Boni propagatio*, inquis, *multò difficilior & tardior.* Ex natura sua tardius propagatur bonum, quam malum; At fieri potest; vt singulari Dei ope & subsidio, ipsum etiam bonum celerrimè multiplicetur; & longè citius, quàm malum; vt libro quarto copiosius disserui, cum similem quandam calumniam à te effusam refellerem; vbi & illud ostensum; quomodo ex subita propagatione, iudicium fieri possit, de bonitate vel malitia alicuius rei. Nec opus repetere iam dicta; hic tantum addo.

Si id quod celeriter natum & propagatum est, stabiliter itidem duret, & non vel sensim euanescat, vel in alios atq; alios quasi fœtus dissoluatur, non exiguum bonitatis argumentum, si cetera etiam adsint, inde desumi posse. Nam quod malum est, atque adeo nec à Deo auctore proficiscitur, nec Dei tutelæ innititur, id facile dissipatur, & in alias formas leui momēto transformatur, vt videre licet hac ætate in Hæresi Lutherana, quæ vix nata, & nonnihil aucta,

consumi cœpit à sectis Zvvingliana, Anabaptistica; aliis, maximè à Caluiniana; Caluiniana rursus magnam plagam indies accipit à Trinitariis, Atheis, & id genus aliis. Et quid multis opus est? Hæresis instar amnis voluitur & voluetur in omne volubilis æuum, nunquam firma gradu & statu. At bonum, quia Deum Auctorem habet, Deoque nititur, perstat & durat in mediis etiam procellis. Intuere Ordines à sanctis Patribus olim fundatos, permanent in Ecclesia Dei immoti & constantes. At vbi nunc Hæreses illæ Donatistarum, Pelagianorum, Manichæorum, Arianorum, Iouinianistarum, & Vigilantianorum, & ceterorum de genere eodem, quæ tempore S. Augustini dilacerabant Ecclesiam Dei? Perierunt, nec sunt, nisi renatæ quadantenus in vobis, vestrisque fratribus. At Ordo S. Augustini quot seculis iam floruit intactus & illibatus? Ita videlicet natura comparatum est, vt quod diuina manus non promouet & fulcit, id concidat & deficiat, sicut deficit fumus.

Quod egregiè obseruauit Origenes, cum Celsi quasdam criminationes refutans ostendit, religionem Christianam à Deo sustentari, eò quod pereuntibus aliis, ista sola immota substiterit: *Equidem ignoro*, inquit Origenes, *sciueritne Celsus aliquos, qui ad æmulationem Iesu voluerint inter homines haberi pro Dei filiis, aut pro Dei potentia. Et quoniam magno veritatis studio singulos locos examinamus, dicimus apud Iudæos fuisse ante Iesu natiuitatem Theudam quendam, qui se magnum quempiam iactaret, quo mortuo, qui per eum decepti*

Orig. li. 1.

decepti fuerant, dissipati sunt. Post illum in diebus Census, quo tempore Iesus natus est, Iudas quidam Galilæus fecit multos è populo ad se deficere, quod videretur vir sapiens, & moliri magnificum aliquid, qui vbi & ipse pœnas luit, doctrina quoque eius è medio sublata est, exceptis paruis reliquiis. Post Iesu quoque tempora Dositheus Samarita conatus est persuadere suis ciuibus, se esse Christum illum à Moyse pronunciatum, & visus est inuenisse discipulos.

Hic non incongruum fuerit referre, quod in actis Apostolorum legitur, valde sapienter à Gamaliele dictum, illos quidem fuisse alienos à promissione, nec alios Dei, nec potentias: Ceterum Iesum Christum verè fuisse filium Dei. Sic autem ibi loquitur Gamaliel. Si est ex hominibus consilium, aut opus hoc, dissoluetur; sicut & illorum dissolutum est post eorum obitum; sin ex Deo est, non poteritis dissoluere hanc doctrinam, nequando & Deo repugnare videamini. Act. 5.

Quin & Simeon Samaritanus Magus per magiam suam quosdã decipere conatus, effectu nõ caruit ad tempus; nunc autem in toto orbe, opinor vix triginta Simonianos reperiri, at fortasse ne ibi quidẽ. Sunt enim in Palæstina pauci admodũ; in reliquo terrarũ orbe, nusquã nomen eius est in ea opinione, in qua ipse haberi voluit: nam apud quos nominatur, iis ex actu Apostolorũ innotuit Christianis hominibus. Atq; etiã ipsa res declarauit nihil diuinũ in Simone fuisse. Hęc Origenes tũ de aliis, tum de Simone Mago, à quo tibi itidẽ Simonis nomẽ venit. Nã ab Apostolo Simone te id accepisse, non facilè crediderim. Accõmoda hæc Misene, ad Lutherum & Luthera-

nos, ad Caluinum & Caluinianos, & ad ceteros Hæresiarchas & Hæreticos, & clarè iam nunc videbis eundem exitum, eosdem manere, licet admodum Euangelij specioso titulo sese iactent.

Subiicit his Ribadeneira: Anno Domino 1527. quo tempore Ignatius egenus, abiectus, ac contemptus viuebat, quidam adolescens apprimè nobilis & copiosus, Ignatium intuens nudis pedibus & vili habitu incedentem, iuuenili quadam leuitate commotus, procaciter ipsum irridens atque insultans; Ardeam, inquit, ego & flāmis incensus concidam, nisi hic, qui flammis cōflagret, dignus est. Quod audiens Ignatius, placido ad eū vultu, caue, inquit, ne hoc ipsum, quod imprecaris, tibi eueniat. Paucis post diebus, in tormentarium puluerem, qui ad publicam lætitiam paratus erat, in turri domus eiusdē nobilis adolescentis, ignis scintilla fortè illapsa magnū repentè excitauit incendium, quo miser adolescens ambustus ac semiustulatus est, ardoremq́ nimium restinguere cupiens, in aquam se coniecit, mortemq́ fugiens, in mortem incidit, breuiq́ consumptus est. Hæc Ribadeneira.

Hoc loco Misenus non desinit esse Misenus, imo si vsquam, hic certè sui est simillimus. *Historia pars vna mihi verisimilis videtur*, inquit, *pars altera non item: Puerum verè dixisse puto, quod de Ignatio protulit, de morte pueri omnia credo esse cōficta.* En pectus & os huius hominis. Credit adolescētē istum dixisse: Ignatiū esse flammis dignum; & ideo tantū credit, quia ipse reputat Ignatium flāmis esse dignissimū; nec vllum aliud argumentum huius suæ credulitatis adducere potest, nisi immane quoddā in Ignatium odium, & innatā

quan-

quandam improbitatē, & ad pessima quæque credenda & facienda & suadenda propensionē. Alterum, non credit Misenus, alterū inquā, de vindicta paucis diebus à procaci adolescente expetita. Cur vero prius credis & hoc nō? Idē Auctor vtrumque prodidit, Neutrū tu vidisti. Neutrū ex illarum rerum numero est, quæ fieri nequeant. Factum posterius tam particulare est, quàm prius; tam nititur fide Ribadeneiræ, quàm prius. Cuius fides, si in posteriore facto percēsendo sit mendax, cur verax sit in priore? Si in priore verax sit, cur mendax in posteriore? An nescis, iniuriā seruorum suorū sæpius non leui pœna Deum vindicasse? Scis quid euenerit pueris Helisæi illusoribus? Quas pœnas Persicę quędā puellæ luerint, cum Iacobum, virū sanctissimū, impudēter excepissēt, his verbis scribit Theodoretus: *Illo tempore venerat in Persidem, visurus plantas veræ Religionis, et ei, quā par erat, curā adhibiturus. Cum is autē fontē trāsmitteret, puellæ quædā, quæ pānos lauabāt, & vestes pedibus emundabant, ne nouū quidē, & qui decentē præ se ferebat grauitatē, sunt reueritæ habitū, sed exuto pudore, et pfricta facie, & impudētibus oculis diuinū hominē aspiciebāt, neque capita operiētes, neque vestes quas succinxerāt demittentes. Hoc cum ægrè tulisset homo Dei, et vellet Dei virtutē in tēpore ostendere, vt facto miraculo liberaret ab impietate; fontē quidē est execratus, & fluentū confestim euanuit. Puellas quoque est execratus, & impudentem earum iuuentutē castigauit canis ante tempus inductis; & sermonē factum est consecutum, mutatusque est nigror pilorum & similes euaserunt nuper plantatis arboribus, quæ verè circumtectæ sunt foliis autumnalibus.*

4. Reg. 2.

Theodor. hist. Relig.

Sed probat Misenus, posteriorẽ partẽ esse falsam: *si puer potuit se in aquas coniicere, proculdubio igne consumptus nõ est; Qua igitur re consumptus est, et quidẽ breui?* Quàm putidus es calumniator, Misene, & quàm plenus ruris & inficetiarum. Quid certiorẽ interitũ adfert, & quid perniciosius est, quã si quis toto corpore ardẽs, vt prędictus adolescens ardebat, cõiiciat se in aquã, & ab vno extremo, quod vulgò dici solet, transeat ad alterũ? Quã multi hac ratione ardori medicinã parare volentes, inuenerunt exitiũ, consumpti ab igne; falsissimum n. est nõ perire ab igne illum, qui se in aquas coniicere queat; si enim tu (ꝙ minimè tibi precor: absit enĩ vt tã alieno à te sim animo) vel fulmine vel puluere tormẽtario, vel alio casu semiustulatꝰ frigida lympha incendiũ restinguere properares incassum, mali magnitudine oẽm solertiã & industriã superante, vt plerumqꝫ fit in huiusmodi euentibus; an non rectè ab igne periisse & interiisse dicereris; quia ignis prima & potissima perniciei caussa fuisset? Deinde Auctor non dicit, *consumptum esse ab igne*, vt tu calumniaris, & licet id dixisset, verè id dixisset; sed ait, Iuuenẽ illum prius ab incẽdio illo ambustũ, cum se in aquas conjecisset; & mortẽ quã fugiebat inuenisse, & breui consumptum esse.

Pone nõnihil, Misene, pectus illud calumniarum tã fœcundũ. Rectis oculis, nõ calumniatoriis, Ribadeneirę verba inspice, & vel serò sub finẽ libri tui honestas in præcordia redeat. Pudeat te tantarũ criminationũ & Sycophãtiarum. Igne an aqua Iuuenis ille perierit, post illusionẽ illã in Ignatium; parum refert, dummodò cõstet periisse, Deumqꝫ iniuriã Seruo suo illatã,

tam atroci supplicio vltum esse. Sed ne sic quidē persuadebis tibi verum esse, q̄ Auctor testatur. Credo propterea, quia metuis ne idē tibi eueniat. Si enim tā grauē pœnam Deus à petulante Iuuene repetiit ob cōuiciū illud in Ignatium procaciter iactū; quas pœnas, vel in hac vel in altera vita, Deum à te repetiturum nō formidares; si hanc historiā verā esse crederes? à te, inquā, qui Ignatium petulantissimè & flagitiosissimè per summas calumnias toto hoc libro traduxisti; Ignatiū, qui nullo verbulo te vnquā offendit; qui ex hac vita ad alterā translatus est, fortè antequā nascereris. Nec Ignatium modo, sed & Ribadeneirā, qui toti Italię & Hispanię ob eruditionis & virtutis opinionē venerationi est; & in his duob⁹ oēs illos, q in Societate Iesu degūt. Quod si argumētis egisses & rationib9, vt homo; nō meris cōuiciis & insanis clamorib⁹, vt canis furiosus; veniā meruisses, quia cogitare potuissemus, te instrui & doceri velle, eaq; de caussa argumēta & rationes illas in medium adduxisse. Nunc cum vnicum finē tibi ꝓposueris calumniari & cōuiciari, quis patiens & cōmodus tantā impotentis & impudentis linguæ intemperantiam ferat?

Sed cetera videamus. Ait Auctor. Mihi secūdò grauissimè ęgrotāti in morbū me tertiò relapsurū prædixit: *Egregium vaticiniū*, inquit Misenus, *quod à quouis Medico peti potest*. Si Medici poterāt id prædicere Ribadeneiræ, q̄ prædixit Ignatius, quî fit quòd nullus Medicus prædixit, Ignatius prędixit? Non nego, Medicos ex pręscripto artis quędā prædicere posse, sed eo modo quo Astronomus, quædam alioqui fortuita, vt pluuias, niues, tonitrua prædicit, artis suæ præcepta

secu-

secutus, & eo modo, quo tu prædixisses Lazaro iamiam resuscitato, eum iterum moriturũ esse. At Ignatius non fuit aut Hippocratis aut Galeni discipulus, nec fuit eiusmodi præsensio illa, quæ sub Medici alicuius scientiã caderet. *Simile,* inquis, *quod sequitur; P. Iacobo Laines prænunciauit, illum, se mortuo, futurũ Societatis Præpositũ.* Num & hoc Medici prędicere possunt, Misene, quia, vt tu ais, priori p̃dictioni hæc est similis? Si id cognoscunt, qua via cognoscunt, tactune an aspectu? Velim tamẽ planius explices, vndénam Ignatius cognouerit Lainẽ fore suum successorẽ, si id diuinitus nõ intellexit; neq; .n. ipse successorẽ sibi substituẽdi potestatẽ habebat, neq; scire humano modo potuit, quidnã, se mortuo, acturi essẽt illi, ad quos ius Generalis creãdi spectabat, cum eo tẽpore, quo Ignatius obiit, Societas, nõ solius Romanæ vrbis ambitu cõtineretur, sed per plerasq; Christiani orbis prouincias iã propagata esset; vt p̃inde Ignatius minimè potuerit explorare, quænã esset omniũ voluntas de successore sublegẽdo. Restat ergo, vt id cognouerit diuino instinctu, prędixeritq; cœlesti impulsu: quã gloriam prophetiæ, tam hac præsensione, quã aliis nõ paucis probatam, inuides tu Ignatio, vt olim Celsus vaticinandi gratiãChristo. *Accusat,* inquit Origenes, *discipulos, quasi finxerint præscisse illũ & prædixisse omnia, quæcũq; sibi acciderũt.* Imo prædictionẽChristi de proditione Iudæ, de negatione Petri, de scandalo & fuga discipulorũ: iisdem planè conuiciis proscindebat Celsus, quibus tu prædictiones Ignatij laceras, vt intelliges, si Origenem legere velis, quod num suadeam an dissuadeã, ambigo; citius enim Celsus affricabit tibi tanto

Orig. lib. 2. contra Celsum.

tanto calumniatori nouas calũnias, quàm Origenes reſponſa ſua tibi perſuadeat: capaciorem enim, conuitiandi exercitatione & vſu, feciſti animum tuum mendacij & impudentiæ, quàm veritatis & modeſtiæ.

Ridet deinde Miſenus dicta & monita quædam Ignatij, non quia friuola, ſed quia prius ab aliis dicta & tradita. Sed iam ſuprà reſpondi, eodẽ iure rideri poſſe Scriptores Canonicos, quorum poſteriores eaſdẽ aliquãdo ſententias proferunt, quas priores. Et vt hos omittamus, ridere poterit ſanctos Patres, qui eadem ſæpiſsimè monita, & bene viuendi præcepta præſcribunt. Ridere poterit prophanos Scriptores, nominatim Virgilium, qui plura dicit, quæ prius dixerat Homerus & Theocritus; Ciceronem, qui ſentẽtias Demoſthenis & aliorum ſæpe vſurpat; nec exſtitit hactenus, qui id eis vitio verterit. Solus Miſenus tam liuidam mentem habet, vt quæ in aliis laudat, in Ignatio vituperet. Quod autem Ribadeneira ſcribit, Ignatiũ docuiſſe, vitandam eſſe familiaritatem omnium mulierũ, id vt intactum præteriret, à ſe impetrare non valuit. Dictum feriendum fuit hoc ſcommate: *Oſtendit Ignatium fuiſſe μισογυνῆ; fortaſſe, vt Euripidem quidam dixit; ἀλλ' οὐκ ἔνγε κλίνῃ.* Græco velo velas turpitudinem tuæ mentis, cumque Ignatij caſtitatem appetere directè nequeas, auerſus tamen & oblique telis & ſarcaſmis eam impetis; nec oſtendis, quis ſit Ignatius, ſed quis tu & tui ſimiles, de quibus Hieremias Deum alloquens: *Propè es tu ori eorum*; quia verbum Domini perpetuò Hier. 12. in ore habetis; *& longè à renibus eorũ*; quia nihil

minus vobis charum & gratum est, quàm castitas & continentia. *In auiariis vestris non turtures, sed vpupa nutriuntur, qua tota fœtida voluptatis lustra circumuolent,* vt sanctus Hieronymus de Ioviniano dixit, & vt idem ait: *In castris vestris habetis Amazonas exerta mama, & nudo brachio, & genu venientes contra se viros ad pugnam libidinum prouocantes.* verissimi Parides γυναικομανεῖς in foro, choro, & thoro, vno verbo, vbique.

S. Hier. li. 2. contra Iouin.

Caput duodecimum est de vigilantia & solicitudine Ignatij. Obmutuit hîc Misenus ferè præter solitum, tantùm addit, *non esse curiosè inquirendum, an verè dixerit Auctor, Ignatium quatuordecim horas, ieiunum exspectasse, cùm ad principem quendam adire vellet.* Improbabile hoc tibi videtur, quia vires tuas, vel si non vires, certè morem superat. Theodoretus scripturus sanctorum Patrum historiam, his verbis lectorem est affatus. *Rogo eos, qui in hanc religiosam inciderint historiam, ne eis, qua dicuntur, minus credant, si quid audiant, quod eorum vires superet, nec ex se illorum virtutem metiantur, sed apertè sciant, quod eorum animis Deus desuper metitur dona sancti Spiritus, & maiora largitur perfectioribus.* Hanc Theodoreti admonitionem si secutus fuisses, plurimas calumnias intra pectus tuum sepultas oppressisses. Sed cùm Caluinista sis, hoc est, sectator sectæ, cui Ceres & Bacchus, duo maxima Numina, non miror te non credere, Ignatium quatuordecim horas exspectasse ieiunum, quia nec Ergasilus, nec Saturio,

nec

nec Artotrogus, nec Gelasimus, fratres tui, id credidissent.

Verũ iam cœpimus terram prospectare de Pelago, & post montes gurgitũ, & spumosos fluctus, & nauim vel in sublime subuectã, vel in ima præcipitẽ, paulatim fessis et languentib. portus aperitur. Sequitur. n. caput decimũ tertium & vltimũ, quod est de miraculis per Ignatiũ patratis. Nihil hic penit⁹ affert Misen⁹, præter paucula cõuicia iã alibi refutata; quorum vnũ; *Ordinẽ nostrũ ad otiũ et ignauiã institutũ*; ac proinde nõ mirandum, si breui tẽpore multũ creuerit. Alterum; *miracula Ignatij esse cõmentitia*; nec aliter probat, nisi asseuerãdo, verũ quia hæc iam sæpius expedita & profligata sunt, non immorabor diutius; sed totam apologiam pro Ignatij nostri vita hic concludo. S. Hier. li. 2. contra Iouin.

Habes ergo, Misene, scholiorũ, quę impudenter scripsisti, refutationem, quã impudẽtius adhuc efflagitasti; nescio quo consilio, nisi ꝙ summum quoddam impudentiæ genus videtur, nõ modò publicè, & in toti⁹ mundi theatro mẽtiri; sed etiam mendaciorum accusari & conuinci velle, idꝗ; votis omnib. exoptare. Quod Tertullianus dixit Marcioni sub finẽ suæ disputationis aduersus eundẽ, id ego tibi: *Misereor tui*, Misene, *frustra laborasti*, Ignatij nomẽ honosꝗ; manet, & sẽp manebit, viuet æuo extẽto æui nostri decus Ignatius: illũ *aget penna metuẽte solui fama superstes.* Quid effeceris non video, nisi quod egregij calumniatoris laudem; si quæ est ea gloria, tibi comparasti; simulque libellum famosum scribendo, edendo, & euulgando, capitalis supplicij reum te fecisti ex legib. antiquis, *Nam fru-* Tertul. lib. 5. contra Marcion.

gem alterius aratro quaesitam nocte pauisse; vel infame carmen proposuisse, puberi duodecim tabulis capitale fuit, nec modò duodecim tabulis, sed & legibus posterioribus Imperatorum, quarum v-
L. Si quis. C. de fam. libell. na his verbis continetur: *Si quis famosum libellum siue domi, siue in publico, siue quocunque loco ignarus repererit, aut corrumpat prius, quàm alter inueniat, aut nulli confiteatur inuentum: si verò non statim easdem chartulas vel corruperit, vel igne consumpserit, sed vim earum manifestauerit, sciat se, quasi auctorem huiusmodi delicti, capitali sententiae subiugandum.*

Ex his, Misene, statue, quidnam Valentinianus & Valens, quorum haec lex est, & Theodosius & Iustinianus Imperatores, qui eam in suos codices retulerunt; tecum egissent, & cum illis, qui chartis infamibus delectantur potius quàm honestis & veracibus, si sub Imperio illorum aliquius nomẽ & existimationem tam atrocibus calumniis insectatus fuisses; aut si reus huius legis censeri non vis, fac quod monent Imperatores; *defer ea quae* per famosas chartas effudisti ad legitimũ in Imperio, in quo degimus magistratũ, *Si assertionib. tuis veri fides fuerit opitulata, laudẽ maximam & praemiũ consequeris*, Imperatorum mandato. *Si verò minimè haec vera ostenderis*, sicut nunquam ostendes haec vera esse, *capitali poena*, eorũdem Imperatorum iussu, *plecteris*. Quam ego tibi non imprecor, sicut tu pro tua lenitate, Ignatio & Sociis crucem, rotam & rogum imprecaris, sed tantùm demonstro, quam legem violaueris, & quid commerueris, & quae merces te

maneret,

maneret, si ad tribunal veterum Imperatorum caussam dicere deberes, Fortè ab hac lege prouocabis ad aliam, quæ tibi & tui similibus, mitiorem pœnam decernit; & est ista: *Si quis librum ad infamiam alicuius pertinentem scripserit, composuerit, doloue malo fecerit, quo quid eorum fieret, etiamsi alterius nomine ediderit, vel sine nomine, vti de ea re agere liceret, & si condemnatus sit, qui id fecit, intestabilis ex lege esse iubetur. Eadem pœna ex Senatusconsulto tenetur etiam is, qui Epigrammata* (Nota hoc Misene pro Epigrammatis tuis, quæ libro famoso præmisisti) *aliudue quid sine Scriptura in notam aliquorum produxerit; item qui emendū vendendumue curauerit.* Hactenus lex, quæ mitior, quam illa ex Codice; sed est antiquior, Lex Codicis posterior, quę vetustissimam duodecim tabularum legē renouauit. Nosti aūt pœnas secundū posteriores leges decerni & infligi solere, cùm posteriores leges vel abrogent vel emendent priores. *αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις ἰσχυρότεραι τῶν πρὸ αὐτῶν εἰσίν*, inquit Modestinus Iurisconsultus. *Posteriores constitutiones fortiores sunt prioribus.* Nec est quod exspectes vt probē, opus tuū esse libellum famosum: Vis vt probē, Solem lucere meridie? tanta confinxisti de Ignatio, quanta *non diceret de latrone latro, de scorto meretrix, scurra de mimo*; lubet enim vti verbis S. Hieronymi contra nominis sui calumniatorem agentis & cum iisdem vindicationem Ignatij à tuis criminationibus terminare.

L. Lex Cornelia. ff. de iniuriis.

L. 4. de Cōstitut. Principū.

S. Hier. Apolog. 3. cont. Ruff.

Laus DEO *Virginiq́ MATRI.*

ERRA-

ERRATA.

FOl.11.ver.18.calumniatoribus.f.15.v.9.id.17.v.15.tam.24.v.antepe.totoq;.106. v.1. dedit. 107.v.9.ille.111.v.6.immortalitate. 123.v.26.vitæ. 175.v.2.hanc.180.v.1.cruore. 188.v.1.sperneret, 206.v.1. defuerunt. 244.v.25. traderet. 279.v.26. illæ.202.v.6.capite.ibi.v.22. ipsæ.252.v.15.simus. ibi. v. vlt. dele: quibus. 362.v.31.interlocutores. 366.v.16.disquirere.392.v.31.virgo.417.v.9.Plautinos.419.v.1. erant. 424.v.9. transferre. 429.v.9. resplenduerit.431.v.19.quid.454.v.1.adde: multorum. 461.v. 25.fœtidissimas.503.v.5.crucian. 527.v.19.dispositiones.